

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
URZĄD STATYSTYCZNY W OLSZTYNIE

Obszary wiejskie

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011

WARSZAWA, OLSZTYN 2015

KOMITET REDAKCYJNY GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO
EDITORIAL BOARD OF THE CENTRAL STATISTICAL OFFICE

PRZEWODNICZĄCY
PRESIDENT

Janusz Witkowski

REDAKTOR GŁÓWNY
EDITOR-IN-CHIEF

Halina Dmochowska

CZŁONKOWIE
MEMBERS

Ewa Adach-Stankiewicz, Wojciech Adamczewski, Renata Bielak, Maria Jeznach, Ewa Kamińska-Gawryluk, Liliana Kursa, Hanna Poławska (sekretarz *secretary*), Dominika Rogalińska, Joanna Stańczak, Grażyna Szydłowska, Wanda Tkaczyk, Katarzyna Walkowska, Halina Woźniak, Agnieszka Zgierska, Małgorzata Żyra

Opracowanie publikacji <i>Preparation of the publication</i>	Urząd Statystyczny w Olsztynie – Ośrodek Badań Obszarów Wiejskich we współpracy z Departamentem Badań Regionalnych i Środowiska GUS <i>Research Centre for Rural Areas – SO Olsztyn in cooperation with Regional and Environmental Surveys Department of CSO</i>
Kierujący <i>Supervisor</i>	Marek Morze Dyrektor Urzędu Statystycznego w Olsztynie <i>Director of Statistical Office in Olsztyn</i> Dominika Rogalińska Dyrektor Departamentu Badań Regionalnych i Środowiska <i>Director of Regional and Environmental Surveys Department</i>
Prace merytoryczne <i>Compiled</i>	Joanna Abramowicz, Monika Borawska, Maryla Dębicka, Łukasz Jankowski, Izabela Lech, Barbara Misiak, Aleksandra Pytalska, Katarzyna Wielechowska
Prace obliczeniowe i edytorskie <i>Calculated and editorial work</i>	Joanna Abramowicz, Monika Borawska, Łukasz Jankowski, Ludwika Koniarz, Adam Michalczewski, Katarzyna Wielechowska
Opracowanie graficzne <i>Graphics and design</i>	Łukasz Jankowski, Przemysław Slesiński, Katarzyna Wielechowska
Projekt okładki <i>Cover design</i>	Lidia Motrenko-Makuch
Druk i oprawa <i>Printing and binding</i>	Zakład Wydawnictw Statystycznych 00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing CSO data please indicate source

ISBN 978-83-63285-08-1

Publikacja dostępna na CD oraz w Internecie
Publication available on CD and on the Internet

– www.stat.gov.pl
– www.stat.gov.pl/olsz

PRZEDMOWA

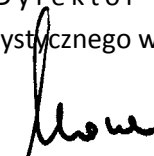
Niniejsza publikacja stanowi kolejne opracowanie z serii prezentującej wyniki Narodowego Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2011. Wyniki NSP 2011 dla obszarów wiejskich przedstawiono na tle informacji dotyczących infrastruktury społecznej, technicznej oraz środowiska naturalnego w zakresie dotychczas prezentowanym w opracowaniu „Obszary wiejskie w Polsce”. Dodatkowo w publikacji zamieszczono dane dotyczące wydatkowania środków z funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2007-2013.

Publikacja przedstawia analizę przemian zachodzących na obszarach wiejskich na poziomie krajowym oraz regionalnym w latach 2002 i 2011. Dynamika zmian została zaprezentowana w odniesieniu do sytuacji w miastach. Zamieszczony materiał statystyczny został wzbogacony ilustracjami graficznymi w postaci map i wykresów.

Integralną część publikacji stanowi płyta CD zawierająca tablice z danymi na poziomie województw i podregionów. Prezentowane w tabelach informacje dotyczą obszarów wiejskich wyodrębnionych na podstawie podziału terytorialnego według Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT). Dodatkowo w aneksach zamieszczono tabele zawierające dane dla obszarów wiejskich wyodrębnionych na podstawie typologii regionalnych Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej (EUROSTAT) i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz dane dla obszarów wiejskich i miast o liczbie ludności do 5 tys.

Przekazując do rąk Państwa niniejsze opracowanie składam serdeczne podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za współpracę oraz przekazane dane, które przyczyniły się do wzbogacenia zawartości publikacji. Jednocześnie zwracam się z prośbą o uwagi i sugestie, które będą stanowić cenną wskazówkę w dalszych pracach oraz przyczynią się do doskonalenia zarówno treści, jak i formy kolejnych publikacji dotyczących tej tematyki.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, marzec 2015 r.

PREFACE

The publication is a part of series presenting the results of the Population and Housing Census 2011. The census results for rural areas present on the background of social and technical infrastructure as well as environmental characteristics have presented so far in "Rural areas in Poland" study. In addition, the publication presents data on spending of the EU funds in financial perspective 2007-2013.

The publication provides an analysis of changes occurring in rural areas at national and regional level in comparing years 2002 and 2011. Dynamics of changes is presented in relation to urban areas. The statistical information has been enriched with maps and charts.

A CD, containing tables with data at regional and subregional level, is an integral part of the release. Information presented in tables relates to rural areas defined on the basis of the territorial division according to the National Official Register of Territorial Division of the Country (TERYT). In addition, as a complement to the above set of information, a set of tables containing the data according to the regional typology of the Directorate-General of the European Commission (EUROSTAT) and the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and data for rural areas and towns with a population below five thousand was placed in annexes.

Presenting this publication, I would like to express my sincere gratitude to all the persons and institutions for their co-operation and transmitted data that enriched content of this publication. At the same time I would like to ask you for remarks and suggestions which will be a valuable advice in further work as well as will contribute to improvement both the content and the form of the next edition of the publication.

*Director
of the Statistical Office in Olsztyn*

Marek Morze

Olsztyn, March 2015

SPIS RZECZY**CONTENTS**

		Str. Page
PRZEDMOWA	PREFACE	3
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH	SYMBOLS	32
WAŻNIEJSZE SKRÓTY	MAJOR ABBREVIATIONS	33
UWAGI OGÓLNE	GENERAL NOTES	34
UWAGI METODYCZNE	METHODOLOGICAL NOTES	37
1. Źródła i zakres danych	<i>Sources and range of data .....</i>	37
2. Ważniejsze definicje stosowane w publikacji	<i>Major definitions used in publication .....</i>	38
3. Typologia regionów według Eurostatu	<i>Typology of regions by Eurostat .....</i>	65
4. Typologia regionów według OECD	<i>Typology of regions by OECD .....</i>	66
METODOLOGIA NARODOWEGO SPISU POWSZECH- NEGO LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2011	THE NATIONAL CENSUS (NSP) 2011	71
TABLICE PRZEGLĄDOWE	REVIEW TABLES	
I. Ważniejsze dane o sytuacji społeczno-gospodarczej w latach 2000-2011	<i>Major data regarding the socio-economic situation in 2000-2011 .....</i>	118
II. Wybrane dane o województwach w podziale na wieś i miasto w latach 2002 i 2011	<i>Selected data on voivodships in division of rural and urban areas in 2002 and 2011 .....</i>	130
ANALIZA WYBRANYCH ASPEKTÓW ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH	ANALYSIS OF CHOSEN ASPECTS OF RURAL AREAS DEVELOPMENT	
1. Potencjał demograficzny	<i>Demographic potential .....</i>	178
2. Sytuacja ekonomiczna ludności	<i>Economic situation of population .....</i>	225
3. Gospodarstwa domowe i rodziny	<i>Households and families .....</i>	248
4. Warunki mieszkaniowe	<i>Living conditions .....</i>	263
PODSUMOWANIE	SUMMARY	276
SPIS TABEL ANALITYCZNYCH	LIST OF ANALITYCAL TABLES	
Ludność według płci i miejsca zamieszkania w latach 2002 i 2011	<i>Population by sex and place of residence in 2002 and 2011 ...</i>	1 178
Ludność według obywatelstwa, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Population by citizenship, sex and place of residence in 2011 .....</i>	2 199
Ludność według głównego niezarobkowego źródła utrzymania w 2011 r.	<i>Population by main non-earned source of maintainace in 2011 .....</i>	3 204
Ludność przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według roku i miejsca przybycia oraz płci	<i>Population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by arrived year, place of arrived and sex .....</i>	4 210
Współczynnik aktywności zawodowej według grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Activity rate in rural areas by age groups, sex and place of residence in 2011 .....</i>	5 230

	Nr No.	Str. Page
Współczynnik aktywności zawodowej według stanu cywilnego faktycznego, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	6	230
Współczynnik aktywności zawodowej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	7	231
Wskaźnik zatrudnienia według wieku, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	8	237
Wskaźnik zatrudnienia według stanu cywilnego faktycznego, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	9	238
Wskaźnik zatrudnienia według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	10	238
Stopa bezrobocia według grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	11	241
Stopa bezrobocia według stanu cywilnego faktycznego, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	12	242
Stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	13	243
Gospodarstwa domowe według liczby osób i miejsca zamieszkania w 2011 r.	14	249
Rodziny w gospodarstwach domowych według typów rodzin i miejsca zamieszkania w 2011 r.	15	257
Dzieci do lat 24 pozostające na utrzymaniu w rodzinach według grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r.	16	260
Mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe na wsi i w miastach w latach 2002 i 2011	17	263
SPIS MAP		
Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich oraz struktura ludności według miejsca zamieszkania i województw w 2011 r.	1	179
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	2	185
Odsetek ludności obszarów wiejskich z wykształceniem co najmniej średnim według województw w 2011 r.	3	189
Odsetek ludności wiejskiej posiadającej własne źródło utrzymania według województw w 2011 r.	4	202
Udział osób utrzymujących się z pracy w rolnictwie w ludności utrzymującej się z pracy na własny rachunek na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	5	203
Osoby niepełnosprawne na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	6	206
Ludność obszarów wiejskich przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według kierunków migracji i województw	7	209
Udział emigrantów z obszarów wiejskich przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy w ludności ogółem obszarów wiejskich według województw w 2011 r.	8	213
Udział gospodarstw domowych z osobami przebywającymi czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy w ogólnej liczbie gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	9	218

		Nr No.	Str. Page
Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Activity rate in rural areas by voivodships in 2011</i>	10	229
Udział pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of employed persons in agriculture, forestry and fishing in rural areas by voivodships in 2011</i>	11	235
Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Employment rate in rural areas by voivodships in 2011</i>	12	237
Stopa bezrobocia na obszarach wiejskich według płci i województw w 2011 r.	<i>Unemployment rate in rural areas by sex and voivodships in 2011</i>	13	240
Udział biernych zawodowo na obszarach wiejskich w ludności w wieku 15 lat i więcej oraz struktura biernych zawodowo według przyczyn bierności i województw w 2011 r.	<i>Share of economically inactive persons in rural areas in population aged 15 and more as well as share of economically inactive persons by reasons and voivodships in 2011</i>	14	247
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według liczby osób i województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas by number of persons and voivodships in 2011</i>	15	249
Odsetek gospodarstw domowych z osobami w wieku 55 lat i więcej na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of households with persons aged 55 and more in rural areas by voivodships in 2011</i>	16	251
Odsetek rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of families with dependent children up to age 24 in rural areas by voivodships in 2011</i>	17	259
Odsetek rodzin niepełnych z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of incomplete families with dependent children up to age 24 in rural areas by voivodships in 2011</i>	18	262
Odsetek mieszkań zamieszkałych wyposażonych w podstawowe instalacje na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of dwellings equipment with basic installations in rural areas by voivodships in 2011</i>	19	269
Odsetek mieszkań zamieszkałych bez dostępu do instalacji na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of inhabited dwellings without installations in rural areas by voivodships in 2011</i>	20	270
Odsetek budynków mieszkalnych wyposażonych w podstawowe instalacje na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Share of residential buildings equipment with basic installations in rural areas by voivodships in 2011</i>	21	275
SPIS WYKRESÓW	LIST OF CHARTS		
Zmiany liczby ludności obszarów wiejskich według grup wieku w 2011 r. w porównaniu do 2002 r.	<i>Changes of rural population by age groups in 2011 in comparison to 2002</i>	1	180
Struktura ludności obszarów wiejskich według grup wieku w latach 2002 i 2011	<i>Structure of rural population by age groups in 2002 and 2011</i>	2	181
Ludność według grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Population by age groups, sex and place of residence in 2011</i>	3	181
Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku i miejsca zamieszkania w latach 2002 i 2011	<i>Structure of population by educational age groups and place of residence in 2002 and 2011</i>	4	182
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i miejsca zamieszkania w latach 2002 i 2011	<i>Structure of population by economic age groups and place of residence in 2002 and 2011</i>	5	183
Zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r. w porównaniu do 2002 r.	<i>Changes of population by economic age groups and place of residence in 2011 in comparison to 2002</i>	6	183
Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of population aged 15 and more by legal marital status and place of residence in 2011</i>	7	186
Struktura ludności obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego i płci w 2011 r.	<i>Structure of rural population aged 15 and more by legal marital status and sex in 2011</i>	8	186
Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego faktycznego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of population aged 15 and more by de facto marital status and place of residence in 2011</i>	9	187
Struktura ludności obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego faktycznego i płci w 2011 r.	<i>Structure of rural population aged 15 and more by de facto marital status and sex in 2011</i>	10	187

	Nr No.	Str. Page
Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	11	188
Struktura ludności obszarów wiejskiej w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	12	188
Struktura ludności ze stopniem naukowym co najmniej doktora według dziedziny kształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	13	191
Struktura ludności obszarów wiejskich ze stopniem naukowym co najmniej doktora według dziedziny kształcenia i płci w 2011 r.	14	191
Struktura ludności z tytułem magistra lub licencjata/inżyniera według kierunków wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	15	192
Struktura ludności obszarów wiejskich z tytułem magistra lub licencjata/inżyniera według kierunków wykształcenia i płci w 2011 r.	16	193
Struktura ludności posiadającej wykształcenie policealne, średnie lub zasadnicze zawodowe według zawodu wyuczonego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	17	194
Struktura ludności obszarów wiejskich posiadającej wykształcenie policealne, średnie lub zasadnicze zawodowe według zawodu wyuczonego i płci w 2011 r.	18	194
Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej kontynuującej naukę według rodzaju szkoły i miejsca zamieszkania w 2011 r.	19	196
Struktura ludności urodzonej za granicą według kraju urodzenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	20	197
Struktura ludności obszarów wiejskich urodzonej za granicą według kraju urodzenia i płci w 2011 r.	21	197
Struktura ludności deklarującej niepolską przynależność narodowo-etniczną według miejsca zamieszkania w 2011 r.	22	198
Struktura ludności posługującej się w domu językiem obcym według miejsca zamieszkania w 2011 r.	23	200
Struktura ludności według głównego źródła utrzymania i miejsca zamieszkania w 2011 r.	24	202
Struktura ludności obszarów wiejskich według głównego źródła utrzymania i płci w 2011 r.	25	203
Struktura osób niepełnosprawnych według kategorii niepełnosprawności i miejsca zamieszkania w 2011 r.	26	207
Struktura osób niepełnosprawnych według kategorii niepełnosprawności i płci na obszarach wiejskich w 2011 r.	27	207
Struktura osób niepełnosprawnych według głównego źródła utrzymania i miejsca zamieszkania w 2011 r.	28	208
Struktura ludności przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według grup wieku i miejsca przybycia	29	210
Struktura ludności przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według ekonomicznych grup wieku i miejsca przybycia	30	211
Struktura ludności przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania na obszarach wiejskich w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według ekonomicznych grup wieku i płci	31	211

	Nr No.	Str. Page
Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego i miejsca przybycia	32	212
<i>Structure of population aged 15 and more arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by legal marital status and place of arrived .....</i>		
Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania na obszarach wiejskich w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego i płci	33	212
<i>Structure of population aged 15 and more arrived to current locality in rural areas in 2002-2011 from another place in the country by legal marital status and sex .....</i>		
Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia i miejsca przybycia	34	212
<i>Structure of population aged 13 and more arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by educational level and place of arrived .....</i>		
Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania na obszarach wiejskich w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia i płci	35	212
<i>Structure of population aged 13 and more arrived to current locality in rural areas in 2002-2011 from another place in the country by educational level and sex .....</i>		
Emigranci z obszarów wiejskich przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według grup wieku i płci w 2011 r.	36	214
<i>Emigrants from rural areas temporarily staying abroad above 3 months by age groups and sex in 2011 .....</i>		
Struktura emigrantów w wieku 15 lat i więcej przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według stanu cywilnego prawnego i miejsca stałego zameldowania w Polsce w 2011 r.	37	215
<i>Structure of emigrants aged 15 and more temporarily staying abroad above 3 months by legal marital status and place of permanent residence in Poland in 2011 .....</i>		
Struktura emigrantów w wieku 15 lat i więcej z obszarów wiejskich przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według stanu cywilnego prawnego i płci w 2011 r.	38	215
<i>Structure of emigrants aged 15 and more from rural areas temporarily staying abroad above 3 months by legal marital status and sex in 2011 .....</i>		
Struktura emigrantów w wieku 13 lat i więcej przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według poziomu wykształcenia i miejsca stałego zameldowania w Polsce w 2011 r. (bez nieustalonego)	39	215
<i>Structure of emigrants aged 13 and more temporarily staying abroad above 3 months by educational level and place of permanent residence in Poland in 2011 (without unknown) .....</i>		
Struktura emigrantów w wieku 13 lat i więcej z obszarów wiejskich przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r. (bez nieustalonego)	40	215
<i>Structure of emigrants aged 13 and more from rural areas temporarily staying abroad above 3 months by educational level and sex in 2011 (without unknown) .....</i>		
Struktura emigrantów z obszarów wiejskich przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w krajach UE w 2011 r.	41	216
<i>Structure of emigrants from rural areas temporarily staying above 3 months in European Union countries in 2011 ....</i>		
Struktura emigrantów przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji i miejsca stałego zameldowania w Polsce w 2011 r.	42	217
<i>Structure of emigrants temporarily staying abroad above 3 months by causes of emigration and place of permanent residence in Poland in 2011 .....</i>		
Struktura emigrantów z obszarów wiejskich przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji i płci w 2011 r.	43	217
<i>Structure of emigrants from rural areas temporarily staying abroad above 3 months by causes of emigration and sex in 2011 .....</i>		
Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce według grup wieku i płci w 2011 r.	44	219
<i>Immigrants temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland by age groups and sex in 2011 .....</i>		
Struktura imigrantów w wieku 15 lat i więcej przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w Polsce według stanu cywilnego prawnego i miejsca przebywania w 2011 r.	45	219
<i>Structure of immigrants aged 15 and more temporarily staying above 3 months in Poland by legal marital status and place of stay in 2011 .....</i>		
Struktura imigrantów w wieku 15 lat i więcej przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce według stanu cywilnego prawnego i płci w 2011 r.	46	219
<i>Structure of immigrants aged 15 and more temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland by legal marital status and sex in 2011 .....</i>		
Struktura imigrantów w wieku 13 lat i więcej przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w Polsce według poziomu wykształcenia i miejsca przebywania w 2011 r.	47	220
<i>Structure of immigrants aged 13 and more temporarily staying above 3 months in Poland by educational level and place of stay in 2011 .....</i>		

		Nr No.	Str. Page
Struktura imigrantów w wieku 13 lat i więcej przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	<i>Structure of immigrants aged 13 and more temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland by educational level and sex in 2011 .....</i>	48	220
Struktura imigrantów urodzonych za granicą przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w Polsce według kraju urodzenia i miejsca przebywania w 2011 r.	<i>Structure of immigrants born abroad temporarily staying above 3 months in Poland by country of birth and place of stay in 2011 .....</i>	49	220
Struktura imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w Polsce według przyczyn imigracji i miejsca przebywania w 2011 r.	<i>Structure of immigrants temporarily staying above 3 months in Poland by causes of immigration and place of stay in 2011 .....</i>	50	222
Struktura imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce według przyczyn imigracji i płci w 2011 r.	<i>Structure of immigrants temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland by causes of immigration and sex in 2011 .....</i>	51	222
Struktura imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce według aktywności ekonomicznej w 2011 r.	<i>Structure of immigrants temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland by economic activity in 2011 .....</i>	52	222
Struktura imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w Polsce według grup zawodów i miejsca przebywania w 2011 r.	<i>Structure of immigrants temporarily staying above 3 months in Poland by occupational groups and place of stay in 2011 .....</i>	53	223
Struktura imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce według grup zawodów i płci w 2011 r.	<i>Structure of immigrants temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland by occupational groups and sex in 2011 .....</i>	54	223
Struktura imigrantów w wieku 15 lat i więcej przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy w Polsce według sekcji PKD 2007 i miejsca przebywania w 2011 r.	<i>Structure of immigrants temporarily staying above 3 months in Poland by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and place of stay in 2011 .....</i>	55	224
Struktura ludności wiejskiej według aktywności ekonomicznej w 2011 r.	<i>Structure of rural population by economic activity in 2011 ....</i>	56	225
Struktura ludności wiejskiej według aktywności ekonomicznej i płci w 2011 r.	<i>Structure of rural population by economic activity and sex in 2011 .....</i>	57	226
Struktura ludności aktywnej zawodowo według grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically active persons by age groups and place of residence in 2011 .....</i>	58	226
Struktura ludności wiejskiej aktywnej zawodowo według grup wieku i płci w 2011 r.	<i>Structure of rural economically active persons by age groups and sex in 2011 .....</i>	59	226
Struktura ludności aktywnej zawodowo według stanu cywilnego faktycznego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically active persons by de facto marital status and place of residence in 2011 .....</i>	60	227
Struktura ludności wiejskiej aktywnej zawodowo według stanu cywilnego faktycznego i płci w 2011 r.	<i>Structure of rural economically active persons by de facto marital status and sex in 2011 .....</i>	61	227
Struktura ludności aktywnej zawodowo według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically active persons by educational level and place of residence in 2011 .....</i>	62	228
Struktura ludności wiejskiej aktywnej zawodowo według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	<i>Structure of rural economically active persons by educational level and sex in 2011 .....</i>	63	228
Struktura pracujących według grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of employed persons by age groups and place of residence in 2011 .....</i>	64	232
Struktura pracujących na obszarach wiejskich według grup wieku i płci w 2011 r.	<i>Structure of employed persons in rural areas by age groups and sex in 2011 .....</i>	65	232
Struktura pracujących według stanu cywilnego faktycznego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of employed persons by de facto marital status and place of residence in 2011 .....</i>	66	232
Struktura pracujących na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci w 2011 r.	<i>Structure of employed persons in rural areas by de facto marital status and sex in 2011 .....</i>	67	232
Struktura pracujących według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of employed persons by educational level and place of residence in 2011 .....</i>	68	233

		Nr No.	Str. Page
Struktura pracujących na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	<i>Structure of employed persons in rural areas by educational level and sex in 2011</i>	69	233
Struktura pracujących według statusu zatrudnienia, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of employed persons by employment status, sex and place of residence in 2011</i>	70	233
Pracujący na obszarach wiejskich według rodzaju działalności w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by kinds of activity in 2011</i>	71	234
Struktura pracujących według grup zawodów i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of employed persons by occupational groups and place of residence in 2011</i>	72	236
Struktura bezrobotnych według grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons by age groups and place of residence in 2011</i>	73	239
Struktura bezrobotnych na obszarach wiejskich według grup wieku i płci w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons in rural areas by age groups and sex in 2011</i>	74	239
Struktura bezrobotnych według stanu cywilnego faktycznego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons by de facto marital status and place of residence in 2011</i>	75	242
Struktura bezrobotnych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons in rural areas by de facto marital status and sex in 2011</i>	76	242
Struktura bezrobotnych według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons by educational level and place of residence in 2011</i>	77	243
Struktura bezrobotnych na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons in rural areas by educational level and sex in 2011</i>	78	243
Struktura bezrobotnych według okresu poszukiwania pracy i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons by duration of job search and place of residence in 2011</i>	79	244
Struktura bezrobotnych na obszarach wiejskich według okresu poszukiwania pracy i płci w 2011 r.	<i>Structure of unemployed persons in rural areas by duration of job search and sex in 2011</i>	80	244
Struktura biernych zawodowo według grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons by age groups and place of residence in 2011</i>	81	245
Struktura biernych zawodowo na obszarach wiejskich według grup wieku i płci w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons in rural areas by age groups and sex in 2011</i>	82	245
Struktura biernych zawodowo według stanu cywilnego faktycznego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons by de facto marital status and place residence in 2011</i>	83	245
Struktura biernych zawodowo na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons in rural areas by de facto marital status and sex in 2011</i>	84	245
Struktura biernych zawodowo według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons by educational level and place of residence in 2011</i>	85	246
Struktura biernych zawodowo na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons in rural areas by educational level and sex in 2011</i>	86	246
Struktura biernych zawodowo według głównych przyczyn bierności i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of economically inactive persons by main reasons of inactivity and place of residence in 2011</i>	87	247
Struktura gospodarstw domowych według składu rodzinnego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of households by family composition and place of residence in 2011</i>	88	248
Struktura gospodarstw domowych według grup pokoleniowych i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of households by generation groups and place of residence in 2011</i>	89	250
Struktura gospodarstw domowych z osobami w wieku 55 lat i więcej na obszarach wiejskich według liczby osób w 2011 r.	<i>Structure of households with persons aged 55 and more in rural areas by number of persons in 2011</i>	90	252
Struktura gospodarstw domowych z osobami w wieku 55 lat i więcej na obszarach wiejskich według składu rodzinnego w 2011 r.	<i>Structure of households with persons aged 55 and more in rural areas by family composition in 2011</i>	91	252
Struktura gospodarstw domowych według grup wieku i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of households by age groups and place of residence in 2011</i>	92	253

	Nr No.	Str. Page
Struktura gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według grup wieku i płci reprezentanta w 2011 r.	<i>Structure of households in rural areas by age groups and sex of the head of household in 2011 .....</i>	93 254
Struktura gospodarstw domowych według stanu cywilnego prawnego głowy gospodarstwa domowego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of households by legal marital status of the head of household and place of residence in 2011 .....</i>	94 254
Struktura gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego głowy gospodarstwa domowego i płci w 2011 r.	<i>Structure of households in rural areas by legal marital status of the head of household and sex in 2011 .....</i>	95 254
Struktura gospodarstw domowych według stanu cywilnego faktycznego głowy gospodarstwa domowego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of households by de facto marital status of the head of household and place of residence in 2011 .....</i>	96 255
Struktura gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego głowy gospodarstwa domowego i płci w 2011 r.	<i>Structure of households in rural areas by de facto marital status of the head of household and sex in 2011 .....</i>	97 255
Struktura gospodarstw domowych według poziomu wykształcenia głowy gospodarstwa domowego i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of households by educational level of the head of household and place of residence in 2011 .....</i>	98 256
Struktura rodzin z dziećmi do lat 24 według typów rodzin oraz miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of families with children up to age 24 by types of families and place of residence in 2011 .....</i>	99 258
Struktura rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu według typów rodzin oraz miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of families with dependent children up to age 24 by types of families and place of residence in 2011 .....</i>	100 258
Struktura rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu na obszarach wiejskich według typów rodzin i liczby dzieci w 2011 r.	<i>Structure of families with dependent children up to age 24 in rural areas by types of families and number of children in 2011 .....</i>	101 259
Struktura rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu według wieku najmłodszego dziecka i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of families with dependent children up to age 24 by age of youngest child and place of residence in 2011 .....</i>	102 260
Struktura rodzin z dziećmi według wieku matki (lub ojca w rodzinach niepełnych) i miejsca zamieszkania w 2011 r.	<i>Structure of families with children by age of mother (or father in incomplete families) and place of residence in 2011 .....</i>	103 261
Struktura rodzin niepełnych z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu na obszarach wiejskich według grup wieku w 2011 r.	<i>Structure of incomplete families with dependent children up to age 24 in rural areas by age groups in 2011 .....</i>	104 262
Struktura rodzin niepełnych z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego w 2011 r.	<i>Structure of incomplete families with dependent children up to age 24 in rural areas by legal marital status in 2011 .....</i>	105 262
Zmiany liczby mieszkań na obszarach wiejskich według województw w 2011 r. w porównaniu do 2002 r.	<i>Changes of number of dwellings in rural areas by voivodships in 2011 in comparison to 2002 .....</i>	106 263
Podstawowe wskaźniki dotyczące mieszkań na obszarach wiejskich według województw w 2011 r.	<i>Basic indicators of dwellings in rural areas by voivodships in 2011 .....</i>	107 264
Struktura mieszkań zamieszkanycy na wsi i w miastach według okresu budowy budynku w 2011 r.	<i>Structure of inhabited dwellings in rural and urban areas by construction period of building in 2011 .....</i>	108 265
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na wsi i w miastach według okresu budowy budynku w 2011 r.	<i>Average useful floor area of dwellings in rural and urban areas by construction period of building in 2011 .....</i>	109 266
Struktura mieszkań zamieszkanycy na wsi i w miastach według liczby izb w latach 2002 i 2011	<i>Structure of inhabited dwellings in rural and urban areas by number of rooms in 2002 and 2011 .....</i>	110 267
Struktura mieszkań zamieszkanycy na wsi i w miastach według powierzchni użytkowej w latach 2002 i 2011	<i>Structure of inhabited dwellings in rural and urban areas by useful floor area in 2002 and 2011 .....</i>	111 267
Struktura mieszkań zamieszkanycy ogrzewanych indywidualnie na wsi i w miastach według zastosowanego paliwa w 2011 r.	<i>Structure of inhabited dwellings heating individual in rural and urban areas by used fuel (energy for heating) in 2011 ...</i>	112 271
Zmiany liczby budynków mieszkalnych na obszarach wiejskich według województw w 2011 r. w porównaniu do 2002 r.	<i>Changes of number of residential buildings in rural areas by voivodships in 2011 in comparison to 2002 .....</i>	113 272
Struktura budynków mieszkalnych na wsi i w miastach według okresu budowy budynku w 2011 r.	<i>Structure of residential buildings in rural and urban areas by construction period of building in 2011 .....</i>	114 273
Struktura budynków mieszkalnych na wsi i w miastach według liczby mieszkań w 2011 r.	<i>Structure of residential buildings in rural and urban areas by number of dwellings in 2011 .....</i>	115 273

Dodatkowo na płycie cd:

Additionally on cd:

Tabl.
Table**TABLICE WYNIKOWE****TABLES OF RESULTS****1. Potencjał demograficzny****Demographic potential**

Ludność obszarów wiejskich według płci i podregionów w latach 2002 i 2011	<i>Rural population by sex and subregions in 2002 and 2011 .....</i>	1.1.
Ludność obszarów wiejskich według wieku, płci i podregionów w latach 2002 i 2011	<i>Rural population by age, sex and subregions in 2002 and 2011 .....</i>	1.2.
Ludność obszarów wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w latach 2002 i 2011	<i>Rural population by economic age groups, sex and subregions in 2002 and 2011 .....</i>	1.3.
Ludność obszarów wiejskich według edukacyjnych grup wieku, płci i podregionów w latach 2002 i 2011	<i>Rural population by educational age groups, sex and subregions in 2002 and 2011 .....</i>	1.4.
Ludność obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Rural population aged 15 and more by legal marital status, sex and subregions in 2011 .....</i>	1.5.
Ludności obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego faktycznego, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Rural population aged 15 and more by de facto marital status, sex and subregions in 2011 .....</i>	1.6.
Osoby w wieku 15 lat i więcej pozostające w związkach kohabitacyjnych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego, płci i województw w 2011 r.	<i>Persons aged 15 and more remaining cohabitants in rural areas by legal marital status, sex and voivodships in 2011 .....</i>	1.7.
Ludność obszarów wiejskich w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Rural population aged 13 and more by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i>	1.8.
Ludność obszarów wiejskich z tytułem magistra lub licencjata/inżyniera według kierunku wykształcenia, płci i województw w 2011 r.	<i>Rural population with Master's degree or title of Bachelor/Engineer by specialties of education, sex and voivodships in 2011 .....</i>	1.9.
Ludność obszarów wiejskich posiadająca wykształcenie, policealne, dyplom ukończenia kolegium, średnie lub zasadnicze zawodowe według zawodu wyuczonego, płci i województw w 2011 r.	<i>Rural population with post-secondary education, college diploma, secondary or basic vocational by trained occupation, sex and voivodships in 2011 .....</i>	1.10.
Ludność obszarów wiejskich w wieku 13 lat i więcej kontynuująca naukę według rodzaju szkoły, systemu nauki i województw w 2011 r.	<i>Rural population aged 13 and more continuing education by type of school, education system and voivodships in 2011 .....</i>	1.11.
Ludność obszarów wiejskich według głównego źródła utrzymania, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Rural population by main source of maintenance, sex and subregions in 2011 .....</i>	1.12.
Osoby niepełnosprawne na obszarach wiejskich według płci i podregionów w 2011 r.	<i>Disabled persons in rural areas by sex and subregions in 2011 .....</i>	1.13.
Osoby niepełnosprawne na obszarach wiejskich według kategorii niepełnosprawności, płci i województw w 2011 r.	<i>Disabled persons in rural areas by category of disability, sex and voivodships in 2011 .....</i>	1.14.
Osoby niepełnosprawne na obszarach wiejskich według głównego źródła utrzymania, płci i województw w 2011 r.	<i>Disabled persons in rural areas by main source of maintenance, sex and voivodships in 2011 .....</i>	1.15.
Ludność obszarów wiejskich według okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania oraz województw w 2011 r.	<i>Rural population by length of stay in current locality and voivodships in 2011 .....</i>	1.16.
Ludność obszarów wiejskich przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według roku przybycia, płci i województw	<i>Rural population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by year of arrived, sex and voivodships .....</i>	1.17.
Ludność przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według wieku, płci i województw	<i>Population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by age, sex and voivodships ....</i>	1.18.

Ludność obszarów wiejskich przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według ekonomicznych grup wieku, płci i województw	<i>Rural population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by economic age groups, sex and voivodships .....</i>	1.19.
Ludność obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego, płci i województw	<i>Rural population aged 15 and more arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by legal marital status, sex and voivodships .....</i>	1.20.
Ludność obszarów wiejskich w wieku 13 lat i więcej przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia, płci i województw	<i>Rural population aged 13 and more arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by educational level, sex and voivodships .....</i>	1.21.
Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002-2011 według kierunków, płci migrantów i województw	<i>Internal migration of population in 2002-2011 by directions, sex of migrants and voivodships .....</i>	1.22.
Migracje międzywojewódzkie ludności w latach 2002-2011 według kierunków, płci migrantów i województw	<i>Intervoidship migration of population in 2002-2011 by directions, sex of migrants and voivodships .....</i>	1.23.
Migracje wewnątrzwojewódzkie ludności w latach 2002-2011 według kierunków, płci migrantów i województw	<i>Intravoidship migration of population in 2002-2011 by directions, sex of migrants and voivodships .....</i>	1.24.
Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002-2011 według poprzedniego i aktualnego województwa zamieszkania	<i>Internal migration of population in 2002-2011 by previous and present voivodship of residence .....</i>	1.25.
Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce	<i>Immigrants temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland .....</i>	1.26.
Emigranci z obszarów wiejskich w Polsce przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy	<i>Emigrants from rural areas in Poland temporarily staying abroad above 3 months .....</i>	1.27.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich z osobami przebywającymi czasowo za granicą według liczby osób przebywających za granicą, czasu przebywania i województw	<i>Households in rural areas with persons staying temporarily abroad by number of persons staying abroad, lenght of stay and voivodships .....</i>	1.28.
2. Sytuacja ekonomiczna ludności	<i>Economic situation of population</i>	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej na obszarach wiejskich w 2011 r.	<i>Economic activity of the population aged 15 and more in rural areas in 2011 .....</i>	2.1.
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej na obszarach wiejskich według płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economic activity of the population aged 15 and more in rural areas by sex and subregions in 2011 .....</i>	2.2.
Aktywni zawodowo na obszarach wiejskich według grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically active population in rural areas by age, sex and subregions in 2011 .....</i>	2.3.
Aktywni zawodowo na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically active population in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i>	2.4.
Aktywni zawodowo na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r. ...	<i>Economically active population in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 .....</i>	2.5.
Aktywni zawodowo na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically active population in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i>	2.6.
Pracujący na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by age, sex and subregions in 2011 .....</i>	2.7.
Pracujący na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employed persons in rural by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i>	2.8.
Pracujący na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by de facto marital status sex and voivodships in 2011 .....</i>	2.9.
Pracujący na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i>	2.10.

		Tabl. Table
Pracujący na obszarach wiejskich według statusu zatrudnienia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by employment status, sex and subregions in 2011</i>	2.11.
Pracujący na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007, płci i województw w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007, sex and voivodships in 2011</i>	2.12.
Pracujący na obszarach wiejskich według grup zawodów, płci i województw w 2011 r.	<i>Employed persons in rural areas by occupational groups, sex and voivodships in 2011</i>	2.13.
Bezrobotni na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Unemployed persons in rural areas by age, sex and subregions in 2011</i>	2.14.
Bezrobotni na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Unemployed persons in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011</i>	2.15.
Bezrobotni na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Unemployed persons in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011</i>	2.16.
Bezrobotni na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Unemployed persons in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011</i>	2.17.
Bezrobotni na obszarach wiejskich według okresu poszukiwania pracy, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Unemployed persons in rural areas by duration of job search, sex and subregions in 2011</i>	2.18.
Bierni zawodowo na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically inactive persons in rural areas by age, sex and subregions in 2011</i>	2.19.
Bierni zawodowo na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically inactive persons in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011</i>	2.20.
Bierni zawodowo na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Economically inactive persons in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011</i>	2.21.
Bierni zawodowo na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically inactive persons in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011</i>	2.22.
Bierni zawodowo na obszarach wiejskich według przyczyn bierności, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Economically inactive persons in rural areas by reasons for inactivity, sex and subregions in 2011</i>	2.23.
Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Activity rate in rural areas by age, sex and subregions in 2011</i>	2.24.
Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Activity rate in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011</i>	2.25.
Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Activity rate in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011</i>	2.26.
Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Activity rate in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011</i>	2.27.
Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employment rate in rural areas by age, sex and subregions in 2011</i>	2.28.
Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employment rate in rural areas by economic age groups, sex, and subregions in 2011</i>	2.29.
Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Employment rate in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011</i>	2.30.
Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Employment rate in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011</i>	2.31.
Stopa bezrobocia na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Unemployment rate in rural areas by age, sex and subregions in 2011</i>	2.32.

	Tabl. Table
Stopa bezrobocia na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	2.33.
Stopa bezrobocia na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r. ...	2.34.
Stopa bezrobocia na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	2.35.
3. Gospodarstwa domowe i rodziny	
	Households and families
Gospodarstwa domowe i ludność na obszarach wiejskich według liczby osób i składu rodzinnego oraz województw w 2011 r.	3.1.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według grup pokoleniowych i województw w 2011 r.	3.2.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według grup pokoleniowych i województw w 2011 r. ...	3.3.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.4.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.5.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 55 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	3.6.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 55 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	3.7.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich z osobami w wieku 55 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.8.
Ludność w wieku 55 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.9.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 60 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	3.10.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 60 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	3.11.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich z osobami w wieku 60 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.12.
Ludność w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.13.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 65 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	3.14.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 65 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	3.15.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich z osobami w wieku 65 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	3.16.

		Tabl. Table
Ludność w wieku 65 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Population aged 65 and more in households in rural areas by family composition as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.17.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 75 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas by independence living of persons aged 75 and more as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.18.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 75 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	<i>Population in households in rural areas by independence living of persons aged 75 and more as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.19.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich z osobami w wieku 75 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas with persons aged 75 and more by family composition as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.20.
Ludność w wieku 75 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Population aged 75 and more in households in rural areas by family composition as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.21.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według wieku i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas by age and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.22.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według wieku i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Population in households in rural areas by age and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.23.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas by legal marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.24.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Population in households in rural areas by legal marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.25.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas by de facto marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.26.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Population in households in rural areas by de facto marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.27.
Gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Households in rural areas by educational level and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.28.
Ludność w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Population in households in rural areas by educational level and sex of the head of household as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.29.
Rodziny w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci w wieku do 24 lat, typów rodzin i województw w 2011 r.	<i>Families in households in rural areas by number of children up to age 24, types of families and voivodships in 2011 .....</i>	3.30.
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, typów rodzin i województw w 2011 r.	<i>Families with children in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, types of families and voivodships in 2011 .....</i>	3.31.
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci i grup wieku dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, typów rodzin oraz województw w 2011 r.	<i>Families with children in households in rural areas by number of children and age groups of dependent children up to age 24, types of families as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.32.
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku matki (lub ojca w rodzinach niepełnych), typów rodzin oraz województw w 2011 r.	<i>Families with children in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, age of mother (or father in incomplete families), types of families and voivodships in 2011 .....</i>	3.33.
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku i stanu cywilnego prawnego matki oraz województw w 2011 r.	<i>Families with children in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, age and legal marital status of mother as well as voivodships in 2011 .....</i>	3.34.

	Tabl. Table
Rodziny niepełne w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku i stanu cywilnego prawnego matki oraz województw w 2011 r.	3.35.
Rodziny niepełne w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku i stanu cywilnego prawnego ojca oraz województw w 2011 r.	3.36.
4. Warunki mieszkaniowe	
Mieszkania i ludność w mieszkaniach na obszarach wiejskich według zamieszkania i województw w latach 2002 i 2011	4.1.
Mieszkania i ludność w mieszkaniach na obszarach wiejskich według zamieszkania i podregionów w 2011 r.	4.2.
Podstawowe wskaźniki dotyczące mieszkań na obszarach wiejskich według województw w latach 2002 i 2011	4.3.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według form własności i województw w latach 2002 i 2011	4.4.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według form własności i podregionów w 2011 r.	4.5.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według okresu budowy budynku i województw w latach 2002 i 2011	4.6.
Mieszkania zamieszkałe i powierzchnia użytkowa mieszkań na obszarach wiejskich według okresu budowy budynku i podregionów w 2011 r.	4.7.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według liczby izb i województw w latach 2002 i 2011	4.8.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według liczby izb i podregionów w 2011 r.	4.9.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według powierzchni użytkowej i województw w latach 2002 i 2011	4.10.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według powierzchni użytkowej i podregionów w 2011 r.	4.11.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według wyposażenia w podstawowe instalacje i województw w latach 2002 i 2011	4.12.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według wyposażenia w podstawowe instalacje i podregionów w 2011 r.	4.13.
Ludność w mieszkaniach zamieszkałych stale na obszarach wiejskich według wyposażenia w podstawowe instalacje i podregionów w 2011 r.	4.14.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według stopnia wyposażenia w podstawowe instalacje i podregionów w 2011 r.	4.15.
Mieszkania zamieszkałe na obszarach wiejskich według sposobu ogrzewania i podregionów w 2011 r.	4.16.
Mieszkania zamieszkałe ogrzewane indywidualnie na obszarach wiejskich według zastosowanego paliwa (energii do ogrzewania) i podregionów w 2011 r.	4.17.
Mieszkania zamieszkałe stale na obszarach wiejskich według liczby osób i podregionów w 2011 r.	4.18.
Mieszkania zamieszkałe stale na obszarach wiejskich według liczby pokoi i podregionów w 2011 r.	4.19.

	Tabl. Table
Mieszkania zamieszkane stale na obszarach wiejskich według rodzaju pomieszczenia kuchennego i podregionów w 2011 r. ...	Constantly inhabited dwellings in rural areas by type of kitchen space and subregions in 2011 ..... 4.20.
Budynki na obszarach wiejskich według rodzaju budynku i województw w latach 2002 i 2011	Buildings in rural areas by type of buildings and voivodships in 2002 and 2011 ..... 4.21.
Budynki na obszarach wiejskich według rodzaju budynku i podregionów w 2011 r.	Buildings in rural areas by type of buildings and subregions in 2011 ..... 4.22.
Budynki mieszkalne na obszarach wiejskich według form własności i podregionów w 2011 r.	Residential buildings in rural areas by forms of ownership and subregions in 2011 ..... 4.23.
Budynki mieszkalne na obszarach wiejskich według okresu budowy budynku i podregionów w latach 2002 i 2011	Residential buildings in rural areas by construction period of building and subregions in 2002 and 2011 ..... 4.24.
Budynki mieszkalne na obszarach wiejskich według liczby mieszkań i województw w 2011 r.	Residential buildings in rural areas by number of dwellings and voivodships in 2011 ..... 4.25.
Budynki mieszkalne na obszarach wiejskich według wyposażenia w podstawowe instalacje i podregionów w 2011 r.	Residential buildings in rural areas by equipment with basic installations and subregions in 2011 ..... 4.26.
Budynki mieszkalne na obszarach wiejskich według stopnia wyposażenia w podstawowe instalacje i województw w 2011 r.	Residential buildings in rural areas by level of equipment with basic installations and voivodships in 2011 ..... 4.27.
5. Sytuacja społeczno-demograficzna	Socio-demographic situation
Powierzchnia i liczba miejscowości wiejskich według podregionów	Area and number of rural localities by subregions ..... 5.1.
Gminy według liczby ludności obszarów wiejskich i podregionów	Gminas by number of rural population and subregions ..... 5.2.
Gminy według gęstości zaludnienia obszarów wiejskich i podregionów	Gminas by population density in rural areas and subregions .... 5.3.
Wybrane wskaźniki demograficzne dla obszarów wiejskich według podregionów	Selected demographic indicators for rural areas by subregions ... 5.4.
Ruch naturalny ludności na obszarach wiejskich według podregionów	Vital statistics of population in rural areas by subregions ..... 5.5.
Zgony na obszarach wiejskich według wybranych przyczyn i podregionów	Deaths in rural areas by selected causes and subregions ..... 5.6.
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków i podregionów	Internal migration of population for permanent residence by directions and subregions ..... 5.7.
Migracje ludności na pobyt stały na obszarach wiejskich według podregionów	Migration of population for permanent residence in rural areas by subregions ..... 5.8.
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów	Internal migration of population for permanent residence in rural areas by economic age groups, sex and subregions ... 5.9.
Napływ ludności na pobyt stały na obszarach wiejskich według grup wieku, płci i podregionów	Inflow of population for permanent residence in rural areas by age groups, sex and subregions ..... 5.10.
Odpyły ludności na pobyt stały na obszarach wiejskich według grup wieku, płci i podregionów	Outflow of population for permanent residence in rural areas by age groups, sex and subregions ..... 5.11.
Pracujący na obszarach wiejskich według płci i podregionów	Employed persons in rural areas by sex and subregions ..... 5.12.
Pracujący na obszarach wiejskich według rodzajów działalności i podregionów	Employed persons in rural areas by kind of activity and subregions ..... 5.13.
Bezrobotni zarejestrowani mieszkający na obszarach wiejskich według grup wieku, płci i podregionów	Registered unemployed persons living in rural areas by age groups, sex and subregions ..... 5.14.
Bezrobotni zarejestrowani mieszkający na obszarach wiejskich będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy według podregionów	Registered unemployed persons living in rural areas with a specific situation on the labour market by subregions ..... 5.15.
Bezrobotni zarejestrowani mieszkający na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i podregionów	Registered unemployed persons living in rural areas by educational level and subregions ..... 5.16.

	Tabl. Table
Bezrobotni zarejestrowani mieszkający na obszarach wiejskich według czasu pozostawania bez pracy i podregionów	Registered unemployed persons living in rural areas by duration of unemployment and subregions ..... 5.17.
Bezrobotni zarejestrowani mieszkający na obszarach wiejskich według stażu pracy i podregionów	Registered unemployed persons living in rural areas by work seniority and subregions ..... 5.18.
Przeciętne miesięczne przychody na 1 osobę w gospodarstwach domowych według miejsca zamieszkania	Average monthly per capita receipts in households by place of residence ..... 5.19.
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny w gospodarstwach domowych	Average monthly available income in households ..... 5.20.
Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych	Average monthly expenditures in households ..... 5.21.
Przeciętne miesięczne rozchody na 1 osobę w gospodarstwach domowych według miejsca zamieszkania	Average monthly expenditures per capita in households by place of residence ..... 5.22.
Gospodarstwa domowe wyposażone w wybrane przedmioty trwałego użytkowania według miejsca zamieszkania ...	Households furnished with selected durable goods by place of residence ..... 5.23.
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych	Gross nominal disposable income in the households sector .... 5.24.
Dynamika nominalnych i realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych	Indices of gross nominal and real disposable income in the households sector ..... 5.25.
Emerytury i renty rolników indywidualnych	Retirement pay and pensions for farmers ..... 5.26.
Fundusz emerytalno-rentowy	Pension fund ..... 5.27.
Zasiłki i jednorazowe odszkodowania powypadkowe z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych	Benefits and one-off accident compensations from social insurance for farmers ..... 5.28.
6. Rolnictwo	Agriculture
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych według siedziby użytkownika i województw	Land use in agricultural holdings according to the official residence of land user and voivodships ..... 6.1.
Zagospodarowanie gruntów włączonych do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (ZWRSP) według województw	Management of land incorporated into the Agricultural Property Stock of the State Treasury (APSST) by voivodships ..... 6.2.
Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych według województw	Area of drained agricultural land by voivodships ..... 6.3.
Nawadniane użytki rolne i grunty leśne według sposobu nawadniania i podregionów	Irrigated agricultural and forest land by irrigation method and subregions ..... 6.4.
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych i województw	Agricultural holdings by area groups of agricultural land and voivodships ..... 6.5.
Ekologiczne gospodarstwa rolne według województw ...	Ecological farms by voivodships ..... 6.6.
Rodzinne ogrody działkowe według województw	Family allotment gardens by voivodships ..... 6.7.
Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów rolnych i województw	Sown area by crops groups and voivodships ..... 6.8.
Zbiory głównych ziemiopłodów rolnych według województw	Production of main crops by voivodships ..... 6.9.
Plony głównych ziemiopłodów rolnych według województw	Yields of main crops by voivodships ..... 6.10.
Pogłowie zwierząt gospodarskich według województw	Livestock by voivodships ..... 6.11.
Obsada zwierząt gospodarskich według województw	Livestock density by voivodships ..... 6.12.
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso według województw	Production of animals for slaughter in terms of meat by voivodships ..... 6.13.
Produkcja mleka i przeciętny roczny udój mleka według województw	Production of milk and average annual quantity of milk by voivodships ..... 6.14.
Udział gospodarstw indywidualnych w rolnictwie ogółem według województw	Share of private farms in total agriculture by voivodships ..... 6.15.

		Tabl. Table
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik w roku gospodarczym według województw	<i>Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient in the farming year by voivodships .....</i>	6.16.
Sprzedaż środków ochrony roślin	<i>Sales of plant protection products .....</i>	6.17.
Wartość skupu produktów rolnych według województw (ceny bieżące)	<i>Value of procurement of agricultural products by voivodships (current prices) .....</i>	6.18.
Przeciętne ceny skupu wybranych produktów rolnych według województw	<i>Average procurement prices of selected agricultural products by voivodships .....</i>	6.19.
Globalna, końcowa i towarowa produkcja rolnicza według województw (ceny stałe)	<i>Gross, final and market agricultural output by voivodships (constant prices) .....</i>	6.20.
Struktura towarowej produkcji rolniczej według województw (ceny stałe)	<i>Structure of market agricultural output by voivodships (constant prices) .....</i>	6.21.
Gromadzenie środków pieniężnych z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych według województw	<i>Accumulation of money of the agricultural and forestry land protection funds by voivodships .....</i>	6.22.
Wykorzystanie środków pieniężnych z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych według województw	<i>Use of money from the agricultural and forestry land protection funds by voivodships .....</i>	6.23.
Prace i przedsięwzięcia zrealizowane w oparciu o środki pieniężne z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych według województw	<i>Works and undertakings carried out with the use of the agricultural and forestry land protection funds by voivodships .....</i>	6.24.
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)	<i>Gross value added by kind of activity and subregions (current prices) .....</i>	6.25.
Nakłady inwestycyjne i wartość brutto środków trwałych w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie według województw	<i>Investment outlays and gross value of fixed assets in agriculture, forestry and fishing in national economy by voivodships .....</i>	6.26.
7. Działalność pozarolnicza	<i>Non-agricultural activity</i>	
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarach wiejskich	<i>Entities of the national economy in the REGON register in rural areas .....</i>	7.1.
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i wybranych form prawnych	<i>Entities of the national economy in the REGON register in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and selected legal status .....</i>	7.2.
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i podregionów ...	<i>Entities of the national economy in the REGON register in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and subregions .....</i>	7.3.
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według wybranych form prawnych i podregionów	<i>Entities of the national economy in the REGON register in rural areas by selected legal status and subregions .....</i>	7.4.
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i klas wielkości	<i>Entities of the national economy in the REGON register in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and size classes .....</i>	7.5.
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według klas wielkości i podregionów ...	<i>Entities of the national economy in the REGON register in rural areas by size classes and subregions .....</i>	7.6.
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zarejestrowane w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i podregionów	<i>Natural persons conducting economic activity recorded in the REGON register in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and subregions .....</i>	7.7.
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i wybranych form prawnych	<i>Entities of the national economy newly recorded in the REGON register in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and selected legal status .....</i>	7.8.
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i podregionów	<i>Entities of the national economy newly recorded in the REGON register in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007 and subregions .....</i>	7.9.
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na obszarach wiejskich według wybranych form prawnych i podregionów	<i>Newly recorded entities of the national economy in the REGON register in rural areas by selected legal status and subregions .....</i>	7.10.

	Tabl. Table
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i wybranych form prawnych	7.11.
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i podregionów	7.12.
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON na obszarach wiejskich według wybranych form prawnych i podregionów	7.13.
Podmioty gospodarki narodowej z zawieszoną działalnością na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i wybranych form prawnych	7.14.
Podmioty gospodarki narodowej z zawieszoną działalnością na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007 i podregionów ...	7.15.
8. Infrastruktura społeczna	
Wychowanie przedszkolne na obszarach wiejskich według podregionów	8.1.
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich według podregionów	8.2.
Wybrane wskaźniki dotyczące szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich według podregionów	8.3.
Gimnazja dla dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich według podregionów	8.4.
Wybrane wskaźniki dotyczące gimnazjów dla dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich według podregionów	8.5.
Komputery w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich według podregionów	8.6.
Komputery w gimnazjach dla dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich według podregionów	8.7.
Uczniowie dowożeni w szkołach podstawowych i gimnazjach na obszarach wiejskich według klas, odległości miejsca zamieszkania od szkoły i województw	8.8.
Szkoły rolnicze	8.9.
Biblioteki publiczne (z filiami) na obszarach wiejskich według podregionów	8.10.
Kina stałe i muzea na obszarach wiejskich według podregionów ...	8.11.
Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na obszarach wiejskich	8.12.
Instytucje kultury na obszarach wiejskich według podregionów ...	8.13.
Imprezy zorganizowane przez instytucje kultury na obszarach wiejskich według podregionów	8.14.
Zespoły artystyczne oraz koła (kluby) na obszarach wiejskich według podregionów	8.15.
Ambulatoryjna opieka zdrowotna na obszarach wiejskich według województw	8.16.
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne na obszarach wiejskich według podregionów	8.17.
Pomoc społeczna stacjonarna na obszarach wiejskich według podregionów	8.18.
Rodziny zastępcze na obszarach wiejskich według podregionów ...	8.19.

		Tabl. Table
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Collective tourist accommodation establishments in rural areas by subregions .....</i>	8.20.
Udzielone noclegi i korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Nights spent (overnight stays) and tourists accommodated in collective tourists accommodation establishments in rural areas by subregions .....</i>	8.21.
Kluby sportowe na obszarach wiejskich według podregionów ...	<i>Sports clubs in rural areas by subregions .....</i>	8.22.
Ćwiczący w klubach sportowych na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Persons practising sports in rural areas by subregions ....</i>	8.23.
9. Infrastruktura techniczna	<i>Technical infrastructure</i>	
Budynki oddane do użytkowania na obszarach wiejskich według rodzajów	<i>Buildings completed in rural areas by types .....</i>	9.1.
Budynki oddane do użytkowania na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Buildings completed in rural areas by subregions .....</i>	9.2.
Mieszkania oddane do użytkowania na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Dwellings completed in rural areas by subregions .....</i>	9.3.
Sieć rozdzielcza i przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Distribution system and connections leading to residential buildings in rural areas by subregions .....</i>	9.4.
Ludność obszarów wiejskich korzystająca z instalacji według podregionów	<i>Rural population using system by subregions .....</i>	9.5.
Odbiorcy gazu oraz zużycie gazu i wody z sieci na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Consumers of gas and consumption of gas and water from gas and water-line system in rural areas by subregions .....</i>	9.6.
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według podregionów	<i>Consumers and consumption of electricity in households in rural areas by subregions .....</i>	9.7.
Drogi publiczne zamiejskie o twardej nawierzchni według województw	<i>Hard surface public non-urban roads by voivodships .....</i>	9.8.
Drogi publiczne zamiejskie o twardej nawierzchni ulepszonej według województw	<i>Hard improved surface public non-urban roads by voivodships ...</i>	9.9.
Placówki pocztowe, telefoniczne łącza główne oraz aparaty telefoniczne ogólnodostępne samoinkasujące na obszarach wiejskich według województw	<i>Post offices, telephone main lines and public pay telephones in rural areas by voivodships .....</i>	9.10.
Abonenci radia, telewizji i telefonii przewodowej na obszarach wiejskich według województw	<i>Radio, television and fixed line telephone subscribers in rural areas by voivodships .....</i>	9.11.
Użytkownicy Internetu według miejsca zamieszkania	<i>Internet users by place of residence .....</i>	9.12.
Osoby korzystające z Internetu w sprawach prywatnych według celu i miejsca zamieszkania	<i>Persons using the Internet for private purposes by aim and place of residence .....</i>	9.13.
10. Finansowanie obszarów wiejskich	<i>Rural areas financing</i>	
Dochody i wydatki gmin według podregionów	<i>Revenue and expenditure of gminas by subregions .....</i>	10.1.
Dochody gmin według podregionów	<i>Revenue of gminas by subregions .....</i>	10.2.
Wydatki gmin według podregionów	<i>Expenditure of gminas by subregions .....</i>	10.3.
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych według podregionów	<i>Financing and co-financing European Union programmes and projects by subregions .....</i>	10.4.
Liczba złożonych wniosków w ramach systemów wsparcia bezpośredniego według podregionów w Kampanii 2012	<i>The number of applications submitted under direct payment schemes by subregions in Campaign 2012 .....</i>	10.5.

	Tabl. Table
Powierzchnia i ilość deklarowana w ramach systemów wsparcia bezpośredniego według podregionów w Kampanii 2012	10.6.
Kwota zrealizowanych płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego według podregionów w Kampanii 2012	10.7.
Liczba beneficjentów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) w podziale na działania według województw	10.8.
Kwota zrealizowanych płatności w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) w podziale na działania według województw	10.9.
Liczba kredytów inwestycyjnych i klęskowych z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa według województw	10.10.
Kwota kredytów inwestycyjnych i klęskowych z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa według województw	10.11.
Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach NSRO 2007-2013 według programów operacyjnych i podregionów	10.12.
11. Środowisko naturalne	Environment
Powierzchnia geodezyjna obszarów wiejskich według kierunków wykorzystania	11.1.
Powierzchnia geodezyjna obszarów wiejskich według kierunków wykorzystania i województw	11.2.
Powierzchnia geodezyjna obszarów wiejskich i miejskich według podregionów	11.3.
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według podregionów	11.4.
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji oraz grunty zrehabilitowane i zagospodarowane według województw	11.5.
Ważniejsze dane o leśnictwie na obszarach wiejskich według podregionów	11.6.
Powierzchnia lasów na obszarach wiejskich według podregionów ...	11.7.
Zalesienia użytków rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej oraz nieużytków na obszarach wiejskich według podregionów	11.8.
Tereny zielni ogólnodostępnej i osiedlowej na obszarach wiejskich według podregionów	11.9.
Tereny zielni ogólnodostępnej i lasów gminnych na obszarach wiejskich według podregionów	11.10.
Melioracje podstawowe według województw	11.11.
Gospodarka ściekowa na obszarach wiejskich według podregionów	11.12.
Ludność obszarów wiejskich korzystająca z oczyszczalni ścieków według podregionów	11.13.
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) na obszarach wiejskich według podregionów	11.14.

		Tabl. Table
Odpady komunalne i składowiska na obszarach wiejskich według województw	<i>Municipal waste and landfill in rural areas by voivodships ....</i>	11.15.
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według województw	<i>Emission of air pollutants from plants of significant environmental nuisance by voivodships .....</i>	11.16.
Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń powietrza w rolnictwie	<i>Total emission of main air pollutants in agriculture .....</i>	11.17.
Całkowita emisja głównych gazów cieplarnianych w rolnictwie	<i>Total emission of main greenhouse gases in agriculture .....</i>	11.18.
Nakłady inwestycyjne w zakresie wodociągów zbiorowych i stacji uzdatniania wody na obszarach wiejskich według województw	<i>Investment outlays in the scope of collective water supply network and water treatment plants in rural areas by voivodships .....</i>	11.19.
Nakłady inwestycyjne w zakresie kanalizacji zbiorczej na obszarach wiejskich według województw	<i>Investment outlays in the scope of collective sewerage system in rural areas by voivodships .....</i>	11.20.
Nakłady inwestycyjne w zakresie zbiorczych oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich według województw	<i>Investment outlays in the scope of collective wastewater treatment plants in rural areas by voivodships .....</i>	11.21.
Nakłady inwestycyjne w zakresie indywidualnych wiejskich oczyszczalni ścieków według województw	<i>Investment outlays in the scope of individual rural wastewater treatment plants by voivodships .....</i>	11.22.
Nakłady inwestycyjne w zakresie składowisk odpadów na obszarach wiejskich według województw	<i>Investment outlays in the scope of waste landfill sites in rural areas by voivodships .....</i>	11.23.
Efekty rzeczowe inwestycji oddanych do użytku w zakresie wodociągów zbiorowych i stacji uzdatniania wody na obszarach wiejskich według województw	<i>Tangible effects of completed investments in the scope of collective water-line systems and water treatment plants in rural areas by voivodships .....</i>	11.24.
Efekty rzeczowe inwestycji oddanych do użytku w zakresie sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów na obszarach wiejskich według województw	<i>Tangible effects of completed investments in the scope of sewerage system, wastewater treatment plants and waste landfill sites in rural areas by voivodships .....</i>	11.25.

TABLICE PRECYZJI**1. Potencjał demograficzny**

Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich według płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of rural population by sex and subregions in 2011 .....</i>	P.1.1.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of rural population by age, sex and subregions in 2011 .....</i>	P.1.2.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of rural population by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i>	P.1.3.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich według edukacyjnych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of rural population by educational age groups, sex and subregions in 2011 .....</i>	P.1.4.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of rural population aged 15 and more by legal marital status, sex and voivodships in 2011 .....</i>	P.1.5.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of rural population aged 15 and more by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 ....</i>	P.1.6.
Wskaźniki precyzji dla osób w wieku 15 lat i według więcej pozostających w związkach kohabitacyjnych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of persons aged 15 and more remaining cohabitants in rural areas by legal marital status, sex and voivodships in 2011 .....</i>	P.1.7.

TABLES OF ACCURACY**Demographic potential**

	Tabl. Table
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of rural population aged 13 and more by educational level, sex and subregions in 2011 ..... P.1.8.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich z tytułem magistra lub licencjata/inżyniera według kierunku wykształcenia, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of rural population with Master's degree or title of Bachelor/Engineer by specialities of education, sex and voivodships in 2011 ..... P.1.9.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich posiadającej wykształcenie policealne, dyplom ukończenia kolegium, średnie lub zasadnicze zawodowe według zawodu wyuczonego, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of rural population with post-secondary education, college diploma, secondary or basic vocational by trained occupation, sex and voivodships in 2011 ..... P.1.10.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich w wieku 13 lat i więcej kontynuującej naukę według rodzaju szkoły, systemu nauki i województw w 2011 r.	Precision indices of rural population aged 13 and more continuing education by type of school, education system and voivodships in 2011 ..... P.1.11.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich według głównego źródła utrzymania, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of rural population by main source of maintenance, sex and subregions in 2011 ..... P.1.12.
Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich według płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of disabled persons in rural areas by sex and subregions in 2011 ..... P.1.13.
Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich według kategorii niepełnosprawności, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of disabled persons in rural areas by category of disability, sex and voivodships in 2011 ..... P.1.14.
Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich według głównego źródła utrzymania, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of disabled persons in rural areas by main source of maintenance, sex and voivodships in 2011 .... P.1.15.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich według okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania oraz województw w 2011 r.	Precision indices of rural population by lenght of stay in current locality and voivodships in 2011 ..... P.1.16.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według roku przybycia, płci i województw	Precision indices of rural population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by year of arrived, sex and voivodships ..... P.1.17.
Wskaźniki precyzji dla ludności przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według wieku, płci i województw	Precision indices of population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by age, sex and voivodships ..... P.1.18.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według ekonomicznych grup wieku, płci i województw	Precision indices of rural population arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by economic age groups, sex and voivodships ..... P.1.19.
Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego, płci i województw	Precision indices of rural population aged 15 and more arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by legal marital status, sex and voivodships .... P.1.20.
Wskaźniki precyzji dla ludności obszarów wiejskich w wieku 13 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002-2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia, płci i województw	Precision indices of rural population aged 13 and more arrived to current locality in 2002-2011 from another place in the country by educational level, sex and voivodships ..... P.1.21.
Wskaźniki precyzji dla migracji wewnętrznych ludności w latach 2002-2011 według kierunków, płci migrantów i województw	Precision indices of internal migration of population in 2002-2011 by directions, sex of migrants and voivodships ..... P.1.22.
Wskaźniki precyzji dla migracji międzywojewódzkich ludności w latach 2002-2011 według kierunków, płci migrantów i województw	Precision indices of intervoivodship migration of population in 2002-2011 by directions, sex of migrants and voivodships .... P.1.23.
Wskaźniki precyzji dla migracji wewnątrzwojewódzkich ludności w latach 2002-2011 według kierunków, płci migrantów i województw	Precision indices of intravoivodship migration of population in 2002-2011 by directions, sex of migrants and voivodships ..... P.1.24.

	Tabl. Table
Wskaźniki precyzji dla migracji wewnętrznych ludności w latach 2002-2011 według poprzedniego i aktualnego województwa zamieszkania	Precision indices of internal migration of population in 2002-2011 by previous and present voivodship of residence ..... P.1.25.
Wskaźniki precyzji dla imigrantów przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich w Polsce ...	Precision indices of immigrants temporarily staying above 3 months in rural areas in Poland ..... P.1.26.
Wskaźniki precyzji dla emigrantów z obszarów wiejskich w Polsce przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy	Precision indices of emigrants from rural areas in Poland temporarily staying abroad above 3 months ..... P.1.27.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich z osobami przebywającymi czasowo za granicą według liczby osób przebywających za granicą, czasu przebywania i województw	Precision indices of holdings in rural areas with persons staying temporarily abroad by number of persons staying abroad, length of stay and voivodships ..... P.1.28.
2. Sytuacja ekonomiczna ludności	Economic situation of population
Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej na obszarach wiejskich w 2011 r. ...	Precision indices of economic activity of the population aged 15 and more in rural areas in 2011 ..... P.2.1.
Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej na obszarach wiejskich według płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of economic activity of the population aged 15 and more in rural areas by sex and subregions in 2011 ... P.2.2.
Wskaźniki precyzji dla aktywnych zawodowo na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of economically active population in rural areas by age, sex and subregions in 2011 ..... P.2.3.
Wskaźniki precyzji dla aktywnych zawodowo na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of economically active population in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 ..... P.2.4.
Wskaźniki precyzji dla aktywnych zawodowo na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of economically active population in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 ..... P.2.5.
Wskaźniki precyzji dla aktywnych zawodowo na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of economically active population in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 ..... P.2.6.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by age, sex and subregions in 2011 ..... P.2.7.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 ..... P.2.8.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 ..... P.2.9.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 ..... P.2.10.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według statusu zatrudnienia, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by employment status, sex and subregions in 2011 ..... P.2.11.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według sekcji PKD 2007, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by sections of the Polish Classification of Activities 2007, sex and voivodships in 2011 ..... P.2.12.
Wskaźniki precyzji dla pracujących na obszarach wiejskich według grup zawodów, płci i województw w 2011 r.	Precision indices of employed persons in rural areas by occupational groups, sex and voivodships in 2011 ..... P.2.13.
Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of unemployed persons in rural areas by age, sex and subregions in 2011 ..... P.2.14.
Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	Precision indices of unemployed persons in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 ..... P.2.15.

	Tabl. Table
Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of unemployed persons in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 ....</i> P.2.16.
Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of unemployed persons in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.17.
Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych na obszarach wiejskich według okresu poszukiwania pracy, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of unemployed persons in rural areas by duration of job search, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.18.
Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r. ...	<i>Precision indices of economically inactive persons in rural areas by age, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.19.
Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of economically inactive persons in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.20.
Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of economically inactive persons in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 .....</i> P.2.21.
Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of economically inactive persons in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.22.
Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo na obszarach wiejskich według przyczyn bierności, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of economically inactive persons in rural areas by reasons for inactivity, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.23.
Wskaźniki precyzji dla współczynnika aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of activity rate in rural areas by age, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.24.
Wskaźniki precyzji dla współczynnika aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of activity rate in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.25.
Wskaźniki precyzji dla współczynnika aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of activity rate in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 .....</i> P.2.26.
Wskaźniki precyzji dla współczynnika aktywności zawodowej na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of activity rate in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.27.
Wskaźniki precyzji dla wskaźnika zatrudnienia na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of employment rate in rural areas by age, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.28.
Wskaźniki precyzji dla wskaźnika zatrudnienia na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of employment rate in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.29.
Wskaźniki precyzji dla wskaźnika zatrudnienia na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of employment rate in rural areas by de facto marital status, sex and voivodships in 2011 ....</i> P.2.30.
Wskaźniki precyzji dla wskaźnika zatrudnienia na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of employment rate in rural areas by educational level, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.31.
Wskaźniki precyzji dla stopy bezrobocia na obszarach wiejskich według wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of unemployment rate in rural areas by age, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.32.
Wskaźniki precyzji dla stopy bezrobocia na obszarach wiejskich według ekonomicznych grup wieku, płci i podregionów w 2011 r.	<i>Precision indices of unemployment rate in rural areas by economic age groups, sex and subregions in 2011 .....</i> P.2.33.

	Tabl. Table
Wskaźniki precyzji dla stopy bezrobocia na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego, płci i województw w 2011 r.	P.2.34.
Wskaźniki precyzji dla stopy bezrobocia na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia, płci i podregionów w 2011 r.	P.2.35.
3. Gospodarstwa domowe i rodziny	Households and families
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności na obszarach wiejskich według liczby osób i składu rodzinnego oraz województw w 2011 r.	P.3.1.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według grup pokoleniowych i województw w 2011 r.	P.3.2.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według grup pokoleniowych i województw w 2011 r.	P.3.3.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	P.3.4.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	P.3.5.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 55 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	P.3.6.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 55 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	P.3.7.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich z osobami w wieku 55 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	P.3.8.
Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 55 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	P.3.9.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 60 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	P.3.10.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 60 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	P.3.11.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich z osobami w wieku 60 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	P.3.12.
Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	P.3.13.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 65 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	P.3.14.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 65 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	P.3.15.

		Tabl. Table
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich z osobami w wieku 65 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas with persons aged 65 and more by family composition as well as voivodships in 2011</i>	P.3.16.
Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 65 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population aged 65 and more in households in rural areas by family composition as well as voivodships in 2011</i>	P.3.17.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 75 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas by independence living of persons aged 75 and more as well as voivodships in 2011</i>	P.3.18.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według samodzielności zamieszkania osób w wieku 75 lat i więcej oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population in households in rural areas by independence living of persons aged 75 and more as well as voivodships in 2011</i>	P.3.19.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich z osobami w wieku 75 lat i więcej według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas with persons aged 75 and more by family composition as well as voivodships in 2011</i>	P.3.20.
Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 75 lat i więcej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według składu rodzinnego i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population aged 75 and more in households in rural areas by family composition as well as voivodships in 2011</i>	P.3.21.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według wieku i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas by age and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.22.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według wieku i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population in households in rural areas by age and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.23.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas by legal marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.24.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego prawnego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population in households in rural areas by legal marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.25.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas by de facto marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.26.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według stanu cywilnego faktycznego i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population in households in rural areas by de facto marital status and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.27.
Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of households in rural areas by educational level and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.28.
Wskaźniki precyzji dla ludności w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według poziomu wykształcenia i płci reprezentanta oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of population in households in rural areas by educational level and sex of the head of household as well as voivodships in 2011</i>	P.3.29.
Wskaźniki precyzji dla rodzin w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci w wieku do 24 lat, typów rodzin i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of families in households in rural areas by number of children up to age 24, types of families and voivodships in 2011</i>	P.3.30.
Wskaźnik precyzji dla rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, typów rodzin i województw w 2011 r.	<i>Precision indices of families with children in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, types of families and voivodships in 2011</i>	P.3.31.

		Tabl. Table
Wskaźnik precyzji dla rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci i grup wieku dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, typów rodzin oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of families with children in households in rural areas by number of children and age groups of dependent up to age 24, types of families as well as voivodships in 2011</i>	P.3.32.
Wskaźnik precyzji dla rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku matki (lub ojca w rodzinach niepełnych), typów rodzin oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of families with children in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, age of mother (or father in incomplete families), types of families and voivodships in 2011</i>	P.3.33.
Wskaźnik precyzji dla rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku i stanu cywilnego prawnego matki oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of families with children in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, age and legal marital status of mother as well as voivodships in 2011</i>	P.3.34.
Wskaźnik precyzji dla rodzin niepełnych w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku i stanu cywilnego prawnego matki oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of incomplete families in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, age and legal marital status of mother as well as voivodships in 2011</i>	P.3.35.
Wskaźnik precyzji dla rodzin niepełnych w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu, wieku i stanu cywilnego prawnego ojca oraz województw w 2011 r.	<i>Precision indices of incomplete families in households in rural areas by number of dependent children up to age 24, age and legal marital status of father as well as voivodships in 2011</i>	P.3.36.
ANEKSY	ANNEXES	
Wybrane dane dla obszarów wiejskich i miast o liczbie ludności do 5 tys. według podregionów	<i>Selected data for rural areas and towns with population below 5 thous. by subregions</i>	I
Wybrane dane o podregionach według typologii regionalnej Eurostatu i OECD	<i>Selected data on subregions by Eurostat and OECD regional typology</i>	II

Objaśnienia znaków umownych*Symbols*

Kreska	(-)	–	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero:	(0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
	(0,0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka	(.)	–	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak	x	–	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak	Δ	–	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do publikacji. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the publication.</i>
„W tym” ”Of which”		–	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. – <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma	(,)	–	<i>used in figures represents the decimal point.</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

tys. <i>thous.</i>	= tysiąc = <i>thousand</i>	Lp. <i>No.</i>	= liczba porządkowa = <i>ordinal number</i>
mIn	= milion <i>million</i>	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
zł <i>zl</i>	= złoty = <i>zloty</i>	Dz. Urz.	= Dziennik Urzędowy
wol. <i>vol.</i>	= wolumin = <i>volume</i>	art. <i>Art.</i>	= artykuł = <i>article</i>
szt. <i>pcs</i>	= sztuka = <i>piece</i>	nr (Nr) <i>No.</i>	= numer = <i>number</i>
kg	= kilogram <i>kilogram</i>	ust.	= ustęp
dt	= decytona <i>deciton</i>	pkt	= punkt
t	= tona <i>tonne</i>	min	= minuta <i>minute</i>
km	= kilometr <i>kilometre</i>	os.	= osoba
km ²	= kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>	UE <i>EU</i>	= Unia Europejska = <i>European Union</i>
m ²	= metr kwadratowy <i>square metre</i>	OECD	= Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju <i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>
m ³	= metr sześcienny <i>cubic metre</i>	PROW 2007-2013 <i>RDP 2007-2013</i>	= Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 = <i>Rural Development Programme for 2007-2013</i>
ha	= hektar <i>hectare</i>	KE <i>EC</i>	= Komisja Europejska = <i>European Commission</i>
l	= litr <i>litre</i>	EUROSTAT	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej <i>Statistical Office of the European Union</i>
Gg	= gigagram <i>gigagram</i>	ARiMR <i>ARMA</i>	= Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa = <i>Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture</i>
dam ³	= dekametr sześcienny <i>cubic decametre</i>	NSRO 2007-2013 <i>NSRF 2007-2013</i>	= Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 = <i>The National Strategic Reference Framework 2007-2013</i>
hWh	= hektometr sześcienny <i>cubic hectometre</i>		
kWh	= kilowatogodzina <i>kilowatt-hour</i>		
GWh	= gigawatogodzina <i>gigawatt-hour</i>		
r.	= rok		
cd. <i>cont.</i>	= ciąg dalszy = <i>continued</i>		
dok. <i>cont.</i>	= dokończenie = <i>continued</i>		
p.proc. <i>p.p.</i>	= punkt procentowy = <i>percentage point</i>		
poz.	= pozycja		
m.	= miasto		

Uwagi ogólne

1. Dane zamieszczone w publikacji – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w **każdorzazowym podziale administracyjnym kraju**.

W tablicach zawierających informacje w podziale na **miasta i wieś**, przez „**miasta**” rozumie się obszar położony w granicach administracyjnych tych jednostek, przez „**wieś**” – pozostałe terytorium kraju.

2. Dane prezentowane są w układzie **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**, opracowanej na podstawie Wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r., z późniejszymi zmianami). NTS obowiązująca od 1 I 2008 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 XI 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573, z późniejszymi zmianami) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2007 r.

Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) opracowana została w oparciu o istniejący zasadniczy trójstopniowy podział kraju na województwa, powiaty i gminy, przy pomocy którego wyodrębnione zostały także dwa dodatkowe nieadministracyjne poziomy, tj. regiony i podregiony. NTS dzieli Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na 5 poziomach, z czego:

- 3 określono jako poziomy regionalne:
  - poziom 1 – **regiony** (6 jednostek – grupują jednostki szczebla wojewódzkiego),
  - poziom 2 – **województwa** (16 jednostek),
  - poziom 3 – **podregiony** (66 jednostek – grupują – w ramach każdego województwa – jednostki szczebla powiatowego);
- 2 określono jako poziomy lokalne:
  - poziom 4 – **powiaty i miasta na prawach powiatu** (314 + 65 jednostek),
  - poziom 5 – **gminy** (2479 jednostek).

3. Prezentowane dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.
4. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:
  - do 9 osób,
  - od 10 do 49 osób,
  - powyżej 49 osób.
5. Dane prezentuje się:
  - 1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community* – NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) zastąpiła Polską Klasyfikację Działalności – PKD 2004.

PKD 2007, w stosunku do klasyfikacji PKD 2004, wprowadziła zmiany zakresowe polegające na uwzględnieniu nowych grupowań rodzajów działalności (ujęcie nowych, podział lub agregacja dotychczasowych), a także na przesunięciu rodzajów działalności pomiędzy poszczególnymi poziomami klasyfikacyjnymi; zmiany te spowodowały brak porównywalności danych również

General notes

1. *Data in the publication, unless otherwise indicated, are presented according to the **administrative division of the country in a given period**.*

*In the tables containing information divided into **urban areas** and **rural areas**, the term “**urban areas**” is understood as an area located within the administrative borders of these units, while the term “**rural areas**” is understood as the remaining territory of the country.*

2. *Data are presented in accordance with the **Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS)**, compiled on the basis of the Common Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154 21 VI 2003, with later amendments). NTS in force since 1 I 2008 was introduced by the decree of the Council of Ministers of 14 XI 2007 (Journal of Laws No. 214, item 1573, with later amendments) replacing the NTS in force until 31 XII 2007.*

The Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS) was developed based on the binding three-tier division of the country into voivodships, powiats and gminas, on the basis of which two additional non-administrative levels were established, i.e. regions and subregions. NTS divides Poland into territorial units, hierarchically tied on 5 levels, of which:

- *3 levels were defined as regional:*
  - level 1 – **regions** (6 units – grouping together voivodships),*
  - level 2 – **voivodships** (16 units),*
  - level 3 – **subregions** (66 units – grouping together powiats);*
- *2 levels were defined as local:*
  - level 4 – **powiats and cities with powiat status** (314 + 65 units),*
  - level 5 – **gminas** (2479 units).*

3. *Presented data – unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.*
4. *Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed** and – unless otherwise indicated – include entities employing:*
  - *up to 9 persons,*
  - *from 10 to 49 persons,*
  - *more than 49 persons.*
5. *Data are presented:*

- 1) *according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers of 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885), replaced the Polish Classification of Activities – PKD 2004/NACE Rev. 1.1.*

PKD 2007/NACE Rev. 2 differs from the PKD 2004/NACE Rev. 1.1 classification in the fact that it introduced scope-related changes, i.e. new groupings of activity types (presentation of new types, division or aggregation of the previous ones) as well as transfers of some types of activities between individual classification levels. These changes resulted

przy niezmienionych nazwach niektórych poziomów klasyfikacyjnych.

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według sektorów własności:

a) **sektor publiczny** – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego;

b) **sektor prywatny** – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określa się głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3) według Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen).

6. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

7. Dane w podziale według sekcji PKD 2007 oraz w podziale terytorialnym opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

8. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymanych przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu

in the lack of comparability of data, also when the names of classification levels remained unchanged.

The item “**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping”.

The item “**Other services**” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use”;

2) according to **ownership sectors**:

a) **public sector** – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), local self-government entity ownership as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities;

b) **private sector** – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3) according to the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped.

6. Data – unless otherwise indicated – are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

7. Data according to NACE Rev. 2 sections as well as according to territorial division are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

8. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own account in order to earn a profit.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables and charts in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax

(wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatek akcyzowy (od wyrobów krajowych, importowanych i nabytych wewnątrzspółnotowo), cła oraz podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych, zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
11. Przy **przeliczeniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja) – według stanu w dniu 30 VI.
Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – za lata 2000-2009 na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.
12. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.
13. Niektóre dane liczbowe zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego.
14. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
15. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Głównego Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.
16. Źródłodawców informacji statystycznych pochodzących spoza źródła Głównego Urzędu Statystycznego podano w części „Uwagi metodyczne”, przy przyjęciu zasady, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane za ostatni rok.
17. W publikacji zastosowano skróty nazw w zakresie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podano poniżej:

on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products comprise: VAT on goods and services (on domestic and imported products), excise tax (on domestic, imported and intra-community acquired goods), duties and taxes on certain services (e.g. on games of chance and mutual betting, lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers in buses with foreign registration).

10. **Relative numbers (indices, percentages)** are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
11. When **computing per capita data (per 1000 population, etc.)** as of the end of a year, the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics, production) – as of 30 VI.
For calculations, it was assumed to use the number of population calculated – unless otherwise indicated – for the years 2000-2009 on the basis of the Population and Housing Census 2002, since 2010 – on the basis of the Population and Housing Census 2011.
12. Data, unless otherwise indicated, do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.
13. Some data are given on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Central Statistical Office.
14. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.
15. Statistical information originating from sources other than the Central Statistical Office is indicated in the appropriate notes.
16. The providers of statistical information originating from sources other than the Central Statistical Office are presented in the part “Methodological notes”, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.
17. The names of the Polish Classification of Activities used in the publication have been abbreviated. The list of abbreviations used and their full names gave below:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2

skrót <i>abbreviation</i>	pełna nazwa <i>full name</i>
Handel; naprawa pojazdów samochodowych <i>Trade; repair of motor vehicles</i>	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia <i>Accommodation and catering</i>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi <i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w dziale „Ważniejsze definicje stosowane w publikacji”. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych GUS oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the chapter “Major definitions used in publication”. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in the CSO subject matter publication as well as in the series “Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” (Methodologies and classifications).

Uwagi metodyczne

1. Źródła i zakres danych

Przedstawiona w publikacji analiza obejmuje obszary wiejskie wyodrębnione na podstawie podziału terytorialnego według Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT), w którym za obszary wiejskie uznaje się gminy wiejskie i część wiejską gmin miejsko-wiejskich. Zastosowanie identyfikatorów rejestru TERYT umożliwia opracowanie i prezentowanie zjawisk społeczno-ekonomicznych w przekrojach o różnym stopniu szczegółowości.

Zgromadzone dane przedstawiono w ujęciu retrospektywnym dla lat: 2002 i 2011, za wyjątkiem danych dotyczących finansowania obszarów wiejskich oraz zawartych w aneksie danych dla obszarów wiejskich i miast o liczbie ludności do 5 tys., gdzie zaprezentowano dane za 2007 i 2012 r.

Publikacja składa się z dwóch integralnych części. Pierwsza, w wersji książkowej, zawiera komentarz analityczny stanowiący kompleksowy opis przemian obszarów wiejskich opracowany przede wszystkim w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Uzupełnieniem tych informacji są tabele przeglądowe obejmujące swym zakresem szerokie spektrum zagadnień: od danych społeczno-demograficznych, działalności pozarolniczej, wydatków i wyposażenia gospodarstw domowych, dostępu do placówek edukacyjnych, ośrodków kultury i opieki zdrowia, po dane o infrastrukturze technicznej, środowisku naturalnym i finansowaniu obszarów wiejskich, przedstawione m.in. w porównaniu z danymi ogólnopolskimi oraz z danymi charakteryzującymi obszary miejskie. Dane liczbowe o obszarach wiejskich zostały zilustrowane na mapach i wykresach stanowiących nierozdzielalną część analizy.

Druga część publikacji, wyłącznie w wersji CD, została podzielona na 2 części:

- 1) część tabelaryczną – obejmującą swym zakresem zagadnienia ujęte w analizie oraz dane pochodzące z bieżącej sprawozdawczości GUS;
- 2) aneksy zawierające:
  - dane dla obszarów wiejskich i miast o liczbie ludności do 5 tys.,
  - dane o obszarach wiejskich zdefiniowanych na podstawie typologii regionalnych Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej (EUROSTAT) i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Dzięki podziałowi na część zawierającą treść publikacji drukowanej i część tabelaryczną możliwe było położenie nacisku na udostępnienie szerokiego zakresu danych ukazujących najważniejsze przemiany i potencjał tkwiący w obszarach wiejskich, na potrzeby analiz wykonywanych przez użytkowników publikacji.

Dane zawarte w publikacji opracowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, danych ze sprawozdawczości bieżącej GUS zebranych w badaniu „Statystyczny system informacyjny obszarów wiejskich” oraz źródeł administracyjnych.

W poszczególnych rozdziałach publikacji zaprezentowano dane opracowane m.in. przez niżej wymienione instytucje i jednostki:

1. Sytuacja społeczno-demograficzna:
  - a) Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
  - b) Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
  - c) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
  - d) Ministerstwo Obrony Narodowej,
  - e) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych,
  - f) Ministerstwo Sprawiedliwości,
  - g) Ministerstwo Finansów;

Methodological notes

1. Sources and range of data

Analysis presented in this publication concerns the rural areas distinguished on the basis of the administrative division by the National Official Register of Territorial Division of the Country (TERYT), in which the rural areas are recognized as the rural gminas and the rural part of urban and rural gminas. Usage of TERYT registry identifiers enables the preparation and presentation of socio-economic phenomena in sections with different level of accuracy.

Collected data are presented in retrospection for years: 2002 and 2011, with the exception of data on rural areas financing and data for rural areas and cities with a population below five thousand placed in the annex, in which data are presented for 2007 and 2012.

The publication consists of two integral parts. First, in the paper version, contains analytical comment. It constitutes a comprehensive description of the rural areas transformation based on the results of the Population and Housing Census 2011. As a supplement are prepared information are review tables including a wide spectrum of issues, from socio-demographic data, non-agricultural activities, expenditure and households furnishing, access to educational establishments, cultural centers and health care, to data on technical infrastructure, environmental and rural areas financing, presented e.g. in comparison with national data and data characterizing urban areas. The data on rural areas are illustrated on the maps and charts which are an inseparable part of the analysis.

The second part of the publication, only in CD version, was divided into 2 parts:

- 1) *table part – covering issues included in the analysis as well as data from current reporting of CSO;*
- 2) *annexes containing:*
  - *data for rural areas and cities with a population below five thousand,*
  - *data according to the regional typology of the Directorate-General of the European Commission (EUROSTAT) and the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).*

Thanks to division of the publication on printed and electronic – table part it was possible to put emphasis on providing a wide scope of data showing the most important changes and potential of rural areas, for analysis performed by the users of the publication.

Data included in this publication were compiled on the basis of the results of Population and Housing Census 2011, data from current reporting of CSO collected in the research “Statistical information system of rural areas” and administrative sources.

Data presented in individual chapters of this publication were compiled, among others, by the below mentioned institutions and organizations:

1. *Socio-demographic situation:*
  - a) *Ministry of Labour and Social Policy,*
  - b) *Social Insurance Institution,*
  - c) *Agricultural Social Insurance Fund,*
  - d) *Ministry of National Defence,*
  - e) *Ministry of Interior,*
  - f) *Ministry of Justice,*
  - g) *Ministry of Finance;*

2. Rolnictwo:
  - a) Agencja Nieruchomości Rolnych,
  - b) Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
  - c) Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
  - d) Polski Związek Działkowców;
3. Działalność pozarolnicza;
4. Infrastruktura społeczna:
  - a) Ministerstwo Edukacji Narodowej;
5. Infrastruktura techniczna:
  - a) Ministerstwo Gospodarki,
  - b) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad,
  - c) Dyrekcja Generalna Poczty Polskiej;
6. Finansowanie obszarów wiejskich:
  - a) Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
  - b) Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Regionalnego;
7. Środowisko naturalne:
  - a) Główny Urząd Geodezji i Kartografii,
  - b) Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
  - c) Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami;
8. Aneks:
  - a) Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
  - b) Ministerstwo Edukacji Narodowej.

2. Ważniejsze definicje stosowane w publikacji

Sytuacja społeczno-demograficzna

Tablice działu opracowano na podstawie:

- 1) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz 2011 przy uwzględnieniu:
  - a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
  - b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, uzyskiwanej z cyklicznie przeprowadzanych badań, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
- 2) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 4) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach.

Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego, ale czasowo przebywająca w innej jednostce, ujmowana jest jako ludność faktycznie zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy (przebywa czasowo). Do **ludności faktycznie zamieszkałej** nie są zaliczani cudzoziemcy przebywający w Polsce czasowo, natomiast stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności) zaliczani są do ludności faktycznej danej jednostki podziału terytorialnego.

Dane o **ludności**, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej:

- dla lat 2000-2009 – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 (dla lat 2000-2002

2. *Agriculture:*
  - a) *Agricultural Property Agency,*
  - b) *Ministry of Agriculture and Rural Development,*
  - c) *Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality,*
  - d) *Polish Union of Allotment Gardener;*
3. *Non-agricultural activity;*
4. *Social infrastructure:*
  - a) *Ministry of National Education;*
5. *Technical infrastructure:*
  - a) *Ministry of Economy,*
  - b) *General Directorate for National Roads and Motorways,*
  - c) *Polish Post General Directorat;*
6. *Rural areas financing:*
  - a) *Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture,*
  - b) *Ministry of Infrastructure and Development;*
7. *Environment:*
  - a) *Head Office of Geodesy and Cartography,*
  - b) *Ministry of Agriculture and Rural Development,*
  - c) *National Centre for Emissions Management;*
8. *Annex:*
  - a) *Ministry of Labour and Social Policy,*
  - b) *Ministry of National Education.*

2. Major definitions used in publication

Socio-demographic situation

Chapter's tables were compiled on the basis of:

- 1) the balances of the size and structure of the **population actually living** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the results of the Population and Housing Census 2002 and 2011 taking into account:
  - a) changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
  - b) difference between the number of people registered for temporary stay above 3 months (until 2005 – above 2 months) in a gmina and the number of people temporarily absent, those data have been collected on the basis of surveys conducted periodically, which simultaneously makes the difference between the number of people registered for permanent residence in a gmina and the number of people actually living in the gmina;
- 2) the registers of the Ministry of Interior – on internal and international migration of population for permanent residence (since 2006 the source of this data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
- 3) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
- 4) documentation of courts – regarding legally valid decisions in actions for divorces.

People registered for permanent residence in a given administrative unit but staying temporarily in another unit are treated as actually residing in administrative unit in which they are registered for the temporary stay (staying temporarily). The **population actually residing** do not include foreigners staying temporarily in Poland, while permanent Polish residents staying temporarily abroad (regardless of the duration of their absence) are included in the population actually residing in a given administrative unit.

Data about **population** as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 of population etc.) was prepared assuming the number of population balanced on:

- for 2000-2009 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002 (for 2000-2002 there was applied the

zastosowano podział administracyjny kraju obowiązujący według stanu w dniu 31 XII 2002 r.; dla pozostałych lat – każdorazowy podział administracyjny),

- od 2010 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (dla lat 2010 i 2011 zastosowano podział administracyjny z dnia 31 XII 2011 r.).

Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

- 1) małżeństwa – według miejsca zameldowania męża przed ślubem, a jeśli mąż mieszkał na stałe za granicą – według miejsca zameldowania żony w Polsce przed zawarciem związku małżeńskiego;
- 2) rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo;
- 3) urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- 4) zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu kościoła lub związku wyznaniowego – zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Instytucja **rozwodów** została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 I 1946 r. dekretem z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. 1945 Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego reguluje ustawa z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9, poz. 59), z późniejszymi zmianami.

W sprawozdawczości statystycznej jako **urodzenia** pochodzące z roku sprawozdawczego przyjmuje się urodzenia zarejestrowane w danym roku, w tym urodzenia, jakie miały miejsce w latach wcześniejszych ale zarejestrowane w roku sprawozdawczym.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat, urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- 1) **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie;
- 2) **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym (15-49 lat) będzie rodić z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (cząstkowe współczynniki płodności pozostają niezmiennie);
- 3) **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Zgonem jest trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności

administrative division of the country obligatory as of 31 XII 2002; for remaining years – on administrative division in force at a given moment),

- *since 2010 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011 (for 2010 and 2011 was applied the administrative division of the country obligatory as of 31 XII 2011).*

Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows:

- 1) *marriages – according to the husband's place of permanent residence before contracting of a marriage or by the wife's place of residence in Poland if her husband stayed permanently abroad before contracting of a marriage;*
- 2) *divorces – according to the plaintiff's place of residence;*
- 3) *births – according to the mother's place of permanent residence;*
- 4) *deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.*

Median age of population is a parameter determining border of age, which half of population already exceeded and second half did not reach yet.

The data on marriages refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. According to the Act dated 24 VII 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted on the basis of canon law marriages subordinate the civil Polish laws and result in the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

Divorces as a legal institution were introduced in Poland on 1 I 1946 on the basis of the Act dated 25 IX 1945 – Marriage Law (Journal of Laws 1945 No. 48, item 270). The regulations of the family law are regulated by the Act dated 25 II 1964 – Family and Tutelary Code (Journal of Laws 1964 No. 9, item 59), with later amendments.

All births registered in the current year are included in statistical reporting for this year. It regards also children born before but registered in the reporting year.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15-49). Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15-19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45-49.

Reproduction rates:

- 1) *total fertility rate refers to the average number of children that would be born to a woman during the course of her entire reproductive period (15-49 years old), assuming, that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., assuming the age-specific fertility rates for this period are treated as constant;*
- 2) *gross reproduction rate refers to the average number of daughters that would be born to a woman assuming that a women during her reproductive age (15-49 years old) will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (partial fertility rates remain constant);*
- 3) *demographic dynamics rate is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.*

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

The death means the permanent and irreversible cessation of

narządów niezbędnych dla życia, konsekwencją czego jest ustanie czynności całego ustroju.

Za **zgon niemowlęcia** uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za **zgon noworodka** – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjmuje się wyjściową przyczynę zgonu. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek procesu chorobowego, który doprowadził do zgonu albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon. Dane o zgonach według przyczyn podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” (X Rewizja).

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma do przeżycia noworodek urodzony w danym roku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Przez niemowlęta rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Informacje o **migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały** podano na podstawie pełnej ewidencji osób migrujących. Do 2005 r. włącznie dane były opracowywane przez MSWiA na podstawie dokumentów przekazywanych przez komórki ewidencji gmin; zakres danych obejmował informacje o poprzednim i obecnym miejscu zameldowania na pobyt stały, płci, wieku, stanie cywilnym i poziomie wykształcenia migrantów. Od 2006 r. dane pobierane są ze zbioru PESEL (Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności); zakres danych nie obejmuje informacji o wykształceniu migrantów, ponieważ nie są one gromadzone w zbiorze PESEL.

Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy) oraz przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie. W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy. Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki.

Poprzez „**napływ**” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, a poprzez „**odpływ**” – wymeldowania z pobytu stałego (tj. zameldowania w innej jednostce na pobyt stały).

Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej Rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 VII 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania przez co najmniej 12 miesięcy;
- **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez co najmniej 12 miesięcy.

Rezydentem kraju jest osoba, która przebywa lub zamierza przebywać w danym kraju przez co najmniej 12 miesięcy.

Tego typu migracje (związane ze zmianą kraju zamieszkania na okres co najmniej 12 miesięcy, w tym na pobyt stały) określa się mianem **zagranicznych migracji długookresowych**.

W publikacji prezentowane są dane o **migracjach**

functions of the essential for life organs and in consequence the cessation of functions of the whole organism.

*The **infant death** means the death under 1 year of age, the **new born infant death** – under 4 weeks of age (up to 28 days of life), 0 day indicates the age of live born infant, who did not survive 24 hours.*

*The **deaths by causes** are worked out on the basis of the initial cause of death. The initial cause is the disease, which was at the beginning of the morbid process and which caused the death; it may be also the injury or the poisoning, which caused the death. Data regarding deaths by causes are in accordance with the “International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems” (ICD-10 Revision).*

***Life expectancy** is expressed by the average number of years that a infant born in a given year shall survive assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.*

***Infant** is a child under the age of 1.*

***Natural increase of the population** means the difference between the number of live births and deaths in a given period.*

*The data on **internal and international migration for permanent residence** have been compiled on the basis of complete registration of migrants. Until 2005 the data were compiled by the Ministry on the basis of documents supplied by registry units of gminas; the scope of data included information on previous and present place of permanent residence, sex, age, marital status and level of education of migrants. Since 2006 the data are taken from PESEL (the Common Electronic System of Population Register); the scope of data does not include level of education because these data are not collected in PESEL.*

***Internal migration of the population** is a change of place of permanent (or temporary) residence connected with crossing an administrative border of gmina with a purpose to settle in other administrative unit. In case of urban-rural gmina a change of place of residence between urban and rural area of this gmina is also migration. Internal migration is also a change of kind of registration from temporary stay to permanent residence in the same administrative unit, if a previous place of permanent residence was in other administrative unit. Changes of address within the same unit are excluded from data on internal migration, as they do not influence the size and structure of population of this unit.*

*The term “**inflow**” is used in case of registration of arrival for permanent residence, the term “**outflow**” – in case of registration of departure from the place of permanent residence (i.e. registration of arrival for permanent residence in other administrative unit).*

***International migration of the population** is understood as moves of the people related to change of country of residence. Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 VII 2007 contains the definition of migration taking into account intended period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:*

- **immigration** means arrival in the country of a person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for a period of at least 12 months;
- **emigration** means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for a period of at least 12 months.

Usual resident of the country is a person who resides or intends to reside in a given country for a period of at least 12 months.

*This type of migration (related to change of country of residence for at least 12 months) is defined as **long-term international migration**.*

*In publication are presented data on **international***

zagranicznych na pobyt stały, które są częścią migracji długookresowych (w rozumieniu wyżej przytoczonej definicji). Dane te opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (**imigracja na pobyt stały**) oraz o wymeldowaniach mieszkańców Polski wyjeżdżających na stałe za granicę (**emigracja na pobyt stały**), pochodzących z rejestru PESEL.

Saldo migracji dla obszarów wiejskich jest to różnica między napływem ludności na wieś z miast i zagranicy a odpływem ludności ze wsi do miast i za granicę.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI:

- do 2009 r. – zameldowanej na pobyt stały,
- od 2010 r. – faktycznie zamieszkałej.

Przez ludność w wieku **produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w wieku **nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Dane o **pracujących** zawarte w tablicach nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, czyli z wyłączeniem osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej prowadzących działalność gospodarczą oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób, pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz duchownych, a także pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2008 Nr 69, poz. 415, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną – zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- 1) ukończyła 18 lat;
- 2) kobieta nie ukończyła 60 lat, a mężczyzna – 65 lat;
- 3) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej, renty szkoleniowej, renty socjalnej, nie pobiera: świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego;
- 4) nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych;
- 5) nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe;
- 6) nie posiada wpisu do ewidencji działalności gospodarczej

migration for permanent residence, which is part of long-term migration as per the definition mentioned above. This data were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving in Poland for permanent residence (**immigration for permanent residence**) as well as deregistration of inhabitants of Poland leaving the country for permanent residence abroad (**emigration for permanent residence**) – the information is taken from the PESEL register.

Net migration for rural areas it is the difference between inflow of population from urban to rural areas and foreign countries as well as outflow of population from rural to urban areas and foreign countries.

Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 VI:

- to 2009 – registered for permanent residence,
- since 2010 – de facto population (population actually residing).

The **working age population** refers to males aged 18-64, and females aged 18-59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18-44) and **non-mobility** (i.e. 45-64 for males and 45-59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

Data on **employment** in tables excluding entities employing 9 persons or less, that is legal persons and organizational entities without legal personality (status) conducting economic activity, as well as natural persons carrying out economic activity with the number of the employed 9 persons or less, persons employed on private farms in agriculture, clergy, and persons employed in the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 69, item 415, with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme exam) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, if he/she fulfilled, among others, the following conditions:

- 1) is aged 18 or more;
- 2) is aged less than 60 for women or less than 65 for men;
- 3) did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from an inability to work, family pension, pension due to training, social pension, does not receive: a pre-retirement benefit or allowance, a rehabilitation benefit, a sick and maternity benefit or a benefit in the amount of a maternity benefit;
- 4) is not the owner or holder (sole or dependent) of agricultural real estate with an area of arable land exceeding 2 convertible ha;
- 5) is not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of arable land exceeding 2 convertible ha;

- lub nie podlega – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników;
- 7) nie jest tymczasowo aresztowana lub nie odbywa kary pozbawienia wolności;
  - 8) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych;
  - 9) nie pobiera, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego;
  - 10) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego;
  - 11) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

Bezrobotni do 25 roku życia – to osoby bezrobotne, które do dnia zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyły 25 lat. Do X 2005 r. były to osoby, które w roku kalendarzowym nie ukończyły 25 lat.

Długotrwale bezrobotni – to osoby bezrobotne pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem (od XI 2005 r.) okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia – to bezrobotni, którzy w dniu zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy ukończyli co najmniej 50 lat. Do X 2005 r. były to osoby, które w roku kalendarzowym ukończyły co najmniej 50 lat.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – to bezrobotni nieposiadający kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonego dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. Od XI 2005 r. – łącznie z osobami z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia – oznacza bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko w tym wieku, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Do XII 2007 r. do kategorii tej zaliczono osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem jest reprezentacyjne **badanie budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Od 2004 r. gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

- 6) *is not entered in the register rolls of economic activity or is not subject, on the basis of separate regulations, to compulsory social security or retirement provision, excluding social insurance of farmers;*
- 7) *is not temporarily under arrest or not serving a prison sentence;*
- 8) *does not receive monthly income of the amount exceeding half of minimal remuneration for work, excluding income generated from interest or other income generated from money gathered on bank accounts;*
- 9) *does not receive, on the basis of the regulations concerning social welfare, a permanent social benefit;*
- 10) *does not receive, on the basis of regulations concerning family allowances, nursing allowance;*
- 11) *does not receive, training allowance after the termination of employment.*

The unemployed under 25 years old – are unemployed persons who were under 25 years of age by the date when they became recipients of the labour market instruments. Until X 2005 they were persons who were under 25 years old in the respective calendar year.

The long-term unemployed – are persons who stayed in the registers of the powiat labour office for the overall period exceeding 12 months in the last two years, excluding (since XI 2005) the periods of traineeship or on a job occupational training.

The unemployed over 50 years old – are unemployed had already had their 50th birthday by the date when they became recipients of the labour market instruments. Until X 2005 they comprised persons, who were 50 years old or more in the respective calendar year.

The unemployed without occupational qualifications – are unemployed persons who do not have qualifications confirmed by a diploma, certificate, certificate issued by a training institution, or any other document entitling them to perform an occupation. Since XI 2005, it has also concerned persons with general secondary education.

The unemployed bringing up single-handedly at least one child up to 18 years of age – comprise unemployed single parents with at least one child at this age, in accordance with the regulations concerning income taxes from natural persons. Until XII 2007, the respective category included persons bringing single-handed at least one child under 7 years old.

The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption, the furnishing of households with durable goods as well as risk of poverty, is a sample **survey of household budgets**. Include in the survey there are all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. Since 2004 the households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **households**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintaining himself/herself, i.e., income is not combined with the income of others, regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, wyniki z badania budżetów gospodarstw domowych za 2011 r. przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2011.

Badaniem objęto gospodarstwa domowe reprezentujące podstawowe grupy społeczno-ekonomiczne ludności ustalone na podstawie kryterium **wyłącznego** lub **głównego** (przeważającego) **źródła utrzymania**, a mianowicie:

- 1) dochód z pracy najemnej – **gospodarstwa pracowników**;
- 2) dochód z użytkowanego przez siebie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – **gospodarstwa rolników**;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, tj. z prowadzenia działalności gospodarczej poza gospodarstwem rolnym, z wykonywania wolnego zawodu (np. twórcy, adwokaci) – **gospodarstwa pracujących na własny rachunek**;
- 4) emerytura – **gospodarstwa emerytów**;
- 5) renta – **gospodarstwa rencistów**;
- 6) źródło niezarobkowe inne niż emerytura lub renta – **gospodarstwa utrzymujących się z niezarobkowych źródeł**.

Grupowania przychodów i rozchodów gospodarstw domowych dokonano w dostosowaniu do zasad systemu rachunków narodowych. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z Klasyfikacją Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (COICOP/HBS).

Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych, pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz od 2004 r. powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets.

In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, results obtained from the household budget survey for 2011 were weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011.

*The survey covered households representing the basic socio-economic groups of the population established on the basis of the **exclusive** or **main** (predominante) **source of maintenance**, i.e.:*

- 1) *income from hired work – **households of employees**;*
- 2) *income from the use of a private farm in agriculture – **households of farmers**;*
- 3) *income from self-employment, i.e., from conducting economic activity, other than farming, from practising a learned profession (e.g., artists, lawyers) – **households of the self-employed**;*
- 4) *retirement pay – **households of retirees**;*
- 5) *pensions – **households of pensioners**;*
- 6) *non-earned sources other than retirement pay and pensions – **households maintained from non-earned sources**.*

Household revenues and expenses are classified in accordance with national accounts. Expenditures on consumer goods and services are aggregated in accordance with the Classification of Individual Consumption by Purpose for the Household Budget Survey (COICOP/HBS).

Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid (with income from hired labour, from social benefits – from social security benefits and from other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) *income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes: all income obtained from work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and care benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);*
- 2) *income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and since 2004 increased by subsidies for agriculture;*
- 3) *income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, that was spent on consumer goods and services for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);*

- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach z działalności gospodarczej, dywidendy, nadwyżka bilansowa w spółdzielniach) oraz dochody z wynajmu nieruchomości – budynków, gruntów – niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą (tj. przychody minus nakłady);
- 5) dochód ze świadczeń społecznych, tj.:
  - a) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, który obejmuje emerytury, renty, zasiłki (w tym chorobowy – po ustaniu stosunku pracy), świadczenia rehabilitacyjne i jednorazowe odszkodowania powypadkowe oraz od 2005 r. renty strukturalne dla rolników indywidualnych;
  - b) dochód z pozostałych świadczeń społecznych, który obejmuje m.in.: zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz pomoc od instytucji niekomercyjnych (w tym dary);
- 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego (do 2004 r. fundusz remontowy uwzględniano w opłatach za najem mieszkania w pozycji „użytkowanie mieszkania i nośniki energii”).

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne w 2011 r. zagregowano zgodnie z obowiązującą na lata 2009-2012 nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (COICOP/HBS).

Dane o świadczeniach społecznych podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych. Opodatkowaniu nie podlegają zasiłki:

- 1) z ubezpieczeń społecznych, tj.: chorobowy i macierzyński (wyłącznie w przypadku rolników indywidualnych), pogrzebowy oraz jednorazowe odszkodowania powypadkowe,
- 2) z pozostałych świadczeń społecznych, tj.: świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Informacje o świadczeniach **emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

- 4) *income from property (interests, shares in profits from economic activity, dividends, balance surplus in cooperatives) and income from rental of real estate not connected with the conducted economy activity (i.e. revenues minus investments);*
- 5) *income from social benefits, i.e.:*
  - a) *income from social security benefits, which includes retirement pay, pensions, benefits (of which sick benefit – after termination of employment), rehabilitation benefits and one-off accident compensations as well as since 2005, early retirement pay for farmers;*
  - b) *income from other social benefits, which includes among others: unemployment benefits, pre-retirement benefits, family allowances, social pension, monetary and nonmonetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships and assistance from non-commercial institutions (of which gifts);*
- 6) *other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.*

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund (payment for rentals for housing include renovation fund up to 2004 in item “housing, water, electricity, gas and other fuels”).

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services were aggregated in 2011 in accordance with the nomenclature adopted for the years 2009-2012 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose for the Household Budget Survey (COICOP/HBS).

Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes. The following benefits are non-taxable:

- 1) *from social security, i.e.: sick and maternity benefits (exclusively for farmers) and funeral benefits as well as one-off accident compensation benefit,*
- 2) *from other social benefits, i.e.: family allowances and alimony fund benefits.*

Information regarding **retirement pay and pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the appropriated allocation as well as since 2007 from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

Dane dotyczące emerytur i rent rolników indywidualnych z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego Skarbowi Państwa lub następcy podaje się bez rent strukturalnych w rolnictwie wprowadzonych od 1 I 2002 r. ustawą z dnia 26 IV 2001 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 539) z późniejszymi zmianami.

Świadczenia emerytalne i rentowe (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury,
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy,
- 3) renty rodzinne.

Świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wymienione w pkt. 1)-3) obejmują również emerytury i renty przyznawane przez Prezesa Rady Ministrów oraz przyznawane, w drodze wyjątku, kombatantom i członkom ich rodzin przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych), uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczone dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

Zasiłki i jednorazowe odszkodowania powypadkowe z tytułu ubezpieczenia społecznego **rolników indywidualnych** finansowane są z Funduszu Składowego Rolników (z wyjątkiem zasiłku pogrzebowego finansowanego z Funduszu Emerytalno-Rentowego); jednorazowe odszkodowania powypadkowe wypłacane są z tytułu doznania stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej;
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 1995). W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

Produkt krajowy brutto przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

Wartość dodana brutto mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Data concerning retirement pay and pensions for farmers, who transferred the farm to the State Treasury or to a successor, are presented excluding structural pensions in agriculture introduced since 1 I 2002 by the law dated 26 IV 2001 (Journal of Laws No. 52, item 539) with later amendments.

Retirement pay and pension benefits (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pay,
- 2) disability pensions,
- 3) family pensions.

Benefits from non-agricultural social security system listed in points 1)-3) included also retirement pay and pensions granted by the President of the Council of Ministers as well as benefits granted, in exceptional cases, to combatants and members of their families by the President of the Social Insurance Institution.

Retirement pay and pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

Data regarding the **average monthly retirement pay and pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

Benefits and one-off accident compensations from social security for farmers are financed from the Contribution Fund of the Social Insurance of Farmers (excluding funeral benefit financed from the Pension Fund); one-off accident compensations are paid for incurring permanent or long-term health damage or death as a result of an accident at work or from a job-related illness.

The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad;
- payments from profit and balance surplus in co-operatives;
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities;
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Regional accounts were compiled according to the principles of the European System of National and Regional Accounts (ESA 1995). The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

Gross domestic product presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all national institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices current prices from the year preceding reference year were adopted as constant prices.

Gross value added measures the newly generated value as a result of the production activity of national institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

Rolnictwo

Dane o użytkowaniu gruntów opracowano na podstawie uogólnionych wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych w gospodarstwach indywidualnych oraz sprawozdań statystycznych z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek (badanie pełne), a także Powszechnego Spisu Rolnego 2002 i 2010.

Do 2006 r. do **użytków rolnych** zalicza się: grunty orne, sady, łąki i pastwiska; od 2007 r. odpowiednio – utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zgodnie z normami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 III 2010 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. U. Nr 39, poz. 211) z późniejszymi zmianami oraz użytki rolne pozostałe.

Od 2010 r. prezentowane są nowe lub zmienione kategorie użytków rolnych dostosowane definicyjnie do wymogów EUROSTAT-u, które nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

Dane dotyczące powierzchni użytków rolnych i liczby gospodarstw podawane są z wyłączeniem posiadaczy użytków rolnych nie prowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą w małej skali ekonomicznej.

Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze prezentuje się w podziale na:

- powierzchnię pod zasiewami,
- grunty ugorowane,
- uprawy trwałe (w tym sady),
- ogrody przydomowe,
- łąki trwałe,
- pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe – użytki rolne nieużytkowane i neutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym. Do powierzchni pod zasiewami nie zaliczamy: powierzchni szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, uprawy wikliny, drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, innych upraw trwałych oraz powierzchni upraw trwałych pod osłonami, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyozdobienie uprawianych jako plon główny itp. Nie zalicza się tu powierzchni plantacji drzew i krzewów szybko rosnących prowadzonych na użytkach rolnych, które kwalifikowane są do lasów.

Powierzchnia łąk trwałych to grunty pokryte trawami (5 lat lub więcej), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, ale zbiory niekoniecznie muszą być wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Powierzchnia pastwisk trwałych to grunty pokryte trawami (5 lat lub więcej), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Do łąk i pastwisk trwałych nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

Powierzchnia pozostałych gruntów to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie

Agriculture

Data regarding the use of land were compiled on the basis of the Agricultural Census 2002 and 2010, generalised June sample survey results and statistical reports (full skill survey) come from state farms, agricultural production cooperatives and companies.

Agricultural land include: arable land, orchards, meadows and pastures to 2006; since 2007 adequately – keeping in good agricultural condition maintained in accordance with norms defined in the Regulation of Minister of Agriculture and Rural Development, dated 11 III 2010, about minimal norms (Journal of Laws No. 39, item 211) with subsequent amendments and other agricultural land.

Since 2010 new or modified categories of agricultural land are presented. They are adapted by definition to the requirements of Eurostat and are not strictly comparable to data for previous years.

Data about agricultural land area and number of agricultural holdings are reported without agricultural land owners who do not provide agricultural activity and owners less than 1 ha agricultural land provide agricultural activity at small economic scale.

Agricultural land area includes agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition includes:

- sown area,
- fallow land,
- permanent crops (of which orchards),
- kitchen gardens,
- permanent meadows,
- permanent pastures.

Other agricultural land – agricultural land not cultivated and not maintained in a good agricultural condition.

Sown area is the land that is sown (planted) with plants and crops. Sown area does not include the area of nurseries of ornamental trees and shrubs, nurseries of forest trees for commercial purposes, the crops of wicker, and fruit-bearing trees and shrubs outside plantations, as well as any other permanent crops and the area of permanent crops cultivated under cover as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops etc. The area of fast-growing trees and shrubs cultivated on agricultural land and classified as forests is not included in this category.

The area of **permanent meadows** is the land permanently overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is mown. In mountainous regions it also includes the area of mown mountain pastures. Meadows should be maintained in a good agricultural condition and mown at least once a year, but the crops do not have to be used for production purposes.

The area of **permanent pastures** is the land overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is not mown but left for grazing. In mountainous regions it also includes the area of mountain pastures left for grazing and maintained in a good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and pastures for extensive grazing, located on mountainous land or at high altitudes with low-class soil where fertilization, sub-sowing, melioration, etc. is not performed).

Permanent meadows and pastures do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

The **area of other land** is the land under buildings, courtyards, ornamental squares and gardens, parks, inland water areas (owned and leased), melioration ditches, areas naturally covered by wicker, marshland, other land

naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym grunty zadrzewione i zakrzakone) oraz powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych to powierzchnia pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (niezalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną.

Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe), a także powierzchnię drzew i krzewów szybkorosnących prowadzonych na użytkach rolnych.

Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych obejmuje grunty orne oraz trwałe użytki zielone nawadniane i zdrenowane (w tym objęte utrzymaniem, co oznacza powierzchnię, na której znajdują się sprawne pod względem technicznym urządzenia melioracyjne) oraz powierzchnię użytków rolnych wymagających melioracji.

Dane o wykorzystaniu wody w rolnictwie i leśnictwie dotyczą zużycia wody na potrzeby **nawodnień gruntów rolnych i leśnych** o powierzchni obiektów co najmniej 20 ha oraz eksploatacji stawów rybnych o powierzchni obiektów co najmniej 10 ha. Oprócz poboru wody, charakterystyką objęto powierzchnię nawadnianych gruntów rolnych oraz napełnianych stawów rybnych. Dane te nie obejmują poboru wody na zaopatrzenie konsumpcyjno-sanitarne ludności zamieszkałej na wsi i na potrzeby chowu inwentarza żywego.

W związku z wprowadzeniem od 2010 r. stopniowych zmian metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych zmianie uległa definicja gospodarstwa rolnego.

Zgodnie z obowiązującą definicją gospodarstwa rolne nie obejmują posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali. Konsekwencją zmiany definicji jest zmniejszenie liczby gospodarstw rolnych oraz ogólnej powierzchni gospodarstw, powierzchni użytków rolnych ogółem i użytków rolnych pozostałych. Zmianie ulegają również wartości wskaźników, do których wyliczenia wykorzystywane są powyżej wymienione dane.

Gospodarstwo rolne to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo ekologiczne — gospodarstwo stosujące ekologiczne metody produkcji rolniczej, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie przestawiania na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej).

Informacje o **rodzinnych ogrodach działkowych** (do 2004 r. – pracowniczych ogrodach działkowych – nazwa zmieniona zgodnie z ustawą z dnia 8 VII 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych – Dz. U. 2005 Nr 169, poz. 1419) opracowano na podstawie danych z systemu informacyjnego Krajowej Rady Polskiego Związku Działkowców.

Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemioprodu zbranego z jednostki powierzchni (ha). W szacunkach plonów obowiązuje zasada obliczania plonów przeciętnych, jako średnich ważonych, gdzie wagą jest powierzchnia danej uprawy. Uwzględniane są przy tym powierzchnie, z których uzyskano wysokie, jak też i niskie

(e.g. peatbogs or gravel pits), fallow land (including forested and bushed land), as well as recreation areas (e.g. located around the house, golfcourses, etc.). Other land includes also the area of agricultural land not used for agricultural purposes and permanently excluded from such use, e.g. agricultural land intended for road or supermarket construction.

The **area of forests and forest land** is the area covered with forest plants (forested) or lacking such plants for a temporary period of time (non-forested), as well as land associated with forestry management.

This category includes the area of forest nurseries established on forest land and used for own (non-commercial) purposes of the household, as well as the area of fast-growing trees and shrubs cultivated on agricultural land.

Area of drained agricultural land includes arable land and permanent grassland watered and drained (including that in use, that is area on which technically efficient drainage facilities are situated) and the area of arable land that requires drainage.

Data regarding water withdrawal in agriculture and forestry refer to **irrigation of both agricultural and forest land of 20 ha and more in area**, and to exploitation of fishponds of 10 ha and more in area. Besides the water withdrawal, the description includes the area of irrigated agricultural land and the area of filled fishponds. The data does not include water withdrawal for consumption and sanitary needs of countryside population and water withdrawal for animal production.

Accordingly with the introduction from 2010 of gradual changes in the methodology of agricultural researches, aimed primarily at adaptation to EU standards and taking into account the changes taking place in the Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, a definition of the agricultural farm has changed.

In accordance with existing current definition, agricultural holdings do not include holders of agricultural land not conducting any agricultural activities and the holders of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting agricultural activities on a small scale. The consequence of change in the definition is reduction in: the number of farms, the total area of farms, the total area of agricultural land and the area of other agricultural land. The ratios, which are calculated on the base of the above-mentioned data are changing as well.

An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Organic farm is using organic methods of agricultural production which has a certificate granted to it by a certification body or which is under conversion to organic methods of agricultural production (under control of a certification body).

Information concerning **family allotment gardens** (until 2004 "workers' allotment gardens" – name changes in accordance with the Law on family allotment gardens, dated 8 VII 2005 – Journal of Laws 2005 No. 169, item 1419) was prepared in accordance with data from the information system of the National Council of Polish Allotment Owners Union.

Yield is understood as a number of weight units (dt) of particular agricultural product harvested from the area unit (ha). Yield estimation consists of calculation of average yields as a weighted average, where the weight is the area of given cultivation. During the calculation, area of high and low yields (assumed in the censuses and surveys) as well as area which

plony oraz powierzchnie (ujęte w spisach i badaniach reprezentacyjnych), z których plonów nie zebrano (zostały zniszczone w wyniku gradobicia, powodzi itp.).

Dane o **zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, powszechnych spisów rolnych oraz szacunków.

Dane o **produkcji żywca rzeźnego** dotyczą skupu zwierząt rzeźnych (pomniejszonego o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaży targowiskowej oraz uboju z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

Produkcję żywca rzeźnego podaje się:

- 1) w tys. sztuk (liczba zwierząt rzeźnych);
- 2) w tys. ton:
  - „w wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem;
  - „w wadze poubojowej ciepłej” (wbc), tj. w przeliczeniu na mięso (masę mięsno-kostną) łącznie z tłuszczami i (jeżeli tak zaznaczono) podrobami, za pomocą współczynników określających poubojową wydajność poszczególnych gatunków zwierząt.

Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów rolnych. Dane te opracowano na podstawie sprawozdań półrocznych składanych przez te podmioty.

Dane dotyczące **wartości skupu produktów rolnych** podano w cenach bieżących bez podatku VAT. Przy liczeniu dynamiki przyjęto ceny stałe z roku poprzedniego, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, dla których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

Dane o **cenach skupu** dotyczą przeciętnych rocznych cen (obliczonych jako iloraz wartości i ilości poszczególnych produktów rolnych) płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych.

Produkcję rolniczą scharakteryzowano za pomocą podstawowych mierników, tj. produkcji globalnej (w tym także końcowej i towarowej produkcji rolniczej), zużycia pośredniego i wartości dodanej brutto, opracowanych według zasad systemu rachunków narodowych zgodnie z zaleceniami „ESA 1995”.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach. Produkcja towarowa w poszczególnych grupach podmiotów (gospodarstwa państwowe, spółki, spółdzielnie produkcji rolniczej i gospodarstwa indywidualne) jest pomniejszona o wartość produktów rolnych zakupionych bezpośrednio od

did not get in the crop (because of hailstorm, flood etc.) were taken into consideration.

Data regarding livestock and animal production were elaborated on the basis of reports, sample survey results the agricultural censuses and estimates.

Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchases of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales animals for slaughter and slaughter intended for own consumption.

Production of animals for slaughter is presented:

- 1) *in thousand units (number of animals for slaughter);*
- 2) *in thousand tonnes:*
  - *in “live weight”, i.e. by weight of animals before the slaughter;*
  - *in “post-slaughter warm weight” (WWC), i.e. in terms of meat (meat and bones) including fats and – if marked – pluck quantities, applying conversion factors to determine the post-slaughter capacity of particular animal species.*

Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (of crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers. These data are compiled on the basis of half-year reports presented by these entities.

Data regarding value of procurement of agricultural products were given in current prices excluding Value Added Tax. While counting dynamics, constant prices were calculated for the previous year, excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices for two consecutive years are calculated, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

Procurement prices constitute average prices computed as a quotient of value and quantity of each agricultural products purchased in certain period by economic units conducting procurement of agricultural products directly from agricultural producers.

Agricultural output was described by using basic measures, i.e. gross agricultural output (including both agricultural market and final output), intermediate consumption as well as gross value added of agricultural output that were compiled according to the principles of the “European System of National and Regional Accounts (ESA 1995)”.

Gross agricultural output includes:

- 1) *crop output, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);*
- 2) *animal output, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd) which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.*

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventory products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to the gross output does not include those products from own output that were utilised for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural products sales at procurement centres and on marketplaces. The value of agricultural market output in the various entity groups (state farms, companies, agricultural production cooperatives and private farms) is decreased by the value of agricultural products purchased directly from the other

innych grup podmiotów gospodarczych, równocześnie produkcja towarowa podmiotów gospodarczych, które dokonują sprzedaży jest powiększona o tę wartość. Produkcja towarowa nie obejmuje obrotów między poszczególnymi podmiotami gospodarczymi zaliczonymi do tej samej grupy podmiotów i sprzedaży produktów rolnych przez spółdzielnie produkcji rolniczej członkom tych spółdzielni.

Przy ustalaniu produkcji rolniczej przyjęto:

- 1) **w cenach bieżących:**
  - a) dla skupu, spożycia naturalnego oraz przyrostu pogłowia zwierząt gospodarskich – ceny skupu płacone przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych (bez podatku od towarów i usług – VAT),
  - b) dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach,
  - c) dla zużycia produkcyjnego i zapasów produktów roślinnych – ceny skupu pomniejszone o 5%;
- 2) **w cenach stałych** – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2011 r. – z lat 2010 i 2011.

Działalność pozarolnicza

Prezentowane w tablicach dane dotyczą **podmiotów gospodarki narodowej** zarejestrowanych w rejestrze REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 VII 1999 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 763, z późniejszymi zmianami) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi rejestry i systemy informatyczne administracji publicznej.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Produkcja sprzedana dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

groups of economic entities, at the same time the market output of economic entities, which conduct the sale is increased by this value. Market output does not include turnover between individual economic entities included in the same entity group and agricultural products sales by agricultural production cooperatives to their members.

The following prices were assumed in calculating agricultural output:

- 1) **current prices:**
  - a) *for procurement of agricultural products, own consumption and increases in farm animal stocks procurement prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from agricultural producers (excluding value added tax – VAT),*
  - b) *for market sales – prices received by farmers at marketplaces,*
  - c) *for production consumption and stocks of products of plant origin – purchase prices reduced by 5%;*
- 2) **constant prices** – *current prices for the year preceding the surveyed year (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices) excluding potatoes, vegetables and fruits for which the average prices for two consecutive years, i.e., the year preceding the surveyed year and the survey year, e.g. for 2011 – the prices from 2010 and 2011, are assumed.*

Non-agricultural activity

The data presented in tables concern entities of the national economy recorded in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 VI 1995 (Journal of Laws 1995 No. 88, item 439, with later amendments) and the provisions of the decree of Council of Ministers of 27 VII 1999 (Journal of Laws No. 69, item. 763, with later amendments) on the mode and methodology of running and updating the business register, including application, questionnaire and certificate specimens and detailed conditions and mode of cooperation of official statistics services with other bodies running official registers and information systems in public administration.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

Sold production *concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.*

Sold production of industry includes:

- 1) *the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;*
- 2) *the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;*
- 3) *flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;*
- 4) *the value of products in the form of settlements in kind;*
- 5) *products designated for increasing the value of own fixed assets.*

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych.

Informacje o **nakładach inwestycyjnych** opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 1995)”.

Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe;
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem);
- środki transportu;
- inne, tj.: melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz od 1995 r. inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących), z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

W przypadku ujemnych różnic kursowych walut suma nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa od nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji i działów PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji i działów według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- 1) osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości;
- 2) osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytku. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytku w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonego w końcu i na początku danego roku.

Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne,

Sold production of industry is presented in basic prices.

Information regarding investment outlays was compiled according to the principles of the system of national accounts, according to recommendations of “European System of National and Regional Accounts (ESA 1995)”.

Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments. Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- *buildings and structures (include buildings and places as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations;*
- *machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and endowments);*
- *transport equipment;*
- *others, i.e., detailed meliorations, costs incurred for purchasing land and second-hand fixed assets as well as, since 1995, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization (included exclusively in data expressed at current prices), except for interests not included in outlays on fixed assets by units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005.*

In case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

Investment outlays are included into the appropriate sections and divisions of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor’s activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections and divisions according to the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and places, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

The value of investment outlays incurred by:

- 1) *legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports;*
- 2) *legal persons and organizational entities without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction, was estimated.*

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development

ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów, uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2009 Nr 152, poz. 1223, z późniejszymi zmianami).

Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- 1) w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
  - a) przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z IX 1994 r.,
  - b) po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia;
- 2) w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto środków trwałych:

- 1) osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości;
- 2) osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych – ustalono szacunkowo.

Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Targowisko sezonowe – to plac i ulica, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

Infrastruktura społeczna

System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 7 IX 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572, z późniejszymi zmianami) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późniejszymi zmianami).

Wśród szkół objętych systemem oświaty funkcjonują:

- 1) od roku szkolnego 1999/2000 6-letnie szkoły podstawowe oraz 3-letnie gimnazja (powstałe w miejsce 8-letnich szkół podstawowych), w których nauka jest obowiązkowa;
- 2) od roku szkolnego 2002/03 szkoły ponadgimnazjalne, tj. 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe, 3-letnie licea ogólnokształcące i profilowane, 4-letnie technika oraz od roku szkolnego 2004/05 szkoły dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (tj. 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające)

of tracts of land, long-term plantings, meliorations, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1 I 2002 co-operative ownership right to residential premise and co-operative right to non-residential (utilitarian) premise.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised, since 1 I 1991, as fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as rights of perpetual use of land, regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 152, item 1223, with later amendments).

The **gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The gross value of fixed assets as of 31 XII at current book-keeping prices is understood:

- 1) within the scope of fixed assets designated for exploitation:
  - a) before 1 I 1995 – the value at replacement prices of IX 1994,
  - b) after 1 I 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices;
- 2) in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005 – also revaluation according to fair value.

The gross value of fixed assets:

- 1) of legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports;
- 2) of legal persons and organizational entities without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures, was estimated.

Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal market place – seasonal marketplace are open for a certain period of time, with the biggest turnover, but not longer than six months in a calendar year (e.g. holiday at the seaside) and every year in the same period.

Social infrastructure

The educational system in Poland functions according to the Education System Act dated 7 IX 1991 (uniform text Journal of Laws 2004 No. 256, item 2572, with later amendments) and the Higher Education Act dated 27 VII 2005 (Journal of Laws No. 164, item 1365, with later amendments).

Among schools covered by the educational system, there are:

- 1) since the 1999/2000 school year 6-year primary schools and 3-year lower secondary schools (which replaced 8-year primary schools), where education is compulsory;
- 2) since the 2002/03 school year upper secondary schools, i.e. 2-3-year basic vocational schools, 3-year general secondary schools and specialized secondary schools, 4-year technical secondary schools, as well as since the 2004/05 school year supplementary schools for graduates from basic vocational schools (i.e. 2-year supplementary general

i 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy; do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się również szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

Ponadto od 1 IX 2009 r. wprowadzono obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci w wieku 5 lat, a w latach 2004/05–2008/09 w wieku 6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego, tj. w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych.

Od roku szkolnego 2009/10 dzieci 6-letnie na wniosek rodziców mogą rozpocząć naukę w I klasie szkoły podstawowej.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, a od roku szkolnego 2008/09 również zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Dane prezentowane w publikacji obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Dane dotyczące placówek wychowania przedszkolnego oraz szkół (z wyjątkiem szkół wyższych), od roku szkolnego 2007/08 (a w przypadku absolwentów – od roku szkolnego 2006/07) opracowywane są na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dane za lata wcześniejsze pochodziły z badań realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny.

Do **szkół podstawowych** zaliczono: szkoły podstawowe, filialne, podstawowe sportowe i podstawowe mistrzostwa sportowego oraz szkoły artystyczne ogólnokształcące niedające uprawnień zawodowych realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej. Do grupy tej nie zaliczono szkół specjalnych. Szkoły podstawowe są to szkoły 6-letnie, w których w ostatnim roku nauki przeprowadza się obowiązkowy sprawdzian, weryfikujący opanowanie przez ucznia umiejętności określonych w standardach wymagań dotyczących czytania, pisanie, rozumowania, korzystania z informacji, i wykorzystania wiedzy w praktyce. Nauka w tych szkołach jest obowiązkowa.

Do **szkół na poziomie gimnazjalnym** zaliczono: gimnazja, gimnazja dwujęzyczne, gimnazja sportowe i gimnazja mistrzostwa sportowego, a także gimnazja z oddziałami przysposabiającymi do pracy. Do grupy tej nie zaliczono szkół specjalnych. Gimnazja są to szkoły kształcące młodzież w cyklu trzyletnim (w wieku 13-15 lat). Nauka w gimnazjum jest obowiązkowa. Warunkiem formalnym przyjęcia do gimnazjum jest ukończenie szkoły podstawowej. W ostatnim roku nauki przeprowadza się egzamin zewnętrzny. Pozytywny wynik tego egzaminu daje

secondary schools and 3-year supplementary technical secondary schools) and 3-year special job-training schools; upper secondary schools include also art schools leading to professional certification and post-secondary schools.

Moreover, since 1 IX 2009 an obligatory 1-year pre-primary education has been introduced for children at the age of 5 and in 2004/05–2008/09 school years children at the age of 6 in pre-primary education establishments, i.e. in pre-primary sections of primary schools and nursery schools (including special schools and special nursery schools) as well as since the 2008/09 school year in pre-primary education groups and pre-primary points.

Since the 2009/10 school year, upon the request of parents, children at the age of 6 can start education in the first grade of primary school.

Pre-primary education establishments are the establishments taking care and preparing children for school education. Such establishments are designated for children between the age of 3 and the beginning of their education in a primary school. Pre-primary education establishments include: nursery schools, pre-primary sections of primary schools, since 2008/09 school year also pre-primary education groups and pre-primary points.

Data presented in publication include schools and establishments managed by central (government) administration entities and local self-government entities (gminas, powiats and voivodships), as well as by other legal and private persons.

Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum programme as well as applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration entities and local self-government entities can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Data concerning pre-primary education establishments as well as schools (with the exception of higher education institutions), since the 2007/08 school year (in the case of graduates – since 2006/07 school year), has been completed on the basis of the Educational Information System, administered by the Ministry of National Education. Data for previous years were based on data collected by the Central Statistical Office.

Primary schools cover: primary schools and their branch schools, sports and athletic schools as well as art schools which do not give vocational qualifications and conduct the primary school programme. There are not special schools in this group. Primary schools are six-year schools in which the last year of education ends with a test which qualifies the student for further lower secondary education. The organisational structure of primary schools includes grades I-VI, in which education is compulsory.

Schools at the lower secondary level include: lower secondary schools, bilingual lower secondary schools, lower secondary sports and athletic schools, as well as lower secondary schools with job-training sections. There are not special schools in this group. These types of schools educate in a three-year cycle (ages 13 to 15). Lower secondary education is compulsory. The formal requirement for admission to a lower secondary school is graduation from a primary school. In the last year of education an external examination is administered. A good result of this examination allows the student to apply to good

możliwość ubiegania się o przyjęcie do szkoły ponadgimnazjalnej.

Oddział w szkole jest podstawową jednostką organizacyjną szkoły. W szkole oddział stanowi grupa uczniów pobierających naukę w tej samej klasie. Dodatkowym wyróżnikiem oddziału może być specyficzny skład grupy uczniów (oddział specjalny, integracyjny, ogólnodostępny) lub program nauczania (oddział dwujęzyczny, przysposabiający do pracy). W publikacji dane o liczbie oddziałów mogą się nie sumować ze względu na zastosowane zaokrąglenia.

Przez **pomieszczenie szkolne** rozumie się pomieszczenie przeznaczone do realizacji programu nauczania w szkole. Do pomieszczeń szkolnych zalicza się sale lekcyjne, pracownie szkolne (w tym komputerowe i językowe), świetlice, sale gimnastyczne, pływalnię (basen).

W tablicach dotyczących pomieszczeń szkolnych każdą salę lekcyjną, pracownię szkolną, salę gimnastyczną i pływalnię liczone jeden raz, niezależnie od parokrotnego ich wykorzystywania – przez kilka szkół. Dotyczy to również wykorzystywanych w szkole komputerów.

Absolwenci są to osoby, które ukończyły klasę programowo najwyższą w danym typie szkoły i otrzymały świadectwo ukończenia tej szkoły.

Współczynniki skolaryzacji:

- 1) **brutto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** – jest to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Biblioteka to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinventoryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

Punkty biblioteczne są to prowadzone najczęściej społecznie placówki, których księgozbiory są wypożyczane na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii) i pozostające w ewidencji tej jednostki. Punkty biblioteczne działają w miejscowościach, w których nie ma innych placówek bibliotecznych. Ponieważ nie stanowią one samodzielnych organizacyjnie jednostek, dane o ich działalności podawane są łącznie z danymi dotyczącymi jednostek macierzystych.

Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Za **czytelnika** uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Do kin na wsi zalicza się również minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal i multipleksy – posiadające 8 sal i więcej – otwierane w centrach handlowych zlokalizowanych na obrzeżach wielkich miast.

Informacje o działalności **domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** do 2011 r. zbierane były co dwa lata.

Domy kultury – prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mieszczą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku, zazwyczaj z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej.

upper secondary schools.

*A **section** is the basic organisational entity of a school. In school a section comprises a group of pupils being educated in the same grade. An additional distinguishing feature can be the specific composition of a group of pupils (a special section, an integration section, an open-access section) or a special educational programme (a bilingual section, job-training section). In the publication the data on sections may not sum up due to rounding.*

*By **school facilities** we mean a room designated for the implementation of a school programme. The term school facilities covers classrooms, school laboratories (including computer laboratories), gymnasia, and swimming pools (indoor swimming pools).*

In the tables on school facilities every single classroom, school laboratory, gymnasium and swimming pool was counted once, irrespective of their repeated use; e.g. by several schools. The same refers to the computers used in a school.

***School graduates** are those people who have graduated from the highest grade of a given school programme and obtained a school certificate from that establishment.*

Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to population (as of 31 XII) in the age group identified as corresponding to this level of education;
- 2) **net** – is the ratio of the number of pupils (as of the beginning of the school year) at a given level of education (within a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group identified as corresponding to this level of education.

*A **library** is a unit having an organised (catalogued) collection of books, periodicals and special collections, comprising at least 300 catalogue items, available to the users in a controlled manner.*

***Library service points** are institutions, usually run as part of community-oriented activities, the books from whose collections are borrowed for an unspecified period from the parent library unit (either main library or library branch) but still remain in the register of the parent library unit. Library service points operate in locations in which there are no other library establishments. Since they do not constitute independent units in term of organisation, the data on their activity have been provided together with the data concerning parent library units.*

*Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute **the collection** of public libraries.*

*A **borrower** is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.*

*Information concerning **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital). The cinemas in rural areas include also miniplexes – equipped with 3 to 7 screens and multiplexes – equipped with 8 screens and more – opened in shopping centres located on outskirts of large cities.*

*Information concerning the activity of **cultural centres and establishments, clubs and community centres** was collected to 2011 every two years.*

***Cultural centres** – lead multi-cultural and social activities. They are located in separate, specially built or adapted building with a cinema and concert hall. There are also adequate facilities and equipment, which can be used to conduct specialized cultural activities.*

Ośrodki kultury (miejskie, miejsko-gminne, gminne) są wielofunkcyjnymi instytucjami społeczno-kulturalnymi integrującymi, wokół wspólnego programu, działalność istniejących w danej miejscowości autonomicznych instytucji kultury i innych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Centra kultury i sztuki mogą być traktowane jako domy kultury lub ośrodki kultury w zależności od statutowego określenia rodzaju jednostki.

Kluby są instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w środowisku lokalnym we współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami: kulturalnymi, społecznymi i politycznymi. Posiadają jedno lub więcej pomieszczeń, odpowiednie wyposażenie (sprzęt audiowizualny, telewizor, prasę itd.). Kluby są otwarte codziennie, jako miejsce organizowania kulturalnego wypoczynku i aktywności społeczności lokalnej. Działalność w klubach prowadzona jest zazwyczaj przez społeczny personel przy pomocy kierownika placówki.

Zespoły artystyczne i koła (kluby) to zorganizowane grupy prowadzące systematycznie zajęcia o określonym profilu tematycznym, kierowane przez wykwalifikowanych pracowników instytucji kultury. Członkowie zespołów działający w różnych zespołach liczeni są tyle razy, w ilu zespołach uczestniczą. Do składu zespołów artystycznych wliczani są także instruktorzy, korepetytorzy, choreografowie, akompaniatory i inne osoby uczestniczące stale w zajęciach zespołów.

Do **kursów** (zakończonych i trwających w ciągu roku sprawozdawczego) zaliczono zajęcia o charakterze szkoleniowym trwające co najmniej 16 godzin, mające na celu zdobycie przez ich uczestników nowych umiejętności lub rozwijanie zainteresowań. Nie ujęto szkoleń związanych z nabyciem lub podwyższeniem kwalifikacji zawodowych. Sprawozdawczością objęto następujące rodzaje kursów: języków obcych, plastyczne, nauki gry na instrumentach, wiedzy praktycznej, tańca, komputerowe, przygotowujące do nauki w szkołach artystycznych. Do liczby absolwentów kursów wliczono tylko te osoby, które ukończyły kurs według warunków określonych przez organizatora. Dane o absolwentach dotyczą kursów zakończonych w roku sprawozdawczym.

Świetlice są to placówki kulturalne posiadające z reguły jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swoim zasięgiem działania małe grupy środowiska lokalnego. Działalność w nich prowadzona jest zasadniczo przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. Nie uważa się za świetlice jednostek, zwyczajowo określanymi „świetlicami”, które nie prowadzą działalności kulturalnej, a których pomieszczenia służą do innych celów, np. do organizowania narad i konferencji, kursów zawodowych itp.

Prezentowane w publikacji dane z obszaru ochrony zdrowia obejmują publiczne i niepubliczne jednostki opieki zdrowotnej, z wyłączeniem jednostek resortu obrony narodowej, resortu spraw wewnętrznych, a także ochrony zdrowia w zakładach karnych.

Dane o **zakładach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** obejmują przychodnie, ośrodki zdrowia, ambulatoria i od 2001 r. poradnie. Udzielone porady podaje się w zakresie ww. zakładów.

Praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe tworzy się na mocy ustawy z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (jednolity tekst, Dz. U. 2008 Nr 136, poz. 857, z późniejszymi zmianami). Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ludności, także w ramach środków publicznych. Dane o praktykach lekarskich obejmują wyłącznie te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **w ramach środków publicznych**.

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej wykazano łącznie z poradami udzielonymi w ramach praktyk lekarskich, a także w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

Cultural establishments (urban, urban-communal, municipal) which are multifunctional socio-cultural institutions. The role of institutions is to integrate autonomous cultural institutions and other entities engaged in cultural activities existing in a given locality around a common agenda. Cultural and art centers can be treated as cultural centres or cultural establishments, depending on the statutory determination of type of entity.

Clubs are cultural institutions that operate in the local community in cooperation with institutions, cultural, social and political organizations and associations. They have one or more rooms, adequate equipment (audio-visual equipment, television, newspapers, etc.). Clubs are open every day, as a place to organize cultural recreation and community activities. The activities of the clubs is usually carried out by public, together with the facility's manager.

Art teams and groups (clubs) are organized groups conducting activities in a specific field, led by qualified staff of cultural institutions. Team members working in different teams are counted as many times as there are teams in which they participate. Art instructors, tutors, choreographers, accompanists and other persons participating permanently in the teams' classes are also reported.

The courses (completed and ongoing during the reporting year) include training courses of a duration of at least 16 hours, which help their participants to develop new skills or interests. Courses related to the acquisition of or increase in professional qualifications have been excluded. The number of courses' graduates refers only to those individuals who have completed the course according to the conditions set by the organizer. Data on graduates of the courses completed in the reporting year are shown in this publication.

Community centres are cultural institutions with usually one room, necessary equipment and involve small groups of local community. They are run by local leaders together with a centre's manager. Community center entity, commonly referred to "common rooms", are not referred to as such if they that do not provide cultural activities, and whose premises are used for other purposes, such as organizing meetings and conferences, professional courses, etc.

The data presented in publication within the scope of health care include information concerning public and non-public activities of the health care services excluding health care services of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior as well as health care in prisons.

Data concerning **facilities of the out-patient health care** include out-patient departments, health centres, ambulatory departments and since 2001 out-patient clinics (independent). Consultation provided are presented within the scope of above mentioned facilities.

Medical practices: individual, individual specialized and group private practices are established on the basis of the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 XII 1996 (uniform text, Journal of Laws 2008 No. 136, item 857, with later amendments). The basis of this form of activity is the realization of health care services for the general population by private entities, as well as within the framework of public funds. Data concerning medical practices include exclusively those entities that render health care services **within the framework of public funds**.

Consultations provided by doctors and dentists in out-patient health care are presented together with consultations provided by medical practices as well as in admission rooms in general hospitals.

Działalność **aptek ogólnodostępnych** i **punktów aptecznych** unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. 2008 Nr 45, poz. 271, z późniejszymi zmianami).

Dane o **aptekach** nie obejmują aptek szpitalnych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. w szpitalach, w sanatoriach), które działają na potrzeby tych zakładów.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Za prowadzenie punktu aptecznego jest odpowiedzialny kierownik, którym może być farmaceuta z rocznym stażem lub technik farmaceutyczny, posiadający trzyletni staż pracy w aptekach ogólnodostępnych.

Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne. Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity, Dz. U. 2009 Nr 175, poz. 1362).

Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Rodziny zastępcze dzielą się na spokrewnione i niespokrewnione z dzieckiem: wielodzietne, specjalistyczne, o charakterze pogotowia rodzinnego.

Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty; nie obejmuje pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych.

Do obiektów hotelowych zaliczamy: hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (np. zajazdy, gościńce).

Pozostałe obiekty obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe i pozostałe niesklasyfikowane (np. domy studenckie, internaty, ośrodki rekreacyjno-sportowe, itp.).

W informacjach o **obiektach i miejscach noclegowych** turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu, itp.

Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu (tj. zostały zameldowane). Oznacza to, że osoby przebywające w obiekcie na przełomie miesięcy, w opracowaniach będą ujmowane tylko raz, czyli będą wykazywane tylko w jednym miesiącu (tj. w chwili zameldowania).

Liczba **udzielonych noclegów** (osobonocy) to iloczyn osób (turystów) i liczby dni (nocy) ich pobytu.

Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzystał z kilku obiektów noclegowych.

Począwszy od 2002 r. informacje o uczniowskich klubach sportowych UKS i wyznaniowych klubach sportowych oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

W kategorii **ćwiczących** jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia kilka rodzajów sportu. W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

W kategorii **trenerów i instruktorów sportowych** jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

*The activity of general available **pharmacies** and **pharmaceutical outlets** is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (Journal of Laws 2008 No. 45, item 271, with later amendments).*

*The data concerning **pharmacies** do not include dispensaries in stationary health care institutions (e.g., in hospitals and sanatoria) which operate for the needs of these.*

***Pharmaceutical outlets** are public sales outlets for selling prepared medicines. The assortment of medicines available in pharmaceutical outlets is precisely defined. The manager of pharmaceutical outlet is responsible for running the outlet. The manager may be a pharmacist with a 1-year service or pharmaceutical technician with a 3-year service in public pharmacies.*

*Data concerning **social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons. Types of social welfare homes and facilities are presented in accordance with the law on Social Assistance of 12 III 2004 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 175, item 1362).*

***Foster family** provides care and upbringing of a child deprived in part or in full of parental care. Foster families are divided into related and not related to the child, professional families not related to the child: families with many children, specialized families, emergency foster families.*

***Tourist accommodation facilities** include collective tourist accommodation establishments, i.e. hotels and similar establishments and other facilities (do not include rooms for rent and agrotourism lodgings).*

Hotels and similar establishments covers hotels, motels, boarding houses and other hotel facilities (e.g. road houses, inns).

Other facilities covers: excursion hotels, shelters, youth hostels, school youth hostels, holiday centres, holiday youth centres, training-recreational centres, creative arts centres, complexes of tourist cottages, camping sites, tent camp sites, hostels, health establishments and other non-classified (e.g. student dormitories, boarding schools, employee boarding houses and recreational centres, etc.).

*Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities** and **the number of beds** for tourists.*

*The number of **tourists accommodated** is the number of persons (tourists), who began their stay in an establishment in a given month (i.e. who checked in). This means that the persons staying in the establishment at the turn of months will only be included in the survey once, which means that they will only be listed for one month (i.e. at the time of registration).*

*Number of **overnight stays** (nights per capita) is the product of persons (tourists) and the number of days (nights) of their stay.*

***Foreign tourists** using tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she used more than one accommodation facility.*

Since 2002 information regarding student sports clubs UKS and religious sports clubs as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

*In the category of **persons practising sports**, one person may be indicated more than once depending upon the number of sports practised. Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.*

*In the category **coaches and sports instructors**, one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports taught.*

Infrastruktura techniczna

Informacje o **zasobach mieszkaniowych** zamieszczone w niniejszej publikacji obejmują mieszkania znajdujące się w budynkach mieszkalnych oraz niemieszkalnych i dotyczą mieszkań zamieszkałych (stale i czasowo) i niezamieszkałych, które w każdej chwili mogą stać się mieszkaniami zamieszkanymi. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.). Do 2001 r. informacje o zasobach mieszkaniowych uwzględniały jedynie mieszkania zamieszkałe, dlatego też od 2003 r. prezentowane dane są nieporównywalne z poprzednimi danymi.

Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie:

- 1) wyników spisów powszechnych,
- 2) bilansu zasobów mieszkaniowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego – według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeżeli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o liczbie izb w mieszkaniach uwzględniają także izby użytkowane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Mieszkanie wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne – obejmuje mieszkanie, w którym występuje co najmniej jedno z wymienionych urządzeń sanitarno-technicznych: wodociąg, ustęp sflukiwany, ciepła woda, łazienka, centralne ogrzewanie, gaz sieciowy.

Mieszkanie wyposażone w wodociąg – mieszkanie, w obrębie którego znajduje się kran z wodą bieżącą. Przez wodociąg należy rozumieć instalacje wodociągowe (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające wodę z sieci (za pomocą czynnych połączeń) od przewodu ulicznego lub z urządzeń lokalnych (własne ujęcia wody).

Mieszkanie wyposażone w ustęp – mieszkanie, w obrębie którego znajduje się urządzenie sanitarne podłączone do instalacji wodociągowej i odprowadzającej ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe).

Mieszkanie wyposażone w łazienkę – mieszkanie, w obrębie którego znajduje się pomieszczenie, w którym zainstalowana jest wanna lub prysznic, bądź oba te urządzenia oraz urządzenia odprowadzające ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe).

Mieszkanie wyposażone w gaz z sieci – mieszkanie, w którym znajdują się instalacje (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające gaz z czynnych przyłączy.

Mieszkanie wyposażone w centralne ogrzewanie – mieszkanie podłączone do instalacji doprowadzającej ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub gorące powietrze) z centralnego źródła jego

Technical infrastructure

Information regarding **dwelling stocks** in this publication includes dwellings located in residential and non-residential buildings and concerns inhabited (permanently and temporarily) and uninhabited dwellings which at any moment can become inhabited dwellings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others). Till 2001, the information regarding dwelling stocks included only inhabited dwellings, and therefore since 2003, the data presented are not comparable with previous data.

Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of:

- 1) the results of general censuses,
- 2) the balance of dwelling stocks on the basis of results from last census, as of 31 XII, in each administrative division.

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the number of rooms in dwellings also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

The **useful floor area** of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

Dwellings fitted with (sanitary and technical) installations – this category refers to dwellings with at least one of the following sanitary and technical appliances: supply of piped water, a flushable toilet, hot water, a bathroom, central heating or gas supply from the gas pipeline.

Dwelling fitted with water-line system – a dwelling fitted with a tap with running water within its premises. Supply of piped water is understood as a system (including the recipient installations in the dwelling), which supplies water from the waterworks (by means of active connections) from the street pipeline to local systems (own water intake).

Dwelling equipped with toilet – a dwelling fitted with a sanitary system within its premises, connected to the water supply system, and channeling waste water to the sewage system, or to the local appliances (septic tanks).

Dwelling fitted with a bathroom – a dwelling, in which there is a room, with a bathtub or a shower (or both of them), as well as a system channeling waste water to the sewage system, or to the local appliances (septic tanks).

Dwelling fitted with gas – a dwelling fitted with a system within the premises, which (along with recipient installations in the dwelling) supplies gas to active connections.

Dwelling fitted with central heating – a dwelling fitted with a system within the premises, which supplies heat from a central heating source, i.e. heat and power stations, thermal

wytwarzania tj. elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub kotłowni lokalnej w budynku wielomieszkaniowym. Uznaje się również za wyposażone w centralne ogrzewanie mieszkanie, do którego ciepło doprowadzane jest z własnej kotłowni w budynku indywidualnym, jak również mieszkanie posiadające w swoim obrębie instalację etażową z urządzeniem grzewczym.

Informacje o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań** oraz o **izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Kubatura budynku (objektu) – objętość mierzona w m³ – liczona jest jako iloczyn powierzchni zabudowy i wysokości budynku od podłogi piwnic do podłogi strychu. Jeśli na poddaszu znajdują się pomieszczenia użytkowe (mieszkanie, pralnie, itp.), kubaturę tych pomieszczeń dolicza się do budynku. W przypadku rozbudowy budynku (objektu) lub przekazania do eksploatacji tylko części budynku – podaje się kubaturę tylko tych części.

Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i od 2003 r. – gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** od 2005 r. obejmują gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

Dane o **zużyciu energii elektrycznej i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych ustala się w oparciu o zaliczkowy system opłat.

Drogi publiczne ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. 2007 Nr 19, poz. 115, z późniejszymi

power station, local boiler house within the premises of the housing estate, central heating furnace installed in own boiler house or in any other room. Electric floor heating is also regarded as central heating.

*Information regarding **dwellings, usable floor space of dwellings** as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.*

*The **cubic volume of a building (construction)**, measured in m³, is calculated as the product of the area and the height of the structure from the floor of the cellar to the floor of the loft. If the attic contains useable spaces (dwelling, washroom, etc.), the cubic volume of these spaces is added to the building. In the case of expanding a building (structure) or transferring only a portion of the building to use; only the volume of this portion is given.*

*Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind-of-activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.*

Data regarding municipal installations concern operative installations.

Information regarding the length of the water supply, the sewage systems and gas supply system includes systems servicing households and others.

*Information regarding the **length of the water supply and gas supply network** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e., conduits providing water to the distribution network and since 2003 – gas.*

*Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.*

***Water supply, sewage and gas supply connections** leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system – with the main drainage system.*

*Data regarding the **users of water-line systems and sewerage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using a water-line system through a common courtyard or street outlet (equipment connected to the street water-line conduit), and in case of sewerage – sewerage inlets.*

*Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas-line system.*

Data regarding the population connected to the water supply system, the sewage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

*Data regarding the **number of consumers and the consumption of electricity** from 2005 include households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.*

*Data regarding the **number of consumers using gas from gas supply** include consumers using collective gas-meters.*

*Data regarding the **consumption of gas from gas supply**, concern all the households.*

*Data regarding the **consumption of electricity and gas from the gas supply system** in households is established on the basis of an estimated system of payments.*

***Public roads** are divided according to the function they have in the road network, in accordance with the provisions of the Law of 21 III 1985 concerning public roads (Journal of Laws 2007 No. 19,*

zmianami) na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe, drogi gminne.

Do **dróg krajowych** zalicza się:

- 1) autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- 2) drogi międzynarodowe,
- 3) drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- 4) drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- 5) drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- 6) drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- 7) drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wcześniej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

Do **dróg o nawierzchni twardej** zalicza się drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych, bitumu) oraz drogi o nawierzchni nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej).

Placówkę pocztową stanowi jednostka organizacyjna operatora publicznego lub jego agenta, w której nadawca może zawrzeć umowę o świadczenie usług pocztowych lub która doręcza adresatowi przesyłki lub kwoty pieniężne określone w przekazach pocztowych.

Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Finansowanie obszarów wiejskich

Informacje dotyczące **budżetów jednostek samorządu terytorialnego** opracowano w Głównym Urzędzie Statystycznym na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

Prezentowane w publikacji dane obejmują informacje dotyczące dochodów, wydatków i wyniku jednostek samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem dotacji celowych z budżetu państwa oraz subwencji ogólnej z budżetu państwa.

Na **dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych** składają się:

- 1) środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych,
- 2) środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych,
- 3) płatności z budżetu środków europejskich (od 1 I 2010 r.).

Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z ustawą z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych realizowane są w formie płatności i dotacji.

Płatności odpowiadają wkładowi środków europejskich stanowiących, odrębny od budżetu państwa, budżet środków europejskich; dotacje zaś to część środków odpowiadająca

item 115, with later amendments), into the following categories: national roads, regional roads, district roads, communal road.

National roads include:

- 1) motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- 2) international roads,
- 3) roads which are other links ensuring the efficiency of the state road network,
- 4) approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- 5) roads which are an alternative to toll motorways,
- 6) roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- 7) roads with a military significance.

Regional roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among state roads.

District roads include roads other than those mentioned earlier, which link district capital cities with commune capital cities and commune capital cities with other such cities.

Communal roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

Hard surface roads are roads with improved hard surface (cobble stone, clinker, concrete, stone and concrete slabs, bitumen) and roads with unimproved surface (with macadam or cobbled surface).

Post office represents an organizational unit of the public operator or its agent, in which the sender can conclude a contract for the provision of postal services or who delivers to the addresses of the consignment or amount of money specified in the postal transfers.

Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions, which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Rural areas financing

Information concerning **local self-government entities budgets** is compiled in the Central Statistical Office on the basis of the Ministry of Finance reports.

Data presented in publication covers information on revenues, expenditures and budgets results of local self-government entities, taking into account the appropriated allocations from the state budget, general subsidies from the state budget.

Revenues for financing and co-financing of European Union programmes and projects consists of:

- 1) funds from the European Union for financing EU programmes and projects,
- 2) funds from the state budget or other funds for co-financing EU programmes and projects,
- 3) payments from the European funds budget (from 1 I 2010).

Revenue for the financing and co-financing EU programmes and projects in the budgets of local government units, in accordance with the Law of 27 VIII 2009 on public finances are realized in the form of payments and subsidies.

Payments correspond to the contribution of European funds, which are excluded from the state budget, are contained in the budget of European funds; grants are the

wkładowi krajowemu dokonywanemu w formie dotacji celowych.

Na **dochody jednostek samorządu terytorialnego** składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
  - a) dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
  - b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową, opłata eksploatacyjna, opłata targowa,
  - c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy,
  - d) środki na dofinansowanie własnych zadań z innych źródeł;
- 2) dotacje:
  - a) celowe z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
  - b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
  - c) otrzymane z funduszy celowych (od 2011 r. są tylko państwowe fundusze celowe),
  - d) pozostałe dotacje, w tym realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- 3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

Wydatki gmin dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- 1) wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- 2) wydatki na zakup materiałów i usług,
- 3) dotacje m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) wydatki na obsługę długu,
- 5) wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 1 grudnia 2010 r. (Dz. U. 2010 Nr 235, poz. 1546) zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, dział „926 Kultura fizyczna i sport” otrzymał brzmienie „926 Kultura fizyczna”.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) określa strategię i główne kierunki działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich na terenie kraju. Ogólne i szczegółowe cele Programu zgodne są z celami określonymi przez Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz z potrzebami i problemami polskiej wsi.

Działania PROW 2007-2013 podejmowane są w ramach 4 osi priorytetowych (oraz Pomocy technicznej), współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej. Zdefiniowano 4 osie priorytetowe:

1. **Oś 1. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego** – działania:
  - 111. Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie
  - 112. Ułatwianie startu młodym rolnikom
  - 113. Renty strukturalne
  - 114. Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów
  - 121. Modernizacja gospodarstw rolnych

part of the national financial contribution realized in the form of appropriated allocations.

Revenues of local self-government entities comprise:

- 1) own revenue, i.e.:
  - a) revenues from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
  - b) receipts from charges and taxes established and collected on the basis of separate acts, including the tax on real estate, the agricultural tax, forest tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, treasure fee, royalties for mineral exploration and marketplace stall trading fee,
  - c) revenue from property, i.e. income from renting and leasing,
  - d) funds for the additional financing of own tasks from other sources;
- 2) grants:
  - a) appropriated allocations from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, task fulfilled on the basis of agreements with bodies of the government administration,
  - b) provided under programmes financed from European funds and other not reimbursable foreign funds and payments from the budget of European funds,
  - c) received from the appropriated funds (from 2011 state appropriated funds),
  - d) other allocations, including allocations based on agreements with bodies of the government administration;
- 3) general subsidy from the state budget, consisting of the following parts: equalisation, educational, compensatory, balancing and regional.

Expenditures of local self-government entities are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

- 1) expenditures on wages and salaries (including derivatives),
- 2) expenditures on the purchase of materials and services,
- 3) allocations, among others, for organisational and legal units operating within local self-government entities budgets,
- 4) expenditures on debt servicing,
- 5) expenditures related to granting endorsements and guarantees.

According to the Regulation of the Minister of Finance of 1 XII 2010 (Journal of Laws 2010 No. 235, item 1546) amending the Regulation on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures and Funds from Foreign Resources, the classification division “926 Physical education and sport” has been replaced by “926 Physical education”.

The Rural Development Programme for Poland 2007-2013 (RDP 2007-2013) determines the strategy and main directions of action in the development of agriculture and rural areas in our country. General and detailed aims of the Programme are in accordance with aims determined by the Council Regulation (EC) No 1698/2005 on supporting rural development under European Agriculture Fund for Rural Development, and with needs and problems of the rural areas in Poland.

Measures of RDP 2007-2013 are taken in the scope of 4 priority axes (as well as Technical assistance), co-financed from the European Agricultural Fund for Rural Development and from national resources allocated for this purpose in the budget act. Defined 4 priority axes:

1. **Axis 1. Improvement of the competitiveness of the agricultural and forestry sector** – measures:
  - 111. Vocational training for persons employed in agriculture and forestry
  - 112. Setting up of young farmers
  - 113. Early retirement
  - 114. Advisory services for farmers and forest owners
  - 121. Modernisation of agricultural holdings
  - 123. Increasing the added value to basic agricultural

- 123. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej
  - 125. Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa
  - 126. Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych
  - 132. Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności
  - 133. Działania informacyjne i promocyjne
  - 141. Wspieranie gospodarstw niskotowarowych – zobowiązania PROW 2004-2006
  - 142. Grupy producentów rolnych
2. **Oś 2.** Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich – działania:
- 211, 212. Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)
  - 214. Program rolnośrodowiskowy (Płatności rolnośrodowiskowe)
  - 221, 223. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne
  - 226. Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych
3. **Oś 3.** Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – działania:
- 311. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
  - 312. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
  - 321. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
  - 313, 322, 323. Odnowa i rozwój wsi
4. **Oś 4.** Leader – działania:
- 413. Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju
  - 421. Wdrażanie projektów współpracy
  - 431. Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Płatności bezpośrednie do gruntów rolnych – warunkiem ubiegania się o płatności bezpośrednie do gruntów rolnych jest posiadanie działek rolnych o powierzchni co najmniej 1 ha utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej gospodarstwa rolnego (za działkę rolną uważa się zwarty obszar gruntu rolnego, na którym jest prowadzona jedna uprawa, na powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha) oraz posiadanie numeru identyfikacyjnego (wpis do ewidencji producentów) nadanego przez ARiMR. W celu ubiegania się o płatności bezpośrednie do gruntów rolnych producent rolny musi złożyć w biurze powiatowym ARiMR wniosek o przyznanie płatności bezpośrednich w wyznaczonym terminie.

Dopłaty do oprocentowania kredytów udzielane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa są instrumentem krajowym wspierającym finansowo sektor rolny w ramach następujących linii kredytowych:

- (GP)/(nGP) – na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa przez grupy producentów rolnych powstałe na mocy ustawy z dnia 15 IX 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw;
- (GR)/(nGR) – na zakup nieruchomości rolnych przeznaczonych na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rodzinnego w rozumieniu ustawy z dnia 11 IV 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego;
- (IP)/(nIP) – na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa;
- (KL)/(nKL01) – (kredyt inwestycyjny) na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej znajdujących się na obszarach dotkniętych klęską suszy, gradobicia, nadmiernych opadów atmosferycznych, powodzi, huraganu, pożaru, plagi gryzoni lub osuwisk ziemi;
- (KL)/(nKL02) – (kredyt obrotowy) na wznowienie produkcji

- and forestry production*
  - 125. *Improvement and development of infrastructure related to the development and adjustment of agriculture and forestry*
  - 126. *Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introducing appropriate prevention instruments*
  - 132. *Participation of farmers in food quality schemes*
  - 133. *Information and publicity*
  - 141. *Support of semi-subsistence agricultural holdings – commitments RDP 2004-2006*
  - 142. *Agricultural producer groups*
2. **Axis 2.** *Improvement of the environment and the countryside – measures:*
- 211, 212. *Support of management in mountain areas and in less-favoured areas (LFA)*
  - 214. *Agri-environmental programme (Agri-environmental payments)*
  - 221, 223. *Afforestation of agricultural and non-agricultural land*
  - 226. *Restoring forestry production potential damaged by natural disasters and introducing appropriate prevention instruments*
3. **Axis 3.** *Quality of life in rural areas and diversification of rural economy – measures:*
- 311. *Diversification into non-agricultural activities*
  - 312. *Establishment and development of micro-enterprises*
  - 321. *Basic services for the economy and rural population*
  - 313, 322, 323. *Village renewal and development*
4. **Axis 4.** *Leader – measures:*
- 413. *Implementation of Local Development Strategies*
  - 421. *Implementation of cooperation projects*
  - 431. *Running the Local Action Group, acquisition of skills and activation.*

Direct payments to agricultural land – one may apply for direct payments to agricultural land under the condition of being a holder of at least 1 ha of agricultural plots maintained in good agricultural condition (agricultural plot is a piece of land under one crop not smaller than 0.1 ha) and having an identification number (being listed in producers' register) assigned by the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture (ARMA). In order to apply for direct payments, agricultural producers have to submit in due time an application for aid at a local (powiat) office of ARMA.

Subsidies for interest of credits granted by the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture are the national instrument of financial support the agricultural sector in the following credit lines:

- (GP)/(nGP) – for implementation of investment projects in agriculture, food-processing and services for agriculture by the agricultural producer groups established on the basis of the Act of 15 IX 2000 on groups of agricultural producers and their associations and amending other acts;
- (GR)/(nGR) – for purchase of agricultural estate properties designated for setting up and equipment of family farms under the Act of 11 IV 2003 on the development of agricultural system;
- (IP)/(nIP) – for implementation of investment projects in agriculture, agricultural processing and services for agriculture;
- (KL)/(nKL01) – (investment credit) for restarting of production in agricultural holdings and special sectors of agricultural production in areas affected by: drought, hailstorm, excessive precipitations, flood, hurricane, fire, rodent plague or landslides;
- (KL)/(nKL02) – (working capital credit) for restarting of production in agricultural holdings and special sectors

- w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej znajdujących się na obszarach dotkniętych klęską suszy, gradobicą, nadmiernych opadów atmosferycznych, powodzi, huraganu, pożaru, plagi gryzoni lub osuwisk ziemi;
- (KZ)/(nKZ) – na zakup gruntów rolnych;
  - (MR)/(nMR) – na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie przekroczyły 40 roku życia;
  - (NT)/(nNT) – na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie, w tym wytwarzania surowców do produkcji bioetanolu i biokomponentów, zapewniających wysoką jakość produktu lub w zakresie dostosowania produkcji zwierzęcej do wymogów sanitarnych, ochrony środowiska i utrzymywania zwierząt;
  - (BR/10)/(nBR/10) – w ramach „Branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych”;
  - (BR/13)/(nBR/13) – w ramach programu sektorowego dotyczącego restrukturyzacji przemysłu mąki ziemniaczanej;
  - (BR/14)/(nBR/14) – w ramach „Programu wspierania restrukturyzacji i modernizacji przemysłu mięsnego i przetwórstwa jaj w Polsce”;
  - (BR/15)/(nBR/15) – w ramach „Branżowego programu mleczarskiego”;
  - (BR/16) – w ramach „Branżowego programu wspierania restrukturyzacji i modernizacji przemysłu utylizacyjnego w Polsce”;
  - (OR) – na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego w ramach realizacji, zaakceptowanego przez Ministrów Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz Finansów, programu osadnictwa rolniczego na gruntach Skarbu Państwa;
  - na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych z częściową spłatą kapitału – CSK.

Dane o **programach operacyjnych**, dotyczące perspektywy finansowej 2007-13, zawarte w publikacji, pochodzą z Krajowego Systemu Informatycznego Monitoringu i Kontroli Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie 2007-2013 (KSI SIMIK 07-13). Gestorem KSI SIMIK 07-13 jest Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Prezentowane informacje dotyczą następujących programów operacyjnych:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
2. Program Operacyjny Kapitał Ludzki
3. Program Innowacyjna Gospodarka
4. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
5. Program Operacyjny Pomoc Techniczna
6. 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

Programy te finansowane są z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), Europejskiego Funduszu Społecznego (ESF) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007-13.

Środowisko naturalne

Informacje o stanie i zmianach w **ewidencyjnym przeznaczeniu gruntów** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych wprowadzonych do ewidencji gruntów rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454).

Ewidencja ta wprowadziła od 2002 r. zmiany polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (poprzednio ujmowanych w pozycji „grunty zabudowane i zurbanizowane”), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji „wody śródlądowe stojące”) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami

- of agricultural production in areas affected by drought, hailstorm, excessive precipitations, flood, hurricane, fire, plague of rodent landslides;*
- (KZ)/(nKZ) – for purchase of agricultural land;
  - (MR)/(nMR) – for setting up and equipment of agricultural holdings by persons below 40 years old;
  - (NT)/(nNT) – for implementation of investment projects introducing new production technologies in agriculture, including production of raw-materials for bioethanol and biocomponents, and aimed at ensuring high quality of product or adjustment of animal production to the sanitary requirements, environmental protection and animal welfare standards;
  - (BR/10)/(nBR/10) – under the “Sectoral programme for shared use of agricultural machines and equipment”;
  - (BR/13)/(nBR/13) – assistance under the “Sectoral programme for restructuring of starch potato processing industry”;
  - (BR/14)/(nBR/14) – under the “Programme of support for restructuring and modernisation of the meat and egg processing industry in Poland”;
  - (BR/15)/(nBR/15) – under the “Sectoral dairy programme”;
  - (BR/16) – under the “Sectoral programme of support for restructuring and modernisation of the waste treatment and disposal industry in Poland”;
  - (OR) – for setting up and equipment of agricultural holdings under the programme for agricultural settlement on land owned by the State Treasury, as accepted by the Minister of Agriculture and Food Economy and the Minister of Finance;
  - for implementation of investment projects in agricultural holdings with partial reimbursement of loan capital.

Data on **operational programs**, on the financial framework 2007-13, enclosed in this publication, come from the National Information System for Monitoring and Controlling of Structural Funds and Cohesion Fund 2007-2013 (KSI SIMIK 07-13). The gestor of KSI SIMIK 07-13 is the Ministry Infrastructure and Development. The presented information concern following operational programs:

1. The Infrastructure and Environment OP
2. The Human Capital OP
3. The Innovative Economy OP
4. The Eastern Poland Development OP
5. The Technical Assistance OP
6. 16 Regional Operational Programmes (ROPs).

These programs are financed by the European Regional Development Fund (ERDF), the European Social Fund (ESF) and the Cohesion Fund in the scope of the Community budget for years 2007-13.

Environment

Information regarding the status and changes in **registered land designation** is classified according to ownership and register groups of land included in the register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws No. 38, item 454).

A land register introduced since 2002 changes primarily consisting in the inclusion of built-up agricultural land (which previously was included in the item “built-up and urbanized land”), land under ponds (included in the item “standing inland water”) as well as ditches (which accounted for a separate item) in agricultural land.

Nature protection consists in maintaining, sustainable utilisation and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats);

ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2009 Nr 151, poz. 1220, z późniejszymi zmianami); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Parki narodowe tworzy się w celu: zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Rezerwy przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntem zdegradowanemu lub zdewastowanemu wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

forms of nature protection are: national parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological arable lands, landscape – nature complexes, monuments of nature.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text, Journal of Laws 2009 No. 151, item 1220, with later amendments); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

***National parks** include protected areas distinguishing by particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.*

National parks are created to: preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats, habitats of plants, animals and fungi.

***Nature reserves** include areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature, having essential value for the environmental, scientific, cultural or landscape reasons.*

***Landscape parks** are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.*

***Protected landscape areas** include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.*

***Ecological areas** are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat-bogs, dunes, old river-beds, rock outcrops, scarps, gravel-banks habitats of rare or protected species etc.*

***Documentation sites** are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.*

***Landscape-nature complexes** are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.*

*Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as inappropriate agricultural practices (degraded land).*

***Reclamation of land** consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.*

***Strolling and recreational parks** are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.*

Do kategorii **zieleńce** zaliczono obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną.

Przez zielenie uliczną rozumie się pasy zieleni (drzewa i krzewy bądź ich skupiska, wraz z pozostałymi składnikami szaty roślinnej) występujące wzdłuż dróg, ulic, ciągów komunikacji miejskiej itp.

Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez:

- 1) jednostki organizacyjne wnoszące opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
- 2) wszystkie jednostki nadzorujące pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielnie mieszkaniowe, spółki wodne, zakłady usług wodnych, zakłady pracy itp.).

Do tych samych jednostek odnoszą się dane o wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków.

Jako **ścieki wymagające oczyszczenia** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi, lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczone mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano na podstawie badań Głównego Urzędu Statystycznego, w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni oczyszczających ścieki z miast i wsi. W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

Informacje o **odpadach** od 2002 r. opracowywane są na podstawie katalogu odpadów opartego o Listę Odpadów wprowadzoną do prawodawstwa Unii Europejskiej z dniem 1 I 2002 r., a za 2000 r. – na podstawie klasyfikacji odpadów zgodnej z Europejskim Katalogiem Odpadów.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot należący do jednej z kategorii określonych w załączniku nr 1 do ustawy o odpadach z dnia 27 IV 2001 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2010 Nr 185,

Lawns include areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.

Street greenery shall be strips of greenery (trees and bushes or clusters thereof, together with the remaining components of flora) occurring along roads, streets, public transport routes, etc.

Data regarding wastewater concern wastewater discharged into waters or into the ground by:

- 1) *organizational entities making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own intakes, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually;*
- 2) *all entities responsible for the management of the water-line system (including housing cooperatives, water companies, waterworks and workplaces, etc.).*

Data regarding equipment with wastewater treatment plants concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of open channel or ditch systems directly into waters or into the ground, or sewerage system of entities engaged in production (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Data regarding treated wastewater concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from sewage.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

Data concerning the population connected to wastewater treatment plants is given on the basis of surveys of the Central Statistical Office based on estimates of the number of the population connected to urban and rural wastewater treatment plants. When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

Information regarding waste was compiled since 2002 on the basis of a catalogue of waste based on List of Waste introduced into legislation of the European Union on 1 I 2002 and for the 2000 – on the basis of a classification of waste in accordance with the European Waste Catalogue.

Information regarding the quantity and types of waste concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

poz. 1243, z późniejszymi zmianami), których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

Przez **unieszkodliwienie odpadów** rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska.

Magazynowanie odpadów to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych podaje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 IX 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Składowisko odpadów jest to obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów. Wyróżnia się trzy typy składowisk odpadów: składowisko odpadów niebezpiecznych, składowisko odpadów obojętnych oraz składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Przez **zanieczyszczenie powietrza** rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Informacje o źródłach i wielkości **emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza** dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40, z późniejszymi zmianami). Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększona jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenu węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o **emisji pyłów i gazów** obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i grzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Wielkość emisji zanieczyszczeń może być ustalona albo na drodze pomiarów, albo na drodze obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń charakterystyczne dla procesów technologicznych.

Waste shall mean any substance or object in one of the categories listed in Annex I to the Law on Waste, dated 27 IV 2001 (uniform text, Journal of Laws 2010 No. 185, item 1243, with later amendments), which the holder discards or intends or is required to discard.

Recovery of waste shall mean any operations which do not endanger human life and health or the environment, consisting in the use of waste in whole or in part, or leading to extraction and use of substances, materials or energy.

Treatment of waste shall mean the submission of waste to the processes of biological, physical or chemical treatment as a result of which the nature of waste does not pose risks to human life and health or the environment.

Waste storage shall mean temporary waste storage or collection prior to its transport, recovery or treatment.

Landfilled waste is understood as waste transferred to landfill areas (landfills, waste dumps, sludge tanks) of the plant generating it or to other areas.

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Data on **municipal waste** concern waste generated in households or by other waste producers (excluding hazardous waste) which on the account of its character and composition is similar to waste from households.

Information on municipal waste is issued in accordance with the regulation of Minister of Environment of 27 IX 2001 concerning catalogue of waste (Journal of Laws No. 112, item 1206).

Waste landfill shall mean a built structure designed to landfill waste. We identify three types of waste landfills: hazardous waste landfill, inert waste landfills and a landfill of waste other than hazardous and inert waste.

Air pollution means direct or indirect release of solid, liquid or gaseous substances into the atmosphere by human in quantities which may threaten human life, affect climate, animate nature, soil or water or cause other harms to the environment.

Information regarding the sources and amounts of **industrial atmospheric pollutant emissions** concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40, with later amendments). The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emissions** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emissions** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Data regarding **particulate and gas emission** include organized emission (from technological and heating facilities) and disorganized emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

Volumes of emission may be fixed or determined through

Statystyka wykorzystuje oba źródła danych z tego zakresu.

Informacje o **całkowitej emisji głównych zanieczyszczeń powietrza**, tj. o emisji ze wszystkich źródeł są danymi szacunkowymi wyliczonymi na podstawie zużycia paliw i wskaźników technologicznych.

Dane o **emisji gazów cieplarnianych** uzyskane z Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami, w którego skład włączono w 2009 r. Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji, będące źródłem danych o emisji od 2000 r., zostały oszacowane zgodnie z międzynarodową metodologią IPCC (Międzypaństwowy Zespół ds. Zmian Klimatu). Według tej metodologii źródła emisji gazów cieplarnianych zostały podzielone na 6 kategorii, tj.: energia łącznie, procesy przemysłowe, wykorzystanie rozpuszczalników, rolnictwo, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwo oraz odpady.

Dane o **nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej** oraz ich **efektach rzeczowych** prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Podziału nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

Fundusze ekologiczne (Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych) są to fundusze tworzone z:

- 1) opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m. in. za emisję zanieczyszczeń powietrza, składowanie odpadów oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzenie ścieków do wód lub do ziemi);
- 2) kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska;
- 3) spłat pożyczek udzielonych inwestorom;
- 4) opłat za wyłączenie gruntów rolnych z produkcji.

3. Typologia regionów według Eurostatu

Typologia regionów według Eurostatu została opracowana przez przedstawicieli DG Agri, Eurostatu, JRC i DG Regio, na podstawie typologii OECD. Jej celem jest poprawa porównywalności poszczególnych kategorii jednostek na terenie Unii Europejskiej poprzez wyeliminowanie słabości typologii OECD.

Metodologia identyfikowania i podziału podregionów według typologii Eurostatu wyróżnia następujące kryteria delimitacji:

- 1) wyznaczenie dwóch kategorii „gridów” (kwadratów 1x1 km wyznaczonych przez linie siatki geograficznej) – miejskich i wiejskich – w oparciu o dane z systemu *CORINE land cover* oraz o dane o liczbie ludności dla LAU 2:
  - a) obszar miejski stanowią te „gridy”, które spełniają łącznie dwa warunki:
    - gęstość zaludnienia – powyżej 300 osób/km²,
    - minimalna liczba ludności obszaru stworzonego przez zgrupowanie danego „gridu” wraz z ośmioma sąsiadującymi „gridami” – powyżej 5 tys. osób;
  - b) obszar wiejski stanowią te „gridy”, które nie spełniają powyższych kryteriów.
- 2) wyznaczenie 3 typów podregionów (NTS 3) na podstawie siatki geograficznej z przypisanymi kategoriami poszczególnych „gridów” (miejskie, wiejskie), przy jednoczesnym zastosowaniu następujących kryteriów:
  - a) **podregion przeważająco wiejski (PW)** – gdy udział ludności mieszkającej na terenie „gridów” wyznaczonych

measurements or through calculations of raw materials and fuels balance, on the basis of the characteristic indices of pollution emission for technological processes. The statistics employ both data sources for this period.

Information regarding total emission of main atmospheric pollutants, i.e., concerning emission from all sources, is estimated on the basis of fuel consumption and technological indicators.

Data regarding emission of greenhouse gases received from the National Centre for Emissions Management in which the National Emission Centre, being the source of data since 2000, has been incorporated in 2009, were estimated in accordance with the international methodology of IPCC (Intergovernmental Panel Climate Change). According to this methodology, the sources of emission of greenhouse gases were divided into 6 categories, i.e., total energy, industrial processes use of solvents, agriculture, changes in land use and forestry as well as waste.

Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management by voivodships is made on the basis of the actual location of the investment.

Ecological funds (Environmental Protection and Water Management Funds and Agricultural Land Protection Fund) are funds created from income originating from:

- 1) *the payments for use of the natural environment (i.e.: payments collected i.a. for: releasing air pollutants, landfilling waste as well as for withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground);*
- 2) *the fines for violating environmental protection requirements;*
- 3) *the repayments of loans granted for investors;*
- 4) *the payments for exclusion of agricultural land from production.*

3. Typology of regions by Eurostat

Typology of regions by Eurostat typology was compiled by DG Agri, Eurostat, JRC and DG Regio representatives, on the basis of the OECD regional typology. The aim of this typology is improvement comparability of individual categories of units on the EU territory by eliminating the distortions of the OECD regional typology.

The methodology of the identification and the division of subregions according to the Eurostat typology distinguishes the following criteria of delimitation:

- 1) *determine two categories “gird cells” (squares 1x1 km determined by lines of the geographical grid) – urban and rural – based on the data from CORINE land cover system as well as the data of the population number for LAU 2:*
  - a) *urban area are those “gird cells” which meet altogether two conditions:*
    - *population density – above 300 inhabitants per square kilometer,*
    - *the minimal population number of area created by grouping “gird cell” with surrounding eight “gird cells” – above 5 thous. of persons;*
  - b) *the rural area are those “gird cells” which do not meet above criteria.*
- 2) *distinguished three types of subregions (NUTS 3) on the basis of the geographical grid with assigned individual categories “gird cells” (urban, rural) at simultaneous applying the following criteria:*

- jako wiejskie na obszarze NTS 3 przekracza 50%,
- b) **podregion pośredni (P)** – gdy udział ludności mieszkającej na terenie „gridów” wyznaczonych jako wiejskie na obszarze NTS 3 wynosi 20-50%,
  - c) **podregion przeważająco miejski (PM)** – gdy udział ludności mieszkającej na terenie „gridów” wyznaczonych jako wiejskie na obszarze NTS 3 wynosi poniżej 20%.
- 3) w celu lepszej identyfikacji typu NTS 3, w zależności od specyfiki podregionu, zastosowano dodatkowe kryterium delimitacji, tj.:
- a) w przypadku jednostek NTS 3 o niewielkiej powierzchni (poniżej 500 km²) dokonano grupowań z sąsiednimi jednostkami (w zależności od jednostki – z jedną, kilkoma lub wszystkimi) w celu ustalenia typu (jak w pkt 2),
  - b) wielkość miasta na terenie danego NTS 3:
    - w przypadku miasta powyżej 200 tys. ludności, stanowiącej przynajmniej 25% populacji podregionu, podregion przeważająco wiejski (PW) uznaje się za pośredni (P),
    - w przypadku miasta powyżej 500 tys. ludności, stanowiącej przynajmniej 25% populacji podregionu, podregion pośredni (P) uznaje się za przeważająco miejski (PM).

4. Typologia regionów według OECD

Kryteria identyfikowania i podziału regionów według typologii OECD zostały ustalone w oparciu o stopień ich zurbanizowania. Uwzględniają one 2 poziomy analizy terytorialnej, tj. lokalny (dla Polski – gmina) i regionalny (dla Polski – TL 3, odpowiadający NTS 3). Metodologia ta uwzględnia 3 etapy podziału:

- 1) na poziomie lokalnym, jednostki administracyjne sklasyfikowano jako wiejskie lub miejskie, według następujących kryteriów:
  - a) **obszar wiejski** to obszar, gdzie gęstość zaludnienia nie przekracza 150 osób/km²,
  - b) **obszar miejski** to obszar, gdzie gęstość zaludnienia wynosi 150 lub więcej osób/km²;
- 2) na poziomie regionalnym jednostki funkcjonalne lub administracyjne sklasyfikowano w zależności od procentowego udziału ludności mieszkającej na obszarach wiejskich (według kryteriów poziomu lokalnego).
Wyróżniono 3 typy regionów:
  - a) **przeważająco wiejski (PW)** – gdy więcej niż 50% jego mieszkańców zamieszkuje obszary lokalne sklasyfikowane jako wiejskie według kryteriów poziomu lokalnego,
  - b) **pośredni (P)** – gdy udział procentowy mieszkańców zamieszkujących obszary lokalne sklasyfikowane jako wiejskie wynosi 15-50%,
  - c) **przeważająco miejski (PM)** – gdy mniej niż 15% jego mieszkańców zamieszkuje obszary lokalne sklasyfikowane jako wiejskie;
- 3) dodatkowo na poziomie regionalnym obszary wiejskie definiowane są w oparciu o kryterium wielkości populacji miasta, gdzie:
  - a) region sklasyfikowany jako **przeważająco wiejski (PW) staje się pośrednim (P)**, jeżeli na jego terenie położone jest miasto o liczbie ludności powyżej 200 tys., która stanowi co najmniej 25% populacji tego regionu;
  - b) region sklasyfikowany jako **pośredni (P) staje się przeważająco miejskim (PM)**, jeżeli na jego terenie położone jest miasto o liczbie ludności powyżej 500 tys., która stanowi co najmniej 25% populacji tego regionu.

Równolegle prowadzone są prace, zainicjowane przez Dyрекcyję Generalną ds. Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej, nad uwzględnieniem kryterium dostępności do najbliższego miasta¹. Założeniem tego kryterium jest pomiar czasu dojazdu

- a) **predominantly rural (PR) subregion** – the share of population living in rural “gird cells” on NUTS 3 area is above 50%,
  - b) **intermediate (IN) subregion** – the share of population living in rural “gird cells” on NUTS 3 area is between 20% and 50%,
  - c) **predominantly urban (PU) subregion** – the share of population living in rural “gird cells” on NUTS 3 area is below 20%.
- 3) in order to better identification of NUTS 3 type depending on the specificity of the subregion, used additional criterion of delimitation, i.e.:
- a) in case of not large NUTS 3 areas (below 500 square kilometers) grouped them with surrounding units (depending on unit – with one, several or all of them), in order to determine the type (as in the point 2),
  - b) size of the city on the NUTS 3 area:
    - in case of the urban centre above 200 thous. of inhabitants, representing at least 25% of the subregion population, predominantly rural (PR) subregion becomes intermediate subregion (IN),
    - in case of the urban centre above 500 thous. of inhabitants, representing at least 25% of the subregion population, intermediate subregion (IN) becomes predominantly urban (PU).

4. Typology of regions by OECD

The methodology of the identification and the division of subregions according to the OECD regional typology was established on the base of their urbanized degree. The OECD regional typology takes into consideration two levels of territorial analysis, i.e. local (for Poland – gmina) and regional (for Poland – TL 3 corresponding NUTS 3). The methodology distinguishes three stage of the division:

- 1) on the local unit the basic administrative units classified as urban or rural according to the following criteria:
  - a) **rural areas** it is area, where population density is below 150 inhabitants per square kilometer,
  - b) **urban areas** it is area, where population density is above 150 inhabitants per square kilometer.
- 2) on the regional level functional or administrative units are classified depending on the percentage share of population living in rural areas (according to criteria of the local unit). Distinguished three types of regions:
  - a) **predominantly rural (PR)**, if the share of population (population share) living in rural local units is above 50%,
  - b) **intermediate (IN)**, if the share of population (population share) living in rural local units is between 15% and 50%,
  - c) **predominantly urban (PU)**, if the share of population (population share) living in rural local units is below 15%;
- 3) additionally on the regional level the rural areas are defined based on the criterion of the population size of the urban centre, where:
  - a) a region classified as **predominantly rural (PR) becomes intermediate (IN)** if it contains an urban centre of more than 200 thous. inhabitants representing at least 25% of the regional population;
  - b) a region classified as **intermediate (IN) becomes predominantly urban (PU)** if it contains an urban centre of more than 500 thous. inhabitants representing at least 25% of the regional population.

Simultaneously works are conducting initiated by the Directorate of Regional Policy of the European Commission¹ the OECD regional typology has been extended to include a criterion on the accessibility to urban centres. The assumption of this

¹ L. Dijkstra and H. Poelman, 2008. *Remote Rural Regions: How the proximity to a city influences the performances of rural regions*. *Regional Focus No 1/08*. The paper defines remote rural regions in Europeans countries [GOV/TDPC/T1/RD(2008)4].

co najmniej 50% ludności danego obszaru do najbliższej położonego miasta o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. Wartość progowa czasu dojazdu (CD) jest równa 60 min. Ta rozszerzona typologia klasyfikuje regiony do jednego z 5 typów:

- 1) przeważająco miejski (PM) – wyznaczony na podstawie 3 powyższych kryteriów;
- 2) pośredni położony blisko miasta (PB) – pośredni, dla którego czas dojazdu co najmniej 50% ludności do najbliższego miasta o liczbie ludności powyżej 50 tys. nie przekracza 60 min;
- 3) pośredni oddalony od miasta (PO) – pośredni, dla którego czas dojazdu co najmniej 50% ludności do najbliższego miasta o liczbie ludności powyżej 50 tys. przekracza 60 min;
- 4) przeważająco wiejski położony blisko miasta (PWB) – przeważająco wiejski, dla którego czas dojazdu co najmniej 50% ludności do najbliższego miasta o liczbie ludności powyżej 50 tys. nie przekracza 60 min;
- 5) przeważająco wiejski oddalony od miasta (PWO) – przeważająco wiejski, dla którego czas dojazdu co najmniej 50% ludności do najbliższego miasta o liczbie ludności powyżej 50 tys. przekracza 60 min.

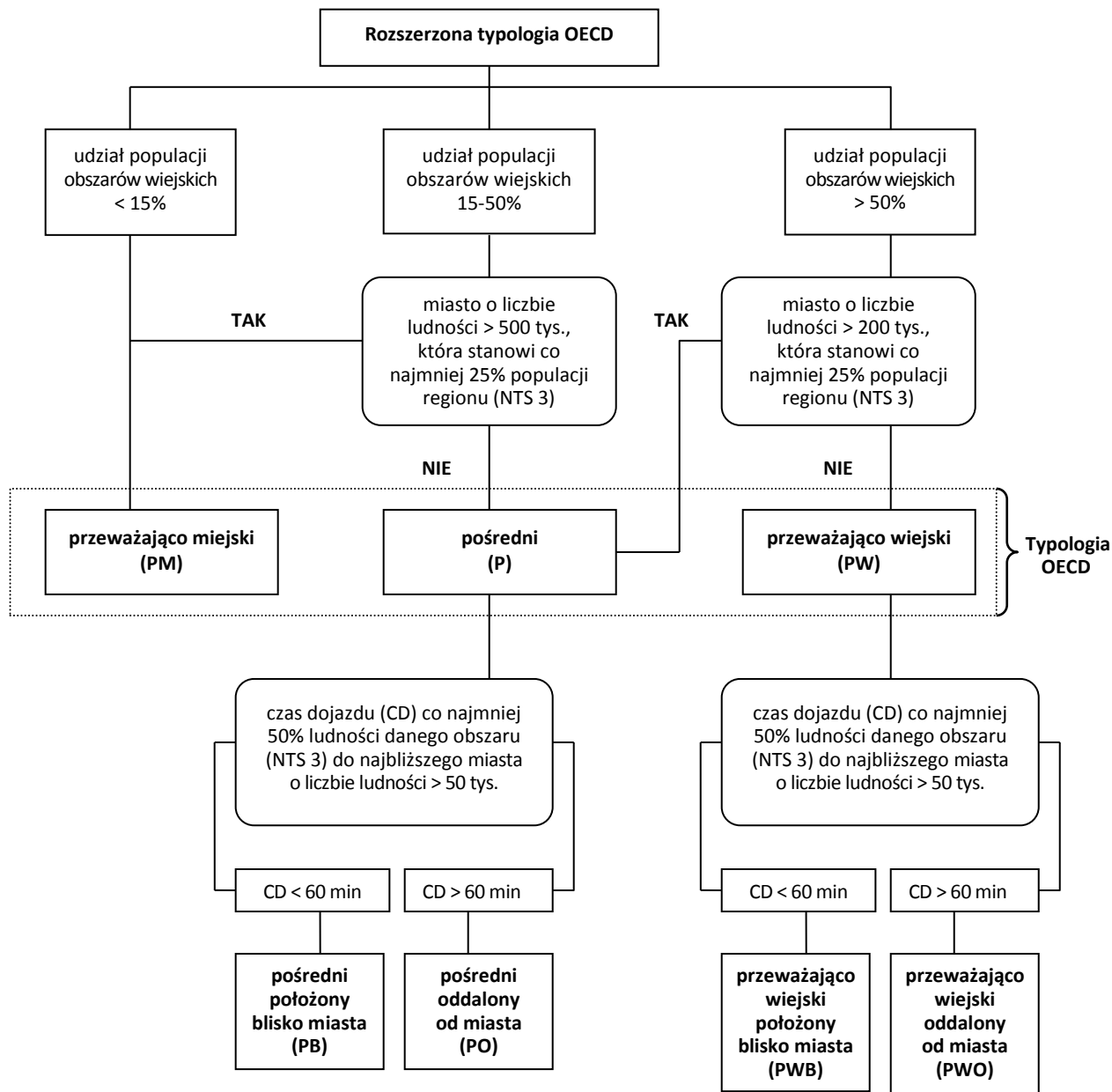
Tabelę „Podregiony w Polsce według typologii regionalnej Eurostatu i OECD” przedstawiono na stronie 70.

methodology is measured through the driving time (DT) of at least 50% of the regional population to the closest urban centre with more than 50 thous. inhabitants. The threshold for the driving time is set equal to 60 minutes. This extended regional typology classifies regions to the one of the 5 types:

- 1) predominantly urban (PU) – distinguishes on the base of three above criteria;*
- 2) intermediate close to the city (INC) – intermediate for which the driving time of at least 50% of population to the closest urban centre with more than 50 thous. inhabitants is below 60 minutes;*
- 3) intermediate remote (INR) – intermediate for which the driving time of at least 50% of population to the closest urban centre with more than 50 thous. inhabitants is above 60 minutes;*
- 4) predominantly rural close to a city (PRC) – predominantly rural for which the driving time of at least 50% of population to the closest urban centre with more than 50 thous. inhabitants is below 60 minutes;*
- 5) predominantly rural remote (PRR) – predominantly rural for which the driving time of at least 50% of population to the closest urban centre with more than 50 thous. inhabitants is above 60 minutes.*

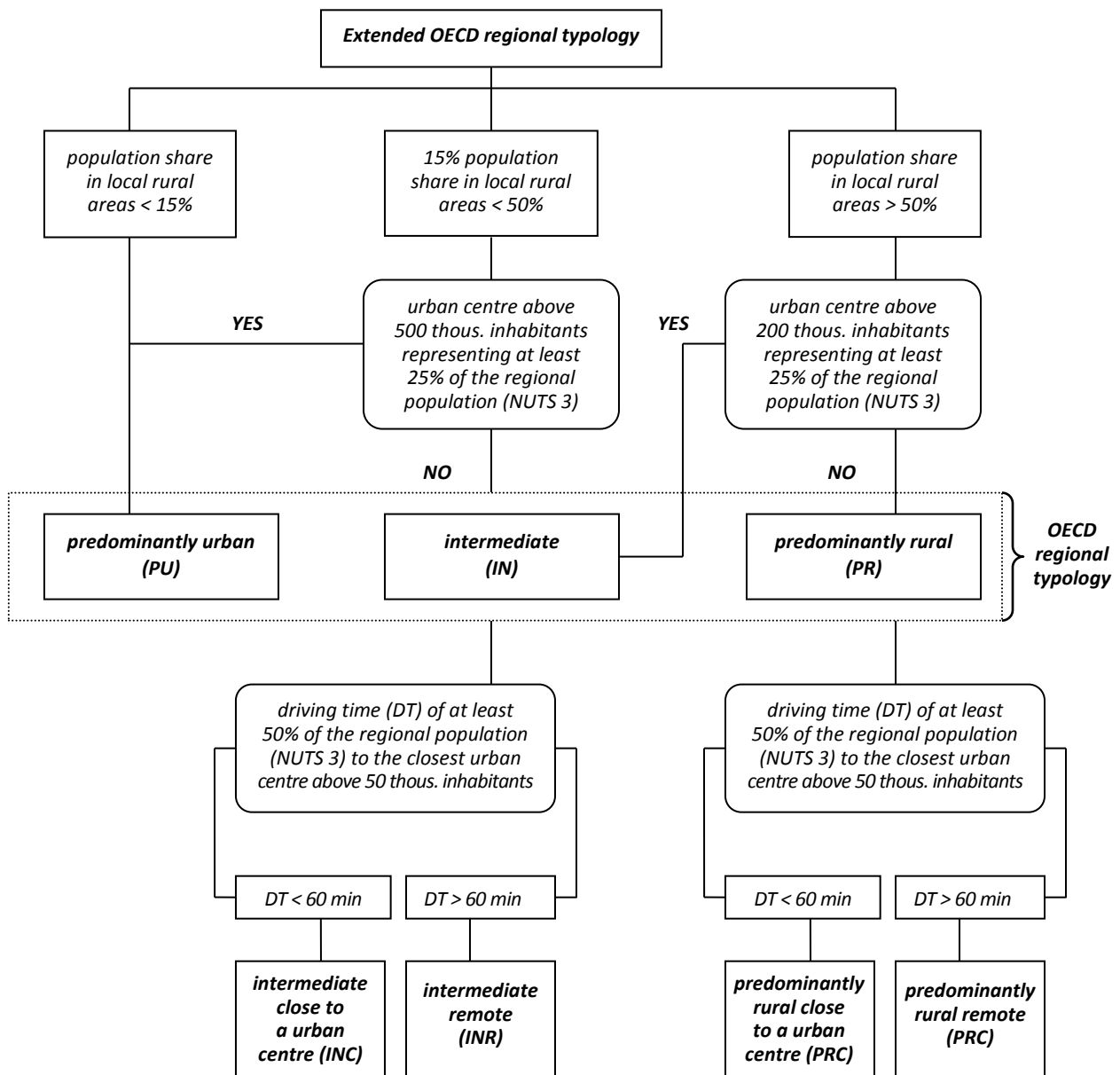
Table “Subregions in Poland by Eurostat and OECD regional typology” on page 70.

Schemat rozszerzonej typologii OECD

Źródło: Dokument ze spotkania grupy roboczej OECD do spraw wskaźników terytorialnych „Refinement of the OECD regional typology: the economic performance of remote rural regions”.

Diagram of the extended OECD regional typology

Source: The document from working group meeting to the territorial indicators matters “Refinement of the OECD regional typology: the economic performance of remote rural regions”.

Podregiony w Polsce według typologii regionalnej Eurostatu i OECD
Subregions in Poland by Eurostat and OECD regional typology

Typy podregionów: PW – przeważająco wiejski, P – pośredni, PM – przeważająco miejski
 Type of subregions: PR – *predominantly rural*, IN – *intermediate*, PU – *predominantly urban*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Typologia regionalna według <i>Regional typology by</i>		Wyszczególnienie (dok.) <i>Specification (cont.)</i>	Typologia regionalna według (dok.) <i>Regional typology by (cont.)</i>	
	Eurostat	OECD		Eurostat	OECD
Dolnośląskie			Podkarpackie (dok.) (cont.)		
jeleniogórski	P / IN	P / IN	przemyski	PW / PR	PW / PR
legnicko-głogowski	P / IN	P / IN	rzeszowski	P / IN	PW / PR
wałbrzyski	P / IN	P / IN	tarnobrzesci	PW / PR	PW / PR
wrocławski	PM / PU	PW / PR	Podlaskie		
m. Wrocław	PM / PU	PM / PU	białostocki	P / IN	P / IN
Kujawsko-pomorskie			łomżyński	PW / PR	PW / PR
bydgosko-toruński	PM / PU	P / IN	suwalski	PW / PR	PW / PR
grudziądzki	PW / PR	PW / PR	Pomorskie		
włocławski	PW / PR	PW / PR	gdański	P / IN	PW / PR
Lubelskie			słupski	P / IN	PW / PR
białski	PW / PR	PW / PR	starogardzki	PW / PR	PW / PR
chełmsko-zamojski	PW / PR	PW / PR	trójmiejski	P / IN	PM / PU
lubelski	P / IN	P / IN	Śląskie		
puławski	PW / PR	PW / PR	bielski	P / IN	P / IN
Lubuskie			bytomski	PM / PU	P / IN
gorzowski	P / IN	PW / PR	częstochowski	P / IN	P / IN
zielonogórski	P / IN	PW / PR	gliwicki	PM / PU	PM / PU
Łódzkie			katowicki	PM / PU	PM / PU
łódzki	PM / PU	P / IN	rybnicki	PM / PU	PM / PU
m. Łódź	PM / PU	PM / PU	sosnowiecki	PM / PU	PM / PU
piotrkowski	PW / PR	PW / PR	tyski	PM / PU	PM / PU
sieradzki	PW / PR	PW / PR	Świętokrzyskie		
skierniewicki	PW / PR	PW / PR	kielecki	P / IN	P / IN
Małopolskie			sandomiersko-jędrzejowski	PW / PR	PW / PR
krakowski	PM / PU	P / IN	Warmińsko-mazurskie		
m. Kraków	PM / PU	PM / PU	elbląski	PW / PR	PW / PR
nowosądecki	PW / PR	PW / PR	ełcki	PW / PR	PW / PR
oświęcimski	P / IN	P / IN	olsztyński	P / IN	PW / PR
tarnowski	PW / PR	P / IN	Wielkopolskie		
Mazowieckie			kaliski	PW / PR	PW / PR
ciechanowsko-płocki	PW / PR	PW / PR	koniński	PW / PR	PW / PR
ostrołęcko-siedlecki	PW / PR	PW / PR	leszczyński	PW / PR	PW / PR
radomski	P / IN	P / IN	piłski	PW / PR	PW / PR
m. Warszawa	PM / PU	PM / PU	poznański	PM / PU	PW / PR
warszawski wschodni	P / IN	P / IN	m. Poznań	PM / PU	PM / PU
warszawski zachodni	P / IN	P / IN	Zachodniopomorskie		
Opolskie			koszaliński	P / IN	PW / PR
nyski	PW / PR	P / IN	stargardzki	PW / PR	PW / PR
opolski	PW / PR	P / IN	m. Szczecin	P / IN	PM / PU
Podkarpackie			szczeciński	P / IN	PW / PR
krośnieński	PW / PR	P / IN			

Metodologia Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011

1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań w Polsce w 2011 r. był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej **w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r. według stanu w dniu 31 marca 2011 r., o godz. 24.00.**

Ramy tematyki spisu ludności i mieszkań w 2011 r., zakres, formę, tryb, granice obowiązków statystycznych i dobrowolności udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz. U. 2010 Nr 47, poz. 277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. U. UE. L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Spis ludności 2011 obejmował osoby stale zamieszkałe (zameldowane) na obszarze Polski bez względu na fakt, czy te osoby przebywały w kraju w czasie spisu czy też były za granicą oraz osoby przebywające czasowo. Spis był przeprowadzony w budynkach, mieszkaniach, obiektach zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami.

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkałe jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej, podlegały dalszemu opracowaniu. Taka organizacja spisu okazała się jednak bardzo kosztowna i pracochłonna. Z tego względu Polska zdecydowała się w spisie 2011 na odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w badaniach statystycznych – bezpośrednio od respondentów.

Komisja Europejska przygotowując podstawy prawne przeprowadzania spisów na obszarze UE wzięła pod uwagę dynamiczny rozwój systemów administracyjnych i rozwiązań informatycznych wykorzystywanych przy wyborze metody spisu. W przepisach Rozporządzenia PE i Rady Nr 763/2008 określone zostały szczegółowo źródła, które mogą być wykorzystywane dla pozyskania danych statystycznych dla potrzeb spisu. W szczególności są to:

- 1) tradycyjne spisy powszechne,
- 2) spisy powszechne oparte na danych z rejestrów administracyjnych,
- 3) połączenie tradycyjnych spisów powszechnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- 4) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- 5) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- 6) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi oraz tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- 7) odpowiednie badania oparte na próbie rotacyjnej (tzw. „kroczący” spis powszechny).

Rozporządzenie Nr 763/2008 jest pierwszym aktem prawnym na skalę międzynarodową, który traktuje równorzędnie różne podejścia do przeprowadzania spisów ludności i mieszkań w krajach członkowskich UE.

2. Podstawowe cele spisu

Podstawowe cele Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 r. można sprecyzować następująco:

- 1) zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł;
- 2) dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
- 3) możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w okresie 2002-2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych;
- 4) zebranie informacji niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb międzynarodowych Unii Europejskiej oraz ONZ;
- 5) aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych.

3. Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2011 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu Nr 763/2008.

W 2008 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

- 1) geograficzna charakterystyka ludności – miejsce przebywania, miejsce zamieszkania w okresie międzyspisowym i przyczyny jego zmiany;
- 2) demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny (formalnoprawny i faktyczny), kraj urodzenia, w tym rodziców, obywatelstwo;
- 3) gospodarstwa domowe i rodziny: wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne i zrekonstruowane, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
- 4) wykształcenie – poziom wykształcenia, kontynuacja nauki; rodzaj szkoły, dziedzina i kierunek kształcenia;
- 5) migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym badanie emigracji Polaków, emigracji zarobkowej, reemigracji oraz imigracji cudzoziemców do Polski;
- 6) dzietność kobiet;

- 7) narodowość i język;
- 8) wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
- 9) niepełnosprawność prawna i biologiczna;
- 10) ekonomiczna charakterystyka osób, w tym:
  - a) bieżąca aktywność ekonomiczna: pracujący w pracy głównej i dodatkowej, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących,
  - b) stała aktywność ekonomiczna pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
  - c) dojazdy do pracy;
- 11) główne i dodatkowe źródło utrzymania osób;
- 12) źródła utrzymania gospodarstwa domowego, samodzielność gospodarowania i zamieszkania.

Integralną częścią spisów ludności w polskiej praktyce są spisy mieszkań i budynków, w których są zlokalizowane mieszkania. Zebrane podczas spisu informacje umożliwiają wyszacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów lub zasobów nie nadających się do remontu.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) rodzaj zamieszkanym pomieszczeń;
- 2) charakterystyka mieszkań, w tym:
  - a) mieszkania zamieszkane według rodzaju zajmowania mieszkania, własności mieszkania, wielkości mieszkania, w tym: liczba izb z wyszczególnieniem pokoi, pomieszczeń kuchennych i innych izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania,
  - b) mieszkania niezamieszkane dodatkowo charakteryzowane według przeznaczenia oraz przyczyny niezamieszkania;
- 3) charakterystyka budynków z zamieszkanymi lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok wybudowania;
- 4) informacje o tytule prawnym do zajmowanego mieszkania.

4. Źródła danych

Narodowy Powszechny Spis Ludności i Mieszkań 2011 został przeprowadzony metodą mieszaną, w odróżnieniu od wszystkich dotychczasowych spisów, które były przeprowadzane metodą tradycyjną z ewentualnym włączeniem badań reprezentacyjnych, rozszerzających zakres badanych w spisie tematów.

Dane dla spisu 2011 były pozyskiwane ze źródeł administracyjnych – rejestrów i systemów informacyjnych – oraz zbierane bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego i tzw. badania pełnego. Oprócz tego przeprowadzone zostały dwa pełne badania, tj. obejmujące osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy jednoczesnym zachowaniu dobrej jakości wyników spisu.

W ustawie o NSP 2011 przyjęte zostało założenie jak najszerzego wykorzystania systemów informacyjnych administracji publicznej jako źródeł danych dla potrzeb spisu, co w konsekwencji

oznaczało, że informacje przewidziane do zebrania w trakcie spisu pobrane zostały przede wszystkim z dostępnych źródeł administracyjnych, a następnie wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz w celu utworzenia operatu adresowo-mieszkaniowego do losowania próby badania reprezentacyjnego, a także jako bezpośrednie źródło danych spisowych.²

5. Badanie pełne

Badanie zostało przeprowadzone drogą internetową – każda osoba mogła dokonać spisu bezpośrednio na specjalnie dla niej przygotowanym formularzu, tj. poprzez weryfikację danych pozyskanych z rejestrów administracyjnych i systemów informacyjnych.

W wyniku szczegółowego przeanalizowania danych pozyskanych z rejestrów, połączono zebrane informacje tworząc wykaz podmiotowy (wykaz osób) do przeprowadzenia badania spisowego. Uzyskane dane zostały użyte do wygenerowania podpowiedzi w ankietach spisowych i przyspieszenia w ten sposób gromadzenia informacji od respondentów (ankieta zawierała 16 pytań – tzw. „formularz krótki”). Z metody internetowego spisania się skorzystało około 10% ludności podlegającej spisowi. Dane osób, które nie spisały się przez Internet (nie zostały też objęte badaniem reprezentacyjnym lub spisem w obiektach zbiorowego zakwaterowania lub badaniem bezdomnych) zostały wygenerowane na bazie informacji dostępnych w źródłach administracyjnych (rejestrach i systemach informacyjnych). Korzystanie z danych administracyjnych było związane z koniecznością wdrożenia procedur normalizacji, synchronizacji oraz walidacji. Przede wszystkim wyodrębnione zostały rejestry i systemy informacyjne, które zawierały dane referencyjne.

Podstawowym źródłem informacji na temat budynków i mieszkań w NSP 2011 była tzw. baza budynków. Została ona utworzona w wyniku połączenia danych pozyskanych w ramach NSP 2002, badań statystycznych m.in. dotyczących wydanych pozwoleń na budowę oraz budynkach mieszkalnych i mieszkaniach w budynkach niemieszkalnych oddanych do użytkowania oraz Elektronicznej Karty Budynku (EKB), za pomocą której każdy podmiot zarządzający lub administrujący budynkami przekazał informacje dotyczące wybranych cech i parametrów poszczególnych budynków wielomieszkaniowych.

6. Badanie reprezentacyjne

Przeprowadzone w ramach spisu 2011 badanie reprezentacyjne, dostarczyło danych, których nie można było pozyskać z rejestrów i systemów informacyjnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie losowej około 20% mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było mieszkanie, a dokładniej jego adres. Zbiór mieszkań, który stanowił podstawę do losowania próby, został przygotowany w postaci odpowiedniego operatu losowania z „głębokim” warstwowaniem. Z uwagi na fakt, że przyjęta została zasada jednostopniowego losowania mieszkań, zastosowano schemat losowania oraz alokację próby w poszczególnych powiatach (we wszystkich poprzednich spisach w badaniach reprezentacyjnych towarzyszących tym spisom stosowano losowanie dwustopniowe) – wspomniany operat wymagał szczególnego przygotowania.³

---

² Szersze informacje o źródłach danych wykorzystywanych dla potrzeb spisu zostały przedstawione w rozdziale I publikacji „Raport z Wyników. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2012.

³ Przygotowanie operatu losowania, schemat losowania oraz alokacja próby zostały szerzej opisane w rozdziale I publikacji „Metodologia spisu ludności i mieszkań 2011 – wybrane aspekty”.

W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2744 tys. mieszkań spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania. Mieszkania były losowane z każdej z prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

Zakres tematyczny badania reprezentacyjnego w NSP 2011 uwzględniał sześć dużych obszarów tematycznych:

- ludność i jej charakterystyka demograficzno-społeczna,
- aktywność ekonomiczna,
- migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności,
- narodowość i wyznanie,
- gospodarstwa domowe i rodziny,
- oraz budynki i mieszkania.

W ramach tych obszarów można wyróżnić 15 tematów badawczych. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym, zawierał ponad 120 pytań. Respondenci odpowiadali – przeciętnie na 70-80 pytań, w zależności od płci, wieku respondenta, jego mobilności i aktywności zawodowej.

Badanie reprezentacyjne w zdecydowanej większości zostało przeprowadzone metodą bezpośredniego wywiadu rachmistrzów z mieszkańcami wylosowanego mieszkania (metoda CAPI), ale respondenci mogli także spisać się sami przez Internet – z takiej możliwości skorzystało około 2% osób.

7. Jakość wyników w spisie pełnym oraz w badaniu reprezentacyjnym

Ważnym obszarem prac przygotowawczych do NSP 2011 były działania związane z tworzeniem elektronicznego wykazu adresowo-mieszkaniowego na potrzeby spisu. Ten etap prac miał istotne znaczenie dla spisu prowadzonego nowoczesnymi metodami. Wykaz adresowo-mieszkaniowy był źródłem danych do zasilania *Master Rekordu (MR)*, do zarządzania na wszystkich etapach prowadzenia spisu, do ustalenia kompletności spisu, a także był podstawą do utworzenia operatu losowania próby do badania reprezentacyjnego.

Wykaz adresowo-mieszkaniowy przygotowany został w oparciu o rejestr TERYT (Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju) z wykorzystaniem danych pochodzących z innych źródeł, m.in. z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w zakresie lokalizacji przestrzennej budynków. W związku z podłączeniem tych dwóch źródeł do identyfikatorów adresowych budynków z rejestru TERYT dołączone zostały także współrzędne geograficzne x, y (punkty adresowe). W zakresie informacji o osobach, na potrzeby wykazu adresowo-mieszkaniowego wykorzystane były gminne zbiory meldunkowe, które zostały połączone z systemem NOBC, tj. systemem identyfikacji adresowej ulic, nieruchomości, budynków i mieszkań, stanowiącym część rejestru TERYT. Przygotowane w tym trybie zestawienie budynków, mieszkań i osób było weryfikowane przez urzędy gmin podczas aktualizacji przedspisowej. Na tym etapie została ustalona zbiorowość budynków, mieszkań i obiektów zbiorowego zakwaterowania podlegających spisaniu, poprawność ich adresów oraz przyporządkowanie osób do poszczególnych mieszkań i obiektów.

W trakcie obchodu przedspisowego rachmistrzowie dokonali weryfikacji wszystkich punktów adresowych, które znalazły się w obszarze przydzielonych obwodów, porównując je z pozycjami ujętymi w wykazie adresowo-mieszkaniowym do obchodu. Przedmiotem obchodu było zatwierdzenie lub modyfikacja punktów adresowych wyszczególnionych w wykazie, a także usunięcie nieistniejących punktów adresowych lub ewentualne dodanie nowych, nieodnotowanych w wykazie, na których znalazły się budynki mieszkalne, budynki niemieszkalne z mieszkaniami lub budynki obiektów zbiorowego zakwaterowania, np. dom studencki. W odróżnieniu od poprzednich spisów ludności i mieszkań, rachmistrzowie w trakcie obchodu przedspisowego nie odwiedzali mieszkań. Zatem niemożliwa była weryfikacja informacji dotyczących głównego lokatora i liczby osób podlegających spisaniu.

Operat losowania mieszkań do badania reprezentacyjnego

Etapy tworzenia operatu losowania mieszkań obejmowały:

- 1) utworzenie zintegrowanego wykazu adresowo-mieszkaniowego w oparciu o zestawienie adresowo-mieszkaniowe,
- 2) weryfikację wykazu w trakcie obchodu przedspisowego,
- 3) uzupełnienie wykazu dodatkowymi zmiennymi pochodzącymi z rejestrów i systemów informacyjnych i utworzenie operatu losowania do badania reprezentacyjnego.

Dodatkowo do wykazu adresowo-mieszkaniowego (w Operacyjnej Bazie Mikrodanych) zostały wprowadzone informacje pochodzące z innych rejestrów i systemów informacyjnych lub baz statystycznych jak: zbiory Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Centralny Rejestr Ubezpieczonych – CRU, Emerytów i Rencistów – EiR oraz Centralny Rejestr Płatników Składek – CRPS), Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), Krajowej Ewidencji Podatników (KEP), rejestru PESEL, spisu ludności i mieszkań 2002, bazy budynkowej oraz uaktualnionego wykazu bazowego do PSR 2010. Celem włączania do wykazu dodatkowych informacji była poprawa jakości danych zgromadzonych w tym wykazie oraz zapewnienie informacji na potrzeby warstwowania operatu losowania. W trakcie weryfikacji danych w wykazie zostały ustalone kryteria (zmiennie oraz ich wartości), które zostały wykorzystane do tworzenia bardziej jednorodnych grup (warstwowania) jednostek badania.

Przy tworzeniu operatu losowania zostały pominięte:

- 1) obiekty zbiorowego zamieszkania niezawierające mieszkań,
- 2) obiekty zamknięte oraz mieszkania na terenie obwodów zamkniętych,
- 3) mieszkania w obiektach zbiorowego zakwaterowania stanowiących obwody zamknięte,
- 4) pomieszczenia prowizoryczne,
- 5) mieszkania niezamieszkane, zniszczone na skutek klęsk żywiołowych, w szczególności powodzi.

W konsekwencji w operacie zostały ujęte mieszkania zamieszkane, w których osoby były zameldowane lub przebywały bez meldunku oraz te mieszkania niezamieszkane, które były w trakcie remontu, zmiany lokatora lub nowo wybudowane. Budynki, które występowały pod jednym adresem były brane do losowania, jeżeli ich liczba nie przekroczyła dwóch. Operat losowania mieszkań został zaktualizowany w trakcie trwania obchodu przedspisowego, w wyniku którego do badania dołączono budynki, które nie znalazły się wcześniej w wykazie.

Zmienne uwzględnione w operacie losowania

Dla potrzeb badania reprezentacyjnego, w wykazie dopisano do każdego mieszkania zestaw informacji, który został przeniesiony do operatu losowania, spośród których następnie ostatecznie wybierano kryteria warstwowania:

- 1) symbol terytorialny,
- 2) położenie budynku/mieszkania na terenie objętym klęską żywiołową,
- 3) liczba mieszkań w budynku wielomieszkaniowym,
- 4) położenie mieszkania w budynku wielomieszkaniowym,
- 5) rok zakończenia budowy budynku,
- 6) liczba osób w mieszkaniu (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i więcej),
- 7) liczba osób zameldowanych na pobyt stały,
- 8) występowanie cudzoziemca w mieszkaniu,
- 9) występowanie osoby pracującej (posiadanie ubezpieczenia), emeryta lub rencisty w mieszkaniu oraz osoby bezrobotnej,
- 10) występowanie osoby niepełnosprawnej,
- 11) występowanie użytkownika gospodarstwa rolnego oraz powierzchni użytków rolnych,
- 12) położenie mieszkania w gminie o udziale społeczności mniejszościowej (narodowej lub etnicznej) co najmniej 10%.

Wartości zmiennych, jako kryteria warstwowania zostały zróżnicowane dla obszarów miejskich i wiejskich. Wybór kryteriów warstwowania został ostatecznie ustalony w trakcie losowania próbnego.

Błędy nielosowe w spisie ludności i mieszkań 2011

Podstawowym źródłem danych dla potrzeb oceny występowania oraz skali błędów nielosowych są wyniki spisu kontrolnego do NSP 2011. Dane zebrane w spisie kontrolnym powinny pozwolić na dokonanie oceny przede wszystkim błędów pokrycia (in plus oraz in minus), popełnianych z powodu niespisania mieszkań i osób, które mogą wynikać z nieujęcia jednostek losowania w operacie losowania, opuszczenia osób, które powinny być spisane lub podwójnego spisywania osób, ewentualnego dopisywania fikcyjnych osób, a także do określenia błędów treści, wynikających z braków odpowiedzi lub błędów w odpowiedziach. Przyjęte założenia oraz dane pozyskane w spisie kontrolnym powinny pozwolić na ocenę wpływu czynników zewnętrznych, tj. rachmistrzów, ankieterów czy samych respondentów, którzy dokonali samospisu – na jakość wyników spisu ludności i mieszkań 2011.

Także dane pozyskiwane z rejestrów i systemów informacyjnych mogły być źródłem błędów nielosowych z uwagi na brak integracji pomiędzy tymi bazami danych. Dane te wymagały szczególnej walidacji, która obejmowała procedury normalizacji, konwersji oraz synchronizacji podmiotowej, przedmiotowej i przestrzennej. Szczególnie ważne było gruntowne rozpoznanie definicji pojęć stosowanych w różnych rejestrach i systemach informacyjnych, które są konsekwencją zapisów w regulacjach prawnych, na bazie których te systemy funkcjonują.

Błędy losowe

Błędy losowe występują wyłącznie w badaniach reprezentacyjnych i są one zawsze powiązane ze schematem losowania próby. Błędy losowe są łatwe do oszacowania, jeśli tylko przestrzegane są zasady metody reprezentacyjnej, a w szczególności dobre przygotowanie operatu losowania oraz właściwy dobór jednostek losowania do próby. Błąd losowy w badaniu reprezentacyjnym do spisu 2011 został wyznaczony poprzez wskaźniki precyzji estymacji.

8. Schemat losowania próby oraz alokacja jednostek w powiatach⁴

Podstawowym celem badania reprezentacyjnego realizowanego w ramach spisu 2011 było uzyskanie informacji o sytuacji społeczno-demograficznej na poziomie powiatów. Ustalono, że aby uzyskać reprezentatywne wyniki na poziomie ok. 400 jednostek wyodrębnionych w przekroju terytorialnym (w tym 380 powiatów) należy wylosować próbę mieszkań liczącą około 20% w skali kraju. W celu wylosowania próby o ustalonej liczebności zastosowany został schemat jednostopniowego losowania warstwowego. Jednostki losowania – mieszkania zostały przed losowaniem pogrupowane w warstwy w celu zwiększenia efektywności losowania. Zastosowano zróżnicowane podejście do warstwowania w zależności od typu powiatu i gminy.

W miastach – powiatach oraz w dzielnicach i delegaturach pięciu największych miast, a także w innych wyróżnionych większych miastach niebędących powiatami – w pierwszym etapie dokonany został podział mieszkań na dwie kategorie:

- 1) mieszkania w „blokowskich”,
- 2) pozostałe mieszkania.

Kryterium podziału na powyższe kategorie był przypisany do każdego mieszkania wskaźnik, wyrażający liczbę mieszkań w budynku, w którym znajduje się dane mieszkanie. Do „blokowskich” zaliczone zostały mieszkania o wartości tego wskaźnika powyżej jego mediany. Następnie w każdej z tych kategorii mieszkania zostały powarstwowane ze względu na liczbę osób w mieszkaniu, po czym w ramach tak utworzonych kategorii nastąpił dalszy podział na 4 grupy ze względu na:

- 1) występowanie osoby pracującej w mieszkaniu,
- 2) występowanie emeryta lub rencisty w przypadku braku pracującego,
- 3) występowanie bezrobotnego w mieszkaniu w przypadku braku w/w osób,
- 4) mieszkania z innymi osobami.

Ponadto, w mieszkaniach poza „blokowskimi”, dodano kategorię: mieszkanie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego.

Warstwowanie według liczby osób zamieszkałych w danym mieszkaniu było istotnym czynnikiem mającym wpływ na precyzję wyników, zniwelowało bowiem negatywne efekty zróżnicowanej liczby osób zamieszkałych w mieszkaniach. Efektywność tego etapu warstwowania zależała od korelacji liczby osób w mieszkaniu zapisanej w operacie losowania ze stanem rzeczywistym. Warstwowanie ze względu na pozostałe zmienne miało z kolei pozytywny wpływ m.in. na wyniki spisu związane z aktywnością ekonomiczną.

---

⁴ Materiał roboczy opracowany przez zespół matematyków pod kierunkiem Bronisława Lednickiego.

W pozostałych powiatach w pierwszym etapie założono warstwowanie według gmin, przy czym gminy miejsko-wiejskie traktowane były jako dwie oddzielne gminy. W mniejszych miastach pominięty został etap podziału na mieszkania w tzw. blokowiskach i pozostałe mieszkania, a warstwowanie odbywało się analogicznie jak w dużych miastach poza blokowiskami.

W gminach wiejskich, w pierwszym etapie, mieszkania podzielono na dwie kategorie:

- 1) mieszkania z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- 2) pozostałe mieszkania.

W kategorii pierwszej wykonano warstwowanie według liczby osób zamieszkałych w mieszkaniu, a następnie, w miarę możliwości, dalsze warstwowanie według powierzchni gospodarstwa rolnego (dwie ewentualnie trzy grupy obszarowe w zależności od liczby mieszkań z użytkownikiem gospodarstwa w gminie). W przypadku drugiej kategorii mieszkań warstwowanie wykonano analogicznie jak w małych miastach.

Przedstawiona wyżej koncepcja warstwowania mogła prowadzić do utworzenia w niektórych powiatach bardzo rozdrobnionych warstw. W związku z tym program losujący przy tworzeniu warstw sprawdzał jednocześnie czy tworzone w powyższy sposób warstwy spełniały wymóg minimalnej liczby mieszkań. Warstwy zawierające zbyt mało mieszkań zostały łączone z sąsiednimi. Założono odwrotną niż przy tworzeniu, hierarchię kryteriów tzw. „sklejania” warstw.

Po utworzeniu warstw ustalone zostały liczebności prób do wylosowania w poszczególnych warstwach. Przyjęto proporcjonalną alokację próby pomiędzy warstwy. Oznacza to m.in., że ustalona w wyniku alokacji pierwiastkowej frakcja losowania w danym powiecie obowiązywała we wszystkich gminach tego powiatu i w warstwach utworzonych wewnątrz gmin.

Alokacja próby w powiatach

Podziału założonej 20% próby mieszkań dla Polski pomiędzy powiaty dokonano przy wykorzystaniu metody alokacji pierwiastkowej. Metoda ta stanowi kompromis pomiędzy alokacją proporcjonalną a alokacją zapewniającą jednakową precyzję dla subpopulacji. Przy założeniu, że zastosowano by proporcjonalne losowanie próby, w każdym powiecie próba stanowiłaby 20% populacji. Ponieważ precyzja wyników, tj. wielkość błędu losowego zależy od liczebności próby, uzyskano by w efekcie niedostateczną precyzję dla wielu małych powiatów. Z kolei, w metodzie alternatywnej uzyskujemy w przybliżeniu jednakową precyzję wyników dla wszystkich powiatów, ale za cenę istotnego „spłaszczenia” liczebności próby. W efekcie liczebność próby, a tym samym pracochłonność przy realizacji spisu byłaby mało zróżnicowana pomiędzy dużymi i małymi powiatami. Z tych powodów, jako metodę rozdziału próby przyjęto alokację pierwiastkową, w której np. liczba mieszkań losowanych w konkretnym powiecie jest proporcjonalna do pierwiastka kwadratowego z populacyjnej liczby mieszkań i wyrażona wzorem:

$$n_p = n^* \times \frac{\sqrt{N_p}}{\sum_p \sqrt{N_p}}$$

gdzie:

n^* – założona liczebność próby dla Polski,

N_p – liczba mieszkań w p-tym powiecie.

Według powyższego wzoru obliczone zostały liczebności prób dla poszczególnych powiatów. Potraktowanie Warszawy, tak jak każdego innego powiatu, mogłoby w konsekwencji spowodować niemożność uzyskania w miarę precyzyjnych wyników dla poszczególnych dzielnic. Jako ostateczną próbę dla miasta Warszawy przyjęto wartość średnią 87,5 tys. mieszkań. Wartość ta została odjęta od założonej liczebności próby dla Polski, tj. od 2631 tys., po czym dokonano alokacji pierwiastkowej dla 378 powiatów. Próby w najmniejszych powiatach, tj. beskidzkim i sejneńskim wynosiły po około 3200 mieszkań (49% populacji), zaś największa próba (poza Warszawą) w m. Łodzi – około 23 tys. mieszkań, czyli 6,9% liczby mieszkań w tym mieście na prawach powiatu.

W Warszawie, Łodzi, Krakowie, Wrocławiu i w Poznaniu podział próby pomiędzy poszczególne dzielnice i delegatury dokonany został również metodą pierwiastkową. Poza Warszawą, w pozostałych miastach, ze względu na małą liczbę delegatur (4 lub 5) nie zachodziła potrzeba zwiększania liczebności próby, tak jak w przypadku Warszawy. Ustalone dla poszczególnych delegatur w tych miastach liczebności prób zapewniały uzyskanie precyzji nie gorszej niż w najmniejszych powiatach.

Efektem tych działań było wylosowanie, spośród prawie 13,7 mln mieszkań, próby liczącej ponad 2744 tys. mieszkań. Utworzono prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

9. Łączenie danych pozyskanych z różnych źródeł

Różnorodność metod badania i technik pozyskiwania informacji dla potrzeb spisu ludności i mieszkań 2011 spowodowała konieczność łączenia danych pochodzących z rejestrów i systemów informacyjnych z wynikami badania reprezentacyjnego oraz z wynikami spisu otrzymanymi poprzez Internet. W badaniu reprezentacyjnym zebrano szeroki zakres danych od ponad 8 mln osób, mieszkających lub przebywających w około 2744 tys. wylosowanych mieszkaniach. Zdecydowana większość danych w tym badaniu została pozyskana poprzez bezpośrednie wywiady rachmistrzów z respondentami. Odsetek osób, które wypełniły formularz długi w samospisie internetowym wynosił niecałe 2%, natomiast udział osób, które dokonały samospisu na formularzu krótkim przekraczał 10%. Wywiady telefoniczne stosowano na ogół w sytuacji niekompletnie wypełnionych formularzy – do uzyskiwania odpowiedzi na pominięte pytania lub wyjaśniania nieścisłości i niekonsekwencji w zebranych danych.

Ze względu na przyjęte rozwiązania w badaniu reprezentacyjnym i badaniu pełnym osoba mogła zostać spisana więcej niż jeden raz. Na etapie opracowania wyników spisu zaistniała zatem konieczność wyboru źródła danych oraz wyboru „najlepszej” ankiety osobowej, w której pozyskano najszerszy zakres danych. Przyjęto przy tym założenie, że rozpatrywane ankiety są kompletne i zamknięte, co oznacza, że dla każdej ankiety osobowej uzyskano wszystkie informacje wynikające ze „ścieżek przejścia” w formularzu spisowym.

Procedury wyboru ankiety zostały przeprowadzone po etapie weryfikacji i ustaleniu kompletności osób w oparciu o informacje zawarte w wykazie adresowo-mieszkaniowym zaktualizowanym po przeprowadzeniu spisu oraz po deduplikacji mieszkań. Proces ten w przypadku badania

reprezentacyjnego polegał na wyborze zestawu „najlepszych” ankiet osobowych dla danego mieszkania tzw. „paczki osobowej” („paczka osobowa” rozumiana jako zestaw ankiet osobowych powiązanych z danym mieszkaniem – spisanych w danym mieszkaniu). Natomiast formularze krótkie, wykorzystywane przy samospisie, były poddawane deduplikacji indywidualnie na podstawie zdublowanego lub zwielokrotnionego numeru ewidencyjnego PESEL – w ramach tego samego mieszkania, jak również pomiędzy mieszkaniami. Procedura deduplikacji tych ankiet była bardziej skomplikowana w przypadku braku numeru PESEL, jako unikalnego identyfikatora osoby.

Szczegółnej walidacji, która obejmowała procedury normalizacji, konwersji oraz synchronizacji podmiotowej, przedmiotowej i przestrzennej – zostały poddane informacje pozyskiwane z rejestrów i systemów informacyjnych. Dane pozyskiwane z rejestrów i systemów informacyjnych mogły być źródłem błędów nielosowych z uwagi na brak integracji pomiędzy tymi bazami danych oraz nierozpoznane różnice definicyjne. Specjalnego podejścia wymagały sytuacje, kiedy występowały błędy w numerze PESEL lub niezgodności pomiędzy numerem PESEL, a datą urodzenia osoby. Należy także pamiętać, że rejestry i systemy informacyjne, które były wykorzystywane dla potrzeb spisu 2011 – zostały utworzone na podstawie przepisów prawnych dla zupełnie innych celów niż potrzeby statystyki. Każdy podmiot ujęty w takim rejestrze czy systemie informacyjnym nie może być usunięty z takiej bazy danych, dopóki nie zaistnieją okoliczności określone przepisami prawnymi i nie zostanie dostarczony stosowny dokument, potwierdzający zmianę statusu prawnego takiej jednostki.

Dane dla potrzeb spisu 2011 były pobierane ze źródeł administracyjnych po ich weryfikacji informacjami pozyskanymi od respondentów w samospisie internetowym (na formularzu krótkim) oraz w badaniu reprezentacyjnym (na formularzu długim). Łącznie dla potrzeb spisu pełnego zostały zaktualizowane informacje pobrane z rejestrów i systemów informacyjnych dla około 32% osób.

Utworzona baza danych spisowych wymagała zastosowania dwóch podejść przy opracowywaniu wyników spisu 2011.

Pierwsze podejście zostało zastosowane w odniesieniu do ustalenia stanów ludności oraz ich charakterystyki według cech demograficznych (płeć, wiek), a także miejsca zamieszkania. Kompletność tych danych dla całej populacji w kraju zapewniły zaktualizowane dane w zbiorach rejestrowych i systemach informacyjnych. Oznacza to, że stany ludności i struktury demograficzne takie jak płeć i wiek – mogą być opracowywane dla dowolnie małych jednostek podziału administracyjnego kraju, przekroju terytorialnego (miejscowości), geograficznego (określonego wymiarami x , y) oraz statystycznego (obwody spisowe, rejony statystyczne i miejscowości statystyczne).

Drugie podejście zastosowano w odniesieniu do większości tematów badanych w spisie, dla których nie było odpowiadających danych w rejestrach i systemach informacyjnych. W obszarze tych tematów, wyniki spisu zostały wyprowadzone poprzez uogólnienie na całą populację danych zebranych w 20% próbie (w skali kraju) osób mieszkających lub przebywających w wylosowanych mieszkaniach. Bezprecedensowa wielkość próby losowej mieszkań zastosowanej w spisie 2011, dobieranej z ponad 70 tys. warstw obejmujących wszystkie gminy w kraju, zagwarantowała reprezentatywne wyniki spisu począwszy od poziomu powiatu. **Wyniki spisu 2011 wyprowadzone na podstawie badania**

reprezentacyjnego powinny być zawsze prezentowane wraz z błędami precyzji. Pozyskane dla 20% ludności informacje, zawierają obszerny pod względem przedmiotowym zakres danych, które po uogólnieniu na całą populację pozwalają na szeroką charakterystykę demograficzną, społeczną i ekonomiczną ludności, gospodarstw domowych oraz rodzin.

10. Uogólnianie wyników badania reprezentacyjnego

Na etapie opracowania wyników badania reprezentacyjnego wyodrębnione zostały dwa etapy uogólniania (ważenia) wyników tego badania:

- etap I – ważenie przy zastosowaniu skorygowanych wag „z frakcji”, będących odwrotnością frakcji losowania, dla jednostek badania typu mieszkania,
- etap II – ważenie przy zastosowaniu skalibrowanych wag dla jednostek badania będących osobami.

Pierwotne wagi zostały wyznaczone jako odwrotność frakcji losowania dla prawie 70,5 tys. warstw. Należy przypomnieć, że celem warstwowania było wyodrębnienie możliwie jednorodnych grup jednostek losowania. W ramach każdej z warstw – wagi były identyczne. Pierwotne wagi z frakcji musiały zostać skorygowane z uwagi na 13,7% braki wypełnionych ankiet mieszkaniowych w badaniu reprezentacyjnym.

Wagi skorygowane, wyznaczone w I etapie stosowane do uogólniania wyników spisu w zakresie mieszkań. Natomiast dla budynków jednorodzinnych, w ramach których występują 1 lub 2 mieszkania, wyprowadzone zostały odrębne wagi. Także odrębne wagi wyprowadzono dla gospodarstw domowych i rodzin. Wagi te zostały naliczone wtórnie – na bazie skalibrowanych wag dla osób tworzących gospodarstwa domowe.

Z uwagi na konieczność zintegrowania wyników badania reprezentacyjnego ze spisem pełnym (w zakresie podstawowych zmiennych dotyczących: płci, wieku oraz miejsca zamieszkania – poziom powiatu z wyodrębnieniem części miejskiej i wiejskiej) zaistniała potrzeba wyprowadzenia skalibrowanych wag dla poszczególnych osób.

Kalibracja jest metodą polegającą na odpowiedniej korekcie wag, tak aby zostały zrekompensowane straty informacji związane z występującymi brakami odpowiedzi. W NSP 2011 kalibracja miała na celu dostosowanie struktur płci i wieku pozyskanych w badaniu reprezentacyjnym na poziomie powiatów (z uwzględnieniem obszarów miejskich i wiejskich), do struktur ludności według płci i wieku ustalonych w spisie pełnym, którego wyniki stanowiły populację referencyjną, tj. populację odniesienia.

Kalibracja wag została wykonana przy wykorzystaniu programu CALMAR (*Calibration on Margins*) przez przedstawicieli środowiska naukowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu⁵. **Wagi skalibrowane służą do uogólniania wyników badania reprezentacyjnego w zakresie stanów i struktur ludności.** Wagi kalibracyjne pozwalają odtwarzać struktury spisowe ludności na poziomie powiatów według płci, grup wieku (ostatnia grupa 85 lat i więcej). Ponadto wagi te pozwalają odtwarzać struktury

---

⁵ Materiał roboczy: „Raport z opisem wyników z zakresu możliwości wykorzystania kalibracji na potrzeby korygowania wag w złotym rekordzie” pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Paradyśa.

według płci i pojedynczych roczników wieku dla 5 największych miast: Warszawa, Kraków, Łódź, Poznań i Wrocław. Dla Warszawy jest to możliwe w ramach płci i roczników wieku 0, 1, ..., 99, 100 lat i więcej, a dla pozostałych 4 miast – tylko do wieku 85 lat i więcej.

Dla województw oraz dla całego kraju możliwe jest odtwarzanie struktur – oczywiście z uwzględnieniem płci i klasy miejscowości (w tym wyodrębnienie części miejskiej i wiejskiej) – w ramach roczników wieku, przy czym ostatnią grupę należy utworzyć jako 85 lat i więcej ze względu na brak reprezentacji w starszych rocznikach wieku dla niektórych województw w badaniu reprezentacyjnym, tj. powyżej 85 lat. Dzięki skalibrowaniu wag wyniki spisu wygenerowane z badania pełnego oraz uogólnione z badania reprezentacyjnego są tożsame – dla struktur ludności z uwzględnieniem płci, wieku (z pewnym ograniczeniem do grup wieku) oraz klasy miejscowości.

Algorytm wyznaczania wag dla mieszkań w badaniu reprezentacyjnym

W celu uzyskania poprawnych uogólnień konieczne było skorygowanie wag początkowych, wynikających z zastosowanego schematu losowania. Korekta uwzględniła zjawisko braku odpowiedzi oraz informacje o przyczynach nie uzyskania danych od niektórych badanych jednostek. Ponieważ jednostką losowania było mieszkanie, procedura korygowania wykorzystywała informacje przypisane do zmiennej „przyczyny niewypełnienia formularza”, gdzie zakodowano różne przyczyny dla mieszkań wylosowanych do próby.

W ramach każdej warstwy zdefiniowanej na etapie losowania próby mieszkań, wyznaczono korektę wagi wynikającej z ustalonej frakcji losowania w danej warstwie. Korekta polegała na wykorzystaniu wskaźnika korygującego, wyliczanego jako iloraz liczby mieszkań, które powinny być zbadane do liczby mieszkań, dla których udało się zrealizować badanie (odwrotność tego ilorazu można interpretować jako wskaźnik kompletności). Dla wylosowanej próby 2684,2 tys. mieszkań udało się zebrać wypełnione formularze od 2317,7 tys. mieszkań. Przypadki zaliczone jako będące poza badaną populacją, tzn. stwierdzono brak mieszkania lub mieszkanie niezamieszkane (pustostan), w trakcie postępowania spadkowego, przeznaczone do remontu, jeszcze nie zasiedlone itp. – stanowiły 140,4 tys., czyli około 5,2% wylosowanej próby. Występowanie takich jednostek w wylosowanej próbie zostało potraktowane jako błędy operatu losowania.

Waga skorygowana przypisana zbadanym mieszkaniom z danej warstwy była iloczynem tak wyznaczonej korekty oraz wagi z losowania (z frakcji). W przypadku warstw, dla których obliczona korekta była zbyt duża i przekraczała umowny próg (przyjęty na poziomie 3), stosowano procedurę „sklejania” sąsiednich warstw i powtarzano obliczenia korekty aż do spełnienia założonego ograniczenia. Taka procedura stanowiła zabezpieczenie przed nadmiernym zróżnicowaniem wag, które zwiększa wariancję estymatorów i jest niekorzystne dla precyzji estymacji.

Oddzielnie traktowano część próby mieszkań dopisanych już po etapie losowania, w trakcie obchodu przedspisowego. W ramach badanych dodatkowo 105,4 tys. mieszkań, zrealizowano badanie w 45,3 tys. mieszkaniach, poza badaną populacją okazało się być 43,1 tys. mieszkań. W tej części próby założono, że wagi z losowania są równe 1 i zastosowano opisany algorytm korekty na poziomie umownych warstw zdefiniowanych jako powiaty.

Skorygowane w opisany sposób wagi mogą być wykorzystywane do wyprowadzania wartości globalnych (np. ogólnej liczby mieszkań, mieszkań zamieszkałych, mieszkań substandardowych) oraz używane do estymacji dla cech mieszkaniowych (np. mieszkań według ich wielkości).

Imputacja brakujących danych

W spisie 2011 stosowano także imputację brakujących danych w odpowiedziach respondentów, tzw. imputację dedukcyjną – na podstawie zależności pomiędzy zmiennymi. W większości przypadków była to imputacja pozycyjna, przeprowadzana z wykorzystaniem podejścia deterministycznego. Imputacja pozycyjna była stosowana także w przypadku brakujących odpowiedzi w formularzu do badania reprezentacyjnego – na podstawie wartości zmiennych dostępnych w rejestrach lub systemach informacyjnych. Procedury takie były możliwe do wykonania wyłącznie pod warunkiem pełnej zgodności definicyjnej zmiennych występujących w obu źródłach danych. W nielicznych przypadkach – z wykorzystaniem podejścia stochastycznego – została wprowadzona imputacja całych badanych jednostek.

11. Precyzja estymacji wartości globalnych

Podstawowymi parametrami obliczanymi na podstawie danych zebranych w badaniu reprezentacyjnym w ramach NSP 2011 są wartości globalne dla poszczególnych zmiennych. Większość badanych zmiennych charakteryzuje populację osób, mniejsza część dotyczy mieszkań i budynków. Poniżej opisano sposób estymacji oraz oceny jakości estymacji dla cech dotyczących ludności.⁶

Estymator wartości globalnej ustalonej cechy dla osób na poziomie agregacji typu: kraj ogółem, województwa, powiaty – jest sumą ważoną w postaci:

$$\hat{Y} = \sum_{h,i,j} w_{hij} y_{hij}$$

gdzie: h oznacza warstwy wynikające ze schematu losowania próby mieszkań, definiowane za pomocą kombinacji zmiennych: kod gminy przed obchodem spisowym i numer warstwy oraz:

i – oznacza kod mieszkania, czyli jednostkę losowania próby,

j – oznacza osobę zaliczoną do składu danego mieszkania,

w_{hij} – oznacza wagę przypisaną do konkretnej osoby z danego mieszkania; jest to wartość zapisana w zmiennej *waga_na_lud_pierwsza_osoba*, tj. po procesie kalibracji,

y_{hij} – oznacza wartości analizowanej cechy dla osób np. 1 – jeżeli osoba posiada wykształcenie wyższe, 0 – w przeciwnym przypadku; dla konkretnych tablic wynikowych konieczne może być przygotowanie specjalnego zestawu nowych cech w oparciu o istniejące już w danych wynikowych np. do analizowania ludności w grupach wiekowych należy zdefiniować odpowiednie zmienne zero-jedynkowe dla ustalonych przedziałów wieku; jeżeli są potrzebne dodatkowo głębsze

⁶ Materiał roboczy opracowany przez dra Roberta Wieczorkowskiego.

poziomy grupowania należy zdefiniować odpowiednio dodatkowe zmienne (np. uwzględniając podziały na miasta/wieś lub płeć).

Do oceny jakości estymatora wartości globalnej wyznacza się tzw. wskaźniki precyzji estymacji.

Umożliwiają one użytkownikom tablic wynikowych właściwą ocenę danych. Przyjęto, że prezentowane wskaźniki precyzji będą zdefiniowane jako względne błędy standardowe (inaczej współczynniki zmienności – oznaczane jako CV i wyrażone w procentach) za pomocą wzoru:

$$CV = 100 * \frac{\sqrt{Var(\hat{Y})}}{\hat{Y}}$$

gdzie Var oznacza oszacowanie wariancji estymatora, obliczane według formuły:

$$Var(\tilde{Y}) = \sum_h \frac{n_h(1 - n_h/N_h)}{n_h - 1} \sum_i \left(\sum_j w_{hij} y_{hij} - \frac{\sum_i \sum_j w_{hij} y_{hij}}{n_h} \right)^2$$

Wielkość n_h oznacza liczbę mieszkań w danej warstwie zrealizowanej próby, natomiast N_h jest liczbą mieszkań z danej warstwy w populacji; wielkości N_h można odtworzyć odpowiednio sumując skorygowane wagi wynikające z losowania próby do badania reprezentacyjnego.

Wskaźniki precyzji estymacji wartości globalnych dla podstawowych zmiennych zostały przedstawione w tablicach precyzji znajdujących się w następujących folderach:

- 1) „1. NSP 2011”, w plikach:
  - „1. Potencjał demograficzny”,
  - „2. Sytuacja ekonomiczna ludności”,
  - „3. Gospodarstwa domowe i rodziny”;
- 2) „3. Aneksy” – w pliku „II Aneks_EUROSTAT i OECD”).

Przykładowa interpretacja wskaźnika precyzji dla wartości globalnej – oszacowanej na podstawie badania reprezentacyjnego liczby osób w Polsce posiadających stopień naukowy co najmniej doktora. Wskaźnik $CV=0,85\%$ oznacza, że prawdziwa wartość estymowanego parametru wynosi $153,8 \pm 1,3$ tys. (jest to tzw. estymacja punktowa).

Wskaźnik CV można wykorzystywać także do wyznaczania przedziału ufności, który z określonym prawdopodobieństwem (tzw. poziomem ufności, np. 95%) pokrywa prawdziwą wartość estymowanego parametru. Na przykład dla poziomu ufności 95% granice takiego przedziału mają postać:

$$\hat{Y} \pm 1,96 * \hat{Y} * CV/100.$$

Jeżeli oszacowana liczba osób posiadających stopień naukowy co najmniej doktora wynosiła 153,8 tys., a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=0,85\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 151,2 tys. a 156,4 tys. obejmuje prawdziwą liczbę takich osób.

Kolejny przykład. Wskaźnik precyzji dla tej samej zmiennej, tj. liczby osób posiadających stopień naukowy co najmniej doktora w woj. lubuskim wynosił 5,3%. Jeżeli oszacowana liczba osób posiadających stopień naukowy co najmniej doktora wynosiła 1770 osób, a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=5,3\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 1586 tys. a 1954 pokrywa prawdziwą liczbę takich osób.

Z podanych przykładów widać, że uogólnienia dla województw są obciążone większym błędem losowym. Wynika to z tego, że liczebności prób w województwach były wielokrotnie mniejsze od liczebności próby ogólnopolskiej.

Interpretując wyniki badania reprezentacyjnego zwykle przyjmuje się umowne progi precyzji, powyżej których jakość uogólnień nie jest zadawalająca. Praktycznie wartość takiego progu można ustalić na poziomie np. $CV=10\%$. Wtedy oszacowania z błędem względnym powyżej 10% powinny być traktowane jako mało precyzyjne; wskazuje to na konieczność prezentacji wyników na wyższych stopniach agregacji.

12. Definicje i pojęcia spisowe

Potencjał demograficzny

Na podstawie wyników NSP 2011 zostały wyodrębnione następujące **kategorie ludności**:

- 1) ludność faktycznie zamieszkała,
- 2) rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność faktycznie zamieszkała (ludność faktyczna) – kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

- 1) **osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy)** – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
  - a) były obecne (mieszkały w gminie),
  - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
  - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu:
    - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
    - pobytu za granicą.
- 2) **osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące** – to osoby, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas zamierzony.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniana jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

Ludność rezydująca (rezydenci) – do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- 1) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- 2) osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności faktycznej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 31 marca 2011 r.).

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie **stanu cywilnego** dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Stan cywilny prawny osób definiuje się jako prawny status danej osoby w zakresie stanu małżeńskiego w myśli prawa danego kraju (*status de jure*). Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- 1) kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- 2) żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- 3) wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- 4) rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia – w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie: na podstawie stanu cywilnego prawnego osoby i charakteru związku w jakim żyje, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji i wzajemnych

powiązań między osobami spisanymi w gospodarstwie domowym. Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- 1) kawaler, panna, tj. osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego (konkubinatu) z inną osobą;
- 2) żonaty, zamężna – osoby, które zawarły prawny związek małżeński i faktycznie pozostają w małżeństwie. Osoby te zadeklarowały pozostawanie we wspólnocie małżeńskiej niezależnie od tego, czy współmałżonkowie zostali spisani razem (w jednym mieszkaniu) czy oddzielnie (np. nieobecność spowodowana była nauką, pracą, brakiem wspólnego mieszkania). Osoby pozostające w prawnym małżeństwie, które – decyzją jednego lub obojga małżonków – nie tworzyły wspólnoty małżeńskiej, ale rozpad ich związku nie został usankcjonowany decyzją sądu (poprzez orzeczenie rozwodu lub separacji) nie zostały zaliczone do żonatych/zamężnych, a ich stan cywilny faktyczny został określony zgodnie z deklaracją respondenta, jako separacja lub pozostawanie w związku kohabitacyjnym z inną osobą;
- 3) partner, partnerka – związki kohabitacyjne wyodrębniono w ramach tego samego gospodarstwa domowego, bez względu na prawny stan cywilny osób tworzących konkubinatu;
- 4) wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą; rozwiedziony/rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą;
- 5) separowany, separowana – kategoria ta dotyczyła osób, które w momencie spisu:
  - a) pozostawały w separacji prawnej i nie tworzyły związków kohabitacyjnych z innymi osobami;
  - b) pozostawały w prawnym małżeństwie, ale nie tworzyły już wspólnoty małżeńskiej, a także nie pozostawały w związku kohabitacyjnym z innymi osobami.

Kraj urodzenia – zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa. Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem. Nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od jej narodowości. Osoba może mieć jedno, dwa lub kilka obywatelstw. Możliwa jest również sytuacja, że osoba nie ma żadnego obywatelstwa. Osoba mająca obywatelstwo polskie i inne jest w Polsce traktowana zawsze jako obywatel polski – nie jest cudzoziemcem.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- 1) jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 1 roku,
- 2) jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna – jest to deklaratywna (oparta na subiektywnym odczuciu), indywidualna cecha każdego człowieka, wyrażająca jego związek emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia rodziców, z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. W spisie ludności w 2011 r. po raz pierwszy w historii polskich spisów powszechnych umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażanie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych, poprzez zadawanie osobom spisywanym dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Za **język ojczysty** należy uważać ten język, który dana osoba opanowała jako pierwszy we wczesnym dzieciństwie (w którym nauczyła się mówić), względnie ten, w którym w czasach jej dzieciństwa najczęściej zwracali się do niej jej rodzice lub opiekunowie.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także – wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

Poziom wykształcenia – jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie czy eksternistycznie). Informacje o poziomie wykształcenia pozyskiwane były dla wszystkich osób w wieku 13 lat i więcej.

W NSP 2011 w porównaniu do spisu 2002 klasyfikacja poziomów wykształcenia została poszerzona o dwie pozycje: absolwentów posiadających dyplom ukończenia kolegium (na poziomie szkoły policealnej) oraz absolwentów szkół gimnazjalnych.

Klasyfikacja poziomów wykształcenia:

Wykształcenie wyższe:

- 1) dotyczy osób ze stopniem naukowym: doktora, doktora habilitowanego, profesora;
- 2) z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, uzyskanym po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich;
- 3) z tytułem zawodowym: inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty, uzyskanym po ukończeniu studiów pierwszego stopnia (licencjackich, inżynierskich);

Dyplom ukończenia kolegium:

- 4) dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych. Do tej kategorii należy zaliczyć również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;

Wykształcenie policealne:

- 5) z maturą, pomaturalne – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (matury);
- 6) bez matury – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej;

Wykształcenie średnie:

- 7) zawodowe z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia);
- 8) zawodowe bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia);
- 9) ogólnokształcące z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub w liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 r. (osoby, które ukończyły gimnazjum w latach 1932-1948 (4-letnie) sklasyfikowano w poziomie podstawowym);
- 10) ogólnokształcące bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego;

Wykształcenie zasadnicze zawodowe:

- 11) dotyczy osób, które posiadają świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów;

Wykształcenie gimnazjalne:

- 12) posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum (gimnazja zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 1999/2000). Ponadto do tej kategorii zalicza się absolwentów specjalnych szkół przysposabiających do pracy;

Wykształcenie podstawowe (ukończone):

- 13) dotyczy osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego:

- 14) dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły;

Kontynuacja nauki – oznacza dalsze uczęszczanie do szkół w dowolnym trybie: dziennym, wieczorowym, zaocznym, eksternistycznym lub stacjonarnym, na odległość, których ukończenie zapewnia podwyższenie posiadanego poziomu wykształcenia.

Nowe zagadnienia badane w obszarze edukacji w spisie ludności 2011 to **dziedzina kształcenia – dla osób posiadających tytuł lub stopień naukowy, kierunek wykształcenia – dotyczył osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów magisterskich lub licencjackich oraz zawodów wyuczony – określany przez absolwentów szkół policealnych, średnich zawodowych oraz zasadniczych zawodowych**. Zbierano również informacje o rodzaju szkoły, w której osoby kontynuują naukę (uczą się) według następującej klasyfikacji: studia doktoranckie, podyplomowe, magisterskie, licencjackie, kolegia i szkoły policealne, technika, licea ogólnokształcące i profilowane, zasadnicze szkoły zawodowe, gimnazja oraz szkoły podstawowe. W spisie ludności i mieszkań 2011 w celu określenia dziedziny i kierunku kształcenia oraz zawodu wyuczonego wykorzystano następujące słowniki: „*Klasyfikacji dziedzin nauki i dyscyplin naukowych*”, „*Klasyfikacji kierunków studiów*” oraz „*Klasyfikacji zawodów*”. Słowniki te zostały opracowane według Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji ISCED 97 (*International Standard Classification of Education*). W spisie 2011 wyniki z tego obszaru opracowano wykorzystując następujące grupy: 100, 200, 222, 300, 420, 440, 460, 481, 500, 600, 700, 800, 900. W ramach wymienionych grup ujęto poniższe dziedziny:

- 1) 100 – Kształcenie nauczycieli, pedagogika – grupa ta obejmuje kształcenie nauczycieli do nauczania przedmiotów ogólnych, zawodowych i innych, a także naukę o kształceniu;
- 2) 200 – Nauki humanistyczne, nauka o językach, sztuka – to m.in. sztuki piękne, muzyka i sztuki sceniczne, projektowanie i wzornictwo, rzemiosło (artystyczne), religia, filologia polska, historia i archeologia, filozofia i etyka;
- 3) 222 – Języki obce – lingwistyka;
- 4) 300 – Nauki społeczne, ekonomia, prawo – obejmują m.in. psychologię, socjologię, nauki polityczne, ekonomię, dziennikarstwo i komunikację społeczną, marketing i reklamę, finanse, bankowość i ubezpieczenia, rachunkowość i podatki, handel, prawo;
- 5) 420 – Nauki biologiczne – to biologia, biofizyka, biochemia, mikrobiologia, biologia medyczna oraz ekologia;
- 6) 440 – Nauki fizyczne – fizyka, chemia, geografia, geologia, geofizyka, astronomia i oceanologia;
- 7) 460 – Matematyka, statystyka;
- 8) 481 – Informatyka;
- 9) 500 – Inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo – grupa obejmuje m.in. następujące specjalności: przemysł maszynowy i metalurgiczny, elektryczność i energetykę, elektronikę i automatyzację, procesy chemiczne, pojazdy mechaniczne, produkcję i przetwórstwo, górnictwo i kopalnictwo, budownictwo;
- 10) 600 – Rolnictwo i weterynaria – do tej kategorii należą: produkcja roślinna i zwierzęca, ogrodnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, weterynaria;
- 11) 700 – Zdrowie i opieka społeczna – obejmuje medycynę, pielęgniarstwo, diagnostykę medyczną, terapię i rehabilitację, farmację, opiekę nad dziećmi i młodzieżą, pomoc społeczną;
- 12) 800 – Usługi – to m.in. usługi indywidualne dla ludności, hoteli i restauracji, podróży, turystyki i wczasów, nauki o sporcie i kulturze fizycznej, ochrona środowiska, ochrona osób i mienia, bezpieczeństwo i higiena pracy, siły zbrojne i obrona kraju;
- 13) 900 – Nieustalone – brak możliwości sklasyfikowania do odpowiedniej grupy.

Dla kierunków wykształcenia nie wyodrębniono grupy języków obcych (222), natomiast dla zawodu wyuczonego klasyfikacja według poszczególnych grup nie obejmuje języków obcych (222), nauk biologicznych (420) oraz matematyki i statystyki (460).

Źródła utrzymania

W spisie powszechnym ustalano główne i dodatkowe źródło utrzymania dla poszczególnych osób oraz odrębnie dla gospodarstw domowych. Informacje o źródłach dochodów, z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb osób dotyczyły całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego moment spisu. Ustalano je niezależnie od stanu aktywności ekonomicznej osób.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania, ludność można podzielić na dwie podstawowe kategorie: ludność posiadająca własne źródła utrzymania (w wieku 15 lat i więcej) i ludność utrzymywaną. Do ludności utrzymywanej zaliczono wszystkie osoby niezależnie od wieku nieposiadające własnych źródeł dochodów.

Główne źródło utrzymania osoby jest to źródło przynoszące jej największy zarobek lub dochód. Jeżeli osoba miała w ciągu roku poprzedzającego spis tylko jedno źródło dochodów – było ono jednocześnie jej głównym, a zarazem wyłącznym źródłem utrzymania.

W spisie 2011 wyróżniono następujące grupy źródeł utrzymania:

- dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- inne dochody pochodzące z własności lub z wynajmu,
- niezarobkowe źródło (w tym emerytury, renty, zasiłki),
- pozostałe źródła osobno nie wymienione,
- pozostawanie na utrzymaniu.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania, ludność dzieli się na dwie kategorie:

- posiadający własne źródła utrzymania, do których zaliczono osoby utrzymujące się z dochodów uzyskiwanych w ciągu całego roku poprzedzającego moment spisu: z pracy osobiście wykonywanej, z niezarobkowych źródeł, a także z wynajmu lub z własności,
- utrzymywani, tj. osoby, dla których pozostawanie na utrzymaniu jest źródłem utrzymania.

Klasyfikacja źródeł utrzymania

Praca:

- **praca najemna w sektorze publicznym** – dla osób utrzymujących się z dochodów z pracy najemnej w jednostkach, stanowiących własność państwową (Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych) lub własność samorządu terytorialnego oraz własność mieszaną z przewagą własności Skarbu Państwa, osób prawnych, własności państwowej lub samorządowej;
- **praca najemna w sektorze prywatnym** – dla osób utrzymujących się z dochodów z pracy najemnej w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą i będących własnością krajową, zagraniczną lub mieszaną, osób fizycznych (w zakładach, przedsiębiorstwach, również w indywidualnych gospodarstwach rolnych lub inną oraz własnością np. spółek, przedsiębiorstw zagranicznych, spółdzielni, partii politycznych, fundacji, organizacji wyznaniowych);
- **praca na rachunek własny poza rolnictwem** – dla osób utrzymujących się z prowadzenia własnej działalności gospodarczej (zarejestrowanej lub niezarejestrowanej), tj. prowadzących zakłady (przedsiębiorstwa) przemysłowe, budowlane, handlowe, hotelowe, lecznice medyczne, lecznice weterynaryjne, zakłady usługowe (różnych branż), szkoły, teatry, przedszkola, żłobki, itp. a także

osobom wykonującym wolne zawody, np. lekarzom, również lekarzom weterynarii, prawnikom, artystom, pisarzom, a także osobom, którym narzucono zarejestrowanie własnej działalności jako 1-osobowy podmiot gospodarczy. Do pracujących na rachunek własny poza rolnictwem należy zaliczyć agentów we wszystkich systemach agencji. Do utrzymujących się z pracy na rachunek własny należy zaliczyć także: pomagających – systematycznie i bez umownego wynagrodzenia w prowadzeniu działalności gospodarczej poza rolnictwem – członków rodziny oraz osoby uzyskujące dochody z wynajmu mieszkania, pokoi, budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, garażu itp. W opracowaniach wyników NSP 2011 (jeżeli nie zaznaczono inaczej) dochód z wynajmu wyodrębniony jest jako oddzielna pozycja lub grupowany jest razem z pracą na rachunek własny poza rolnictwem. Uzasadnieniem dla przyjęcia takiego rozwiązania jest fakt traktowania dochodów z wynajmu, jako pochodzących z prowadzonej działalności gospodarczej;

- **praca na rachunek własny w rolnictwie** – dla osób utrzymujących się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym (działce rolnej) związanej z produkcją roślinną i zwierzęcą, tj. użytkownikom (niezależnie czy są właścicielami, dzierżawcami czy też użytkują grunty z innego tytułu), a także właścicielom zwierząt gospodarskich. Również osobom utrzymującym się z prowadzenia działalności usługowej związanej z rolnictwem, np. nawożenie pól, opryski upraw, obsługa systemów irygacyjnych, sztuczne unasienianie zwierząt, usługi pasterskie, usługi w zakresie leśnictwa lub łowiectwa. Do utrzymujących się z pracy na rachunek własny w rolnictwie (w tym w rodzinnym gospodarstwie rolnym) należy zaliczyć także pomagających systematycznie i bez umownego wynagrodzenia członków rodziny. Do grupy tej zaliczono również członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, spółdzielni kółek rolniczych oraz członków spółek cywilnych w rolnictwie.

Niezarobkowe źródło:

- **emerytura (pracownicza, kombatancka, rolna)** – dla osób utrzymujących się ze wszystkich rodzajów emerytur przyznanych z tytułu pracy lub ubezpieczenia, w kraju lub za granicą;
- **renta strukturalna** – dla osób, które przekazały gospodarstwo rolne i zaprzestały prowadzenia działalności rolniczej. Renta strukturalna wypłacana jest nie dłużej niż do osiągnięcia 65 roku życia przez beneficjenta;
- **renta z tytułu niezdolności do pracy, renta inwalidzka** – dla osób otrzymujących świadczenia (stałe lub okresowe) uzyskane na podstawie orzeczenia komisji lekarskich (odpowiedniego organu orzekającego) o całkowitej lub częściowej utracie zdolności do wykonywania pracy, jak również dla osób utrzymujących się ze świadczenia rehabilitacyjnego, renty szkoleniowej, renty powypadkowej;
- **renta rodzinna (wdowia, sieroca)** – dla osób utrzymujących się z dochodów ze świadczenia przyznanego uprawnionym członkom rodziny po śmierci współmałżonka, rodzica lub innej osoby oraz zagranicznych rent rodzinnych. Rentę przyznaną na dzieci poniżej 15 lat należy uznać jako źródło utrzymania osoby wychowującej te dzieci;

- **renta socjalna** – dla osób utrzymujących się ze świadczenia przyznanego na skutek całkowitej niezdolności do pracy z powodu inwalidztwa powstałego przed ukończeniem 18 roku życia lub przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie nauki w szkole ponadpodstawowej lub wyższej;
- **zasiłek dla bezrobotnych** – dla osób utrzymujących się ze świadczenia przyznawanego osobom zarejestrowanym w powiatowych urzędach pracy na określony czas trwania bezrobocia;
- **świadczenia i zasiłki przedemerytalne** – dla osób utrzymujących się z takich świadczeń. Występować mogą o nie osoby, które łącznie spełniają określone warunki: utrata pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, wiek, staż dotychczasowej pracy, rejestracja w urzędzie pracy. Świadczenie przyznane jest na czas określony, tzn. do osiągnięcia przez beneficjenta wieku emerytalnego;
- **świadczenia pomocy społecznej** – dla osób utrzymujących się ze świadczenia przyznawanego ze względu na niskie dochody, często zły stan zdrowia, zaawansowany wiek, jak również trudną sytuację rodzinną, osobom, które nie są w stanie funkcjonować bez dodatkowej pomocy.

Dochody z własności – dla osób utrzymujących się z dochodów: z tytułu oddanych w dzierżawę gruntów rolnych, dochodów z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych itp.), z odsetek z oszczędności i udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidend).

Pozostałe źródła dochodów osobno nie wymienione – dla osób utrzymujących się z dochodów ze źródeł innych niż wymienione w pozycjach powyżej, np. alimenty od osób prywatnych, stypendium naukowe, sportowe.

Na utrzymaniu – dla osób pozostających na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródła dochodów.

Niepełnosprawność

Osoba niepełnosprawna to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

Przez czynności zwykłe (podstawowe) dla danego wieku należy rozumieć:

- dla niemowląt – prawidłową reakcją na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy);
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników;
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć;
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego;
- dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na 3 podstawowe grupy:

- **osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie**, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/orzeczenia wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku;

- **osoby niepełnosprawne tylko prawnie**, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/orzeczenia wydane przez organ do tego uprawniony;
- **osoby niepełnosprawne tylko biologicznie**, tj. takie, które takiego/takich orzeczenia/orzeczeń nie posiada/posiadają, ale odczuwa/odczuwają ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych różni się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowite, poważne lub umiarkowanie ograniczone. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Czas trwania ograniczonej zdolności wykonywania zwykłych czynności został podzielony na następujące okresy:

- od 6 miesięcy do 1 roku,
- od 1 roku do 5 lat,
- od 5 lat do 10 lat,
- 10 lat lub dłużej.

Klasyfikacja wybranych grup schorzeń i chorób, które powodują ograniczenie zwykłych czynności życiowych:

- uszkodzenia i choroby narządu ruchu,
- uszkodzenia i choroby narządu wzroku,
- uszkodzenia narządu słuchu,
- schorzenia układu krążenia,
- schorzenia neurologiczne,
- inne schorzenia osobno nie wymienione.

Migracje zagraniczne

To wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały to migracje związane z osiedleniem się w innym kraju na stałe, tzw. migracje definitywne (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

Napływ migracyjny to liczba osób przybyłych do kraju w danym okresie.

Odływ migracyjny to liczba osób, które opuściły kraj w danym okresie.

Saldo migracji to różnica między napływem i odpływem migracyjnym.

Podobnie jak w 2002 r., w spisie w 2011 r. podjęto badanie zagranicznych migracji na pobyt czasowy – imigracji i emigracji, mimo i rekomendacje międzynarodowe EKG ONZ i Eurostatu do tego nie zobowiązywały. Według rekomendacji, w spisie obowiązkowo należało badać kraj urodzenia i obywatelstwa, fakt przebywania kiedykolwiek za granicą, co oznaczało konieczność ustalenia, czy osoba była kiedykolwiek rezydentem innego kraju, miejsce poprzedniego zamieszkania migrantów oraz datę przybycia do aktualnego miejsca zamieszkania. W polskim spisie migracje badano znacznie szerzej, w szczególności wobec znacznego wzrostu liczby wyjazdów za granicę na pobyt czasowy po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej i dużego zapotrzebowania na badanie tego aspektu migracji. Terminu „imigracja na pobyt czasowy” używa się w przypadkach, kiedy osoba przybyła z zagranicy, ale nie uzyskała prawa pobytu stałego w Polsce, czyli możliwości zameldowania się na stałe w Polsce; zakłada się wtedy, że jest to pobyt czasowy. Od momentu zameldowania się imigranta na pobyt stały w Polsce jest on wliczany do ludności Polski. Podobnie terminu „emigracja na pobyt czasowy” używa się wówczas, gdy osoba przebywa za granicą zachowując jednocześnie stałe zameldowanie w Polsce – istnieje zatem domniemanie, że wyjazd ten nie jest definitywny. Od momentu wymeldowania z pobytu stałego w Polsce w związku z wyjazdem na staże za granicę osoba nie jest już zaliczana do ludności Polski.

W NSP 2011 badano migracje czasowe przyjmując za kryterium długości pobytu w Polsce (dla imigracji) i za granicą (dla emigracji) okres powyżej 3 miesięcy.

Prezentowane w niniejszej publikacji dane pochodzą z prowadzonego w ramach spisu badania reprezentacyjnego, które w skali kraju obejmowało ok. 20% mieszkań. Wyniki tego badania zostały uogólnione dla populacji zamieszkałej w mieszkaniach. Badaniem tym nie były objęte osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomni, zatem osoby te zostały dołączone (o ile nie były imigrantami czasowymi) do liczby ludności Polski.

Dane dotyczące imigrantów prezentowane w niniejszej publikacji obejmują uogólnione dane o imigrantach pochodzące z badania reprezentacyjnego oraz imigrantów przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania. O drugiej grupie, zebrano jedynie podstawowe dane – osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania nie odpowiadały na pytania zawarte w „drugim” formularzu spisowym, zatem nie zebrano dla nich informacji o wykształceniu, stanie cywilnym (jeżeli takiej informacji nie było w źródłach administracyjnych), przyczynach przyjazdu do Polski, znajomości

języka polskiego, statusu na rynku pracy, źródle utrzymania, liczbie posiadanych obywatelstw, planach wyjazdu z Polski itp. i jest to źródłem wielu braków danych występujących w charakterystyce ogółu imigrantów.

Jednocześnie ustalono liczbę imigrantów wynikającą z badania pełnego, która obejmowała liczbę imigrantów zbadanych w spisie reprezentacyjnym (bez uogólnienia danych), liczbę imigrantów zidentyfikowanych na podstawie formularza „krótkiego”, który miała prawo wypełnić każda osoba przebywająca na terytorium Polski, imigrantów przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz liczby imigrantów wyodrębnionych spośród osób, dla których dane pobierano z rejestrów administracyjnych (PESEL i gminnych zbiorów meldunkowych), czyli osób przybyłych z zagranicy, zameldowanych w Polsce na pobyt czasowy w Polsce. Uzyskana liczba imigrantów tylko nieznacznie różni się od liczby pochodzącej z badania reprezentacyjnego, zatem – ze względu na dużo bogatszą charakterystykę migracji uzyskaną z tego badania – zdecydowano o prezentacji danych zgromadzonych na podstawie formularza „długiego”, uzupełnionych danymi o imigrantach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Braki informacji o kraju poprzedniego zamieszkania (zwłaszcza dla osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania) – jako bardzo istotny element charakterystyki imigrantów – zostały wyeliminowane poprzez imputację, z wykorzystaniem struktur ustalonych wśród imigrantów o znanym kraju pochodzenia i z uwzględnieniem zróżnicowania tych struktur zaobserwowanych w poszczególnych województwach.

Dane dotyczące emigrantów prezentowane w niniejszej publikacji również pochodzą z badania reprezentacyjnego, tj. badania z wykorzystaniem formularza „długiego”. Informacje te pozyskano trzema sposobami, przy czym od sposobu pozyskania danych zależała liczba pozyskanych cech charakteryzujących emigranta.

Pierwsza grupa emigrantów to osoby przebywające czasowo za granicą, których mieszkańcy wylosowanych mieszkań uznali za członków swoich gospodarstw i odpowiedzieli na pytania formularza spisowego dotyczące tych osób. O tych emigrantach zebrano najwięcej informacji.

Druga grupa emigrantów to osoby, o których w wylosowanych mieszkaniach powiedziano, że nie mieszkają – przebywają za granicą. O tych osobach pozyskano z założenia jedynie informacje: o płci, wieku, miejscu zamieszkania przed wyjazdem, kraju przebywania i okresie nieobecności (do 1 roku, rok lub dłużej). Dodatkowo z rejestrów pozyskano dla nich informacje o stanie cywilnym prawnym, kraju urodzenia i obywatelstwa. Wskazówki metodologiczne dla rachmistrzów pozwalały wybrać taki skrócony sposób spisania dla osoby, która nie mieszkała pod danym adresem i nie zamierzała pod ten adres powrócić lub w przypadku, gdy mieszkańcy nie byli w stanie odpowiedzieć na pytania z formularza spisowego dotyczące tej osoby.

Trzecia grupa emigrantów to osoby zameldowane w tych mieszkaniach, które w czasie spisu były zamknięte i rachmistrz uzyskał informację, że wszyscy mieszkańcy przebywają za granicą. Informacja taka została zanotowana jako przyczyna nieprzeprowadzenia wywiadu. Dla tych osób nie pozyskano informacji o kraju przebywania, ani o okresie nieobecności.

O osobach z drugiej i trzeciej grupy nie pozyskiwano informacji wymaganych przez formularz spisowy, zatem w tablicach dla tych osób – poza informacjami m.in. o płci, wieku, stanie cywilnym prawnym, kraju urodzenia i obywatelstwa, które pozyskano z rejestrów – występują braki danych.

Dla prawie 1/3 emigrantów nie pozyskano informacji o kraju przebywania. Prezentowane dane uwzględniają imputację nieustalonego kraju przebywania: dla osób z grupy pierwszej – według struktury krajów, które wystąpiły w tej grupie, dla osób z grupy drugiej i trzeciej – według struktury występującej w grupie drugiej. Przy imputacji krajów uwzględniano wojewódzkie zróżnicowanie uzyskanych struktur. Zgromadzone w ramach badania reprezentacyjnego (próba 20%) dane zostały uogólnione na całą populację.

Należy zaznaczyć, że zarejestrowane emigracje czasowe (wyjazd czasowy zgłoszony w gminie) stanowiły tylko około 3% wszystkich emigracji, o których pozyskano informacje w czasie spisu. Podobny wskaźnik odnotowano w 2002 r. Wielkość tego wskaźnika oznacza, że rejestry administracyjne nie mogą być traktowane jako bezpośrednie źródło danych o emigracji, ale jednocześnie analiza pochodzących z nich danych pozwala śledzić trend i kierunki emigracji.

W spisie ustalono również liczbę emigrantów wynikającą z badania pełnego, w którym mogła wziąć udział każda osoba mieszkająca na terytorium Polski oraz stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą. Są to zatem dane zebrane w badaniu reprezentacyjnym (nieuogólnione), dane od osób, które wypełniły formularz „krótki” w drodze samospisu, bądź informacje z zakresu tego formularza zebrane poprzez rachmistrzów spisowych. Dla osób, które nie były zameldowane w mieszkaniach wylosowanych do badania reprezentacyjnego, ani nie spisały się na formularzu „krótkim” pozyskano informacje z rejestru PESEL i gminnych zbiorów meldunkowych – o ile dane takie były w tych rejestrach dostępne (tzn. o ile osoba zgłosiła swój wyjazd za granicę w organach ewidencji gminy zamieszkania przed wyjazdem).

Należy zaznaczyć, że formularz „krótki” wypełniło ponad 125 tys. Polaków przebywających czasowo (powyżej 3 miesięcy) za granicą. Oczywiście nie wszyscy emigranci wzięli udział w polskim spisie, ponieważ np. nie interesowały się nim, nie miały odpowiedniej informacji, lub uważały, że spis przeprowadzany w Polsce ich nie dotyczy. Powodów tych było na pewno znacznie więcej. Warto podkreślić, że odsetek osób mieszkających na terenie Polski, które wypełniły formularz „krótki” również nie był znaczący (ogólnie z metody internetowej spisania skorzystało ok. 10% ludności podlegającej spisowi). Uzyskane liczby są zatem znacznie mniejsze niż wyniki z uogólnionych danych pochodzących z badania reprezentacyjnego i nie odzwierciedlają rzeczywistej skali emigracji. Ponadto dane te nie pozwalają na tak szeroką charakterystykę emigracji jak badanie reprezentacyjne, zatem zdecydowano o prezentacji danych z badania reprezentacyjnego.

Sytuacja ekonomiczna ludności

W spisie zastosowano definicję bieżącej aktywności ekonomicznej ludności, zgodnie z którą podstawą podziału ludności na pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo jest praca, czyli fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy w określonym przedziale czasu. W przypadku NSP 2011, jako okres odniesienia przyjęto tydzień od 25 do 31 marca 2011 r. Zastosowana kolejność

wyodrębniania poszczególnych zbiorowości gwarantuje zaklasyfikowanie każdej osoby tylko do jednej z trzech kategorii ludności wyróżnianych z punktu widzenia statusu na rynku pracy.

Uwaga. W tablicach dotyczących aktywności ekonomicznej ludności, o ile nie zaznaczono inaczej, informacje dotyczą ludności w wieku 15 lat i więcej (15-74 lata w przypadku tablic dla osób bezrobotnych).

Przez ludność w **wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Wśród ludności w **wieku produkcyjnym** wyróżnia się ludność w **wieku mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w **wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Ludność aktywna zawodowo obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne zgodnie z definicjami podanymi poniżej.

Pracujący – do kategorii tej zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia (25-31 marca 2011 r.):

- 1) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- 2) nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Statusu Zatrudnienia wyróżnia się następujące **kategorie pracujących**:

- 1) **pracownicy najemni** – do tych osób zalicza się:
  - a) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, umowa-zlecenie, umowa o dzieło, powołanie, wybór lub mianowanie) w jednostkach państwowych, spółdzielniach, jednostkach organizacji społecznych, politycznych i związków zawodowych, w jednostkach prywatnych, również u osób fizycznych i w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
  - b) osoby wykonujące pracę nakładczą,
  - c) uczniów (oraz osoby przebywające na praktykach), z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymują wynagrodzenie,
  - d) osoby zatrudnione w rodzinnym gospodarstwie rolnym bądź rodzinnej działalności gospodarczej i jednocześnie otrzymujące za wykonywaną pracę ustalony zarobek lub dochód (niekoniecznie w formie pieniężnej) – niezależnie od związku z gospodarstwem domowym użytkownika gospodarstwa rolnego czy właściciela rodzinnej działalności gospodarczej.

W kategorii pracowników najemnych wyróżniono osoby pracujące w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy:

- a) pracownicy najemni pełnozatrudnieni – to osoby, które pracują w pełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danej jednostce, na danym stanowisku pracy lub w danym zawodzie; do pracowników pełnozatrudnionych zalicza się również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, osoby zatrudnione na podstawie umowy zlecenia, umowy o dzieło, wyboru lub wykonujących pracę nakładczą jeżeli przepracowali w badanym tygodniu co najmniej 36 godzin,
  - b) pracownicy najemni niepełnozatrudnieni – to osoby, które zgodnie z zawartą umową pracują w niepełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy, na danym stanowisku lub w danym zawodzie;
- 2) **pracujący na własny rachunek** – do tych osób zalicza się:
- a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców indywidualnych gospodarstw rolnych pracujących w tych gospodarstwach,
  - b) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
  - c) agentów we wszystkich systemach agencji,
  - d) osoby prowadzące własną działalność gospodarczą poza rolnictwem (zarejestrowaną lub niezarejestrowaną), osoby którym narzucono zarejestrowanie własnej działalności jako 1-osobowy podmiot gospodarczy.
- Wśród pracujących na własny rachunek wyróżnia się:
- a) pracodawców (czyli zatrudniających przynajmniej 1 pracownika najemnego),
  - b) pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników najemnych;
- 3) **pomagający członkowie rodzin** – osoby, które bez umownego – ustalonego wcześniej – wynagrodzenia pomagają w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej, w tym również w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Pomagających członków rodziny, którzy nie wykonywali pracy w badanym tygodniu, zgodnie z „Zaleceniami międzynarodowymi do spisów ludności i mieszkań około 2010 roku” (ONZ, Genewa 2006), zaliczono do osób niepracujących.

Bezrobotni – są to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- 1) w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi;
- 2) aktywnie poszukiwały pracy w okresie od 1 do 31 marca, tzn. podjęły przynajmniej jedno z następujących działań aby znaleźć pracę (niezależnie od uzyskanych efektów): odpowiadanie na ogłoszenia, poszukiwanie pracy przez krewnych i znajomych bądź bezpośrednio w zakładach pracy, podjęcie starań o zorganizowanie własnego miejsca pracy, zarejestrowanie się w biurze pośrednictwa pracy jako poszukujący pracy;
- 3) były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni po tygodniu badanym, tj. w okresie od 1 do 14 kwietnia.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Bierni zawodowo – są to osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- 1) nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały;
- 2) nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były gotowe (zdolne) do jej podjęcia w ciągu dwóch tygodni po tygodniu badanym, tj. w okresie od 1 do 14 kwietnia;
- 3) nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie: dłuższym niż 3 miesiące lub do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Uwaga. W NSP 2011 charakterystyka ludności z punktu widzenia aktywności ekonomicznej jest możliwa jedynie w przypadku osób zamieszkujących w mieszkaniach. Osobom przebywającym w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomnym nie zadawano pytań dotyczących ich sytuacji na rynku pracy. W związku z tym, w tablicach dotyczących aktywności ekonomicznej ludności osoby te uwzględniono w rubryce „nieustalony status na rynku pracy”. Rubryka ta uwzględnia również osoby, które brały udział w spisie, ale nie udało się dla nich uzyskać informacji o statusie na rynku pracy, a także osoby, które nie wzięły udziału w spisie (np. emigranci, osoby, które zrezygnowały z udziału w spisie) i nie udało się dla nich pozyskać podstawowych informacji o ich statusie na rynku pracy na podstawie rejestrów administracyjnych.

Do podstawowych wskaźników opisujących sytuację na rynku pracy należą:

- 1) **współczynnik aktywności zawodowej** – procentowy udział aktywnych zawodowo danego grupowania w ogólnej liczbie ludności danego grupowania;
- 2) **wskaźnik zatrudnienia** – procentowy udział pracujących danego grupowania w ogólnej liczbie ludności danego grupowania;
- 3) **stopa bezrobocia** – procentowy udział bezrobotnych danego grupowania w liczbie aktywnych zawodowo danego grupowania.

Uwaga. W tablicach powyższe wskaźniki zostały obliczone bez uwzględniania osób o nieustalonym statusie na rynku pracy.

Gospodarstwa domowe i rodziny

W NSP 2011 gospodarstwa domowe wyodrębniano spośród osób mieszkających w mieszkaniach wylosowanych do badania reprezentacyjnego (około 20% mieszkań w skali kraju).

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jest to definicja gospodarstwa domowego według koncepcji ekonomicznej. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym mieszkaniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano reprezentanta gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Przy wyborze reprezentanta należało kierować się następującymi zasadami:

- gdy mieszkanie zajmowała tylko jedna osoba, ona była reprezentantem;
- gdy mieszkanie zajmowali małżonkowie/partnerzy z dziećmi lub bez dzieci, reprezentantem należało wybrać jednego z małżonków/partnerów,
- gdy mieszkanie zajmował rodzic z dzieckiem/dziećmi, reprezentantem należało wybrać rodzica;
- gdy mieszkanie zajmowała rodzina trzypokoleniowa – należało wybrać osobę ze średniego pokolenia;
- gdy żaden z powyższych warunków nie był spełniony, reprezentantem mogła zostać dowolna osoba dorosła mieszkająca w tym mieszkaniu.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z reprezentantem gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżniono następujące **typy gospodarstw domowych**:

- 1) rodzinne
  - a) jednorodzinne,
  - b) dwurodzinne,
  - c) trzy i więcej rodzinne,
- 2) nierodzinne
  - a) jednoosobowe,
  - b) wieloosobowe.

W gospodarstwach domowych wyróżniono **grupy pokoleniowe**: osoby młode – w przedziale wieku 0-29 lat, w średnim wieku – 30-59 lat i starsze – 60 lat i więcej.

Pośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego wyodrębnia się rodziny.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące typy rodzin:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,
- partnerzy z dziećmi,
- samotna matka z dziećmi,
- samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast **rodzina niepełna** jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina rozszerzona jest to rodzina biologiczna z osobą (lub z większą liczbą osób) spokrewnioną (w linii prostej lub bocznej) przynajmniej z jednym członkiem rodziny biologicznej, np. małżeństwo i brat żony; mąż, żona, dzieci i ojciec żony; dziadkowie z wnuczką.

W spisie wyróżnia się następujące **pozycje osób w rodzinie**:

- 1) mąż,
- 2) żona,
- 3) partner,
- 4) partnerka,
- 5) samotny ojciec,
- 6) samotna matka,
- 7) dziecko,
- 8) osoba spokrewniona w linii prostej z kimkolwiek z członków rodziny,
- 9) osoba spokrewniona, ale nie w linii prostej z kimkolwiek z członków rodziny,
- 10) osoba obca.

Jako **dziecko** określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko w wieku 0-24 lata, które nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

Mieszkania

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Przez **pomieszczenie pomocnicze** należy rozumieć: przedpokój, hol, łazienkę, ustęp, garderobę, spiżarnię, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania, służące mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców.

W przypadku wieloizbowego lokalu lub domu indywidualnego (jednorodzinnego), w którym zamieszkiwało 2 lub więcej odrębnych gospodarstw domowych, zajmujących wyłącznie dla siebie odrębne izby i inne pomieszczenia, obowiązywała zasada, że jeśli w obrębie tego lokalu lub domu znajdowało się przynajmniej jedno pomieszczenie, takie jak: kuchnia, łazienka lub ustęp, użytkowane wspólnie przez te gospodarstwa, to taki lokal (dom) stanowił jedno mieszkanie. Jeżeli nie zachodził przypadek wspólnego użytkowania wymienionych pomieszczeń, to zespoły pomieszczeń zajmowanych przez poszczególne gospodarstwa uznano za odrębne mieszkania.

Za **mieszkanie zamieszkane stale** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób i co najmniej jedną z tych osób uznano za faktycznie stale zamieszkałą. Za **mieszkanie zamieszkane czasowo** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób, ale żadna z tych osób nie została uznana za mieszkańca faktycznie stale zamieszkałego na danym terenie.

Za **mieszkanie niezamieszkane** uznano takie, w którym nie spisano żadnej osoby ani jako mieszkającej stale, ani jako przebywającej czasowo.

Dla tej kategorii mieszkań ustalono przyczynę, z powodu, której mieszkanie jest niezamieszkane. Pod względem przyczyn niezamieszkania sklasyfikowano mieszkania na:

- 1) jeszcze niezasiedlone w budynkach nowo zbudowanych lub rozbudowanych,
- 2) niezamieszkane z powodu zmiany lokatora – do wtórnego zasiedlenia (przeznaczone do wynajmu lub na sprzedaż),
- 3) niezamieszkane z powodu przeprowadzania remontu lub oczekiwania na remont,
- 4) przeznaczone do rozbiórki bądź opuszczone z różnych przyczyn i nie ustalono, czy będą rozebrane czy wykorzystywane do celów niemieszkalnych,
- 5) przeznaczone do czasowego lub sezonowego przebywania (drugie mieszkania),
- 6) wynajęte placówki dyplomatycznej lub konsularnej innego państwa; ta grupa mieszkań z reguły była zamieszkała, ale przez osoby nieobjęte spisem (korzystające z dyplomatycznego immunitetu) i z tego względu uznane za niezamieszkane,
- 7) wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej.

Za **izbę** uznano pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, z **bezpośrednim oświetleniem dziennym i o powierzchni nie mniejszej niż 4 m²**.

Izbami są pokoje oraz kuchnie spełniające powyższe kryteria. Inne pomieszczenia w mieszkaniu, takie jak: przedpokój, hol, łazienka, ubikacja, spiżarnia, schowek, garderoba, alkowa, obudowana weranda, ganek, są pomieszczeniami pomocniczymi i nie uznaje się ich za izby.

W spisie wykazano odrębnie pokoje i odrębnie kuchnie będące izbami. Spośród ogólnej liczby pokoi wyodrębniono **pokoje wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej**, tj. takie, które wykorzystywane były jako siedziby różnych: firm, biur, kancelarii, gabinetów, pracowni, warsztatów, zakładów, itd. Pokoje te były spisywane tylko wówczas, gdy znajdowały się w obrębie mieszkania i nie prowadziło do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu lub gospodarczemu potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

W powierzchni użytkowej mieszkania uwzględniono również powierzchnię pokoi wykorzystywanych wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, tj. tych, które wykazane zostały w liczbie pokoi, a także powierzchnię innych pomieszczeń wykorzystywanych do tej działalności, jeżeli nie prowadziło do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

Nie zaliczono do powierzchni użytkowej mieszkania powierzchni: balkonów, tarasów i loggii, antresol, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych do przechowywania opału oraz powierzchni garaży.

W budynkach typu wiejskiego do powierzchni użytkowej mieszkania z reguły zaliczono powierzchnię sieni. Nie uznawano sieni za część składową mieszkania i nie wliczano jej powierzchni do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy:

- 1) sień łączyła część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarską,
- 2) oprócz sieni na tej samej kondygnacji znajdował się przedpokój,
- 3) w budynku znajdowało się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana była wspólnie jako ogólnodostępny korytarz.

Powierzchnię pod schodami znajdującymi się w budynku indywidualnym wliczono do powierzchni użytkowej mieszkania, gdy w budynku znajduje się tylko 1 mieszkanie, nie wlicza się zaś, gdy w budynku znajdują się 2 lub więcej mieszkań; schody i powierzchnię pod nimi uznaje się wówczas za część ogólnokomunikacyjną.

W budynkach jednorodzinnych będących w budowie, ale już w części zamieszkanym, w powierzchni użytkowej mieszkania należy uwzględnić tylko powierzchnię izb i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.

Dane o powierzchni użytkowej mieszkań pochodzą z informacji podanych przez lokatorów, na podstawie oświadczenia, bądź dobrowolnego okazania dokumentów, np.: umowy najmu, książeczki opłat za mieszkanie, planu domu jednorodzinnego, przeprowadzanych pomiarów poszczególnych pomieszczeń (wchodzących w skład mieszkania).

Powierzchnia użytkowa mieszkania wykorzystywana wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej jest to suma powierzchni pokoi wykorzystywanych wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, a także powierzchnia innych pomieszczeń wykorzystywanych do tej działalności, jeżeli nie prowadzi do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

W spisie ustalono rodzaj **podmiotu, który posiadał prawo własności do mieszkania**. Stan prawny do mieszkania ustalano na tzw. krytyczny moment spisu. Pod względem rodzaju podmiotów władających sklasyfikowano mieszkania jako stanowiące własność:

- 1) **osób fizycznych** – za mieszkania stanowiące własność osób fizycznych uznano mieszkanie, do którego prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej, np. współmałżonkowie), przy czym osoba ta może być właścicielem całej nieruchomości, na której położone jest mieszkanie lub posiadać udział w nieruchomości wspólnej, jako prawo związane z odrębną własnością lokalu mieszkalnego np. znajdującego się w budynku objętym wspólnotą mieszkaniową. Prawo własności całej nieruchomości lub tylko lokalu mieszkalnego z przypisaną częścią nieruchomości (tzw. udziałem w nieruchomości wspólnej) powinno być ujawnione w księdze wieczystej, a w razie jej braku w innym dokumencie potwierdzającym własność;
- 2) **spółdzielni mieszkaniowych** – dotyczy mieszkań spółdzielczych (własnościowych i lokatorskich), znajdujących się w budynkach stanowiących własność lub współwłasność spółdzielni mieszkaniowej, z wyjątkiem mieszkań, dla których na mocy ustawy z dnia 15 XII 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostało ustanowione prawo odrębnej własności na rzecz jednej lub kilku osób fizycznych i w związku z tym należy je kwalifikować do kategorii „osoba fizyczna”. Mieszkanie

funkcyjne stanowiące własność spółdzielni mieszkaniowej zajmowane na podstawie stosunku najmu, np. przez dozorcę domu, pracownika obsługi technicznej, zakwalifikowano do kategorii „spółdzielnia mieszkaniowa”;

- 3) **gmin** – wykazano tu mieszkania znajduje się w budynkach stanowiących w całości własność gminy oraz mieszkań będących własnością gminy, ale znajdujących się w budynkach stanowiących nieruchomości wspólne (w których funkcjonują tzw. wspólnoty mieszkaniowe), tj. mieszkań, które służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych ogółu mieszkańców gminy oraz przekazanych gminie, ale pozostających w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakładów opieki zdrowotnej, ośrodków pomocy społecznej, jednostek systemu oświaty, jednostek kultury, tj. mieszkań służących głównie zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych pracowników tych jednostek, jak również stanowiących własność Skarbu Państwa, ale przekazane gminie w tzw. „przymusowy zarząd”. Do kategorii tej zakwalifikowano również mieszkania będące własnością powiatu (lokalnej, powiatowej wspólnoty samorządowej) niestanowiące mienia jakiegokolwiek gminy, a także mieszkania będące własnością gminy znajdujące się w zarządzie komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powołanej do zarządzania tymi zasobami mieszkaniowymi (np. Przedsiębiorstwo/Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Zarząd Domów Komunalnych) i nie należy ich utożsamiać z zasobami mieszkaniowymi tegoż zakładu pracy (patrz kategoria „zakład pracy”);
- 4) **Skarbu Państwa** zaliczono tu mieszkania:
  - a) przejęte (od likwidowanych PGR-ów) i pozostające w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa,
  - b) przejęte i pozostające w zasobie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej – w zasobie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej,
  - c) pozostających w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu,
  - d) pozostających w zarządzie organów: władzy państwowej, administracji państwowej oraz kontroli państwowej,
  - e) oddanych przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędom konsularnym państw obcych;
- 5) **zakładów pracy** – dotyczy mieszkań, które są własnością:
  - a) przedsiębiorstw państwowych, a także państwowych jednostek organizacyjnych, np. instytutów naukowo-badawczych, wyższych uczelni, instytucji artystycznych,
  - b) przedsiębiorstw komunalnych, np. transportu miejskiego, wodociągów i kanalizacji, energetyki cieplnej itp., z wyjątkiem przedsiębiorstw gospodarki mieszkaniowej,
  - c) przedsiębiorstw prywatnych – działających w formie spółek bądź spółdzielni, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych;
- 6) **towarzystw budownictwa społecznego** – wykazano tu mieszkania znajdujące się w budynkach będących własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy „towarzystwo

budownictwa społecznego” lub skrót „TBS”, bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu) dla wskazanych przez te podmioty osób trzecich;

- 7) **innych podmiotów** – do tej kategorii zaliczono mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku – przeznaczone na sprzedaż, ale jeszcze niesprzedane osobom fizycznym lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, partii, związków zawodowych, itp.

Przez **pomieszczenie kuchenne** (kuchnię) rozumiano wydzielone ścianami pomieszczenie w mieszkaniu (z oknem lub bez), przeznaczone i odpowiednio wyposażone do przygotowywania posiłków i do tego celu głównie wykorzystywane, bez względu na to, czy używane jest również do spożywania posiłków, spania czy innych celów mieszkalnych.

Ze względu na różne przypadki rozwiązania kuchni w mieszkaniu, w spisie przyjęto następujące kategorie:

- 1) **izby kuchenne**, tj. pomieszczenia z oknem i o powierzchni (podłogi) 4m² lub większej,
- 2) **pomieszczenia kuchenne nie będące izbami**, tj. pomieszczenia bez okna (tzw. ciemne kuchnie) lub nie spełniające kryterium powierzchni, czyli o powierzchni (podłogi) mniejszej niż 4 m²,
- 3) **kuchnie stanowiące część pokoju wielofunkcyjnego**; sytuacja ta występowała wówczas, gdy kuchnia stanowiła część dużego pokoju, spełniającego wielorakie funkcje: kuchni, jadalni, pokoju wypoczynkowego, niekiedy również sypialni.

Ludność w mieszkaniach

Wszystkie dane zamieszczone w tablicach dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej. Kategoria ta obejmuje następujące grupy osób:

- 1) **mieszkające stale** (osoby z reguły zameldowane na pobyt stały w danym miejscu), które:
  - a) były obecne w momencie spisu;
  - b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące;
  - c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
    - przebywanie w zakładzie karnym lub śledczym,
    - pobyt za granicą;
- 2) **przebywające czasowo przez okres dłuższy niż 3 miesiące** – dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takich, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym lub śledczym lub pobyt za granicą, tj. osób, które przebywały czasowo w innej gminie w kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci, jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniona jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

Budynki

Spisem objęte zostały budynki, w których znajdowało się co najmniej 1 mieszkanie.

Budynek – to obiekt budowlany, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych, które sięgają od fundamentów po dach bez względu na to, czy budynek przeznaczony jest do zamieszkania czy też na cele związane z działalnością rolniczą, handlową, przemysłową lub kulturalną, bądź też na cele związane ze świadczeniem usług.

Budynek wielomieszkaniowy – budynek w którym wydzielone są minimum trzy mieszkania.

Budynek jednorodzinny – budynek wolno stojący albo budynek w zabudowie bliźniaczej, szeregowej lub grupowej, służący zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, stanowiący konstrukcyjnie samodzielną całość, w którym dopuszcza się wydzielenie nie więcej niż dwóch lokali mieszkalnych albo jednego **lokalu mieszkalnego** i **lokalu użytkowego** o powierzchni całkowitej nieprzekraczającej 30% powierzchni całkowitej budynku

Przyjęte w spisie zasady ustalania odrębności budynku oparte zostały na kryteriach wiążących się z numeracją porządkową nieruchomości. Zgodnie z tymi zasadami za odrębny budynek uznano każdy budynek wolno stojący, oddzielony od pozostałych zabudowań wolną przestrzenią, oznaczony jednym numerem porządkowym.

Za jeden budynek uznano również budynek oznaczony więcej niż jednym numerem porządkowym (np. odrębnymi numerami oznaczone są poszczególne klatki schodowe w bloku mieszkalnym), w przypadku gdy tworzył on wyraźną całość architektoniczną i stanowił własność jednego podmiotu.

W odniesieniu do budynków usytuowanych w zabudowie zwartej, utworzonej przez budynki o różnej architekturze, bądź budynki o jednolitej architekturze – stojące w tzw. zabudowie szeregowej, a także w przypadku budynków bliźniaczych, za odrębny budynek uznano każdy budynek lub segment oznaczony odrębnym numerem porządkowym.

W przypadku przylegających do siebie budynków usytuowanych na nieruchomości oznaczonej jednym numerem porządkowym, uznawano je za jeden budynek, jeżeli ściany zbudowane były z tego samego materiału i nie było istotnych różnic w wysokości i w wieku tych budynków. W przeciwnym razie uznawano je za odrębne budynki.

Rodzaj budynku

Pod względem tej cechy sklasyfikowano budynki na: mieszkalne (jednorodzinne i wielomieszkaniowe), zbiorowego zakwaterowania, niemieszkalne.

Budynek mieszkalny – przeznaczony na cele mieszkalne, zajęty przez lokale mieszkalne w całości a także budynek, w którym oprócz mieszkań znajdują się inne pomieszczenia, ale mieszkania zajmują co najmniej połowę budynku.

Za **budynek zbiorowego zakwaterowania** uznawano budynek, który więcej niż w połowie zajęty jest przez gospodarstwo zbiorowe (np. przez: internat, dom studencki, dom małego dziecka, sanatorium), w którym może znajdować się również jedno lub więcej mieszkań.

Za **budynek niemieszkalny** uznawano budynek, który więcej niż w połowie zajęty jest na cele niemieszkalne (np. zajęty jest przez: szkołę, biuro, sklep, magazyn, przychodnię lekarską), w którym może znajdować się również co najmniej jedno mieszkanie.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem budynku

Za właściciela budynku uważa się osobę fizyczną bądź osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej **posiadającą do tego budynku tytuł własności**, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi w innym dokumencie potwierdzającym własność. Nie jest istotne, czy właściciel (osoba fizyczna lub instytucja) zajmuje budynek na własny użytek, czy też wynajmuje go w całości lub w części innej osobie fizycznej bądź innej instytucji.

Tak więc właścicielem budynku poza osobą fizyczną może być: jednostka samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwo państwowe, osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz Skarb Państwa, instytucja finansowa, ubezpieczeniowa bądź inna, spółdzielnia mieszkaniowa, stowarzyszenie, związek, organizacja wyznaniowa, itd.

Własności budynków

Budynki stanowiące w całości własność nieograniczoną osoby fizycznej – budynki będące własnością osób fizycznych ujawnioną w księdze wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność, niezależnie czy właściciel budynku mieszkał w nim w czasie spisu, czy też wynajął go lub oddał w bezpłatne użytkowanie innej osobie (osobom) bądź budynek oddany do eksploatacji lecz jeszcze nie zasiedlony.

Należy zaliczyć tu również współwłasność osób fizycznych (spokrewnionych lub nie). Wyjątek stanowią tzw. wspólnoty mieszkaniowe – te należy zakwalifikować jako współwłasność z wyodrębnionymi własnościami lokali mieszkalnych.

Budynki będące własnością spółdzielni mieszkaniowej – budynki, do których tytuł własności (do całego budynku) posiada spółdzielnia mieszkaniowa i nie ma w tych budynkach żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu. Tytuł własności spółdzielni do tych budynków potwierdzony jest wpisem do księgi wieczystej, a w razie jej braku w innym dokumencie potwierdzającym własność.

Budynki będące własnością gminy – dotyczy budynków:

- będących w całości własnością gminy, pozostających w zarządzie przedsiębiorstwa (zakładu) gospodarki mieszkaniowej lub komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powstałej do zarządzania zasobami mieszkaniowymi gminy, jak też budynków pozostających w bezpośrednim zarządzie urzędu gminy;
- przekazanych gminie, ale pozostających w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakładów opieki zdrowotnej, ośrodków pomocy społecznej, jednostek systemu oświaty, instytucji kultury;
- stanowiących własność Skarbu Państwa, ale przekazanych gminie w tzw. „przymusowy zarząd”.

Do kategorii tej zaliczane są również budynki będące własnością powiatu nie stanowiących mienia jakiegokolwiek gminy, przekazanych powiatowi (lokalnej wspólnotie samorządowej) przez Skarb Państwa, wojewodę lub nabytych w inny sposób.

Budynki będące własnością Skarbu Państwa – budynki, które w całości pozostają:

- w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- w zasobie Wojskowej Agencji;
- w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu;
- w zarządzie organów władzy państwowej administracji państwowej oraz kontroli państwowej.

Należy tu zaliczyć również budynki oddane przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędom konsularnym państw obcych.

Budynki będące własnością zakładu pracy – budynki, których w całości właścicielem jest zakład pracy – jednostka organizacyjna posiadająca do tego budynku tytuł własności, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność.

Wśród budynków stanowiących własność zakładu pracy rozróżnia się:

- 1) budynki stanowiące własność zakładu pracy sektora publicznego, tj.:
  - a) przedsiębiorstw państwowych, a także państwowych jednostek organizacyjnych, np. instytutów naukowo-badawczych, wyższych uczelni, instytucji artystycznych;
  - b) przedsiębiorstw komunalnych, np. transportu miejskiego, wodociągów i kanalizacji, energetyki cieplnej itp., z wyjątkiem przedsiębiorstw gospodarki mieszkaniowej;
  - c) przekazane wymienionym wyżej jednostkom przez Skarb Państwa lub gminę w trwały zarząd.
- 2) budynki stanowiące własność zakładu pracy sektora prywatnego, tj.: budynki stanowiące własność przedsiębiorstw prywatnych działających w formie spółek, a także budynki stanowiące własność spółdzielni pracy, spółdzielni produkcji rolnej, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych.

Budynki będące własnością towarzystwa budownictwa społecznego – budynki będące własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy „towarzystwo budownictwa społecznego” lub skrót „TBS”, bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu) dla wskazanych przez te podmioty osób trzecich.

Budynki będące własnością pozostałego podmiotu – budynki które w całości (tzn. nie ma w nich żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu) stanowią własność:

- organizacji prywatnych budujących lub kupujących mieszkania dla zysku: na sprzedaż lub na wynajem;
- związków zawodowych, stowarzyszeń, fundacji, partii politycznych, samorządów zawodowych i gospodarczych;
- Kościoła Katolickiego i innych kościołów i związków wyznaniowych, w tym również uczelni katolickich i instytutów kościelnych;

- innych jednostek wcześniej nie omówionych, np. organizacja prywatna budująca dla zysku, stowarzyszenie, partia polityczna, fundacja, instytucja wyznaniowa.

Budynki stanowiące współwłasność z wyodrębnionymi własnościami lokali mieszkalnych

– budynki stanowiące nieruchomości wspólne, w których **wszystkie bądź tylko niektóre lokale mieszkalne stanowią wyodrębnione własności osób fizycznych i/lub osób prawnych** (np. współwłasność osób fizycznych, współwłasność osób fizycznych i gminy, współwłasność osób fizycznych i zakładu pracy). Ogół właścicieli z wyodrębnionymi własnościami mieszkańców w danym budynku stanowi tzw. **wspólnotę mieszkaniową (po wejściu w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostały ustanowione odrębne własności niektórych lokali mieszkalnych na rzecz osób fizycznych)**.

Do kategorii tej należy także kwalifikować budynki będące dawniej własnością PGR-ów (zaliczane uprzednio do zasobów mieszkaniowych zakładów pracy), które to budynki po likwidacji PGR-ów zostały przejęte w zasób Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, po czym część mieszkań w tych budynkach została sprzedana przez Agencję osobom fizycznym, a pozostałe są jeszcze w zasobie Agencji (czyli są własnością Skarbu Państwa).

Budynki stanowiące współwłasność bez wyodrębnionych własności lokali mieszkalnych

– kategoria ta dotyczy budynków, które stanowią nieruchomości wspólne, ale na poszczególne mieszkania w budynku **nie zostały ustanowione odrębne własności**, tzn. poszczególni współwłaściciele nie mają założonej na swoje nazwisko odrębnej księgi wieczystej, lecz istnieje tylko jedna księga na cały budynek, w której jedynie określony jest (w procentach lub w ułamkach) udział poszczególnych współwłaścicieli budynku.

Rok (okres) budowy budynku – Rok oddania budynku do użytku

Za rok wzniesienia budynku przyjęto rok, w którym budowa została zakończona, tzn. budynek został oddany do użytku. Jeżeli oddawany był do użytku częściami (klatkami, skrzydłami) przyjęto rok oddania do użytku ostatniej części budynku. Dla budynków zrekonstruowanych po całkowitym zniszczeniu przyjęto rok zakończenia rekonstrukcji.

Urządzenia (instalacje) techniczno-sanitarne w mieszkaniu/budynku

Wykazano w spisie urządzenia czynne jak i chwilowo nieczynne, a także te, które już zainstalowano w mieszkaniu, ale nie podłączono ich jeszcze do sieci. Nie spisano natomiast urządzeń, które na skutek znacznych uszkodzeń były nieczynne dłużej niż rok.

Wodociąg – jako wyposażone w wodociąg uznano mieszkanie, w obrębie którego znajdował się kran z wodą bieżącą. Urządzenie wykazano w podziale na podłączone do sieci (wodociąg sieciowy) bądź stanowiące urządzenia lokalne. Z kolei za **budynek wyposażony w wodociąg** uznano taki, w którym instalacja wodociągowa doprowadzona była do wszystkich, bądź niektórych mieszkań w budynku, jak i taki, gdy w żadnym mieszkaniu nie było kranu z wodą, ale usytuowany był on wewnątrz budynku, np. na korytarzu.

Przez **sieć wodociągową** rozumiano układ połączonych ze sobą przewodów przeznaczonych do przesyłu wody między ujęciem a odbiorcą. W skład sieci wodociągowej wchodzi: przewody magistralne, przewody rozdzielcze i połączenia domowe zwane przyłączami.

Przez **wodociąg lokalny** rozumiano wodociąg, który doprowadza wodę do jednego, lub kilku budynków sąsiednich ze źródła ujęcia wody (przedomowej studni głębinowej), poprzez zestaw hydroforowy składający się z pompy, zbiornika wodno-powietrznego (hydrofora) i przekaźnika ciśnieniowego. Zadaniem zestawu jest zapewnienie odpowiedniego, stabilnego ciśnienia w domowej instalacji wodociągowej.

Ustęp spłukiwany – w spisie wykazano tylko urządzenia znajdujące się w obrębie mieszkania, spłukiwane wodą ze spłuczki podłączonej do instalacji wodociągowej, niezależnie czy urządzenie to jest w oddzielnym pomieszczeniu (WC) czy w łazience.

Za **budynek wyposażony w kanalizację** należy uznać taki, wewnątrz którego – w obrębie mieszkań bądź w korytarzu znajduje się instalacja, do której podłączone są takie urządzenia jak: zlew, ustęp, umywalka, wanna umożliwiające odprowadzanie nieczystości i zużytej wody (tzw. ścieków) do odbiorników.

Informacje wykazano w podziale według rodzaju instalacji odprowadzającej nieczystości z budynku: do sieci kanalizacyjnej, do urządzenia lokalnego.

Przez **sieć kanalizacyjną** rozumiano układ połączonych ze sobą przewodów, które służą do odprowadzenia ścieków sanitarnych i wód deszczowych z budynków do oczyszczalni ścieków. Przewody te, w zależności od wielkości i funkcji zwane są kolektorami, kanałami głównymi, kanałami bocznymi i przyłączami domowymi (przykanalikami).

Przez **kanalizację lokalną** rozumiano kanalizację dla jednego, kilku bądź kilkunastu gospodarstw domowych zamieszkujących w jednym bądź kilku budynkach. Zebrane razem ścieki są odprowadzane w jedno miejsce, w którym znajduje się osiedlowa oczyszczalnia. W niej unieszkodliwia się ścieki i następnie odprowadza do gruntu bądź cieku wodnego.

Za **łazienkę** uznano pomieszczenie w mieszkaniu, w którym zainstalowana jest wanna lub kabina prysznicowa bądź oba te urządzenia oraz urządzenie odprowadzające zużyta wodę na zewnątrz budynku (do sieci kanalizacyjnej lub do szamba).

Gaz – rozróżniono instalacje **gazu z sieci i gazu z butli**. Nie brano pod uwagę butli turystycznych, a jedynie butle o pojemności 11 kg i większe, w tym również „kontenery” z gazem płynnym, z których gaz dostarczany jest do więcej niż 1 mieszkania, np. do całego budynku wielomieszkaniowego lub kilku budynków jednorodzinnych.

Za **budynek wyposażony w gaz z sieci** uznano taki, w którym gaz z sieci do mieszkań dostarczany jest z sieci gazowej, tj. gazociągów wraz ze stacjami gazowymi, układami pomiarowymi, tłoczniami gazu, magazynami gazu, połączonymi i współpracującymi ze sobą, służącymi do przesyłania i dysyrbucji paliw gazowych oraz należącymi do przedsiębiorstwa gazowniczego.

Rozróżniono w spisie **3 główne sposoby ogrzewania mieszkania:**

- 1) centralne ogrzewanie z sieci lub indywidualne,
- 2) piece,

3) pozostały sposób ogrzewania.

Za **centralne ogrzewanie z sieci** uznano każdą instalację doprowadzającą ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub gorące powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania do poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu. Na drugim stopniu podziału, mieszkania ogrzewane przy pomocy c.o. pogrupowano, w zależności od źródła wytwarzania ciepła, na wyposażone w:

- 1) **centralne ogrzewanie z sieci** – wykazywano wówczas, gdy ciepło doprowadzane jest z elektrociepłowni, ciepłowni lub lokalnej kotłowni, ewentualnie przy wykorzystaniu baterii słonecznych (np. spółdzielczej) obsługującej więcej niż 1 budynek;
- 2) **centralne ogrzewanie indywidualne** – wykazywano wtedy, gdy źródło wytwarzania ciepła znajduje się w budynku jednorodzinny (piec do c.o. zainstalowany jest we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu, np. w piwnicy bądź też zainstalowane jest elektryczne ogrzewanie podłogowe) bądź też źródło ciepła znajduje się w obrębie mieszkania zlokalizowanego w budynku wielorodzinnym (tzw. instalacja etażowa), np. piec do c.o. zainstalowany jest w kuchni, w łazience.

Piece – zaliczono tu ogrzewanie poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu piecami kaflowymi bądź różnymi piecami przenośnymi na paliwa stałe, np. na węgiel, koks, drewno, trociny, a także piecami kaflowymi z wmontowanymi w nich grzałkami elektrycznymi.

Pozostały sposób ogrzewania – do tego sposobu zaliczono tzw. oszczędnościowe piecyki gazowe – na gaz z sieci lub z butli (są to piecyki nie związane z obiegiem wody, dmuchawy elektryczne, przenośne piece olejowe (typu kaloryfer) podłączone do prądu.

Jeżeli mieszkańcy stosowali kilka sposobów ogrzewania przyjmowano sposób przeważający, tj. obejmujący większą powierzchnię mieszkania lub stosowany przez dłuższy okres grzewczy.

Rodzaj paliwa (energii) stosowanego do ogrzewania mieszkania ustalano tylko w tych mieszkaniach, które ogrzewane były za pomocą instalacji centralnego ogrzewania indywidualnego, pieca lub innego sposobu. Nie ustalano rodzaju paliwa, jeżeli mieszkanie było ogrzewane za pomocą instalacji centralnego ogrzewania zbiorowego (tj. z sieci lub z kotłowni lokalnej w budynku wielomieszkaniowym).

Rozróżniono następujące rodzaje paliw (energii):

- paliwa stałe (koks, węgiel, brykiety, drewno);
- paliwa gazowe;
- paliwa ciekłe (np. olej opałowy, olej napędowy);
- energia elektryczna;
- system dwupaliwowy – dotyczyło to w zasadzie domów jednorodzinnych, w których poza piecami do c.o. na paliwa stałe zainstalowany był także piec gazowy do c.o. i te 2 sposoby były przemiennie stosowane;
- pozostałe – ta odpowiedź dotyczyła ogrzewania mieszkania (domu jednorodzinnego) przez wykorzystanie energii słonecznej, siły wiatru, energii wychwyczonej z biomasy bądź z gorącego źródła (geotermalnej).

Rok (okres) budowy budynku

Za rok wzniesienia budynku przyjęto rok, w którym budowa została zakończona, tzn. budynek został oddany do użytku, jeżeli budynek oddawany był do użytku częściami (klatkami, skrzydłami),

przyjęto rok oddania do użytku ostatniej części budynku. Dla budynków zrekonstruowanych po całkowitym zniszczeniu przyjęto rok zakończenia rekonstrukcji.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem budynku

Za właściciela budynku uważa się osobę fizyczną bądź osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej posiadającą do tego budynku tytuł własności, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność. Nie jest istotne, czy właściciel (osoba fizyczna lub instytucja) zajmuje budynek na własny użytek, czy też wynajmuje go w całości lub w części innej osobie fizycznej bądź innej instytucji.

Tak więc, właścicielem budynku poza osobą fizyczną może być gmina, przedsiębiorstwo (państwowe, komunalne lub prywatne), Skarb Państwa, instytucja finansowa, ubezpieczeniową bądź inna, spółdzielnia mieszkaniowa, stowarzyszenie, związek, organizacja wyznaniowa, itd.

Rozróżniamy:

Budynki stanowiące w całości własność nieograniczoną osoby fizycznej – jednej lub współmałżonków (tzn. nie ma w nich żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu) ujawnioną w księdze wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność, niezależnie czy właściciel budynku mieszka w nim, czy też wynajął go lub oddał w bezpłatne użytkowanie innej osobie (osobom) bądź budynek został oddany do eksploatacji, lecz nie jest jeszcze zasiedlony.

Należy zaliczyć tu również współwłasność osób fizycznych (spokrewnionych lub nie). Wyjątek stanowią tzw. wspólnoty mieszkaniowe – te należy zakwalifikować jako współwłasność z wyodrębnionymi własnościami lokali mieszkalnych.

Budynki będące własnością spółdzielni mieszkaniowej – budynki, do których tytuł własności (do całego budynku) posiada spółdzielnia mieszkaniowa i nie ma w tych budynkach żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu. Tytuł własności spółdzielni do tych budynków potwierdzony jest wpisem do księgi wieczystej, a w razie jej braku w innym dokumencie potwierdzającym własność.

Budynki będące własnością gminy – dotyczy budynków:

- 1) będących w całości własnością gminy, pozostających w zarządzie przedsiębiorstwa (zakładu) gospodarki mieszkaniowej lub komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powstałej do zarządzania zasobami mieszkaniowymi gminy, jak też budynki pozostające w bezpośrednim zarządzie urzędu gminy;
- 2) przekazanych gminie, ale pozostających w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej takich, jak: zakładów opieki zdrowotnej, jednostek systemu oświaty, jednostek nauki i kultury;
- 3) stanowiących własność Skarbu Państwa, ale przekazanych gminie w tzw. „przymusowy zarząd”.

Do kategorii tej zaliczane są również budynki będące własnością powiatu (lecz nie stanowiące mienia jakiegokolwiek gminy), tj. przekazane powiatowi (lokalnej wspólnotcie samorządowej) przez Skarb Państwa, wojewodę lub nabyte w inny sposób.

Budynki będące własnością Skarbu Państwa – budynki, które w całości pozostają:

- 1) w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- 2) w zasobie Wojskowej Agencji;
- 3) w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Ochrony Państwa;
- 4) w zarządzie organów władzy państwowej (np. Kancelarii Prezydenta RP, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego), organów administracji państwowej (np. Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ministerstw, urzędów centralnych, urzędów wojewódzkich) oraz organów kontroli państwowej (np. Najwyższej Izby Kontroli, Państwowej Inspekcji Pracy).

Należy tu zaliczyć również budynki oddane przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędom konsularnym państw obcych.

Budynki będące własnością zakładu pracy – budynki, których w całości właścicielem jest zakład pracy – jednostka organizacyjna posiadająca do tego budynku tytuł własności, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność. Wśród budynków stanowiących własność zakładu pracy rozróżnia się:

- 1) budynki stanowiące własność zakładu pracy sektora publicznego, tj.:
  - a) przedsiębiorstw państwowych, w tym również „Lasów Państwowych”, oraz państwowych jednostek organizacyjnych, np. państwowych instytutów naukowo-badawczych, państwowych wyższych uczelni,
  - b) przedsiębiorstw komunalnych z wyjątkiem przedsiębiorstw (zakładów) gospodarki mieszkaniowej,
  - c) przekazane wymienionym wyżej jednostkom przez Skarb Państwa lub gminę w trwałe zarząd;
- 2) budynki stanowiące własność zakładu pracy sektora prywatnego, tj.: budynki stanowiące własność przedsiębiorstw prywatnych działających w formie spółek, a także budynki stanowiące własność spółdzielni pracy, spółdzielni produkcji rolnej, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych.

Budynki będące własnością towarzystwa budownictwa społecznego – budynki będące w całości własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy „towarzystwo budownictwa społecznego” lub skrót „TBS”, bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu) dla wskazanych przez te podmioty osób trzecich.

Budynki będące własnością pozostałego podmiotu – budynki, które w całości (tzn. nie ma w nich żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu) stanowią własność:

- 1) organizacji prywatnych budujących lub kupujących mieszkania dla zysku: na sprzedaż lub na wynajem;
- 2) związków zawodowych, stowarzyszeń, fundacji, partii politycznych, samorządów zawodowych i gospodarczych;
- 3) Kościoła Katolickiego i innych kościołów i związków wyznaniowych, w tym również uczelni katolickich i instytutów kościelnych;
- 4) innych jednostek nie objętych pojęciami wymienionymi wyżej, np. organizacja prywatna budująca dla zysku, stowarzyszenie, partia polityczna, fundacja, instytucja wyznaniowa.

Budynki stanowiące współwłasność z wyodrębnionymi własnościami lokali mieszkalnych – budynki stanowiące nieruchomości wspólne, w których wszystkie bądź tylko niektóre lokale mieszkalne stanowią wyodrębnione własności osób fizycznych i/lub osób prawnych (np. współwłasność osób fizycznych, współwłasność osób fizycznych i gminy, współwłasność osób fizycznych i zakładu pracy). Ogół właścicieli z wyodrębnionymi własnościami mieszkań w danym budynku stanowi **tw. wspólnotę mieszkaniową (po wejściu w życie ustawy z dnia 15 XII 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostały ustanowione odrębne własności niektórych lokali mieszkaniowych na rzecz osób fizycznych).**

Do kategorii tej należy także kwalifikować budynki będące dawniej własnością PGR-ów (zaliczane uprzednio do zasobów mieszkaniowych zakładów pracy), które to budynki po likwidacji PGR-ów zostały przejęte do zasobu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, po czym część mieszkań w tych budynkach została sprzedana przez Agencję osobom fizycznym, a pozostałe są jeszcze w zasobie Agencji (czyli są własnością Skarbu Państwa).

Budynki stanowiące współwłasność bez wyodrębnionych własności lokali mieszkalnych – kategoria ta dotyczy budynków, które stanowią nieruchomości wspólne, ale na poszczególne mieszkania w budynku nie zostały ustanowione odrębne własności, tzn. poszczególni współwłaściciele nie mają założonej na swoje nazwisko odrębnej księgi, lecz istnieje tylko jedna księga na cały budynek, w której jedynie określony jest (w procentach lub w ułamkach) udział poszczególnych współwłaścicieli budynku. Do kategorii tej nie zalicza się współwłasności osób fizycznych (np. współmałżonków, dzieci i rodziców) – te należy zaklasyfikować do kategorii „budynki stanowiące własność osób fizycznych”.

Spisem objęto tylko te **pomieszczenia nie będące mieszkaniami**, które w tzw. krytycznym momencie spisu były zamieszkane.

Zamieszkane pomieszczenia nie będące mieszkaniami są to pomieszczenia, które w czasie spisu – z różnych przyczyn, np. losowych, przyjętego trybu życia – były jedynym miejscem zamieszkania osób (osoby) tworzących gospodarstwo domowe. Należą tu:

- 1) **pomieszczenia znajdujące się w trwałym budynku** (mieszkalnym lub innym) **wybudowane do innych celów niż mieszkalne** i które nie zostały do celów mieszkalnych przebudowane np. strych, pralnia, suszarnia, garaż, pomieszczenie magazynowe, inwentarskie lub gospodarcze (stajnia, obora, stodoła) lub inne (pokój w hotelu, sala szkolna);
- 2) **pomieszczenia pół-trwałe**, wzniesione do zamieszkania w nim rodziny lub pojedynczej osoby, z założenia przez ograniczony czas – zwykle kilku lat np. tzw. „kontenery” lub baraki wzniesione dla osób dotkniętych klęską żywiołową (dla powodzian, pogorzalców), budynki tymczasowe zamieszkane do czasu wybudowania nowego domu;
- 3) **pomieszczenia prowizoryczne**, np. szopa, komórka, chata;
- 4) **obiekty ruchome**, np. barakowóz, wagon kolejowy, przyczepa kempingowa, jacht, barka.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania – jest to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny

zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo-lecznicze, hotelarskie, bądź inne, w którym to obiekcie zamieszkuje/przebywa zwykle większa liczba osób. Jeżeli w jednym budynku zlokalizowane były dwa lub większa liczba odrębnych zakładów, np. dom dziecka i prowadzące ten dom zgromadzenie siostr zakonnych, szpital i hotel dla pielęgniarek, dom dla słuchaczy seminarium duchownego i zgromadzenie księży, każdy zakład został spisany oddzielnie. W domach mieszkalno-pensjonatowych, w których prowadzony był zarejestrowany pensjonat (hotel, dom wczasowy itp.), jako mieszkanie (mieszkania) uznano te pomieszczenia, które przeznaczone były na stałe zamieszkiwanie właściciela domu, zarządcy lub pracowników pensjonatu, prowadzących odrębne gospodarstwa domowe. Część domu przeznaczoną na pensjonat (hotel, dom wczasowy) uznano za obiekt zbiorowego zakwaterowania.

13. Uwagi techniczne

W tablicach, zarówno w tekście jak i w aneksie, wprowadzono automatyczne zaokrąglenia, co niekiedy może powodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższych poziomach agregacji.

Dostęp do danych z NSP 2011 będzie uwzględniał zasadę ochrony danych osobowych tak, aby prezentowane informacje nie były identyfikowalne. Z tego względu, przy prezentowaniu danych, w szczególności na poziomie lokalnym może zaistnieć konieczność utajnienia niektórych informacji poprzez zastąpienie ich znakiem umownym.

I. WAŻNIEJSZE DANE O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W LATACH 2000-2011

I. MAJOR DATA REGARDING THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN 2000-2011

Lp.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	Powierzchnia ogólna kraju ^{ab} w tys. km ²	312,7	312,7	312,7	312,7	312,7	312,7
2	obszary wiejskie w %	93,3	93,2	93,2	93,2	93,2	93,2
3	Ludność na wsi ^a w % ogółu ludności	38,2	38,2	38,2 ^c	38,4	38,5	38,6
4	Kobiety na 100 mężczyzn ^a	106	106	106 ^c	107	107	107
5	obszary wiejskie	101	101	101 ^c	101	101	101
6	Mediana wieku	35,4	35,7	35,9	36,2	36,5	36,7
7	obszary wiejskie	33,5	33,5	34,0	34,2	34,6	34,8
Ruch naturalny							
8	Małżeństwa na 1000 ludności	5,5	5,1	5,0	5,1	5,0	5,4
9	obszary wiejskie	5,7	5,2	5,2	5,2	5,1	5,5
10	Rozwody ^d na 1000 ludności	1,1	1,2	1,2	1,3	1,5	1,8
11	obszary wiejskie	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7	0,9
12	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,9	9,6	9,3	9,2	9,3	9,6
13	obszary wiejskie	11,6	11,0	10,6	10,3	10,2	10,4
14	Zgony na 1000 ludności	9,6	9,5	9,4	9,6	9,5	9,7
15	obszary wiejskie	10,2	10,0	9,9	10,1	9,9	10,1
16	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	8,1	7,7	7,5	7,0	6,8	6,4
17	obszary wiejskie	7,9	7,7	7,1	6,8	6,4	6,5
18	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,3	0,1	-0,1	-0,4	-0,2	-0,1
19	obszary wiejskie	1,4	1,0	0,7	0,2	0,3	0,3
20	Płodność kobiet	36,9	36,0	35,2	35,1	35,8	36,8
21	obszary wiejskie	46,6	44,2	43,1	41,5	41,1	41,3
22	Współczynnik dzietności ogólnej	1,367	1,315	1,249	1,222	1,227	1,243
23	obszary wiejskie	1,652	1,564	1,488	1,421	1,400	1,399
24	Współczynnik reprodukcji brutto	0,663	0,638	0,606	0,594	0,595	0,604
25	obszary wiejskie	0,805	0,759	0,725	0,689	0,681	0,682
26	Współczynnik dynamiki demograficznej	1,028	1,014	0,984	0,961	0,980	0,989
27	obszary wiejskie	1,135	1,101	1,072	1,018	1,029	1,029
Przeciętne dalsze trwanie życia:							
28	chłopcy	69,7	70,2	70,4	70,5	70,7	70,8
29	obszary wiejskie	69,4	69,9	70,0	70,0	70,3	70,3
30	dziewczynki	78,0	78,4	78,8	78,9	79,2	79,4
31	obszary wiejskie	78,4	78,8	79,1	79,2	79,5	79,6
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na							
32	obszarach wiejskich na 1000 ludności	0,1	0,2	1,0	1,9	2,7	2,0
33	saldo migracji wewnętrznych	0,3	0,4	1,2	2,1	2,8	2,2
Ludność według ekonomicznych grup wieku^a							
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku							
34	produkcyjnym	64,5	62,5	61,8 ^c	58,9	57,5	56,3
35	obszary wiejskie	76,2	73,8	72,9 ^c	68,8	66,5	64,5
36	Ludność w wieku produkcyjnym w % ogółu ludności	60,8	61,5	61,8 ^c	62,9	63,5	64,0
37	obszary wiejskie	56,8	57,5	57,8 ^c	59,2	60,0	60,8

a Stan w dniu 31 XII. b Według ewidencji geodezyjnej; obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych. c Dane a As of 31 XII. b According to geodetic register; land area (including inland waters) and part of internal waters. c Data of the National Population and Housing

2006	2007	2008	2009	2010	2011	Specification	No.
312,7	312,7	312,7	312,7	312,7	312,7	Total area of the country ^{ab} in thous. km ²	1
93,2	93,2	93,2	93,2	93,1	93,1	rural areas in %	2
38,7	38,8	38,9	39,0	39,2	39,2 ^c	Rural population ^a in % of total population	3
107	107	107	107	107	107 ^c	Females per 100 males ^a	4
101	101	101	101	101	101 ^c	rural areas	5
37,0	37,3	37,5	37,7	38,0	38,1 ^c	Median age	6
35,2	35,5	35,7	36,0	36,2	36,3 ^c	rural areas	7
						Vital statistics	
5,9	6,5	6,8	6,6	5,9	5,4	Marriages per 1000 population	8
6,0	6,6	6,9	6,6	6,0	5,5	rural areas	9
1,9	1,7	1,7	1,7	1,6	1,7	Divorces ^d per 1000 population	10
0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	rural areas	11
9,8	10,2	10,9	11,0	10,7	10,1	Live births per 1000 population	12
10,5	10,9	11,6	11,4	11,4	10,8	rural areas	13
9,7	9,9	10,0	10,1	9,8	9,7	Deaths per 1000 population	14
9,9	10,1	10,1	10,2	10,0	9,9	rural areas	15
6,0	6,0	5,6	5,6	5,0	4,7	Infant deaths per 1000 live births	16
5,7	5,9	5,6	5,5	5,0	4,8	rural areas	17
0,1	0,3	0,9	0,9	0,9	0,3	Natural increase per 1000 population	18
0,6	0,8	1,5	1,2	1,3	0,8	rural areas	19
38,1	39,8	42,9	43,6	43,3	41,0	Female fertility	20
42,0	43,4	46,2	45,7	46,0	43,7	rural areas	21
1,267	1,306	1,390	1,398	1,376	1,297	Total fertility rate	22
1,409	1,449	1,528	1,496	1,505	1,427	rural areas	23
0,615	0,635	0,676	0,678	0,662	0,630	Gross reproduction rate	24
0,686	0,704	0,741	0,726	0,722	0,694	rural areas	25
1,012	1,028	1,093	1,085	1,092	1,034	Demographic dynamics rate	26
1,060	1,076	1,149	1,117	1,135	1,085	rural areas	27
						Life expectancy:	
70,9	71,0	71,3	71,5	72,1	72,4	boys	28
70,6	70,4	70,7	71,0	71,4	71,6	rural areas	29
79,6	79,7	80,0	80,1	80,6	80,9	girls	30
79,9	80,1	80,2	80,2	80,7	80,9	rural areas	31
						Internal and international net migration for permanent residence	
1,7	2,8	2,3	2,8	3,1	2,6	in rural areas per 1000 population	32
2,4	3,2	2,6	2,7	3,0	2,6	internal net migration	33
						Population by economic age groups^a	
						Non-working age population per 100 of working-age	
55,7	55,3	55,1	55,0	55,2	55,3 ^c	population	34
62,9	61,5	60,3	59,1	58,5	58,4 ^c	rural areas	35
64,2	64,4	64,5	64,5	64,4	64,4 ^c	Working age population in % of total population	36
61,4	61,9	62,4	62,9	63,1	63,1 ^c	rural areas	37

Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. *d* Nie uwzględniono rozwodów z powództwa osób zamieszkałych za granicą.
Census. *d* Exclude divorces in which both of spouses live abroad.

I. WAŻNIEJSZE DANE O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W LATACH 2000-2011 (cd.)

I. MAJOR DATA REGARDING THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN 2000-2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	Rynek pracy^a						
1	Pracujący ^b na 1000 ludności	214	209	201	198	201	205
2	obszary wiejskie	86	84	82	82	84	87
3	Bezrobotni zarejestrowani w tys.	2702,6	3115,1	3217,0	3175,7	2999,6	2773,0
4	na obszarach wiejskich w % ogółem	43,7	42,7	41,7	41,7	42,1	42,6
	Struktura wybranych przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w %:						
5	żywność i napoje bezalkoholowe	30,8	31,0	29,5	28,3	28,1	28,1
6	obszary wiejskie	38,2	37,0	35,6	34,4	34,7	33,6
7	użytkowanie mieszkania i nośniki energii	17,9	18,8	19,9	20,5	20,3	19,6
8	obszary wiejskie	15,6	15,8	16,6	17,7	17,2	17,9
9	zdrowie	4,5	4,5	4,5	4,7	5,0	5,0
10	obszary wiejskie	4,5	4,5	4,5	4,8	5,0	4,9
11	edukacja	1,4	1,5	1,6	1,6	1,5	1,3
12	obszary wiejskie	1,0	1,1	1,2	1,0	1,0	0,9
13	łącznie	3,5	4,3	4,5	4,6	4,7	5,3
14	obszary wiejskie	2,8	3,5	3,8	4,0	4,1	4,7
15	rekreacja i kultura	6,7	6,5	6,4	6,6	6,8	6,8
16	obszary wiejskie	4,5	4,6	4,7	4,8	4,9	4,9
	Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania^c w % ogółu gospodarstw domowych:						
17	automat pralniczy	70,9	73,8	75,5	77,1	77,3	79,8
18	obszary wiejskie	52,2	56,4	58,7	61,6	62,8	66,5
19	samochód osobowy	47,2	47,5	47,5	48,9	46,0	47,4
20	obszary wiejskie	51,4	52,8	52,3	53,6	52,5	54,8
21	urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	48,1	49,8	48,9	49,7	48,9	48,2
22	obszary wiejskie	25,9	27,2	27,9	29,4	27,9	27,4
23	telefon komórkowy	17,1	28,7	37,1	47,2	54,0	65,2
24	obszary wiejskie	10,7	19,9	27,5	36,4	45,2	59,1
25	komputer osobisty	14,3	18,4	22,8	29,0	32,9	38,6
26	obszary wiejskie	6,5	9,7	12,8	18,8	22,8	28,7
27	komputer osobisty z dostępem do Internetu	5,1	7,7	10,7	13,8	16,9	22,5
28	obszary wiejskie	1,8	3,2	4,9	6,3	7,8	10,7
	Rolnictwo						
29	Powierzchnia użytków rolnych ^d w tys. ha	17812,3	17787,8	16899,3 ^e	16169,4	16327,4	15906,0
	w tym:						
30	grunty orne	13683,5	13666,0	13066,5 ^e	12650,5	12684,6	12222,0
31	łąki trwałe	2502,8	2492,2	2531,3 ^e	2340,8	2390,0	2529,2
32	pastwiska trwałe	1369,3	1371,5	1030,5 ^e	927,7	975,1	858,3
33	Liczba gospodarstw rolnych ^d w tys.	2859,2	2923,0	2933,2 ^e	2845,9	2844,2	2733,4
34	w tym o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha	1885,7	1886,2	1956,1 ^e	1855,3	1856,2	1786,7
35	Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych	949	1787	1977	2286	3760	7182
36	z certyfikatem	338	669	882	1287	1683	1951
37	w trakcie przestawiania	611	1118	1095	999	2077	5231

a Stan w dniu 31 XII. *b* Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. *c* Opracowano *a* As of 31 XII. *b* Excluding economic entities employing up to 9 persons; by actual workplace and kinds of activity. *c* Compiled on the basis of data at the end

2006	2007	2008	2009	2010	2011	Specification	No.
						Labour Market^a	
211	220	226	223	224	224	Employed persons ^b per 1000 population	1
89	95	98	98	100	102	rural areas	2
2309,4	1746,6	1473,8	1892,7	1954,7	1982,7	Registered unemployed persons in thous.	3
43,5	45,0	45,5	44,0	43,8	44,1	in rural areas in % of total	4
						Structure of selected average monthly expenditures per capita in households in %:	
27,1	26,6	25,6	25,1	24,8	25,0	food and non-alcoholic beverages	5
32,0	31,4	29,8	29,4	28,9	29,0	rural areas	6
19,7	18,4	18,9	19,7	20,2	20,7	housing, water, electricity, gas and other fuels	7
18,6	17,2	18,2	19,0	19,8	20,3	rural areas	8
4,9	4,9	4,8	5,0	4,8	5,0	health	9
4,7	4,6	4,5	4,7	4,5	4,6	rural areas	10
1,4	1,4	1,2	1,2	1,3	1,2	education	11
0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	rural areas	12
5,2	5,0	4,8	4,5	4,4	4,2	communication	13
4,7	4,7	4,6	4,5	4,4	4,2	rural areas	14
7,1	7,6	7,9	8,0	8,0	8,1	recreation and culture	15
5,1	5,5	5,9	6,3	6,1	6,4	rural areas	16
						Households furnished with selected durable goods^c in % of total households:	
82,8	84,7	86,7	89,0	89,8	91,1	automatic washing machine	17
71,5	74,6	77,3	81,1	82,5	84,8	rural areas	18
49,5	52,5	54,7	57,4	59,5	60,2	passenger car	19
58,2	61,6	63,5	65,8	67,2	67,6	rural areas	20
48,9	51,8	55,9	60,3	64,5	67,6	satellite or cable television equipment	21
28,6	33,8	40,1	47,3	54,0	59,1	rural areas	22
73,1	79,3	83,5	86,5	88,8	90,3	mobile phone	23
68,5	75,7	80,2	83,4	85,8	87,8	rural areas	24
43,7	50,1	56,4	60,8	64,9	66,7	personal computer	25
34,8	42,2	49,4	54,2	58,6	60,7	rural areas	26
28,4	36,6	45,6	53,4	59,6	62,3	personal computer with access to the Internet	27
15,5	23,4	33,6	42,8	50,2	54,0	rural areas	28
						Agriculture	
15957,3	16177,1	16154,3	16119,6	15503,0 ^e	15442,4	Agricultural land area ^d in thous. ha	29
						of which:	
12449,3	11869,1	12093,8	12113,6	10945,5 ^e	11044,4	arable land	30
2390,2	2497,4	2450,3	2463,1	2629,2 ^e	2588,7	permanent meadows	31
825,5	773,8	734,1	716,6	654,3 ^e	702,3	permanent pastures	32
2598,6	2579,2	2566,0	2501,3	2277,6 ^e	2253,1	Number of agricultural holdings ^d in thous.	33
1810,4	1808,0	1810,4	1769,6	1562,6 ^e	1655,3	of which exceeding 1 ha of agricultural land	34
9187	11870	14896	17091	20582	23449	Number of organic farms	35
3504	6618	8685	10153	12901	15234	with certified	36
5683	5252	6211	6938	7681	8215	under conversion	37

na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. *d* Stan w VI. *e* Dane Powszechnego Spisu Rolnego. of individual quarters. *d* As of VI. *e* Data of the Agricultural Census.

I. WAŻNIEJSZE DANE O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W LATACH 2000-2011 (cd)

I. MAJOR DATA REGARDING THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN 2000-2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	Powierzchnia zasiewów ^a w tys. ha	12408,2	12386,1	10764,3 ^b	10888,8	11285,4	11193,4
	w tym:						
2	zbóż podstawowych ^c	7122,2	7069,8	6574,2 ^b	7769,7	7913,0	7916,8
3	ziemniaków	1250,6	1194,2	803,4 ^b	765,8	713,3	588,2
4	rzepaku i rzepiku	436,8	443,2	439,0 ^b	426,3	538,2	550,2
	Zwierzęta gospodarskie ^a na 100 ha użytków rolnych w szt.:						
5	bydło	33,0	31,2	32,6 ^b	33,9	32,8	34,5
6	w tym krowy	16,8	16,3	17,0 ^b	17,9	17,1	17,6
7	trzoda chlewna ^d	93,0	93,0	110,2 ^b	115,1	104,0	113,9
8	drób kurzy ^e	246	262	1036 ^b	982	906	845
9	Produkcja żywca rzeźnego ^f w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) na 1 ha użytków rolnych w kg	175,1	169,6	197,6	225,1	212,0	224,1
10	Produkcja mleka krowiego na 1 ha użytków rolnych w l	648	627	682	714	703	728
11	Końcowa produkcja rolnicza w mln zł (ceny bieżące)	38707	43534	40497	41412	53457	50141
12	na 1 ha użytków rolnych w zł	2173	2448	2396	2561	3274	3152
13	Towarowa produkcja rolnicza w mln zł (ceny bieżące)	33491	35934	34739	36543	46227	42907
14	na 1 ha użytków rolnych w zł	1880	2020	2056	2260	2831	2698
15	Ciągniki rolnicze ^g w tys. szt.	1307	1309	1365 ^b	1371	1365	1437
16	Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych ^h (w przeliczeniu na czysty składnik) na 1 ha użytków rolnych w kg	85,8	90,8	93,2	93,6	99,3	102,4
	Edukacja i wychowanieⁱ						
	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^j w wieku 3-5 lat na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat	327	330	346	362	382	410
18	obszary wiejskie	148	149	158	167	175	191
19	Uczniowie na 1 szkołę podstawową ^k	198	203	199	193	192	186
20	obszary wiejskie	115	118	116	114	111	108
21	Uczniowie na 1 gimnazjum ^l	209	301	288	269	261	251
22	obszary wiejskie	134	198	191	177	175	170
	Uczniowie na 1 komputer ^m przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu:						
23	szkoły podstawowe	-	-	58,4	42,8	31,1	27,0
24	obszary wiejskie	-	-	43,9	31,8	23,5	20,6
25	gimnazja	-	-	32,1	27,8	24,7	23,3
26	obszary wiejskie	-	-	24,6	21,5	19,4	18,7
	Kultura						
27	Ludność na 1 placówkę biblioteczną ⁿ	3364	3473	3553	3602	3648	3689
28	obszary wiejskie	2010	2065	2118	2070	2115	2149

a Stan w VI. *b* Dane Powszechnego Spisu Rolnego. *c* Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej cieplej. *g* Stan w VI; do 2004 r. – stan w dniu 31 XII. przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, a od roku szkolnego 2008/09 również zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; szkołami artystycznymi niedającymi uprawnień zawodowych, realizującymi program szkoły podstawowej; bez szkół specjalnych. *l* łącznie ze szkołami komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz. *n* Stan w dniu 31 XII.

a As of VI. *b* Data of the Agricultural Census. *c* Basic cereals, oats with barley and other cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. game; in post-slaughter warm weight. *g* As of VI; until 2004 – as of 31 XII. *h* Including mixed fertilizers; in the farming year. *i* As of 30 IX. *j* Pre-primary groups and pre-primary points; excluding pre-primary education in health care institutions. *k* Including branch schools, sports schools and athletic sports schools and athletic schools as well as job-training schools; without special schools. *m* In case of commonly used computers by a few schools –

2006	2007	2008	2009	2010	2011	Specification	No.
11465,3	11456,1	11631,1	11615,2	10427,7 ^b	10576,0	Sown area ^a in thous. ha	1
						of which:	
7991,4	8008,5	8209,1	8228,8	7186,7 ^b	7376,8	basic cereals ^c	2
597,2	569,6	548,9	508,0	388,3 ^b	406,4	potatoes	3
623,9	796,8	771,1	810,0	946,1 ^b	830,1	rape and turnip rape	4
						Livestock ^a per 100 ha of agricultural land in heads:	
35,1	35,2	35,6	35,4	37,2 ^b	37,3	cattle	5
17,7	17,2	17,4	16,7	17,1 ^b	17,0	of which cows	6
118,3	112,1	95,5	88,6	98,5 ^b	87,5	pigs ^d	7
783	723	797	770	1000 ^b	826	hens ^e	8
						Production of animals for slaughter ^f in terms of meat (including fats and pluck) per 1 ha of agricultural land in kg	
242,0	243,3	232,2	224,7	252,1	256,8		9
729	726	747	750	769	780	Production of cows' milk per ha of agricultural land in l	10
51566	61308	63524	63727	66519	78608	Final agricultural output in mln zł (current prices)	11
3231	3790	3933	3953	4291	5090	per 1 ha of agricultural land in zł	12
45897	52521	56265	56379	59357	71263	Market agricultural output in mln zł (current prices)	13
2876	3247	3483	3497	3829	4615	per 1 ha of agricultural land in zł	14
.	1553	1566	1577	1466 ^b	.	Agricultural tractors ^g in thous. pcs	15
						Consumption of mineral or chemical fertilisers ^h (in terms of pure ingredient) per 1 ha of agricultural land in kg	
123,3	121,8	132,6	117,9	114,6 ^b	126,6		16
						Educationⁱ	
						Children attending pre-primary education establishments ^j aged	
446	473	527	597	626	692	3-5 per 1000 children aged 3-5	17
214	231	286	375	410	493	rural areas	18
179	173	171	168	165	167	Pupils per primary school ^k	19
104	102	101	99	96	97	rural areas	20
239	225	212	201	191	182	Pupils per lower secondary school ^l	21
164	155	146	139	132	126	rural areas	22
						Pupils per computer ^m with Internet access used by pupils:	
17,8	14,8	12,2	11,6	11,0	10,6	primary schools	23
13,0	10,6	8,6	8,1	7,7	7,5	rural areas	24
18,2	15,5	12,9	12,2	11,6	11,0	lower secondary schools	25
14,9	12,8	10,6	10,1	9,6	9,2	rural areas	26
						Culture	
3733	3771	3823	3871	3940	3990	Population per library unit ⁿ	27
2184	2215	2270	2309	2347	2387	rural areas	28

i inne zbożowe. *d* Stan w końcu lipca. *e* W wieku powyżej 2 tygodni. *f* Dotyczy mięsa (łącznie z tłuszczami i podrobami): wołowego, cielęcego, *h* łącznie z nawozami wieloskładnikowymi; w roku gospodarczym. *i* Stan w dniu 30 IX. *j* Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono bez wychowania przedszkolnego w zakładach opieki zdrowotnej. *k* łącznie ze szkołami filialnymi, szkołami sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowymi i mistrzostwa sportowego oraz szkołami z oddziałami przysposabiającymi do pracy; bez szkół specjalnych. *m* W przypadku wspólnego użytkowania

d As of end of July. *e* More than 2 weeks old. *f* Concerns meat (including fats and pluck): beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and education establishments include nursery schools and pre-primary sections of primary schools, since 2008/09 school year also pre-primary education schools, art schools; not leading to professional certification, simultaneously conducting a primary school programme, excluding special schools. *l* Including presented only once. *n* As of 31 XII.

I. WAŻNIEJSZE DANE O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W LATACH 2000-2011 (cd.)

I. MAJOR DATA REGARDING THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN 2000-2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	Czytelnicy bibliotek publicznych ^{ab} na 1000 ludności	193	194	196	198	197	192
2	obszary wiejskie	131	132	132	133	131	128
3	Widzowie ^{ac} w kinach stałych na 1000 ludności	545	722	708	661	870	651
4	obszary wiejskie	15	34	34	33	39	26
Ambulatoryjna opieka zdrowotna^d							
5	Zakłady opieki zdrowotnej ^e	8188	9591	10361	11978	12101	12273
6	na obszarach wiejskich w % ogółem	33,2	28,6	27,2	25,5	25,3	25,9
7	Praktyki lekarskie i stomatologiczne ^{fg}	5080	6419	7004	7847	7975	7587
8	na obszarach wiejskich w % ogółem	17,1	20,0	19,4	19,2	18,5	20,3
9	Porady udzielone ^{gg} w tys.	234805,2	234820,3	238932,8	251683,1	256630,8	261252,0
10	na obszarach wiejskich w % ogółem	17,0	16,8	16,5	16,2	15,6	16,1
Ludność na:							
11	1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^h	2926	2650	2577	1926	1901	1921
12	obszary wiejskie	4000	3818	3774	3217	3239	3118
13	1 aptekę ogólnodostępną ⁱ i punkt apteczny	4454	4129	3979	3768	3611	3484
14	obszary wiejskie	8278	8084	7681	6585,0	5900	5581
Pomoc społeczna stacjonarna^{jj}							
15	Miejsca na 10 tys. ludności	21	22	23	24	25	26
16	obszary wiejskie	23	24	24	26	26	27
17	Mieszkańcy na 10 tys. ludności	21	22	23	24	25	24
18	obszary wiejskie	23	23	24	26	26	25
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania^k							
19	Obiekty ogółem na 1000 km ²	28	28	25	23	22	22
20	obszary wiejskie	16	16	14	11	10	10
21	Miejsca noclegowe na 1000 ludności	17	17	16	16	15	15
22	obszary wiejskie	21	20	18	18	16	16
23	Noclegi udzielone ^{ll} na 1000 ludności	1283	1210	1164	1187	1222	1274
24	obszary wiejskie	1123	1024	982	987	939	931
25	Korzystający z noclegów ^{ll} na 1000 ludności	382	374	373	383	412	435
26	obszary wiejskie	251	233	235	247	250	252
Zasoby mieszkaniowe^l							
27	Mieszkania w tys.	11844,8	11945,9	12523,6 ^m	12595,9	12683,4	12776,1
28	obszary wiejskie	3891,6	3906,5	4159,1 ^m	4145,5	4170,3	4195,9
Przeciętna ^o liczba:							
29	osób na 1 mieszkanie	3,20	3,17	3,25 ^m	3,03	3,01	2,99
30	obszary wiejskie	3,76	3,75	3,87 ^m	3,54	3,53	3,51
31	izb w mieszkaniu	3,48	3,48	3,70 ^m	3,68	3,68	3,69
32	obszary wiejskie	3,69	3,69	4,09 ^m	4,06	4,07	4,08

a W ciągu roku. *b* Łącznie z punktami bibliotecznymi. *c* Dotyczy filmów długo- i krótkometrażowych. *d* Stan w dniu 31 XII. *e* Zaliczono do nich: przychodnie, lekarskich i stomatologicznych finansowanych wyłącznie ze środków niepublicznych. *h* Ambulatoryjne zakłady opieki zdrowotnej łącznie z praktykami *k* Stan w dniu 31 VII. *l* Zasoby mieszkaniowe zamieszkałe i niezamieszkałe, do 2001 r. – zamieszkałe. *m* Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i *a* During the year. *b* Including library service points. *c* Concerns full and short length films. *d* As of 31 XII. *e* Were included: out-patient departments, health medical and dental practices financed exclusively from non-public funds. *h* Health care institutions including medical practices; since 2003 with independent inhabited and uninhabited, until 2001 – inhabited. *m* Data of the National Population and Housing Census. *n* In order to calculate the average value based on

2006	2007	2008	2009	2010	2011	Specification	No.
184	176	171	172	169	168	Public library borrowers ^{ab} per 1000 population	1
125	120	114	112	110	109	rural areas	2
849	886	923	1022	974	1028	Audience ^{ac} in fixed cinemas per 1000 population	3
34	34	35	35	30	30	rural areas	4
Ambulatory health care^d							
13473	14206	14853	16252	16608	19151	Health care institutions ^e	5
26,1	25,9	25,6	25,4	25,2	23,7	in rural areas in % of total	6
8162	7610	6502	6909	6927	6587	Dental and medical practices ^{fg}	7
21,3	22,5	24,7	24,1	24,5	25,6	in rural areas in % of total	8
270640,3	279859,8	290660,9	291415,5	284787,8	296299,3	Consultations provided ^{ag} in thous.	9
16,2	16,4	16,2	16,5	16,2	16,2	in rural areas in % of total	10
<i>Population per:</i>							
1762	1747	1786	1648	1637	1497	provider of out-patient health care ^h	11
2809	2744	2745	2570	2565	2437	rural areas	12
3351	3247	3252	3188	3093	2988	public pharmacy ⁱ and pharmaceutical outlet	13
5304	5117	5147	5094	5067	4981	rural areas	14
Stationary social welfare^{di}							
26	27	26	27	27	27	Places per 10 thous. population	15
27	27	27	27	27	27	rural areas	16
25	25	26	26	26	26	Residents per 10 thous. population	17
26	26	27	27	27	27	rural areas	18
Collective tourist accommodation establishments^k							
21	21	22	22	23	23	Facilities total per 1000 km ²	19
10	10	10	10	10	10	rural areas	20
15	15	16	16	16	16	Number of beds per 1000 population	21
16	16	16	16	16	15	rural areas	22
1344	1442	1486	1442	1449	1483	Nights spent (overnight stay) ⁿ per 1000 population	23
976	1033	1060	1007	1002	998	rural areas	24
459	497	513	507	531	557	Tourist accommodated ⁿ per 1000 population	25
266	292	305	294	305	319	rural areas	26
Dwelling stocks^l							
12876,7	12993,7	13150,3	13302,4	13470,4	13495,4 ^m	Dwellings in thous.	27
4220,7	4255,2	4303,6	4343,3	4382,6	4389,7 ^m	rural areas	28
<i>Averageⁿ number of:</i>							
2,96	2,93	2,90	2,87	2,87	3,05 ^m	persons per dwelling	29
3,50	3,48	3,45	3,43	3,45	3,80 ^m	rural areas	30
3,69	3,70	3,70	3,71	3,71	3,83 ^m	rooms in dwelling	31
4,09	4,11	4,12	4,14	4,15	4,36 ^m	rural areas	32

ośrodki zdrowia i od 2001 r. poradnie (samodzielne); łącznie ze służbą medycyny pracy. *f* Indywidualne, indywidualne specjalistyczne, grupowe. *g* Bez praktyk lekarskimi; od 2003 r. z poradniami samodzielnyimi. *i* Do 2002 r. łącznie z aptekami zakładowymi. *j* W domach i zakładach pomocy społecznej łącznie z filiami. Mieszkań. *n* W celu obliczenia wartości przeciętnej na podstawie danych spisowych, wzięto pod uwagę mieszkania zamieszkałe stale.

centres and since 2001 out-patients clinics (independent); including workplace medical service. f Individual, individual specialistic and of a group. g Excluding out-patient clinics. i Till 2002 including company pharmacies. j In homes and facilities social welfare including branches. k As of 31 VII. l Dwelling stocks census data, were taken in to account dwellings stationary inhabited.

I. WAŻNIEJSZE DANE O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W LATACH 2000-2011 (cd.)

I. MAJOR DATA REGARDING THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN 2000-2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	Przeciętna ^a powierzchnia użytkowa w m ² :						
1	1 mieszkania	61,5	61,7	68,6 ^b	68,8	69,0	69,3
2	obszary wiejskie	72,2	72,5	84,9 ^b	84,5	84,9	85,2
3	na 1 osobę	19,2	19,5	21,1 ^b	22,7	22,9	23,2
4	obszary wiejskie	19,2	19,3	21,9 ^b	23,9	24,1	24,3
	Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje w % ogółu mieszkań^c:						
5	wodociąg	92,8	93,3	95,6 ^b	95,0	95,0	95,1
6	obszary wiejskie	83,1	84,3	89,2 ^b	88,0	88,1	88,2
7	ustęp	81,6	82,3	88,1 ^b	87,3	87,4	87,5
8	obszary wiejskie	63,8	65,0	74,4 ^b	73,1	73,3	73,5
9	łazienkę	81,5	82,2	87,0 ^b	86,1	86,2	86,4
10	obszary wiejskie	67,6	68,8	76,0 ^b	74,5	74,7	74,9
11	gaz z sieci	56,7	57,2	56,4 ^b	55,4	55,5	55,5
12	obszary wiejskie	15,9	16,4	17,4 ^b	17,4	17,5	17,6
13	centralne ogrzewanie	72,1	72,9	77,8 ^b	77,1	77,2	77,4
14	obszary wiejskie	54,4	55,4	64,3 ^b	63,1	63,3	63,5
	Mieszkania oddane do użytkowania						
15	Na 1000 ludności	2,3	2,8	2,6	4,3	2,8	3,0
16	obszary wiejskie	1,2	1,4	1,8	4,7	2,4	2,5
17	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	89,7	86,0	99,3	115,8	107,5	105,3
18	obszary wiejskie	124,8	127,5	131,9	134,1	137,6	137,5
	Infrastruktura komunalna						
	Sieć rozdzielcza ^{de} w km/100 km ² :						
19	wodociągowa	67,8	69,8	71,9	74,3	76,5	78,5
20	obszary wiejskie	55,5	57,3	59,4	61,6	63,6	65,5
21	kanalizacyjna	16,3	17,8	19,5	22,0	23,6	25,6
22	obszary wiejskie	5,6	6,6	7,9	9,9	11,1	12,6
23	gazowa	30,8	36,4	37,3	32,2	32,6	33,2
24	obszary wiejskie	17,9	22,8	23,4	18,8	19,0	19,3
	Ludność korzystająca ^{df} z sieci w % ogółu ludności:						
25	wodociągowej	.	.	84,8	85,2	85,4	86,1
26	obszary wiejskie	.	.	69,7	70,5	71,3	72,1
27	kanalizacyjnej	.	.	56,7	57,4	58,3	59,2
28	obszary wiejskie	.	.	14,2	15,9	17,3	19,0
29	gazowej	.	.	52,2	54,2	51,8	51,7
30	obszary wiejskie	.	.	18,6	19,2	17,8	17,9
	Zużycie ^g w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca ^h :						
31	wody z wodociągów w m ³	35,6	34,3	33,6	33,2	32,2	32,0
32	obszary wiejskie	22,0	21,8	22,2	23,0	22,6	23,6
33	gazu ⁱ z sieci w m ³	98,0	102,1	97,0	101,5	99,0	101,0
34	obszary wiejskie	41,7	44,3	44,4	45,7	43,0	44,6
35	energii elektrycznej ^j w kWh	548,5	558,8	566,6	577,4	597,3	696,1
36	obszary wiejskie	357,5	366,4	378,2	392,5	431,9	666,2

a W celu obliczenia wartości przeciętnej na podstawie danych spisowych, wzięto pod uwagę mieszkania zamieszkałe stale. *b* Dane Narodowego Spisu do budynków i innych obiektów. *f* Dane szacunkowe. *g* W ciągu roku. *h* Do przeliczeń przyjęto ludność według stanu w dniu 30 VI. *i* W jednostkach naturalnych, z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

a In order to calculate the average value based on census data, were taken in to account dwellings stationary inhabited. *b* Data of the National Population connections to buildings and other objects. *f* Estimated data. *g* During the year. *h* The number of persons as of 30 VI was used in calculations. *i* Consumption from a private farm in agriculture.

2006	2007	2008	2009	2010	2011	Specification	No.
						<i>Average^a usable floor space in m²:</i>	
69,5	69,8	70,2	70,5	70,9	72,4 ^b	<i>dwelling</i>	1
85,6	86,0	86,7	87,2	87,8	92,0 ^b	<i>rural areas</i>	2
23,5	23,8	24,2	24,6	24,7	23,8 ^b	<i>per person</i>	3
24,5	24,7	25,1	25,4	25,5	24,0 ^b	<i>rural areas</i>	4
						<i>Dwellings fitted with basic installation in % of total dwellings^c:</i>	
95,1	95,3	95,4	95,5	95,5	97,0 ^b	<i>water-line system</i>	5
88,3	88,7	88,9	89,0	89,1	92,7 ^b	<i>rural areas</i>	6
87,6	87,8	88,0	88,1	88,3	93,9 ^b	<i>lavatory</i>	7
73,7	74,2	74,5	74,8	75,1	86,9 ^b	<i>rural areas</i>	8
86,5	86,7	86,9	87,1	87,2	91,5 ^b	<i>bathroom</i>	9
75,0	75,5	75,8	76,1	76,4	83,3 ^b	<i>rural areas</i>	10
55,6	55,7	55,6	56,5	56,4	57,7 ^b	<i>gas-line system</i>	11
17,9	18,3	18,4	20,3	20,4	21,2 ^b	<i>rural areas</i>	12
77,5	77,8	78,0	78,3	78,5	71,7 ^b	<i>central heating</i>	13
63,7	64,0	64,4	64,8	65,2	71,2 ^b	<i>rural areas</i>	14
						<i>Dwellings completed</i>	
3,0	3,5	4,3	4,2	3,5	3,4	<i>Per 1000 population</i>	15
2,4	3,1	3,8	3,3	3,3	3,4	<i>rural areas</i>	16
101,6	105,6	104,0	99,6	106,1	107,1	<i>Average usable floor space per dwelling in m²</i>	17
137,7	138,0	137,7	140,3	140,2	138,4	<i>rural areas</i>	18
						<i>Municipal infrastructure</i>	
						<i>Distribution network^{d,e} in km/100 km²:</i>	
80,4	82,2	84,0	85,5	87,3	89,0	<i>water-line</i>	19
67,1	68,7	70,1	71,2	72,8	74,3	<i>rural areas</i>	20
27,1	28,6	30,3	32,0	34,4	37,7	<i>sewerage</i>	21
13,8	14,9	16,1	17,3	19,1	21,8	<i>rural areas</i>	22
34,1	34,8	35,3	35,9	36,4	37,0	<i>gas-line</i>	23
19,9	20,3	20,6	21,0	21,2	21,6	<i>rural areas</i>	24
						<i>Population using^{d,f} system in % of total population:</i>	
86,3	86,6	87,0	87,2	87,5	87,6	<i>water-line system</i>	25
72,7	73,3	74,2	74,7	75,2	75,7	<i>rural areas</i>	26
59,8	60,3	61,0	61,5	62,1	63,5	<i>sewerage system</i>	27
20,2	21,3	22,6	23,5	24,8	27,8	<i>rural areas</i>	28
51,8	51,7	51,7	52,6	52,7	52,5	<i>gas-line system</i>	29
18,3	18,5	18,8	20,6	20,9	21,2	<i>rural areas</i>	30
						<i>Consumption^g in households per capita^h:</i>	
32,0	31,5	31,8	31,3	31,1	31,2	<i>water from water-line system in m³</i>	31
24,5	24,3	25,1	25,0	25,1	25,6	<i>rural areas</i>	32
104,0	99,9	99,5	101,5	110,0	100,1	<i>gasⁱ from gas-line system in m³</i>	33
47,5	45,5	48,0	50,0	54,3	53,4	<i>rural areas</i>	34
723,2	727,1	745,8	751,8	773,0	762,7	<i>electricity^j in kWh</i>	35
691,8	705,8	721,2	736,2	754,5	745,6	<i>rural areas</i>	36

Powszechnego Ludności i Mieszkań. c Zasoby mieszkaniowe zamieszkałe i niezamieszkałe, do 2001 r. – zamieszkałe. d Stan w dniu 31 XII. e Bez przyłączy według których następuje rozliczenie z odbiorcami. j Od 2005 r. obejmuje gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód

and Housing Census. Powszechnego Ludności i Mieszkań. c Dwelling stocks inhabited and uninhabited, until 2001 – inhabited. d As of 31 XII. e Without of gas in nature units on the basis of which settlements with clients occur. j Since 2005 include households whose the main source of maintenance is income

I. WAŻNIEJSZE DANE O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W LATACH 2000-2011 (cd.)

MAJOR DATA REGARDING THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN 2000-2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Transport i łączność^a							
1	Ludność na 1 placówkę pocztową ^{ab}	4744	4651	4636	4599	4572	4570
2	obszary wiejskie	3064	3063	3129	3165	3243	3272
Abonenci na 1000 ludności:							
3	radia ^c	244	241	241	238	240	235
4	obszary wiejskie	190	189	188	185	186	182
5	telewizji ^c	237	235	234	231	232	227
6	obszary wiejskie	185	183	183	180	180	177
7	telefonii przewodowej (standardowe łącza główne) ^d	281	286	289	290	293	273
8	obszary wiejskie	175	181	191	189	185	141
9	Drogi publiczne zamiejskie o twardej nawierzchni w km/100 km ²	.	63,9	64,6	64,0	64,6	64,9
Stan i ochrona środowiska							
10	Lesistość ^a w %	28,4	28,5	28,5	28,6	28,7	28,8
11	obszary wiejskie	.	.	29,1	29,2	29,3	29,4
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania							
12	ogółem	88,0	89,9	91,0	90,3	91,0	91,2
13	obszary wiejskie	89,3	89,3	91,7	92,4	91,8	91,7
Ścieki oczyszczane na 100 km ² w dam ³							
14	komunalne	397,7	392,5	380,9	370,7	368,5	364,6
15	obszary wiejskie	20,3	23,3	24,8	27,5	30,9	33,4
16	przemysłowe	306,0	298,4	282,4	257,7	252,9	252,4
17	obszary wiejskie	73,3	71,4	73,7	68,0	66,2	69,7
Ludność korzystająca ^a z oczyszczalni ścieków w % ludności							
18	ogółem	53,6	55,3	56,7	58,2	59,0	60,2
19	obszary wiejskie	10,8	12,6	14,0	16,5	18,4	20,4
Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone ^f ogółem							
20	na 1 km ² w t	401,3	396,0	377,0	385,5	396,7	398,5
21	obszary wiejskie	75,0	72,4	64,9	65,0	71,8	72,0

a Stan w dniu 31 XII. *b* W 2000 r. łącznie z placówkami usług telekomunikacyjnych. *c* Dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej. *d* Dane dotyczą operatorów
a As of 31 XII. *b* In 2000 Including telecommunication service offices. *c* Data of the Polish Post General Directorate. *d* Data concern operators of the public

2006	2007	2008	2009	2010	2011	Specification	No.
						Transport and communication^a	
4545	4492	4513	4575	4606	4597	Population per post office ^{ab}	1
3268	3230	3297	3284	3348	3460	rural areas	2
						Subscribers per 1000 population:	
212	205	193	184	180	179	radio ^c	3
156	149	139	130	126	125	rural areas	4
205	198	186	178	174	173	TV ^e	5
152	145	135	127	123	122	rural areas	6
261	235	211	193	183	153	fixed line telephone (standard main lines) ^d	7
139	131	112	104	94	84	rural areas	8
65,4	66,2	66,8	68,7	70,0	71,8	Hard surface public non-urban roads in km/100 km ²	9
						Environmental protection	
28,9	28,9	29,0	29,1	29,2	29,2	Forest cover ¹ in %	10
29,5	29,5	29,6	29,7	29,8	29,9	rural areas	11
						Industrial and municipal wastewater treated in % of waste requiring treatment	
92,1	93,0	92,9	93,8	92,4	92,3		12
93,2	91,9	87,5	89,5	91,8	91,4	rural areas	13
						Wastewater treated per 100 km ² in dam ³	
369,5	375,5	374,0	377,7	397,4	384,8	municipal	14
37,1	40,8	42,5	47,4	53,2	56,2	rural areas	15
257,4	264,2	290,3	281,8	285,0	286,2	industrial	16
72,9	75,5	70,7	77,5	89,2	95,0	rural areas	17
						Population using ^e wastewater treatment plants in % of total population	
61,4	62,2	63,1	64,2	64,7	65,7		18
22,0	23,8	25,7	26,9	28,5	30,6	rural areas	19
						Waste (excluding municipal waste) generated ^f total per km ²	
394,9	397,9	367,6	355,2	362,9	395,1	in t	20
74,1	77,8	72,5	81,0	80,1	95,1	rural areas	21

sieci publicznej. e Dane szacunkowe. f W ciągu roku.
network. e Estimated data. f During the year.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie	
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
1	Powierzchnia ogólna kraju ^{ab} w km ² .... o	312685	312679	19948	19947	17970	17972	25114	25122	13984	13988
2	w	291482	291101	17782	17740	17143	17144	24149	24152	13354	13343
3	m	21203	21578	2166	2207	827	828	965	970	630	645
4	Ludność ^c w tys. .... o	38230,1	38511,8	2907,2	2915,2	2069,3	2097,6	2199,1	2175,7	1009,0	1022,8
5	w	14619,7	15105,9	831,1	877,5	780,8	827,8	1173,5	1164,2	357,9	373,5
6	m	23610,4	23405,9	2076,1	2037,7	1288,5	1269,8	1025,6	1011,5	651,0	649,3
7	w tym kobiety ..... o	19713,7	19868,0	1509,9	1512,8	1069,6	1080,9	1130,3	1120,8	518,8	524,7
8	w	7337,5	7574,7	419,3	440,7	390,5	412,6	591,4	587,0	179,4	186,4
9	m	12376,2	12293,2	1090,6	1072,1	679,0	668,4	538,8	533,8	339,4	338,3
10	Ludność ^c na 1 km ² ..... o	122	123	146	146	115	117	87	87	72	73
11	w	50	52	47	49	46	48	49	48	27	28
12	m	1114	1085	959	923	1558	1533	1063	1042	1033	1007
13	Kobiety na 100 mężczyzn ^c ..... o	106	107	108	108	107	106	106	106	106	105
14	w	101	101	102	101	100	99	102	102	100	100
15	m	110	111	111	111	111	111	111	112	109	109
	Mediana wieku ^d :										
16	mężczyźni ..... o	33,9	36,4	34,8	37,1	33,1	36,1	33,5	36,0	32,9	36,0
17	w	32,7	35,3	33,0	35,7	31,7	34,7	34,1	35,9	31,8	35,0
18	m	34,7	37,1	35,6	37,8	34,1	37,0	32,7	36,1	33,6	36,5
19	kobiety ..... o	38,0	40,0	39,6	41,3	37,2	39,6	37,9	40,2	37,0	39,3
20	w	35,3	37,5	36,2	37,8	34,0	36,5	38,1	39,4	34,4	37,0
21	m	39,5	41,8	40,9	43,0	39,0	41,8	37,7	41,0	38,3	40,8
	Ruch naturalny										
22	Małżeństwa na 1000 ludności ..... o	5,0	5,4	4,7	5,2	5,1	5,4	5,4	5,6	4,4	5,1
23	w	5,2	5,5	4,7	5,2	5,3	5,7	5,4	5,6	4,3	5,1
24	m	4,9	5,2	4,7	5,2	4,9	5,2	5,3	5,5	4,5	5,1
25	Rozwody ^e na 1000 ludności ..... o	1,2	1,7	1,7	2,0	1,4	1,9	0,9	1,3	1,5	2,1
26	w	0,5	1,0	0,8	1,2	0,6	1,3	0,4	0,9	0,9	1,3
27	m	1,6	2,1	2,1	2,4	1,8	2,3	1,5	1,8	1,8	2,5
28	Urodzenia żywe na 1000 ludności ..... o	9,3	10,1	8,4	9,5	9,7	10,0	9,4	9,8	9,4	10,2
29	w	10,6	10,8	10,0	10,1	11,3	11,1	10,0	10,2	10,8	10,8
30	m	8,4	9,6	7,8	9,2	8,8	9,3	8,8	9,4	8,6	9,9
31	Zgony na 1000 ludności ..... o	9,4	9,7	9,5	10,1	9,2	9,4	10,3	10,6	8,6	9,4
32	w	9,9	9,9	9,9	9,7	9,5	9,1	12,3	12,1	9,1	9,8
33	m	9,1	9,6	9,3	10,2	9,0	9,6	8,0	8,7	8,3	9,2
34	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych .... o	7,5	4,7	9,8	5,6	8,5	6,0	7,8	4,4	7,4	5,6
35	w	7,1	4,8	9,8	6,1	9,5	6,6	7,8	4,6	7,5	6,7
36	m	7,9	4,7	9,8	5,4	7,8	5,5	7,7	4,3	7,4	4,8
37	Przyrost naturalny na 1000 ludności ..... o	-0,1	0,3	-1,0	-0,6	0,5	0,6	-0,9	-0,7	0,8	0,8
38	w	0,7	0,8	0,1	0,4	1,8	2,1	-2,3	-2,0	1,7	1,0
39	m	-0,7	0,0	-1,5	-1,0	-0,3	-0,3	0,8	0,7	0,3	0,6
40	Płodność kobiet ..... o	35,2	41,0	31,6	39,0	36,6	40,4	37,3	40,4	34,6	41,4
41	w	43,1	43,7	38,9	41,0	44,6	44,6	43,8	43,3	41,9	43,4
42	m	30,8	39,2	28,8	38,2	32,0	37,6	31,2	37,3	30,9	40,2

a Stan w dniu 31 XII. b Według ewidencji geodezyjnej; obszar łądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych. c Dane uwzględniono rozwodów z powództwa osób zamieszkałych za granicą.

a As of 31 XII. b According to geodetic register; land area (including inland waters) and part of internal waters. c Data of the National Population and Housing

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
18219	18219	15107	15183	35579	35558	9412	9412	t Total area of the country ^{ab} in km ²	1
17097	17063	13450	13527	33445	33401	8666	8647	r	2
1122	1156	1657	1656	2134	2157	746	765	u	3
2612,9	2538,7	3232,4	3337,5	5124,0	5268,7	1065,0	1016,2	t Population ^c in thous.	4
915,1	916,9	1605,5	1696,5	1811,4	1886,9	505,0	484,0	r	5
1697,7	1621,8	1626,9	1641,0	3312,6	3381,7	560,1	532,2	u	6
1366,3	1328,4	1662,8	1717,7	2661,7	2746,5	548,0	524,9	t of which females	7
460,8	461,6	807,7	853,5	906,8	945,9	256,2	246,4	r	8
905,6	866,8	855,1	864,2	1754,9	1800,7	291,8	278,5	u	9
143	139	214	220	144	148	113	108	t Population ^c per 1 km ²	10
54	54	120	125	54	56	58	56	r	11
1513	1403	982	991	1552	1568	751	696	u	12
110	110	106	106	108	109	106	107	t Females per 100 males ^c	13
101	101	101	101	100	101	103	104	r	14
114	115	111	111	113	114	109	110	u	15
								Median age ^d :	
36,0	37,8	32,7	35,4	34,8	36,4	34,8	38,0	t males	16
35,0	36,9	31,5	34,2	33,4	35,5	34,8	38,0	r	17
36,6	38,3	34,0	36,6	35,6	36,9	34,7	38,1	u	18
41,2	43,0	36,3	38,5	39,5	40,2	37,8	41,3	t females	19
38,5	39,9	33,7	36,2	36,3	37,9	36,7	40,0	r	20
42,4	44,9	39,0	41,0	41,1	41,5	38,9	42,5	u	21
								Vital statistics	
4,9	5,0	5,3	5,5	5,1	5,2	4,5	5,1	t Marriages per 1000 population	22
5,2	5,2	5,4	5,8	5,3	5,5	4,2	5,3	r	23
4,8	4,9	5,2	5,2	5,0	5,1	4,7	4,9	u	24
1,4	1,6	0,8	1,5	1,2	1,7	1,1	1,7	t Divorces ^e per 1000 population	25
0,5	1,0	0,3	0,8	0,4	0,9	0,5	1,1	r	26
1,8	2,0	1,2	2,1	1,5	2,1	1,6	2,2	u	27
8,5	9,4	10,0	10,6	9,1	10,9	7,9	8,6	t Live births per 1000 population	28
9,7	10,1	11,5	11,4	10,2	10,7	8,3	8,8	r	29
7,8	9,1	8,6	9,8	8,5	10,9	7,6	8,4	u	30
11,7	12,1	8,6	8,9	10,0	10,1	8,7	9,6	t Deaths per 1000 population	31
12,3	12,1	8,7	8,8	10,6	10,8	9,3	10,1	r	32
11,4	12,2	8,6	9,0	9,7	9,6	8,3	9,1	u	33
8,0	4,5	6,8	4,3	6,4	3,4	5,3	3,8	t Infant deaths per 1000 live births	34
7,4	4,4	6,5	4,2	5,9	3,0	4,3	3,3	r	35
8,5	4,5	7,2	4,3	6,8	3,7	6,3	4,3	u	36
-3,2	-2,7	1,4	1,7	-0,9	0,8	-0,8	-1,0	t Natural increase per 1000 population	37
-2,6	-2,0	2,8	2,7	-0,4	-0,1	-1,0	-1,3	r	38
-3,6	-3,1	0,0	0,8	-1,2	1,3	-0,6	-0,7	u	39
33,1	39,9	38,6	42,1	35,0	44,3	29,7	34,0	t Female fertility	40
41,6	42,9	46,0	45,1	42,7	44,5	31,9	34,2	r	41
29,1	38,2	31,7	39,1	31,3	44,2	27,8	33,7	u	42

Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. d W 2002 r. – stan w dniu 31 XII; w 2011 r. – stan w dniu 31 III (dane spisowe). e Nie

Census. d In 2002 – as of 31 XII; in 2011 – as of 31 III (census data). e Exclude divorces if persons applying for a divorce live abroad.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie	
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
1	Powierzchnia ogólna kraju ^{ab} w km ² .... o	17926	17846	20180	20187	18293	18310	12331	12333
2	w	16869	16660	19264	19249	17202	17198	8543	8543
3	m	1057	1186	916	938	1091	1112	3788	3790
4	Ludność ^c w tys. .... o	2103,8	2127,3	1208,6	1202,4	2179,9	2276,2	4742,9	4630,4
5	w	1250,8	1245,6	497,0	477,8	695,1	777,9	991,5	1028,8
6	m	853,1	881,7	711,6	724,5	1484,8	1498,3	3751,4	3601,6
7	w tym kobiety ..... o	1074,3	1086,0	617,3	615,5	1118,2	1166,1	2446,7	2394,1
8	w	630,1	626,3	245,7	236,4	344,6	384,9	503,6	523,4
9	m	444,2	459,7	371,7	379,1	773,7	781,2	1943,1	1870,8
10	Ludność ^c na 1 km ² ..... o	117	119	60	60	119	124	384	375
11	w	74	75	25	25	41	45	116	120
12	m	807	744	777	772	1361	1347	990	950
13	Kobiety na 100 mężczyzn ^c ..... o	104	104	104	105	105	105	107	107
14	w	102	101	98	98	98	98	103	104
15	m	109	109	109	110	109	109	107	108
	Mediana wieku ^d :								
16	mężczyźni ..... o	31,9	35,1	33,5	36,4	32,8	35,5	35,5	37,9
17	w	31,6	34,7	35,4	37,5	29,7	32,9	34,2	36,7
18	m	32,3	35,8	32,2	35,7	34,4	36,9	35,9	38,3
19	kobiety ..... o	35,3	38,2	37,3	40,1	36,2	38,3	39,1	41,8
20	w	34,1	36,9	38,6	40,1	30,9	33,9	37,0	39,3
21	m	37,0	40,0	36,5	40,1	38,9	40,8	39,7	42,6
	Ruch naturalny								
22	Małżeństwa na 1000 ludności ..... o	5,2	5,8	5,0	5,2	5,1	5,4	4,8	5,5
23	w	5,2	5,9	5,3	5,3	5,4	5,7	4,8	5,6
24	m	5,3	5,6	4,7	5,2	5,0	5,2	4,9	5,5
25	Rozwody ^e na 1000 ludności ..... o	0,8	1,1	1,1	1,6	1,4	1,7	1,2	1,8
26	w	0,4	0,7	0,6	0,8	0,5	0,9	0,5	1,1
27	m	1,4	1,7	1,5	2,1	1,7	2,2	1,4	2,0
28	Urodzenia żywe na 1000 ludności .... o	10,1	9,9	9,3	9,3	10,2	11,0	8,3	9,7
29	w	11,0	10,3	10,1	9,5	12,8	13,0	9,3	10,4
30	m	8,7	9,3	8,7	9,1	9,1	9,9	8,0	9,5
31	Zgony na 1000 ludności ..... o	8,5	8,6	9,4	9,7	8,2	8,5	9,5	10,3
32	w	9,3	9,1	12,2	12,4	7,4	7,4	9,4	9,7
33	m	7,3	7,7	7,5	7,9	8,6	9,0	9,5	10,5
34	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych .... o	6,9	5,3	7,2	4,8	7,9	4,1	9,3	6,0
35	w	7,1	6,1	8,2	5,7	5,1	4,4	7,0	5,4
36	m	6,5	4,0	6,3	4,2	9,8	3,9	10,0	6,2
37	Przyrost naturalny na 1000 ludności .... o	1,6	1,4	-0,1	-0,4	2,0	2,5	-1,1	-0,6
38	w	1,7	1,2	-2,1	-2,9	5,3	5,6	-0,1	0,7
39	m	1,4	1,6	1,2	1,2	0,4	0,9	-1,4	-1,0
40	Płodność kobiet ..... o	38,8	39,4	36,3	37,5	38,4	44,1	31,0	39,6
41	w	45,0	41,2	47,0	41,7	48,8	50,9	36,3	41,6
42	m	30,9	36,8	30,6	35,1	33,6	40,5	29,7	39,0

a Stan w dniu 31 XII. b Według ewidencji geodezyjnej; obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych. c Dane uwzględniono rozwodów z powództwa osób zamieszkałych za granicą.

a As of 31 XII. b According to geodetic register; land area (including inland waters) and part of internal waters. c Data of the National Population and Housing

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodnio-pomorskie		Specification		No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas		u – urban areas
11691	11711	24203	24173	29826	29826	22902	22892	t	Total area of the country ^{ab} in km ²		1
11037	11042	23607	23576	28337	28335	21537	21481	r			2
654	669	596	597	1489	1491	1365	1411	u			3
1297,5	1280,7	1428,4	1452,1	3351,9	3447,4	1698,2	1722,9	t	Population ^c in thous.		4
702,1	702,9	568,1	588,8	1417,1	1521,6	517,7	535,1	r			5
595,4	577,8	860,2	863,4	1934,8	1925,8	1180,6	1187,7	u			6
663,7	655,2	730,2	740,7	1725,2	1770,4	870,6	883,2	t	of which females		7
352,7	352,7	281,2	290,3	710,2	761,6	257,3	265,2	r			8
311,0	302,5	449,0	450,4	1015,0	1008,8	613,3	618,0	u			9
111	109	59	60	112	116	74	75	t	Population ^c per 1 km ²		10
64	64	24	25	50	54	24	25	r			11
910	864	1443	1447	1299	1291	865	842	u			12
105	105	105	104	106	106	105	105	t	Females per 100 males ^c		13
101	101	98	97	100	100	99	98	r			14
109	110	109	109	110	110	108	108	u			15
									Median age ^d :		
34,9	37,4	32,1	35,3	32,5	35,3	33,9	36,8	t	males		16
34,5	36,7	30,9	34,3	31,4	34,1	31,7	35,0	r			17
35,4	38,2	33,0	36,0	33,4	36,2	35,0	37,6	u			18
39,2	41,5	35,8	38,6	36,3	38,4	37,8	40,2	t	females		19
37,9	39,5	32,9	35,9	33,7	36,0	33,8	36,7	r			20
40,5	44,0	37,5	40,5	38,3	40,5	39,5	42,0	u			21
									Vital statistics		
5,5	5,4	5,0	5,3	5,2	5,6	4,5	5,0	t	Marriages per 1000 population		22
5,4	5,5	5,3	5,2	5,4	5,7	4,3	5,1	r			23
5,5	5,3	4,9	5,3	5,0	5,5	4,6	4,9	u			24
0,5	1,0	1,5	2,0	1,1	1,6	1,7	2,1	t	Divorces ^e per 1000 population		25
0,2	0,7	0,7	1,3	0,6	1,0	0,7	1,3	r			26
0,8	1,5	2,0	2,4	1,6	2,0	2,1	2,5	u			27
9,0	9,1	10,3	10,2	9,9	11,0	9,3	9,3	t	Live births per 1000 population		28
9,8	9,5	12,3	11,3	11,2	11,9	11,3	10,5	r			29
8,0	8,5	9,0	9,3	8,9	10,3	8,4	8,7	u			30
10,3	10,7	8,4	8,9	9,1	8,9	8,8	9,4	t	Deaths per 1000 population		31
11,5	11,6	8,7	9,0	9,1	8,7	8,6	9,2	r			32
8,9	9,7	8,1	8,8	9,1	9,1	8,8	9,4	u			33
8,0	6,0	5,1	4,7	7,0	3,7	6,7	6,1	t	Infant deaths per 1000 live births		34
8,3	6,3	5,4	4,9	7,4	3,6	7,4	6,4	r			35
7,5	5,7	4,9	4,6	6,6	3,7	6,3	5,9	u			36
-1,3	-1,7	2,0	1,2	0,8	2,1	0,5	-0,1	t	Natural increase per 1000 population		37
-1,7	-2,1	3,6	2,3	2,2	3,2	2,7	1,3	r			38
-0,8	-1,2	0,8	0,5	-0,2	1,3	-0,4	-0,7	u			39
35,8	38,3	38,5	40,7	37,1	44,0	34,7	38,2	t	Female fertility		40
42,2	40,3	49,0	45,9	43,8	47,2	44,0	42,6	r			41
29,3	35,8	32,1	37,1	32,5	41,4	30,7	36,1	u			42

Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. d W 2002 r. – stan w dniu 31 XII; w 2011 r. – stan w dniu 31 III (dane spisowe). e Nie

Census. d In 2002 – as of 31 XII; in 2011 – as of 31 III (census data). e Exclude divorces if persons applying for a divorce live abroad.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie		Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie	
	o – ogółem	w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
1	Współczynnik dzietności ogólnej	o	1,249	1,297	1,129	1,210	1,287	1,297	1,333	1,297	1,226	1,298
2		w	1,488	1,427	1,359	1,312	1,524	1,465	1,523	1,415	1,438	1,395
3		m	1,110	1,211	1,040	1,163	1,146	1,186	1,146	1,169	1,114	1,238
4	Współczynnik reprodukcji brutto	o	0,606	0,630	0,544	0,584	0,628	0,625	0,649	0,631	0,593	0,636
5		w	0,725	0,694	0,661	0,632	0,737	0,701	0,744	0,686	0,691	0,682
6		m	0,537	0,587	0,498	0,562	0,563	0,574	0,556	0,572	0,541	0,607
7	Współczynnik dynamiki demograficznej...	o	0,984	1,034	0,890	0,941	1,058	1,067	0,916	0,930	1,092	1,080
8		w	1,072	1,085	1,006	1,046	1,194	1,227	0,816	0,838	1,184	1,102
9		m	0,924	1,001	0,840	0,898	0,970	0,968	1,096	1,077	1,036	1,067
	Zgony według wybranych przyczyn ^a na 10 tys. ludności:											
10	choroby zakaźne i pasożytnicze	o	0,6	0,8	0,5	0,8	0,6	0,7	0,5	0,6	0,9	0,9
11		w	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,4	0,6	0,6	0,9	0,9
12		m	0,6	0,9	0,5	0,8	0,6	0,9	0,4	0,6	0,9	1,0
13	nowotwory złośliwe	o	22,9	23,9	23,7	26,0	23,2	24,8	21,3	22,0	21,2	24,2
14		w	21,5	21,8	22,9	22,7	21,6	21,9	23,1	22,4	20,2	23,6
15		m	23,8	25,3	24,0	27,4	24,2	26,7	19,1	21,5	21,7	24,6
16	choroby układu krążenia	o	44,3	44,1	44,5	48,1	42,7	40,1	51,2	52,3	33,9	40,5
17		w	49,5	47,6	49,0	48,5	45,3	41,1	62,8	63,1	37,8	44,1
18		m	41,0	41,8	42,7	47,9	41,1	39,4	37,6	40,0	31,8	38,5
19	choroby układu oddechowego	o	4,1	5,2	3,6	3,8	4,2	5,9	4,2	5,3	3,9	3,9
20		w	4,6	5,4	3,7	3,9	5,3	5,7	5,5	6,4	4,4	4,6
21		m	3,7	5,0	3,5	3,8	3,6	6,1	2,7	4,1	3,6	3,6
22	zewnątrzne przyczyny zgonu	o	6,6	6,2	6,7	5,5	5,5	5,8	6,0	6,6	7,4	6,2
23		w	7,3	7,0	7,4	5,9	6,2	6,6	7,4	8,0	7,9	6,7
24		m	6,2	5,6	6,5	5,3	5,1	5,3	4,5	4,9	7,1	5,9
	Migracje											
	Saldo migracji wewnętrznych ludności											
22	na pobyt stały na 1000 ludności ...	o	x	x	-0,2	0,5	-0,5	-0,6	-1,7	-2,3	-0,8	-0,6
23		w	1,2	2,6	2,8	5,4	1,3	2,5	-1,1	-0,5	1,3	1,8
24		m	-0,8	-1,7	-1,4	-1,6	-1,6	-2,7	-2,5	-4,3	-1,9	-2,1
	Saldo migracji zagranicznych ludności											
25	na pobyt stały na 1000 ludności ...	o	-0,5	-0,1	-0,5	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
26		w	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
27		m	-0,6	-0,2	-0,6	-0,2	-0,4	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2
28	Saldo migracji wewnętrznych i zagra- nicznych na pobyt stały	o	-17945	-4334	-2102	1071	-1521	-1649	-3916	-5136	-996	-830
29		w	14097	39119	2187	4697	1000	2031	-1259	-596	446	658
30		m	-32042	-43453	-4289	-3626	-2521	-3680	-2657	-4540	-1442	-1488
31	na 1000 ludności	o	-0,5	-0,1	-0,7	0,4	-0,7	-0,8	-1,8	-2,4	-1,0	-0,8
32		w	1,0	2,6	2,6	5,3	1,3	2,5	-1,1	-0,5	1,2	1,8
33		m	-1,4	-1,9	-2,1	-1,8	-2,0	-2,9	-2,6	-4,5	-2,2	-2,3
	Ludność według ekonomicznych grup wieku^b											
	Ludność w wieku przedprodukcyjnym											
34	w tys.	o	8850,7	7202,3	624,9	504,5	494,7	404,2	534,3	415,7	241,9	194,7
35		w	3876,5	3226,4	210,5	177,7	214,0	183,5	300,1	239,0	95,7	79,3
36		m	4974,2	3975,9	414,4	326,8	280,8	220,7	234,3	176,7	146,2	115,5

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja). ^b Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności
a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD - 10 Revision). b Data of the National Population

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification		No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas		u – urban areas
1,183	1,279	1,340	1,332	1,237	1,366	1,053	1,102	t	Total fertility rate		1
1,419	1,420	1,564	1,477	1,498	1,465	1,114	1,129	r			2
1,066	1,201	1,128	1,184	1,115	1,301	1,001	1,076	u			3
0,576	0,618	0,656	0,649	0,600	0,663	0,512	0,544	t	Gross reproduction rate		4
0,694	0,688	0,770	0,722	0,735	0,715	0,547	0,563	r			5
0,517	0,579	0,549	0,575	0,536	0,629	0,482	0,527	u			6
0,724	0,777	1,162	1,195	0,909	1,079	0,910	0,894	t	Demographic dynamics rate		7
0,790	0,835	1,323	1,304	0,963	0,990	0,897	0,869	r			8
0,685	0,745	0,998	1,086	0,876	1,135	0,924	0,919	u			9
<i>Death by selected causes^a per 10 thous. population:</i>											
0,6	0,8	0,5	0,7	0,7	1,1	0,4	0,7	t	infectious and parasitic diseases		10
0,6	0,7	0,4	0,7	0,7	0,8	0,5	0,7	r			11
0,6	0,8	0,6	0,8	0,8	1,2	0,3	0,8	u			12
26,0	26,8	21,3	22,0	24,8	24,5	21,3	22,8	t	malignant neoplasm		13
24,8	23,9	19,3	20,1	22,4	22,7	21,8	22,5	r			14
26,6	28,5	23,3	24,0	26,2	25,5	20,9	23,1	u			15
54,5	54,0	44,6	41,8	44,6	46,5	46,4	45,3	t	diseases of the circulatory system		16
65,1	59,9	46,7	41,9	52,0	53,4	50,6	49,8	r			17
48,7	50,6	42,5	41,8	40,6	42,6	42,5	41,2	u			18
5,3	5,8	3,4	3,8	5,1	6,9	2,7	4,0	t	diseases of the respiratory system		19
5,5	5,4	3,9	4,1	5,3	7,1	2,9	4,3	r			20
5,2	6,0	2,9	3,4	4,9	6,9	2,6	3,6	u			21
7,9	7,4	5,8	5,1	7,7	7,2	5,4	4,9	t	external causes of death		22
9,0	8,5	5,9	5,5	9,2	9,3	5,4	5,4	r			23
7,3	6,8	5,7	4,7	6,9	6,0	5,4	4,4	u			24
Migration											
<i>Net internal migration of population for permanent residence per 1000 population</i>											
-0,5	-0,7	0,9	1,1	2,4	2,6	-0,6	-0,7	t			22
0,6	3,0	2,3	3,1	2,1	3,4	1,0	1,7	r			23
-1,2	-2,8	-0,4	-0,9	2,6	2,1	-2,2	-2,8	u			24
<i>Net international migration of population for permanent residence per 1000 population</i>											
-0,1	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	-3,7	-1,6	t			25
0,0	0,1	0,0	0,3	0,0	0,1	-3,6	-2,0	r			26
-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	-3,8	-1,2	u			27
<i>Internal and international net migration for permanent residence</i>											
-1605	-1891	3099	4300	12441	14354	-4618	-2258	t			28
585	2822	3717	5640	3804	6641	-1301	-119	r			29
-2190	-4713	-618	-1340	8637	7713	-3317	-2139	u			30
-0,6	-0,7	1,0	1,3	2,4	2,7	-4,3	-2,2	t	per 1000 population		31
0,6	3,1	2,3	3,3	2,1	3,5	-2,6	-0,2	r			32
-1,3	-2,9	-0,4	-0,8	2,6	2,3	-5,9	-4,0	u			33
Population by economic age groups^b											
547,5	441,5	785,6	660,3	1115,5	984,2	241,8	173,0	t	Pre-working age population in thous.		34
220,8	184,2	447,2	382,5	474,5	406,4	120,8	86,9	r			35
326,8	257,3	338,5	277,8	641,0	577,8	121,0	86,1	u			36

i Mieszkań.
and Housing Census.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
1	Współczynnik dzietności ogólnej	o	1,360	1,265	1,308	1,227	1,348	1,392	1,116	1,265
2		w	1,510	1,355	1,633	1,400	1,689	1,646	1,271	1,369
3		m	1,151	1,140	1,126	1,129	1,188	1,244	1,076	1,236
4	Współczynnik reprodukcji brutto	o	0,658	0,617	0,632	0,596	0,660	0,675	0,539	0,607
5		w	0,730	0,659	0,787	0,681	0,833	0,804	0,620	0,660
6		m	0,557	0,558	0,546	0,547	0,579	0,601	0,518	0,592
7	Współczynnik dynamiki demograficznej...	o	1,186	1,160	0,985	0,958	1,245	1,296	0,879	0,939
8		w	1,181	1,131	0,829	0,769	1,722	1,755	0,992	1,074
9		m	1,196	1,208	1,165	1,153	1,051	1,100	0,849	0,903
Zgony według wybranych przyczyn ^a na 10 tys. ludności:										
10	choroby zakaźne i pasożytnicze	o	0,4	0,8	0,5	0,5	0,6	1,2	1,1	0,9
11		w	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,8	1,0	0,7
12		m	0,4	0,9	0,5	0,5	0,6	1,4	1,1	0,9
13	nowotwory złośliwe	o	18,0	18,4	21,6	23,5	24,2	24,5	23,8	25,2
14		w	18,7	18,3	25,8	26,7	19,6	20,3	21,2	21,8
15		m	17,1	18,6	18,7	21,3	26,4	26,7	24,4	26,1
16	choroby układu krążenia	o	45,6	43,0	42,2	42,1	36,0	33,4	46,2	46,9
17		w	50,7	47,5	57,9	58,4	33,3	29,8	51,4	47,9
18		m	38,0	36,8	31,2	31,4	37,3	35,3	44,8	46,6
19	choroby układu oddechowego	o	3,5	4,4	4,5	5,8	3,8	5,5	4,0	4,3
20		w	4,4	4,9	6,7	7,7	4,0	5,1	4,0	4,2
21		m	2,1	3,7	3,0	4,6	3,7	5,8	4,0	4,3
22	zewnętrzne przyczyny zgonu	o	5,2	5,0	7,5	6,7	6,3	5,9	6,6	6,3
23		w	5,7	5,4	9,2	8,3	7,5	6,7	6,5	6,4
24		m	4,5	4,4	6,3	5,7	5,8	5,5	6,7	6,3
Migracje										
Saldo migracji wewnętrznych ludności										
22	na pobyt stały na 1000 ludności ...	o	-1,1	-1,0	-1,2	-1,6	0,9	1,1	-0,3	-0,8
23		w	0,1	0,5	-3,3	-0,7	2,8	5,7	3,6	4,3
24		m	-3,1	-3,2	0,2	-2,2	0,0	-1,2	-1,4	-2,2
Saldo migracji zagranicznych ludności										
25	na pobyt stały na 1000 ludności ...	o	-0,3	0,0	-0,3	-0,1	-0,6	-0,1	-1,7	-0,4
26		w	-0,1	0,1	0,1	0,1	-0,2	-0,1	-1,2	-0,5
27		m	-0,6	-0,1	-0,5	-0,1	-0,8	-0,2	-1,9	-0,4
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały										
28		o	-3007	-2177	-1803	-1974	682	2279	-9809	-5672
29		w	82	769	-1615	-299	1802	4414	2313	3936
30		m	-3089	-2946	-188	-1675	-1120	-2135	-12122	-9608
31	na 1000 ludności	o	-1,4	-1,0	-1,5	-1,6	0,3	1,0	-2,1	-1,2
32		w	0,1	0,6	-3,2	-0,6	2,6	5,7	2,3	3,8
33		m	-3,6	-3,3	-0,3	-2,3	-0,8	-1,4	-3,2	-2,7
Ludność według ekonomicznych grup wieku^b										
Ludność w wieku przedprodukcyjnym										
34	w tys.	o	550,6	427,7	298,4	227,1	528,1	455,1	1018,2	795,1
35		w	345,4	270,5	125,5	96,7	210,5	191,0	241,8	200,5
36		m	205,2	157,2	173,0	130,4	317,6	264,1	776,3	594,6

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja). ^b Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności
a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD – 10 Revision). b Data of the National Population

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification		No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas	
1,272	1,227	1,382	1,305	1,288	1,376	1,237	1,215	t	Total fertility rate	1
1,450	1,309	1,699	1,499	1,497	1,515	1,528	1,392	r		2
1,085	1,123	1,183	1,166	1,142	1,264	1,110	1,124	u		3
0,619	0,593	0,658	0,631	0,625	0,670	0,599	0,601	t	Gross reproduction rate	4
0,711	0,631	0,811	0,726	0,725	0,739	0,750	0,679	r		5
0,522	0,544	0,562	0,563	0,556	0,615	0,532	0,560	u		6
0,874	0,845	1,234	1,140	1,087	1,238	1,059	0,991	t	Demographic dynamics rate	7
0,853	0,822	1,414	1,256	1,239	1,367	1,311	1,138	r		8
0,906	0,879	1,104	1,059	0,975	1,140	0,949	0,926	u		9
									Death by selected causes ^a per 10 thous. population:	
0,7	0,5	0,6	0,7	0,4	0,5	0,5	1,0	t	infectious and parasitic diseases	10
0,9	0,6	0,7	0,5	0,5	0,5	0,4	0,7	r		11
0,4	0,4	0,6	0,8	0,4	0,5	0,5	1,1	u		12
22,1	23,5	22,3	22,8	22,7	23,7	23,4	24,8	t	malignant neoplasm	13
22,5	22,7	21,7	21,7	20,6	21,3	21,3	21,9	r		14
21,6	24,5	22,7	23,5	24,2	25,7	24,4	26,1	u		15
50,8	50,2	30,6	35,0	42,1	37,9	40,3	40,6	t	diseases of the circulatory system	16
58,4	56,2	32,5	36,7	42,3	38,7	40,6	41,5	r		17
41,8	42,9	29,3	33,9	41,9	37,3	40,2	40,2	u		18
5,2	5,1	4,8	6,6	3,3	5,7	2,6	4,6	t	diseases of the respiratory system	19
6,1	6,0	5,5	6,9	3,8	5,8	3,2	4,6	r		20
4,1	4,0	4,4	6,3	3,0	5,7	2,4	4,6	u		21
7,1	6,9	6,8	6,5	6,3	5,4	7,1	6,5	t	external causes of death	22
8,1	8,1	8,3	7,7	6,8	6,4	7,5	7,6	r		23
5,9	5,4	5,8	5,7	5,9	4,7	6,9	6,0	u		24
									Migration	
									Net internal migration of population for permanent residence per 1000 population	
-1,8	-1,9	-1,5	-2,0	0,7	0,5	-0,6	-0,6	t		22
0,3	0,6	-2,6	-0,5	2,3	4,9	1,2	1,7	r		23
-4,3	-4,9	-0,7	-3,1	-0,5	-2,9	-1,4	-1,6	u		24
									Net international migration of population for permanent residence per 1000 population	
-0,1	0,1	-0,6	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	0,1	t		25
0,0	0,1	-0,5	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,1	r		26
-0,2	0,1	-0,7	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3	0,1	u		27
									Internal and international net migration for permanent residence	
-2459	-2305	-3030	-2996	2051	1405	-1352	-855	t		28
196	467	-1802	-281	3340	7354	602	985	r		29
-2655	-2772	-1228	-2715	-1289	-5949	-1954	-1840	u		30
-1,9	-1,8	-2,1	-2,1	0,6	0,4	-0,8	-0,5	t	per 1000 population	31
0,3	0,7	-3,2	-0,5	2,4	4,8	1,2	1,8	r		32
-4,5	-4,8	-1,4	-3,1	-0,7	-3,1	-1,7	-1,5	u		33
									Population by economic age groups^b	
300,9	232,2	365,0	287,9	810,5	681,8	392,7	317,1	t	Pre-working age population in thous.	34
174,9	138,8	163,2	132,5	388,4	340,8	143,3	116,1	r		35
126,0	93,3	201,8	155,4	422,1	341,1	249,4	200,9	u		36

i Mieszkań.
and Housing Census.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie		Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie	
			2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
	Ludność w wieku przedprodukcyjnym w tys. (dok.)											
1												
	w tym kobiety	o	4319,6	3510,8	305,4	246,1	241,5	197,3	260,7	202,8	118,5	95,0
2		w	1891,9	1571,9	102,9	86,6	104,4	89,3	146,5	116,4	47,0	38,7
3		m	2427,8	1939,0	202,6	159,5	137,1	108,0	114,2	86,5	71,6	56,3
4	Ludność w wieku produkcyjnym w tys. ...											
5		o	23625,7	24797,4	1838,8	1912,2	1284,0	1355,0	1307,5	1375,4	632,5	671,6
6		w	8456,0	9539,1	498,8	576,2	459,4	529,2	648,6	710,9	213,9	243,9
7		m	15169,8	15258,3	1340,0	1336,0	824,5	825,9	658,8	664,5	418,7	427,7
8	w tym kobiety											
9		o	11481,1	11823,5	898,5	910,2	629,6	646,1	629,2	651,1	307,9	317,6
10		w	3922,2	4402,5	232,7	265,6	214,6	244,1	296,3	323,8	99,6	111,9
11		m	7558,9	7421,0	665,8	644,6	415,0	402,1	332,9	327,3	208,4	205,7
12	Ludność w wieku poprodukcyjnym w tys. ..											
13		o	5749,1	6512,1	443,2	498,5	290,4	338,4	357,3	384,6	134,3	156,5
14		w	2286,7	2340,4	121,8	123,6	107,4	115,1	224,8	214,3	48,3	50,4
15		m	3462,4	4171,7	321,5	374,9	183,0	223,2	132,5	170,3	86,0	106,1
16	w tym kobiety											
17		o	3910,8	4533,6	305,9	356,4	198,4	237,5	240,3	266,9	92,3	112,0
18		w	1523,1	1600,4	83,7	88,5	71,5	79,2	148,6	146,9	32,8	35,8
19		m	2387,6	2933,2	222,1	268,0	126,8	158,3	91,7	120,0	59,4	76,2
20	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym											
21		o	61,8	55,3	58,1	52,5	61,1	54,8	68,2	58,2	59,5	52,3
22		w	72,9	58,4	66,6	52,3	69,9	56,4	80,9	63,8	67,3	53,2
23		m	55,6	53,4	54,9	52,5	56,2	53,7	55,7	52,2	55,5	51,8
24	Ludność w wieku produkcyjnym w % ogółu ludności											
25		o	61,8	64,4	63,2	65,6	62,0	64,6	59,5	63,2	62,7	65,7
26		w	57,8	63,1	60,0	65,7	58,8	63,9	55,3	61,1	59,8	65,3
27		m	64,3	65,2	64,5	65,6	64,0	65,0	64,2	65,7	64,3	65,9
28	Pracujący^{ab}:											
29	w tys.	o	7685,5	8640,5	594,8	703,1	396,4	441,9	337,7	368,7	187,7	219,0
30		w	1196,6	1540,9	81,8	114,1	62,8	87,7	76,2	84,4	31,1	39,8
31		m	6488,9	7099,6	513,0	589,0	333,6	354,2	261,5	284,3	156,6	179,1
32	na 1000 ludności											
33		o	201	224	205	241	192	211	154	170	186	214
34		w	82	102	98	129	80	106	65	73	87	106
35		m	275	304	248	289	260	280	255	282	241	276
36	Bezrobotni zarejestrowani^c:											
37	w tys.	o	3217,0	1982,7	279,3	143,6	211,6	139,6	178,9	122,4	109,6	59,1
38		w	1341,3	874,5	92,5	51,3	90,9	63,1	96,3	66,6	43,9	24,8
39		m	1875,7	1108,2	186,8	92,3	120,7	76,5	82,6	55,8	65,6	34,4
40	w tym kobiety											
41		o	1645,8	1060,2	143,2	76,4	111,7	78,3	86,9	62,2	55,5	32,7
42		w	664,5	470,0	46,6	27,4	46,7	35,9	44,6	33,8	22,1	13,9
43		m	981,2	590,2	96,6	49,0	65,0	42,4	42,3	28,4	33,3	18,8
44	z liczby ogółem bezrobotni zarejestrowani w tys.:											
45	w wieku do 24 lat ^c	o	895,8	416,1	69,9	24,0	61,2	30,4	55,9	28,9	27,8	11,6
46		w	427,1	231,8	26,0	10,8	29,7	16,6	34,6	19,5	12,1	5,5
47		m	468,7	184,3	44,0	13,2	31,6	13,8	21,3	9,4	15,7	6,1
48	powyżej 55 lat											
49		o	79,1	226,0	7,8	21,9	4,5	13,5	3,1	11,1	2,1	7,3
50		w	25,3	77,7	2,1	6,8	1,6	4,9	1,5	4,8	0,7	2,7
51		m	53,8	148,3	5,7	15,1	2,9	8,6	1,7	6,3	1,3	4,6

a Stan w dniu 31 XII. b Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. c Od czerwca a As of 31 XII. b Excluding economic entities employing up to 9 persons; by actual workplace and kinds of activity. c Since June 2004 without juvenile school

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
								<i>Pre-working age population in thous. (cont.)</i>	
267,1	214,8	383,2	322,2	543,9	480,0	117,7	84,4	t of which females	1
107,7	89,6	218,0	186,6	231,4	198,2	59,0	42,5	r	2
159,4	125,3	165,2	135,6	312,6	281,8	58,7	41,9	u	3
1618,9	1615,6	1960,8	2122,5	3156,7	3344,2	663,9	666,1	t Working age population in thous.	4
525,2	567,1	921,0	1061,2	1030,4	1173,8	303,1	316,1	r	5
1093,7	1048,5	1039,8	1061,3	2126,3	2170,3	360,8	349,9	u	6
792,6	770,8	951,4	1016,6	1544,2	1614,3	320,1	318,2	t of which females	7
241,1	258,4	431,6	496,7	474,4	539,5	141,5	149,1	r	8
551,4	512,4	519,7	519,9	1069,8	1074,8	178,6	169,1	u	9
446,4	481,5	485,8	554,6	851,0	940,3	159,3	177,1	t Post-working age population in thous.	10
169,2	165,5	237,3	252,8	306,5	306,7	81,0	81,0	r	11
277,2	316,0	248,5	301,8	544,4	633,6	78,3	96,1	u	12
306,7	342,8	328,2	378,8	573,1	652,2	110,2	122,3	t of which females	13
111,9	113,7	158,1	170,2	201,0	208,1	55,7	54,8	r	14
194,8	229,1	170,1	208,7	372,1	444,0	54,5	67,5	u	15
								<i>Non-working age population per 100 of working-age population</i>	
61,4	57,1	64,8	57,2	62,3	57,5	60,4	52,6	t	16
74,2	61,7	74,3	59,9	75,8	60,8	66,6	53,1	r	17
55,2	54,7	56,4	54,6	55,8	55,8	55,2	52,1	u	18
								<i>Working age population in % of total population</i>	
62,0	63,6	60,7	63,6	61,6	63,5	62,3	65,5	t	19
57,4	61,9	57,4	62,6	56,9	62,2	60,0	65,3	r	20
64,4	64,6	63,9	64,7	64,2	64,2	64,4	65,7	u	21
								Employed persons^{ab}:	
500,5	562,2	593,3	706,1	1270,6	1449,0	186,8	202,6	t in thous.	22
86,8	105,5	99,0	140,0	141,3	190,2	39,3	45,2	r	23
413,7	456,7	494,4	566,1	1129,4	1258,8	147,5	157,4	u	24
192	222	183	211	248	274	176	200	t per 1000 population	25
95	115	61	82	78	100	78	94	r	26
245	283	304	345	341	371	265	297	u	27
								Registered unemployed persons^a:	
234,9	138,7	208,2	145,1	368,9	246,7	83,4	48,0	t in thous.	28
77,8	46,4	113,3	80,5	156,3	109,0	37,4	21,7	r	29
157,1	92,3	94,8	64,6	212,6	137,7	46,0	26,3	u	30
116,3	71,1	107,4	78,8	182,1	122,2	44,5	26,2	t of which females	31
36,6	23,8	56,9	44,4	73,6	53,6	20,1	11,9	r	32
79,7	47,4	50,4	34,4	108,5	68,6	24,4	14,3	u	33
								<i>of total number of registered unem- ployed persons in thous.:</i>	
60,9	25,6	67,2	38,1	96,4	47,2	21,3	9,6	t at age 24 years and less ^c	34
26,0	12,4	41,0	26,0	49,7	28,3	10,3	5,1	r	35
34,9	13,2	26,1	12,1	46,7	18,9	11,0	4,5	u	36
7,9	19,0	3,0	12,7	13,4	32,3	2,5	6,5	t 55 years and more	37
1,9	4,6	1,1	5,3	4,1	10,7	1,0	2,7	r	38
6,0	14,4	1,9	7,4	9,4	21,6	1,5	3,8	u	39

2004 r. bez młodocianych absolwentów.
leavers.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie		Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
			2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
	Ludność w wieku przedprodukcyjnym w tys. (dok.)										
1	w tym kobiety	o	269,1	208,5	145,4	110,7	257,6	221,3	496,9	388,3	
2		w	168,7	131,8	61,1	46,9	102,9	93,1	117,7	97,9	
3		m	100,3	76,7	84,3	63,8	154,8	128,2	379,3	290,4	
4	Ludność w wieku produkcyjnym w tys. ...		o	1248,0	1358,9	713,2	764,3	1358,6	1468,3	3028,0	3015,4
5		w	709,1	776,8	266,3	284,4	408,0	498,9	595,8	659,9	
6		m	538,9	582,2	446,9	479,9	950,6	969,4	2432,2	2355,5	
7	w tym kobiety	o	599,9	644,5	342,2	361,8	661,8	700,7	1468,8	1443,7	
8		w	330,2	360,1	117,8	126,4	190,6	231,8	281,6	311,8	
9		m	269,7	284,4	224,3	235,4	471,1	468,8	1187,2	1131,9	
10	Ludność w wieku poprodukcyjnym w tys. ..		o	305,3	340,7	196,9	211,0	292,4	352,8	695,6	819,9
11		w	196,4	198,4	105,2	96,7	76,6	88,0	153,7	168,4	
12		m	108,9	142,3	91,7	114,3	215,8	264,8	541,9	651,5	
13	w tym kobiety	o	205,4	233,0	129,7	143,1	198,4	244,2	480,4	562,1	
14		w	131,2	134,4	66,8	63,1	51,0	60,0	104,2	113,6	
15		m	74,2	98,6	63,0	79,9	147,4	184,2	376,2	448,4	
16	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		o	68,6	56,5	69,5	57,3	60,4	55,0	56,6	53,6
17		w	76,4	60,4	86,6	68,0	70,4	55,9	66,4	55,9	
18		m	58,3	51,4	59,2	51,0	56,1	54,6	54,2	52,9	
19	Ludność w wieku produkcyjnym w % ogółu ludności		o	59,3	63,9	59,0	63,6	62,3	64,5	63,8	65,1
20		w	56,7	62,4	53,6	59,5	58,7	64,1	60,1	64,1	
21		m	63,2	66,0	62,8	66,2	64,0	64,7	64,8	65,4	
22	Pracujący^{ab}:										
22	w tys.	o	371,2	420,8	186,3	210,6	438,4	494,7	1118,5	1183,6	
23		w	84,3	99,4	27,7	35,3	65,4	89,5	106,1	125,3	
24		m	286,9	321,3	158,6	175,3	373,0	405,2	1012,4	1058,3	
25	na 1000 ludności	o	176	198	154	175	201	217	236	256	
26		w	67	80	56	74	94	114	107	121	
27		m	337	365	223	242	251	270	271	294	
28	Bezrobotni zarejestrowani^c:										
28	w tys.	o	187,5	146,2	86,1	65,9	191,8	106,7	330,2	186,2	
29		w	118,2	91,2	31,1	22,5	80,4	48,5	57,7	40,5	
30		m	69,3	55,0	55,0	43,4	111,4	58,2	272,4	145,6	
31	w tym kobiety	o	93,8	77,4	42,3	31,7	99,7	60,6	177,4	104,4	
32		w	57,5	48,1	13,9	10,6	41,5	28,1	28,9	22,2	
33		m	36,2	29,3	28,3	21,1	58,2	32,5	148,4	82,2	
34	z liczby ogółem bezrobotni zarejestrowani w tys.:										
34	w wieku do 24 lat ^c	o	55,4	34,8	23,5	14,7	51,7	23,6	96,0	34,5	
35		w	36,5	24,5	11,2	6,7	24,3	13,2	19,3	9,5	
36		m	18,8	10,3	12,3	8,0	27,3	10,4	76,7	25,0	
37	powyżej 55 lat	o	2,7	11,4	2,7	7,9	5,0	12,1	8,3	22,5	
38		w	1,4	5,9	0,9	2,1	1,5	4,3	1,2	4,1	
39		m	1,3	5,5	1,8	5,8	3,5	7,8	7,1	18,4	

a Stan w dniu 31 XII. b Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. c Od czerwca a As of 31 XII. b Excluding economic entities employing up to 9 persons; by actual workplace and kinds of activity. c Since June 2004 without juvenile school

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
<i>Pre-working age population in thous. (cont.)</i>										
147,2	113,3	178,4	140,4	395,4	331,0	191,5	154,6	t	of which females	1
85,6	67,9	79,8	64,8	189,4	165,0	69,9	56,6	r		2
61,6	45,4	98,6	75,6	206,0	166,0	121,6	97,9	u		3
779,1	814,2	876,9	949,2	2084,6	2232,5	1074,2	1132,0	t	Working age population in thous.	4
396,9	437,9	330,1	378,0	840,9	974,7	308,4	350,0	r		5
382,2	376,2	546,8	571,3	1243,7	1257,8	765,8	781,9	u		6
371,1	380,1	424,1	448,6	1018,7	1064,4	521,2	534,8	t	of which females	7
180,8	198,6	150,9	171,3	395,6	453,8	142,6	159,8	r		8
190,2	181,5	273,2	277,3	623,0	610,6	378,6	375,1	u		9
217,1	234,4	186,4	215,0	456,8	533,1	231,1	273,9	t	Post-working age population in thous.	10
130,0	126,1	74,8	78,4	187,8	206,1	65,9	69,0	r		11
87,0	108,3	111,6	136,7	269,0	327,0	165,2	204,9	u		12
145,2	161,8	127,7	151,7	311,2	375,0	157,8	193,8	t	of which females	13
86,1	86,3	50,5	54,2	125,2	142,8	44,8	48,8	r		14
59,1	75,6	77,2	97,5	186,0	232,3	113,0	145,0	u		15
<i>Non-working age population per 100 of working-age population</i>										
66,5	57,3	62,9	53,0	60,8	54,4	58,1	52,2	t		16
76,8	60,5	72,1	55,8	68,5	56,1	67,9	52,9	r		17
55,7	53,6	57,3	51,1	55,6	53,1	54,1	51,9	u		18
<i>Working age population in % of total population</i>										
60,0	63,6	61,4	65,4	62,2	64,8	63,3	65,7	t		19
56,5	62,3	58,1	64,2	59,3	64,1	59,6	65,4	r		20
64,2	65,1	63,6	66,2	64,3	65,3	64,9	65,8	u		21
Employed persons^{ab}:										
208,7	231,2	248,4	272,4	738,3	848,0	307,8	326,6	t	in thous.	22
44,6	53,0	43,9	51,2	162,1	229,8	44,3	50,4	r		23
164,1	178,2	204,5	221,2	576,2	618,2	263,5	276,2	u		24
161	181	174	188	220	245	181	190	t	per 1000 population	25
63	75	77	87	114	150	85	94	r		26
277	310	238	256	298	321	224	233	u		27
Registered unemployed persons^a:										
131,3	83,2	176,6	107,3	249,2	135,0	189,6	108,9	t	in thous.	28
71,3	46,2	84,3	53,2	113,8	64,1	76,0	44,9	r		29
60,0	37,0	92,3	54,1	135,5	70,9	113,7	64,0	u		30
64,7	42,9	92,1	58,4	129,9	78,4	98,4	58,6	t	of which females	31
34,3	24,0	43,5	29,5	58,1	37,9	39,4	25,0	r		32
30,4	18,9	48,6	29,0	71,8	40,4	59,0	33,5	u		33
<i>of total number of registered unem- ployed persons in thous.:</i>										
37,1	18,2	45,7	23,0	80,4	32,6	45,3	19,3	t	at age 24 years and less ^c	34
22,4	12,2	23,5	12,9	40,9	19,0	19,6	9,7	r		35
14,6	6,0	22,2	10,1	39,5	13,6	25,7	9,6	u		36
3,0	8,4	3,9	11,2	4,1	13,0	5,1	15,3	t	55 years and more	37
1,4	3,8	1,7	4,7	1,5	5,0	1,7	5,4	r		38
1,6	4,6	2,2	6,5	2,6	8,0	3,4	9,9	u		39

2004 r. bez młodocianych absolwentów.
leavers.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie	
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
1	Udział bezrobotnych nieposiadających prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w % ... o	83,3	83,5	81,2	80,8	81,6	81,7	89,0	90,2	76,9	80,2
2	w	83,8	84,3	82,0	82,4	81,5	82,9	90,0	91,3	78,2	80,9
3	m	82,9	83,0	80,8	79,9	81,7	80,7	87,7	88,8	76,1	79,7
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej^a											
4	Aktywni zawodowo w tys. .... o	-	17100,7	-	1287,7	-	924,7	-	957,0	-	452,7
5	w	-	6724,2	-	398,0	-	368,5	-	518,6	-	163,9
6	m	-	10376,5	-	889,6	-	556,2	-	438,4	-	288,8
7	pracujący ..... o	-	15050,6	-	1122,7	-	792,1	-	835,7	-	391,4
8	w	-	5960,1	-	346,1	-	316,9	-	461,9	-	141,5
9	m	-	9090,5	-	776,7	-	475,1	-	373,7	-	249,9
10	bezrobotni ^b ..... o	-	2050,1	-	164,9	-	132,6	-	121,3	-	61,2
11	w	-	764,1	-	52,0	-	51,6	-	56,6	-	22,3
12	m	-	1285,9	-	113,0	-	81,1	-	64,7	-	38,9
13	Bierni zawodowo w tys. .... o	-	13907,5	-	1069,2	-	762,4	-	795,5	-	363,0
14	w	-	5251,5	-	299,8	-	288,3	-	421,6	-	129,9
15	m	-	8656,0	-	769,5	-	474,1	-	373,9	-	233,1
16	Współczynnik aktywności zawodowej w % .. o	-	55,1	-	54,6	-	54,8	-	54,6	-	55,5
17	w	-	56,1	-	57,0	-	56,1	-	55,2	-	55,8
18	m	-	54,5	-	53,6	-	54,0	-	54,0	-	55,3
19	Wskaźnik zatrudnienia w % ..... o	-	48,5	-	47,6	-	46,9	-	47,7	-	48,0
20	w	-	49,8	-	49,6	-	48,3	-	49,1	-	48,2
21	m	-	47,8	-	46,8	-	46,1	-	46,0	-	47,9
22	Stopa bezrobocia w % ..... o	-	12,0	-	12,8	-	14,3	-	12,7	-	13,5
23	w	-	11,4	-	13,1	-	14,0	-	10,9	-	13,6
24	m	-	12,4	-	12,7	-	14,6	-	14,8	-	13,5
Podmioty gospodarki narodowej^{cd}											
Wpisane do rejestru REGON na 1000											
25	ludności ..... o	91	100	102	112	89	88	68	75	95	102
26	w	55	66	61	75	56	64	42	49	61	72
27	m	113	123	118	129	109	103	98	104	113	120
Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON											
28	na 1000 ludności ..... o	7	9	7	10	6	9	6	7	8	10
29	w	4	7	5	8	4	7	4	5	5	8
30	m	8	10	8	11	7	10	7	9	9	11
Wyrejestrowane ^{ef} z rejestru REGON na											
31	1000 ludności ..... o	4	10	4	11	3	9	3	7	6	11
32	w	2	7	2	8	2	7	1	5	3	9
33	m	5	12	4	13	4	11	5	10	7	13

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. *b* Osoby w wieku 15-74 lata. *c* Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Data of the National Population and Housing Census. *b* Persons aged 15-74. *c* Excluding persons tending private farms in agriculture. *d* As of 31 XII. *e* In

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
								<i>Share of registered unemployed persons not possessing benefit rights in total number of registered unemployed persons in %</i>		
82,8	83,4	83,7	84,2	84,7	83,9	84,4	84,2	t	1	
85,3	84,7	83,3	84,6	84,9	85,1	84,9	84,8	r	2	
81,5	82,7	84,1	83,7	84,5	83,0	84,0	83,7	u	3	
								Economic activity of the population aged 15 and more^a		
-	1148,5	-	1487,9	-	2464,1	-	420,8	t	<i>Economically active persons</i>	4
-	423,8	-	764,3	-	859,5	-	198,1	r		5
-	724,8	-	723,6	-	1604,6	-	222,6	u		6
-	1011,6	-	1334,4	-	2224,5	-	370,0	t	<i>employed</i>	7
-	384,3	-	691,4	-	775,1	-	176,4	r		8
-	627,3	-	643,0	-	1449,4	-	193,6	u		9
-	136,9	-	153,5	-	239,6	-	50,7	t	<i>unemployed^b</i>	10
-	39,4	-	72,9	-	84,4	-	21,7	r		11
-	97,5	-	80,6	-	155,2	-	29,0	u		12
-	972,4	-	1156,8	-	1853,4	-	367,3	t	<i>Economically inactive persons in thous.</i>	13
-	332,4	-	556,9	-	669,3	-	168,3	r		14
-	640,0	-	599,9	-	1184,1	-	199,0	u		15
-	54,2	-	56,3	-	57,1	-	53,4	t	<i>Activity rate in %</i>	16
-	56,0	-	57,8	-	56,2	-	54,1	r		17
-	53,1	-	54,7	-	57,5	-	52,8	u		18
-	47,7	-	50,5	-	51,5	-	47,0	t	<i>Employment rate in %</i>	19
-	50,8	-	52,3	-	50,7	-	48,2	r		20
-	46,0	-	48,6	-	52,0	-	45,9	u		21
-	11,9	-	10,3	-	9,7	-	12,1	t	<i>Unemployment rate in %</i>	22
-	9,3	-	9,5	-	9,8	-	11,0	r		23
-	13,4	-	11,1	-	9,7	-	13,0	u		24
								Entities of the national economy^{cd}		
								<i>Entered in the REGON register per 1000 population</i>		
89	90	86	99	108	128	80	96	t		25
54	61	56	68	59	71	49	67	r		26
108	107	116	131	135	159	108	123	u		27
								<i>Newly recorded in the REGON register per 1000 population</i>		
7	8	6	9	8	11	5	7	t		28
5	6	4	7	5	7	3	5	r		29
8	10	8	11	9	13	7	8	u		30
								<i>Deleted^{ef} from the REGON register per 1000 population</i>		
3	9	4	9	4	12	3	8	t		31
1	6	2	6	2	7	2	6	r		32
4	11	5	12	4	15	4	11	u		33

d Stan w dniu 31 XII. e W 2002 r. dane za 2003 r. f W 2002 r. według adresu siedziby.
2002 data from 2003. f In 2002 by adress of residence.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
	Udział bezrobotnych nieposiadających prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w % ...									
1	o	83,8	85,9	85,8	87,6	81,3	80,3	86,3	85,3	
2	w	83,9	85,7	87,2	89,7	81,0	80,8	86,2	83,6	
3	m	83,5	86,2	85,1	86,6	81,5	79,9	86,4	85,7	
	Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej^g									
4	Aktywni zawodowo w tys.	o	-	911,6	-	513,7	-	1003,6	-	2014,2
5	w	-	548,4	-	198,8	-	339,0	-	452,9	
6	m	-	363,2	-	314,9	-	664,5	-	1561,3	
7	pracujący	o	-	782,5	-	452,0	-	880,3	-	1786,0
8	w	-	478,7	-	182,1	-	292,7	-	409,3	
9	m	-	303,8	-	269,9	-	587,6	-	1376,7	
10	bezrobotni ^b	o	-	129,1	-	61,7	-	123,3	-	228,2
11	w	-	69,7	-	16,7	-	46,3	-	43,6	
12	m	-	59,5	-	45,0	-	77,0	-	184,6	
13	Bierni zawodowo w tys.	o	-	734,3	-	422,0	-	789,5	-	1773,1
14	w	-	412,1	-	172,2	-	252,3	-	373,0	
15	m	-	322,2	-	249,9	-	537,2	-	1400,1	
16	Współczynnik aktywności zawodowej w % ..	o	-	55,4	-	54,9	-	56,0	-	53,2
17	w	-	57,1	-	53,6	-	57,3	-	54,8	
18	m	-	53,0	-	55,8	-	55,3	-	52,7	
19	Wskaźnik zatrudnienia w %	o	-	47,5	-	48,3	-	49,1	-	47,2
20	w	-	49,8	-	49,1	-	49,5	-	49,6	
21	m	-	44,3	-	47,8	-	48,9	-	46,5	
22	Stopa bezrobocia w %	o	-	14,2	-	12,0	-	12,3	-	11,3
23	w	-	12,7	-	8,4	-	13,7	-	9,6	
24	m	-	16,4	-	14,3	-	11,6	-	11,8	
	Podmioty gospodarki narodowej^{cd}									
	Wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	o	66	71	78	76	99	113	88	96
25	w	45	51	45	48	60	77	69	77	
26	m	96	99	101	95	117	132	93	101	
	Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	o	5	6	6	7	8	11	6	8
28	w	4	5	4	5	5	9	5	7	
29	m	7	8	7	9	9	12	7	8	
30	Wyrejestrowane ^{ef} z rejestru REGON na 1000 ludności	o	3	7	4	8	3	12	5	10
31	w	2	5	3	5	2	8	3	7	
32	m	5	10	6	9	4	13	5	10	
33										

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. b Osoby w wieku 15-74 lata. c Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Data of the National Population and Housing Census. b Persons aged 15-74. c Excluding persons tending private farms in agriculture. d As of 31 XII. e In

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
								<i>Share of registered unemployed persons not possessing benefit rights in total number of registered unemployed persons in %</i>		
84,0	82,8	81,3	80,3	81,5	82,3	81,7	81,6	t	1	
85,7	83,1	82,1	81,0	82,2	83,5	82,1	81,3	r	2	
82,1	82,5	80,6	79,7	81,0	81,3	81,4	81,8	u	3	
								Economic activity of the population aged 15 and more^e		
-	554,6	-	609,5	-	1611,1	-	739,1	t	<i>Economically active persons</i>	4
-	311,8	-	242,2	-	712,9	-	223,7	r		5
-	242,8	-	367,3	-	898,3	-	515,5	u		6
-	475,5	-	511,7	-	1450,8	-	629,4	t	<i>employed</i>	7
-	272,5	-	199,0	-	645,9	-	186,2	r		8
-	203,0	-	312,8	-	804,9	-	443,2	u		9
-	79,1	-	97,7	-	160,3	-	109,7	t	<i>unemployed^b</i>	10
-	39,3	-	43,2	-	67,0	-	37,5	r		11
-	39,8	-	54,5	-	93,3	-	72,3	u		12
-	491,6	-	522,7	-	1191,0	-	643,1	t	<i>Economically inactive persons in thous.</i>	13
-	263,4	-	210,7	-	504,4	-	196,8	r		14
-	228,1	-	312,0	-	686,6	-	446,3	u		15
-	53,0	-	53,8	-	57,5	-	53,5	t	<i>Activity rate in %</i>	16
-	54,2	-	53,5	-	58,6	-	53,2	r		17
-	51,6	-	54,1	-	56,7	-	53,6	u		18
-	45,5	-	45,2	-	51,8	-	45,5	t	<i>Employment rate in %</i>	19
-	47,4	-	43,9	-	53,1	-	44,3	r		20
-	43,1	-	46,0	-	50,8	-	46,1	u		21
-	14,3	-	16,0	-	10,0	-	14,8	t	<i>Unemployment rate in %</i>	22
-	12,6	-	17,8	-	9,4	-	16,8	r		23
-	16,4	-	14,8	-	10,4	-	14,0	u		24
								Entities of the national economy^{cd}		
								<i>Entered in the REGON register per 1000 population</i>		
77	83	76	81	97	109	115	125	t		25
47	55	44	54	62	77	68	85	r		26
112	117	97	99	122	134	136	142	u		27
								<i>Newly recorded in the REGON register per 1000 population</i>		
5	7	6	8	7	10	8	11	t		28
4	5	4	6	5	8	6	9	r		29
7	9	8	9	8	12	9	12	u		30
								<i>Deleted^{ef} from the REGON register per 1000 population</i>		
2	9	6	9	3	10	5	14	t		31
1	6	5	6	2	7	3	11	r		32
3	12	7	11	4	12	6	16	u		33

d Stan w dniu 31 XII. e W 2002 r. dane za 2003 r. f W 2002 r. według adresu siedziby.
2002 data from 2003. f In 2002 by adress of residence.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska Poland		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Wychowanie przedszkolne^{ab}												
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w wieku 3-5 lat na 1000												
1	dzieci w wieku 3-5 lat	o	346	692	362	700	270	604	275	645	371	689
2		w	158	493	140	441	96	408	114	461	164	466
3		m	504	840	480	831	412	761	501	875	515	833
Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc												
4	w przedszkolu	o	94	98	93	97	99	99	97	97	94	101
5		w	89	97	87	96	91	101	91	97	81	94
6		m	95	98	94	97	101	99	99	97	97	103
Szkoły podstawowe^{ac} dla dzieci i młodzieży												
7	Szkoły	o	14810	12986	842	723	751	653	1200	1001	354	314
8		w	10510	9011	485	397	534	459	1038	841	233	201
9		m	4300	3975	357	326	217	194	162	160	121	113
Liczba uczniów na:												
10	1 szkołę	o	288	182	329	212	283	188	274	166	310	204
11		w	191	126	188	131	199	144	190	121	172	120
12		m	383	241	403	254	352	228	442	259	394	256
13	1 pomieszczenie szkolne	o	26	15	25	14	29	16	29	16	26	15
14		w	25	15	22	14	24	14	26	15	23	14
15		m	27	15	26	14	32	17	32	17	26	15
16	1 nauczyciela ^d	o	14	12	14	12	14	12	13	12	14	12
17		w	13	12	13	12	14	12	13	12	13	12
18		m	14	12	14	12	13	12	14	12	14	12
19	1 oddział	o	25	22	25	23	25	23	25	22	25	22
20		w	24	21	23	21	23	22	24	20	23	20
21		m	26	23	26	24	25	23	26	24	26	23
22	1 komputer ^e przeznaczony do użytku uczniów	o	28,6	10,7	29,5	10,4	31,6	11,8	29,9	9,6	31,5	12,0
23		w	22,0	8,9	21,2	7,5	23,1	9,6	24,5	8,3	22,6	9,1
24		m	33,5	12,0	32,6	11,7	38,2	13,6	37,0	11,4	35,2	13,2
25	1 komputer ^e przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu	o	32,1	11,0	33,2	10,7	35,8	12,3	33,2	9,9	35,7	12,3
26		w	24,6	9,2	23,8	7,7	25,9	10,0	28,0	8,6	27,3	9,6
27		m	37,8	12,3	36,7	11,9	43,7	14,1	39,6	11,5	38,9	13,3
Współczynnik skolaryzacji ^f												
28	brutto	o	.	100,0	.	100,2	.	100,8	.	98,4	.	100,5
29		w	.	74,3	.	55,8	.	75,9	.	81,0	.	51,7
30		m	.	122,9	.	125,9	.	123,3	.	124,2	.	135,9
31	netto	o	.	93,3	.	91,4	.	92,2	.	94,4	.	91,4
32		w	.	71,4	.	52,5	.	71,4	.	78,8	.	48,2
33		m	.	112,9	.	113,8	.	110,9	.	117,5	.	122,7

a Stan w dniu 30 IX. b Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, a od roku szkolnego szkołami filialnymi, szkołami sportowymi i mistrzostwa sportowego, szkołami artystycznymi niedającymi uprawnień zawodowych, realizującymi program komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz. f łącznie ze szkołami specjalnymi.

a As of 30 IX. b Pre-primary education establishments include nursery schools and pre-primary sections of primary schools, since 2008/09 school year also and athletic schools, art schools; not leading to professional certification, simultaneously conducting a primary school program, excluding special schools. special schools.

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification		No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas	
Pre-primary education^{ab}										
<i>Children attending pre-primary education establishments aged 3-5 per 1000</i>										
361	705	337	688	380	761	514	789	t	children aged 3-5	1
155	505	183	543	128	507	431	665	r		2
515	838	559	870	576	913	601	903	u		3
<i>Children in nursery schools per 100</i>										
91	99	95	97	95	96	84	92	t	places in nursery school	4
94	102	94	98	94	95	75	84	r		5
91	99	96	97	96	97	92	97	u		6
Primary schools^{ac} for children and youth										
888	801	1543	1414	1888	1654	431	379	t	Schools	7
615	545	1196	1101	1328	1119	316	272	r		8
273	256	347	313	560	535	115	107	u		9
<i>Number of pupils per:</i>										
208	166	171	143	196	186	177	133	t	school	10
117	94	124	101	114	102	110	80	r		11
412	318	331	288	392	363	360	270	u		12
20	13	18	12	19	14	17	11	t	classroom	13
15	9	16	10	15	10	13	8	r		14
26	17	23	16	24	17	23	15	u		15
13	13	12	13	12	13	12	12	t	teacher ^d	16
11	11	12	12	11	11	11	10	r		17
15	15	13	14	13	15	14	14	u		18
22	19	20	18	21	18	20	17	t	section	19
18	15	18	16	18	15	17	13	r		20
25	22	23	21	23	21	24	21	u		21
30,6	9,3	29,3	9,2	30,2	10,3	29,2	8,3	t	personal computer ^e used by pupils	22
20,0	6,1	24,1	7,2	24,3	7,2	20,9	5,8	r		23
46,5	14,0	40,7	13,8	36,2	13,8	43,8	12,4	u		24
<i>personal computer^e with the Internet access used by pupils</i>										
62,2	10,3	53,6	9,9	55,7	11,4	58,0	8,8	t		25
41,9	6,8	45,1	7,8	48,8	8,3	42,2	6,2	r		26
90,2	15,2	71,1	14,6	61,8	14,7	86,3	13,1	u		27
<i>Enrolment rate^f:</i>										
.	100,6	.	99,3	.	104,1	.	97,1	t	gross	28
.	91,0	.	92,5	.	90,5	.	81,1	r		29
.	107,6	.	109,0	.	114,1	.	113,7	u		30
.	96,2	.	95,7	.	98,5	.	92,9	t	net	31
.	87,6	.	89,9	.	87,0	.	78,4	r		32
.	102,4	.	104,1	.	106,9	.	108,0	u		33

2008/09 również zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; bez wychowania przedszkolnego w zakładach opieki zdrowotnej. c Łącznie ze szkoły podstawowej; bez szkół specjalnych. d Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty. e W przypadku wspólnego użytkowania

pre-primary education groups and pre-primary points; excluding pre-primary education in health care institutions. c Including branch schools, sports schools d Full-time and part-time employees calculated as full-time employees. e In case of computers commonly used by a few schools – presented only once. f Including

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Wychowanie przedszkolne^{ab}										
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w wieku 3-5 lat na 1000										
1	dzieci w wieku 3-5 lat	o	270	617	270	658	297	647	444	744
2		w	138	471	54	387	116	474	313	669
3		m	528	843	445	842	425	766	488	767
Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc										
4	w przedszkolu	o	97	99	92	104	93	97	92	98
5		w	91	97	86	98	91	95	89	99
6		m	101	100	93	104	94	98	92	98
Szkoły podstawowe^{ac} dla dzieci i młodzieży										
7	Szkoły	o	1205	1095	550	419	706	660	1323	1158
8		w	1027	917	421	300	461	420	540	503
9		m	178	178	129	119	245	240	783	655
Liczba uczniów na:										
10	1 szkołę	o	153	117	181	156	249	210	250	205
11		w	111	83	91	77	145	127	147	118
12		m	394	292	476	356	445	355	321	271
13	1 pomieszczenie szkolne	o	17	11	18	12	21	15	21	14
14		w	14	9	12	8	16	12	17	9
15		m	24	16	27	17	25	18	22	15
16	1 nauczyciela ^d	o	12	12	12	13	13	14	13	14
17		w	11	11	10	10	12	13	12	12
18		m	14	14	14	14	13	14	14	15
19	1 oddział	o	19	16	20	18	21	20	22	20
20		w	18	14	16	14	19	17	19	16
21		m	23	22	25	22	23	22	23	21
22	1 komputer ^e przeznaczony do użytku uczniów	o	27,8	7,4	31,0	9,4	38,8	12,3	38,0	12,1
23		w	22,2	5,9	18,7	5,9	26,1	8,9	26,2	8,8
24		m	46,6	12,3	52,9	14,1	55,1	16,4	44,3	13,9
25	1 komputer ^e przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu	o	48,9	8,0	48,5	10,6	61,7	13,3	72,2	13,3
26		w	41,9	6,3	31,7	6,9	41,4	9,7	45,2	9,6
27		m	67,3	12,8	72,7	15,1	88,0	17,3	89,0	15,2
Współczynnik skolaryzacji ^f										
28	brutto	o	.	96,3	.	95,6	.	100,8	.	100,2
29		w	.	88,8	.	76,8	.	89,5	.	95,8
30		m	.	109,6	.	110,3	.	109,2	.	101,7
31	netto	o	.	93,4	.	92,3	.	94,7	.	95,5
32		w	.	86,4	.	74,3	.	84,9	.	92,3
33		m	.	105,9	.	106,3	.	102,2	.	96,6

a Stan w dniu 30 IX. b Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczono przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, a od roku szkolnego 2008/09 szkołami filialnymi, szkołami sportowymi i mistrzostwa sportowego, szkołami artystycznymi niedającymi uprawnień zawodowych, realizującymi program komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz. f łącznie ze szkołami specjalnymi.

a As of 30 IX. b Pre-primary education establishments include nursery schools and pre-primary sections of primary schools, since 2008/09 school year also and athletic schools, art schools; not leading to professional certification, simultaneously conducting a primary school program, excluding special schools. special schools.

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodnio-pomorskie		Specification		No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas	
Pre-primary education^{ab}										
<i>Children attending pre-primary education establishments aged 3-5 per 1000</i>										
257	637	255	601	404	730	310	657	t	children aged 3-5	1
129	494	67	371	231	521	70	348	r		2
453	836	419	787	573	931	458	826	u		3
<i>Children in nursery schools per 100</i>										
95	100	93	99	94	97	93	98	t	places in nursery school	4
91	100	88	95	92	96	83	93	r		5
97	100	94	100	95	98	94	99	u		6
Primary schools^{ac} for children and youth										
692	561	580	505	1322	1185	535	464	t	Schools	7
578	455	432	365	978	848	328	268	r		8
114	106	148	140	344	337	207	196	u		9
<i>Number of pupils per:</i>										
147	124	211	168	206	175	245	200	t	school	10
99	84	109	88	119	103	122	96	r		11
392	295	507	377	451	355	440	341	u		12
17	11	20	13	20	13	20	13	t	classroom	13
13	11	13	9	15	10	14	9	r		14
26	15	28	18	25	17	25	16	u		15
12	12	13	13	13	14	14	13	t	teacher ^d	16
11	11	11	11	12	12	12	11	r		17
15	15	15	16	14	15	15	15	u		18
20	17	21	19	21	19	22	19	t	section	19
17	14	17	14	18	16	18	15	r		20
25	22	25	23	24	22	24	21	u		21
29,7	7,8	38,0	9,7	32,5	10,0	35,8	10,7	t	personal computer ^e used by pupils	22
23,2	5,8	24,6	6,0	22,0	7,0	21,8	6,4	r		23
46,1	13,2	57,8	15,6	49,0	14,7	49,8	14,3	u		24
<i>personal computer^e with the Internet access used by pupils</i>										
67,6	8,7	63,7	10,6	56,0	10,9	64,5	11,7	t		25
55,1	6,7	45,4	6,7	42,6	7,8	43,1	7,3	r		26
95,3	13,7	85,3	16,3	74,7	15,5	82,0	15,2	u		27
<i>Enrolment rate^f:</i>										
.	98,8	.	97,8	.	101,7	.	97,6	t	gross	28
.	89,4	.	78,3	.	83,7	.	72,3	r		29
.	113,2	.	115,0	.	120,4	.	112,7	u		30
.	94,8	.	93,0	.	97,1	.	92,4	t	net	31
.	85,7	.	74,0	.	80,6	.	67,6	r		32
.	108,9	.	109,7	.	114,3	.	107,2	u		33

2008/09 również zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; bez wychowania przedszkolnego w zakładach opieki zdrowotnej. c łącznie ze szkoły podstawowej; bez szkół specjalnych. d Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty. e W przypadku wspólnego użytkowania

pre-primary education groups and pre-primary points; excluding pre-primary education in health care institutions. c Including branch schools, sports schools d Full-time and part-time employees calculated as full-time employees. e In case of computers commonly used by a few schools – presented only once. f Including

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska Poland		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Gimnazja^{ab} dla dzieci i młodzieży												
1	Gimnazja	o	5804	6501	363	381	328	356	374	430	148	154
2		w	2878	3366	124	130	149	171	250	292	56	59
3		m	2926	3135	239	251	179	185	124	138	92	95
Liczba uczniów na:												
4	1 szkołę	o	288	182	329	212	283	188	274	166	310	204
5		w	191	126	188	131	199	144	190	121	172	120
6		m	383	241	403	254	352	228	442	259	394	256
7	1 pomieszczenie szkolne	o	26	15	25	14	29	16	29	16	26	15
8		w	25	15	22	14	24	14	26	15	23	14
9		m	27	15	26	14	32	17	32	17	26	15
10	1 nauczyciela ^c	o	14	12	14	12	14	12	13	12	14	12
11		w	13	12	13	12	14	12	13	12	13	12
12		m	14	12	14	12	13	12	14	12	14	12
13	1 oddział	o	25	22	25	23	25	23	25	22	25	22
14		w	24	21	23	21	23	22	24	20	23	20
15		m	26	23	26	24	25	23	26	24	26	23
16	1 komputer ^d przeznaczony do użytku uczniów	o	28,6	10,7	29,5	10,4	31,6	11,8	29,9	9,6	31,5	12,0
17		w	22,0	8,9	21,2	7,5	23,1	9,6	24,5	8,3	22,6	9,1
18		m	33,5	12,0	32,6	11,7	38,2	13,6	37,0	11,4	35,2	13,2
19	1 komputer ^d przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu ...	o	32,1	11,0	33,2	10,7	35,8	12,3	33,2	9,9	35,7	12,3
20		w	24,6	9,2	23,8	7,7	25,9	10,0	28,0	8,6	27,3	9,6
21		m	37,8	12,3	36,7	11,9	43,7	14,1	39,6	11,5	38,9	13,3
Współczynnik skolaryzacji ^e												
22	brutto	o	.	100,0	.	100,2	.	100,8	.	98,4	.	100,5
23		w	.	74,3	.	55,8	.	75,9	.	81,0	.	51,7
24		m	.	122,9	.	125,9	.	123,3	.	124,2	.	135,9
25	netto	o	.	93,3	.	91,4	.	92,2	.	94,4	.	91,4
26		w	.	71,4	.	52,5	.	71,4	.	78,8	.	48,2
27		m	.	112,9	.	113,8	.	110,9	.	117,5	.	122,7
Kultura												
Księgozbiór bibliotek publicznych ^f w wol.												
28	na 1000 ludności	o	3522,6	3439,0	3731,5	3350,6	3716,4	3600,4	3306,5	2889,9	3874,3	3709,1
29		w	3834,6	3531,4	4993,3	4497,4	3887,6	3638,5	3636,9	2913,0	4403,9	3872,2
30		m	3328,7	3379,2	3223,5	2853,5	3611,9	3575,5	2928,5	2863,3	3582,8	3615,0
Czytelniczy ^{gh} bibliotek publicznych na 1000												
31	ludności	o	196	168	225	173	182	143	208	175	209	173
32		w	132	109	157	118	135	101	144	131	136	105
33		m	236	206	252	197	211	171	281	225	249	212

a Stan w dniu 30 IX. b łącznie ze szkołami sportowymi i mistrzostwa sportowego oraz szkołami z oddziałami przysposabiającymi do pracy; bez szkół specjalnych. tylko raz. e łącznie ze szkołami specjalnymi. f Stan w dniu 31 XII. g W ciągu roku. h łącznie z punktami bibliotecznymi.

a As of 30 IX. b Including sports schools and athletic schools as well as job-training schools; without special schools. c Full-time and part-time employees calculated year. h Including library service points.

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
Lower secondary schools^{ab} for children and youth									
342	382	566	694	783	855	135	150	t Lower secondary schools	1
166	196	363	462	375	426	62	69	r	2
176	186	203	232	408	429	73	81	u	3
<i>Number of pupils per:</i>									
302	193	256	157	263	183	326	195	t school	4
195	132	189	121	193	135	200	126	r	5
402	257	376	227	328	230	433	254	u	6
25	15	27	17	25	15	24	14	t classroom	7
24	14	26	16	25	15	21	13	r	8
26	15	29	17	26	15	25	15	u	9
14	12	13	12	13	12	14	12	t teacher ^c	10
13	12	13	12	13	12	13	11	r	11
14	12	13	12	13	12	14	12	u	12
26	23	25	22	25	22	25	22	t section	13
24	21	24	21	24	21	24	20	r	14
26	24	26	24	25	23	26	24	u	15
30,1	10,8	27,4	10,8	24,4	10,2	30,5	10,7	t personal computer ^d used by pupils	16
23,7	9,0	21,8	9,5	22,2	9,2	21,4	7,5	r	17
34,3	12,2	35,5	12,7	25,8	10,8	36,6	13,0	u	18
<i>personal computer^d with the Internet access used by pupils</i>									
34,8	11,1	29,7	11,1	27,7	10,5	34,2	11,1	t	19
26,4	9,2	23,1	9,8	24,7	9,7	23,7	7,9	r	20
40,8	12,6	40,0	12,7	29,7	11,1	41,5	13,3	u	21
<i>Enrolment rate^e</i>									
.	101,3	.	97,9	.	102,2	.	98,4	t gross	22
.	77,8	.	82,6	.	81,3	.	54,1	r	23
.	119,9	.	121,4	.	119,6	.	146,8	u	24
.	94,5	.	94,5	.	96,1	.	90,4	t net	25
.	75,3	.	80,9	.	77,9	.	50,8	r	26
.	109,6	.	115,4	.	111,2	.	133,7	u	27
Culture									
<i>Collection in public libraries^f in vol. per 1000 population</i>									
3427,0	3506,7	3266,4	3244,6	3160,8	3276,4	3977,5	3968,2	t	28
3926,0	3910,8	3271,7	3222,6	3516,2	3240,4	4248,6	4096,0	r	29
3157,2	3277,0	3261,2	3267,6	2966,1	3296,6	3732,5	3851,7	u	30
<i>Borrowers^{gh} in public libraries per 1000 population</i>									
184	162	213	198	173	181	171	161	t	31
122	107	134	115	115	98	112	101	r	32
217	193	291	284	205	227	224	215	u	33

c Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty. d W przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane as full-time employees. d In case of computers commonly used by a few schools – presented only once. e Including special schools. f As of 31 XII. g During the

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Gimnazja^{ab} dla dzieci i młodzieży										
1	Gimnazja	o	453	537	189	203	325	377	621	670
2		w	343	413	90	90	151	186	189	215
3		m	110	124	99	113	174	191	432	455
Liczba uczniów na:										
4	1 szkołę	o	230	135	306	189	302	193	312	192
5		w	159	96	188	129	207	137	213	139
6		m	453	263	413	238	385	247	356	218
7	1 pomieszczenie szkolne	o	26	15	28	16	28	16	24	14
8		w	24	15	24	14	29	16	23	14
9		m	30	15	29	16	28	16	24	14
10	1 nauczyciela ^c	o	14	11	14	12	14	12	13	12
11		w	13	11	14	12	16	12	13	12
12		m	14	12	14	12	14	12	13	12
13	1 oddział	o	25	21	26	23	24	22	25	23
14		w	23	20	24	21	24	21	24	21
15		m	26	24	26	23	25	23	26	24
16	1 komputer ^d przeznaczony do użytku uczniów	o	24,3	9,0	30,1	11,0	33,5	11,9	28,9	11,3
17		w	18,5	7,8	19,8	8,2	26,6	9,3	22,3	9,6
18		m	37,3	11,1	38,3	12,9	38,1	13,9	31,3	11,9
19	1 komputer ^d przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu ...	o	27,2	9,2	32,3	11,4	36,7	12,2	33,2	11,6
20		w	21,0	8,0	21,3	8,6	29,9	9,6	23,9	10,0
21		m	40,4	11,2	41,1	13,2	41,1	14,2	37,0	12,2
Współczynnik skolaryzacji ^e										
22	brutto	o	.	96,3	.	96,2	.	99,6	.	100,8
23		w	.	79,6	.	63,8	.	78,1	.	85,0
24		m	.	127,9	.	122,7	.	116,3	.	106,5
25	netto	o	.	93,4	.	91,8	.	92,5	.	92,7
26		w	.	78,2	.	61,9	.	74,2	.	83,0
27		m	.	122,2	.	116,3	.	106,7	.	96,2
Kultura										
Księgozbiór bibliotek publicznych ^f w wol.										
28	na 1000 ludności	o	4181,8	4087,1	3576,0	3882,9	2905,4	2437,6	3538,8	3614,9
29		w	4174,3	4035,6	4015,9	3938,9	3427,0	2707,9	3780,0	3698,0
30		m	4193,0	4160,1	3269,0	3846,1	2659,9	2296,0	3474,8	3591,0
Czytelniczy ^{gh} bibliotek publicznych na 1000										
31	ludności	o	201	164	164	130	175	141	229	189
32		w	145	116	111	84	127	92	152	138
33		m	283	232	201	159	197	167	249	204

a Stan w dniu 30 IX. b łącznie ze szkołami sportowymi i mistrzostwa sportowego oraz szkołami z oddziałami przysposabiającymi do pracy; bez szkół specjalnych. tylko raz. e łącznie ze szkołami specjalnymi. f Stan w dniu 31 XII. g W ciągu roku. h łącznie z punktami bibliotecznymi.

a As of 30 IX. b Including sports schools and athletic schools as well as job-training schools; without special schools. c Full-time and part-time employees calculated year. h Including library service points.

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification		No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas	
Lower secondary schools^{ab} for children and youth										
197	214	225	249	518	592	237	257	t	Lower secondary schools	1
121	132	107	127	257	311	75	87	r		2
76	82	118	122	261	281	162	170	u		3
<i>Number of pupils per:</i>										
293	189	309	191	299	189	311	198	t	school	4
209	145	187	116	197	132	186	116	r		5
425	260	420	268	399	252	369	240	u		6
26	16	28	15	27	16	28	15	t	classroom	7
25	15	27	13	25	15	28	15	r		8
27	17	28	16	28	16	28	15	u		9
14	12	14	12	14	12	14	12	t	teacher ^c	10
14	12	14	12	13	12	14	11	r		11
14	12	15	13	14	12	14	12	u		12
26	23	26	23	25	22	25	22	t	section	13
25	21	23	20	24	21	23	20	r		14
27	24	27	24	25	23	25	23	u		15
28,4	10,8	33,2	11,3	28,6	10,4	29,6	11,0	t	personal computer ^d used by pupils	16
22,9	9,6	23,5	8,7	20,8	8,9	20,8	9,0	r		17
35,1	12,1	39,8	13,1	34,9	11,5	32,8	11,6	u		18
<i>personal computer^d with the Internet access used by pupils</i>										
32,6	11,2	36,2	11,7	32,4	10,6	33,3	11,2	t		19
26,5	10,0	25,4	8,8	23,9	9,2	26,2	9,4	r		20
39,8	12,5	43,7	13,8	39,1	11,6	35,5	11,8	u		21
<i>Enrolment rate^e</i>										
.	99,1	.	99,8	.	102,4	.	99,8	t	gross	22
.	75,5	.	62,9	.	71,1	.	51,7	r		23
.	137,0	.	133,1	.	135,8	.	129,4	u		24
.	94,3	.	90,3	.	95,0	.	89,4	t	net	25
.	73,4	.	58,3	.	67,9	.	45,3	r		26
.	127,9	.	119,2	.	124,0	.	116,6	u		27
Culture										
<i>Collection in public libraries^f in vol. per 1000 population</i>										
3390,7	3478,8	3830,0	3431,5	3529,3	3461,4	4165,0	4065,9	t		28
3414,6	3294,4	3996,0	3415,2	3660,9	3383,6	4772,1	3938,6	r		29
3362,4	3704,0	3720,3	3442,6	3432,7	3523,4	3897,5	4123,5	u		30
<i>Borrowers^{gh} in public libraries per 1000 population</i>										
171	140	196	157	190	157	202	154	t		31
109	92	128	91	137	109	136	93	r		32
244	197	241	202	228	194	231	181	u		33

c Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty. d W przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane as full-time employees. d In case of computers commonly used by a few schools – presented only once. e Including special schools. f As of 31 XII. g During the

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska Poland		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie	
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
1	Wypożyczenia księgozbioru ^{abc} z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol. .... o	20	19	21	20	20	19	19	20	21	19
2	w	21	20	22	20	20	20	21	20	23	22
3	m	19	18	21	20	19	18	18	19	20	18
4	Seanse ^{ad} na 1 kino stałe ..... o	1194	3502	1060	3828	886	4761	405	1117	362	2210
5	w	617	2088	14	15	-	-	26	9	123	208
6	m	1226	3535	1099	3931	886	4761	428	1160	373	2544
7	Widzowie ^{ad} w kinach stałych na 1000 ludności ..... o	708	1028	763	1232	498	850	281	584	311	904
8	w	34	30	1	0	-	-	2	0	7	22
9	m	1126	1673	1069	1763	799	1405	600	1256	479	1412
10	Instytucje kultury ^{ef} ..... o	3716	3708	267	262	183	205	192	178	104	79
11	w	2195	2236	158	137	91	135	115	113	56	31
12	m	1521	1472	109	125	92	70	77	65	48	48
13	domy kultury ..... o	781	724	34	25	49	38	46	38	20	18
14	w	276	281	10	9	21	16	13	11	3	1
15	m	505	443	24	16	28	22	33	27	17	17
16	ośrodki kultury ..... o	1453	1536	115	135	73	77	119	123	39	39
17	w	826	880	40	53	37	44	92	93	13	13
18	m	627	656	75	82	36	33	27	30	26	26
19	kluby ..... o	390	345	22	9	27	14	24	15	5	4
20	w	114	70	12	3	3	-	9	8	1	-
21	m	276	275	10	6	24	14	15	7	4	4
22	świetlice ..... o	1092	1103	96	93	34	76	3	2	40	18
23	w	979	1005	96	72	30	75	1	1	39	17
24	m	113	98	-	21	4	1	2	1	1	1
25	Ludność ^{ef} przypadająca na 1 instytucję kultury ..... o	10277	10393	10855	11132	11301	10236	11412	12201	9700	12951
26	w	6687	6777	5294	6437	8651	6156	10172	10289	6415	12080
27	m	15459	15887	18917	16277	13923	18104	13264	15526	13532	13514
28	Uczestnicy imprez ^{ef} na 1000 ludności ..... o	791	798	885	877	746	643	872	1039	868	887
29	w	470	440	593	395	405	348	613	552	255	207
30	m	991	1030	1003	1085	954	836	1168	1600	1206	1278
	Ambulatoryjna opieka zdrowotna^e										
	Ludność na:										
	1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^g ..... o	2577	1497	2812	1479	2927	1844	2263	1436	2710	1332
31	w	3774	2437	4232	2527	3861	2937	3006	2215	4212	2416
32	m	2153	1198	2477	1254	2550	1482	1764	1022	2265	1058
33	1 aptekę ogólnodostępną ^h ..... o	4095	3290	3767	3010	4057	3593	3060	2722	4309	3399
34	w	8829	8094	9474	10376	11039	9444	5353	4969	17902	23404
35	m	3072	2376	3032	2302	2928	2555	2053	1789	3038	2276
36											

a W ciągu roku. b łącznie z punktami bibliotecznymi. c Bez wypożyczeń międzybibliotecznych. d Dotyczy filmów długo- i krótkometrażowych. e Stan w h W 2002 r. łącznie z aptekami zakładowymi.
a During the year. b Including library service points. c Excluding interlibrary lending. d Concerns full and short length films. e As of 31 XII. f In 2002 data from company pharmacies.

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
19	20	19	16	19	16	19	19	t	Collection lendings ^{abc} from public libraries per borrower in vol.	1
19	18	20	19	19	18	19	18	r		2
19	20	18	15	18	15	18	20	u		3
1246	3287	1624	3498	2839	5524	409	1323	t	Screenings ^{ad} per fixed cinema	4
16	-	93	-	5780	9898	-	-	r		5
1280	3287	1681	3498	2703	5370	409	1323	u		6
586	853	838	1065	1465	1645	315	606	t	Audience ^{ad} in fixed cinemas per 1000 population	7
1	-	2	0	242	231	-	-	r		8
901	1336	1664	2168	2134	2433	598	1158	u		9
232	196	479	416	246	256	184	213	t	Cultural institutions ^{ef}	10
119	115	311	277	105	117	141	166	r		11
113	81	168	139	141	139	43	47	u		12
49	34	129	104	61	61	47	41	t	cultural establishments	13
9	8	74	66	11	13	35	30	r		14
40	26	55	38	50	48	12	11	u		15
114	105	144	147	125	135	41	47	t	cultural centres	16
68	67	96	101	62	70	19	21	r		17
46	38	48	46	63	65	22	26	u		18
20	15	69	60	30	33	6	5	t	clubs	19
4	1	16	11	5	8	3	2	r		20
16	14	53	49	25	25	3	3	u		21
49	42	137	105	30	27	90	120	t	community centres	22
38	39	125	99	27	26	84	113	r		23
11	3	12	6	3	1	6	7	u		24
11194	12927	6791	8045	20877	20647	5737	4760	t	Population ^{ef} per cultural institution	25
7683	7985	5241	6155	17272	16176	3560	2913	r		26
14892	19943	9661	11812	23562	24410	12876	11285	u		27
625	529	1023	1050	530	540	1041	1071	t	Events participants ^{ef} per 1000 population	28
341	337	541	576	275	233	605	580	r		29
779	638	1505	1541	670	712	1435	1518	u		30
									Ambulatory health care^e	
									Population per:	
3064	1411	2847	1778	3501	1853	1922	1266	t	provider of out-patient health care ^g	31
3690	2423	3544	2583	4690	2700	3336	2188	r		32
2807	1140	2383	1344	3074	1577	1390	914	u		33
3078	2825	3633	3090	5667	3536	4935	3403	t	public pharmacy ^h	34
6489	6513	7827	7134	11204	8603	9504	8955	r		35
2397	2137	2372	1945	4460	2661	3440	2174	u		36

dniu 31 XII. f W 2002 r. dane za 2003 r. g Ambulatoryjne zakłady opieki zdrowotnej łącznie z praktykami lekarskimi; w 2011 r. z poradniami samodzielnymi.

2003, in 2010 data from 2009. g Health care institutions including medical practices; in 2003 with independent out-patient clinics. h In 2002 including

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie	
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
1	Wypożyczenia księgozbioru ^{abc} z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol. .... o	19	20	20	20	21	18	21	20
2	w	20	21	24	23	22	20	22	21
3	m	19	19	18	20	20	17	21	20
4	Seanse ^{ad} na 1 kino stałe ..... o	464	816	620	2356	2840	5124	1262	5681
5	w	18	-	75	-	-	-	66	43
6	m	507	816	674	2352	2840	5124	1302	5789
7	Widzowie ^{ad} w kinach stałych na 1000 ludności ..... o	332	510	350	690	1100	1222	623	1219
8	w	1	-	7	1	-	-	5	2
9	m	818	1231	591	1143	1616	1858	786	1567
10	Instytucje kultury ^{ef} ..... o	333	310	160	158	177	236	276	350
11	w	251	238	102	100	108	170	100	126
12	m	82	72	58	58	69	66	176	224
13	domy kultury ..... o	57	75	26	29	43	42	76	78
14	w	20	46	11	11	18	17	22	18
15	m	37	29	15	18	25	25	54	60
16	ośrodki kultury ..... o	143	131	71	75	61	68	93	145
17	w	117	101	44	46	41	44	48	83
18	m	26	30	27	29	20	24	45	62
19	kluby ..... o	27	17	26	12	22	26	34	67
20	w	13	8	13	2	7	12	-	-
21	m	14	9	13	10	15	14	34	67
22	świetlice ..... o	106	87	37	42	51	100	73	60
23	w	101	83	34	41	42	97	30	25
24	m	5	4	3	1	9	3	43	35
25	Ludność ^{ef} przypadająca na 1 instytucję kultury ..... o	6298	6867	7532	7601	12367	9676	17083	13218
26	w	4972	5243	4847	4770	6534	4618	9948	8191
27	m	10356	12232	12254	12483	21496	22704	21137	16046
28	Uczestnicy imprez ^{ef} na 1000 ludności ..... o	1085	988	1042	953	654	748	522	682
29	w	615	574	555	487	628	559	492	543
30	m	1775	1573	1382	1260	666	846	530	722
	Ambulatoryjna opieka zdrowotna^e								
	Ludność na:								
	1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^g ..... o	2301	1304	2145	1187	1841	1898	2718	1427
31	w	3256	1968	4393	2092	2647	2784	3597	1814
32	m	1607	882	1581	924	1611	1627	2552	1345
33	1 aptekę ogólnodostępną ^h ..... o	4322	3608	4344	3441	3556	3492	4266	3442
34	w	9017	9109	12728	14453	7513	8723	7299	5702
35	m	2447	1944	2976	2291	2850	2657	3843	3090
36									

a W ciągu roku. *b* łącznie z punktami bibliotecznymi. *c* Bez wypożyczeń międzybibliotecznych. *d* Dotyczy filmów długo- i krótkometrażowych. *e* Stan w *h* W 2002 r. łącznie z aptekami zakładowymi.
a During the year. *b* Including library service points. *c* Excluding interlibrary lending. *d* Concerns full and short length films. *e* As of 31 XII. *f* In 2002 data from company pharmacies.

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
19	20	19	19	21	21	20	18	t	Collection lendings ^{abc} from public libraries per borrower in vol.	1
20	20	23	23	22	20	22	21	r		2
18	19	17	18	21	21	19	17	u		3
378	1868	401	1878	1382	3031	501	2267	t	Screenings ^{ad} per fixed cinema	4
31	-	24	10	16	-	292	265	r		5
430	1868	459	1994	1409	3031	533	2467	u		6
327	479	312	686	786	1039	485	868	t	Audience ^{ad} in fixed cinemas per 1000 population	7
6	-	4	1	1	-	58	11	r		8
705	1063	516	1153	1362	1861	672	1255	u		9
127	114	123	151	312	298	321	286	t	Cultural institutions ^{ef}	10
75	62	72	90	169	162	222	197	r		11
52	52	51	61	143	136	99	89	u		12
20	19	32	28	61	67	31	27	t	cultural establishments	13
4	2	6	2	16	26	3	5	r		14
16	17	26	26	45	41	28	22	u		15
53	50	55	71	145	129	62	59	t	cultural centres	16
30	26	33	42	66	58	20	18	r		17
23	24	22	29	79	71	42	41	u		18
9	9	1	5	24	26	44	28	t	clubs	19
-	-	-	-	7	4	21	11	r		20
9	9	1	5	17	22	23	17	u		21
45	36	35	47	82	76	184	172	t	community centres	22
41	34	33	46	80	74	178	163	r		23
4	2	2	1	2	2	6	9	u		24
10170	11212	11617	9620	10769	11596	5284	6024	t	Population ^{ef} per cultural institution	25
9360	11332	7916	6558	8457	9453	2346	2725	r		26
11339	11067	16842	14138	13502	14147	11872	13325	u		27
1121	748	889	1030	1012	804	838	899	t	Events participants ^{ef} per 1000 population	28
425	450	436	499	498	397	446	246	r		29
1582	1111	1224	1393	1239	1125	1080	1194	u		30
									Ambulatory health care^e	
									Population per:	
2459	1584	1936	1189	3239	1315	1637	1355	t	provider of out-patient health care ^g	31
3195	2536	4063	2732	5824	2696	4222	3139	r		32
1932	1086	1438	857	2442	934	1289	1078	u		33
4180	2993	4746	3823	4369	3282	4539	3509	t	public pharmacy ^h	34
9128	6957	16251	15532	9734	8369	15275	16774	r		35
2545	1765	3232	2522	3110	2212	3466	2584	u		36

dniu 31 XII. f W 2002 r. dane za 2003 r. g Ambulatoryjne zakłady opieki zdrowotnej łącznie z praktykami lekarskimi; w 2011 r. z poradniami samodzielnymi.

2003, in 2010 data from 2009. g Health care institutions including medical practices; in 2003 with independent out-patient clinics. h In 2002 including

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
	Ludność na: (dok.)											
1	1 aptekę ogólnodostępną ^a i punkt apteczny	o	3979	2988	3677	2810	3804	3160	3047	2540	4001	2949
2		w	7681	4981	7940	5727	7536	4977	5305	3995	9677	6040
3		m	3062	2373	3023	2302	2921	2550	2049	1789	3024	2276
4	Porady udzielone ^{bc} na 1 mieszkańca ...	o	6,2	7,7	6,1	8,0	6,6	7,7	6,1	8,1	5,7	6,5
5		w	2,7	3,2	2,3	2,8	2,9	3,3	2,8	3,5	1,8	1,9
6		m	8,5	10,6	7,5	10,2	8,9	10,6	9,8	13,4	7,8	9,1
	Pomoc społeczna stacjonarna^{de}											
7	Domy i zakłady	o	1111	1582	64	102	72	77	70	90	37	40
8		w	451	587	24	33	32	30	38	38	17	15
9		m	660	995	40	69	40	47	32	52	20	25
10	Miejsca na 10 tys. ludności	o	23	27	21	27	25	25	24	25	28	27
11		w	24	27	31	36	30	26	23	24	38	32
12		m	22	27	16	22	22	24	25	26	22	23
13	Mieszkańcy na 10 tys. ludności	o	23	26	20	26	25	24	24	24	27	26
14		w	24	27	31	36	30	25	23	23	37	32
15		m	22	26	16	22	23	23	25	24	22	22
	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania^f											
16	Obiekty ogółem	o	7948	7039	918	692	374	299	455	273	332	280
17		w	4044	2850	256	146	201	117	252	116	179	152
18		m	3904	4189	662	546	173	182	203	157	153	128
19	na 1000 km ²	o	25	23	46	35	21	17	18	11	24	20
20		w	14	10	14	8	12	7	10	5	13	11
21		m	184	194	306	247	209	220	210	162	243	198
22	Miejsca noclegowe na 1000 ludności	o	16	16	19	17	12	12	11	8	18	19
23		w	18	15	13	10	17	11	9	5	26	30
24		m	14	16	21	20	10	12	12	12	14	12
25	Noclegi udzielone ^b w tys.	o	44510,4	57148,3	5232,6	4998,7	1988,8	2818,8	1281,9	1487,7	1090,2	1333,7
26		w	14363,2	15090,7	780,8	750,4	586,2	490,5	385,8	253,5	460,4	658,1
27		m	30147,2	42057,6	4451,8	4248,3	1402,5	2328,3	896,1	1234,1	629,7	675,6
28	w tym turystom zagranicznym	o	7105,0	10620,3	795,9	1028,1	114,7	193,3	130,2	146,0	219,3	246,9
29		w	747,6	1069,7	51,3	79,6	6,6	6,3	15,2	24,3	51,4	101,6
30		m	6357,4	9550,6	744,5	948,5	108,2	187,0	115,0	121,7	167,9	145,3
31	na 1000 ludności	o	1164	1483	1800	1714	961	1343	583	684	1080	1304
32		w	982	998	939	854	750	592	329	218	1286	1760
33		m	1277	1797	2145	2085	1089	1834	874	1220	967	1041
34	Korzystający z noclegów ^b w tys.	o	14244,5	21476,6	1587,2	2026,7	534,4	821,5	495,0	655,1	507,5	669,6
35		w	3434,8	4827,7	211,5	271,2	118,8	160,1	113,7	118,2	161,4	281,6
36		m	10809,6	16648,9	1375,7	1755,5	415,6	661,4	381,2	536,9	346,1	388,0
37	w tym turyści zagraniczni	o	3150,2	4409,6	321,8	430,7	64,5	84,2	85,7	97,8	147,8	176,5
38		w	259,7	405,4	16,6	34,8	2,5	4,1	13,1	20,9	34,3	79,3
39		m	2890,4	4004,1	305,2	396,0	62,0	80,1	72,6	76,9	113,4	97,2
40	na 1000 ludności	o	373	557	546	695	258	392	225	301	503	654
41		w	235	319	254	309	152	193	97	102	451	753
42		m	458	711	663	862	323	521	372	531	532	598

a W 2002 r. łącznie z aptekami zakładowymi. *b* W ciągu roku. *c* Bez praktyk lekarskich i stomatologicznych finansowanych wyłącznie ze środków niepublicznych. *d* As of 31 In 2002 including company pharmacies. *b* During the year. *c* Excluding medical and dental practices financed exclusively from non-public funds. *d* As of 31

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
								<i>Population per: (cont.)</i>	
								<i>public pharmacy^a and pharmaceutical outlet</i>	
2973	2607	3577	2801	5503	3225	4912	3000	t	1
5351	4271	7329	4885	9706	5214	9328	5144	r	2
2397	2134	2372	1941	4448	2659	3440	2174	u	3
6,9	8,3	6,7	7,7	5,9	7,8	5,5	6,6	t	4
3,0	3,4	3,4	3,5	2,5	3,3	2,2	2,6	r	5
8,9	11,1	9,9	12,1	7,8	10,4	8,5	10,3	u	6
								Stationary social welfare^{de}	
								<i>Homes and facilities</i>	
77	97	110	145	127	223	40	57	t	7
31	38	47	55	47	93	21	29	r	8
46	59	63	90	80	130	19	28	u	9
29	30	24	28	21	27	26	37	t	10
31	28	19	21	23	32	31	43	r	11
28	31	30	35	20	25	22	32	u	12
29	29	24	27	21	26	26	37	t	13
31	27	19	20	23	31	31	44	r	14
28	30	30	33	20	24	22	31	u	15
								Collective tourist accommodation establishments^f	
								<i>Facilities total</i>	
272	296	963	880	350	391	90	116	t	16
144	125	426	262	134	152	44	49	r	17
128	171	537	618	216	239	46	67	u	18
15	16	64	58	10	11	10	12	t	19
8	7	32	19	4	5	5	6	r	20
114	148	324	373	101	111	62	88	u	21
7	8	20	22	7	8	6	8	t	22
10	10	13	11	5	5	7	10	r	23
6	7	27	34	8	10	4	7	u	24
1347,5	1980,9	6230,6	8394,1	3526,1	5623,0	367,7	568,7	t	25
556,8	803,2	1381,0	1543,1	557,3	716,6	166,2	241,3	r	26
790,7	1177,8	4849,6	6851,0	2968,8	4906,4	201,5	327,4	u	27
156,4	267,4	1179,9	2175,0	1130,7	1740,9	54,6	79,9	t	28
30,1	49,4	47,6	60,7	27,1	44,4	8,1	23,2	r	29
126,3	217,9	1132,3	2114,3	1103,6	1696,4	46,5	56,8	u	30
516	781	1927	2513	688	1066	345	560	t	31
609	875	860	908	308	379	329	499	r	32
466	727	2981	4174	896	1449	360	616	u	33
540,4	1048,2	1944,2	3135,4	1855,7	3311,9	144,8	241,6	t	34
188,4	402,3	346,7	514,1	242,0	421,1	41,5	91,2	r	35
352,1	645,9	1597,4	2621,3	1613,7	2890,8	103,4	150,4	u	36
74,9	126,6	528,1	943,3	619,5	976,8	27,3	32,3	t	37
11,7	23,2	25,4	33,3	16,1	29,5	2,3	7,3	r	38
63,2	103,4	502,7	910,0	603,4	947,3	25,0	25,0	u	39
207	413	601	938	362	628	136	238	t	40
206	438	216	303	134	223	82	188	r	41
207	399	982	1597	487	854	185	283	u	42

d Stan w dniu 31 XII. e Łącznie z filiami. f Stan w dniu 31 VII.
XII. e Including branches. f As of 31 VII.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
	Ludność na: (dok.)									
	1 aptekę ogólnodostępną ^a i punkt apteczny	o	4193	2986	3947	2922	3528	3338	4228	3197
1		o	4193	2986	3947	2922	3528	3338	4228	3197
2		w	8139	4856	7879	5241	7130	6542	6846	3634
3		m	2447	1931	2927	2263	2850	2657	3839	3090
4	Porady udzielone ^{bc} na 1 mieszkańca	o	5,7	7,0	6,3	8,1	6,3	7,3	6,9	8,2
5		w	2,7	3,2	2,1	2,7	3,0	2,8	3,4	4,4
6		m	10,3	12,4	9,2	11,6	7,9	9,7	7,8	9,3
	Pomoc społeczna stacjonarna^{de}									
7	Domy i zakłady	o	51	80	32	46	69	103	118	194
8		w	28	32	8	18	36	37	20	34
9		m	23	48	24	28	33	66	98	160
10	Miejsca na 10 tys. ludności	o	22	26	20	26	18	28	20	26
11		w	22	21	13	24	30	35	16	21
12		m	24	33	26	27	13	25	21	27
13	Mieszkańcy na 10 tys. ludności	o	22	25	20	25	18	27	20	25
14		w	22	21	12	22	29	34	16	20
15		m	24	32	25	26	13	24	21	26
	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania^f									
16	Obiekty ogółem	o	433	353	245	165	870	776	387	508
17		w	274	181	159	72	426	274	132	147
18		m	159	172	86	93	444	502	255	361
19	na 1000 km ²	o	24	20	12	8	48	42	31	41
20		w	16	11	8	4	25	16	15	17
21		m	150	145	94	99	407	451	67	95
22	Miejsca noclegowe na 1000 ludności	o	11	10	12	9	41	34	6	9
23		w	11	10	14	9	48	33	7	9
24		m	12	11	10	9	38	35	6	9
25	Noclegi udzielone ^b w tys.	o	1337,2	2108,5	772,9	901,7	5144,7	5689,5	2560,9	4584,1
26		w	713,3	1116,6	258,7	252,2	1440,4	1228,0	492,7	715,8
27		m	623,9	991,9	514,2	649,5	3704,4	4461,5	2068,1	3868,3
28	w tym turystom zagranicznym	o	134,1	153,3	124,4	136,4	551,7	720,2	318,1	585,4
29		w	31,1	22,7	19,8	23,3	34,6	52,8	15,7	28,4
30		m	103,0	130,5	104,5	113,2	517,1	667,4	302,4	557,0
31	na 1000 ludności	o	635	991	639	750	2359	2496	540	990
32		w	570	896	521	528	2070	1574	497	695
33		m	732	1125	723	896	2494	2976	552	1074
34	Korzystający z noclegów ^b w tys.	o	531,2	718,9	355,0	473,6	1226,9	1661,5	1059,0	1805,0
35		w	217,9	302,2	94,1	119,2	273,1	318,0	175,4	255,7
36		m	313,3	416,7	260,9	354,4	953,8	1343,5	883,6	1549,3
37	w tym turyści zagraniczni	o	73,9	69,9	85,6	90,3	234,3	282,4	135,3	274,2
38		w	12,5	11,9	11,3	15,1	10,9	15,7	7,4	16,9
39		m	61,4	58,0	74,3	75,2	223,3	266,7	127,9	257,2
40	na 1000 ludności	o	252	338	294	394	563	729	223	390
41		w	174	242	189	250	393	408	177	248
42		m	367	473	367	489	642	896	236	430

a W 2002 r. łącznie z aptekami zakładowymi. *b* W ciągu roku. *c* Bez praktyk lekarskich i stomatologicznych finansowanych wyłącznie ze środków niepublicznych. *d* As of 31

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodnio-pomorskie		Specification		No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas		u – urban areas
										<i>Population per: (cont.)</i>	
3915	2624	4623	3442	4231	2989	4376	3250	t		<i>public pharmacy^a and pharmaceutical outlet</i>	1
7399	4364	13228	7378	8459	5355	12365	7894	r			2
2513	1765	3232	2522	3095	2212	3406	2567	u			3
6,4	7,1	6,3	7,2	5,7	7,5	6,1	7,4	t		<i>Consultations provided^{bc} per capita</i>	4
3,4	3,7	2,2	2,4	2,1	2,8	1,8	2,1	r			5
9,9	11,4	8,9	10,6	8,2	11,2	8,0	9,8	u			6
										Stationary social welfare^{de}	
40	58	48	68	96	126	60	76	t		<i>Homes and facilities</i>	7
15	27	14	21	51	56	22	31	r			8
25	31	34	47	45	70	38	45	u			9
26	31	27	31	22	24	28	31	t		<i>Places per 10 thous. population</i>	10
19	26	16	22	27	28	37	35	r			11
35	38	34	37	18	22	23	29	u			12
26	31	26	31	22	24	26	29	t		<i>Residents per 10 thous. population</i>	13
19	26	15	22	27	27	35	34	r			14
35	37	34	36	18	21	22	27	u			15
										Collective tourist accommodation establishments^f	
163	166	368	386	717	613	1011	845	t		<i>Facilities total</i>	16
98	78	201	198	468	319	650	462	r			17
65	88	167	188	249	294	361	383	u			18
14	14	15	16	24	21	44	37	t		<i>per 1000 km²</i>	19
9	7	9	8	17	11	30	22	r			20
99	132	280	315	167	197	264	271	u			21
7	9	24	26	12	12	69	62	t		<i>Number of beds per 1000 population</i>	22
7	7	27	28	16	14	149	113	r			23
8	12	22	25	9	10	34	39	u			24
577,5	1248,6	1868,5	2470,1	2398,6	3012,3	8784,7	9928,0	t		<i>Nights spent (overnight stay)^g in thous.</i>	25
285,7	369,7	728,1	870,7	969,0	978,3	4600,8	4102,7	r			26
291,8	878,9	1140,4	1599,4	1429,6	2034,0	4183,9	5825,3	u			27
51,3	65,5	480,1	362,1	395,8	485,0	1267,8	2234,9	t		<i>of which foreign tourists</i>	28
11,2	13,0	69,9	77,8	50,2	59,7	277,7	402,3	r			29
40,1	52,5	410,3	284,3	345,7	425,3	990,1	1832,6	u			30
445	975	1308	1700	715	873	5172	5762	t		<i>per 1000 population</i>	31
407	526	1281	1477	683	642	8882	7658	r			32
490	1523	1326	1852	739	1056	3545	4906	u			33
291,6	435,0	711,5	959,4	1095,5	1649,6	1364,5	1863,6	t		<i>Tourist accommodated^h in thous.</i>	34
154,9	147,0	205,2	273,2	359,4	509,5	530,7	643,2	r			35
136,7	288,0	506,3	686,2	736,0	1140,1	833,7	1220,3	u			36
28,3	28,1	205,2	152,4	219,2	242,3	298,7	401,7	t		<i>of which foreign tourists</i>	37
4,7	5,1	23,2	22,3	25,8	30,6	41,8	55,3	r			38
23,6	22,9	182,0	130,1	193,4	211,7	256,9	346,4	u			39
225	340	498	660	327	478	803	1082	t		<i>per 1000 population</i>	40
221	209	361	463	254	334	1025	1201	r			41
230	499	589	795	380	592	706	1028	u			42

d Stan w dniu 31 XII. e Łącznie z filiami. f Stan w dniu 31 VII.
XII. e Including branches. f As of 31 VII.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Zasoby mieszkaniowe^a												
1	Mieszkania ^b w tys.	o	12523,6	13495,4	989,6	1074,6	657,4	705,2	703,2	734,4	324,7	351,1
2		w	4159,1	4389,7	247,4	268,7	210,8	226,7	358,3	364,1	103,0	110,4
3		m	8364,5	9105,7	742,2	805,9	446,6	478,5	344,8	370,3	221,8	240,8
Przeciętna ^c liczba:												
4	osób ^d w 1 mieszkaniu	o	3,25	3,05	3,07	2,84	3,28	3,09	3,40	3,25	3,25	3,01
5		w	3,87	3,80	3,61	3,48	3,91	3,85	3,69	3,69	3,73	3,59
6		m	2,95	2,70	2,89	2,63	2,98	2,74	3,11	2,86	3,03	2,75
7	izb w mieszkaniu	o	3,70	3,83	3,62	3,83	3,65	3,76	3,74	3,88	3,80	3,97
8		w	4,09	4,36	4,18	4,44	3,97	4,23	3,79	4,02	4,23	4,43
9		m	3,51	3,60	3,44	3,64	3,50	3,55	3,68	3,76	3,61	3,76
Przeciętna ^c powierzchnia użytkowa w m ² :												
10	1 mieszkania	o	68,6	72,4	65,6	70,9	65,2	68,6	73,3	76,7	68,2	72,3
11		w	84,9	92,0	82,5	90,3	80,1	87,5	84,5	89,9	82,2	88,5
12		m	60,8	63,7	60,2	64,8	58,2	60,1	62,4	65,2	61,9	65,3
13	na 1 osobę ^d	o	21,1	23,8	21,4	25,0	19,9	22,1	21,6	23,5	21,0	24,0
14		w	21,9	24,0	22,8	25,7	20,5	22,5	22,9	24,2	22,0	24,5
15		m	20,6	23,6	20,8	24,7	19,5	21,9	20,1	22,8	20,4	23,7
Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje w % ogółu mieszkań^a:												
16	wodociąg	o	95,6	97,0	98,1	98,4	97,1	97,9	89,1	92,9	97,9	98,2
17		w	89,2	92,7	94,7	95,6	92,6	95,0	80,4	86,9	94,9	95,4
18		m	98,7	98,9	99,2	99,3	99,2	99,3	97,6	98,3	99,3	99,4
19	ustęp	o	88,1	93,9	88,5	94,3	89,4	95,0	76,7	86,6	90,3	95,5
20		w	74,4	86,9	78,4	90,9	77,6	89,2	58,5	75,0	81,7	91,5
21		m	94,6	97,1	91,8	95,4	94,9	97,6	94,6	96,9	94,2	97,3
22	łazienkę	o	87,0	91,5	86,9	91,9	86,5	91,7	77,2	84,2	88,9	92,8
23		w	76,0	83,3	80,8	87,0	78,2	85,4	61,0	71,5	83,3	87,5
24		m	92,3	95,3	88,9	93,6	90,4	94,5	93,1	95,4	91,4	95,2
25	gaz z sieci	o	56,4	57,7	67,5	66,8	50,7	51,7	39,1	44,2	54,3	56,7
26		w	17,4	21,2	8,6	12,1	1,8	3,3	9,2	13,8	6,5	12,3
27		m	75,0	74,4	86,6	84,5	73,6	74,1	68,4	71,4	75,8	76,2
28	centralne ogrzewanie	o	77,8	81,7	76,1	79,7	77,4	81,4	71,8	77,0	75,6	79,8
29		w	64,3	71,2	65,8	73,3	66,7	74,2	54,0	61,4	62,5	70,0
30		m	84,3	86,5	79,4	81,8	82,3	84,7	89,2	90,9	81,5	84,1
Budownictwo												
Mieszkania oddane do użytkowania:												
31	ogółem	o	97595	130954	7109	10543	4247	6427	3377	6354	2380	3318
32		w	26519	51006	1154	3598	1213	2637	763	2835	498	1183
33		m	71076	79948	5955	6945	3034	3790	2614	3519	1882	2135
34	na 1000 ludności	o	2,6	3,4	2,4	3,6	2,1	3,1	1,5	2,9	2,4	3,2
35		w	1,8	3,4	1,4	4,1	1,6	3,2	0,7	2,4	1,4	3,2
36		m	3,0	3,4	2,9	3,4	2,4	3,0	2,5	3,5	2,9	3,3
37	na 1000 zawartych małżeństw	o	508	634	522	698	404	569	285	523	536	638
38		w	348	609	292	790	290	561	119	432	323	617
39		m	614	651	616	658	479	574	481	629	649	650

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. *b* Zasoby mieszkaniowe zamieszkanego i niezamieszkanego. *c* Dotyczy mieszkań zamieszkanego. *d* People
a Data of the National Population and Housing Census. *b* Dwelling stocks inhabited and uninhabited. *c* Data concern dwellings stationary inhabited. *d* People

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
								Dwelling stocks^a	
942,2	977,2	985,9	1079,5	1815,4	2067,0	332,8	344,2	t Dwellings ^b in thous.	1
284,4	292,7	423,4	449,2	542,6	590,4	142,3	144,3	r	2
657,8	684,5	562,5	630,4	1272,8	1476,7	190,5	199,9	u	3
								Average ^c number of:	
2,98	2,84	3,54	3,31	3,08	2,87	3,38	3,08	t persons ^d per dwelling	4
3,66	3,66	4,21	4,13	3,78	3,69	3,86	3,63	r	5
2,70	2,52	3,06	2,74	2,80	2,55	3,03	2,71	u	6
3,48	3,61	3,80	3,93	3,53	3,67	4,08	4,19	t rooms per dwelling	7
3,94	4,24	4,23	4,51	3,89	4,22	4,74	4,92	r	8
3,30	3,37	3,49	3,54	3,38	3,47	3,61	3,70	u	9
								Average ^c usable floor space in m ² :	
64,2	67,8	72,9	76,6	66,3	70,8	76,8	79,6	t dwelling	10
84,0	91,6	88,4	95,7	83,4	92,6	95,0	99,9	r	11
56,2	58,8	61,5	63,8	59,3	62,8	63,8	66,1	u	12
21,6	23,9	20,6	23,1	21,5	24,7	22,7	25,8	t per person ^d	13
22,9	24,8	21,0	22,9	22,1	24,7	24,6	27,3	r	14
20,8	23,3	20,1	23,2	21,2	24,7	21,1	24,3	u	15
								Dwellings fitted with basic installations in % of total dwellings^e:	
93,2	95,4	95,8	96,6	92,9	95,9	98,3	98,4	t water-line system	16
84,9	90,4	91,8	93,4	80,7	88,8	96,7	96,8	r	17
96,5	97,3	98,7	98,8	98,0	98,6	99,4	99,4	u	18
82,6	90,5	90,1	94,8	87,2	93,5	91,3	97,0	t lavatory	19
64,0	81,2	81,0	89,9	66,4	82,3	85,4	95,9	r	20
90,1	94,1	96,8	98,1	95,8	97,8	95,5	97,8	u	21
80,7	86,7	90,3	92,9	85,9	91,5	94,4	93,8	t bathroom	22
66,0	76,4	83,0	86,7	67,0	78,9	88,4	90,4	r	23
86,6	90,7	95,7	97,2	93,7	96,3	93,6	96,1	u	24
45,6	47,1	67,4	67,0	59,9	60,8	47,0	48,0	t gas from gas-line system	25
3,3	4,5	48,5	51,6	14,3	19,2	2,5	3,5	r	26
62,7	63,7	81,3	77,6	78,7	76,7	78,8	78,2	u	27
73,8	78,1	77,6	81,2	81,8	85,9	79,9	82,3	t central heating	28
58,3	66,4	67,5	72,4	62,3	70,1	74,5	78,0	r	29
80,1	82,7	85,0	87,3	89,9	92,0	83,8	85,2	u	30
								Construction	
								Dwellings completed:	
4814	6022	9735	12634	22328	25114	1250	1715	t total	31
1690	2675	4198	5474	3856	7667	364	841	r	32
3124	3347	5537	7160	18472	17447	886	874	u	33
1,8	2,4	3,0	3,8	4,4	4,8	1,2	1,7	t per 1000 population	34
1,8	2,9	2,6	3,2	2,1	4,1	0,7	1,7	r	35
1,8	2,1	3,4	4,4	5,6	5,1	1,6	1,6	u	36
373	476	573	684	854	913	263	329	t per 1000 marriages contracted	37
352	565	482	553	399	742	169	326	r	38
386	423	668	835	1121	1016	340	333	u	39

stałe. d Ludność w mieszkaniach.
in dwellings.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Zasoby mieszkaniowe^a										
1	Mieszkania ^b w tys.	o	595,6	620,9	399,3	421,0	689,2	782,7	1654,2	1698,4
2		w	327,4	324,9	156,8	155,7	180,5	205,1	296,6	305,8
3		m	268,2	296,0	242,5	265,3	508,7	577,7	1357,7	1392,6
Przeciętna ^c liczba:										
4	osób ^d w 1 mieszkaniu	o	3,77	3,57	3,33	3,14	3,31	3,04	3,02	2,86
5		w	4,18	4,09	3,72	3,70	4,10	3,99	3,66	3,70
6		m	3,30	3,03	3,10	2,85	3,03	2,71	2,88	2,68
7	izb w mieszkaniu	o	3,93	4,09	3,96	4,06	3,72	3,81	3,61	3,74
8		w	4,10	4,31	4,20	4,42	4,18	4,45	4,40	4,74
9		m	3,73	3,85	3,82	3,88	3,56	3,60	3,44	3,53
Przeciętna ^c powierzchnia użytkowa w m ² :										
10	1 mieszkania	o	76,3	80,1	72,4	75,6	66,7	70,3	65,4	69,0
11		w	86,2	91,1	88,6	94,9	83,2	92,2	89,6	98,6
12		m	64,7	68,8	62,9	66,0	61,0	63,1	60,3	63,1
13	na 1 osobę ^d	o	20,2	22,4	21,7	24,0	20,2	23,1	21,7	24,1
14		w	20,6	22,1	23,8	25,5	20,3	22,9	24,5	26,4
15		m	19,6	22,7	20,3	23,1	20,1	23,3	20,9	23,5
Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje w % ogółu mieszkań^a:										
16	wodociąg	o	93,1	94,9	91,8	94,6	98,8	99,0	98,6	98,7
17		w	88,7	91,5	80,8	86,8	96,3	97,2	95,5	96,1
18		m	98,2	98,4	98,2	98,6	99,7	99,7	99,3	99,2
19	ustęp	o	84,8	92,1	82,8	90,5	94,3	97,6	92,3	95,4
20		w	75,6	86,9	61,4	76,9	85,4	93,6	86,0	93,2
21		m	95,8	97,5	95,5	97,4	97,5	99,0	93,7	95,9
22	łazienkę	o	86,0	90,0	83,2	88,6	91,4	95,1	91,3	93,9
23		w	78,3	83,7	63,7	73,7	84,2	89,6	87,7	90,5
24		m	95,2	96,5	94,7	96,1	93,9	97,0	92,1	94,6
25	gaz z sieci	o	72,0	75,5	29,1	32,3	59,5	56,6	64,7	65,8
26		w	58,0	61,8	2,6	3,7	4,3	8,2	28,6	30,9
27		m	88,5	89,8	44,8	46,8	78,8	73,5	72,3	73,0
28	centralne ogrzewanie	o	72,8	77,6	75,1	80,2	81,4	85,4	79,5	81,4
29		w	60,1	66,4	49,4	57,4	68,5	76,6	78,9	82,2
30		m	87,6	89,2	90,2	91,8	85,9	88,5	79,6	81,3
Budownictwo										
Mieszkania oddane do użytkowania:										
31	ogółem	o	4060	5697	2612	4439	8439	11887	7605	9500
32		w	2010	2985	545	1310	2033	4118	2744	3280
33		m	2050	2712	2067	3129	6406	7769	4861	6220
34	na 1000 ludności	o	1,9	2,7	2,2	3,7	3,9	5,2	1,6	2,1
35		w	1,6	2,4	1,1	2,7	2,9	5,2	2,8	3,2
36		m	2,4	3,1	2,9	4,3	4,3	5,2	1,3	1,7
37	na 1000 zawartych małżeństw	o	366	462	434	705	755	962	331	373
38		w	305	406	203	521	543	919	573	567
39		m	455	545	619	828	862	987	267	316

a Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. *b* Zasoby mieszkaniowe zamieszkałe i niezamieszkałe. *c* Dotyczy mieszkań zamieszkałych
a Data of the National Population and Housing Census. *b* Dwelling stocks inhabited and uninhabited. *c* Data concern dwellings stationary inhabited. *d* People

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodnio-pomorskie		Specification		No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas		u – urban areas
Dwelling stocks^a											
413,1	426,1	446,8	484,0	1013,3	1114,5	560,7	614,4	t	Dwellings ^b in thous.		1
206,6	210,6	160,9	170,3	366,9	408,9	151,3	161,9	r			2
206,6	215,5	285,9	313,7	646,4	705,6	409,4	452,5	u			3
Average ^c number of:											
3,39	3,26	3,34	3,12	3,48	3,24	3,17	2,93	t	persons ^d per dwelling		4
3,79	3,79	3,83	3,76	4,11	3,95	3,68	3,57	r			5
3,01	2,79	3,08	2,80	3,13	2,84	2,99	2,71	u			6
3,63	3,78	3,69	3,77	3,95	4,07	3,70	3,83	t	rooms per dwelling		7
3,81	4,06	3,85	4,05	4,32	4,53	4,00	4,24	r			8
3,47	3,55	3,61	3,63	3,75	3,81	3,60	3,70	u			9
Average ^c usable floor space in m ² :											
70,2	73,5	63,9	66,8	75,9	79,8	65,1	68,9	t	dwelling		10
81,4	86,9	73,0	78,8	90,9	97,4	76,3	83,4	r			11
59,5	62,1	59,1	60,8	67,4	70,1	61,0	64,1	u			12
20,7	22,5	19,1	21,4	21,8	24,6	20,5	23,5	t	per person ^d		13
21,5	22,7	19,1	20,8	22,1	24,4	20,7	23,1	r			14
19,7	22,3	19,2	21,7	21,6	24,6	20,4	23,7	u			15
Dwellings fitted with basic installations											
in % of total dwellings^a:											
89,2	93,0	96,6	97,2	97,8	98,4	98,9	99,1	t	water-line system		16
80,9	87,9	90,7	92,1	95,1	96,5	96,8	97,3	r			17
97,0	97,6	99,8	99,8	99,4	99,4	99,7	99,7	u			18
77,4	87,5	89,7	94,6	91,0	95,9	92,5	96,9	t	lavatory		19
60,7	77,9	75,0	86,1	82,5	91,9	84,2	93,7	r			20
93,3	96,0	97,6	98,9	95,7	98,2	95,5	98,0	u			21
78,1	85,1	88,1	92,0	89,5	93,7	91,1	94,8	t	bathroom		22
63,2	74,5	76,1	82,1	83,3	88,8	85,9	90,1	r			23
92,3	94,5	94,5	97,1	93,1	96,5	92,9	96,4	u			24
40,3	42,3	49,5	48,9	49,4	52,7	61,9	64,1	t	gas from gas-line system		25
8,4	10,4	2,4	3,5	12,0	20,4	9,2	17,3	r			26
70,5	70,7	75,0	72,0	70,5	71,0	80,9	80,1	u			27
75,5	80,2	78,2	82,6	78,1	82,4	81,5	84,9	t	central heating		28
60,9	68,0	60,9	68,9	69,5	76,7	67,3	74,3	r			29
89,4	91,1	87,6	89,6	82,9	85,6	86,7	88,6	u			30
Construction											
Dwellings completed:											
2753	2965	2924	4570	9357	13803	4605	5966	t	total		31
1198	1361	596	1763	2849	7228	808	2051	r			32
1555	1604	2328	2807	6508	6575	3797	3915	u			33
2,1	2,3	2,0	3,1	2,8	4,0	2,7	3,5	t	per 1000 population		34
1,7	1,9	1,0	3,0	2,0	4,7	1,6	3,8	r			35
2,6	2,8	2,7	3,3	3,4	3,4	3,2	3,3	u			36
386	431	404	598	537	716	599	693	t	per 1000 marriages contracted		37
310	355	196	570	368	836	357	745	r			38
475	526	556	617	673	619	699	668	u			39

stale. d Ludność w mieszkaniach.
in dwellings.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
1	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	o	99,3	107,1	85,8	100,2	96,5	99,2	98,8	107,7	94,3	98,0
2		w	131,9	138,4	138,3	143,5	137,1	134,1	126,9	136,2	130,5	126,8
3		m	87,1	87,2	75,6	77,8	80,2	74,9	90,6	84,8	84,7	82,1
4	Kubatura budynków oddanych do użytko- wania ^a w mln m ³	o	92,9	144,9	6,5	11,6	4,1	7,2	2,9	7,0	2,8	5,0
5		w	32,0	66,0	1,6	4,9	1,5	3,7	1,0	3,3	1,0	1,8
6		m	60,9	78,9	4,9	6,7	2,6	3,5	1,9	3,7	1,9	3,1
7	w tym indywidualnych ^b	o	48,9	77,6	2,4	3,9	2,2	4,0	1,8	3,8	1,2	2,0
8		w	24,1	49,1	1,0	2,5	1,3	2,9	0,8	2,7	0,5	1,4
9		m	24,8	28,5	1,4	1,4	0,9	1,1	1,0	1,1	0,8	0,7
Infrastruktura komunalna												
Sieć rozdzielcza ^{cd} w km/100 km ² :												
10	wodociągowa	o	71,9	89,0	61,8	71,9	105,5	123,2	63,2	79,0	35,4	46,8
11		w	59,4	74,3	43,5	52,6	95,4	111,2	56,4	71,3	25,5	34,7
12		m	243,4	287,4	212,7	227,3	314,0	370,9	234,8	272,4	245,3	298,4
13	kanalizacyjna ^e	o	19,5	37,7	27,9	43,8	20,5	38,7	11,0	19,3	11,0	21,4
14		w	7,9	21,8	11,3	25,2	9,4	21,8	4,1	10,7	2,8	10,2
15		m	179,2	251,2	164,6	193,0	251,2	388,8	181,9	232,9	185,1	253,2
16	gazowa ^f	o	37,3	37,0	35,2	31,4	16,4	14,6	27,9	28,4	14,8	20,5
17		w	23,4	21,6	15,4	9,6	6,0	2,6	20,9	20,2	6,0	9,3
18		m	227,9	244,5	197,8	206,7	231,4	263,2	203,2	230,9	201,4	251,3
Ludność korzystająca ^g z sieci w % ogółu ludności:												
19	wodociągowej	o	84,8	87,6	90,3	91,6	89,2	90,9	77,1	81,5	86,9	89,6
20		w	69,7	75,7	75,1	79,9	78,4	82,9	63,5	70,7	72,5	78,8
21		m	94,2	95,4	96,4	96,7	95,7	96,2	92,7	93,9	94,9	95,9
22	kanalizacyjnej	o	56,7	63,5	64,8	69,3	59,2	65,2	43,0	48,5	58,9	64,4
23		w	14,2	27,8	18,1	30,1	17,6	29,7	7,6	15,9	13,4	23,2
24		m	83,1	86,7	83,6	86,3	84,5	88,5	83,5	86,1	84,0	88,1
25	gazowej ^h	o	52,2	52,5	63,2	62,7	44,9	44,4	36,2	39,4	49,9	52,6
26		w	18,6	21,2	8,4	12,6	1,6	3,0	10,1	13,7	6,3	12,3
27		m	73,1	72,7	85,3	84,4	71,2	71,6	66,1	69,1	74,0	75,9
Zużycieⁱ w gospodarstwach domowych:												
28	wody z wodociągów w hm ³	o	1284,3	1202,0	103,8	91,9	72,6	67,3	58,4	57,7	31,9	30,7
29		w	325,2	386,5	19,4	21,4	22,1	26,1	22,2	26,0	8,3	9,7
30		m	959,1	815,5	84,4	70,5	50,5	41,2	36,2	31,7	23,6	21,0
31	na 1 mieszkańca ⁱ w m ³	o	33,6	31,2	35,7	31,5	35,1	32,1	26,6	26,6	31,6	30,0
32		w	22,2	25,6	23,3	24,3	28,3	31,5	19,0	22,4	23,2	26,0
33		m	40,6	34,8	40,7	34,6	39,2	32,5	35,3	31,3	36,2	32,3
34	gazu ^k z sieci w hm ³	o	3708,0	3857	307,2	327,3	122,4	125,7	145,4	153,7	116,0	127,5
35		w	648,8	806,9	21,2	32,5	1,9	8,3	30,3	37,2	9,8	18,9
36		m	3059,3	3050	286,0	294,8	120,5	117,4	115,0	116,5	106,2	108,7
37	na 1 mieszkańca ⁱ w m ³	o	97,0	100,1	105,7	112,3	59,1	59,9	66,1	70,7	115,0	124,7
38		w	44,4	53,4	25,5	37,0	2,4	10,1	25,9	32,0	27,4	50,5
39		m	129,6	130,3	137,8	144,7	93,5	92,5	112,1	115,2	163,1	167,4

a Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy). *b* Realizowane przez osoby fizyczne, kościoły i związki wyznaniowe. *c* Stan g Dane szacunkowe. *h* W 2002 r. bez odbiorców korzystających z gazomierzy zbiorczych. *i* W ciągu roku. *j* Do przeliczeń przyjęto ludność według stanu w dniu 30 VI. *a* Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion). *b* Realized by natural persons, churches and religious associations. *c* As of 31 XII. *h* In 2002 excluding consumers using collective gas-meters. *i* During the year. *j* The number of persons as of 30 VI was used in calculations. *k* Consumption of gas in nature

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
120,3	119,2	104,8	112,1	87,8	106,1	108,1	131,6	t	Average usable floor space of dwelling	1
129,8	144,1	134,0	150,3	131,9	149,5	145,7	154,8	r	in m ²	2
115,2	99,2	82,7	82,9	78,5	87,0	92,7	109,3	u		3
7,1	9,1	8,2	12,2	17,6	26,3	1,9	2,6	t	Cubic volume of buildings completed ^d	4
2,9	4,9	3,9	5,6	5,1	11,4	0,6	1,3	r	in mln m ³	5
4,2	4,1	4,3	6,6	12,5	14,9	1,3	1,2	u		6
4,1	4,9	5,1	7,3	7,8	13,4	0,9	1,7	t	of which private ^b	7
1,8	3,0	3,3	4,8	3,7	8,4	0,4	1,1	r		8
2,3	1,9	1,8	2,5	4,1	5,0	0,6	0,6	u		9
									Municipal infrastructure	
									Distribution network ^{cd} in km/100 km ² :	
106,3	120,7	97,2	116,6	79,1	115,5	67,0	73,5	t	water-line	10
92,8	105,5	83,8	99,8	65,5	99,9	57,9	62,6	r		11
311,9	345,3	206,7	253,4	292,0	357,3	173,2	195,9	u		12
17,0	28,4	34,5	70,1	16,8	31,8	15,1	35,3	t	sewerage ^e	13
4,0	11,5	17,0	46,7	4,3	15,0	6,2	23,1	r		14
215,4	278,2	177,2	261,5	212,6	291,6	117,8	173,1	u		15
18,2	17,8	140,0	136,9	34,9	35,9	20,5	16,1	t	gas-line ^f	16
6,9	4,9	121,0	116,4	19,2	18,0	8,7	3,1	r		17
191,2	208,6	294,9	304,6	280,9	313,3	157,7	163,9	u		18
									Population using ^g system in % of total population:	
88,0	89,7	70,5	76,0	77,6	84,0	94,1	94,5	t	water-line system	19
77,1	81,5	50,6	58,6	57,9	70,5	90,6	91,3	r		20
93,9	94,4	90,3	94,1	88,5	91,5	97,3	97,5	u		21
55,0	59,8	45,7	54,5	55,5	63,1	50,1	60,8	t	sewerage system	22
7,3	16,8	10,5	24,9	8,0	20,5	11,5	31,4	r		23
80,8	84,2	80,6	85,3	81,6	86,8	85,1	87,7	u		24
40,0	39,3	65,1	63,2	54,2	54,5	40,8	41,6	t	gas-line system ^h	25
3,1	4,0	50,5	49,9	14,0	18,0	2,3	3,4	r		26
60,0	59,3	79,6	77,0	76,3	74,9	75,6	76,5	u		27
									Consumptionⁱ in households:	
97,9	87,5	91,6	88,9	198,4	192,7	33,9	29,4	t	water from water-line system in hm ³	28
24,7	29,8	23,5	27,6	36,8	53,5	11,6	11,7	r		29
73,2	57,7	68,1	61,3	161,5	139,2	22,3	17,7	u		30
37,5	34,5	28,3	26,6	38,7	36,5	31,9	29,0	t	per capita ^j in m ³	31
27,1	32,5	14,6	16,2	20,3	28,3	23,0	24,2	r		32
43,1	35,6	41,8	37,4	48,8	41,1	39,8	33,3	u		33
134,9	141,9	426,4	392,5	599,3	775,4	64,4	72,0	t	gas ^k from gas-line system in hm ³	34
9,7	13,5	138,7	142,8	126,2	191,2	1,7	4,4	r		35
125,2	128,4	287,7	249,7	473,1	584,2	62,7	67,7	u		36
51,6	55,9	131,9	117,5	117,0	147,0	60,5	70,9	t	per capita ^j in m ³	37
10,6	14,7	86,4	84,0	69,7	101,3	3,4	9,0	r		38
73,7	79,2	176,8	152,1	142,8	172,5	112,0	127,3	u		39

w dniu 31 XII. *d* Bez przyłączy prowadzących do budynków zbiorowego zamieszkania. *e* Oraz kolektory. *f* W 2002 r. bez przyłączy prowadzących do budynków niemieszkalnych. *k* W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami.

d Without connections leading to collective residential buildings. *e* And collectors. *f* In 2002 without connections leading to non-residential buildings. *g* Estimated data. *units on the basis of which settlements with clients occur.*

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
1	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	o	120,3	117,8	106,7	103,2	91,4	95,4	123,6	125,5
2		w	129,1	137,5	150,0	149,2	127,1	125,8	132,6	147,9
3		m	111,6	96,2	95,2	83,9	80,0	79,3	118,5	113,6
4	Kubatura budynków oddanych do użytko- wania ^a w mln m ³	o	4,4	7,3	2,8	4,6	6,0	10,3	10,3	12,0
5		w	1,8	3,9	1,0	2,0	1,9	4,1	2,5	3,5
6		m	2,6	3,4	1,8	2,7	4,1	6,2	7,9	8,5
7	w tym indywidualnych ^b	o	3,0	4,0	1,8	2,7	2,9	4,9	5,5	6,5
8		w	1,6	2,5	0,9	1,8	1,5	2,6	2,1	3,1
9		m	1,4	1,5	0,9	1,0	1,4	2,3	3,3	3,5
Infrastruktura komunalna										
Sieć rozdzielcza ^{cd} w km/100 km ² :										
10	wodociągowa	o	66,6	75,4	47,8	62,3	61,4	78,2	141,1	162,9
11		w	59,1	63,8	42,5	55,9	48,0	61,2	95,8	109,9
12		m	186,7	238,6	160,5	193,9	272,6	341,2	243,3	282,3
13	kanalizacyjna ^e	o	33,3	77,2	8,0	14,2	24,1	45,3	52,8	99,3
14		w	24,5	63,5	2,8	6,8	10,8	29,1	15,3	42,6
15		m	172,9	270,4	115,9	164,1	234,9	295,8	137,3	226,9
16	gazowa ^f	o	99,8	93,5	5,6	5,0	21,0	25,8	124,4	118,5
17		w	87,8	79,7	2,5	1,5	7,3	8,9	72,0	67,5
18		m	291,9	288,0	69,5	76,3	235,5	288,3	242,6	233,7
Ludność korzystająca ^g z sieci w % ogółu ludności:										
19	wodociągowej	o	72,4	75,9	84,8	87,9	91,2	92,8	92,6	93,4
20		w	60,0	64,8	69,9	75,7	78,7	83,0	77,1	80,6
21		m	90,5	91,8	95,2	96,0	97,1	98,0	96,7	97,1
22	kanalizacyjnej	o	44,5	60,7	55,3	61,0	71,3	76,5	65,5	70,1
23		w	19,3	43,1	11,3	17,6	27,9	43,5	15,4	28,6
24		m	81,7	85,6	85,9	89,5	91,8	93,7	78,8	82,1
25	gazowej ^h	o	71,7	71,8	25,8	27,0	53,2	50,8	62,5	61,3
26		w	61,1	59,8	2,6	3,3	4,1	8,0	29,2	29,5
27		m	87,4	88,8	42,0	42,6	76,3	73,1	71,3	70,5
Zużycieⁱ w gospodarstwach domowych:										
28	wody z wodociągów w hm ³	o	48,9	47,3	34,1	37,1	77,4	74,9	163,2	138,1
29		w	19,6	20,5	11,3	15,6	18,1	22,3	20,5	23,6
30		m	29,3	26,8	22,8	21,5	59,3	52,6	142,7	114,5
31	na 1 mieszkańca ^j w m ³	o	23,3	22,2	28,2	30,9	35,5	32,9	34,4	29,8
32		w	15,7	16,4	22,6	32,7	26,0	28,5	20,7	22,9
33		m	34,4	30,4	32,1	29,7	39,9	35,1	38,0	31,8
34	gazu ^k z sieci w hm ³	o	258,2	244,6	45,1	43,8	200,3	207,8	456,8	436,1
35		w	116,3	98,9	4,1	5,9	11,9	23,2	59,6	61,2
36		m	141,9	145,7	41,1	37,9	188,4	184,5	397,2	374,9
37	na 1 mieszkańca ^j w m ³	o	122,7	114,9	37,3	36,4	91,9	91,2	96,3	94,2
38		w	93,0	79,3	8,0	12,3	17,1	29,8	60,1	59,4
39		m	166,3	165,3	57,8	52,4	126,9	123,1	105,9	104,1

a Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy). *b* Realizowane przez osoby fizyczne, kościoły i związki wyznaniowe. *c* Stan g Dane szacunkowe. *h* W 2002 r. bez odbiorców korzystających z gazomierzy zbiorczych. *i* W ciągu roku. *j* Do przeliczeń przyjęto ludność według stanu w dniu 30 VI. *a* Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion). *b* Realized by natural persons, churches and religious associations. *c* As of 31 XII. *h* In 2002 excluding consumers using collective gas-meters. *i* During the year. *j* The number of persons as of 30 VI was used in calculations. *k* Consumption of gas in nature

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas		No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
118,1	108,2	84,2	101,8	101,2	107,3	91,9	96,9	t	Average usable floor space of dwelling in m ²	1
131,2	132,4	130,9	140,4	125,5	122,1	137,7	121,6	r		2
108,0	87,7	72,2	77,6	90,6	91,0	82,2	83,9	u		3
3,2	4,0	2,6	4,3	9,2	16,1	3,2	5,4	t	Cubic volume of buildings completed ^d in mln m ³	4
1,8	1,4	0,9	2,3	3,9	9,8	0,8	2,1	r		5
1,4	2,6	1,8	2,0	5,3	6,4	2,4	3,3	u		6
1,7	2,4	1,6	2,7	5,2	10,8	1,6	2,5	t	of which private ^b	7
1,1	1,2	0,8	1,9	2,7	7,9	0,6	1,4	r		8
0,7	1,2	0,8	0,8	2,5	2,9	1,0	1,1	u		9
									Municipal infrastructure	
									Distribution network ^d in km/100 km ² :	
87,4	109,4	40,9	59,9	87,9	99,4	33,1	45,2	t	water-line	10
77,8	98,9	34,3	52,0	75,8	84,5	24,4	34,2	r		11
248,8	282,2	302,7	369,9	318,4	383,9	171,3	212,5	u		12
14,4	36,3	12,2	22,2	17,5	34,9	14,5	28,7	t	sewerage ^e	13
6,2	25,2	5,3	13,5	6,9	20,3	6,0	17,8	r		14
152,8	218,5	285,6	363,9	220,1	311,2	148,1	195,2	u		15
30,0	29,1	8,9	7,8	32,6	36,9	22,6	22,3	t	gas-line ^f	16
21,7	20,2	3,8	2,2	18,9	21,0	12,6	10,2	r		17
169,8	175,4	211,9	229,9	293,3	338	181,3	206,2	u		18
									Population using ^g system in % of total population:	
79,6	84,3	86,4	89,1	91,2	92,6	92,7	93,4	t	water-line system	19
67,7	75,5	70,6	76,9	84,8	87,5	83,7	86,0	r		20
93,6	95,0	96,9	97,5	95,9	96,7	96,6	96,8	u		21
41,1	50,0	62,1	66,8	54,7	62,6	72,1	76,0	t	sewerage system	22
7,6	22,0	18,7	28,7	16,6	31,8	33,1	43,8	r		23
80,9	84,2	90,8	92,8	82,7	87,1	89,2	90,6	u		24
35,9	36,5	44,6	43,3	44,6	48,1	57,4	60,8	t	gas-line system ^h	25
8,6	10,0	2,3	3,5	11,9	20,2	8,6	17,2	r		26
68,3	68,8	72,6	70,5	68,7	70,2	78,9	80,5	u		27
									Consumptionⁱ in households:	
35,2	34,1	46,1	44,5	122,6	122,5	68,3	57,4	t	water from water-line system in hm ³	28
11,0	14,1	12,8	15,5	46,9	53,2	16,3	16,0	r		29
24,2	20,0	33,3	29,0	75,7	69,3	52,0	41,4	u		30
27,1	26,6	32,3	30,6	36,6	35,5	40,2	33,3	t	per capita ^j in m ³	31
15,6	20,1	22,5	26,2	33,1	34,9	31,6	29,8	r		32
40,6	34,6	38,7	33,6	39,2	36,0	44,0	34,9	u		33
87,1	78,7	88,7	86,8	424,6	413,4	231,2	229,8	t	gas ^k from gas-line system in hm ³	34
11,6	13,4	4,3	6,0	73,5	108,1	27,9	41,3	r		35
75,5	65,3	84,4	80,8	351,1	305,3	203,3	188,5	u		36
67,1	61,5	62,1	59,8	126,7	119,8	136,1	133,4	t	per capita ^j in m ³	37
16,5	19,1	7,6	10,3	51,9	70,9	53,9	77,1	r		38
126,8	113,1	98,1	93,5	181,5	158,6	172,2	158,8	u		39

w dniu 31 XII. *d* Bez przyłączy prowadzących do budynków zbiorowego zamieszkania. *e* Oraz kolektory. *f* W 2002 r. bez przyłączy prowadzących do budynków niemieszkalnych. *k* W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami.

d Without connections leading to collective residential buildings. *e* And collectors. *f* In 2002 without connections leading to non-residential buildings. *g* Estimated data. *units on the basis of which settlements with clients occur.*

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Zużycie^a w gospodarstwach domowych: (dok.)												
1	energii elektrycznej ^b w GWh	o	21659,0	29383,1	1732,7	2160,8	1131,9	1520,9	884,9	1442,2	568,1	747,6
2		w	5531,2	11273,6	379,4	615,3	359,7	661,8	267,9	760,9	162,5	283,3
3		m	16127,8	18109,5	1353,3	1545,5	772,2	859,1	617,0	681,3	405,6	464,3
4	na 1 mieszkańca ^c w kWh	o	566,5	762,7	596,0	741,1	547,0	724,9	402,4	663,1	563,0	730,8
5		w	378,3	745,6	456,5	700,3	460,7	798,5	228,3	653,9	454,0	757,9
6		m	683,1	773,7	651,8	758,7	599,3	676,8	601,6	673,8	623,0	715,1
Łączność												
7	Placówki pocztowe ^d	o	8243	8383	747	624	468	448	595	569	265	269
8		w	4681	4379	329	247	271	237	401	373	159	146
9		m	3562	4004	418	377	197	211	194	196	106	123
Abonenci:												
10	radia ^e na 1000 ludności	o	241	179	259	199	258	195	221	155	261	204
11		w	188	125	206	136	204	145	192	124	221	155
12		m	273	214	280	226	291	227	254	190	284	232
13	telewizji ^e na 1000 ludności	o	234	173	252	191	252	189	213	149	256	198
14		w	183	122	202	132	199	142	185	120	217	152
15		m	266	206	273	217	284	219	246	182	277	224
16	telefonii przewodowej (standardowe łącza główne) ^f na 1000 ludności	o	289	152	312	165	279	132	255	136	288	154
17		w	191	84	224	76	184	76	189	96	194	69
18		m	350	197	348	204	338	164	332	182	339	203
Stan i ochrona środowiska												
19	Powierzchnia gruntów leśnych ^d w tys. ha ...	o	9113,0	9350,7	581,5	606,1	423,9	430,1	567,8	587,9	694,5	707,1
20		w	8672,5	8890,1	521,4	543,5	410,0	415,8	556,4	575,6	679,5	691,6
21		m	440,5	460,6	60,1	62,6	13,9	14,3	11,4	12,3	15,0	15,5
22	w tym lasy	o	8918,1	9143,3	566,9	590,0	413,8	420,2	559,4	579,4	674,3	686,0
23		w	8488,6	8695,4	508,3	529,0	400,4	406,2	548,2	567,4	659,9	671,0
24		m	429,5	447,9	58,6	61,0	13,4	14,0	11,2	12,1	14,4	14,9
25	Lesistość ^d w %	o	28,5	29,2	28,4	29,6	23,0	23,4	22,3	23,1	48,2	49,0
26		w	29,1	29,9	28,6	29,8	23,4	23,7	22,7	23,5	49,4	50,3
27		m	20,3	20,8	27,1	27,6	16,2	16,9	11,6	12,4	22,9	23,2
28	Zalesienia ^g w ha	o	20275,0	5277,1	1533,2	229,9	986,8	342,2	1322,5	347,6	960,9	152,0
29		w	19958,1	5230,2	1463,1	229,6	975,2	341,7	1309,3	347,6	960,0	152,0
30		m	316,9	46,9	70,1	0,3	11,6	0,5	13,2	0,0	0,9	0,0
Grunty zabudowane i zurbanizowane^h												
31	w % gruntów ogółem	o	4,6	5,0	6,6	6,7	4,3	4,6	3,5	3,6	5,2	4,4
32		w	3,3	3,4	4,5	4,6	3,0	3,1	2,7	2,7	4,1	3,2
33		m	23,8	27,0	23,6	23,9	31,9	35,2	23,0	26,0	27,1	29,7
Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlo- wejⁱⁱ w ha												
34		o	52702,1	57320,8	4941,8	5328,4	3210,4	3539,3	2696,3	2723,5	1840,1	1990,8
35		w	5075,4	9373,5	573,8	1067,0	17,1	252,1	309,7	455,4	462,9	638,4
36		m	47626,7	47947,3	4368,0	4261,4	3193,3	3287,2	2386,6	2268,1	1377,2	1352,4
37	na 1 mieszkańca w m ²	o	13,8	14,9	17,1	18,3	15,5	16,9	12,3	12,5	18,2	19,5
38		w	3,5	6,2	6,8	12,1	0,2	3,0	2,7	3,9	12,8	17,0
39		m	20,3	20,5	21,3	20,9	25,0	25,9	23,4	22,5	21,2	20,8

a W ciągu roku. *b* W 2002 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w sieci publicznej. *g* Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. *h* Mieszkaniove, przemysłowe, inne *a* During the year. *b* In 2002 excluding households in which main source of maintenance was income from a private farm in agriculture. *c* The number of persons as wasteland designated for afforestation in land development plan. *h* Residential, industrial, other built-up, urbanized non-built-up, recreation and leisure; as of 1; in

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.	
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011			
Consumption^a in households: (cont.)										
1433,2	1994,6	1880,0	2711,4	3254,4	4684,9	649,1	849,2	t	electricity ^b in GWh	1
255,8	712,0	592,1	1248,1	572,3	1579,9	255,1	420,7	r		2
1177,4	1282,7	1287,9	1463,3	2682,1	3105,1	394,0	428,5	u		3
548,5	786,0	581,6	811,6	635,1	888,3	609,5	836,2	t	per capita ^c in kWh	4
279,5	776,0	368,8	734,4	315,9	836,5	505,1	869,5	r		5
693,5	791,7	791,6	891,5	809,7	917,1	703,6	805,9	u		6
Communication										
457	497	621	608	844	926	272	233	t	Post offices ^d	7
257	237	378	328	459	467	192	146	r		8
200	260	243	280	385	459	80	87	u		9
Subscribers:										
265	206	211	141	239	174	231	190	t	radio ^e per 1000 population	10
214	141	155	96	184	118	204	163	r		11
293	243	267	187	268	206	256	214	u		12
258	199	203	135	231	168	227	184	t	TV ^e per 1000 population	13
206	137	149	93	177	114	201	160	r		14
286	234	256	179	260	197	250	207	u		15
fixed line telephone (standard main lines)^f per 1000 population										
295	149	273	155	343	201	251	145	t		16
187	91	191	88	206	97	177	63	r		17
354	181	356	224	418	259	318	220	u		18
Environmental protection										
381,7	391,3	433,2	439,8	794,6	822,3	253,4	256,5	t	Forest land ^d in thous. ha	19
370,5	379,5	394,4	398,7	759,3	784,8	236,5	239,0	r		20
11,2	11,9	38,8	41,2	35,3	37,6	16,9	17,4	u		21
374,7	384,0	428,7	434,7	783,8	810,2	247,0	249,5	t	of which forests	22
363,8	372,4	390,5	394,4	749,1	773,5	230,6	232,6	r		23
10,9	11,6	38,2	40,3	34,7	36,7	16,4	16,9	u		24
20,6	21,1	28,4	28,6	22,0	22,8	26,2	26,5	t	Forest cover ^d in %	25
21,3	21,8	29,0	29,2	22,4	23,2	26,6	26,9	r		26
9,8	10,1	23,0	24,3	16,3	17,0	22,0	22,1	u		27
959,8	316,3	494,8	56,0	2347,9	763,9	310,3	93,9	t	Afforestations ^g in ha	28
941,8	316,3	465,0	55,1	2331,0	762,1	300,0	90,9	r		29
18,0	0,0	29,8	0,9	16,9	1,8	10,3	3,0	u		30
Build-up and urbanized areas^h in %										
4,7	5,1	4,9	5,7	4,4	5,3	5,6	6,0	t	of total area	31
3,1	3,3	3,2	3,7	2,8	3,3	4,2	4,5	r		32
29,0	32,4	19,2	22,4	29,0	35,4	21,6	22,6	u		33
Parks, lawns and estate green belts^{di} in ha										
3699,2	3891,5	3155,1	3551,1	6255,2	6676,9	1404,3	1711,6	t		34
363,7	505,3	20,0	300,4	278,2	734,0	11,0	229,2	r		35
3335,5	3386,2	3135,1	3250,7	5977,0	5942,9	1393,3	1482,4	u		36
14,3	15,4	9,7	10,6	12,2	12,6	13,4	16,9	t	per capita in m ²	37
4,0	5,5	0,1	1,8	1,5	3,9	0,2	4,7	r		38
19,9	21,0	19,3	19,8	17,9	17,5	25,1	27,9	u		39

rolnictwie. c Do przeliczeń przyjęto ludność według stanu w dniu 30 VI. d Stan w dniu 31 XII. e Dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej. f Dane dotyczą operatorów zabudowane, zurbanizowane niezabudowane, rekreacji i wypoczynku; stan w dniu 1 I; w 2002 r. dane za 2003 r. i w 2002 r. dane za 2004 r. of 30 VI was used in calculations. d As of 31 XII. e Data of the Polish Post General Directorate. f Data concern operators of the public network. g Agricultural land ans 2002 data from 2003. i In 2002 data from 2004.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Zużycie^a w gospodarstwach domowych: (dok.)										
1	energii elektrycznej ^b w GWh	o	729,4	1219,4	470,9	888,8	1482,6	1869,5	3198,4	3674,2
2		w	291,0	682,0	85,1	418,3	363,3	631,3	629,0	856,2
3		m	438,4	537,4	385,8	470,6	1119,3	1238,2	2569,4	2818,0
4	na 1 mieszkańca ^c w kWh	o	346,7	573,1	389,6	739,5	680,1	820,2	674,4	793,6
5		w	232,7	547,2	171,2	876,0	522,7	809,2	634,4	831,7
6		m	513,9	609,6	542,2	649,5	753,8	826,0	684,9	782,7
Łączność										
7	Placówki pocztowe ^d	o	470	481	309	355	476	504	797	827
8		w	355	328	209	233	275	262	262	230
9		m	115	153	100	122	201	242	535	597
Abonenci:										
10	radia ^e na 1000 ludności	o	160	99	216	155	239	179	261	216
11		w	124	73	191	128	169	114	201	151
12		m	211	135	234	173	272	212	277	235
13	telewizji ^e na 1000 ludności	o	154	95	211	150	234	173	255	210
14		w	120	70	186	125	167	112	197	147
15		m	205	129	228	166	266	205	271	228
16	telefonii przewodowej (standardowe łącza główne) ^f na 1000 ludności	o	215	128	337	146	302	152	298	139
17		w	158	91	268	117	179	80	204	89
18		m	299	181	386	165	360	189	322	153
Stan i ochrona środowiska										
19	Powierzchnia gruntów leśnych ^d w tys. ha ...	o	662,1	682,7	606,1	627,2	669,2	681,1	398,2	402,0
20		w	641,1	658,3	590,5	611,1	640,2	651,2	290,6	293,0
21		m	21,0	24,4	15,6	16,2	29,0	29,9	107,6	108,9
22	w tym lasy	o	651,7	671,6	597,4	617,3	652,4	663,4	389,5	392,1
23		w	631,3	647,8	582,0	601,5	624,3	634,3	284,3	286,4
24		m	20,4	23,8	15,4	15,9	28,1	29,0	105,2	105,7
25	Lesistość ^d w %	o	36,4	37,6	29,6	30,6	35,7	36,2	31,6	31,8
26		w	37,4	38,9	30,2	31,2	36,3	36,9	33,3	33,5
27		m	19,3	20,0	16,8	16,9	25,7	26,1	27,8	27,9
28	Zalesienia ^g w ha	o	768,8	338,8	1525,8	255,1	1126,6	315,8	304,4	76,1
29		w	746,1	336,6	1512,3	254,7	1119,6	315,3	270,7	71,2
30		m	22,7	2,2	13,5	0,4	7,0	0,5	33,7	4,9
Grunty zabudowane i zurbanizowane^h										
31	w % gruntów ogółem	o	4,2	4,3	4,1	3,6	4,5	5,1	9,1	11,8
32		w	3,2	3,3	3,4	2,9	3,2	3,5	3,8	5,7
33		m	20,7	19,6	18,8	19,0	25,4	29,0	20,9	25,6
Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlo- wej^{dl} w ha										
34		o	1516,7	1852,7	1044,4	1146,8	2745,0	3427,8	9719,6	9618,7
35		w	77,6	321,4	4,0	91,4	515,1	935,9	331,3	571,0
36		m	1439,1	1531,3	1040,4	1055,4	2229,9	2491,9	9388,3	9047,7
37	na 1 mieszkańca w m ²	o	7,2	8,7	8,7	9,5	12,5	15,0	20,7	20,8
38		w	0,6	2,6	0,1	1,9	7,2	11,9	3,3	5,5
39		m	17,0	17,4	14,6	14,6	15,1	16,6	25,4	25,2

a W ciągu roku. *b* W 2002 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w sieci publicznej. *g* Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. *h* Mieszkanicowe, przemysłowe, inne *a* During the year. *b* In 2002 excluding households in which main source of maintenance was income from a private farm in agriculture. *c* The number of persons as wasteland designated for afforestation in land development plan. *h* Residential, industrial, other built-up, urbanized non-built-up, recreation and leisure; as of 1; in

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodnio-pomorskie		Specification		No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	t – total	r – rural areas	
Consumption^a in households: (cont.)										
470,8	764,4	763,9	1003,3	1992,2	2642,8	1016,5	1208,9	t	electricity ^b in GWh	
156,6	405,7	251,0	438,1	671,0	1201,2	239,4	358,9	r		
314,2	358,7	512,9	565,1	1321,2	1441,6	777,1	850,1	u		
362,9	597,1	534,8	690,5	594,3	766,0	598,6	701,6	t	per capita ^c in kWh	
223,0	577,2	441,8	743,3	473,5	787,8	462,4	669,8	r		
527,7	621,4	596,3	654,4	682,9	748,7	658,2	716,0	u		
Communication										
306	305	401	440	808	835	407	462	t	Post offices ^d	
194	181	262	287	456	430	222	247	r		
112	124	139	153	352	405	185	215	u		
Subscribers:										
231	147	239	175	260	195	265	191	t	radio ^e per 1000 population	
192	108	198	132	215	148	222	140	r		
277	196	267	204	294	232	284	214	u		
223	142	235	170	254	188	260	185	t	TV ^e per 1000 population	
183	104	194	129	210	145	219	138	r		
270	189	262	198	286	223	278	206	u		
230	129	287	129	258	144	305	152	t	fixed line telephone (standard main lines) ^f per 1000 population	
151	72	215	71	169	64	199	69	r		
324	199	335	168	324	207	351	189	u		
Environmental protection										
321,8	334,3	738,5	764,1	773,1	785,9	813,3	832,4	t	Forest land ^g in thous. ha	
307,6	319,2	731,5	756,7	752,3	763,0	790,8	809,3	r		
14,2	15,2	7,0	7,4	20,8	22,8	22,5	23,0	u		
315,8	327,8	718,7	743,5	753,4	765,3	790,5	808,3	t	of which forests	
301,9	312,9	712,0	736,3	733,5	743,6	768,7	786,0	r		
13,9	14,8	6,7	7,2	19,9	21,7	21,8	22,3	u		
27,0	28,0	29,7	30,8	25,3	25,7	34,5	35,3	t	Forest cover ^d in %	
27,4	28,3	30,2	31,2	25,9	26,2	35,7	36,6	r		
21,3	22,2	11,3	12,1	13,4	14,6	16,0	15,8	u		
699,9	355,5	3603,7	1045,2	1438,9	260,1	1890,7	328,9	t	Afforestations ^g in ha	
671,2	353,9	3601,9	1041,1	1409,2	259,3	1881,7	303,1	r		
28,7	1,6	1,8	4,1	29,7	0,8	9,0	25,9	u		
Build-up and urbanized areas^h in %										
3,9	4,5	3,4	3,6	4,5	5,1	4,3	4,3	t	of total area	
2,9	3,3	2,7	2,8	3,5	3,7	3,1	2,9	r		
21,2	23,6	30,1	35,0	24,7	31,5	22,8	24,7	u		
Parks, lawns and estate green belts^d in ha										
1095,3	1142,5	1551,5	1769,6	5304,4	5890,8	2522,8	3058,8	t		
19,4	109,2	25,0	218,5	1646,4	2167,4	420,2	776,9	r		
1075,9	1033,3	1526,5	1551,1	3658,0	3723,4	2102,6	2281,9	u		
8,5	8,9	10,9	12,2	15,8	17,0	14,9	17,8	t	per capita in m ²	
0,3	1,6	0,4	3,7	11,5	14,2	8,1	14,5	r		
18,3	18,0	17,8	18,0	19,0	19,4	17,9	19,2	u		

rolnictwie. c Do przeliczeń przyjęto ludność według stanu w dniu 30 VI. d Stan w dniu 31 XII. e Dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej. f Dane dotyczą operatorów zabudowane, zurbanizowane niezabudowane, rekreacji i wypoczynku; stan w dniu 1 I; w 2002 r. dane za 2003 r. i w 2002 r. dane za 2004 r. of 30 VI was used in calculations. d As of 31 XII. e Data of the Polish Post General Directorate. f Data concern operators of the public network. g Agricultural land and 2002 data from 2003. i In 2002 data from 2004.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (cd.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Polska <i>Poland</i>		Dolnośląskie		Kujawsko- pomorskie		Lubelskie		Lubuskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Stan i ochrona środowiska (dok.)												
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających												
1	oczyszczania	o	91,0	92,3	96,1	97,0	90,1	97,5	99,2	99,7	90,1	98,3
2		w	91,7	91,4	89,0	87,5	64,6	94,7	101,5	98,7	75,1	99,6
3		m	90,9	92,6	97,8	99,8	92,1	97,8	98,8	99,9	91,5	98,1
Ścieki oczyszczane na 100 km ² w dam ³ :												
4	komunalne	o	380,9	384,8	541,1	511,9	365,7	392,8	209,2	197,5	203,4	213,4
5		w	24,8	56,2	30,9	65,2	21,0	50,4	17,8	26,1	8,8	30,1
6		m	5275,6	4817,8	4729,2	4102,6	7511,2	7482,2	4999,0	4465,1	4327,5	4006,0
7	przemysłowe	o	282,4	286,2	328,2	336,7	265,5	262,1	86,0	78,3	46,8	36,8
8		w	73,7	95,0	144,6	132,1	12,9	16,7	31,4	31,8	8,9	2,9
9		m	3152,1	2865,4	1836,1	1981,9	5502,1	5343,4	1453,3	1236,7	851,3	737,7
Ludność korzystająca ^a z oczyszczalni												
10	ścieków w % ludności ogółem	o	56,7	65,7	73,1	76,8	53,0	70,2	49,6	53,3	60,9	68,0
11		w	14,0	30,6	19,1	34,3	14,3	33,4	10,9	18,9	11,8	29,3
12		m	83,2	88,4	94,8	95,2	76,7	94,4	93,9	92,9	88,0	90,4
Odpady (z wyłączeniem komunalnych)												
13	wytworzone ^b na 1 km ² w t	o	377,0	395,1	1602,9	1757,6	155,0	138,0	153,1	206,9	56,1	81,2
14		w	64,9	95,1	80,2	103,2	35,6	9,4	114,9	186,6	10,6	22,2
15		m	4668,6	4441,0	14103,4	15056,2	2630,7	2799,8	1107,2	710,5	1020,8	1300,3
Zebrane odpady komunalne zmieszane ^{abc}												
16	na 1 mieszkańca w kg	o	271,9	229,5	353,5	291,2	247,6	226,1	193,4	144,1	349,6	269,5
17		w	85,8	116,6	147,3	172,7	71,9	116,7	55,9	52,6	98,9	172,0
18		m	387,1	302,6	435,6	342,6	354,0	297,8	350,2	249,6	487,0	325,8

a Dane szacunkowe. *b* W ciągu roku. *c* Bez wyselekcjonowanych.
a Estimated data. *b* During the year. *c* Without selected.

Łódzkie		Małopolskie		Mazowieckie		Opolskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
Environmental protection (cont.)									
<i>Industrial and municipal wastewater treated in % of waste requiring treatment</i>									
93,3	99,6	98,8	98,5	71,9	78,5	96,7	85,7	t	1
94,1	99,1	84,9	93,9	83,6	99,3	95,8	98,3	r	2
93,1	99,8	99,2	98,8	71,0	75,9	97,7	69,6	u	3
<i>Wastewater treated per 100 km² in dam³:</i>									
<i>municipal</i>									
540,3	479,4	642,4	697,4	428,0	437,0	295,3	318,7	t	4
12,5	31,8	46,2	107,9	18,5	56,1	15,9	67,7	r	5
8582,6	7085,0	5481,8	5512,6	6845,4	6335,2	3540,5	3155,7	u	6
<i>industrial</i>									
125,9	214,8	1381,5	1293,8	88,2	107,7	610,8	609,1	t	7
123,2	223,4	17,9	30,9	23,2	22,9	472,3	582,5	r	8
167,3	87,8	12449,5	11609,9	1106,9	1420,8	2219,3	909,9	u	9
<i>Population connected^a to wastewater treatment plants in % of total population</i>									
59,4	67,3	48,9	56,9	45,0	52,6	53,6	68,1	t	10
7,1	17,2	11,0	25,0	7,9	22,9	10,6	37,3	r	11
87,7	95,7	86,4	90,0	65,3	69,2	92,5	96,1	u	12
<i>Waste (excluding municipal waste) generate^b per 1 km² in t</i>									
276,7	434,5	652,7	438,3	138,2	212,6	205,3	103,2	t	13
240,7	399,7	22,6	63,5	61,5	63,7	17,5	61,7	r	14
826,2	948,7	5767,8	3499,4	1340,0	2518,0	2386,9	572,2	u	15
<i>Mixed municipal waste collected^{abc} per capita in kg</i>									
294,8	225,1	189,6	190,3	279,8	243,9	255,8	232,7	t	16
69,3	116,3	75,5	93,7	89,9	120,3	138,9	172,5	r	17
415,5	286,9	303,6	290,6	384,0	312,8	359,8	287,6	u	18

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWACH W PODZIALE NA WIEŚ I MIASTO W LATACH 2002 I 2011 (dok.)
SELECTED DATA ON VOIVODSHIPS IN DIVISION OF RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011 (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie o – ogółem w – obszary wiejskie m – obszary miejskie	Podkarpackie		Podlaskie		Pomorskie		Śląskie		
		2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	
Stan i ochrona środowiska (dok.)										
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających										
1	oczyszczania	o	90,9	98,2	98,9	100,0	92,7	99,6	88,7	82,0
2		w	85,1	99,7	95,3	100,0	81,4	98,9	84,4	40,3
3		m	91,8	97,6	99,2	100,0	93,6	99,7	88,8	85,6
Ścieki oczyszczane na 100 km ² w dam ³ :										
4	komunalne	o	247,0	312,6	159,1	165,4	480,2	433,5	1268,8	1173,9
5		w	40,3	116,5	9,2	16,0	39,7	79,4	57,7	132,9
6		m	3546,7	3068,6	3313,1	3230,9	7425,7	5911,1	4000,2	3520,5
7	przemysłowe	o	148,3	103,1	27,7	33,7	276,4	243,1	1502,8	1369,1
8		w	12,6	15,4	4,0	4,8	12,1	5,7	54,7	11,3
9		m	2315,0	1335,1	527,2	625,9	4444,1	3914,7	4768,6	4429,8
Ludność korzystająca ^a z oczyszczalni										
10	ścieków w % ludności ogółem	o	44,8	66,2	57,9	63,6	74,8	80,8	64,5	72,8
11		w	19,3	46,9	11,2	18,3	25,4	51,9	13,4	31,0
12		m	82,3	93,4	90,4	93,5	98,0	96,0	78,1	84,8
Odpady (z wyłączeniem komunalnych)										
13	wytworzone ^b na 1 km ² w t	o	59,6	117,3	40,0	35,1	108,8	131,1	3464,1	2852,6
14		w	4,4	21,1	4,7	6,6	5,4	23,3	700,2	634,5
15		m	939,9	1468,3	783,3	618,1	1738,4	1798,4	9697,4	7852,4
Zebrane odpady komunalne zmieszane ^{abc}										
16	na 1 mieszkańca	o	206,9	156,3	282,3	197,3	259,2	272,5	300,3	264,0
17		w	69,3	76,9	65,4	118,4	88,7	142,5	99,1	134,9
18		m	407,0	268,7	433,3	249,3	339,5	340,6	352,8	301,1

a Dane szacunkowe. *b* W ciągu roku. *c* Bez wyselekcjonowanych.
a Estimated data. *b* During the year. *c* Without selected.

Świętokrzyskie		Warmińsko-mazurskie		Wielkopolskie		Zachodniopomorskie		Specification t – total r – rural areas u – urban areas	No.
2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011		
								Environmental protection (cont.)	
								<i>Industrial and municipal wastewater treated in % of waste requiring treatment</i>	
95,4	74,1	95,7	99,7	97,2	99,8	82,8	99,3	t	1
89,8	65,8	76,0	99,7	98,3	99,9	94,7	100,0	r	2
98,3	84,2	97,9	99,7	96,2	99,7	81,6	99,2	u	3
								<i>Wastewater treated per 100 km² in dam²:</i>	
								<i>municipal</i>	
272,5	280,2	200,8	189,3	349,0	357,7	242,2	322,0	t	4
17,0	45,0	13,8	29,9	30,6	64,2	35,7	49,6	r	5
4584,4	4162,6	7607,9	6484,6	6409,1	5934,6	3500,7	4468,3	u	6
								<i>industrial</i>	
164,3	204,2	11,4	11,0	286,4	391,8	199,6	186,0	t	7
131,2	205,1	3,4	1,5	276,1	388,8	12,4	15,3	r	8
722,5	188,8	329,4	385,9	482,4	449,3	3153,0	2784,0	u	9
								<i>Population connected^a to wastewater treatment plants in % of total population</i>	
44,2	51,1	66,1	72,1	56,6	63,3	57,8	80,3	t	10
8,4	21,7	18,5	35,5	16,0	32,0	33,0	50,1	r	11
86,6	87,0	97,5	97,1	86,4	88,1	68,7	93,9	u	12
								<i>Waste (excluding municipal waste) generate^b per 1 km² in t</i>	
118,6	160,3	18,3	37,3	134,9	195,5	188,6	330,1	t	13
26,9	114,2	1,5	9,4	8,4	37,6	23,8	79,6	r	14
1665,7	920,3	683,4	1137,5	2542,0	3197,9	2788,1	4143,6	u	15
								<i>Mixed municipal waste collected^{abc} per capita in kg</i>	
160,7	140,8	246,7	205,8	317,2	238,7	353,0	279,7	t	16
72,2	67,8	85,5	109,2	87,2	137,3	105,6	165,6	r	17
264,8	229,8	353,1	272,0	486,2	319,3	461,4	331,4	u	18

1. Potencjał demograficzny

Demographic potential

Stan i struktura ludności

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, w dniu 31 marca 2011 r. ludność obszarów wiejskich liczyła 15,1 mln osób. W porównaniu do wyników spisu z 2002 r., liczba ta wzrosła o 3,3%, podczas gdy w miastach spadła o 0,9%. Na terenach wiejskich, które obejmowały 93,1% powierzchni Polski, zamieszkiwało 39,2% populacji kraju, tj. o 1,0 p.proc. więcej niż w 2002 r. Na wzrost tego odsetka wpływ miały dwa czynniki, tj. dodatni przyrost naturalny spowodowany wyższą dzietnością rodzin mieszkających na wsi oraz dodatnie saldo migracji wynikające w dużej mierze z rozwoju terenów wokół ośrodków miejskich, które stały się atrakcyjnym obszarem do życia.

TABL. 1. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W LATACH 2002 I 2011
POPULATION BY SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2002 AND 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Ludność <i>Population</i>				Kobiety na 100 mężczyzn <i>Females per 100 males</i>	
		w % ludności ogółem <i>in % of total population</i>	na km ² <i>per km²</i>	mężczyźni <i>males</i>	kobiety <i>females</i>		
Wieś	2002	14619715	38,2	50	7282238	7337477	101
<i>Rural areas</i>	2011	15105932	39,2	52	7531184	7574748	101
Miasta	2002	23610365	61,8	1114	11234165	12376200	110
<i>Urban areas</i>	2011	23405892	60,8	1085	11112686	12293206	111

Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności poszczególnych województw w 2011 r. wahał się od 22,2% w województwie śląskim do 58,6% w województwie podkarpackim. Znaczny udział ludności wiejskiej, ponad 50%, zanotowano także w trzech pozostałych województwach zlokalizowanych w południowo-wschodniej części kraju, tj.: małopolskim, lubelskim i świętokrzyskim. Z kolei wśród podregionów udział ten zamykał się w granicach od 10,6% w podregionie gliwickim województwa śląskiego do 77,0% w podregionie krakowskim województwa małopolskiego.

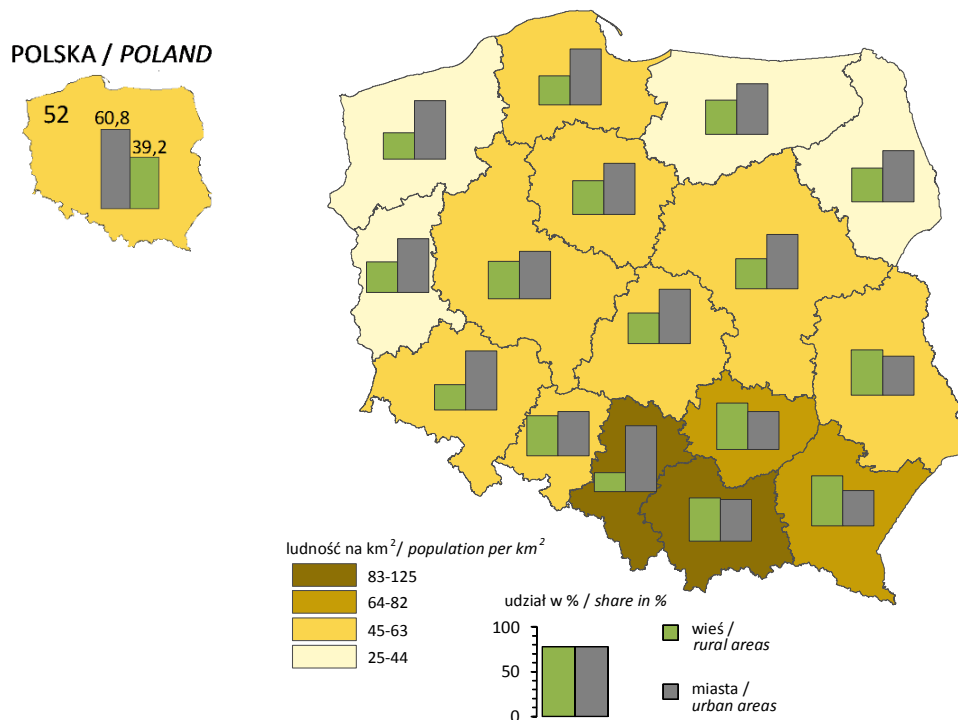
W większości województw, w 2011 r. w stosunku do 2002 r., nastąpił wzrost liczby ludności obszarów wiejskich, a największy miał miejsce w województwie pomorskim (o 11,9%). Województwo pomorskie, na tle innych województw, wyróżniało się najwyższymi wskaźnikami dzietności oraz najwyższym saldem migracji na 1000 ludności. Jedynie w czterech województwach, tj.: lubelskim, opolskim, podkarpackim i podlaskim, liczba ludności w okresie tym zmniejszyła się, a najbardziej w województwie opolskim (o 4,2%). Wśród podregionów najwyższym przyrostem liczby ludności (o 24,3%) w analizowanych latach wyróżnił się podregion bydgosko-toruński województwa kujawsko-pomorskiego, a największym spadkiem – podregion opolski województwa opolskiego (o 5,4%).

W 2011 r., na 1 km² powierzchni obszarów wiejskich przypadały 52 osoby (w miastach – 1085 os./km²). Rozkład regionalny tego wskaźnika był bardzo zróżnicowany terytorialnie. Najwyższą gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich odnotowano w południowej części kraju – w województwach silnie zurbanizowanych (o najmniejszym udziale powierzchni obszarów wiejskich), tj. małopolskim

(125 os./km²) i śląskim (121 os./km²). Najniższe wartości tego wskaźnik zaobserwowano w województwach: podlaskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim (po 25 os./km²). Jeszcze większą rozpiętość gęstości zaludnienia odnotowano w odniesieniu do podregionów. Najwyższy wskaźnik charakteryzował obszary wiejskie podregionów województwa śląskiego – tyskiego (193 os./km²) i rybnickiego (183 os./km²), a najniższy – podregionu ełckiego (20 os./km²) województwa warmińsko-mazurskiego.

MAPA 1. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA NA OBSZARACH WIEJSKICH ORAZ STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA I WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 1. POPULATION DENSITY IN RURAL AREAS AND STRUCTURE OF POPULATION BY PLACE OF RESIDENCE AND VOIVODSHIPS IN 2011

Ludność według płci i wieku

W 2011 r. w populacji mieszkańców obszarów wiejskich nieznacznie przeważały kobiety, których udział wyniósł 50,1% (w miastach – 52,5%). W porównaniu do danych z NSP 2002 przewaga ta zmniejszyła się o 0,1 p.proc. (identycznie jak w miastach). Na obszarach wiejskich **na 100 mężczyzn, identycznie jak w 2002 r., przypadało 101 kobiet** (w miastach – 111).

Wskaźnik ten na terenach wiejskich w układzie terytorialnym oscylował w granicach od 97 w województwie warmińsko-mazurskim do 104 w województwie opolskim. Nadwyżkę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet, odnotowano także w województwach: podlaskim, pomorskim i zachodniopomorskim (po 98) oraz kujawsko-pomorskim (99) a także prawie we wszystkich podregionach zlokalizowanych na terenach tych województw (z wyjątkiem podregionu białostockiego położonego na terenie województwa podlaskiego oraz podregionów bydgosko-toruńskiego i wrocławskiego zlokalizowanych na

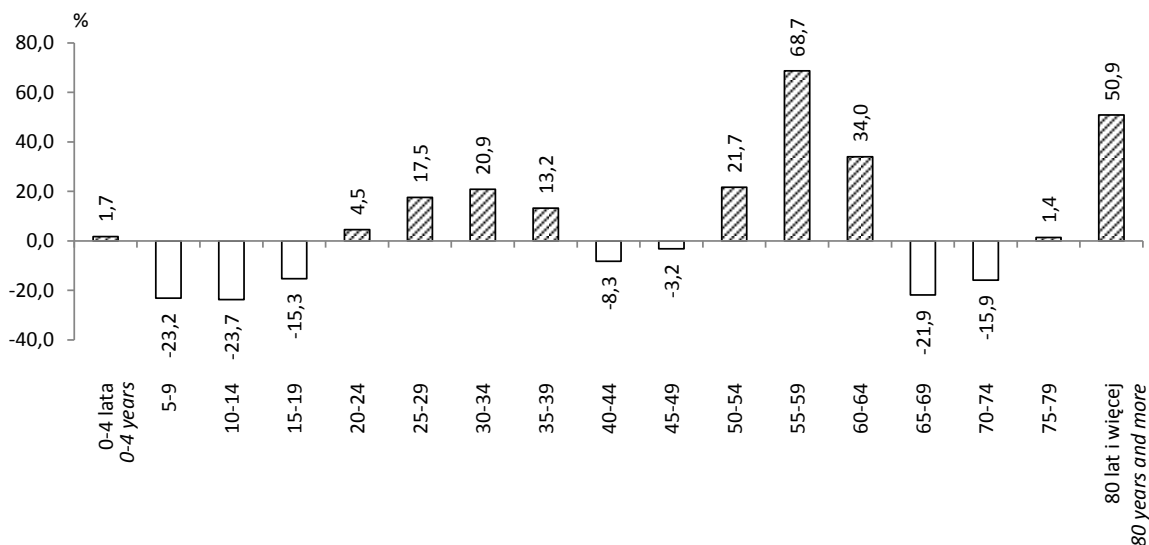
terenie województwa kujawsko-pomorskiego). Mężczyźni przeważali liczebnie także w podregionach: gorzowskim województwa lubelskiego, ostrołęcko-siedleckim i radomskim województwa mazowieckiego oraz pilskim województwa wielkopolskiego.

Wartość współczynnika feminizacji w 2011 r. w odniesieniu do 2002 r. na obszarach wiejskich większości województw i podregionów utrzymywała się na identycznym poziomie lub zmniejszyła się. Jego wzrost wartości wystąpił jedynie w województwie opolskim (o 1) i ośmiu podregionach: bytomskim i gliwickim województwa śląskiego (po 2), lubelskim województwa lubelskiego, warszawskim wschodnim i warszawskim zachodnim województwa mazowieckiego, opolskim województwa opolskiego, suwalskim województwa podlaskiego oraz poznańskim województwa wielkopolskiego (po 1).

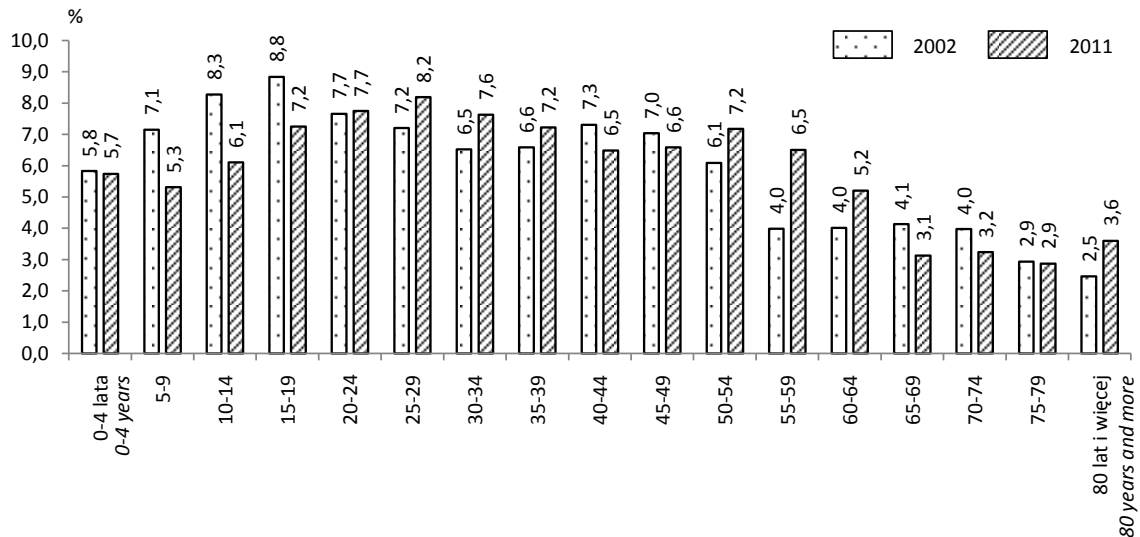
Wyniki spisów z 2002 i 2011 r. ukazały znaczną dynamikę **liczby ludności według wieku**, co było skutkiem przesuwania się w czasie wyżów i niżów demograficznych przez kolejne grupy wieku. Wśród najmłodszych mieszkańców wsi (0-4 lata) zaobserwowano wzrost ich liczby o 1,7% (w miastach o prawie 15%), jednak ich udział zmniejszył się o 0,1 p.proc. W kolejnych 5-letnich grupach wieku (tj. od 5 do 19 lat) nastąpił spadek liczebności populacji wiejskiej (od 15,3% do 23,7%) jak i udziałów (od 1,6 p.proc. do 2,2 p.proc.). W przedziale wieku od 20 do 24 lat zanotowano wzrost liczby ludności (o 4,5%), a jej udział w obu latach utrzymywała się na takim samym poziomie. W kolejnych grupach wieku od 25 do 39 lat wystąpił wzrost liczebności populacji jak i udziałów. W 2011 r. liczba i udział mieszkańców wsi w wieku 40-44 i 45-49 lat były niższe w porównaniu do 2002 r. (odpowiednio o 8,3% i 3,2% i 0,8 p.proc. i 0,4 p.proc.). Natomiast w następnych przedziałach wiekowych, tj. 50-64 lata liczebności i udziały populacji zwiększyły się, a najbardziej wśród osób w wieku 55-59 lat (o prawie 70%). W porównaniu do danych z 2002 r. odnotowano mniejszą liczbę i udziały ludności w wieku 65-74 lata, natomiast w pozostałych przedziałach wieku obejmujących najstarszych mieszkańców wsi, nastąpił wzrost ich populacji, a osób 80-letnich i starszych o ponad połowę. Opisane tendencje odnoszą się zarówno do kobiet jak i mężczyzn. Jedynie wśród kobiet w wieku 75-79 lat w 2011 r. odnotowano nieznaczny spadek ich liczby (o 1,8%) w porównaniu do 2002 r.

WYKRES 1. ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU W 2011 R. W PORÓWNIANIU DO 2002 R.

CHART 1. CHANGES OF RURAL POPULATION BY AGE GROUPS IN 2011 IN COMPARISON TO 2002

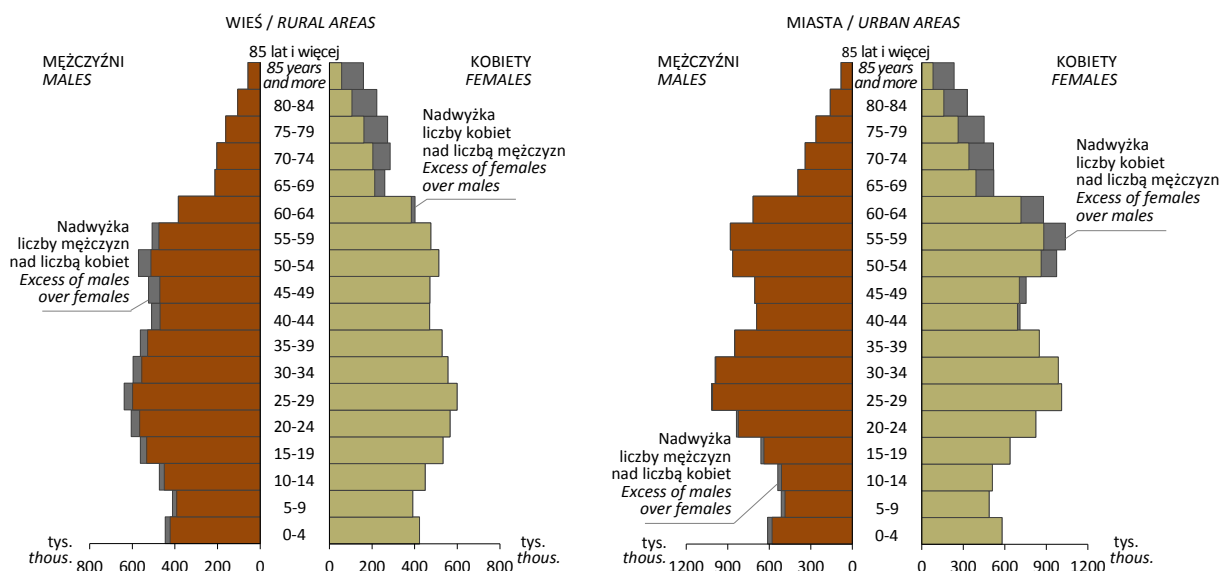

WYKRES 2. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU W LATACH 2002 I 2011
CHART 2. STRUCTURE OF RURAL POPULATION BY AGE GROUPS IN 2002 AND 2011

Według wyników NSP 2011, w strukturze ludności wiejskiej w 5-letnich przedziałach wieku od 0 do 59 lat przeważali mężczyźni, natomiast w pozostałych grupach wiekowych, tj. 60 lat i więcej, dominowały kobiety. Wśród najstarszych mieszkańców (w wieku 75 lat i więcej) przewaga kobiet zaznaczyła się najwyraźniej. Tymczasem w miastach mężczyźni dominowali wśród ludności od 0 do 34 lat, w grupie 35-39 lat zaobserwowano taki sam udział mężczyzn i kobiet, a w pozostałych przedziałach wieku przeważały kobiety.

WYKRES 3. LUDNOŚĆ WEDŁUG GRUP WIEKU, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 3. POPULATION BY AGE GROUPS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Średni wiek mieszkańca wsi w 2011 r. wyniósł 36,3 lata (w miastach – 39,4). Mediana wieku mężczyzn mieszkających na obszarach wiejskich wyniosła 35,3 lata i była o 1,8 roku niższa niż mężczyzn mieszkających w miastach. Wśród kobiet różnica ta była jeszcze wyższa i wynosiła 4,3 roku. Mediana wieku kobiet mieszkających na obszarach wiejskich wynosiła 37,5 lat. Od 2002 r. mediana wieku zarówno mężczyzn, jak i kobiet zamieszkujących tereny wiejskie wzrosła o 2,2 lata, zaś dla miast o 2,1.

Rozkład regionalny mediany wieku był bardzo zróżnicowany. W 2011 r. najwyższy wiek środkowy cechował mężczyzn i kobiety mieszkające na terenach wiejskich w województwach opolskim i podlaskim. Natomiast relatywnie najmłodszy byli mieszkańcy województwa pomorskiego, gdzie mediana wieku mężczyzn wyniosła 32,9 lat, a kobiet 33,9. Województwo pomorskie cechowało się najwyższym w kraju przyrostem naturalnym, a także największym udziałem ludności w wieku do 24 lat (36,2% ogółu ludności obszarów wiejskich w województwie) oraz najmniejszym odsetkiem ludności w wieku powyżej 65 lat (9,0%). Z kolei województwa opolskie i podlaskie charakteryzowały się jednym z najniższych w kraju przyrostem naturalnym i najmniejszym udziałem ludności w wieku do 24 lat (odpowiednio 28,5% i 30,7%) oraz jednym z najwyższych udziałów ludności w wieku 65 lat i więcej (14,2% i 17,7%). Rozpiętość regionalna mediany wieku mężczyzn wynosiła 5,1 lat, kobiet była jeszcze większa i wynosiła 6,2 lata.

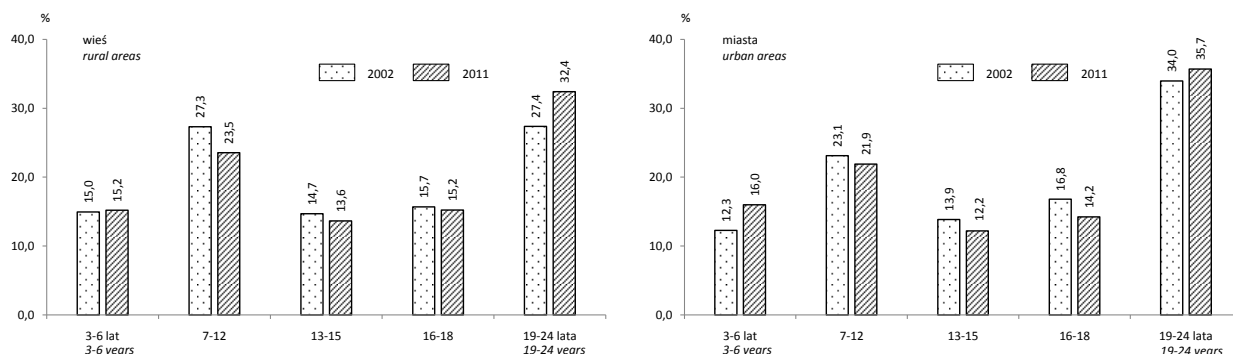
Istotnych informacji na temat społeczeństwa dostarcza analiza **ludności według edukacyjnych grup wieku**. Wiek ten, zgodnie z systemem oświaty w Polsce obowiązującym w czasie przeprowadzania NSP 2011 obejmował dzieci i młodzież w wieku od 3 do 24 lat, gdzie dolna granica to początek wieku przedszkolnego, a górna to teoretyczny wiek ukończenia edukacji na poziomie szkolnictwa wyższego.

Ponad 4,3 mln ludności wiejskiej w 2011 r. było w wieku edukacyjnym. Udział tej zbiorowości w ogólnej liczbie mieszkańców wsi wyniósł 28,7% (w miastach – 23,4%). W porównaniu do 2002 r. nastąpił spadek liczebności tej grupy o 13,8% (w miastach o 24,6%), a jej udziału o 5,7 p.proc. (w miastach o 7,4 p.proc.).

Spośród mieszkańców wsi w wieku edukacyjnym, dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) stanowiły 15,2% (tj. o 0,8 p.proc. mniej niż w miastach). Z kolei odsetek uczniów szkół podstawowych (7-12 lat) wyniósł 23,5% (więcej o 1,6 p.proc. niż w miastach), dzieci w wieku gimnazjalnym (13-15 lat) – 13,6% (mniej o 1,4 p.proc. niż w miastach), a młodzieży w wieku licealnym (16-18 lat) – 15,2% (więcej o 1,0 p.proc. niż w miastach). Najwyższym udziałem w zbiorowości osób w wieku edukacyjnym charakteryzowała się ludność w wieku obejmującym edukację na poziomie szkoły wyższej (19-24 lata). Udział tej grupy na wsi wyniósł 32,4% a w miastach 35,7%.

WYKRES 4. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG EDUKACYJNYCH GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W LATACH 2002 I 2011

CHART 4. STRUCTURE OF POPULATION BY EDUCATIONAL AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2002 AND 2011

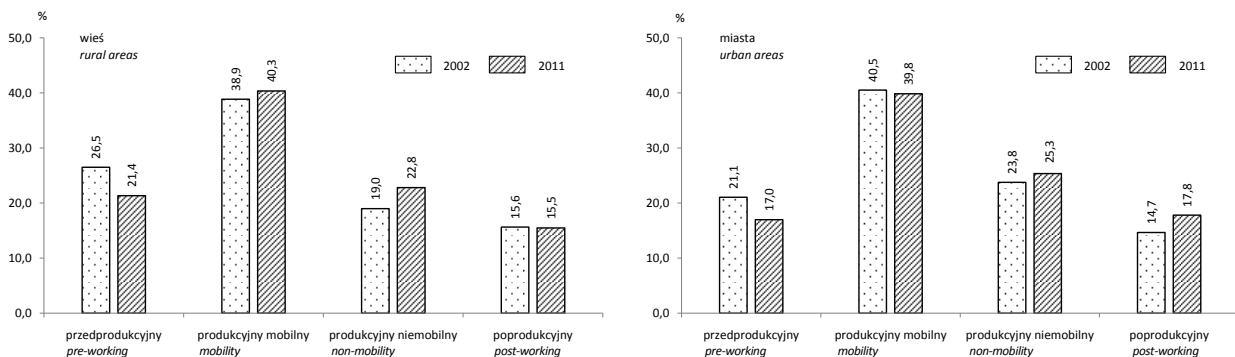

Efektem niekorzystnych trendów demograficznych w 2011 r. w stosunku do 2002 r. według edukacyjnych grup wieku był spadek liczebności prawie każdej z wymienionych grup. Wyjątek stanowiła grupa wieku 19-24 lata, gdzie w odniesieniu do 2002 r. na wsi odnotowano wzrost liczby ludności o 2,1% (w miastach spadek o 20,8%). Nadwyżka urodzeń chłopców nad dziewczynkami powoduje, że zarówno na wsi jak i w miastach, w każdej z wymienionych grup wieku przeważali chłopcy.

Dla zobrazowania ludności obszarów wiejskich, nie tylko pod względem demograficznym ale i społeczno-ekonomicznym, niezbędna jest analiza liczby ludności według **ekonomicznych grup wieku**. W marcu 2011 r., 21,4% (3226,4 tys.) mieszkańców obszarów wiejskich było w wieku przedprodukcyjnym (w miastach – 17,0%). W porównaniu do 2002 r. udział tej grupy zmniejszył się o 5,1 p.proc. (w miastach o 4,1 p.proc.), a jej liczebność zmniejszyła się o 16,8% (w miastach o 20,1%). Podstawowy wpływ na zmniejszenie populacji osób w wieku przedprodukcyjnym miał spadek liczby urodzeń, a także osiągnięcie pełnoletniości przez osoby urodzone w wyżym demograficznym drugiej połowy lat 80-tych.

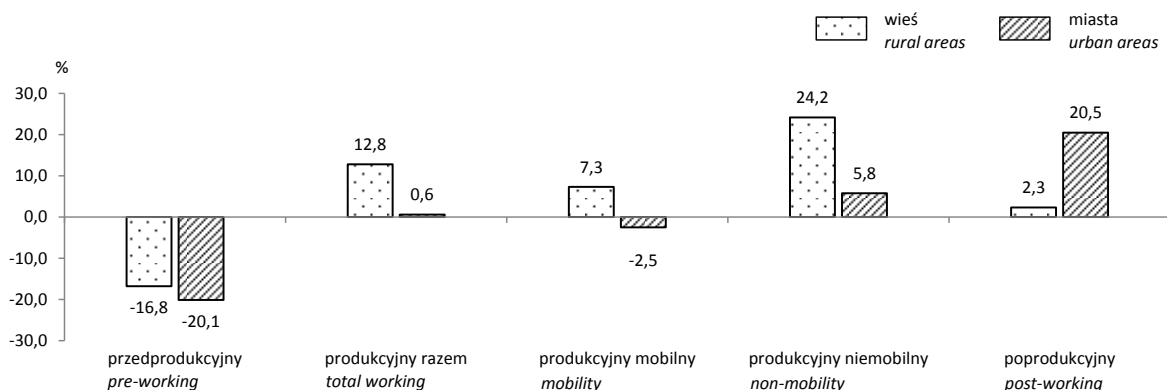
WYKRES 5. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W LATACH 2002 I 2011

CHART 5. STRUCTURE OF POPULATION BY ECONOMIC AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2002 AND 2011

WYKRES 6. ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R. W PORÓWNIANIU DO 2002 R.

CHART 6. CHANGES OF POPULATION BY ECONOMIC AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011 IN COMPARISON TO 2002

W układzie terytorialnym odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym na wsi utrzymywał się na zbliżonym poziomie we wszystkich województwach i oscylował w granicach ok. 20%. Na tym tle wyróżniały się obszary wiejskie województw: opolskiego, śląskiego i pomorskiego, gdzie udział tej grupy ludności wynosił odpowiednio: 17,9%, 19,5% i 24,5%.

Odsetek osób w wieku produkcyjnym wśród mieszkańców wsi w 2011 r. wyniósł 63,1% (w miastach – 65,2%). W porównaniu do 2002 r. ich udział wzrósł o 5,3 p.proc. (w miastach o 0,9 p.proc.), a liczebność o 12,8% (w miastach o 0,6%). W układzie terytorialnym odsetek omawianej zbiorowości w ogólnej liczbie mieszkańców obszarów wiejskich poszczególnych województw oscylował w granicach od 59,5% w województwie podlaskim do 65,7% w województwie dolnośląskim.

W 2011 r. wśród mieszkańców wsi w wieku produkcyjnym, osoby w wieku mobilnym stanowiły 63,9% (w miastach – 61,1%). Udział tej zbiorowości na wsi zmniejszył się w porównaniu do 2002 r. o 3,3 p.proc., a w miastach o 1,9 p.proc. Jednak o ile w populacji ludności wiejskiej liczebność osób w wieku produkcyjnym mobilnym w stosunku do 2002 r. zwiększyła się (o 7,3%), to w miastach odnotowano jej spadek (o 2,5%). Z kolei liczba ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym wzrosła zarówno na wsi (o 24,2%) jak i w miastach (o 5,8%).

Kolejną zbiorowość według wieku ekonomicznego tworzą osoby w wieku poprodukcyjnym. Ich udział w ogólnej liczbie ludności wiejskiej wyniósł 15,5% (w miastach – 17,8%). W układzie województw odsetek ten zamykał się w granicach od 11,3% w województwie pomorskim do 20,2% w województwie podlaskim. W relacji do 2002 r. liczba osób w tym wieku na wsi zwiększyła się o 2,3%, natomiast w miastach o 20,5%.

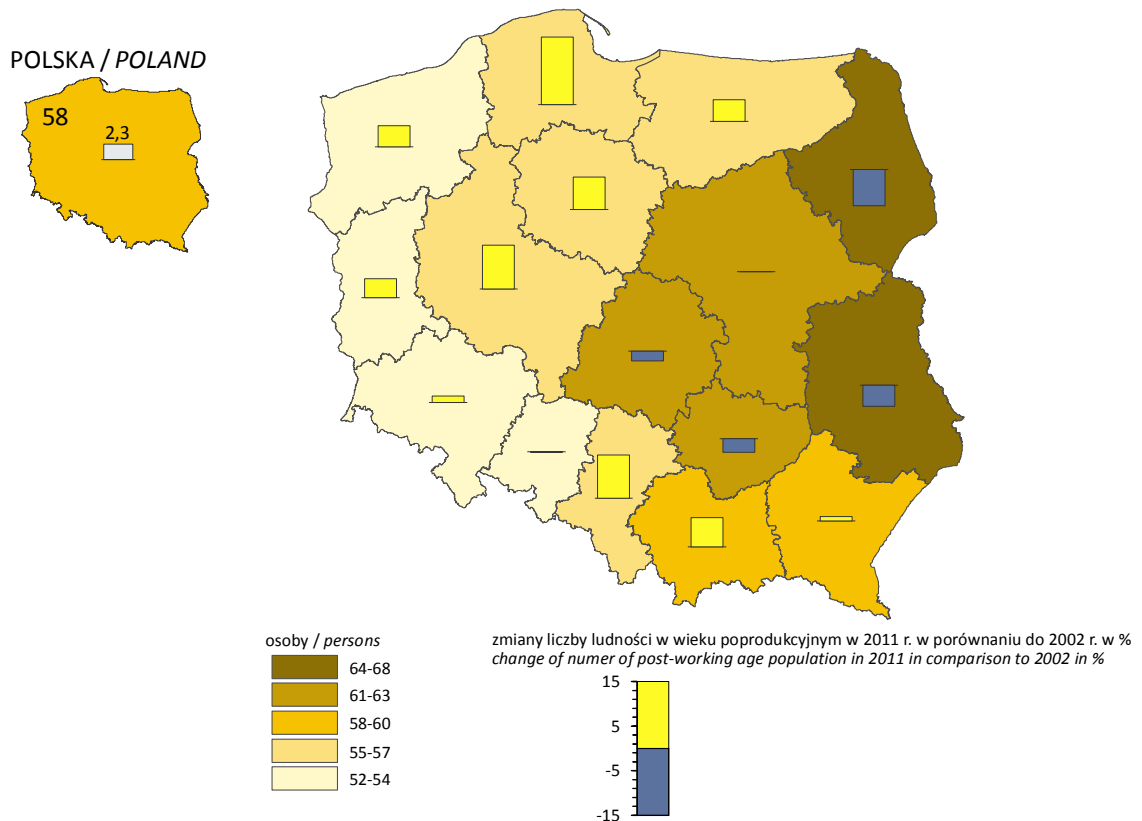
Na skutek zmian w ekonomicznych grupach wieku, tj. wzrostu liczebności osób w wieku produkcyjnym oraz spadku w wieku przedprodukcyjnym, obniżyła się wartość współczynnika obciążenia demograficznego. Według danych NSP 2011 r., na 100 mieszkańców obszarów wiejskich w wieku produkcyjnym przypadało 58 osób w wieku nieprodukcyjnym (w miastach – 53). W porównaniu do 2002 r. było to mniej o 15 osób (w miastach o 2 osoby). Niekorzystne zmiany zaobserwowano także analizując dwa wskaźniki cząstkowe, tj. relację liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym oraz grupy osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Dla wieku przedprodukcyjnego wartość wskaźnika w 2011 r. na obszarach wiejskich wynosiła 34 (w miastach – 26), a dla wieku poprodukcyjnego – 25 (w miastach – 27). W porównaniu do 2002 r. na obszarach wiejskich nastąpił spadek wartości obu wskaźników – w przypadku wieku przedprodukcyjnego o 12 osób (w miastach o 7 osób), a wieku poprodukcyjnego o 2 osoby (w miastach nastąpił wzrost o 4 osoby). Oznacza to zmniejszającą się liczbę osób, które będą wchodziły na rynek pracy w stosunku do liczby ludności, która rynek ten już opuściła osiągając wiek emerytalny, a w perspektywie – spadek liczby osób na rynku pracy i wzrost liczby osób na emeryturze.

Wartość współczynnika obciążenia demograficznego była dość zróżnicowana regionalnie. W układzie terytorialnym na obszarach wiejskich w 2011 r. wskaźnik ten oscylował w granicach od 52 w województwie dolnośląskim do 68 w województwie podlaskim, a więc w województwach gdzie odpowiednio odnotowano najwyższy udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

MAPA 2. LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 2. NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 OF WORKING AGE POPULATION IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Analizując ludność według ekonomicznych grup wieku w podziale na płeć można zauważyć, że w zbiorowości w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym liczebnie przeważali mężczyźni. W 2011 r. ich udział na wsi wyniósł odpowiednio 51,3% i 53,8% (w miastach kolejno 51,2% i 51,4%). Natomiast przewaga kobiet zaznaczyła się w ludności w wieku poprodukcyjnym. W grupie tej udział kobiet na obszarach wiejskich w 2011 r. był ponad dwukrotnie wyższy niż mężczyzn i wyniósł 68,4% (w miastach – 70,3%).

Stan cywilny

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisie ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej. W spisie 2011 wyodrębniono dwa rodzaje stanu cywilnego – prawny oraz faktyczny.

Stan cywilny prawny, odnoszony do formalno-prawnej sytuacji respondentów, wyróżniał następujące kategorie: kawaler/panna, żonaty/zamężna, wdowiec/wdowa, rozwiedziony/rozwiedziona. Do grupy żonatych/zamężnych zostały zaliczone również osoby posiadające orzeczoną przez sąd separację.

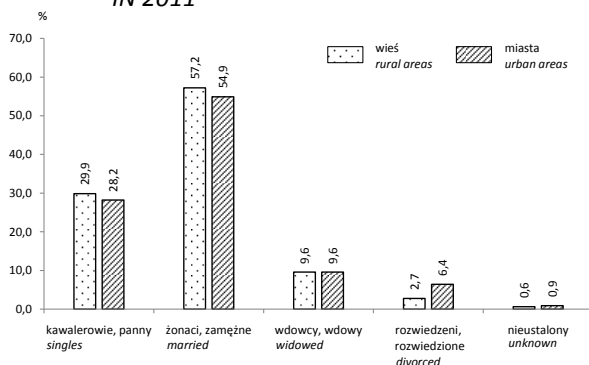
Stan cywilny faktyczny ustalany był wtórnie na podstawie charakteru związku, w jakim faktycznie żyła dana osoba. Osoby będące w związkach nieformalnych (kohabitanci), niezależnie od ich stanu

cywilnego prawnego, zostały ujęte jako pary tworzące związki partnerskie. Stan cywilny faktyczny, oprócz kategorii prawnych wyodrębnia także dwie dodatkowe kategorie, tj. osoby żyjące w związkach kohabitacyjnych (partnerzy/partnerki) oraz małżonkowie pozostający w separacji (orzeczonej prawnie lub deklarowanej).

Według **stanu cywilnego prawnego**, w 2011 r. spośród 12,5 mln ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej, 57,2% osób pozostawało w związkach małżeńskich (w miastach – 54,9%). Prawie 30% mieszkańców wsi w wieku 15 lat i więcej miało status kawalera lub panny (w miastach – 28,2%). Kolejną co do liczebności grupę stanowili wdowcy i wdowy, których odsetek na wsi i w miastach wyniósł po 9,6%. Z kolei osoby rozwiedzione na obszarach wiejskich stanowiły 2,7%, w miastach ich udział był ponad dwukrotnie wyższy – 6,4%. Identyczna struktura wystąpiła zarówno w populacji mężczyzn jak i kobiet zamieszkujących na obszarach wiejskich.

WYKRES 7. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 7. STRUCTURE OF POPULATION AGED 15 AND MORE BY LEGAL MARITAL STATUS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 8. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 8. STRUCTURE OF RURAL POPULATION AGED 15 AND MORE BY LEGAL MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

W porównaniu do wyników spisu z 2002 r. struktura populacji wiejskiej według stanu cywilnego prawnego nie uległa znacznym zmianom – wzrósł nieznacznie udział kawalerów i panien oraz osób rozwiedzionych (po 0,9 p.proc.), spadł natomiast odsetek osób będących w związkach małżeńskich (o 1,8 p.proc.) i osób owdowiałych (o 0,1 p.proc.).

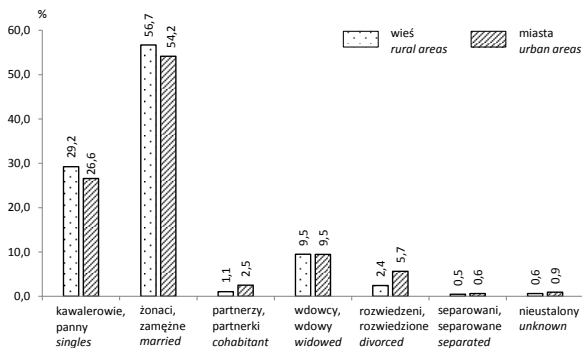
Analizując strukturę ludności wiejskiej według stanu cywilnego prawnego w podziale terytorialnym, zaobserwowano, że największym udziałem osób będących w związkach małżeńskich wyróżniło się województwo śląskie (60,3%), najmniejszym zaś województwo zachodniopomorskie (53,3%). Z kolei odsetek kawalerów i panien wahał się od 27,1% w województwie śląskim do 31,8% w województwie lubuskim. Największy odsetek wdów i wdowców wystąpił w województwach: lubelskim i podlaskim (po 11,6%), łódzkim (11,5%) i świętokrzyskim (11,0%), najmniejszy natomiast w województwie pomorskim (7,3%). Pod względem udziału osób rozwiedzionych wyróżniały się województwa: dolnośląskie i zachodniopomorskie (po 4,3%), lubelskie (4,1%) oraz warmińsko-mazurskie (3,9%). Najmniej osób rozwiedzionych odnotowano w województwach podkarpackim (1,6%) i małopolskim (1,8%).

Na podstawie subiektywnych odczuć respondentów odnośnie stanu cywilnego, w spisie ludności w 2011 r. pozyskano także dane o **stanie cywilnym faktycznym**. Zaobserwowano, że struktura ludności według faktycznego stanu cywilnego nieznacznie różniła się od struktury ludności według stanu cywilnego prawnego. W faktycznym stanie cywilnym liczebności wszystkich kategorii, wyodrębnionych również jako prawny stan cywilny, były mniejsze. Różnica ta wynika stąd, że część osób pozostających w prawnych małżeństwach w spisie zgłosiła separację lub związek partnerski. Związki kohabitacyjne deklarowały również osoby z pozostałych kategorii stanu cywilnego prawnego, czyli kawalerowie i panny, osoby rozwiedzione i owdowiałe.

Według deklarowanego stanu cywilnego, udział osób pozostających w związkach małżeńskich wśród ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej wyniósł 56,7%, czyli był o 0,5 p.proc. mniejszy niż w przypadku stanu cywilnego prawnego (w miastach o 0,7 p.proc.). Nieco niższy odsetek (o 0,7 p.proc.) odnotowano także w grupie kawalerów i panien, której udział według stanu cywilnego faktycznego w 2011 r. wyniósł 29,2%. Kierując się subiektywną oceną, 0,5% ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej określiło swój stan cywilny, jako separowany/separowana (w miastach odsetek ten był o 0,1 p.proc. wyższy). Zbiorowość partnerów/partnerek liczyła 131,7 tys. mieszkańców wsi, tj. 1,1% ogółu ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej (w miastach była o 1,4 p.proc. wyższa).

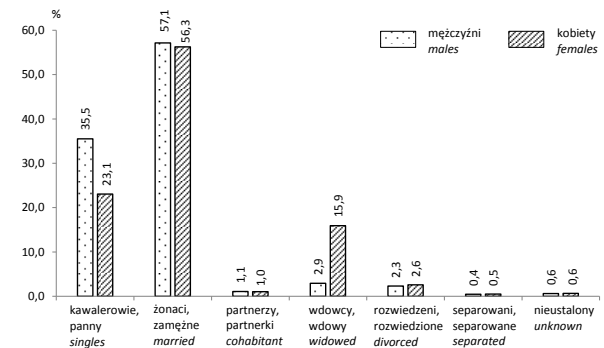
WYKRES 9. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 9. STRUCTURE OF POPULATION AGED 15 AND MORE BY DE FACTO MARITAL STATUS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 10. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 10. STRUCTURE OF RURAL POPULATION AGED 15 AND MORE BY DE FACTO MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

Osobami pozostającymi w związkach partnerskich, według stanu cywilnego prawnego, w głównej mierze byli kawalerowie/panny, których udział na wsi wynosił 58,4% (w miastach – 62,4%). Ponadto znaczny odsetek wśród respondentów deklarujących pozostawanie w związku nieformalnym (partnerskim), stanowiły osoby rozwiedzione 28,5% (w miastach – 28,2%).

Udział osób pozostających w związkach partnerskich w strukturze ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej był zróżnicowany regionalnie. W województwach zachodniej Polski (zachodniopomorskie i lubuskie) odnotowano najwyższy odsetek partnerów/partnerek (kolejno 3,3% i 2,8%). Dziesięciokrotnie niższe wartości wskaźnik ten przyjął w województwach Polski południowo-wschodniej, tj. podkarpackim i małopolskim, w których odsetek omawianych osób wyniósł odpowiednio 0,3% i 0,4%.

Wykształcenie

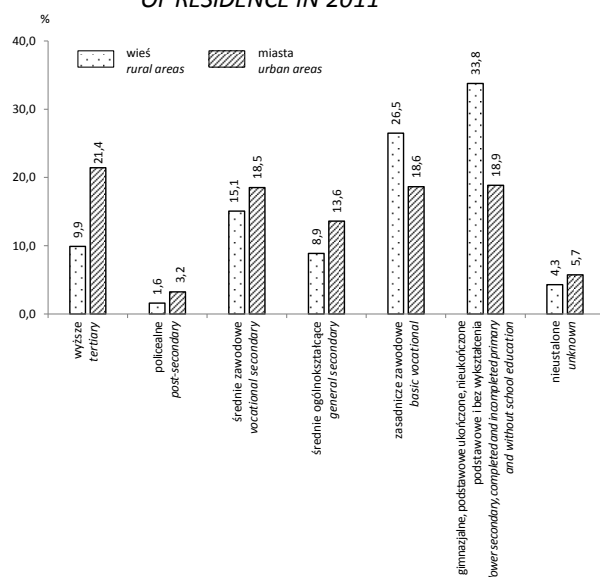
Jednym z ważniejszych czynników określających rozwój społeczeństwa jest stały wzrost poziomu wykształcenia. W ciągu ostatnich dziewięciu lat dzielących spisy powszechne wystąpiły dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia.

Podczas NSP 2011 poziom wykształcenia ludności określono dla osób w wieku 13 lat i więcej. W 2011 r. populacja ta na obszarach wiejskich liczyła 12,9 mln osób i stanowiła 85,4% ludności wiejskiej (w miastach – 88,0%). W stosunku do 2002 r. zanotowano wzrost jej liczebności o 7,5% (w miastach o 0,8%) i udziału o 3,3 p.proc. (w miastach o 1,5 p.proc.).

Według danych NSP 2011, 1,3 mln mieszkańców obszarów wiejskich legitymowało się wykształceniem wyższym. Osoby te stanowiły 9,9% ogółu ludności wiejskiej w wieku 13 lat i więcej, podczas gdy w miastach co piąta osoba w tej grupie posiadała taki poziom wykształcenia. W porównaniu do 2002 r. na obszarach wiejskich liczba i udział osób z wykształceniem wyższym wzrosły ok. 2,5-krotnie (w miastach odpowiednio o 63,3% i 8,2 p.proc.).

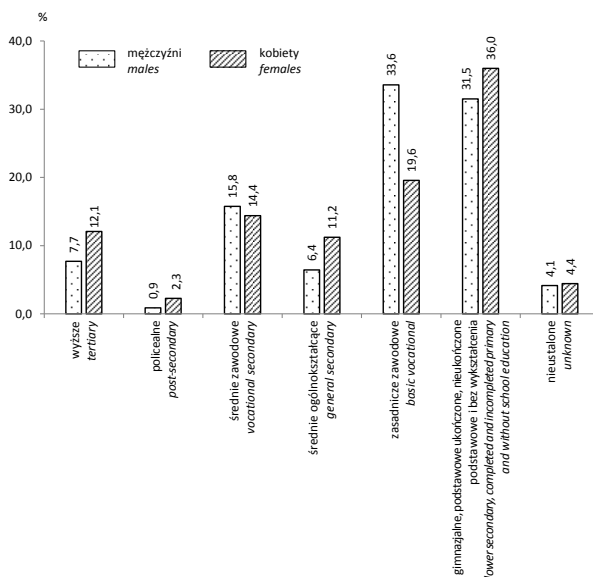
WYKRES 11. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 11. STRUCTURE OF POPULATION AGED 13 AND MORE BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 12. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2011 R.

CHART 12. STRUCTURE OF RURAL POPULATION AGED 13 AND MORE BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011

W 2011 r. na terenach wiejskich wśród osób z wyższym wykształceniem 1,4% stanowiły osoby ze stopniem naukowym co najmniej doktora (w miastach – 3,1%), 66,1% z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym (w miastach – 71,2%), a 32,5% z tytułem inżyniera, licencjata bądź dyplomowanego ekonomisty (w miastach – 27,5%).

W układzie terytorialnym najwyższym odsetkiem osób z wykształceniem wyższym (w ogólnej liczbie mieszkańców wsi w wieku 13 lat i więcej danego województwa) charakteryzowały się województwa mazowieckie (11,9%) i śląskie (11,6%), najniższym zaś województwo warmińsko-mazurskie (7,7%). W 2011 r. w odniesieniu do 2002 r. we wszystkich województwach zanotowano ponad dwukrotny wzrost liczby osób o tym poziomie wykształcenia, a najwyższy w województwach wielkopolskim i dolnośląskim.

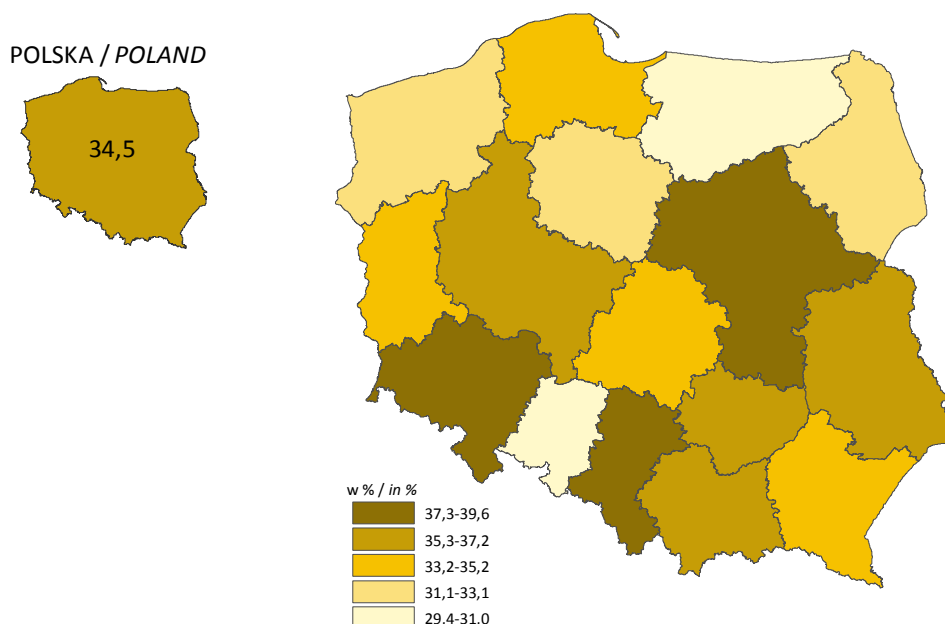
Kolejną grupę osób stanowiły osoby z wykształceniem policealnym. Ich odsetek w obu analizowanych latach przyjmował niewielkie wartości. Osoby z wykształceniem policealnym na wsi stanowiły 1,6% ludności w wieku 13 lat i więcej, wśród mieszkańców miast odsetek ten był dwukrotnie wyższy. W 2011 r. w porównaniu do 2002 r. odnotowano spadek liczebności i udziału tej grupy odpowiednio o 10,0% i 0,3 p.proc. (w miastach o 16,7% i 0,7 p.proc.). Spośród województw najwyższym odsetkiem osób z wykształceniem policealnym charakteryzowały się tereny wiejskie województwa lubelskiego, gdzie 2,0% ludności posiadało ten poziom wykształcenia. W pozostałych województwach udział ten wahał się od 1,3% w województwach: kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim do 1,9% w województwie dolnośląskim.

W strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej znaczny udział w 2011 r. posiadały osoby z wykształceniem średnim (ogólnokształcącym i zawodowym). W populacji mieszkańców wsi ich udział wyniósł 23,9%, a miast – 32,1%. Grupa ta była trzecią co do liczebności populacją osób na terenach wiejskich, podczas gdy w miastach zajmowała dominującą pozycję. Należy jednak zauważyć, że w przypadku ludności obszarów wiejskich zanotowano wzrost liczby ludności o tym poziomie wykształcenia (o 31,2%), w miastach natomiast nastąpił spadek (o 3,1%). W zbiorowości tej na obszarach wiejskich zanotowano wzrost zarówno liczby osób z wykształceniem średnim zawodowym (o 5,9%), jak i średnim ogólnokształcącym (o 121,6%). W miastach natomiast wystąpił spadek (o 16,0%) liczby osób z wykształceniem średnim zawodowym.

Udział osób z wykształceniem średnim na terenach wiejskich wszystkich województw przekroczył 20% i wahał się od 20,5% w województwie warmińsko-mazurskim do 26,2% w województwie śląskim. W 2011 r. w odniesieniu do 2002 r. we wszystkich województwach wystąpił wzrost liczby ludności wiejskiej z wykształceniem średnim, a najwyższy w województwie pomorskim (o 50,7%). Także we wszystkich województwach odnotowano wzrost udziału tej grupy ludności.

MAPA 3. ODSETEK LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH Z WYKSZTAŁCENIEM CO NAJMNIEJ ŚREDNIM WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 3. SHARE OF RURAL POPULATION WITH SECONDARY AND TERTIARY EDUCATIONAL LEVEL BY VOIVODSHIPS IN 2011

W strukturze ludności wiejskiej według poziomu wykształcenia, najwyższy udział miały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (26,5%). Ich odsetek w populacji ludności miast był o 7,9 p.proc. niższy. W porównaniu do 2002 r. liczebność tej grupy wzrosła o 1,6% (w miastach spadła o 8,0%), jednak jej udział zmniejszył się o 1,5 p.proc. (w miastach o 1,8 p.proc.).

W ujęciu regionalnym obszarów wiejskich odnotowano znaczną rozpiętość wartości odsetka osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, który zamykał się w granicach od 18,0% w województwie podlaskim do 31,2% w województwie wielkopolskim. W ciągu dziewięciu lat liczebność tej populacji osób zmalała w czterech województwach, tj.: opolskim, podlaskim, podkarpackim i śląskim, natomiast jej udział zmalał we wszystkich województwach.

Co czwarty mieszkaniec wsi w wieku 13 lat i więcej miał wykształcenie podstawowe. W miastach analogiczny odsetek był prawie dwukrotnie niższy. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu do 2002 r. na obszarach wiejskich zanotowano znaczny spadek liczebności (o 30,5%) i udziału (o 14,0 p.proc.) tej grupy. W 2002 r. populacja ludności z wykształceniem podstawowym ukończonym dominowała w strukturze ludności wiejskiej według poziomu wykształcenia.

Według województw, wśród ludności wiejskiej najwyższym udziałem ludności z wykształceniem podstawowym wyróżniło się województwo podlaskie (32,1%), najniższym zaś województwo śląskie (19,1%). We wszystkich województwach nastąpił spadek liczby ludności o tym poziomie wykształcenia i oscylował on w granicach od 25,2% w województwie warmińsko-mazurskim do 38,2% w województwie opolskim. Także we wszystkich województwach odnotowano spadek udziału tej grupy ludności.

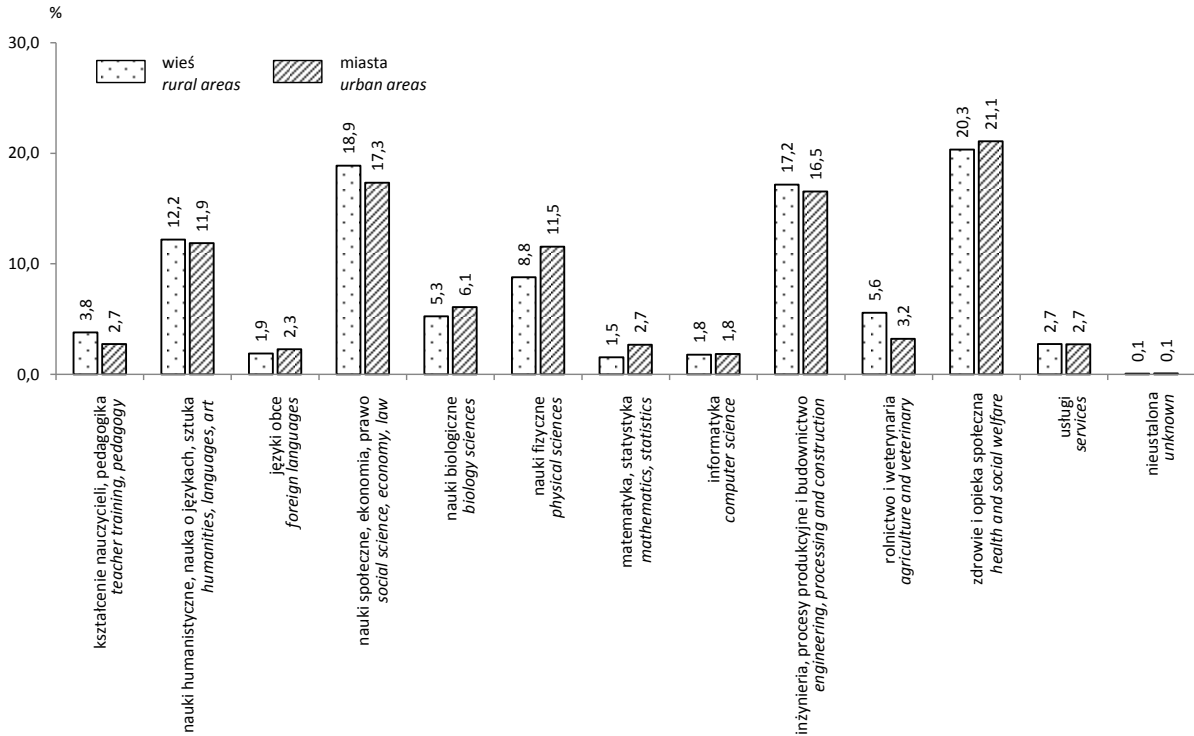
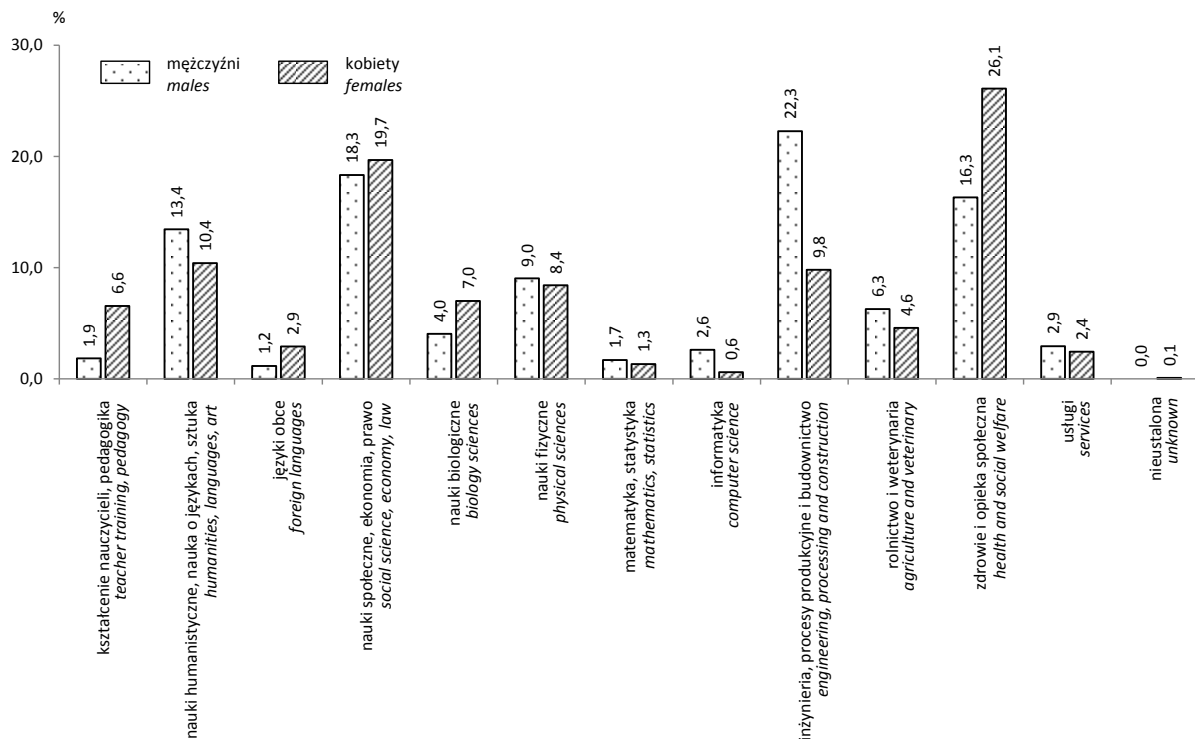
W 2011 r. na obszarach wiejskich, 276,4 tys. osób było bez wykształcenia szkolnego lub z podstawowym nieukończonym, co stanowiło 2,1% ogółu ludności wiejskiej w wieku 13 lat i więcej. W miastach udział tej grupy osób był ponad dwukrotnie niższy. W odniesieniu do 2002 r. liczebność tej populacji zmalała o 60,9%, a jej udział o 3,8 p.proc.

Oprócz miejsca zamieszkania, strukturę ludności według wykształcenia różnicuje również płeć. W 2011 r. kobiety były lepiej wykształcone od mężczyzn. Spośród osób z wykształceniem wyższym na wsi, kobiety stanowiły 61,5% (w miastach – 57,4%). Przewaga kobiet zaznaczyła się ponadto wśród ludności z wykształceniem policealnym (72,5% na wsi i w miastach), średnim (54,0% na wsi i 54,3% w miastach) i podstawowym lub niższym (55,3% na wsi i 59,7% w miastach). Więcej mężczyzn z kolei miało wykształcenie zawodowe (62,8% na wsi i 61,0% w miastach).

Dziedzina kształcenia

Podczas NSP 2011, oprócz poziomu wykształcenia, zbierane były również informacje o dziedzinach i kierunkach kształcenia oraz wyuczonym zawodzie ludności. Zagadnienia te zostały pogrupowane tematycznie według Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji ISCED 97.

W odniesieniu do osób z wykształceniem wyższym z tytułem co najmniej doktora zadano pytanie o dziedzinę kształcenia. W 2011 r. na obszarach wiejskich wykształcenie wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora posiadało 18,1 tys. osób, co stanowiło 11,8% ogółu tej populacji w kraju. Osoby te specjalizowały się przede wszystkim w następujących dziedzinach: zdrowie i opieka społeczna (20,3%), nauki społeczne, ekonomia i prawo (18,9%), inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo (17,2%) oraz nauki humanistyczne, nauki o językach i sztuka (12,2%).

WYKRES 13. STRUKTURA LUDNOŚCI ZE STOPNIEM NAUKOWYM CO NAJMNIEJ DOKTORA WEDŁUG DZIEDZINY Kształcenia i Miejsca Zamieszkania w 2011 R.
CHART 13. STRUCTURE OF POPULATION WITH AT LEAST DEGREE OF DOCTOR (PhD) BY DOMAIN OF EDUCATION AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 14. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH ZE STOPNIEM NAUKOWYM CO NAJMNIEJ DOKTORA WEDŁUG DZIEDZINY Kształcenia i Płci w 2011 R.
CHART 14. STRUCTURE OF RURAL POPULATION WITH AT LEAST DEGREE OF DOCTOR (PhD) BY DOMAIN OF EDUCATION AND SEX IN 2011

Biorąc pod uwagę płeć, w omawianej zbiorowości przeważali mężczyźni, których odsetek na wsi wyniósł 59,0% (w miastach – 57,8%). Najczęściej wybraną dziedziną kształcenia przez kobiety było zdrowie i opieka społeczna (ponad 26% kobiet na wsi i w miastach). Mężczyźni najczęściej specjalizowali się w inżynierii, procesach produkcyjnych i budownictwie (ponad 22% na wsi i w miastach).

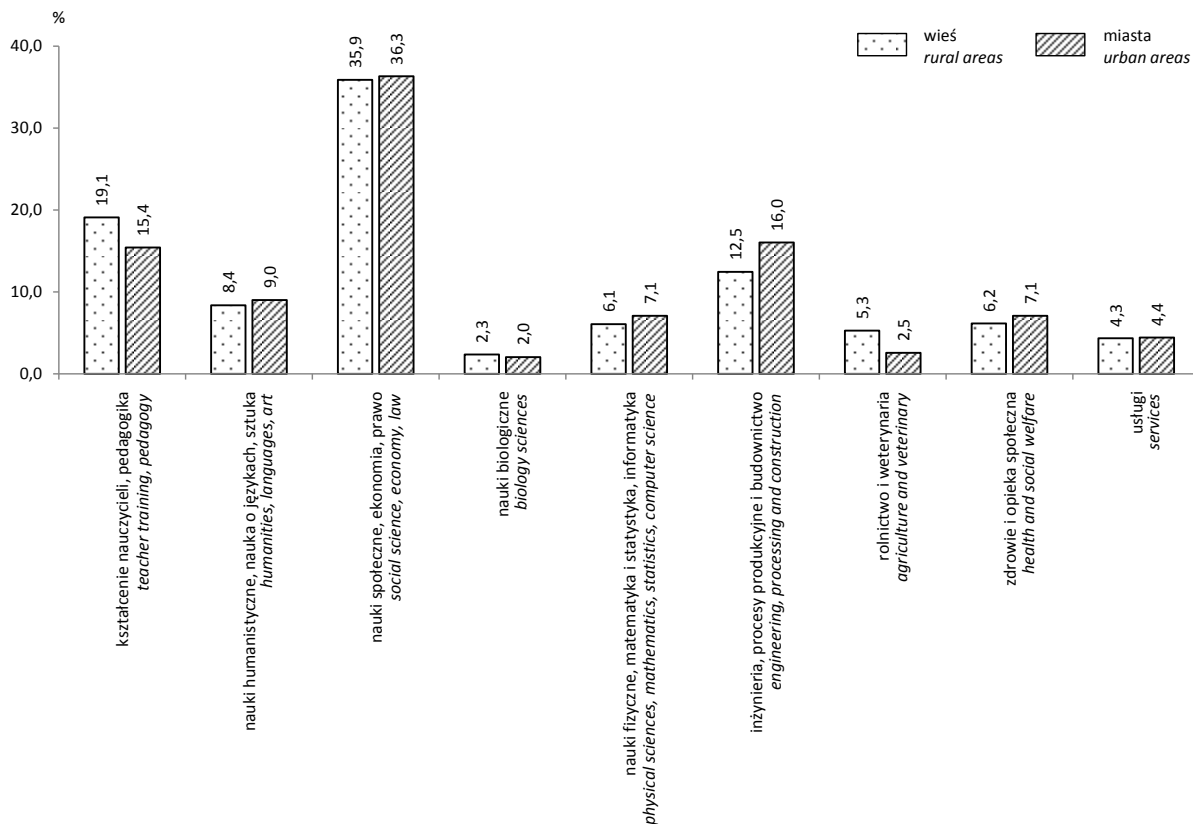
Analizując strukturę osób z wykształceniem wyższym z tytułem co najmniej doktora mieszkających na terenach wiejskich poszczególnych województw można zauważyć, że zdrowie i opieka społeczna były najczęściej wybierane w województwie świętokrzyskim (37,2%), nauki społeczne, ekonomia i prawo w województwie zachodniopomorskim (27,2%), a inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo oraz nauki humanistyczne, nauki o językach i sztuka w województwie opolskim (odpowiednio 22,8% i 30,4%).

Kierunek wykształcenia

W spisie 2011 r. informacje o kierunku wykształcenia ustalano dla osób, które ukończyły studia wyższe z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty. Na terenach wiejskich zbiorowość ta liczyła 1,3 mln osób, co stanowiło 22,7% tej populacji w kraju. W omawianej zbiorowości najczęściej wskazywanym kierunkiem wykształcenia były: nauki społeczne, ekonomia, prawo; kształcenie nauczycieli, pedagogika; inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo.

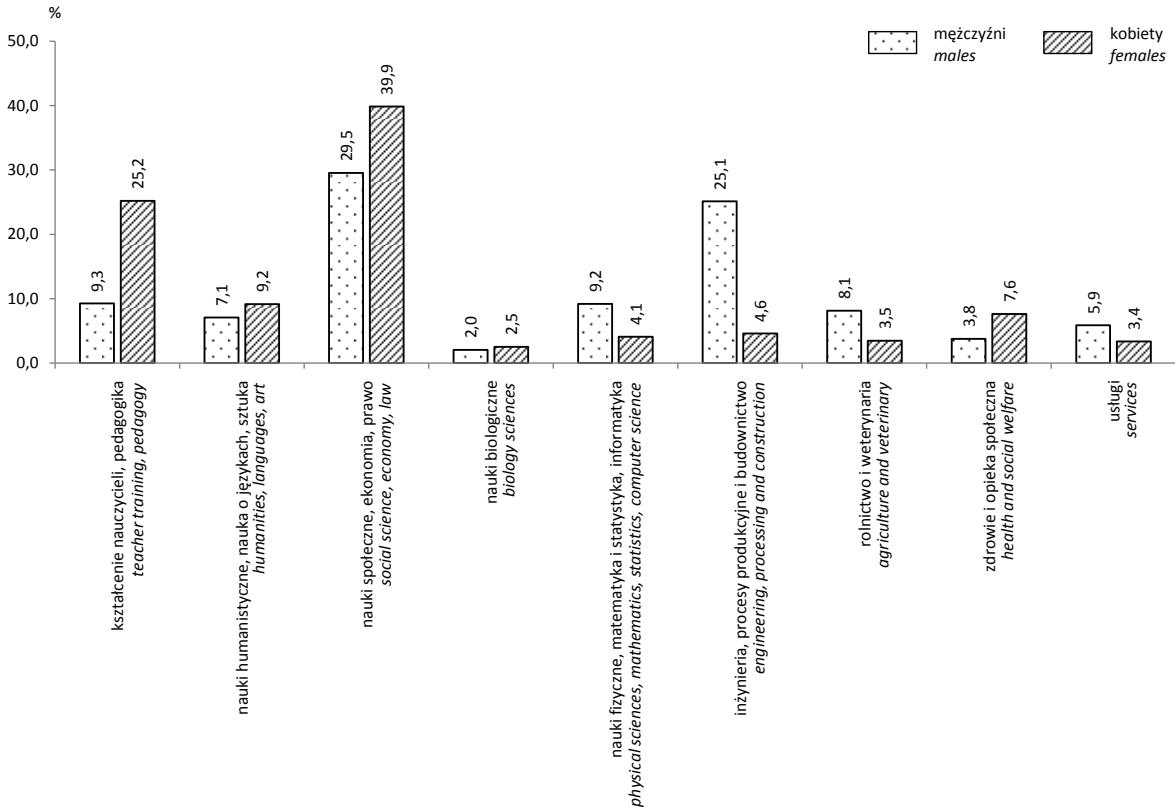
WYKRES 15. STRUKTURA LUDNOŚCI Z TYTUŁEM MAGISTRA LUB LICENCJATA/INŻYNIERA WEDŁUG KIERUNKÓW WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 15. STRUCTURE OF POPULATION WITH MASTER'S DEGREE OR TITLE OF BACHELOR/ENGINEER BY SPECIALITIES OF EDUCATION AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 16. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH Z TYTUŁEM MAGISTRA LUB LICENCJATA/INŻYNIERA WEDŁUG KIERUNKÓW WYKSZAŁCENIA I PŁCI W 2011 R.
CHART 16. STRUCTURE OF RURAL POPULATION WITH MASTER'S DEGREE OR TITLE OF BACHELOR/ENGINEER BY SPECIALITIES OF EDUCATION AND SEX IN 2011

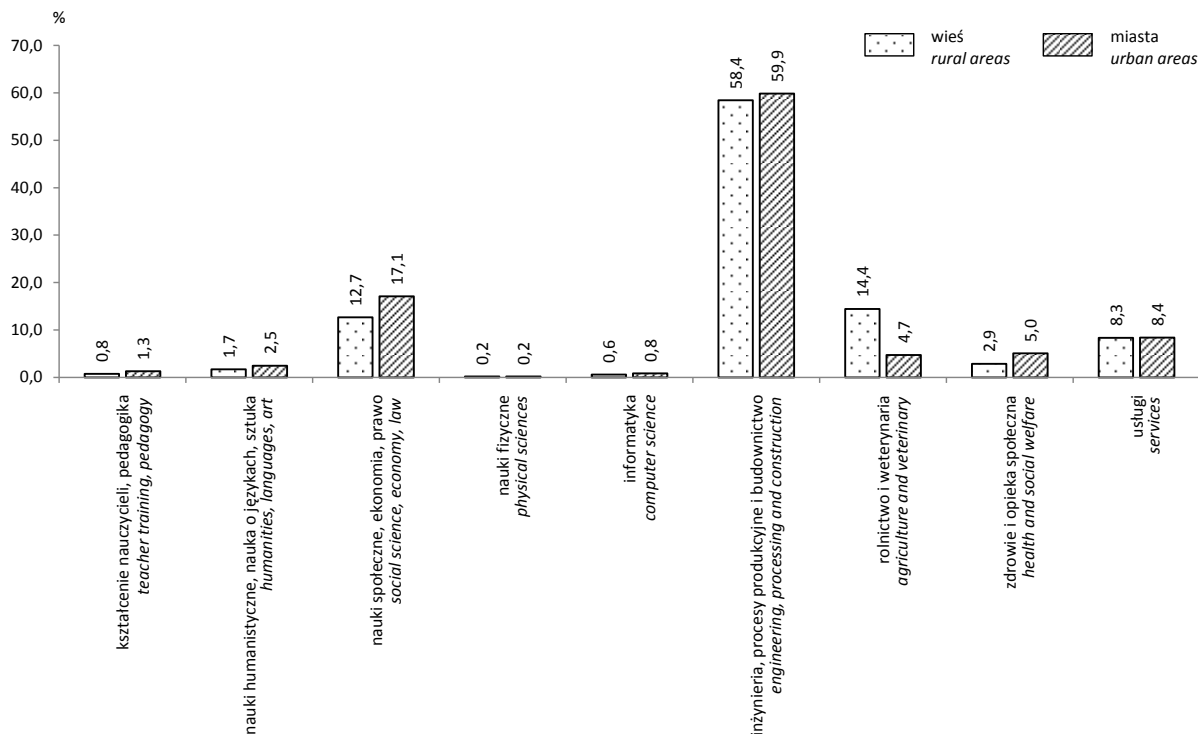
O ile wśród osób z tytułem naukowym co najmniej doktora przeważali mężczyźni, to w strukturze ludności z tytułem magistra lub inżyniera/licencjata zarówno na wsi jak i w miastach przeważały kobiety (kolejno 61,8% i 57,9%). Zaobserwowano również, że mężczyźni i kobiety jako kierunek wykształcenia najczęściej wybierali nauki społeczne, ekonomię, prawo (na wsi 29,5% mężczyzn i 39,9% kobiet, w miastach kolejno 31,3% i 40,0%). Drugi, najchętniej wybierany kierunek w przypadku mężczyzn to inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo (25,1% na wsi i 29,3% w miastach), a w przypadku kobiet – kształcenie nauczycieli, pedagogika (25,2% na wsi i 20,6% w miastach). Większy odsetek kobiet (7,6% na wsi i 9,0% w miastach) niż mężczyzn (3,8% na wsi i 4,5% w miastach) miał wykształcenie w kierunku zdrowie i opieka społeczna.

Zawód wyuczony

Podczas NSP 2011 zebrano także informacje o zawodzie wyuczonym absolwentów kolegów i szkół policealnych, średnich zawodowych oraz zasadniczych szkół zawodowych. Omawiana zbiorowość na obszarach wiejskich liczyła 5,6 mln osób, co stanowiło 40,1% ogółu ludności posiadającej wykształcenie średnie zawodowe, policealne i zasadnicze zawodowe w Polsce. Wśród populacji tej, zarówno na wsi jak i w miastach, dominowały osoby o zawodzie wyuczonym należącym do grupy inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo (58,4% na wsi i 59,9% w miastach). Na kolejnych miejscach znalazły się osoby, które ukończyły kierunek z grupy nauki społeczne, ekonomia, prawo oraz rolnictwo i weterynaria.

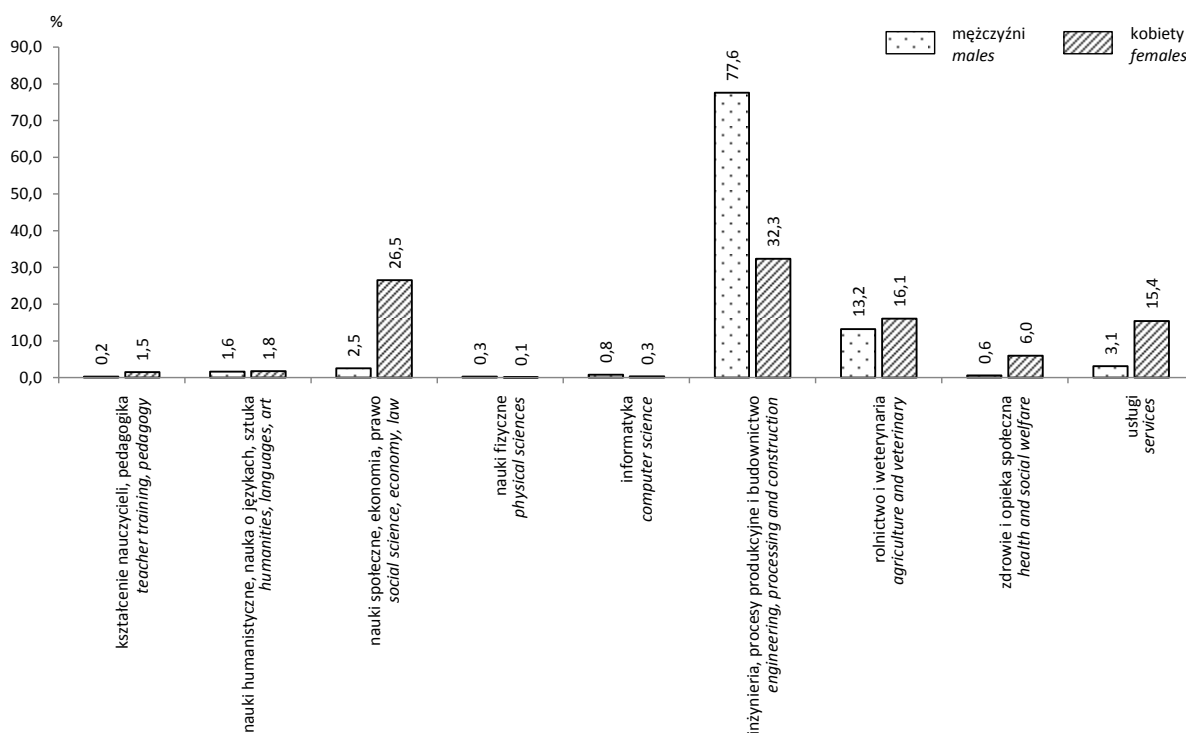
WYKRES 17. STRUKTURA LUDNOŚCI POSIADAJĄCEJ WYKSZTAŁCENIE POLICEALNE, ŚREDNIE LUB ZASADNICZE ZAWODOWE WEDŁUG ZAWODU WYUCZONEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 17. STRUCTURE OF POPULATION WITH POST-SECONDARY EDUCATION, SECONDARY OR BASIC VOCATIONAL BY TRAINED OCCUPATION AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 18. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH POSIADAJĄCEJ WYKSZTAŁCENIE POLICEALNE, ŚREDNIE LUB ZASADNICZE ZAWODOWE WEDŁUG ZAWODU WYUCZONEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 18. STRUCTURE OF RURAL POPULATION WITH POST-SECONDARY EDUCATION, SECONDARY OR BASIC VOCATIONAL BY TRAINED OCCUPATION AND SEX IN 2011

Biorąc pod uwagę płeć, odnotowano, że aż 77,6% mężczyzn na wsi i 83,2% w miastach miało zawód zaliczony do grupy inżynieria, procesy produkcyjne i budownictwo. W zbiorowości kobiet na wsi i w miastach odsetek ten wyniósł około 32%. W populacji mężczyzn posiadających wykształcenie średnie zawodowe, policealne i zasadnicze zawodowe mieszkających na wsi, 13,2% miało zawód należący do grupy rolnictwo i weterynaria. Dla porównania odsetek ten w mieście był ponad czterokrotnie niższy. Nieco ponad 3% mężczyzn posiadało zawód wyuczony z grupy usługi (w miastach – 4,4%), a 2,5% miało zawód z grupy nauki społeczne, ekonomia, prawo (w miastach – 3,8%). Tymczasem wśród kobiet drugą co do liczebności grupą zawodów były nauki społeczne, ekonomia, prawo – 26,5% kobiet na wsi (w miastach – 32,8%). Dalsze 16,1% kobiet posiadało zawód związany z rolnictwem i weterynarią (w miastach – 6,3%), a kolejne 15,4% wybrało zawód z grupy usługi (w miastach – 13,0%). Zawód należący do grupy zdrowie i opieka społeczna miało 6,0% kobiet na wsi (w miastach – 9,9%). W populacji mężczyzn mieszkających na wsi jak i w miastach odsetek ten był dziesięciokrotnie niższy.

Kontynuacja nauki

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań przeprowadzony w 2011 r. dostarczył informacji na temat osób kontynuujących naukę o określonym poziomie wykształcenia. Wyróżniono dwa rodzaje kontynuacji nauki. Pierwszy rodzaj to kontynuacja nauki wynikająca z obowiązku poddawania się edukacji powszechnej, która w polskim systemie oświaty i wychowania obejmuje dzieci i młodzież w wieku 3-21 lat. Górna granica wieku – 21 lat to teoretyczny wiek ukończenia edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym, chociaż czasem z powodów edukacyjnych (powtarzanie klasy) lub w wyniku podjęcia nauki w systemie zasadniczej szkoły zawodowej i kontynuowania kształcenia w szkole średniej jest przekraczana i obejmuje osoby do 24 roku życia. Drugi rodzaj to kontynuacja nauki wynikająca ze wzrostu aktywności edukacyjnej ludności, której celem jest zdobycie kolejnego, wyższego poziomu wykształcenia zwiększającego np. szansę na zdobycie pracy oraz uzyskanie lepszej pozycji na rynku pracy.

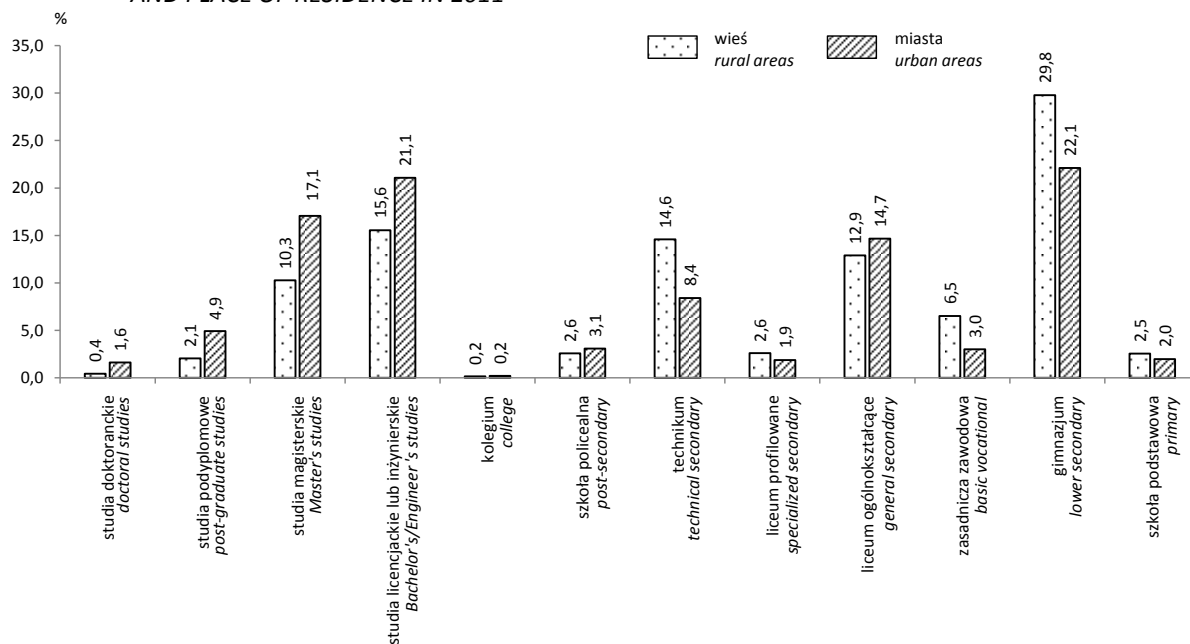
W 2011 r. na obszarach wiejskich naukę kontynuowało 2,0 mln osób, tj. 40,1% ogółu mieszkańców kraju kontynuujących naukę. Zbiorowość ta stanowiła 15,4% ludności wiejskiej w wieku 13 lat i więcej (w miastach – 14,4%). W układzie terytorialnym obszarów wiejskich odsetek ten zamykał się w granicach od 13,4% w województwie polskim do 16,4% w województwie pomorskim.

Podczas NSP 2011 zebrano informacje nie tylko o fakcie kontynuacji nauki, ale także o poziomie szkoły, w której uczniowie podnosili swój poziom wykształcenia. Największy odsetek wśród ludności wiejskiej kontynuującej naukę, prawie 30%, stanowiły osoby uczące się w szkołach gimnazjalnych. Kolejne pod względem liczebności grupy to osoby dokończające się na studiach licencjackich lub inżynierskich (15,6%), w technicach (14,6%), liceach ogólnokształcących (12,9%) oraz studiach magisterskich (10,3%).

Zdecydowana większość ludności kontynuowała naukę w trybie dziennym (80,2% na wsi i 73,0% w miastach). Tryb wieczorowy lub zaoczny częściej wybierali mieszkańcy wsi i miast kontynuujący naukę w szkołach policealnych, kolegiach lub na studiach podyplomowych. Ludność wiejska, częściej niż mieszkańcy miast, uzupełniała edukację na studiach licencjackich bądź inżynierskich w trybie wieczorowym lub zaocznym.

WYKRES 19. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ KONTYNUUJĄCEJ NAUKĘ WEDŁUG RODZAJU SZKOŁY I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 19. STRUCTURE OF POPULATION AGED 13 AND MORE CONTINUING EDUCATION BY TYPE OF SCHOOL AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Kraj urodzenia

Zgodnie z przyjętą w spisie 2011 metodologią (opartą na rekomendacjach Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ i Eurostatu) kraj urodzenia – ze względu na międzynarodową porównywalność danych – należało podać przy uwzględnieniu granic państw aktualnych w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby. Trzeba jednak zaznaczyć, że w przypadku Polski, której granice w okresie historii ulegały zmianie, dane o ludności urodzonej za granicą powinny być odpowiednio interpretowane, ponieważ przedstawiona powyżej zasada traktuje ludność mieszkającą w Polsce, a urodzoną przed końcem wojny za obecną wschodnią granicą kraju – jako osoby urodzone za granicą. W większości krajów liczba urodzonych za granicą jest miarą imigracji do danego kraju. W Polsce natomiast fakt, że część osób urodziła się za granicą, wynika ze zmiany granic Polski i przesiedleń ludności po wojnie.

Zdecydowana większość mieszkańców wsi – 98,8% (w miastach – 97,8%), jako miejsce urodzenia wskazała Polskę. Odsetek mieszkańców wsi urodzonych za granicą wyniósł 1,2% (w miastach – 2,1%). Analizując w układzie terytorialnym populację ludności wiejskiej urodzoną za granicą można zauważyć, że najwyższy jej udział w ludności wsi ogółem zaobserwowano w województwach: dolnośląskim (4,8%), lubuskim (4,3%) i opolskim (3,6%), najniższy zaś w świętokrzyskim (0,4%), łódzkim i mazowieckim (po 0,5%).

W populacji 674,9 tys. ludności Polski urodzonej za granicą, 181,7 tys. (26,9%) to ludność wiejska. Najwięcej, bo ponad 36% z nich urodziło się na terenie Ukrainy (w miastach – 32,8%). W zbiorowości urodzonych na Ukrainie mieszkańców wsi liczącej 65,7 tys. osób najlicniejsza grupa (38,4%) mieszkała na terenach wiejskich województwa dolnośląskiego. Z kolei analizując strukturę urodzonej za granicą

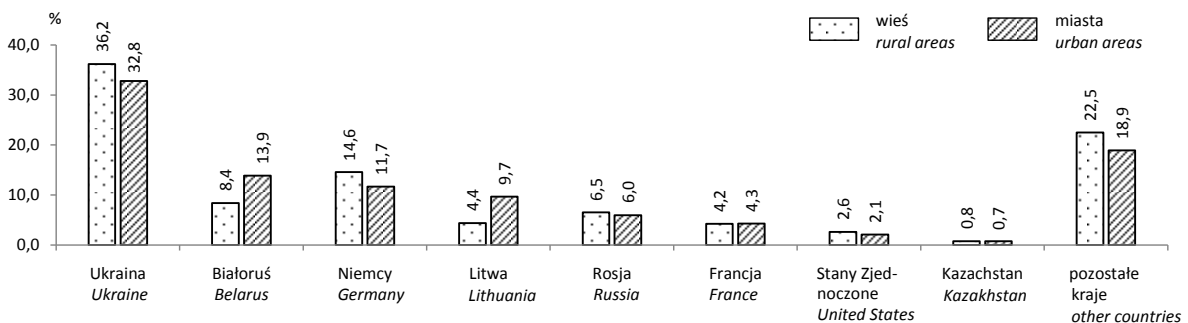
ludności wsi według województw, najwyższym udziałem osób urodzonych na Ukrainie wyróżniło się województwo opolskie (63,5%).

Kolejnym, innym niż Polska, miejscem urodzenia najczęściej wymienianym przez mieszkańców wsi były Niemcy. Kraj ten wskazało 14,6% ludności wiejskiej urodzonej za granicą (11,7% wśród mieszkańców miast). Z 26,4 tys. mieszkańców wsi urodzonych w Niemczech, prawie 30% mieszkało na terenach wiejskich dwóch województw, tj. dolnośląskiego i opolskiego. Najwyższym odsetkiem osób urodzonych w Niemczech wyróżniały się województwa śląskie (39,5%) oraz łódzkie (34,4%).

Białoruś – jako miejsce urodzenia – wskazało 8,4% urodzonych za granicą mieszkańców wsi. Analogiczny odsetek w miastach był wyższy i wyniósł 13,9%. Najwięcej ludności z terenów wiejskich urodzonej na Białorusi było mieszkańcami województw dolnośląskiego i lubuskiego (łącznie 35,3% z 15,2 tys. urodzonej na Białorusi ludności obszarów wiejskich). Z kolei w układzie województw najwyższym udziałem osób urodzonych na Białorusi charakteryzowały się województwa warmińsko-mazurskie (21,6%) i podlaskie (21,2%), a najniższym podkarpackie (0,9%).

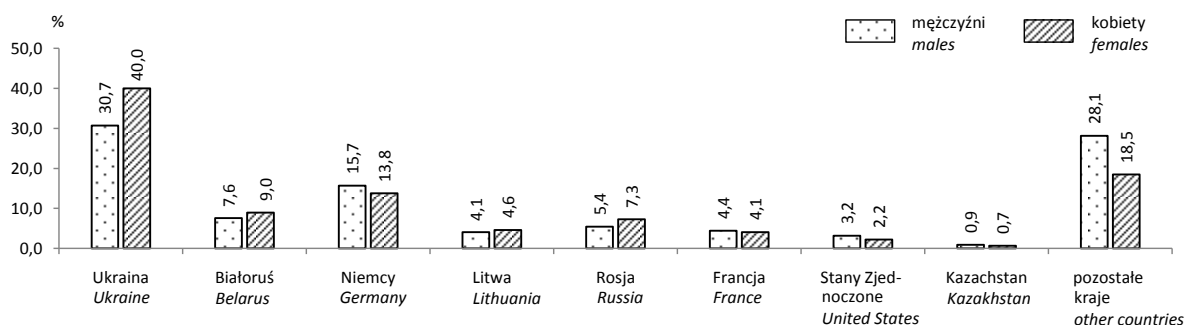
WYKRES 20. STRUKTURA LUDNOŚCI URODZONEJ ZA GRANICĄ WEDŁUG KRAJU URODZENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 20. STRUCTURE OF POPULATION BORN ABROAD BY COUNTRY OF BIRTH AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 21. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH URODZONEJ ZA GRANICĄ WEDŁUG KRAJU URODZENIA I PŁCI W 2011 R.

CHART 21. STRUCTURE OF RURAL POPULATION BORN ABROAD BY COUNTRY OF BIRTH AND SEX IN 2011

Litwę, Rosję, Francję, Stany Zjednoczone lub Kazachstan, jako kraj urodzenia wskazało łącznie 18,4% mieszkańców wsi (w miastach – 22,7%). Najwyższym odsetkiem mieszkańców wsi urodzonych w tych krajach wyróżniło się województwo warmińsko-mazurskie (42,4%), najniższym zaś województwo opolskie (7,5%).

Według danych z 2011 r., wśród urodzonych za granicą przeważały kobiety (58,5% na wsi i 59,0% w miastach). W zbiorowości urodzonych za granicą mieszkańców wsi, jedynie wśród urodzonych w Stanach Zjednoczonych nieznacznie przeważali mężczyźni (50,6%).

Przynależność narodo-etniczna

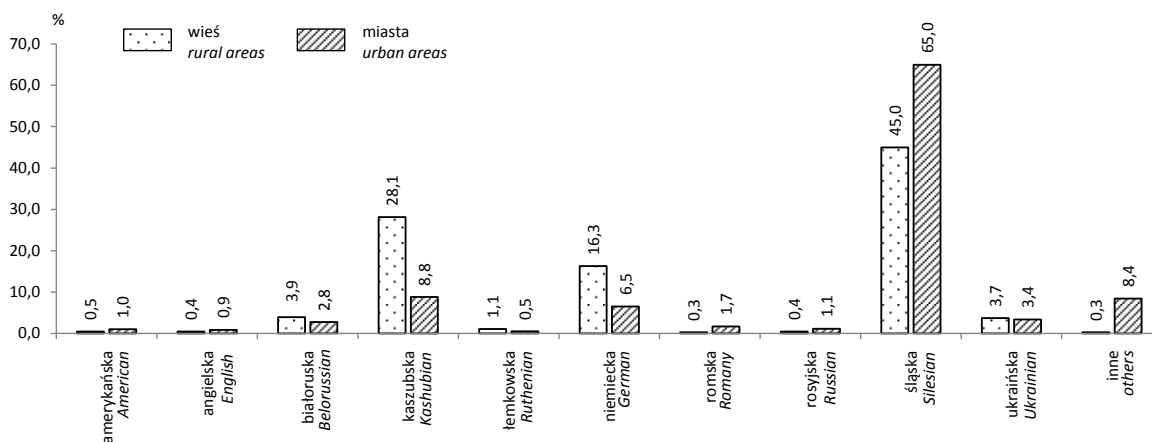
W spisie z 2011 r. zebrano również informacje na temat tożsamości narodo-etnicznej ludności. Respondenci mogli zadeklarować przynależności do jednej lub dwóch kategorii etnicznych zaznaczając odpowiedź z listy zamieszczonej pod pytaniem lub wybierając pozycje z obszernego słownika etnonimów, albo wyrażając tę tożsamość poprzez swobodny otwarty zapis deklaracji narodo-etnicznej w polu tekstowym.

Zgodnie z informacjami zebranymi podczas spisu 2011 r., zdecydowana większość ludności obszarów wiejskich wyraziła polską identyfikację narodo-etniczną – 97,6% (w miastach – 96,8%). Z kolei 3,5% (534,1 tys.) ludności wiejskiej oraz 4,0% (933,6 tys.) mieszkańców miast zadeklarowało zarówno polską jak i inną niż polska albo wyłącznie niepolską przynależność narodową lub etniczną. Pod względem terytorialnym zaobserwowano duże zróżnicowanie wysokości odsetka ludności wiejskiej deklarującej przynależność narodo-etniczną inną niż polska. Najwyższym takim odsetkiem charakteryzowały się województwa: opolskie (25,8%), pomorskie (20,1%) i śląskie (16,1%).

Wśród mieszkańców wsi deklarujących niepolską przynależność narodo-etniczną najwięcej, bo 45,0% respondentów wyraziło identyfikację śląską i było to o 20,0 p.proc. mniej niż w miastach. W układzie województw, najwyższy odsetek takich osób odnotowano w województwach śląskim (93,0%) i opolskim (66,3%).

WYKRES 22. STRUKTURA LUDNOŚCI DEKLARUJĄCEJ NIEPOLSKĄ PRZYNALEŻNOŚĆ NARODO-ETNICZNĄ WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 22. STRUCTURE OF POPULATION DECLARING NON-POLISH NATIONAL-ETHNIC IDENTITIES BY PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Niemal 30% mieszkańców terenów wiejskich, wyrażających nie tylko polską lub wyłącznie niepolską przynależność narodo-etniczną, zadeklarowało identyfikację kaszubską. Na wsi odsetek ten był o 19,3 p.proc. wyższy od analogicznego w miastach. W układzie województw wśród mieszkańców wsi, najwyższym udziałem ludności o identyfikacji kaszubskiej charakteryzowało się województwo pomorskie (95,7%).

Ponad 87 tys. mieszkańców wsi, czyli 16,3% spośród deklarujących polską i inną lub wyłącznie inną identyfikację narodo-etniczną, wskazało narodowość niemiecką. W analogicznej populacji mieszkańców miast udział ten wyniósł 6,5%. Taką identyfikację najczęściej wyrażali mieszkańcy wsi w województwie opolskim, gdzie prawie co drugi respondent o innej niż polska identyfikacji, wskazał również lub wyłącznie narodowość niemiecką. Ponad 20% odsetek omawianych osób odnotowano także w pięciu województwach: wielkopolskim, zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim i lubuskim.

W zbiorowości mieszkańców wsi deklarujących inną niż polska przynależność narodo-etniczną, osoby identyfikujące się z narodowością białoruską lub ukraińską stanowiły prawie 8%. Choć odsetek mieszkańców wsi deklarujących te przynależności nie był zbyt wysoki, to jednak trzeba zaznaczyć, że w województwie podlaskim ponad 75% osób wskazujących polską i inną lub wyłącznie inną przynależność narodo-etniczną deklarowało narodowość białoruską. Z kolei w województwie warmińsko-mazurskim 65% respondentów wskazało narodowość ukraińską.

Obywatelstwo

Według obowiązujących w 2011 r. norm prawnych, w Polsce za cudzoziemca uważana była osoba przebywająca na terytorium kraju i nieposiadająca polskiego obywatelstwa. Zgodnie z tą definicją osoba posiadająca obywatelstwo polskie i obywatelstwo innych krajów nie została uznana za cudzoziemca. W spisie ludności z 2011 r. istniała możliwość podania trzech obywatelstw, zarówno w przypadku obywateli polskich jak i cudzoziemców.

Wyniki NSP 2011 wykazały, że wśród 15,1 mln mieszkańców wsi, 99,9% (w miastach – 99,8%) to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a tylko 0,1% to cudzoziemcy oraz bezpaństwowcy (w miastach – 0,2%). Na obszarach wiejskich wśród ogółu osób z obywatelstwem niepolskim w 2011 r. przeważały kobiety, które stanowiły 51,5% (w miastach przeważali mężczyźni – 52,9%). Odsetek kobiet wśród ludności z obywatelstwem polskim wynosił na wsi 50,2% (w miastach – 52,5%).

TABL. 2. LUDNOŚĆ WEDŁUG OBYWATELSTWA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
POPULATION BY CITIZENSHIP, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Obywatelstwo <i>Citizenship</i>						
	polskie <i>Polish</i>				niepolskie <i>non-Polish</i>		bezpau- stwowcy <i>stateless</i>
	razem <i>total</i>	wyłącznie polskie <i>Polish only</i>	polskie i inne <i>Polish and other</i>	nieustalona liczba oby- watełstw <i>unknown numer of citizenship</i>	razem <i>total</i>	nieustalona liczba oby- watełstw <i>unknown numer of citizenship</i>	
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	15091112	14306984	163672	620456	13646	1439	
mężczyźni ..... <i>males</i>	7523791	7138835	85499	299457	6612	850	251
kobiety ..... <i>females</i>	7567322	7168149	78173	320999	7034	589	170
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	23354451	21880979	163780	1309692	41790	4248	1598
mężczyźni ..... <i>males</i>	11083546	10367039	84543	631964	22114	2272	910
kobiety ..... <i>females</i>	12270905	11513940	79237	677728	19676	1976	688

Należy mieć na uwadze, że ogólna liczba cudzoziemców przebywających na obszarach wiejskich była większa, ponieważ imigranci przebywający w Polsce czasowo (stali mieszkańcy innych krajów) nie byli wliczani do ludności Polski faktycznie zamieszkałej, prezentowanej w publikacji. Część z nich – przebywający lub zamierzający przebywać w Polsce 12 miesięcy lub więcej – należała do ludności rezydującej.

Obywatelstwo wyłącznie polskie posiadało 94,8% mieszkańców wsi (w miastach – 93,7%), a 5,2% Polaków mieszkających na obszarach wiejskich posiadało także inne obywatelstwo (w miastach – 6,3%).

Prawie we wszystkich województwach odnotowano ponad 90% odsetek ludności wiejskiej z wyłącznie polskim obywatelstwem, a najwyższy w województwie łódzkim (98,1%). Wyjątek stanowiło tu województwo opolskie, gdzie udział tej grupy ludności wynosił 70,7%. Pozostałe 29,3% ludności województwa opolskiego podało, że oprócz obywatelstwa polskiego posiada również inne obywatelstwo lub obywatelstwa.

Na terenach wiejskich mieszkało 13,6 tys. ludności posiadającej wyłącznie niepolskie obywatelstwo (24,6% takich osób mieszkających w kraju). Spośród nich 24,0% osób osiedliło się na terenach wiejskich województwa mazowieckiego. Jako bezpaństwowcy określiło siebie 422 mieszkańców obszarów wiejskich (20,9% ogółu bezpaństwowców w kraju).

Wśród mieszkańców wsi z obywatelstwem wyłącznie polskim przeważały kobiety – 50,1% (w miastach – 52,6%). Mężczyźni z kolei przeważali wśród osób z polskim i innym obywatelstwem. Na wsi stanowili oni 52,2% (w miastach – 51,6%).

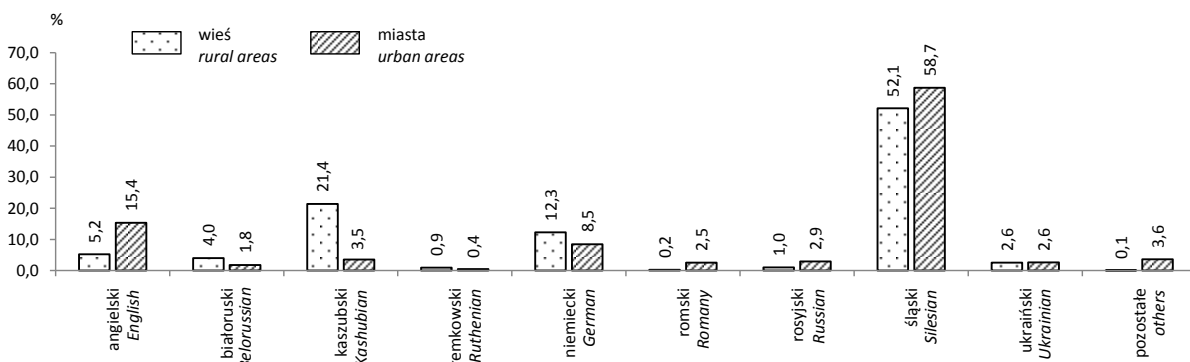
Język używany w domu

Obok pytania o przynależność narodowo-etniczną w spisie ludności z 2011 r. zadano również pytanie o język używany w kontaktach domowych. Respondenci mieli możliwość wymienienia dwóch języków niepolских, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też nie.

Zdecydowana większość ludności obszarów wiejskich w kontaktach domowych posługiwała się językiem polskim – 98,4% (w miastach – 98,0%). Z kolei 2,8% (417,5 tys.) mieszkańców wsi i 2,3% (531,0 tys.) mieszkańców miast odpowiedziało, że na co dzień posługuje się również lub wyłącznie językiem innym niż polski.

WYKRES 23. STRUKTURA LUDNOŚCI POSŁUGUJĄCEJ SIĘ W DOMU JĘZYKIEM OBCYM WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 23. STRUCTURE OF POPULATION USING FOREIGN LANGUAGE AT HOME BY PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Najwięcej, bo ponad połowa osób posługujących się również lub wyłącznie językiem innym niż polski zaznaczyła, że używa języka śląskiego (52,1% na wsi i 58,7% w miastach). Na obszarach wiejskich w układzie województw, najwyższym odsetkiem ludności posługującej się w kontaktach domowych językiem śląskim wyróżniły się dwa województwa – śląskie (93,5% ogółu osób deklarujących używanie języka innego niż polski) i opolskie (81,1%).

Co piąta osoba mieszkająca na wsi i używająca w domu języka obcego posługiwała się językiem kaszubskim (w miastach – 3,5%). Na terenach wsi najwyższym odsetkiem takich osób wyróżniło się województwo pomorskie (96,2%).

Co dziesiąty respondent mieszkający na terenach wiejskich zadeklarował, że w kontaktach domowych posługuje się również (obok polskiego) lub wyłącznie językiem niemieckim (w miastach – 8,5%). Wysokim odsetkiem takich osób wyróżniły się – podobnie jak w przypadku deklarujących narodowość niemiecką – województwa: lubuskie (33,8%), kujawsko-pomorskie (31,1%) i zachodniopomorskie (30,7%).

Wśród zbiorowości posługującej się w kontaktach codziennych językiem obcym, język białoruski wskazało 4,0% osób na wsi (w miastach – 1,8%). Najwyższym odsetkiem osób używających język białoruski, charakteryzowała się ludność wiejska województwa podlaskiego (65,6%). Z kolei językiem ukraińskim posługiwało się 2,6% osób na wsi i w miastach. W województwie warmińsko-mazurskim zanotowano najwyższy odsetek (69,8%) mieszkańców wsi używających tego języka w codziennych kontaktach.

Rozkład zbiorowości według języka używanego w domu pokrywał się z deklarowaną przynależnością narodowo-etniczną.

Do języków obcych często używanych w kontaktach domowych należał również język angielski. Odsetek mieszkańców wsi posługujących się tym językiem wynosił 5,2%, w miastach udział ten był prawie trzykrotnie wyższy. Udział osób używających języka angielskiego w kontaktach domowych był znacznie zróżnicowany przestrzennie i wahał się od 0,7% w województwie opolskim do 55,5% w województwie łódzkim. Ponad 40% takim udziałem odznaczały się województwa: świętokrzyskie, wielkopolskie, lubelskie i mazowieckie.

Źródła utrzymania ludności

Podczas NSP 2011 gromadzono również informacje dotyczące głównego źródła dochodu ludności uzyskanego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających moment krytyczny spisu, tj. dzień 31 marca. Ludność, ze względu na posiadane główne źródło utrzymania, podzielono na dwie podstawowe kategorie, tj. ludność posiadającą własne źródła utrzymania (dochody z pracy, ze źródeł niezarobkowych i pozostałych) oraz ludność utrzymywaną. Do ludności utrzymywanej zaliczono wszystkie osoby, niezależnie od wieku, nieposiadające własnych źródeł dochodów (w tym dzieci w wieku do 14 lat).

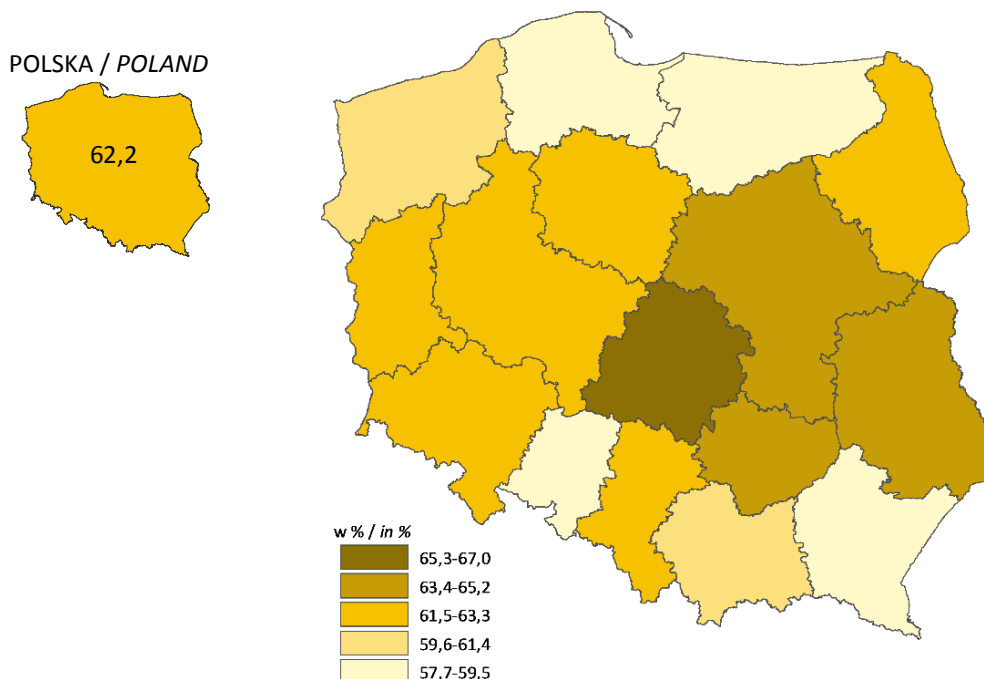
Według wyników NSP 2011, 9,4 mln osób czyli 62,2% ludności wiejskiej posiadało własne źródło utrzymania. W miastach odsetek ten był wyższy i wynosił 67,3%. Na utrzymaniu na obszarach wiejskich pozostawało 5,2 mln osób, tj. 34,2% ludności (w miastach – 27,7%).

W układzie województw udział ludności wiejskiej utrzymującej się z własnego źródła w większości województw przekroczył 60%, z wyjątkiem: pomorskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i opolskiego. W pozostałych województwach udział ten zamykał się w granicach od 60,0%

w województwie zachodniopomorskim do 67,0% w województwie łódzkim. Udział osób pozostających na utrzymaniu na terenach wiejskich wszystkich województw wynosił więc powyżej 30% i zamykał się w przedziale od 30,4% w województwie opolskim do 38,2% w województwie pomorskim.

MAPA 4. ODSETEK LUDNOŚCI WIEJSKIEJ POSIADAJĄCEJ WŁASNE ŹRÓDŁO UTRZYMANIA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

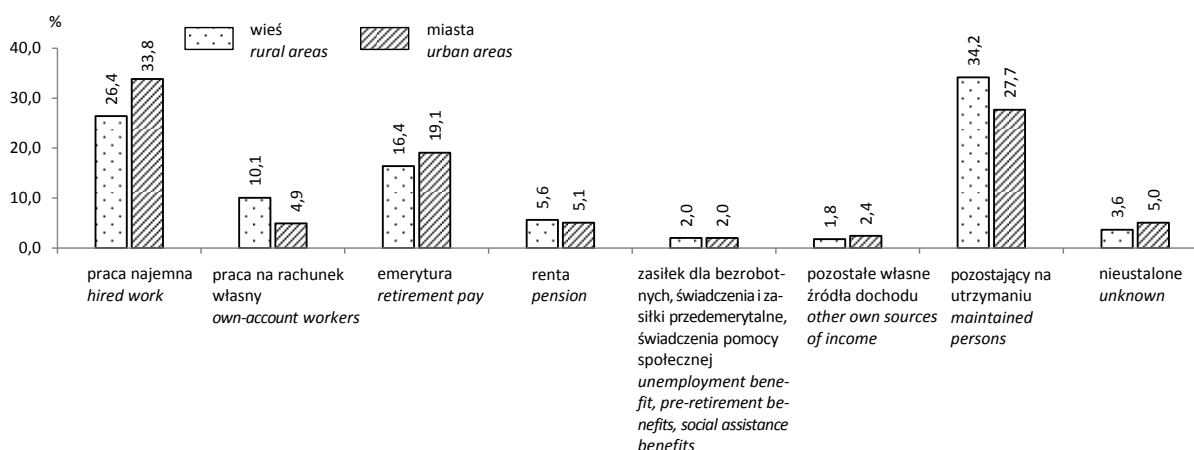
MAP 4. SHARE OF RURAL POPULATION OWNING OWN SOURCE OF MAINTENANCE BY VOIVODSHIPS IN 2011

W 2011 r. dla 5,5 mln mieszkańców wsi głównym źródłem utrzymania była praca. W zbiorowości osób posiadających własne źródło utrzymania stanowiły one 58,6% (w miastach – 57,6%). Zdecydowana większość tej populacji, bo 72,4% było pracownikami najemnymi (w miastach – 87,3%), a pozostałe 27,6% jako główne źródło utrzymania wskazało pracę na rachunek własny (w miastach – 12,7%). W grupie ludności obszarów wiejskich pracujących najemnie, 68,8% było zatrudnionych przez prywatnych przedsiębiorców (w miastach – 62,1%).

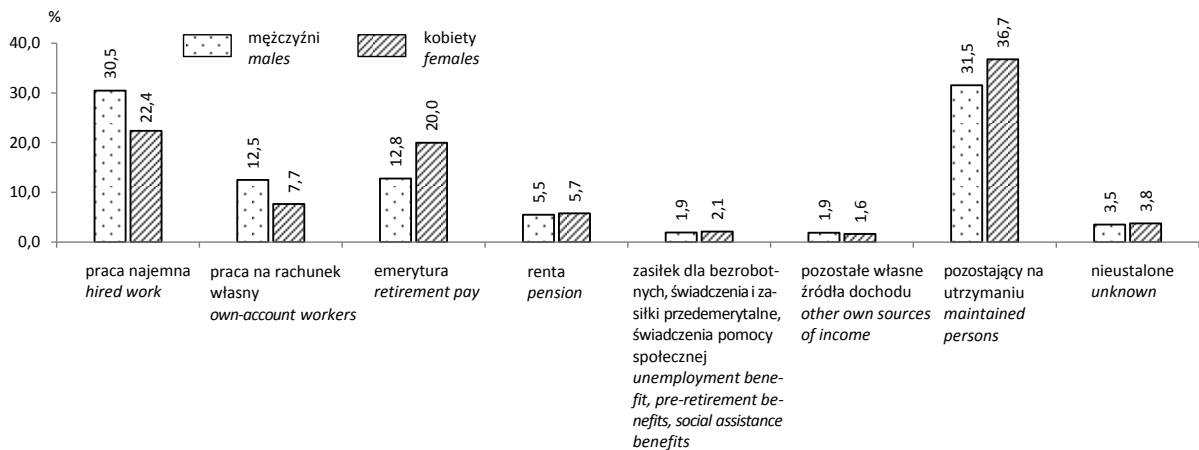
WYKRES 24. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 24. STRUCTURE OF POPULATION BY MAIN SOURCE OF MAINTAINACE AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 25. STRUKTURA LUDNOŚCI OBSZARÓW WIEJSKICH WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA I PŁCI W 2011 R.

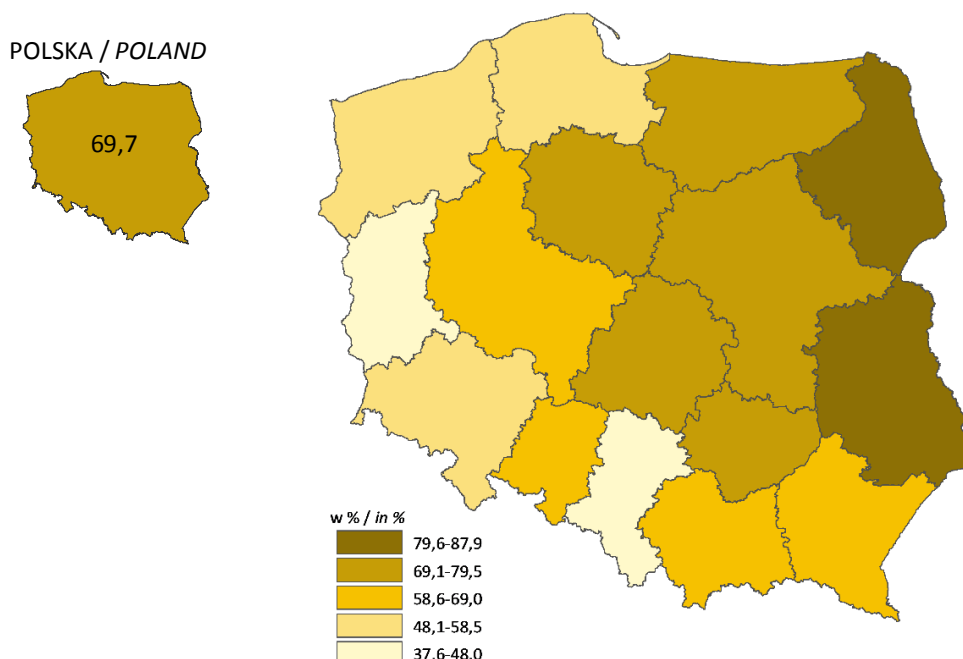
CHART 25. STRUCTURE OF RURAL POPULATION BY MAIN SOURCE OF MAINTAINACE AND SEX IN 2011

W układzie terytorialnym obszarów wiejskich udział osób dla których praca była głównym źródłem utrzymania wahał się od 54,5% w województwie podlaskim do 63,5% w województwie wielkopolskim. Z kolei odsetek osób utrzymujących się z pracy najemnej w ogólnej liczbie osób utrzymujących się głównie z pracy mieścił się w granicach od 47,3% w województwie podlaskim do 84,6% w województwie śląskim. Także udział osób utrzymujących się z pracy na rachunek własny był znacznie terytorialnie zróżnicowany – najwyższą wartość przyjął on w województwie podlaskim (52,7%), a najniższą w województwie śląskim (15,4%). Zdecydowana większość mieszkańców wsi osiągających najwyższy dochód z pracy na własny rachunek pracowała w rolnictwie – 69,7% (w miastach – 8,5%). Rozpiętość terytorialna tego odsetka zamykała się w granicach od 37,6% w województwie śląskim do 87,9% w województwie podlaskim.

MAPA 5. UDZIAŁ OSÓB UTRZYMUJĄCYCH SIĘ Z PRACY W ROLNICTWIE W LUDNOŚCI UTRZYMUJĄCEJ SIĘ Z PRACY NA WŁASNY RACHUNEK NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 5. SHARE OF PERSONS MAINTAINING WITH WORK IN AGRICULTURE IN POPULATION MAINTAINING WITH OWN-ACCOUNT WORKERS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Ponad 3,6 mln mieszkańców wsi jako główne źródło dochodu wskazało niezarobkowe źródło. W populacji mieszkańców obszarów wiejskich posiadających własne źródło dochodu stanowili oni 38,6% (w miastach – 38,8%). Najczęściej wymienianą formą niezarobkowego dochodu była emerytura, którą wskazało 68,3% badanych z terenów wiejskich posiadających niezarobkowe źródło utrzymania (w miastach – 72,9%). W podziale terytorialnym, udział tych osób oscylował w granicach od 56,8% w województwie warmińsko-mazurskim do 78,7% w województwie podlaskim.

Prawie co czwarta osoba mieszkająca na wsi i utrzymująca się głównie z niezarobkowych źródeł, najwyższy lub jedyny dochód czerpała z renty (w miastach co piąta). W układzie województw najwyższy odsetek tej ludności zaobserwowano w województwie lubuskim (29,0%), a najniższy w województwach podlaskim i opolskim (po 15,6%).

W zbiorowości 848,1 tys. mieszkańców wsi, dla których renta była głównym źródłem utrzymania, prawie 70% osób świadczenie to miało przyznane z tytułu niezdolności do pracy, inwalidztwa (w miastach niecałe 60%). Z kolei dla co piątej osoby na wsi (191,8 tys. ludności) utrzymującej się głównie z renty – główny dochód stanowiła renta rodzinna (w miastach dla co trzeciej). Zaobserwowano dość duże zróżnicowanie terytorialne udziału osób utrzymujących się z renty rodzinnej w populacji utrzymujących się z renty. Najwyższy taki odsetek wśród ludności wiejskiej odnotowano w województwie śląskim (37,6%), a najniższy w województwie lubelskim (14,5%). Rentę socjalną, jako główny dochód, wskazało 79,2 tys. ludności wiejskiej, co stanowiło 9,3% osób utrzymujących się z renty (w miastach – 7,9%). Pod względem terytorialnym odsetek ten zamykał się w granicach od 6,6% w województwie śląskim do 13,0% w województwie warmińsko-mazurskim.

TABL. 3. LUDNOŚĆ WEDŁUG GŁÓWNEGO NIEZAROBKOWEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA W 2011 R.
POPULATION BY MAIN NON-EARNED SOURCE OF MAINTAINACE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Renta <i>Pension</i>				Pozostałe ^a <i>Other^a</i>
	razem <i>total</i>	z tytułu niezdolności do pracy, inwalidzka <i>resulting from an inability to work, for invalids</i>	rodzinna <i>family</i>	socjalna <i>social</i>	
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	848054	68,0	22,6	9,3	303064
mężczyźni ..... <i>males</i>	412744	82,9	6,6	10,5	142567
kobiety ..... <i>females</i>	435310	54,0	37,8	8,2	160496
Miasta	1186777	59,8	32,3	7,9	470685
<i>Urban areas</i>					
mężczyźni	510099	80,6	9,4	10,1	213668
<i>males</i>					
kobiety	676678	44,2	49,6	6,2	257018
<i>females</i>					

a Zasiłek dla bezrobotnych, świadczenia i zasiłki przedemerytalne, świadczenia z pomocy społecznej.
a Unemployment benefit, pre-retirement benefits, social assistance benefits.

Zasiłek dla bezrobotnych, świadczenia i zasiłki przedemerytalne lub świadczenia z pomocy społecznej były głównym źródłem utrzymania dla 303,1 tys. mieszkańców obszarów wiejskich.

W zbiorowości osób, które jako główny dochód wskazały niezarobkowe źródło, udział tej populacji wynosił 8,4% (w miastach – 7,7%). Terytorialnie odsetek ten zamykał się w granicach od 5,7% w województwach podlaskim i śląskim do 15,9% w województwie warmińsko-mazurskim. Wartość powyżej 10% odsetek ten osiągnął również w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim, lubuskim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim.

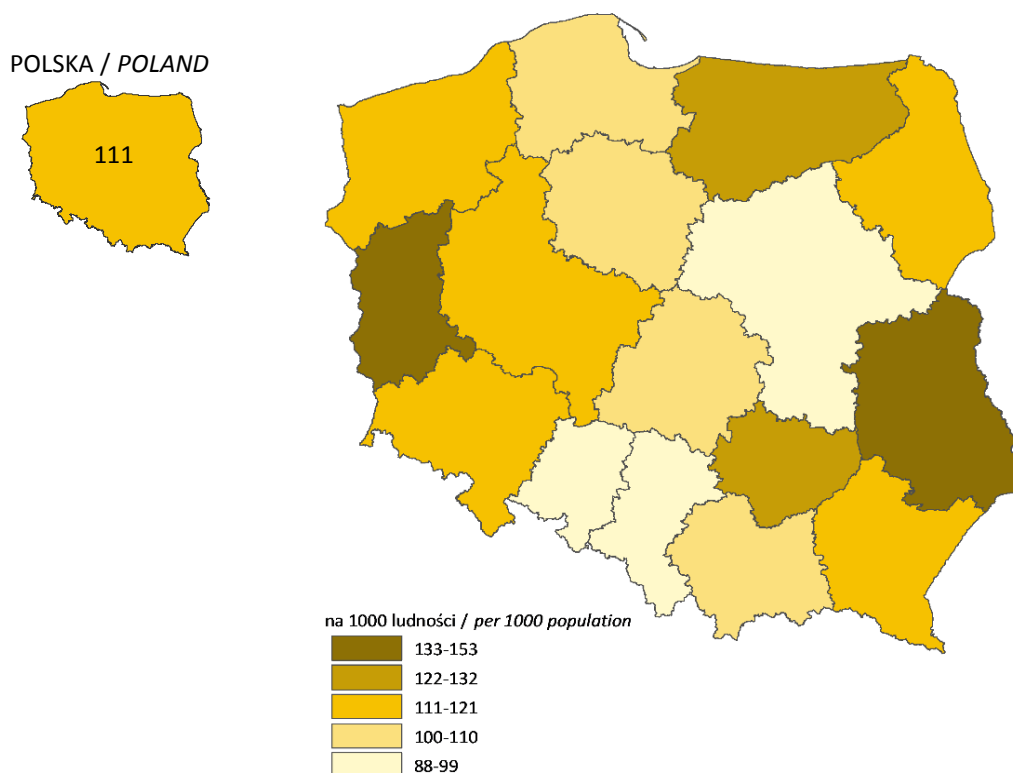
Istotnym czynnikiem różnicującym struktury ludności według źródeł utrzymania jest płeć. W 2011 r. wśród ludności wiejskiej posiadającej własne źródło utrzymania przeważali mężczyźni (52,1%). Tymczasem w porównywalnej populacji w miastach dominowały kobiety (52,3%). Również więcej mężczyzn niż kobiet wskazało pracę jako główne źródło utrzymania (58,7% na wsi i 53,3% w miastach). Ich przewaga zaznaczyła się również wśród pracujących najemnie (57,5% na wsi i 51,5% w miastach), jak i pracujących na rachunek własny (61,8% na wsi i 65,7% w miastach). Z kolei więcej kobiet niż mężczyzn utrzymywało się głównie z niezarobkowych źródeł (58,1% na wsi i 60,5% w miastach), dominowały także w grupie pobierających emeryturę (61,1% na wsi i 62,1% w miastach). Natomiast wśród mieszkańców wsi utrzymujących się głównie z renty strukturalnej przeważali mężczyźni (63,0%), podczas gdy w miastach dominowały kobiety (55,0%). W zbiorowości mieszkańców obszarów wiejskich, których głównym źródłem utrzymania była renta z tytułu niezdolności do pracy, inwalidztwa odnotowano 59,3% mężczyzn (w miastach – 57,9%). Mężczyźni również, częściej niż kobiety utrzymywali się z renty socjalnej (54,8% na wsi i 55,0% w miastach). Z kolei więcej kobiet niż mężczyzn pobierało rentę rodzinną (85,8% na wsi i 87,6% w miastach). Kobiety także częściej niż mężczyźni, jako główne źródło dochodu wskazywały świadczenia pomocy społecznej (63,4% na wsi i 60,0% w miastach). Przewaga kobiet w strukturze płci zaznaczyła się również w zbiorowości pozostającej na utrzymaniu. Ich udział w ludności wiejskiej wyniósł 54,0%, a w populacji miast 53,1%.

Niepełnosprawność

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r., udzielanie odpowiedzi na pytania dotyczące niepełnosprawności, ze względu na specyfikę i wrażliwość tematu, odbywało się na zasadzie dobrowolności. Na pytania odpowiadały osoby dorosłe, które wyraziły na to zgodę, natomiast na temat dzieci informacji udzielali rodzice lub opiekunowie. Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie podstawowe grupy, tj. osoby niepełnosprawne prawnie, czyli takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz na osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku.

Według wyników NSP 2011, liczba osób, które zadeklarowały ograniczenie zdolności do wykonywania zwykłych czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadały ważne orzeczenie kwalifikujące je do zaliczenia do zbiorowości osób niepełnosprawnych na obszarach wiejskich wynosiła 1,7 mln. Zbiorowość ta stanowiła 35,6% ogółu niepełnosprawnych w Polsce oraz 11,1% ludności obszarów wiejskich. W podziale terytorialnym udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności wiejskiej w większość województw, z wyjątkiem województw: mazowieckiego, opolskiego i śląskiego, przekroczył 10%.

MAPA 6. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
MAP. 6. DISABLED PERSONS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Co drugi niepełnosprawny mieszkający na wsi był w wieku produkcyjnym, wśród nich 70% osób było w wieku produkcyjnym niemobilnym. Prawie 45% niepełnosprawnej ludności wsi należała do zbiorowości w wieku poprodukcyjnym. Ponad połowę niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej stanowiły osoby w związkach małżeńskich, 17,3% kawalerowie i panny, prawie 25% – wdowcy i wdowy, a 3,1% osoby rozwiedzione. Niepełnosprawni mieszkańcy terenów wiejskich w wieku 13 lat i więcej najczęściej mieli wykształcenie podstawowe (45,7%) lub zasadnicze zawodowe (26,9%), a tylko 3,0% wykształcenie wyższe.

W zbiorowości osób niepełnosprawnych przeważały kobiety, które na obszarach wiejskich stanowiły 52,1% (w miastach – 54,9%). Przewaga kobiet wystąpiła także prawie we wszystkich województwach z wyjątkiem kujawsko-pomorskiego, w którym było tyle samo niepełnosprawnych kobiet co mężczyzn.

Biorąc pod uwagę kategorie niepełnosprawności odnotowano, że na wsi 62,1% stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (w miastach – 69,2%). W tej populacji nieznacznie przeważali mężczyźni – 51,7%, którzy w analogicznej zbiorowości mieszkańców miast mieli niższy udział niż kobiety – 48,3%.

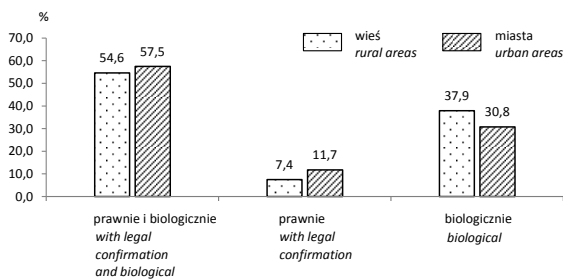
Prawie 917 tys. respondentów mieszkających na wsi, zaklasyfikowało siebie do kategorii niepełnosprawnych prawnie i biologicznie. Osoby te stanowiły 54,6% niepełnosprawnej ludności wsi (w miastach – 57,5%). Zdecydowana większość omawianej zbiorowości, bo 94,5% to osoby dorosłe (powyżej 16 roku życia). Więcej niż co trzecia osoba dorosła niepełnosprawna prawnie i biologicznie określiła swoją niepełnosprawność jako znaczną, a prawie 36% jako umiarkowaną. Pod względem płci,

zarówno wśród dorosłych jak i dzieci przeważali mężczyźni (kolejno 51,6% i 59,5%). Z kolei w porównywalnej populacji ludności miast w strukturze płci dominowały kobiety (51,7%).

Ostatnia kategoria niepełnosprawnych – osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie stanowiły 37,9% populacji niepełnosprawnych na wsi (w miastach – 30,8%). W grupie tej przeważały osoby, które swoją niepełnosprawność określiły jako umiarkowaną (69,8% w grupie dorosłych i 83,4% wśród dzieci). Całkowitą niepełnosprawność zadeklarowało 5,4% dorosłych i 3,6% dzieci. Pod względem płci, zarówno na wsi jak i w miastach, przeważały kobiety (kolejno 58,7% i 62,4%). Wśród niepełnosprawnych biologicznie osób mieszkających na wsi, dzieci stanowiły 2,8% i tak jak w pozostałych kategoriach niepełnosprawności, w strukturze płci wśród dzieci przeważali chłopcy.

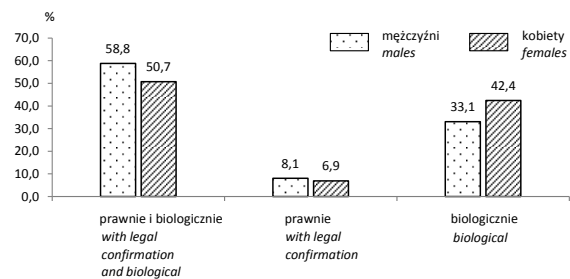
WYKRES 26. STRUKTURA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH WEDŁUG KATEGORII NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 26. STRUCTURE OF DISABLED PERSONS BY CATEGORY OF DISABILITY AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 27. STRUKTURA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH WEDŁUG KATEGORII NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I PŁCI NA OBSZARACH WIEJSKICH W 2011 R.

CHART 27. STRUCTURE OF DISABLED PERSONS BY CATEGORY OF DISABILITY AND SEX IN RURAL AREAS IN 2011

Na podstawie wyników spisu z 2011 r. określono główne źródła utrzymania osób niepełnosprawnych. Zdecydowana większość populacji osób niepełnosprawnych na wsi, tj. 88,7%, posiadała własne źródło utrzymania (w miastach – 90,1%), wśród nich 85,2% utrzymywało się z niezarobkowego źródła (w miastach – 84,1%). Z populacji osób niepełnosprawnych utrzymujących się z niezarobkowego źródła liczącej 1,3 mln osób, dla 55,3% osób źródłem dochodu była emerytura (w miastach – 60,8%), a dla 41,3% renta (w miastach – 35,0%). Należy również zaznaczyć, że 78,5% świadczeń rentowych było przyznanych z tytułu niezdolności do pracy, inwalidztwa (w miastach – 73,4%). Rentę rodzinną, jako główne źródło dochodu, wskazało 10,6% niepełnosprawnych mieszkańców wsi (w miastach – 17,3%), natomiast socjalną – 10,8% (w miastach – 9,3%).

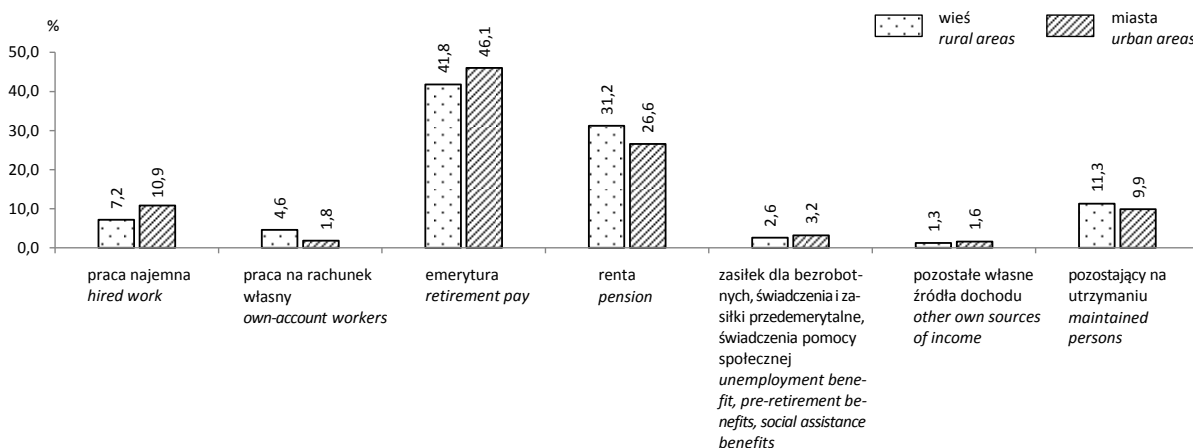
Analizując omawianą populację w układzie terytorialnym obszarów wiejskich zaobserwowano, że najwyższym odsetkiem osób niepełnosprawnych pobierających emeryturę odznaczało się województwo podlaskie (67,4%), najniższym zaś województwo zachodniopomorskie (46,0%). Z kolei najwyższym udziałem osób niepełnosprawnych pobierających rentę charakteryzowało się województwo kujawsko-pomorskie (48,4%), a najniższym województwo podlaskie (29,9%).

Dla prawie 44 tys. niepełnosprawnych osób mieszkających na terenach wiejskich głównym źródłem utrzymania był zasiłek dla bezrobotnych, świadczenia i zasiłki przedemerytalne lub świadczenia

z pomocy społecznej. Ludność ta stanowiła 3,5% niepełnosprawnych osób posiadających niezarobkowe źródło dochodu.

WYKRES 28. STRUKTURA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 28. STRUCTURE OF DISABLED PERSONS BY MAIN SOURCE OF MAINTAINACE AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

W zbiorowości niepełnosprawnych mieszkańców wsi posiadających własne źródło utrzymania, z pracy utrzymywało się 13,3% osób (w miastach – 14,1%). Wysokość tego udziału była zróżnicowana terytorialnie i kształtowała się w granicach od 10,2% w województwie małopolskim do 16,4% w województwie pomorskim.

Prawie 61% niepełnosprawnych utrzymujących się z pracy było pracownikami najemnymi, w miastach odsetek ten był o 24,8 p.proc. wyższy. Najwyższą jego wartość odnotowano na terenach wiejskich województwa lubuskiego (79,3%), a najniższą województwa podlaskiego (33,8%). Ponad 70% pracujących najemnie znalazło zatrudnienie w sektorze prywatnym. W miastach odsetek ten był mniejszy i wynosił 64,8%.

Dla prawie 77,7 tys. osób niepełnosprawnych mieszkających na terenach wiejskich głównym źródłem utrzymania była praca na własny rachunek. Stanowili oni 39,2% pracujących osób niepełnosprawnych (w miastach – 14,4%). Niepełnosprawni mieszkańcy wsi osiągający główny dochód z pracy na własny rachunek najczęściej pracowali w rolnictwie – 78,7% (w miastach – 12,1%).

Według danych z 2011 r. na utrzymaniu pozostawało 190,1 tys. niepełnosprawnych na wsi (w tym 36,8% to dzieci w wieku do 14 lat), co stanowiło 11,3% ogółu niepełnosprawnych mieszkańców obszarów wiejskich (w miastach – 9,9%). Udział niepełnosprawnej ludności wiejskiej będącej na utrzymaniu oscylował w granicach od 6,9% w województwie lubelskim do 16,2% w województwie pomorskim.

Struktura ludności niepełnosprawnej była zróżnicowana nie tylko pod względem miejsca zamieszkania, ale także pod względem płci. Posiadanie własnego źródła utrzymania zadeklarowało więcej kobiet niż mężczyzn (52,2% na wsi i 55,1% w miastach). Kobiety jako główne źródło utrzymania częściej wskazywały również emeryturę (61,7% niepełnosprawnych utrzymujących się z niezarobkowego źródła na wsi i 61,2% w miastach) oraz rentę rodzinną (90,2% na wsi i 92,1% w miastach). Mężczyźni z kolei przeważali wśród osób utrzymujących się z renty z tytułu niezdolności do pracy, inwalidztwa

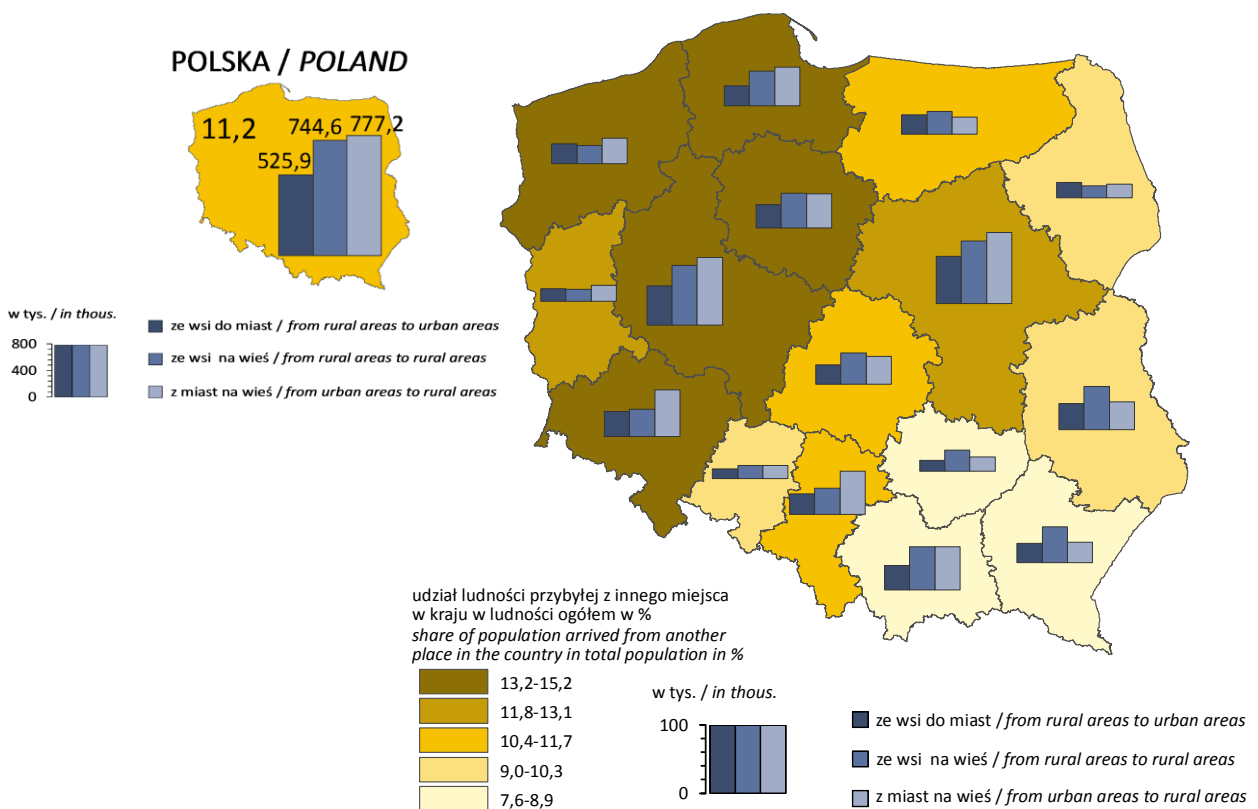

(60,8% na wsi i 58,8% w miastach) oraz renty socjalnej (57,3% na wsi i 57,1% w miastach). Przewaga mężczyzn zaznaczyła się również w zbiorowości niepełnosprawnych, których głównym źródłem dochodu była praca (59,5% niepełnosprawnych utrzymujących się z pracy na wsi i 53,7% w miastach). Mężczyźni przeważali zarówno wśród pracowników najemnych (57,5% na wsi i 51,6% w miastach) jak i pracujących na własny rachunek (62,6% na wsi i 65,7% w miastach). Natomiast w populacji niepełnosprawnych osób będących na utrzymaniu przeważały kobiety, których odsetek na wsi wyniósł 51,4%, a w miastach 52,5%.

Migracje wewnętrzne

W latach 2002-2011, 9,0% ludności Polski (3,5 mln osób) zmieniło miejsce zamieszkania w obrębie kraju. Prawie 49% z nich (1,7 mln osób) osiedliło się na obszarach wiejskich. Zbiorowość ta stanowiła 11,2% ogółu ludności obszarów wiejskich. Udział ludności, która w latach 2002-2011 napłynęła na wieś w ogóle mieszkańców obszarów wiejskich poszczególnych województw był zróżnicowany i wahał się od 7,6% w województwie podkarpackim do 15,2% w województwie pomorskim.

MAPA 7. LUDNOŚĆ OBSZARÓW WIEJSKICH PRZYBYŁA DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG KIERUNKÓW MIGRACJI I WOJEWÓDZTW
MAP. 7. RURAL POPULATION ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY DIRECTIONS OF MIGRATION AND VOIVODSHIPS

Analizując dane o liczbie migrantów według roku przybycia do miejscowości aktualnego zamieszkania można zauważyć, że od 2002 r. do 2010 r. populacja osób napływających na obszary wiejskie zwiększała się każdego roku – w 2010 r. liczba osób przybyłych na obszary wiejskie była

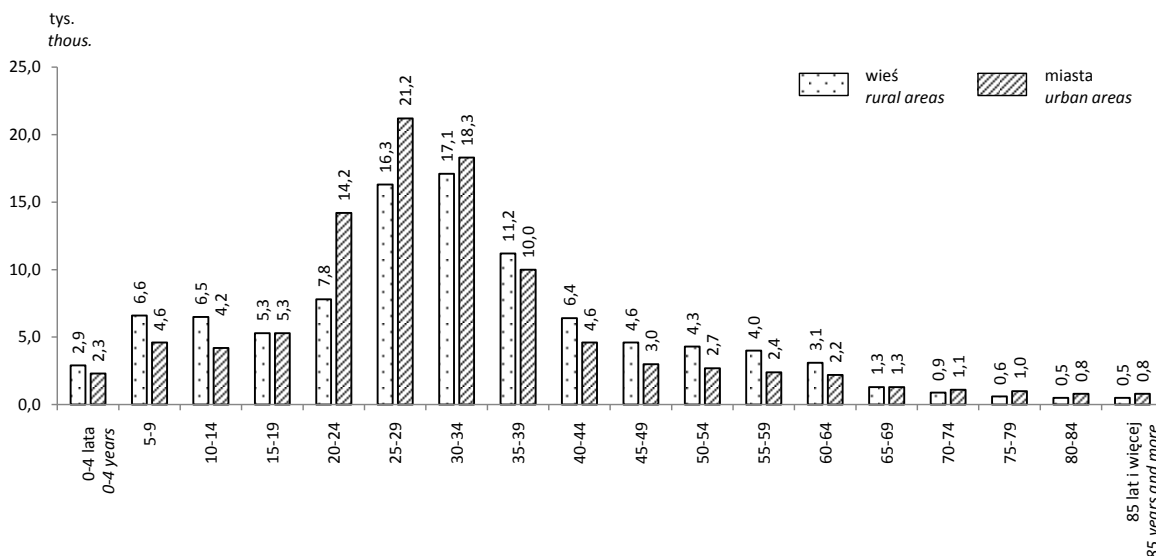
o prawie 90% większa niż w 2002 r. Z uwagi na fakt, że dane za 2011 r. prezentowane są według stanu w dniu 31 III, nie obejmują więc całego roku kalendarzowego, w związku z tym nie są porównywalne do lat 2002-2010, dlatego nie zostały objęte analizą według tego podziału.

TABL. 4. LUDNOŚĆ PRZYBYŁA DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG ROKU I MIEJSCA PRZYBYCIA ORAZ PŁCI
POPULATION ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY ARRIVED YEAR, PLACE OF ARRIVED AND SEX

Wyszczególnienie Specification	Razem Total	Rok przybycia Arrived year									
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		w % in %									
Wieś ..... Rural areas	1692617	7,5	7,9	8,2	10,6	10,8	11,6	12,7	13,5	14,0	3,1
mężczyźni ... males	800825	7,5	7,8	8,2	10,6	10,9	11,7	12,7	13,5	13,9	3,2
kobiety ..... females	891792	7,6	7,9	8,3	10,6	10,8	11,5	12,7	13,5	14,0	3,1
Miasta ..... Urban areas	1767913	7,7	7,3	8,0	10,3	10,5	10,6	11,8	13,4	16,4	4,0
mężczyźni . males	817261	7,6	7,2	7,9	10,3	10,6	10,7	11,8	13,4	16,2	4,2
kobiety ..... females	950653	7,7	7,4	8,1	10,3	10,5	10,5	11,8	13,4	16,5	3,9

Wśród ludności napływowej przeważały kobiety, których odsetek na wsi wyniósł 52,7% (w miastach – 53,8%). W populacji osób, które migrowały na obszary wiejskie w latach 2002-2011, ponad 30% stanowili młodzi ludzie w wieku 25-34 lata (w miastach – 39,5%). Najwyższym takim odsetkiem wyróżniło się województwo podkarpackie (38,0%), najniższym – województwo zachodniopomorskie (28,8%). Wśród mężczyzn najliczniejszą grupę migrantów stanowiły osoby w wieku 30-34 lata (17,3%), a w przypadku kobiet – w wieku 25-29 lat (19,0%). W miastach natomiast najwyższy odsetek mężczyzn i kobiet przypadła na grupę wieku 25-29 lat (kolejno 19,7% i 22,5%).

WYKRES 29. STRUKTURA LUDNOŚCI PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA PRZYBYCIA
CHART 29. STRUCTURE OF POPULATION ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY AGE GROUPS AND PLACE OF ARRIVED

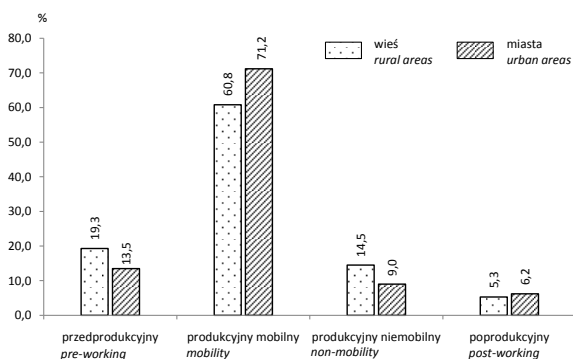
Zdecydowana większość migrantów przybyłych w latach 2002-2011 na obszary wiejskie była w wieku produkcyjnym (75,3%, w miastach – 80,2%). Wśród nich przeważały osoby w wieku produkcyjnym mobilnym – 80,8% (w miastach – 88,7%). Udział ten w poszczególnych województwach wahał się od 76,9% w województwie zachodniopomorskim do 84,8% w województwie podkarpackim.

Osoby w wieku przedprodukcyjnym napływające na obszary wiejskie w latach 2002-2011 stanowiły 19,3% (w miastach – 13,5%), a w wieku poprodukcyjnym 5,3% (w miastach – 6,2%). Najwyższym odsetkiem migrantów w wieku przedprodukcyjnym wyróżniały się województwa pomorskie (21,9%) i lubuskie (21,3%). Najmniej migrantów w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w województwie podlaskim (16,7%), w którym jednocześnie zanotowano najwyższy odsetek migrantów w wieku poprodukcyjnym (6,3%).

W poszczególnych grupach wieku ekonomicznego migrantów na obszarach wiejskich przewagę mężczyzn odnotowano w ludności w wieku przedprodukcyjnym (51,2% na wsi i 51,0% w miastach) oraz produkcyjnym niemobilnym (57,1% na wsi i 55,7% w miastach). Kobiety tymczasem dominowały wśród migrantów w wieku produkcyjnym mobilnym (54,7% na wsi i 54,2% w miastach) oraz poprodukcyjnym (70,0% na wsi i 72,6% w miastach).

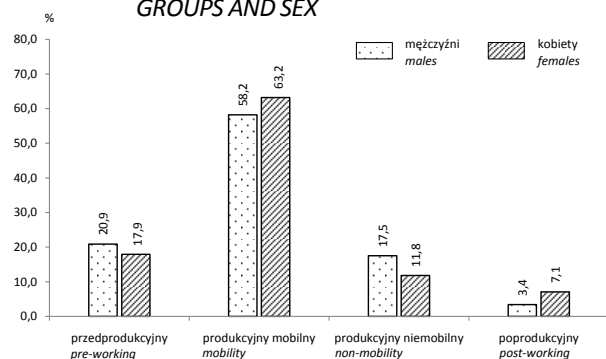
WYKRES 30. STRUKTURA LUDNOŚCI PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I MIEJSCA PRZYBYCIA

CHART 30. STRUCTURE OF POPULATION ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY ECONOMIC AGE GROUPS AND PLACE OF ARRIVED

WYKRES 31. STRUKTURA LUDNOŚCI PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA NA OBSZARACH WIEJSKICH W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU I PŁCI

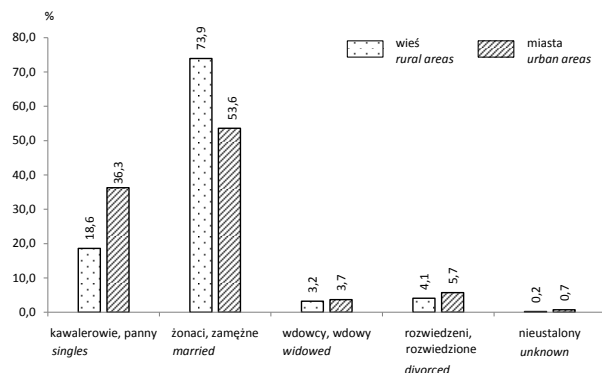
CHART 31. STRUCTURE OF POPULATION ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN RURAL AREAS IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY ECONOMIC AGE GROUPS AND SEX

Analizując stan cywilny prawny ludności przybyłej w latach 2002-2011 na obszary wiejskie zaobserwowano, że spośród 1,4 mln migrantów w wieku 15 lat i więcej, najliczniejszą grupę stanowili migranci będący w związkach małżeńskich (73,9%). W układzie województw odsetek ten wahał się od 65,1% w województwie zachodniopomorskim do 78,3% w województwie podkarpackim. Odsetek kawalerów i panien wynosił 18,6% i terytorialnie zamykał się w granicach od 15,8% w województwie świętokrzyskim do 24,8% w województwie zachodniopomorskim. Z kolei udział osób rozwiedzionych wyniósł 4,1%, a owdowiałych – 3,2% i w poszczególnych województwach utrzymywał się na zbliżonym poziomie.

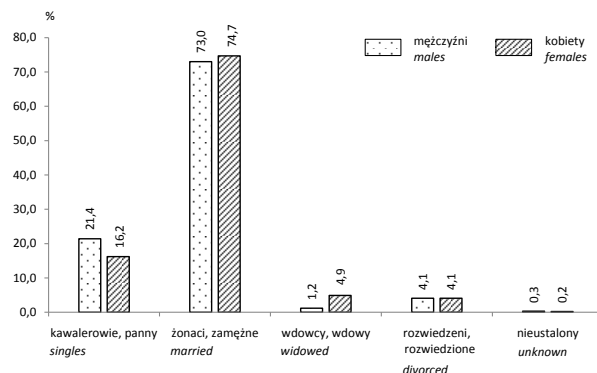
WYKRES 32. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I MIEJSCA PRZYBYCIA

CHART 32. STRUCTURE OF POPULATION AGED 15 AND MORE ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY LEGAL MARITAL STATUS AND PLACE OF ARRIVED

WYKRES 33. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA NA OBSZARACH WIEJSKICH W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I PŁCI

CHART 33. STRUCTURE OF POPULATION AGED 15 AND MORE ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN RURAL AREAS IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY LEGAL MARITAL STATUS AND SEX

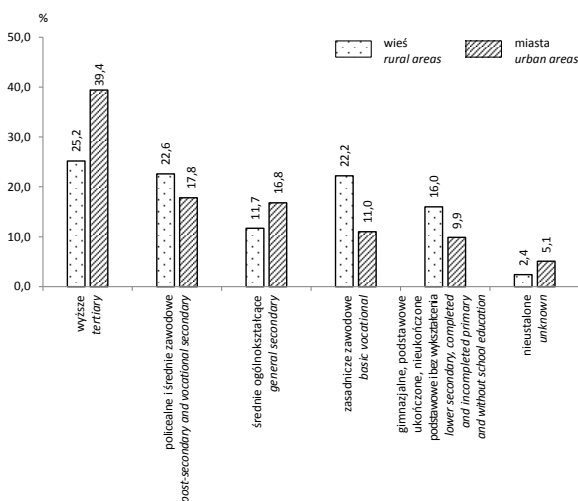

Pośród 1,5 mln migrantów w wieku 13 lat i więcej przybyłych w latach 2002-2011 na obszary wiejskie, najwięcej osób miało wykształcenie średnie – 31,7% (w miastach – 31,6%). Drugą co do liczebności grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym, których odsetek wynosił 25,2%. Udział każdej z pozostałych grup nie przekroczył 11%.

W układzie regionalnym udział osób z wykształceniem średnim, z wyjątkiem województwa warmińsko-mazurskiego, przekroczył 30%. Natomiast w przypadku migrantów z wykształceniem wyższym wahał się od 21,1% w województwach kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim do 30,7% w województwie mazowieckim.

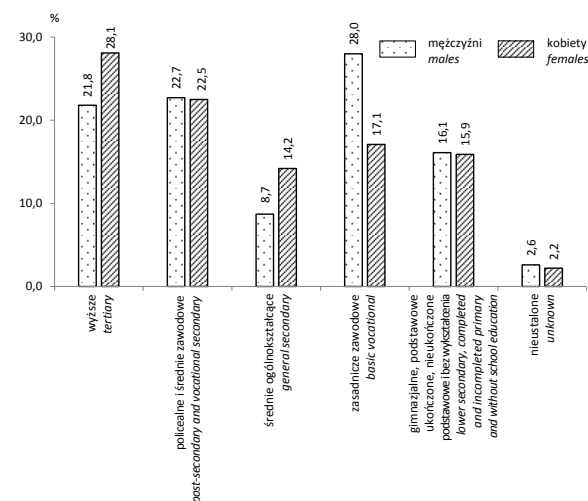
WYKRES 34. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA PRZYBYCIA

CHART 34. STRUCTURE OF POPULATION AGED 13 AND MORE ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF ARRIVED

WYKRES 35. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ PRZYBYŁEJ DO MIEJSCOWOŚCI AKTUALNEGO ZAMIESZKANIA NA OBSZARACH WIEJSKICH W LATACH 2002-2011 Z INNEGO MIEJSCA W KRAJU WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI

CHART 35. STRUCTURE OF POPULATION AGED 13 AND MORE ARRIVED TO CURRENT LOCALITY IN RURAL AREAS IN 2002-2011 FROM ANOTHER PLACE IN THE COUNTRY BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX

Rozpatrując liczbę migrantów według kierunków migracji można zauważyć, że 52,6% tych osób na wieś przybyło z terenów miast, a pozostałe 47,4% z innych obszarów wiejskich. Sytuacja taka miała miejsce w większości województw – wyjątek stanowiły tu województwa: podkarpackie, lubelskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i łódzkie, gdzie w strukturze osób przybyłych na obszary wiejskie przeważały osoby migrujące z innych terenów wiejskich. W pozostałych województwach udział osób przybyłych z miast przekroczył 50%, a najwyższe wartości osiągnął w województwach dolnośląskim (63,3%) i śląskim (61,8%).

Ponad 90% osób, które zmieniło miejsce zamieszkania z miasta na obszary wiejskie lub ze wsi na wieś, przeprowadziło się do innego województwa. Zjawisko takie było obserwowane również w większości województw. Najmniej osób na obszary wiejskie innego województwa przeprowadziło się w województwach: opolskim (84,5%), świętokrzyskim (85,1%) i lubuskim (86,7%).

Według danych NSP 2011, ogólne saldo migracji na obszarach wiejskich za lata 2002-2011 przyjęło wartość dodatnią. Łącznie w latach tych na tereny wiejskie napłynęło o 223,5 tys. więcej osób niż te tereny opuściło. Dodatkowo saldo migracji w okresie tym odnotowano w większości województw, z wyjątkiem: warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego.

W przypadku salda migracji wewnątrzwojewódzkich prawie we wszystkich województwach, poza województwem podlaskim, wystąpiło dodatnie saldo migracji. Z kolei dodatnie saldo migracji międzywojewódzkich odnotowano w pięciu województwach, tj.: dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, pomorskim i wielkopolskim.

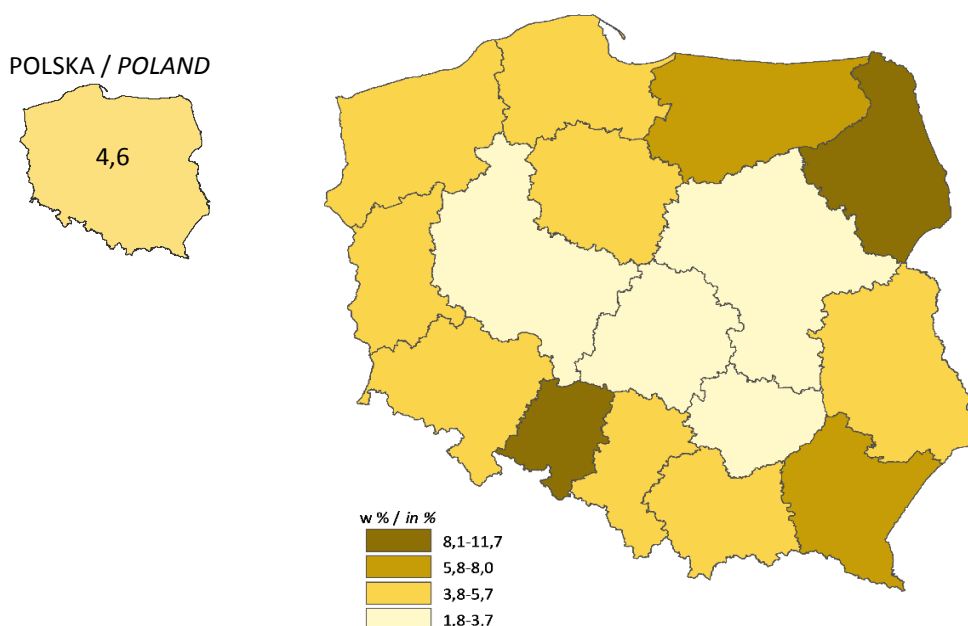
Migracje zagraniczne

Emigranci przebywający czasowo za granicą

Według wyników NSP, w 2011 r. za granicą przebywało czasowo (powyżej 3 miesięcy) 687,3 tys. mieszkańców obszarów wiejskich, którzy jednocześnie mieli stałe zameldowanie w Polsce. Stanowili oni ponad 30% emigrantów z Polski i 4,6% ludności obszarów wiejskich.

MAPA 8. UDZIAŁ EMIGRANTÓW Z OBSZARÓW WIEJSKICH PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W LUDNOŚCI OGÓŁEM OBSZARÓW WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP. 8. SHARE OF EMIGRANTS FROM RURAL AREAS TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS IN TOTAL POPULATION IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Najwyższym udziałem emigrantów w ogólnej liczbie ludności obszarów wiejskich poszczególnych województw odznaczało się województwo opolskie (11,7%), a najniższym województwa mazowieckie (1,8%) i łódzkie (1,9%). Z kolei analizując liczbę emigrantów w podziale terytorialnym obszarów wiejskich odnotowano, że największy ich odsetek pochodził z województw południowej części kraju, tj. podkarpackiego (13,7%) oraz małopolskiego (13,1%), najmniejszy zaś z województwa łódzkiego (2,5%).

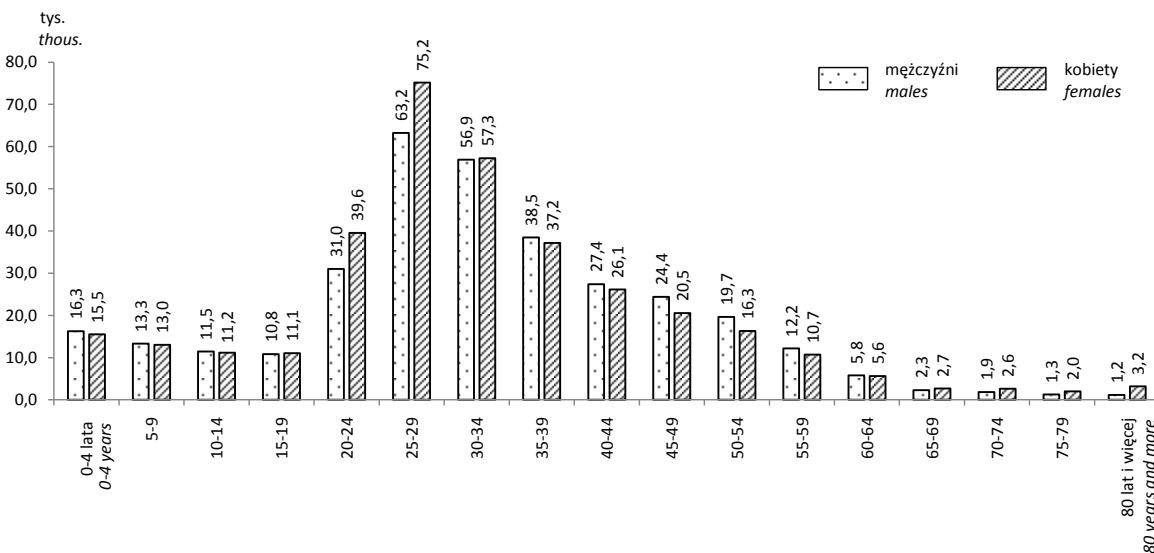
Wśród emigrantów przeważały osoby przebywające za granicą 12 miesięcy i więcej – 78,1% (w miastach – 77,3%). Odnotowano również, że w populacji emigrantów nieznacznie dominowały kobiety, których odsetek na wsi wyniósł 50,9% (w miastach – 51,2%). Także w większości województw wśród emigrantów przeważały kobiety, z wyjątkiem województw: kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

Wyraźne różnice w strukturze według płci zaobserwowano w zależności od czasu przebywania za granicą. Wśród osób przebywających poza granicami Polski od 3 do 12 miesięcy przeważali mężczyźni (52,7%), co znalazło odzwierciedlenie również we wszystkich województwach. W zbiorowości najdłużej pozostających za granicą mieszkańców obszarów wiejskich (powyżej 12 miesięcy) dominowały kobiety (51,9%), co również zaobserwowano prawie we wszystkich województwach poza województwem wielkopolskim (mężczyźni – 50,3%).

W strukturze wiekowej emigrantów z obszarów wiejskich przeważały osoby w wieku 25-29 lat, które stanowiły 20,1% (138,4 tys.). Drugą co do liczebności grupą były osoby w wieku 30-34 lata. W związku z tym, że na emigracji przebywały często całe rodziny łącznie z dziećmi, dość licznie reprezentowani byli również najmłodsi emigranci tj. w wieku 0-14 lat (11,8% – 80,8 tys.). Biorąc pod uwagę płeć, kobiety przeważały w przedziałach wieku 15-34 lata, a także 65 lat i więcej. W pozostałych grupach wieku mężczyźni mieli większy udział.

WYKRES 36. EMIGRANCY Z OBSZARÓW WIEJSKICH PRZEBYWAJĄCY CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI W 2011 R.

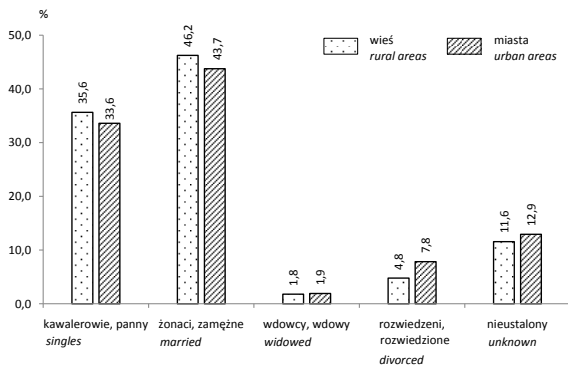
CHART 36. EMIGRANTS FROM RURAL AREAS TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY AGE GROUPS AND SEX IN 2011

W spisie z 2011 r. uzyskano między innymi informacje na temat stanu cywilnego prawnego emigrantów w wieku 15 lat i więcej. Zbiorowość ta na obszarach wiejskich liczyła 606,6 tys. osób. Spośród nich, najwyższy odsetek stanowiły osoby będące w związkach małżeńskich (46,2%). Drugą co do liczebności grupą były osoby o statusie kawalera i panny (35,6%). Udział pozostałych grup stanu cywilnego nie przekroczył 8%.

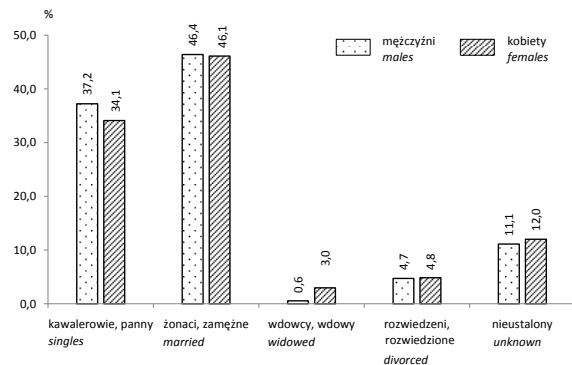
WYKRES 37. STRUKTURA EMIGRANTÓW W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I MIEJSCA STAŁEGO ZAMELDOWANIA W POLSCE W 2011 R.

CHART 37. STRUCTURE OF EMIGRANTS AGED 15 AND MORE TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY LEGAL MARITAL STATUS AND PLACE OF PERMANENT RESIDENCE IN POLAND IN 2011

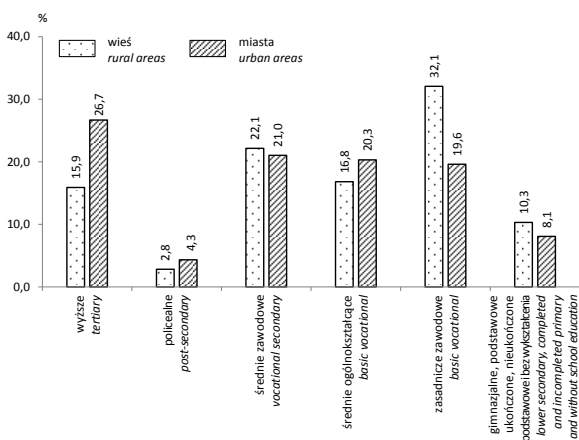
WYKRES 38. STRUKTURA EMIGRANTÓW W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ Z OBSZARÓW WIEJSKICH PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 38. STRUCTURE OF EMIGRANTS AGED 15 AND MORE FROM RURAL AREAS TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY LEGAL MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

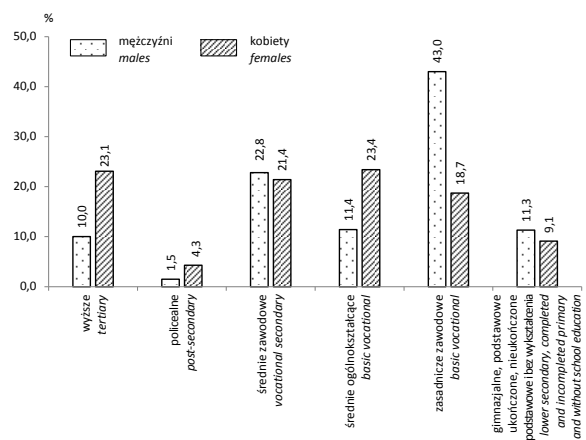
WYKRES 39. STRUKTURA EMIGRANTÓW W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA STAŁEGO ZAMELDOWANIA W POLSCE W 2011 R. (BEZ NIEUSTALONEGO)

CHART 39. STRUCTURE OF EMIGRANTS AGED 13 AND MORE TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF PERMANENT RESIDENCE IN POLAND IN 2011 (WITHOUT UNKNOWN)

WYKRES 40. STRUKTURA EMIGRANTÓW W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ Z OBSZARÓW WIEJSKICH PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2011 R. (BEZ NIEUSTALONEGO)

CHART 40. STRUCTURE OF EMIGRANTS AGED 13 AND MORE FROM RURAL AREAS TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011 (WITHOUT UNKNOWN)

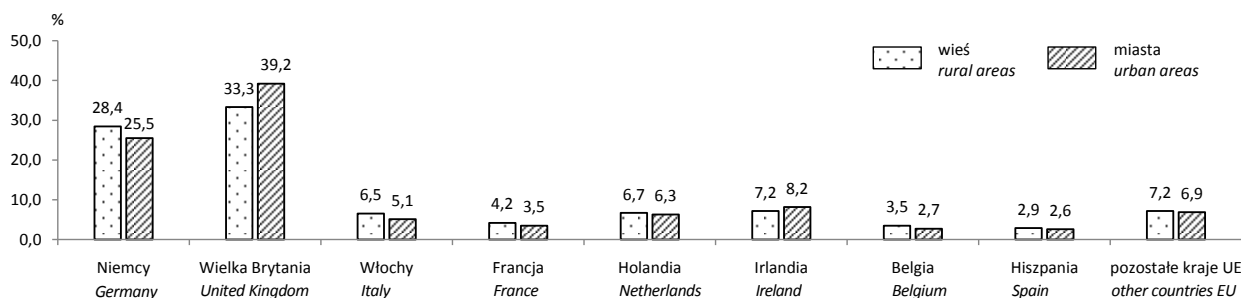
Z populacji migrantów w wieku 13 lat i więcej pochodzących z obszarów wiejskich poziomu wykształcenia ustalono dla 20,3% osób (w miastach – 18,3%). W tej populacji, liczącej 124,8 tys. osób, większość (39,0%) legitymowała się wykształceniem średnim. Niemal co trzeci emigrant o ustalonym poziomie wykształcenia miał wykształcenie zasadnicze zawodowe. Wykształcenie wyższe posiadało 15,9% emigrantów ze wsi. W populacji emigrantów z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim ogólnokształcącym przeważały kobiety. Mężczyźni częściej deklarowali wykształcenie średnie zawodowe oraz zasadnicze zawodowe.

Według danych spisu z 2011 r. ponad 99% emigrantów to obywatele Polski. Cudzoziemcy z prawem stałego pobytu w Polsce stanowili 0,3% ludności wiejskiej (1,8 tys. osób) i 0,4% w miastach (4,7 tys.). Wśród nich dominowali Niemcy (24,8% – wieś i 13,3% – miasta), następnie Ukraińcy (16,6% – wieś, 12,1% – miasta), Białorusini (11,2% – wieś, 6,2% – miasta) i Rosjanie (5,0% – wieś, 7,1% – miasta).

Zdecydowana większość ludności emigrującej z obszarów wiejskich (84,7%, tj. 582,5 tys. osób), jako miejsce czasowego pobytu wybrała kraje europejskie (85,3% z miast, tj. 1,1 mln osób), a prawie 96% z nich przebywało w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Wśród państw unijnych największą popularnością cieszyła się Wielka Brytania i Niemcy.

WYKRES 41. STRUKTURA EMIGRANTÓW Z OBSZARÓW WIEJSKICH PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W KRAJACH UE W 2011 R.

CHART 41. STRUCTURE OF EMIGRANTS FROM RURAL AREAS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN EUROPEAN UNION COUNTRIES IN 2011

W Europie, ale w krajach będących poza UE, przebywało 24,8 tys. emigrantów, co stanowiło 3,6% emigrantów z obszarów wiejskich (3,7%, tj. 49,1 tys. z miast). Ponad 60% z nich jako miejsce pobytu wybrało Norwegię.

Poza Europą emigranci najchętniej osiedlali się na terenach Ameryki Północnej i Środkowej, gdzie osiedliło się 14,1% emigrantów z obszarów wiejskich (z miast – 12,9%). Z tej zbiorowości najwięcej osób wybrało Stany Zjednoczone (84,4% – wieś, 79,8% – miasta), a następnie Kanadę (15,1% – wieś, 19,4% – miasta).

Na pozostałych kontynentach przebywało łącznie 8,0 tys. osób, czyli 1,2% ludności, która wyemigrowała z terenów wiejskich (z miast – 1,8%).

We wszystkich województwach głównym kierunkiem emigracji były kraje Europy, a w dziesięciu z nich emigranci przebywający w krajach europejskich stanowili ponad 90%. Najwyższym takim udziałem odznaczały się tereny wiejskie województwa opolskiego (97,2%). W pozostałych sześciu województwach: lubelskim, świętokrzyskim, mazowieckim, podkarpackim, małopolskim i podlaskim wystąpił znaczny udział emigrantów przebywających czasowo w krajach Ameryki Północnej i Środkowej,

w tym najczęściej w Stanach Zjednoczonych. Najwyższy taki udział zaobserwowano w województwach podlaskim (34,4%) i małopolskim (30,3%).

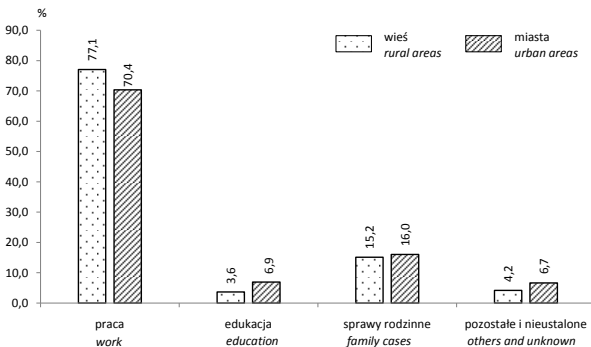
Podczas NSP 2011, zebrano również informacje na temat przyczyn emigracji. Dane takie pozyskano w odniesieniu do prawie 20% emigrantów ze wsi (134,7 tys. osób). Należy zaznaczyć, że wszystkie informacje o przyczynach wyjazdu zostały podane przez pozostałych w kraju członków gospodarstwa domowego, do którego osoba należała przed wyjazdem.

Najczęściej wskazywanym powodem wyjazdu z kraju był zamiar podjęcia pracy. Taką odpowiedź uzyskano w stosunku do 77,1% emigrantów z terenów wsi. Ponad 15% ludności emigrującej z obszarów wiejskich przebywało czasowo za granicą głównie z powodów rodzinnych. Chęć dalszej nauki za granicą, jako powód wyjazdu, deklarowało 3,6% badanej zbiorowości emigrantów ze wsi.

Zaobserwowano znaczne zróżnicowanie w strukturze przyczyn wyjazdu w zależności od płci. Pracę, jako główny powód emigracji deklarowało 85,1% mężczyzn i 67,4% kobiet posiadających stałe zameldowanie na terenach wiejskich. Z powodów rodzinnych kraj opuściło 9,7% mężczyzn i 21,7% kobiet. Zamiar kontynuowania nauki jako przyczynę emigracji podało 2,0% mężczyzn i prawie trzykrotnie więcej kobiet (5,6%).

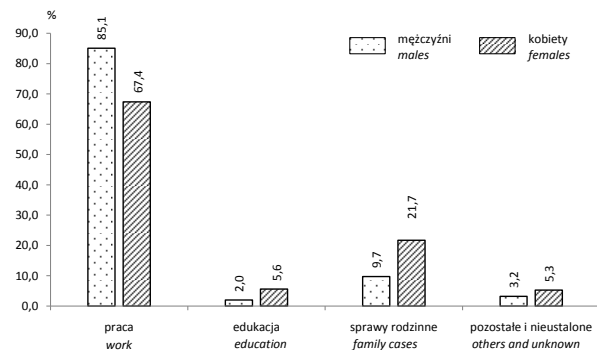
WYKRES 42. STRUKTURA EMIGRANTÓW PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG PRZYCZYŃ EMIGRACJI I MIEJSCA STAŁEGO ZAMELDOWANIA W POLSCE W 2011 R.

CHART 42. STRUCTURE OF EMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY CAUSES OF EMIGRATION AND PLACE OF PERMANENT RESIDENCE IN POLAND IN 2011

WYKRES 43. STRUKTURA EMIGRANTÓW Z OBSZARÓW WIEJSKICH PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY WEDŁUG PRZYCZYŃ EMIGRACJI I PŁCI W 2011 R.

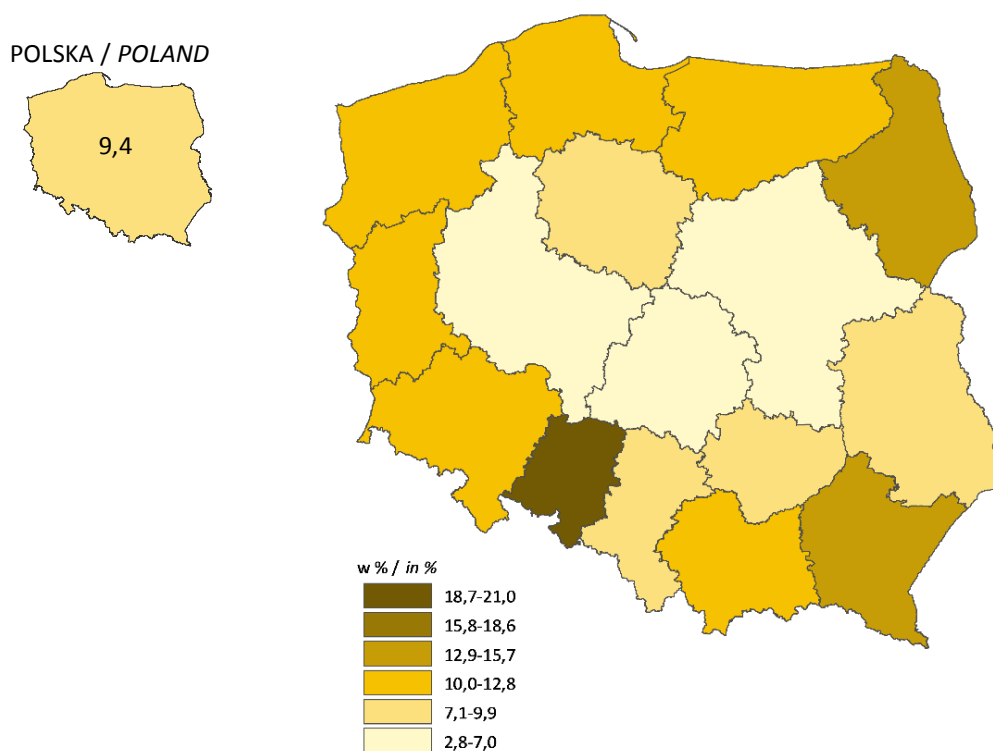
CHART 43. STRUCTURE OF EMIGRANTS FROM RURAL AREAS TEMPORARILY STAYING ABROAD ABOVE 3 MONTHS BY CAUSES OF EMIGRATION AND SEX IN 2011

W spisie z 2011 r. zebrano także informacje dotyczące gospodarstw domowych w skład, których wchodziły osoby przebywające za granicą powyżej 3 miesięcy. Na terenach wsi odnotowano 414,4 tys. takich gospodarstw, co stanowiło 9,4% gospodarstw domowych z obszarów wiejskich (w miastach – 9,8%). Udział gospodarstw z osobami przebywającymi czasowo za granicą w ogólnej liczbie gospodarstw domowych na wsi był zróżnicowany terytorialnie. Najwyższym takim odsetkiem odznaczały się województwa: opolskie (21,0%), podkarpackie (15,6%) i podlaskie (14,9%), najniższym województwa mazowieckie (4,2%) i łódzkie (4,3%).

MAPA 9. UDZIAŁ GOSPODARSTW DOMOWYCH Z OSOBAMI PRZEBYWAJĄCYMI CZASOWO ZA GRANICĄ POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W OGÓLNEJ LICZBIE GOSPODARSTW DOMOWYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 9. SHARE OF HOUSEHOLDS WITH PERSONS STAYING TEMPORARILY ABROAD ABOVE 3 MONTHS IN TOTAL HOUSEHOLDS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Prawie połowa analizowanych gospodarstw domowych to takie, w których wszyscy członkowie przebywali za granicą w momencie spisu (w miastach – 47,5%). W podziale terytorialnym obszarów wiejskich w 12 województwach udział ten przekroczył 45%. W pozostałych czterech województwach: świętokrzyskim, łódzkim, wielkopolskim i lubelskim wartość omawianego odsetka oscylowała w granicach od 41,3% do 44,6%.

Ponad 214 tys. gospodarstwach domowych z terenów wsi to takie, w których przynajmniej jedna osoba przebywała za granicą. Wśród nich dominowały gospodarstwa domowe z jedną osobą przebywającą czasowo poza granicami kraju – 89,8%.

Imigranci przebywający czasowo w Polsce

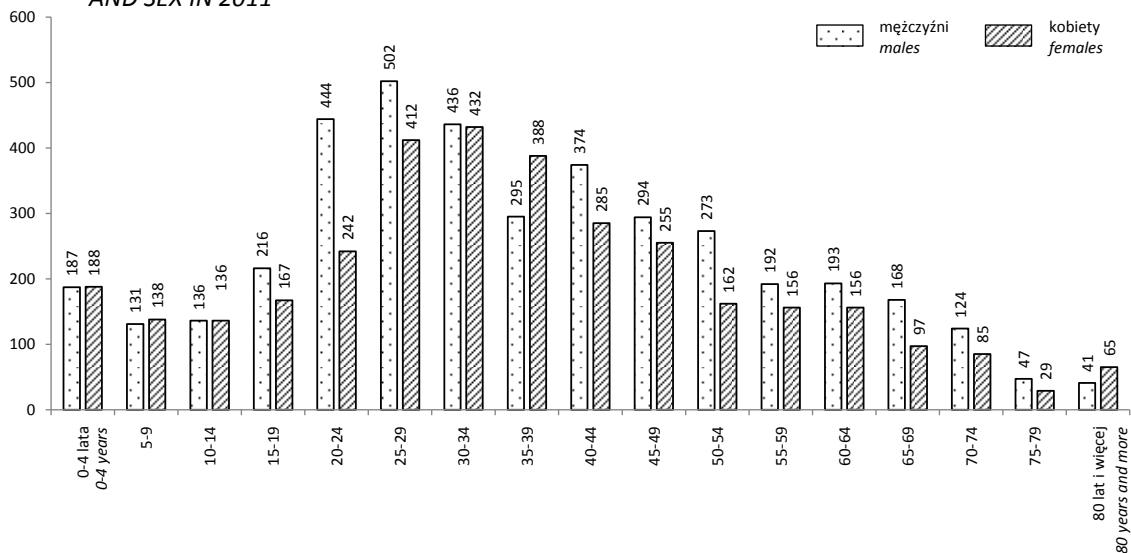
Według wyników badania reprezentacyjnego przeprowadzonego podczas NSP 2011, na obszarach wiejskich w Polsce powyżej 3 miesięcy przebywało 7,4 tys. imigrantów. Populacja ta stanowiła 18,6% imigrantów w Polsce. Wśród nich przeważali imigranci pozostający w kraju powyżej 12 miesięcy (65,5% – wieś i 68,4% – miasta). Co drugi imigrant przebywający na obszarach wiejskich to mężczyzna (w miastach – 54,8%).

Analizując obszary wiejskie w podziale terytorialnym można zauważyć, że imigranci najchętniej wybierali województwo mazowieckie, gdzie przebywało 26,4% (2,0 tys.) ogółu imigrantów przebywających na obszarach wiejskich. Z kolei najmniej, jako miejsce pobytu, wybrało województwa warmińsko-mazurskie (2,6% – 195 osób) i kujawsko-pomorskie (2,8% – 211 osób).

Większość imigrantów mieszkających na obszarach wiejskich było w wieku 20-44 lata (51,2%). W miastach w tym przedziale wieku odnotowano znacznie wyższy odsetek – 65,2%. Rozpatrując ludność według 5-letnich grup wieku, zaobserwowano, że na wsi najliczniej reprezentowany był przedział 25-29 lat (12,3%), natomiast w miastach 20-24 lata (20,2%).

WYKRES 44. IMIGRANCI PRZEBYWAJĄCY CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI W 2011 R.

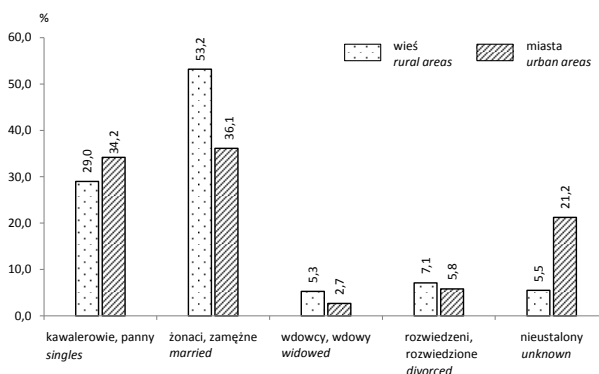
CHART 44. IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN RURAL AREAS IN POLAND BY AGE GROUPS AND SEX IN 2011

Ponad połowa imigrantów w wieku 15 lat i więcej mieszkających na wsi w 2011 r. pozostawała w związkach małżeńskich. Kawalerowie i panny stanowili 29,0%, osoby rozwiedzione – 7,1%, a wdowcy i wdowy – 5,3%. Biorąc pod uwagę płeć odnotowano, że wśród mężczyzn co trzeci był kawalerem, natomiast wśród kobiet co piąta była panną. Znaczne różnice zaobserwowano również w wysokości odsetka wdów i wdowców, gdzie w populacji mężczyzn odsetek ten wynosił 1,7%, a wśród kobiet 9,6%.

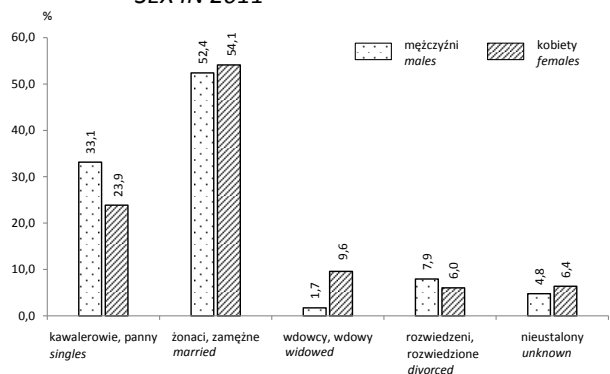
WYKRES 45. STRUKTURA IMIGRANTÓW W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W POLSCE WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I MIEJSCA PRZEBYWANIA W 2011 R.

CHART 45. STRUCTURE OF IMMIGRANTS AGED 15 AND MORE TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN POLAND BY LEGAL MARITAL STATUS AND PLACE OF STAY IN 2011

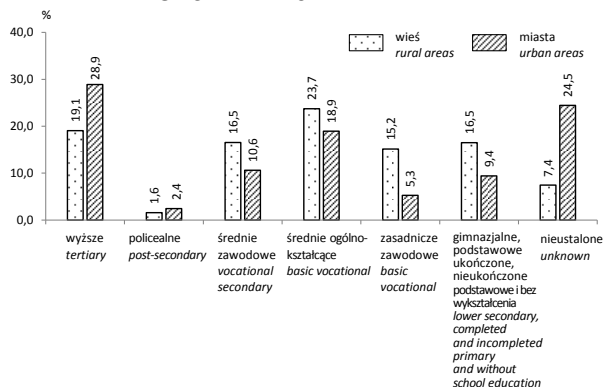
WYKRES 46. STRUKTURA IMIGRANTÓW W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 46. STRUCTURE OF IMMIGRANTS AGED 15 AND MORE TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN RURAL AREAS IN POLAND BY LEGAL MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

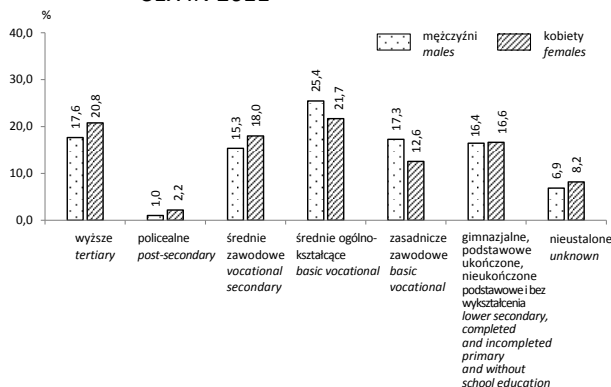
WYKRES 47. STRUKTURA IMIGRANTÓW W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W POLSCE WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA PRZEBYWANIA W 2011 R.

CHART 47. STRUCTURE OF IMMIGRANTS AGED 13 AND MORE TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN POLAND BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF STAY IN 2011

WYKRES 48. STRUKTURA IMIGRANTÓW W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁC W 2011 R.

CHART 48. STRUCTURE OF IMMIGRANTS AGED 13 AND MORE TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN RURAL AREAS IN POLAND BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011

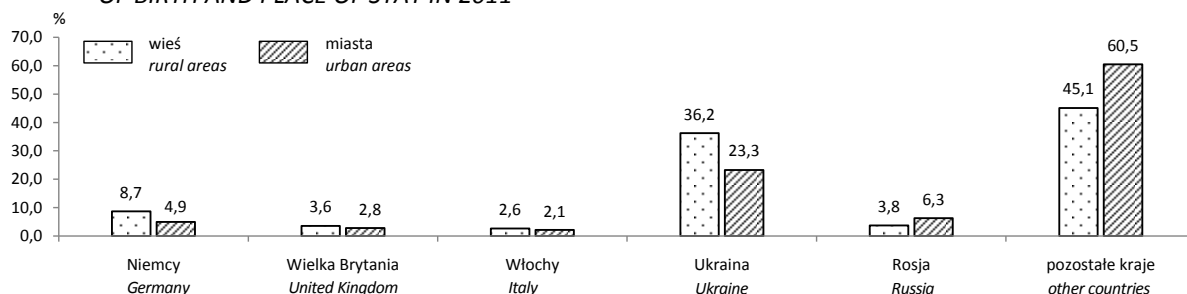
Według wyników NSP 2011, aż 60,9% imigrantów w wieku 13 lat i więcej miało wykształcenie co najmniej średnie. Znaczny odsetek stanowiły również osoby z wyższym wykształceniem – prawie co piąty imigrant ze wsi legitymował się wyższym wykształceniem. Kobiety, podobnie jak w przypadku emigrantów były lepiej wykształcone od mężczyzn.

Wśród imigrantów mieszkających powyżej 3 miesięcy na terenach wsi zdecydowanie przeważały osoby urodzone poza granicami naszego kraju (59,8%, w miastach – 61,4%). Co trzeci imigrant z obszarów wiejskich to osoba urodzona w Polsce, która na stałe mieszkała za granicą, a w momencie spisu czasowo przebywała w Polsce (w miastach – 20,8%). Miejsca urodzenia nie udało się ustalić dla 7,9% imigrantów mieszkających na wsi (w miastach – 17,8%).

Imigranci mieszkający na wsi, którzy nie urodzili się w Polsce, najczęściej jako kraj urodzenia wskazywali Ukrainę (36,2%, w miastach – 23,3%). W podziale terytorialnym największy ich odsetek odnotowano w województwach: lubelskim (74,3%), dolnośląskim (60,6%), podkarpackim (50,6%) i świętokrzyskim (50,0%). Imigranci urodzeni w Niemczech stanowili drugą co do liczebności populację imigrantów urodzonych za granicą (8,7%, w miastach – 4,9%). Największy ich udział zaobserwowano w województwach: zachodniopomorskim (28,2%), opolskim (25,3%) i wielkopolskim (21,0%). Urodzeni w Rosji stanowili 3,8% (w miastach – 6,3%), a ich najwyższy odsetek odnotowano w województwie podlaskim (11,0%). Imigranci, dla których krajem urodzenia była Wielka Brytania stanowili 3,6% imigrantów urodzonych za granicą. Województwa śląskie i warmińsko-mazurskie charakteryzowało się najwyższym takim odsetkiem (kolejno 18,5% i 17,2%).

WYKRES 49. STRUKTURA IMIGRANTÓW URODZONYCH ZA GRANICĄ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W POLSCE WEDŁUG KRAJU URODZENIA I MIEJSCA PRZEBYWANIA W 2011 R.

CHART 49. STRUCTURE OF IMMIGRANTS BORN ABROAD TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN POLAND BY COUNTRY OF BIRTH AND PLACE OF STAY IN 2011

Zdecydowana większość imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na terenach wiejskich w Polsce to cudzoziemcy (65,8%, w miastach – 78,4%). Prawie 2,5 tys. imigrantów, tj. 33,4% miało polskie obywatelstwo (w miastach – 21,2%). Struktura ta była dość zróżnicowana w zależności od czasu przebywania. W populacji imigrantów przebywających od 3 do 12 miesięcy na terenach wiejskich, obywatele innych krajów stanowili 55,8%, a wśród pozostających powyżej 12 miesięcy – 71,0%.

Także w większości województw udział cudzoziemców w ogólnej liczbie emigrantów na obszarach wiejskich przekroczył 50%. Spośród nich najwyższym odsetkiem odznaczały się województwa mazowieckie (88,7%) i lubelskie (87,3%). W sześciu województwach, tj.: śląskim, warmińsko-mazurskim, świętokrzyskim, podkarpackim, opolskim i pomorskim w strukturze emigrantów przeważały osoby z polskim obywatelstwem.

Wśród 4,9 tys. obywateli innych państw przebywających powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich dominowali Ukraińcy – 34,2% (w miastach – 19,5%). Drugą co do liczebności zbiorowość imigrantów z niepolskim obywatelstwem stanowili Niemcy – 9,4% (w miastach – 4,4%). Znaczną populację imigrantów stanowili także Wietnamczycy, których odsetek na wsi wśród imigrantów z obcym obywatelstwem wyniósł 6,1% (w miastach – 2,3%) oraz Białorusini – 3,5% (w miastach – 6,1%). Obywatele Rosji mieli 2,8% udział na terenach wiejskich (w miastach – 4,5%).

Analizując kraj poprzedniego zamieszkania imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy na obszarach wiejskich zaobserwowano, że prawie 80% z nich przybyło do Polski z innych krajów Europy (w miastach – 73,7%). Z państw Unii Europejskiej pochodziło 46,2% imigrantów mieszkających na wsi (w miastach – 37,5%). Najczęściej wymienianym krajem poprzedniego pobytu były Niemcy (19,1% imigrantów na wsi i 10,3% w miastach). W podziale terytorialnym najwyższym takim odsetkiem (ponad 50%) odznaczały się województwa opolskie i pomorskie. Z Wielkiej Brytanii pochodziło 7,8% imigrantów mieszkających na wsi (w miastach – 6,0%), a najwyższy ich odsetek odnotowano w województwie świętokrzyskim (38,0%).

Z pozostałych krajów europejskich na tereny wiejskie przybyło 33,3% imigrantów (w miastach – 36,2%). Co czwarty imigrant jako kraj poprzedniego zamieszkania wymienił Ukrainę (w miastach – 20,2%). Najwyższy taki udział zaobserwowano w województwach lubelskim (55,1%) i dolnośląskim (42,0%). Z Białorusi pochodziło 3,4% imigrantów (w miastach – 6,3%), a z Rosji – 2,2% (w miastach – 4,3%). Wśród województw najwyższy ich odsetek odnotowano w województwie podlaskim – odpowiednio 26,2% i 6,3%.

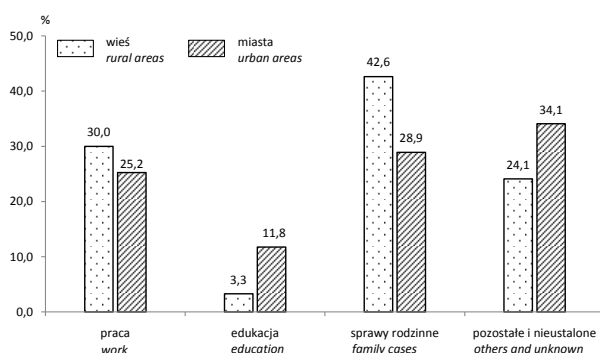
Z państw azjatyckich na terenach wiejskich osiedliło się 13,2% imigrantów (w miastach – 15,6%). Ich najwyższy odsetek odnotowano w województwach: mazowieckim (37,3% imigrantów), łódzkim (16,3%) i warmińsko-mazurskim (10,3%). Z Ameryki Północnej na tereny wiejskie przybyło 4,5% imigrantów (w miastach – 5,9%). Zdecydowana większość z nich przybyła ze Stanów Zjednoczonych. W podziale terytorialnym ich najwyższym odsetkiem wyróżniały się obszary wiejskie województwa podkarpackiego (19,8%).

W spisie z 2011 r. zgromadzono również informacje na temat przyczyn imigracji. Osoby przebywające na obszarach wiejskich powyżej 3 miesięcy najczęściej, jako powód przybycia, wskazywały

sprawy rodzinne – 42,6% (w miastach – 28,9%). Druga co do liczebności grupa imigrantów przybyła z zamiarem podjęcia pracy (30,0% – wieś i 25,2% – miasta). W celu podjęcia nauki, podniesienia kwalifikacji przybyło do Polski 3,3% imigrantów mieszkających na obszarach wiejskich. W miastach ten powód przybycia wskazał więcej niż co dziesiąty imigrant. Pozostałe przyczyny a także nieustalone powody imigracji stanowiły 24,1%.

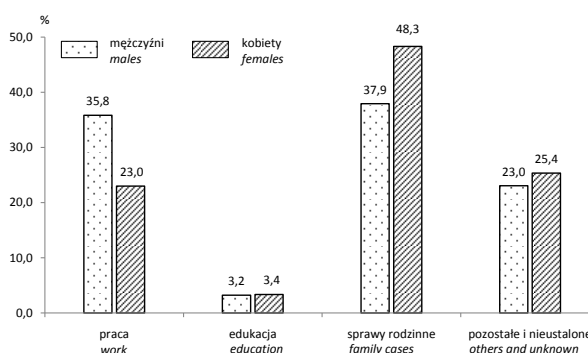
WYKRES 50. STRUKTURA IMIGRANTÓW PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W POLSCE WEDŁUG PRZYCZYŃ IMIGRACJI I MIEJSCA PRZEBYWANIA W 2011 R.

CHART 50. STRUCTURE OF IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN POLAND BY CAUSES OF IMMIGRATION AND PLACE OF STAY IN 2011

WYKRES 51. STRUKTURA IMIGRANTÓW PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE WEDŁUG PRZYCZYŃ IMIGRACJI I PŁCI W 2011 R.

CHART 51. STRUCTURE OF IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN RURAL AREAS IN POLAND BY CAUSES OF IMMIGRATION AND SEX IN 2011

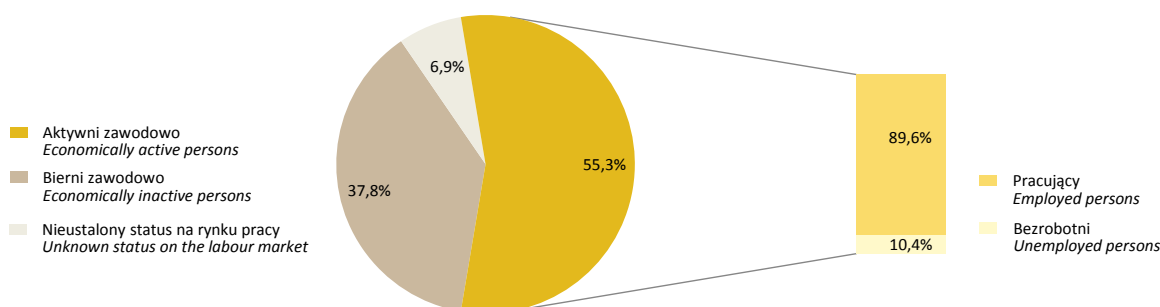

Istotne różnice w strukturze przyczyn imigracji wystąpiły w przypadku płci. Mężczyźni najczęściej, jako powód przybycia do Polski, wymieniali sprawy rodzinne (37,9% na wsi i 26,8% w miastach) oraz pracę (35,8% na wsi i 28,9% w miastach). Z kolei co druga kobieta jako powód przybycia do Polski wskazała sprawy rodzinne (48,3% na wsi i 31,4% w miastach).

W zbiorowości 6,5 tys. imigrantów w wieku 15 lat i więcej mieszkających na obszarach wiejskich, 55,3% to osoby aktywne zawodowo (w miastach – 45,2%). Wśród aktywnych zawodowo imigrantów, 89,6% posiadało pracę (w miastach – 87,6%). Bierni zawodowo stanowili 37,8% (w miastach – 30,0%). Statusu na rynku pracy nie udało się ustalić dla 6,9% imigrantów mieszkających na wsi (w miastach – 24,7%).

WYKRES 52. STRUKTURA IMIGRANTÓW PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE WEDŁUG AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ W 2011 R.

CHART 52. STRUCTURE OF IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN RURAL AREAS IN POLAND BY ECONOMIC ACTIVITY IN 2011

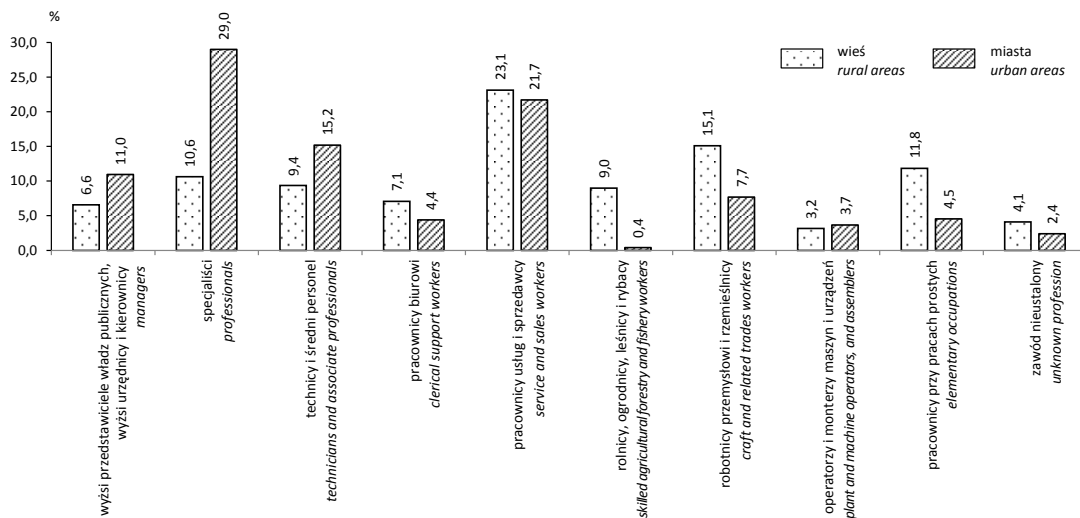
Ponad 63% pracujących imigrantów z obszarów wiejskich stanowili mężczyźni (w miastach – 64,3%). Mężczyźni przeważali również wśród bezrobotnych (51,5% na wsi i 58,0% w miastach). Wśród biernych zawodowo przeważały natomiast kobiety (wieś – 54,3%; miasta – 53,4%).

W populacji mężczyzn imigrantów w wieku 15 lat i więcej, aktywni zawodowo mężczyźni na obszarach wiejskich stanowili 62,3% (w miastach – 51,9%). Wśród aktywnych zawodowo mężczyzn, 91,4% miało pracę (w miastach – 88,7%). Tymczasem mniej niż połowa kobiet była aktywna zawodowo (46,7% na wsi i 37,0% w miastach), spośród których pracę miało 86,6% (w miastach – 85,8%). Na obszarach wiejskich co trzeci mężczyzna w wieku 15 lat i więcej był bierny zawodowo (co czwarty w mieście) i co trzecia kobieta (w miastach – 36,0%).

Pracujący imigranci przebywający czasowo na obszarach wiejskich w Polsce najczęściej wykonywali zawód pracownika usług i sprzedawcy (23,1%). Drugą grupę stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 15,1%. Kolejną co do liczebności grupą byli pracownicy przy pracach prostych – 11,8%. Co dziesiąty pracujący imigrant był specjalistą. Odsetek rolników, ogrodników leśników i rybaków wyniósł 9,0%.

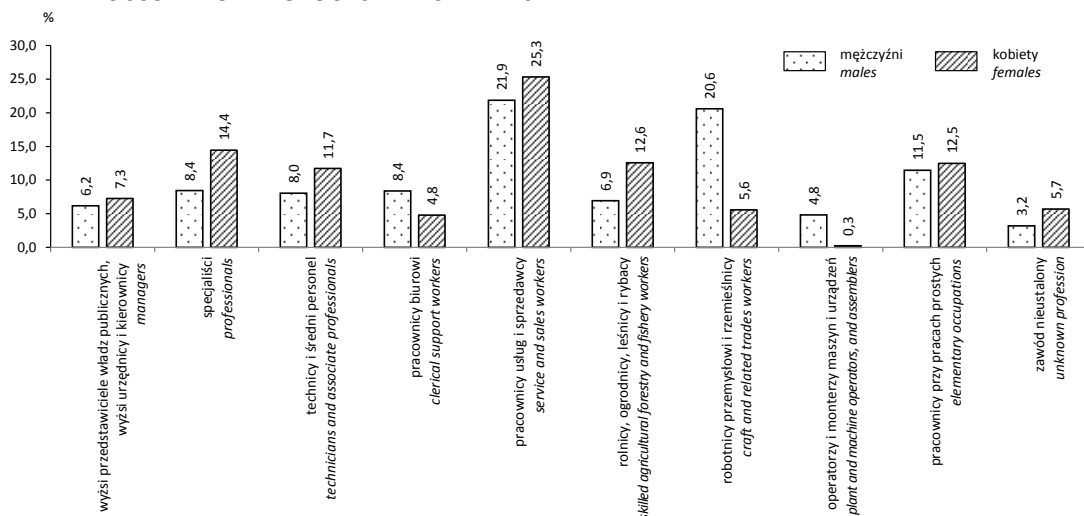
WYKRES 53. STRUKTURA IMIGRANTÓW PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W POLSCE WEDŁUG GRUP ZAWODÓW I MIEJSCA PRZEBYWANIA W 2011 R.

CHART 53. STRUCTURE OF IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN POLAND BY OCCUPATIONAL GROUPS AND PLACE OF STAY IN 2011

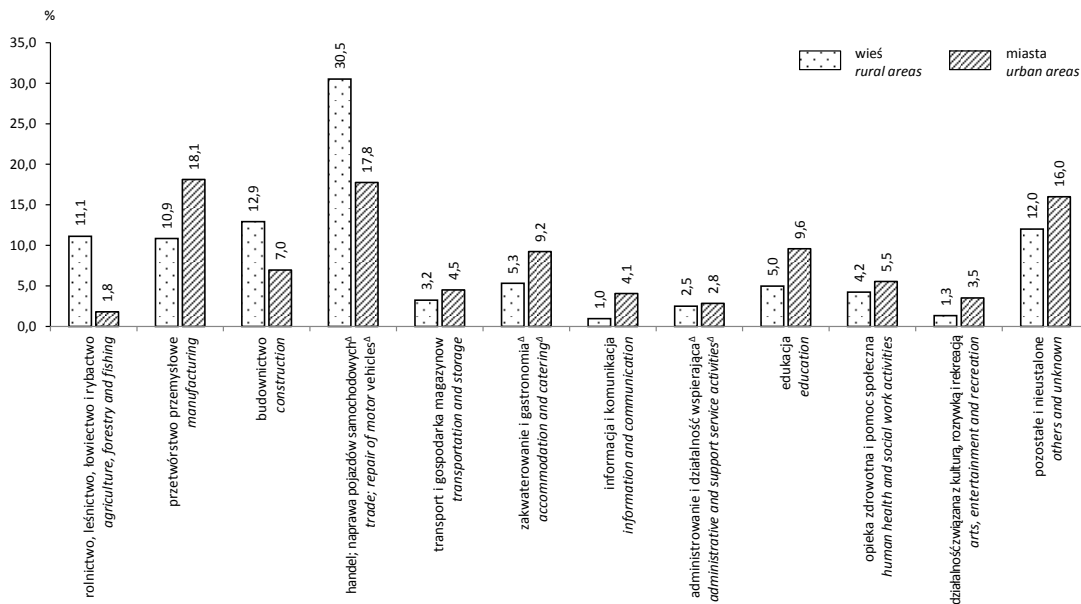
WYKRES 54. STRUKTURA IMIGRANTÓW PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE WEDŁUG GRUP ZAWODÓW I PŁCI W 2011 R.

CHART 54. STRUCTURE OF IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN RURAL AREAS IN POLAND BY OCCUPATIONAL GROUPS AND SEX IN 2011

WYKRES 55. STRUKTURA IMIGRANTÓW W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ PRZEBYWAJĄCYCH CZASOWO POWYŻEJ 3 MIESIĘCY W POLSCE WEDŁUG SEKCJI PKD 2007 I MIEJSCA PRZEBYWANIA W 2011 R.

CHART 55. STRUCTURE OF IMMIGRANTS TEMPORARILY STAYING ABOVE 3 MONTHS IN POLAND BY SECTIONS OF THE POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES 2007 AND PLACE OF STAY IN 2011

Zarówno w przypadku mężczyzn jak i kobiet, najwyższy odsetek imigrantów na obszarach wiejskich stanowili pracownicy usług i sprzedawcy (odpowiednio 21,9% i 25,3%). Wśród mężczyzn drugą co do liczebności grupą byli robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (20,6%), natomiast w zbiorowości kobiet – specjaliści (14,4%). Kobiety częściej niż mężczyźni pracowały jako rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (odpowiednio 12,6% i 6,9%) oraz jako pracownicy przy pracach prostych (12,5% i 11,5%).

Najwięcej, bo 30,5% pracujących imigrantów z obszarów wiejskich było zatrudnionych w sekcji: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (w miastach – 17,8%). W budownictwie zatrudnionych było 12,9% pracujących imigrantów (w miastach – 7,0%). W przetwórstwie przemysłowym zatrudnionych było 10,9% pracujących imigrantów (w miastach – 18,1%).

2. Sytuacja ekonomiczna ludności

Economic situation of population

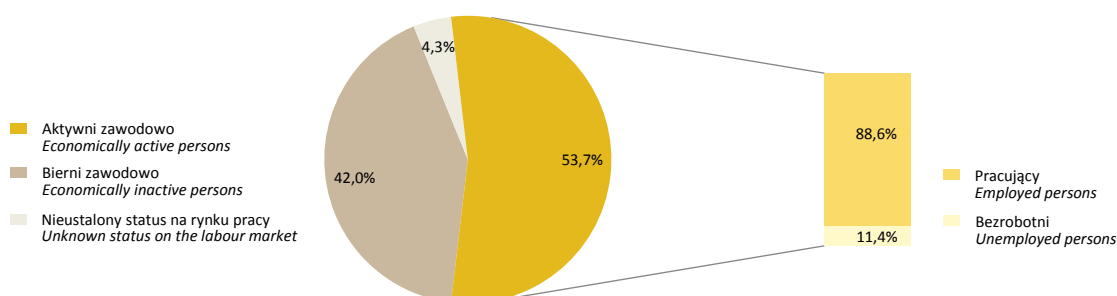
Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, przeprowadzony w 2011 r., pozwolił m.in. na charakterystykę ludności w wieku 15 lat i więcej pod kątem ich statusu na rynku pracy w ostatnim tygodniu marca 2011 r. Umożliwiło to zobrazowanie tzw. bieżącej aktywności ekonomicznej ludności. Z punktu widzenia statusu na rynku pracy, ludność w wieku 15 lat i więcej podzielono – zgodnie z międzynarodowymi standardami – na trzy podstawowe kategorie, tj.: pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo.

Podczas NSP 2011, pytania dotyczące sytuacji osób na rynku pracy skierowano tylko do osób zamieszkałych w mieszkaniach, w związku z tym kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej nie ma zastosowania do osób zamieszkałych w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomnych. W poniższej analizie nie uwzględniono również osób, które podlegały badaniu, ale dla których nie udało się ustalić jaki mają status na rynku pracy, co najczęściej spowodowane było faktem przebywania tych osób za granicą.

Ludność aktywna zawodowo

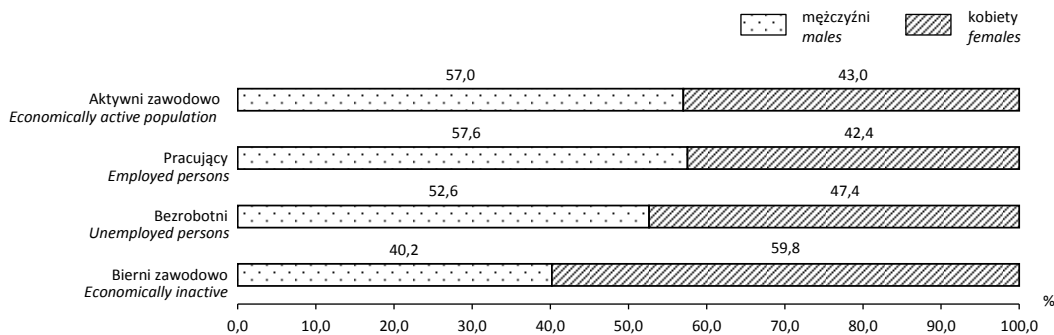
Osoby aktywne zawodowo, czyli pracujące i bezrobotne, w 2011 r. stanowiły nieco ponad połowę populacji ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej. Wśród nich 6,0 mln osób pracowało, a pozostałe 0,8 mln miało status bezrobotnego. W miastach zanotowano nieco niższy udział ludności aktywnej zawodowo, a wśród niej mniejszy niż na terenach wiejskich odsetek osób pracujących, natomiast wyższy odsetek osób bezrobotnych. Osoby, które nie miały pracy i z różnych względów jej nie poszukiwały, czyli bierne zawodowo, stanowiły 42,0% badanych na obszarach wiejskich (w miastach – 42,6%).

WYKRES 56. STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ WEDŁUG AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ W 2011 R.
CHART 56. STRUCTURE OF RURAL POPULATION BY ECONOMIC ACTIVITY IN 2011

W strukturze osób aktywnych zawodowo, w tym pracujących i bezrobotnych, na obszarach wiejskich przeważali mężczyźni. Podobna sytuacja miała miejsce w miastach. Natomiast w grupie osób biernych zawodowo – zarówno na wsi jak i w miastach – dominowały kobiety.

WYKRES 57. STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ WEDŁUG AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ I PŁCI W 2011 R.
CHART 57. STRUCTURE OF RURAL POPULATION BY ECONOMIC ACTIVITY AND SEX IN 2011

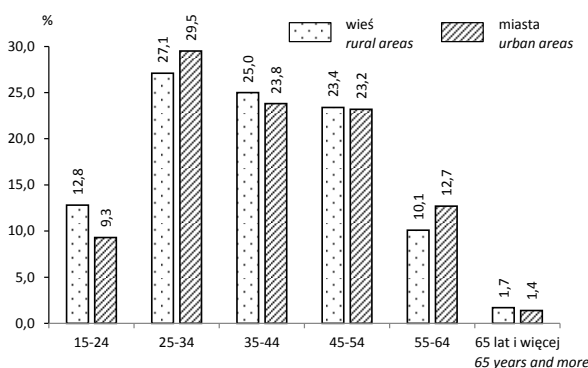

Osoby aktywne zawodowo to najczęściej osoby w wieku 25-34 lata. Ich udział w populacji aktywnych zawodowo na obszarach wiejskich w 2011 r. wynosił 27,1%. Także prawie we wszystkich województwach (z wyjątkiem województwa podlaskiego) i podregionach (poza podregionami: białostockim, etckim, łódzkim, opolskim, suwalskim oraz warszawskim zachodnim) przeważały osoby w tym wieku. Licznie reprezentowane były również grupy wiekowe 35-44 i 45-54 lata. Co czwarta osoba aktywna zawodowo na obszarach wiejskich była w wieku 35-44 lata i prawie co czwarta w wieku 45-54 lata. Udział pozostałych grup wieku, tj. 15-24 lata, 55-64 lata i powyżej 65 lat nie przekroczył 13%. Należy zauważyć, że odsetek ludności aktywnej zawodowo w wieku 15-24 lata na obszarach wiejskich był większy (o 3,5 p.proc.) niż w miastach. Wynika z tego, że młodzi mieszkańcy wsi szybciej podlegają aktywizacji zawodowej niż ich rówieśnicy w miastach. Najwyższym odsetkiem aktywnych zawodowo osób w tym wieku charakteryzowały się obszary wiejskie województwa pomorskiego (14,8%), a wśród podregionów – podregionu leszczyńskiego województwa wielkopolskiego (15,9%).

Biorąc pod uwagę płeć, w populacji mężczyzn aktywnych zawodowo zanotowano większe udziały osób w wieku 15-24 lata (o 1,3 p.proc.), 25-34 lata (o 0,1 p.proc.) oraz 55-64 lata (o 3,0 p.proc.) niż w populacji kobiet.

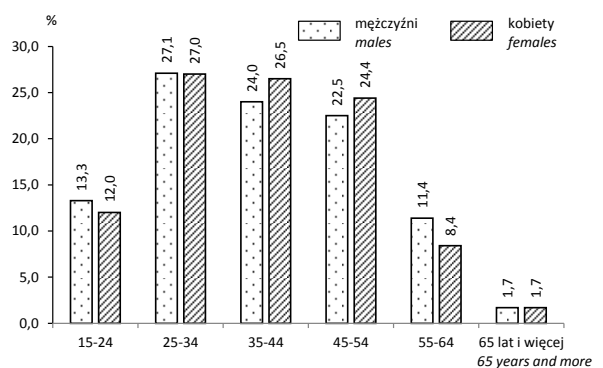
WYKRES 58. STRUKTURA LUDNOŚCI AKTYWNEJ ZAWODOWO WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 58. STRUCTURE OF ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS BY AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 59. STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ AKTYWNEJ ZAWODOWO WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI W 2011 R.

CHART 59. STRUCTURE OF RURAL ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS BY AGE GROUPS AND SEX IN 2011

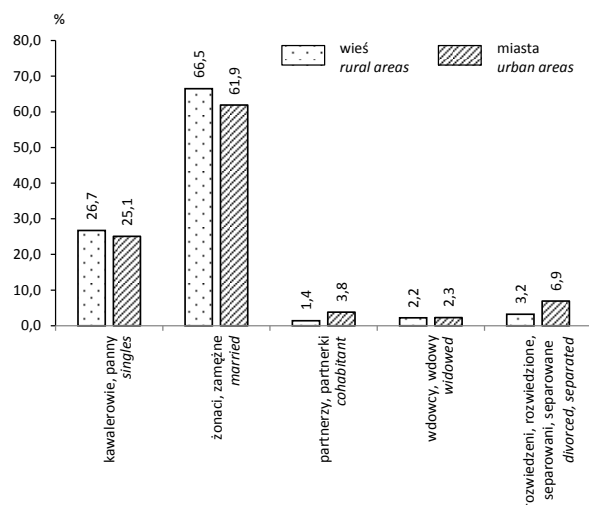
Aktywni zawodowo mieszkańcy wsi to w większości osoby w wieku produkcyjnym – 97,2% (w miastach – 97,4%), w tym 66,5% osób było w wieku mobilnym, a pozostałe 33,5% w wieku niemobilnym. Podobna struktura dotyczyła zarówno mężczyzn jak i kobiet.

Prawie 67% aktywnych zawodowo mieszkańców wsi w 2011 r. pozostawało w związkach małżeńskich, a co trzecia osoba posiadała status kawalera lub panny. Odsetek ludności wiejskiej zaliczonej do pozostałych grup stanu cywilnego faktycznego nie przekroczył 3,5%, a najmniejszy był w przypadku osób pozostających w związkach partnerskich.

W podziale na płeć struktura ludności aktywnej zawodowo w aspekcie stanu cywilnego nie odbiegała zasadniczo od jej rozkładu dla ludności wiejskiej ogółem. Wyjątek stanowiły dwie grupy, tj. grupa kawalerowie i panny, gdzie co trzeci mężczyzna aktywny zawodowo był kawalerem, a zaledwie co piąta kobieta była panną oraz grupa wdowcy, wdowy, gdzie udział kobiet był ponad pięciokrotnie wyższy niż mężczyzn.

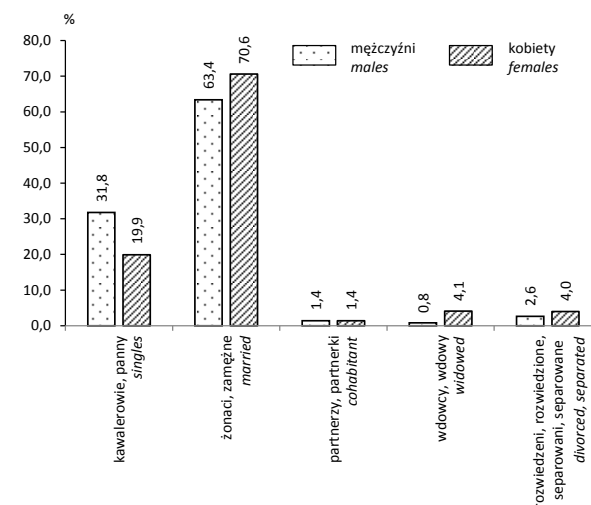
WYKRES 60. STRUKTURA LUDNOŚCI AKTYWNEJ ZAWODOWO WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 60. STRUCTURE OF ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 61. STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ AKTYWNEJ ZAWODOWO WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 61. STRUCTURE OF RURAL ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

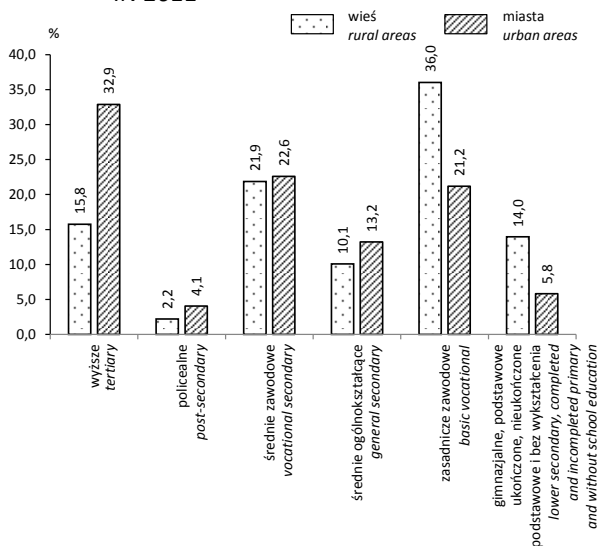
Ważnym czynnikiem określającym status na rynku pracy jest wykształcenie. Analiza poziomu wykształcenia osób aktywnych zawodowo wskazuje na istotne różnice w zależności od miejsca zamieszkania oraz płci. W populacji osób aktywnych zawodowo na obszarach wiejskich zaledwie co szósta osoba legitymowała się wykształceniem wyższym i było to ponad dwukrotnie mniej niż w miastach. Ponad 60% aktywnej zawodowo ludności wiejskiej z wykształceniem wyższym stanowiły kobiety (w miastach – 56,5%).

W podziale terytorialnym, największym odsetkiem osób aktywnych zawodowo z wykształceniem wyższym odznaczały się tereny wiejskie województwa śląskiego (19,0%), najniższym zaś województwa warmińsko-mazurskiego (12,6%). Wśród podregionów najwyższy taki udział odnotowano w podregionie warszawskim zachodnim (28,0%) województwa mazowieckiego, a najniższy w podregionie elbląskim (10,2%) województwa warmińsko-mazurskiego.

Najliczniejszą grupę aktywnej zawodowo ludności wiejskiej tworzyły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Więcej niż co trzecia osoba aktywna zawodowo na terenach wiejskich legitymowała się tym poziomem wykształcenia. Najwyższy odsetek tych osób odnotowano w województwie opolskim (42,0%), najniższy z kolei w województwie podlaskim (28,4%). Co piąty mieszkaniec obszarów wiejskich, który pracował lub poszukiwał pracy, podobnie jak w miastach, miał wykształcenie średnie zawodowe. Aktywna zawodowo ludność wiejska z wykształceniem podstawowym ukończonym i gimnazjalnym stanowiła 14,0% i było to ponad dwukrotnie więcej niż w miastach. Na tle kraju, wysokim odsetkiem osób aktywnych zawodowo o tym poziomie wykształcenia na wsi wyróżniły się województwa: warmińsko-mazurskie (22,4%), podlaskie (22,3%) i zachodniopomorskie (19,0%). Najniższe w kraju wartości odsetek ten osiągnął w województwie śląskim (7,4%).

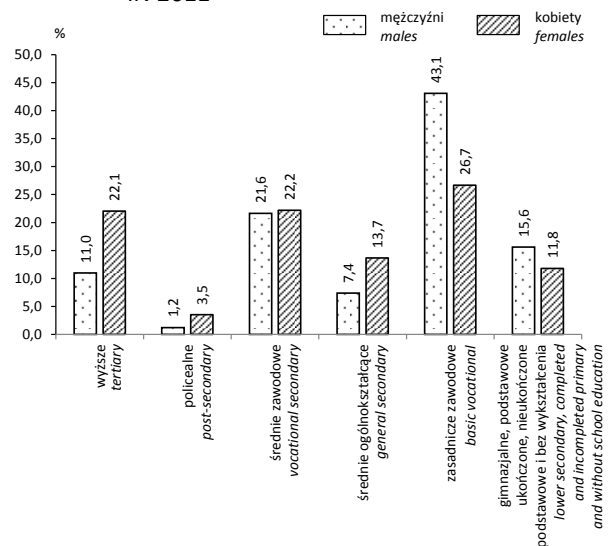
WYKRES 62. STRUKTURA LUDNOŚCI AKTYWNEJ ZAWODOWO WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 62. STRUCTURE OF ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 63. STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ AKTYWNEJ ZAWODOWO WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2011 R.

CHART 63. STRUCTURE OF RURAL ECONOMICALLY ACTIVE PERSONS BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011

Jedną z podstawowych miar rynku pracy jest **współczynnik aktywności zawodowej**, czyli procentowy udział osób aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. Obliczenie wskaźników aktywności zawodowej dla różnych grupowań pozwoliło na podkreślenie różnic w jego wartościach wynikających z miejsca zamieszkania, płci, grupy wieku, poziomu wykształcenia czy stanu cywilnego badanych.

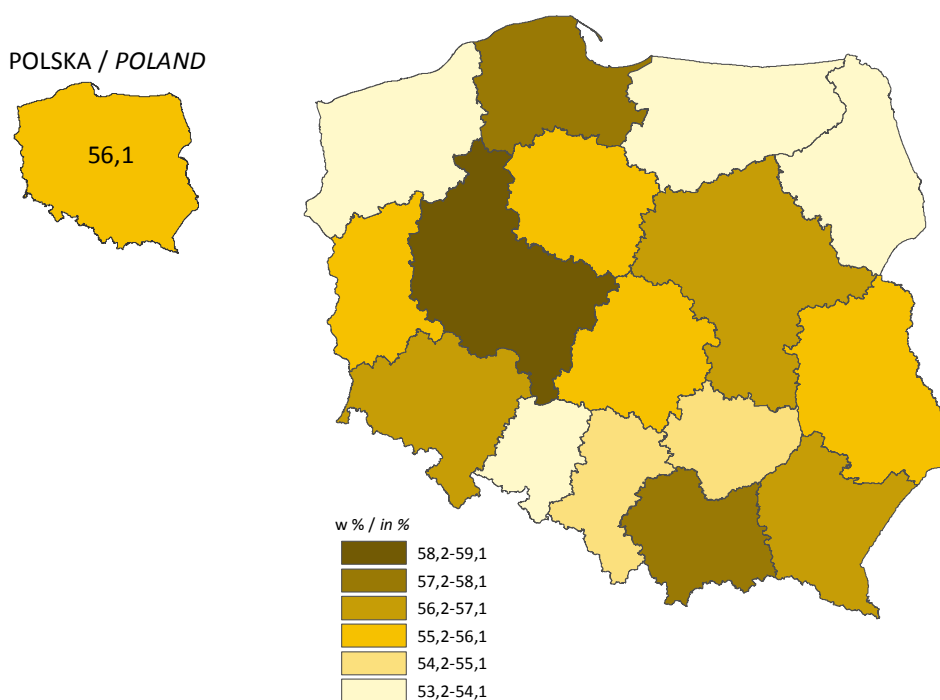
Według wyników NSP 2011, współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich przyjął wartość 56,1% i był o 1,6 p.proc. wyższy niż w miastach. W populacji kobiet osiągnął on wartość 47,9%, a mężczyzn – 64,5%.

Rozkład regionalny tego wskaźnika był dość zróżnicowany. Najwyższe wartości osiągnął on na obszarach wiejskich województwa wielkopolskiego (58,6%) oraz położonych na jego terenie

podregionach poznańskim (62,2%) i leszczyńskim (60,4%), najniższe natomiast w województwie zachodniopomorskim (53,2%) i jego podregionie stargardzkim (50,8%). Wysoką wartością tego wskaźnika wyróżniał się również podregion bydgosko-toruński województwa kujawsko-pomorskiego (60,0%).

Rozpatrując wartość współczynnika aktywności zawodowej w układzie terytorialnym według płci należy zauważyć, że we wszystkich województwach i podregionach w przypadku mężczyzn kształtował się on na poziomie powyżej 60%, a w przypadku kobiet w większości województw i podregionów na poziomie 40-50%. Wyjątek stanowiło tu województwo małopolskie oraz 10 podregionów (poznański, warszawski zachodni, bydgosko-toruński, krakowski, rzeszowski, wrocławski, leszczyński, warszawski wschodni, tyski i łódzki), gdzie wartość wskaźnika przekroczyła 50%.

MAPA 10. WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
MAP 10. ACTIVITY RATE IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Wartość współczynnika aktywności zawodowej w poszczególnych przedziałach wiekowych na terenach wiejskich była znacznie zróżnicowana i oscylowała w granicach od 5,9% w grupie wiekowej 65 lat i więcej do 85,9% w grupie wiekowej 35-44 lata. Należy zauważyć, że na obszarach wiejskich współczynnik aktywności zawodowej prawie we wszystkich grupach wieku, z wyjątkiem grupy 25-34 lata, przyjmował wyższe wartości niż w miastach. Natomiast w podziale na płeć, we wszystkich grupach wieku na obszarach wiejskich współczynnik aktywności zawodowej niższe wartości przyjmował dla kobiet niż dla mężczyzn.

TABL. 5. WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ WEDŁUG GRUP WIEKU, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
ACTIVITY RATE BY AGE GROUPS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	W wieku <i>At age</i>					
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej <i>65 years and more</i>
		w % <i>in %</i>					
Wieś	56,1	39,3	83,0	85,9	78,4	39,3	5,9
<i>Rural areas</i>							
mężczyźni	64,5	45,2	90,8	90,2	82,0	50,2	8,8
<i>males</i>							
kobiety	47,9	33,0	74,5	81,2	74,4	28,2	4,1
<i>females</i>							
Miasta	54,5	34,9	84,7	85,8	77,0	38,7	4,4
<i>Urban areas</i>							
mężczyźni	61,9	38,3	89,5	89,3	79,4	51,4	7,4
<i>males</i>							
kobiety	48,0	31,3	79,8	82,3	74,8	28,3	2,5
<i>females</i>							

W przypadku stanu cywilnego, najwyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej na obszarach wiejskich odnotowano dla związków partnerskich (69,9%). Wysoką wartość osiągnął on również dla osób będących w związkach małżeńskich (65,1%) oraz osób rozwiedzionych lub pozostających w separacji (64,1%). Na podkreślenie zasługuje fakt, że tylko w tej ostatniej zbiorowości odnotowano wyższą wartość omawianego wskaźnika dla kobiet niż dla mężczyzn. W 2011 r. w każdej grupie stanu cywilnego faktycznego współczynnik aktywności zawodowej na wsi przyjmował wyższe wartości niż w miastach.

TABL. 6. WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
ACTIVITY RATE BY DE FACTO MARITAL STATUS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Stan cywilny <i>Marital status</i>				
		kawalerowie, panny <i>singles</i>	żonaci, zamężne <i>married</i>	partnerzy, partnerki <i>cohabitant</i>	wdowcy, wdowy <i>widowed</i>	rozwiedzeni, w separacji <i>divorced, separated</i>
		w % <i>in %</i>				
Wieś	56,1	51,8	65,1	69,9	12,7	64,1
<i>Rural areas</i>						
mężczyźni	64,5	58,0	70,7	79,6	16,9	63,8
<i>males</i>						
kobiety	47,9	42,3	59,5	60,0	12,0	64,4
<i>females</i>						
Miasta	54,5	52,2	61,2	76,5	12,8	61,2
<i>Urban areas</i>						
mężczyźni	61,9	56,2	66,0	82,1	18,3	63,9
<i>males</i>						
kobiety	48,0	47,6	56,4	70,8	11,8	59,7
<i>females</i>						

Najwyższą aktywnością zawodową w 2011 r. na obszarach wiejskich cechowały się osoby z wykształceniem wyższym. Kolejną grupą pod względem wysokości wskaźnika były osoby aktywne zawodowo z wykształceniem średnim zawodowym, następnie policealnym, zasadniczym zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Najmniej aktywne na rynku pracy były osoby z wykształceniem

gimnazjalnym i niższym oraz bez wykształcenia – głównie ze względu na fakt trwania nauki. Kobiety w przypadku każdego z poziomów wykształcenia cechowały się niższą wartością wskaźnika aktywności zawodowej niż mężczyźni. Dla każdego poziomu wykształcenia współczynnik aktywności zawodowej na wsi przyjął wyższe wartości niż w miastach.

TABL. 7. WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
ACTIVITY RATE BY EDUCATIONAL LEVEL, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Poziom wykształcenia <i>Educational level</i>						
		wyższe <i>tertiary</i>	policealne <i>post-se- condary</i>	średnie zawodowe <i>vocational secondary</i>	średnie ogólno- kształcące <i>general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic voca- tional</i>	podstawo- we ukoń- czone i gi- mnazjalne <i>completed primary and lower secondary</i>	podstawowe nieukończone i bez wykształ- cenia <i>incompleted primary and without school education</i>
		w % <i>in %</i>						
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	56,1	82,9	72,5	75,6	59,4	70,8	24,8	4,4
mężczyźni ..... <i>males</i>	64,5	85,6	82,3	82,2	68,8	76,9	33,8	8,6
kobiety ..... <i>females</i>	47,9	81,2	68,7	68,5	54,1	60,6	16,9	2,4
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	54,5	77,3	63,4	61,4	49,0	57,3	18,0	4,2
mężczyźni ..... <i>males</i>	61,9	79,0	74,0	69,7	59,6	64,4	25,9	9,1
kobiety ..... <i>females</i>	48,0	76,1	59,3	52,4	42,8	46,2	12,0	2,1

Pracujący

Według wyników NSP 2011, osoby pracujące na obszarach wiejskich stanowiły 39,6% ogółu pracujących w kraju. Większość pracujących, zarówno na wsi jak i w miastach, to mężczyźni, których udział wyniósł odpowiednio 57,6% i 53,2%.

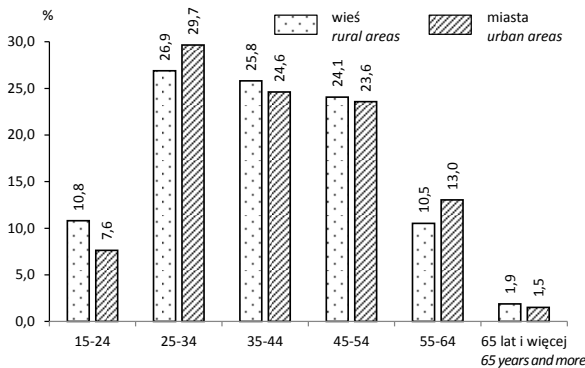
Osoby pracujące stanowiły 88,6% aktywnej zawodowo ludności mieszkającej na obszarach wiejskich (w miastach – 87,6%). W ujęciu terytorialnym, najwyższym takim odsetkiem odznaczały się tereny wiejskie województwa podlaskiego (91,6%), natomiast najniższym województwa warmińsko-mazurskiego (82,2%). Ponad 90% udziałem osób pracujących charakteryzowały się także województwa: łódzkie, wielkopolskie, małopolskie, śląskie i mazowieckie. W przypadku podregionów, największym udziałem osób pracujących wśród osób aktywnych zawodowo charakteryzował się podregion warszawski zachodni (93,5%) województwa mazowieckiego, a najniższym podregion ełcki (78,3%) województwa warmińsko-mazurskiego.

Najwięcej, bo 26,9% spośród pracujących mieszkańców wsi było w wieku 25-34 lata (identycznie jak w miastach). Najwyższym takim udziałem w strukturze wieku osób pracujących na wsi odznaczało się województwo wielkopolskie (28,4%), najniższym zaś województwo podlaskie (24,6%). Kolejne grupy stanowili pracujący w wieku 35-44 lata (25,8%) i 45-54 lata (24,1%). Co dziesiąty zatrudniony mieszkaniec obszarów wiejskich był w wieku od 15-24 lat – ich udział był większy o 3,2 p.proc. niż

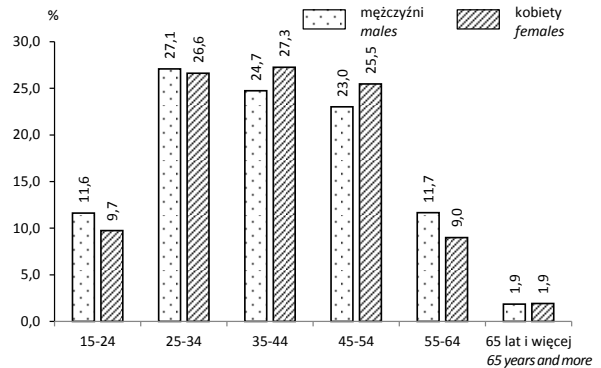
w miastach. W układzie terytorialnym obszarów wiejskich odsetek ten wahał się od 9,0% w województwie świętokrzyskim do 12,6% w województwie pomorskim.

Populacja pracujących mężczyzn, podobnie jak w przypadku ludności aktywnej zawodowo, charakteryzowała się większym odsetkiem osób w wieku 15-24, 25-34 oraz 55-64 lata niż populacja pracujących kobiet.

WYKRES 64. STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 64. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

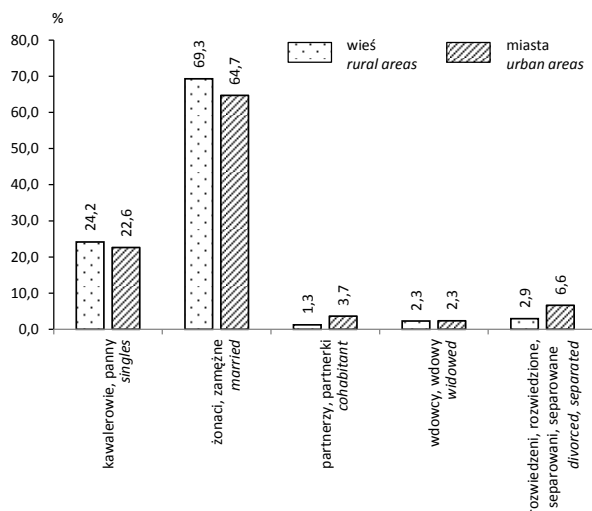
WYKRES 65. STRUKTURA PRACUJĄCYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI W 2011 R.
CHART 65. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY AGE GROUPS AND SEX IN 2011

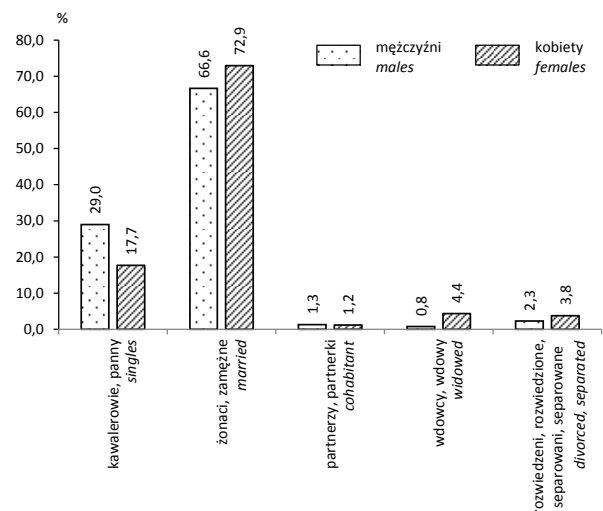
W zbiorowości pracującej ludności wiejskiej przeważały osoby będące w związkach małżeńskich – 69,3% (w miastach – 64,7%). Prawie co piąty pracujący, podobnie jak w miastach, miał status kawalera lub panny. Udział pozostałych grup stanu cywilnego nie przekroczył 3%.

Biorąc pod uwagę płeć odnotowano, że w populacji mężczyzn większy udział posiadali pracujący kawalerowie (o 11,3 p.proc.) i partnerzy (o 0,1 p.proc.), a w populacji kobiet – mężatki (o 6,3 p.proc.), wdowy (o 3,6 p.proc.) oraz rozwiedzione i separowane (o 1,5 p.proc.).

WYKRES 66. STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 66. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 67. STRUKTURA PRACUJĄCYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I PŁCI W 2011 R.
CHART 67. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

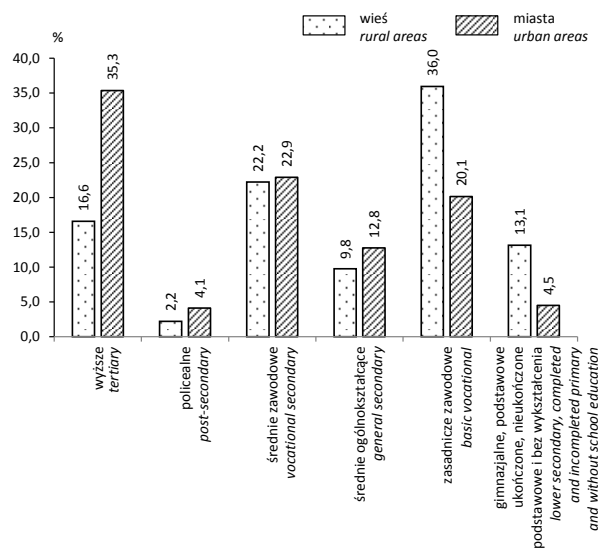

W strukturze pracujących na wsi według poziomu wykształcenia, największy udział posiadały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 36,0%. Co najmniej średnim wykształceniem, tj. wyższym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym, legitymował się co drugi pracujący mieszkaniec wsi. W miastach udział ten był wyższy i wynosił ponad 75%. Z kolei udział pracujących mieszkańców obszarów wiejskich z wykształceniem wyższym był ponad dwukrotnie niższy niż w miastach. Znaczne różnice pomiędzy wsią a miastami odnotowano także w populacji pracujących z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Ich udział na obszarach wiejskich był prawie trzykrotnie wyższy niż w miastach.

W strukturze pracujących według poziomu wykształcenia na wsi wśród osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym kobiety stanowiły większy odsetek niż mężczyźni.

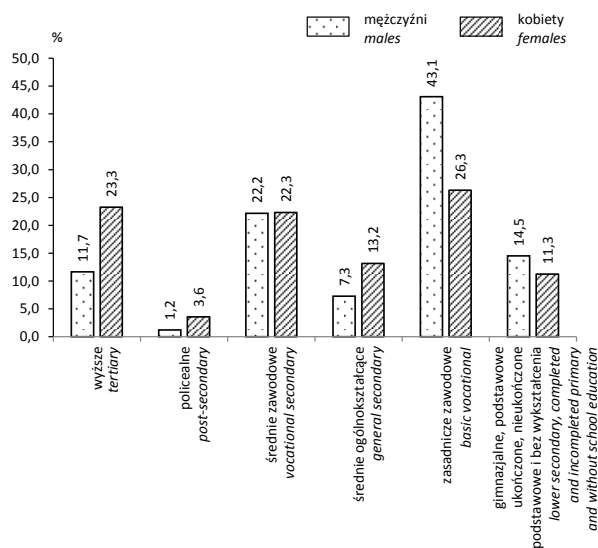
WYKRES 68. STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 68. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 69. STRUKTURA PRACUJĄCYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2011 R.

CHART 69. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011

W 2011 r. w strukturze osób pracujących i mieszkających na obszarach wiejskich według statusu zatrudnienia przeważali pracownicy najemni, których udział wyniósł 65,4%. W miastach udział ten był znacznie wyższy i wynosił 85,4%. Wśród pracowników najemnych przeważali pracownicy pełnozatrudnieni. Na obszarach wiejskich stanowili oni prawie 92% populacji pracowników najemnych (w miastach – 90,1%).

WYKRES 70. STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 70. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY EMPLOYMENT STATUS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

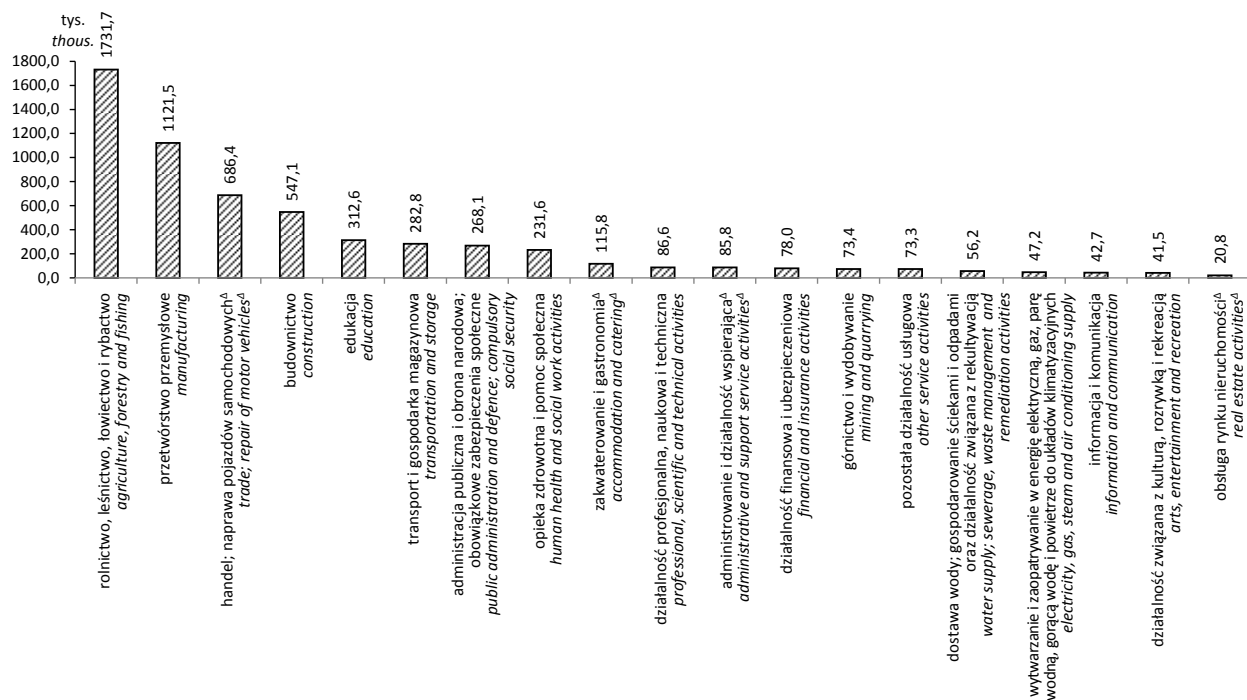
Drugą, co do liczebności grupą pracujących były osoby pracujące na własny rachunek. Pracę na własny rachunek wykonywało prawie 30% osób pracujących na obszarach wiejskich i było to ponad dwukrotnie więcej niż w miastach. Wśród 1,7 mln mieszkańców wsi pracujących na własny rachunek, co dziesiąty był pracodawcą (w miastach co trzeci). Pozostałe 89,2% mieszkańców obszarów wiejskich prowadzących działalność gospodarczą nie zatrudniało pracowników (w miastach – 67,7%), co najczęściej związane było z użytkowaniem przez te osoby indywidualnych gospodarstw rolnych.

Najmniej liczną grupę pracujących stanowili pomagający członkowie rodzin. Na obszarach wiejskich 10-krotnie więcej osób niż w miastach pracowało jako pomagający członkowie rodzin (zazwyczaj w indywidualnych gospodarstwach rolnych).

Udział poszczególnych grup osób pracujących był znacznie zróżnicowany terytorialnie. Odsetek pracujących najemnie mieszkańców wsi wahał się od 41,2% w województwie podlaskim do 78,0% w województwie śląskim. Ponad 70% udziałem pracowników najemnych charakteryzowały się także obszary wiejskie województw: lubuskiego, zachodniopomorskiego, dolnośląskiego, pomorskiego i opolskiego. Przełożyło się to bezpośrednio na udział osób pracujących na własny rachunek, bowiem najwyższym odsetkiem osób pracujących na własny rachunek charakteryzowało się województwo podlaskie (5,1%), a najniższym śląskie (21,0%). Pomagający członkowie rodzin w ogólnej liczbie pracujących największy udział mieli w województwach podlaskim (17,9%) i lubelskim (12,8%), najniższy natomiast w województwach: śląskim (2,6%), zachodniopomorskim (2,8%) i lubuskim (2,9%).

Wśród pracujących najemnie mieszkańców obszarów wiejskich przeważali mężczyźni (57,1%). Podobna zależność wystąpiła w grupie pracujących na własny rachunek (62,2% mężczyzn). Największą dysproporcję zaobserwowano wśród pracujących na własny rachunek pracodawców, gdzie mężczyźni stanowili aż 70,9%. Przewagę kobiet odnotowano w dwóch grupach, tj. niepełnozatrudnionych pracowników najemnych (51,2%) oraz zatrudnionych jako pomagający członkowie rodzin (59,3%).

WYKRES 71. PRACUJĄCY NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG RODZAJU DZIAŁALNOŚCI W 2011 R.
CHART 71. EMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY KINDS OF ACTIVITY IN 2011

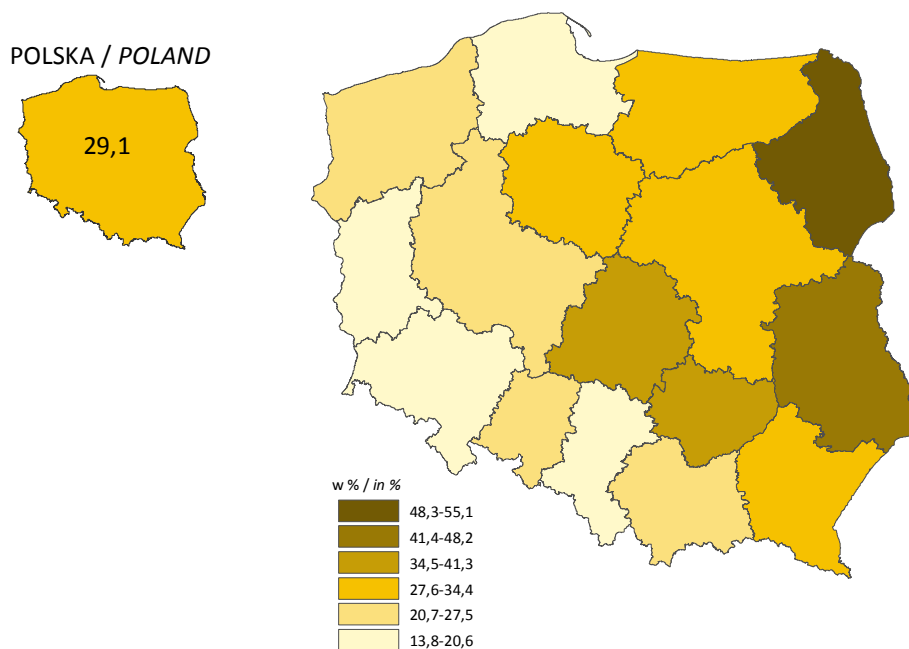
Według stanu z marca 2011 r., wśród mieszkańców wsi posiadających pracę dominowali pracujący w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (29,1%, w miastach – 2,0%), w tym aż 92,6% zatrudnionych było w rolnictwie indywidualnym. Kolejną pozycję zajmowali pracujący w przetwórstwie przemysłowym (18,8%, w miastach – 19,1%). Działalność związaną z handlem i naprawą pojazdów samochodowych wykonywało 11,5% pracującej ludności wiejskiej (w miastach – 15,9%), a co dziesiąty zatrudniony był w budownictwie (w miastach – 7,7%). W administracji publicznej, obronie narodowej, obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych i w edukacji zatrudnionych było łącznie 9,7% pracujących mieszkańców wsi (w miastach – 16,0%). Prawie 5% pracujących na obszarach wiejskich zajmowało się działalnością związaną z transportem i gospodarką magazynową (w miastach – 5,2%). Udział pracujących w pozostałych sekcjach PKD nie przekroczył 4,0%.

Odsetek osób pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie był znacznie zróżnicowany w poszczególnych województwach. Największym ich udziałem charakteryzowały się tereny wiejskie województw położonych we wschodniej części kraju, spośród których wyróżniało się województwo podlaskie, gdzie co drugi pracujący zajmował się tym rodzajem działalności. Znacznym odsetkiem pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie charakteryzowało się także województwo lubelskie – 45,2%. Ponadto, co trzecia osoba w województwach: świętokrzyskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim pracowała w tej sekcji PKD. Najmniejszy odsetek osób pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie odnotowano w województwie śląskim (13,8%).

W większości województw udział osób pracujących w rolnictwie indywidualnym w populacji osób pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wynosił powyżej 85%, z wyjątkiem województw lubuskiego i zachodniopomorskiego.

MAPA 11. UDZIAŁ PRACUJĄCYCH W ROLNICTWIE, LEŚNICTWIE, ŁOWIECTWIE I RYBACTWIE NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

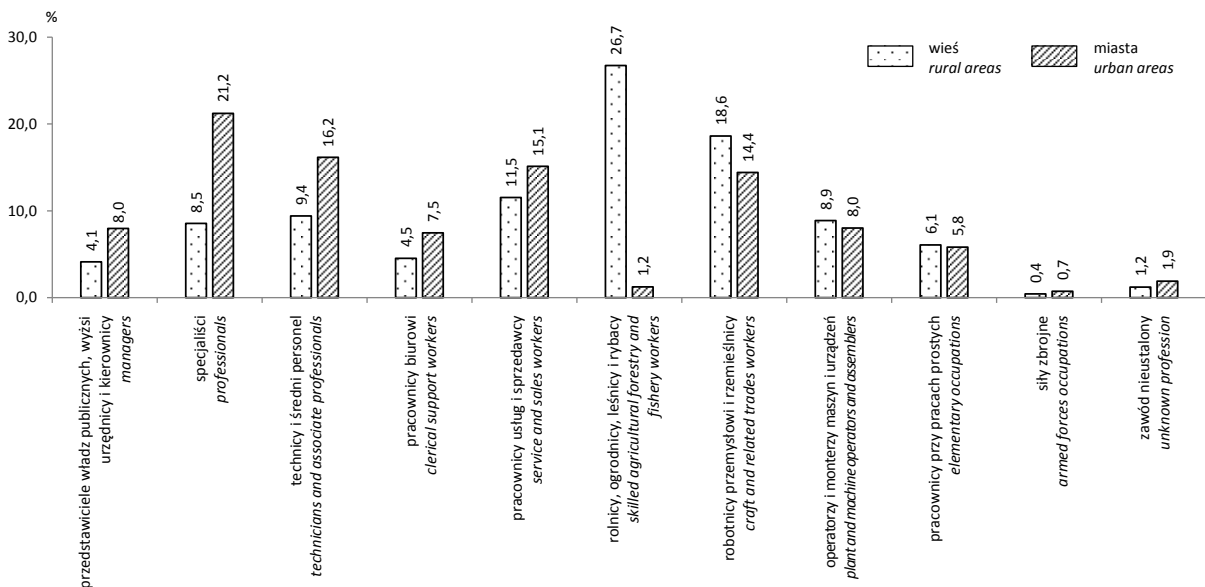
MAP 11. SHARE OF EMPLOYED PERSONS IN AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Według spisu powszechnego z 2011 r., pracujący mieszkańcy terenów wiejskich to najczęściej rolnicy, leśnicy, ogrodnicy bądź rybacy (26,7%). Odsetek ludności w miastach wykonującej takie zawody był znacznie niższy i wynosił 1,2%. Prawie co piąty mieszkaniec wsi posiadający pracę to robotnik przemysłowy lub rzemieślnik (w miastach – 14,4%). Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy stanowili 11,5% osób zatrudnionych (w miastach – 15,1%), a technicy i średni personel – 9,4% pracowników (w miastach – 16,2%). Zaledwie 8,5% pracującej ludności wiejskiej wykonywało zawody zaklasyfikowane do grupy specjalistów (w miastach – 21,2%).

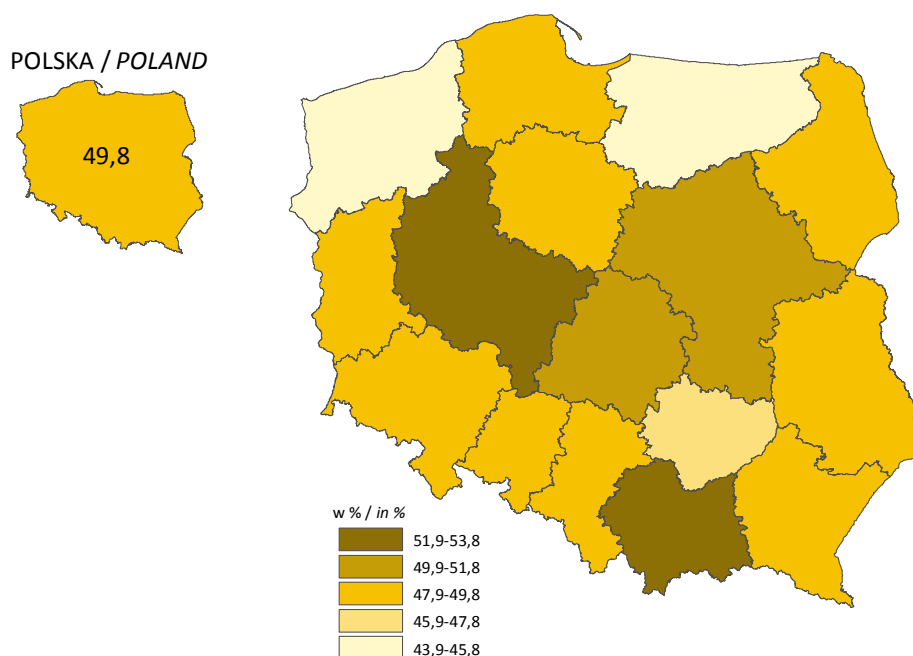
Rozpatrując grupy zawodów według płci odnotowano, iż na obszarach wiejskich mężczyźni przeważali w następujących grupach zawodów: parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy; technicy i średni personel; rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy; robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy oraz siły zbrojne. Kobiety częściej wykonywały pracę z grupy zawodów: specjaliści; pracownicy biurowi; pracownicy usług osobistych i sprzedawcy oraz pracownicy przy pracach prostych.

WYKRES 72. STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG GRUP ZAWODÓW I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
 CHART 72. STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY OCCUPATIONAL GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Sytuację na rynku pracy charakteryzuje także **wskaźnik zatrudnienia**. Wskaźnik ten określa, jaki udział w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej stanowią osoby pracujące. Według wyników NSP 2011, co drugi mieszkaniec wsi w wieku 15 lat i więcej miał pracę (w miastach – 47,8%). W układzie terytorialnym najwyższy wskaźnik zatrudnienia, podobnie jak w przypadku współczynnika aktywności zawodowej, odnotowano w województwie wielkopolskim (53,1%) i w zlokalizowanym na jego terenie podregionie poznańskim – 57,6%. Najniższą wartość omawiany wskaźnik osiągnął w województwie warmińsko-mazurskim (43,9%) i położonym na jego obszarze podregionie ełckim (41,0%).

MAPA 12. WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
MAP 12. EMPLOYMENT RATE IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Biorąc pod uwagę płeć osób pracujących, można zauważyć znaczne różnice wartości omawianego wskaźnika. Prawie 58% mężczyzn mieszkających na wsi posiadało zatrudnienie (w miastach – 54,3%). W odniesieniu do kobiet wartość tego wskaźnika była niższa i wynosiła 41,9% (w miastach – 42,0%).

Najwyższy wskaźnik zatrudnienia odnotowano dla pracujących mieszkańców obszarów wiejskich będących w wieku 35-44 lata. Wysokimi wartościami tego wskaźnika charakteryzowała się również ludność wiejska w wieku 25-34 lata oraz 45-54 lata. Co trzeci mieszkaniec terenów wiejskich w wieku 15-24 lata miał zatrudnienie, tymczasem w miastach co czwarty. Analogicznie jak w przypadku wskaźnika aktywności zawodowej wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich wyższe wartości osiągnął w porównaniu do miast prawie we wszystkich grupach wiekowych, z wyjątkiem grupy 25-34 lata. Biorąc pod uwagę płeć, wskaźnik zatrudnienia na wsi we wszystkich grupach wieku wyższe wartości przyjął dla mężczyzn niż dla kobiet.

TABL. 8. WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA WEDŁUG WIEKU, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
EMPLOYMENT RATE BY AGE GROUPS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W wieku / At age					
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej 65 years and more
w % / in %							
Wieś ..... Rural areas	49,8	29,5	73,2	78,5	71,6	36,3	5,9
mężczyźni ..... males	57,7	35,3	81,3	83,3	74,9	46,0	8,8
kobiety ..... females	41,9	23,3	64,2	73,3	67,9	26,5	4,1
Miasta ..... Urban areas	47,8	25,0	74,6	77,6	68,4	34,7	4,3
mężczyźni ..... males	54,3	27,6	79,2	81,1	70,4	45,6	7,3
kobiety ..... females	42,0	22,3	69,9	74,1	66,6	25,7	2,5

W przypadku stanu cywilnego, wskaźnik zatrudnienia najwyższe wartości przyjął w grupie pracujących mieszkańców wsi będących w związkach małżeńskich (60,2%). Wysokim wskaźnikiem zatrudnienia odznaczały się również osoby pracujące pozostające w związkach partnerskich oraz osoby rozwiedzione lub będące w separacji. Prawie we wszystkich grupach stanu cywilnego faktycznego, z wyjątkiem grupy partnerzy, partnerki, wskaźnik zatrudnienia wyższe wartości osiągnął na wsi niż w miastach. Rozpatrując jego wartość w podziale na płeć odnotowano, że we wszystkich grupach stanu cywilnego faktycznego przyjął on wyższe wartości dla pracujących mężczyzn niż pracujących kobiet.

TABL. 9. WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
 EMPLOYMENT RATE BY DE FACTO MARITAL STATUS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Stan cywilny <i>Marital status</i>				
		kawalerowie, panny <i>singles</i>	żonaci, zamężne <i>married</i>	partnerzy, partnerki <i>cohabitant</i>	wdowcy, wdowy <i>widowed</i>	rozwiedzeni, w separacji <i>divorced, separated</i>
w % <i>in %</i>						
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	49,8	41,6	60,2	56,9	11,7	52,3
mężczyźni ..... <i>males</i>	57,7	47,2	66,5	67,6	15,2	50,4
kobiety ..... <i>females</i>	41,9	32,8	53,8	46,1	11,1	54,0
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	47,8	41,3	56,1	65,5	11,4	51,1
mężczyźni ..... <i>males</i>	54,3	43,4	61,3	71,6	15,9	50,2
kobiety ..... <i>females</i>	42,0	38,8	50,8	59,2	10,6	51,6

TABL. 10. WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
 EMPLOYMENT RATE BY EDUCATIONAL LEVEL, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Poziom wykształcenia <i>Educational level</i>						
		wyższe <i>tertiary</i>	policealne <i>post-se- condary</i>	średnie zawodowe <i>vocational secondary</i>	średnie ogólno- kształćące <i>general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic voca- tional</i>	podstawo- we ukoń- czone i gi- mnazjalne <i>completed primary and lower secondary</i>	podstawo- we nie- ukończone i bez wyk- ształcenia <i>incomple- ted prima- ry and wi- thout school education</i>
w % <i>in %</i>								
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	49,8	77,4	64,8	68,1	51,0	62,7	20,7	3,7
mężczyźni ..... <i>males</i>	57,7	81,2	74,4	75,4	60,6	68,8	28,2	7,1
kobiety ..... <i>females</i>	41,9	74,9	61,2	60,3	45,5	52,3	14,1	2,1
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	47,8	72,8	56,4	54,5	41,4	47,7	12,2	2,4
mężczyźni ..... <i>males</i>	54,3	74,6	65,8	62,6	51,1	54,3	17,6	5,1
kobiety ..... <i>females</i>	42,0	71,4	52,8	45,8	35,8	37,2	8,1	1,3

Wartość wskaźnika zatrudnienia znacznie różnicował także poziom wykształcenia ludności. Najwyższą wartość osiągnął on w przypadku osób z wykształceniem wyższym, dla których przekroczył 77%. Oznacza to, iż spośród osób, które ukończyły szkołę wyższą ponad 77% posiadało pracę. W miastach odsetek ten był niższy i wyniósł 72,8%. Należy zauważyć, że im niższy był poziom wykształcenia ludności, tym wskaźnik zatrudnienia przyjmował niższe wartości – z wyjątkiem osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które częściej posiadały pracę niż osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Dla każdego poziomu wykształcenia wartość wskaźnika zatrudnienia była wyższa w przypadku pracujących mieszkańców wsi niż miast, jak również w przypadku pracujących mężczyzn niż kobiet.

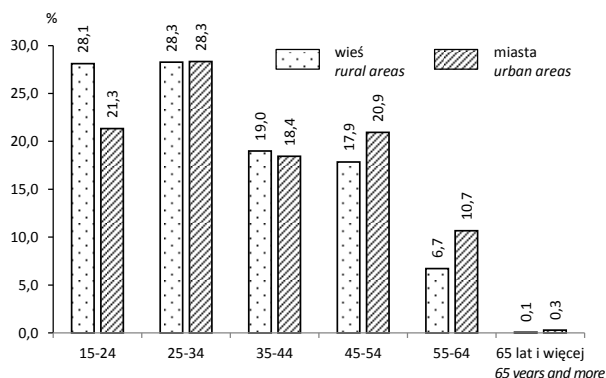
Bezrobotni

Według danych NSP 2011, osoby bezrobotne na obszarach wiejskich stanowiły 11,4% ludności aktywnej zawodowo (**stopa bezrobocia**). W odniesieniu do mieszkańców miast wartość omawianego wskaźnika ukształtowała się na poziomie 12,4%. Ponad połowa osób bezrobotnych to mężczyźni, którzy przeważali zarówno na wsi (52,6%) jak i w miastach (52,9%). W przypadku mężczyzn stopa bezrobocia na terenach wiejskich w 2011 r. ukształtowała się na poziomie 10,5%, a kobiet – 12,5%.

W układzie regionalnym, najwyższą stopą bezrobocia wyróżniały się obszary wiejskie województw zlokalizowanych w północnej części kraju, tj.: warmińsko-mazurskiego (17,8%), zachodniopomorskiego (16,8%) i pomorskiego (13,7%). Z kolei najniższe wartości przyjęła ona w województwach: łódzkim (9,3%), wielkopolskim (9,4%), małopolskim (9,5%) i śląskim (9,6%). Wśród podregionów stopa bezrobocia najwyższa była w podregionach etckim (21,7%) i olsztyńskim (18,1%) zlokalizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego oraz podregionie stargardzkim (19,2%) położonym w województwie zachodniopomorskim. Natomiast najniższe jej wartości, poniżej 8%, odnotowano w podregionach: gliwickim i tyskim (województwa śląskiego), leszczyńskim i poznańskim (województwa wielkopolskiego), skierniewickim (województwa łódzkiego) oraz suwalskim (województwa podlaskiego).

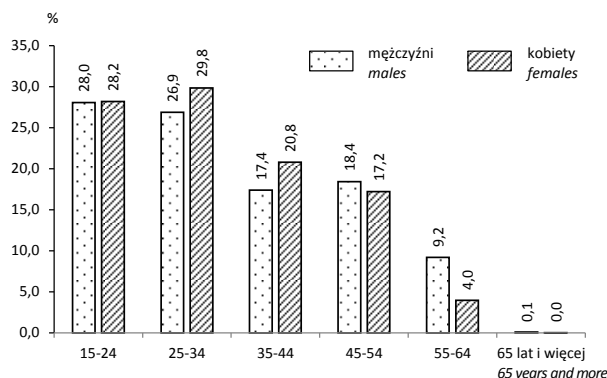
WYKRES 73. STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 73. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS BY AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 74. STRUKTURA BEZROBOTNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI W 2011 R.

CHART 74. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY AGE GROUPS AND SEX IN 2011

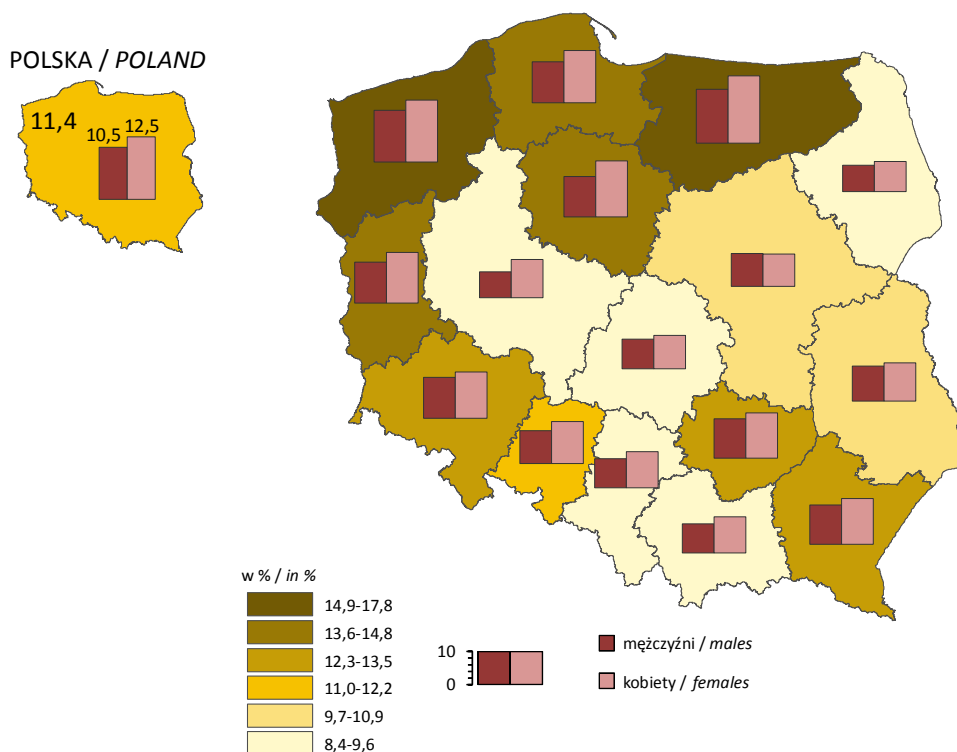
Bezrobotni mieszkańcy wsi (podobnie jak i miast) to w większości ludzie młodzi. Ponad połowa bezrobotnej ludności wiejskiej nie przekroczyła 35 roku życia (w miastach – 49,6%). W kolejnym przedziale wieku, tj. 35-44 lata, znalazł się niemal co piąty bezrobotny mieszkaniec wsi. Znaczna część bezrobotnej ludności wiejskiej (17,9%) była w wieku 45-54 lata. W strukturze bezrobotnych mieszkańców obszarów wiejskich w porównaniu do miast odnotowano wyższy udział osób w wieku 15-24 lata i 35-44 lata.

W układzie terytorialnym najwyższy odsetek najmłodszych bezrobotnych (przedział wieku 15-24 lata) zamieszkujących tereny wiejskie odnotowano w województwie małopolskim (32,5%), a najniższy w województwie lubuskim (23,5%). Z kolei najwyższym odsetkiem osób poszukujących pracy w wieku 25-34 lata odznaczało się województwo lubelskie (33,3%), najniższym zaś województwo opolskie (25,5%).

W strukturze osób bezrobotnych według płci, w populacji kobiet odnotowano wyższe niż w populacji mężczyzn udziały bezrobotnych kobiet w grupach wieku do 44 lat, natomiast w przypadku mężczyzn w grupach wieku powyżej 45 lat.

MAPA 13. STOPA BEZROBOCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG PŁCI I WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 13. UNEMPLOYMENT RATE IN RURAL AREAS BY SEX AND VOIVODSHIPS IN 2011

Wysokość stopy bezrobocia była znacznie zróżnicowana w poszczególnych grupach wieku. Najwyższą jej wartość odnotowano w grupie wieku 15-24 lata. Wskaźnik ten w układzie województw charakteryzował się dużą rozpiętością terytorialną. Jego najwyższą wartość zanotowano w województwie warmińsko-mazurskim

(32,9%) oraz podregionie etckim (38,9%) tego województwa. Najniższy udział najmłodszych bezrobotnych w ludności wiejskiej aktywnej zawodowo charakteryzował województwo podlaskie (19,8%), a wśród podregionów – warszawski zachodni (15,1%) województwa mazowieckiego. W pozostałych grupach wieku stopa bezrobocia na wsi przyjęła wartości mniejsze niż w miastach.

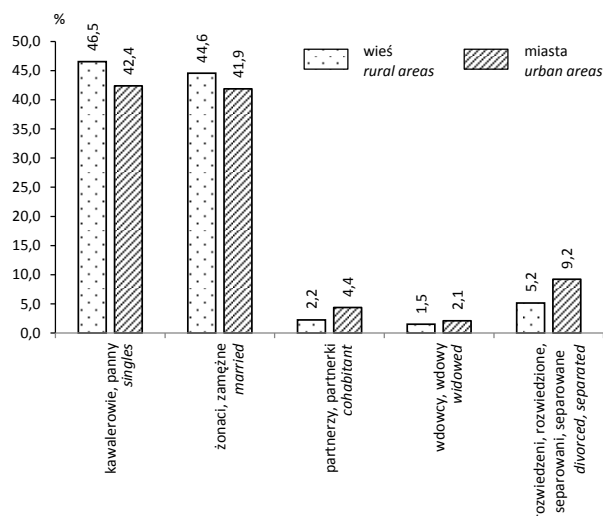
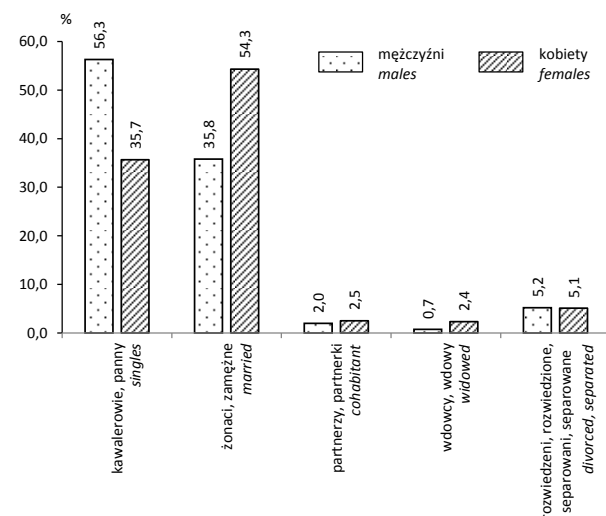
Wartość stopy bezrobocia w poszczególnych grupach wieku w populacji kobiet i mężczyzn, tak jak w przypadku struktury osób bezrobotnych, wyższe wartości dla kobiet niż mężczyzn osiągała w grupach wieku do 44 lat, a dla mężczyzn w pozostałych grupach wieku, tj. powyżej 45 lat.

TABL. 11. STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG GRUP WIEKU, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
UNEMPLOYMENT RATE BY AGE GROUPS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	W wieku <i>At age</i>					
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej <i>65 years and more</i>
		w % <i>in %</i>					
Wieś	11,4	25,0	11,9	8,6	8,7	7,5	0,4
<i>Rural areas</i>							
mężczyźni	10,5	22,1	10,4	7,6	8,6	8,4	0,6
<i>males</i>							
kobiety	12,5	29,3	13,8	9,8	8,8	5,9	0,2
<i>females</i>							
Miasta	12,4	28,4	11,9	9,6	11,2	10,4	2,5
<i>Urban areas</i>							
mężczyźni	12,3	28,0	11,5	9,1	11,3	11,2	2,3
<i>males</i>							
kobiety	12,5	28,9	12,4	10,1	11,0	9,1	2,9
<i>females</i>							

Analizując populację bezrobotnych na wsi pod kątem ich stanu cywilnego zauważono, że najwięcej osób, bo 46,5% posiadało status kawalera lub panny, a dalsze 44,6% pozostawało w związkach małżeńskich. Biorąc pod uwagę płeć odnotowano, że co drugi bezrobotny mężczyzna był kawalerem, a co trzeci pozostawał w związku małżeńskim. Z kolei w przypadku kobiet, co druga bezrobotna kobieta była zamężna, a co trzecia miała status panny. Należy również zauważyć, że w przypadku tych dwóch grup stanu cywilnego faktycznego odnotowano wyższe wartości stopy bezrobocia na wsi niż w miastach.

Wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród kawalerów i panien przełożył się na najwyższą wartość w tej grupie stopy bezrobocia, gdzie wyniosła ona 19,8% (w miastach – 21,0%). Wynika to głównie z faktu, że grupę tą tworzą najczęściej osoby zaliczane do najmłodszych grup wieku ekonomicznego. Wysokie wartości omawianego wskaźnika odnotowano również dla partnerów i partnerek oraz osób rozwiedzionych i pozostających w separacji. W populacji kobiet stopa bezrobocia najwyższe wartości przyjęła w przypadku kobiet pozostających w związkach partnerskich, a w przypadku mężczyzn wśród mężczyzn rozwiedzionych lub będących w separacji. Prawie we wszystkich grupach stanu cywilnego faktycznego, z wyjątkiem grupy partnerzy, partnerki, stopa bezrobocia na wsi była niższa niż w miastach.

WYKRES 75. STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 75. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 76. STRUKTURA BEZROBOTNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I PŁCI W 2011 R.
CHART 76. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

TABL. 12. STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
UNEMPLOYMENT RATE BY DE FACTO MARITAL STATUS, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

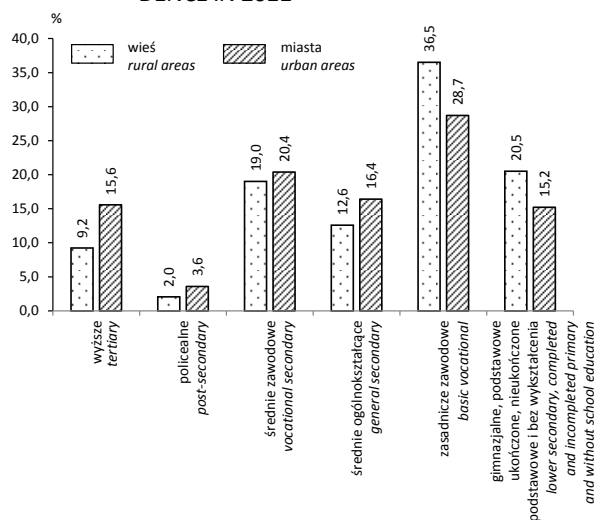
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Stan cywilny / Marital status				
		kawalerowie, panny singles	żonaci, zamężni married	partnerzy, partnerki cohabitant	wdowcy, wdowy widowed	rozwiędzeni, w separacji divorced, separated
		w % / in %				
Wieś ..... Rural areas	11,4	19,8	7,6	18,6	7,7	18,4
mężczyźni ..... males	10,5	18,6	5,9	15,2	9,8	20,9
kobiety ..... females	12,5	22,4	9,6	23,2	7,2	16,2
Miasta ..... Urban areas	12,4	21,0	8,4	14,4	11,2	16,5
mężczyźni ..... males	12,3	22,8	7,1	12,7	13,4	21,4
kobiety ..... females	12,5	18,5	9,9	16,5	10,6	13,5

Bezrobotni mieszkańcy wsi byli gorzej wykształceni niż bezrobotni mieszkańcy miast. Ponad połowa bezrobotnych mieszkańców obszarów wiejskich miała wykształcenie zawodowe lub niższe (w miastach – 43,9%). Z kolei wykształceniem wyższym legitymowało się 9,2% bezrobotnych mieszkańców wsi. Dla porównania, w miastach aż 15,6% bezrobotnych miało wyższe wykształcenie.

Duże zróżnicowanie poziomu wykształcenia odnotowano również w przypadku płci. Bezrobotne mieszkanki wsi były bowiem lepiej wykształcone od mężczyzn – większy odsetek kobiet niż mężczyzn legitymował się co najmniej średnim wykształceniem.

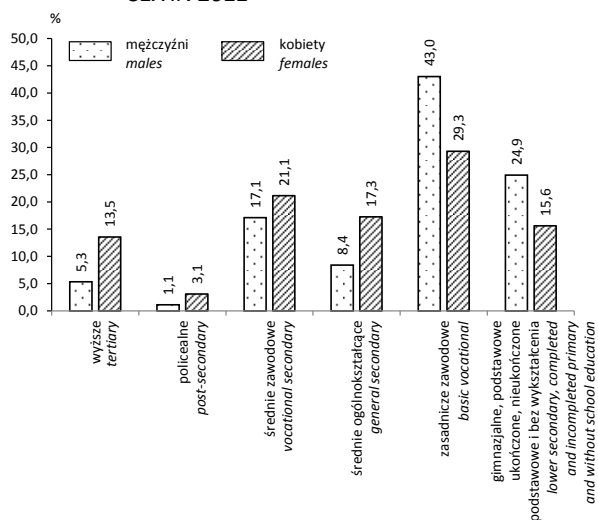
WYKRES 77. STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 77. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 78. STRUKTURA BEZROBOTNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2011 R.

CHART 78. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011

Wyniki NSP 2011 ukazały także ścisły związek bezrobocia z poziomem wykształcenia osób poszukujących pracy. Najwyższe wskaźniki stopy bezrobocia, odnotowano bowiem w zbiorowości osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i ukończonym podstawowym (16,7%), a także wśród osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej lub bez wykształcenia (15,2%). Z kolei najniższą stopę bezrobocia odnotowano wśród osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. W przypadku mężczyzn najwyższą stopę bezrobocia charakteryzowali się bezrobotni mężczyźni, którzy nie ukończyli szkoły podstawowej lub nie posiadali wykształcenia (17,6%), a kobiet – bezrobotne kobiety z wykształceniem gimnazjalnym i ukończonym podstawowym (16,6%). Tylko w tych dwóch grupach stopa bezrobocia na obszarach wiejskich osiągnęła wartości wyższe niż w miastach.

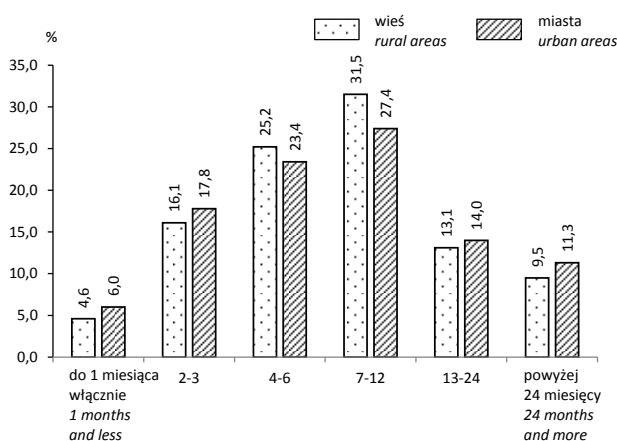
TABL. 13. STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, PŁCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
UNEMPLOYMENT RATE BY EDUCATIONAL LEVEL, SEX AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Educational level						
		wyższe tertiary	policealne post-se- condary	średnie zawodowe vocational secondary	średnie ogólnokształcące general secondary	zasadnicze zawodowe basic voca- tional	podstawa- we ukoń- czone i gimnazjalne completed primary and lower secondary	podstawa- we nieukończone i bez wyk- ształcenia incompleted primary and without school education
w % in %								
Wieś	11,4	6,7	10,5	9,9	14,2	11,5	16,7	15,2
Rural areas								
mężczyźni	10,5	5,1	9,6	8,3	11,9	10,5	16,7	17,6
males								
kobiety	12,5	7,7	11,0	11,9	15,8	13,7	16,6	10,9
females								
Miasta	12,4	5,9	11,0	11,2	15,4	16,8	32,3	42,1
Urban areas								
mężczyźni	12,3	5,5	11,0	10,1	14,2	15,6	32,2	43,2
males								
kobiety	12,5	6,1	11,0	12,7	16,3	19,4	32,5	40,1
females								

Aby w pełni zobrazować zjawisko bezrobocia, należy również wziąć pod uwagę długość okresu poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne. Najliczniejszą grupę bezrobotnych, zarówno na wsi jak i w miastach, stanowiły osoby będące bez pracy 7-12 miesięcy. Co trzecia osoba na wsi pozostawała bez pracy przez taki okres, w miastach – 27,4%. Według wyników NSP 2011, 22,6% bezrobotnych mieszkańców wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy. W miastach odsetek ten był nieco wyższy i wynosił 25,3%. W grupie tej nie zauważono znacznych różnic pod względem płci – 23,1% bezrobotnych kobiet na wsi bezskutecznie poszukiwało pracy dłużej niż rok i 22,1% mężczyzn. Najwyższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych wśród ludności bezrobotnej w poszczególnych województwach odnotowano w województwie podkarpackim (26,1%), a najniższy w województwie zachodniopomorskim (20,1%).

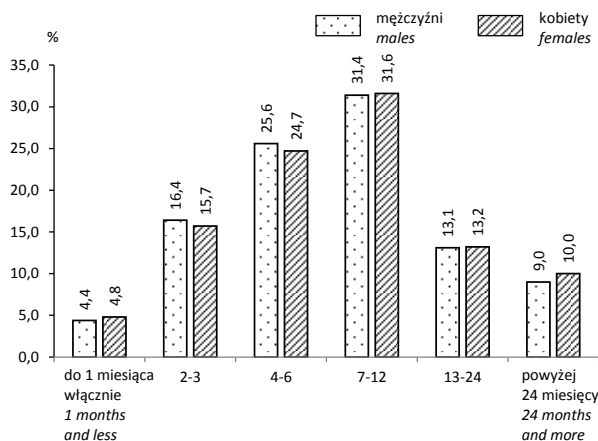
WYKRES 79. STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG OKRESU POSZUKIWANIA PRACY I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 79. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS BY DURATION OF JOB SEARCH AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 80. STRUKTURA BEZROBOTNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG OKRESU POSZUKIWANIA PRACY I PŁCI W 2011 R.

CHART 80. STRUCTURE OF UNEMPLOYED PERSONS IN RURAL AREAS BY DURATION OF JOB SEARCH AND SEX IN 2011

Bierni zawodowo

Według wyników spisu powszechnego z 2011 r., na obszarach wiejskich mieszkało 5,3 mln osób biernych zawodowo. Wśród ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej o określonym statusie na rynku pracy stanowili oni 43,9% (w miastach – 45,5%). W populacji biernych zawodowo mieszkańców wsi przeważały kobiety, których odsetek wynosił 59,8% i był o 1 p.proc. wyższy niż w miastach.

W ujęciu terytorialnym udział biernych zawodowo mieszkańców wsi w populacji ludności w wieku 15 lat i więcej o określonym statusie na rynku pracy w poszczególnych województwach utrzymywał się na zbliżonym poziomie i zamykał się w przedziale od 41,4% w województwie wielkopolskim do 46,8% w województwie zachodniopomorskim.

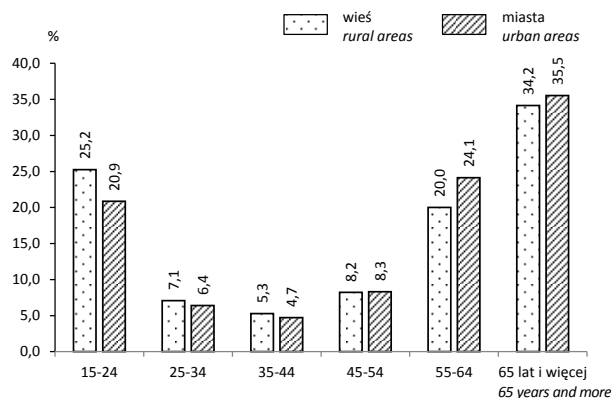
Biorąc pod uwagę strukturę biernych zawodowo według grup wieku można zaobserwować, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej – byli to najczęściej renciści bądź emeryci. Ich odsetek na terenach wiejskich wynosił 34,2% (w miastach – 35,5%). Udział tych osób w układzie województw oscylował od 26,3% w województwie pomorskim do 45,6% w województwie podlaskim. Co czwarta osoba bierna zawodowo mieszkająca na terenach wiejskich należała do najmłodszej grupy wieku (15-24 lata), podczas gdy w miastach co piąta. Przyczyną wysokiego odsetka osób biernych

zawodowo w omawianym przedziale wiekowym był głównie udział w tej grupie uczącej się młodzieży. W układzie województw wartość omawianego wskaźnika na obszarach wiejskich zamykała się w granicach od 22,9% w województwach opolskim i śląskim do 28,5% w województwie podlaskim.

W populacji kobiet odnotowano wyższe udziały biernych zawodowo kobiet w grupach wieku 25-34 lata, 35-44 lata oraz 65 lat i więcej niż w populacji biernych zawodowo mężczyzn.

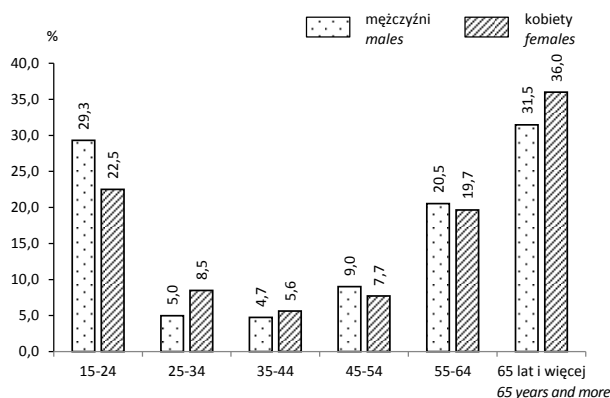
WYKRES 81. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 81. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS BY AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 82. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI W 2011 R.

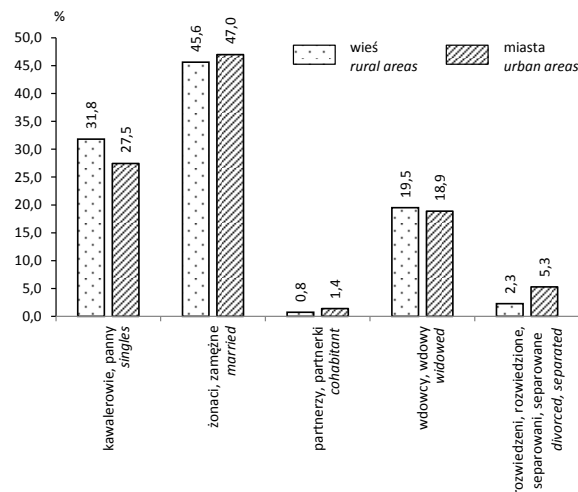
CHART 82. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS IN RURAL AREAS BY AGE GROUPS AND SEX IN 2011

Struktura biernych zawodowo według stanu cywilnego faktycznego zarówno na wsi jak i w miastach była zbliżona. W 2011 r. w populacji osób biernych zawodowo przeważały osoby będące w związkach małżeńskich oraz kawalerowie lub panny. Z kolei w strukturze płci, zarówno w przypadku mężczyzn jak i kobiet przeważały osoby bierne zawodowo pozostające w związkach małżeńskich. Kolejne miejsce w przypadku mężczyzn stanowili kawalerowie, a kobiet – wdowy.

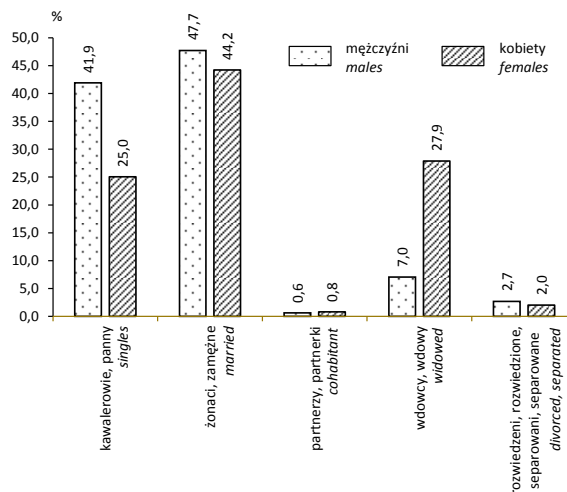
WYKRES 83. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 83. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 84. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO I PŁCI W 2011 R.

CHART 84. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS IN RURAL AREAS BY DE FACTO MARITAL STATUS AND SEX IN 2011

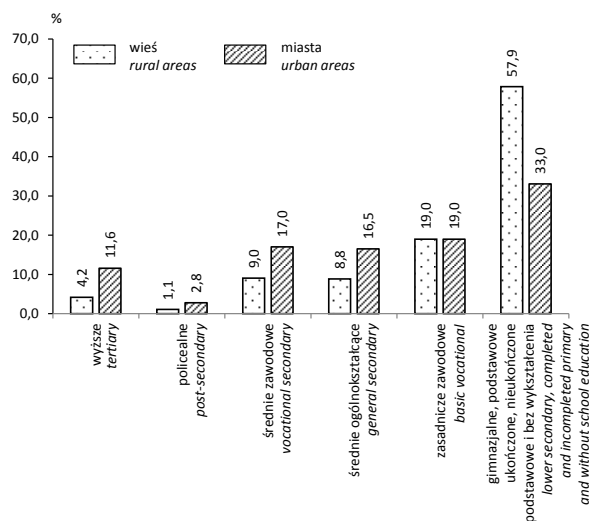

Stan bierności zawodowej, podobnie jak poziomu bezrobocia, w znacznym stopniu związany był z poziomem wykształcenia. Ponad połowa mieszkańców wsi biernych zawodowo (53,7%) zakończyła edukację na poziomie gimnazjum lub szkoły podstawowej, a niemal co piąty bierny zawodowo miał wykształcenie zasadnicze zawodowe. W miastach osoby te stanowiły znacznie niższy odsetek w populacji biernych zawodowo (łącznie 50,6%).

Tak, jak w poprzednich grupach ludności aktywnej ekonomicznie, kobiety były lepiej wykształcone od mężczyzn. Co najmniej średnie wykształcenie posiadało 26,3% biernych zawodowo kobiet, a tylko 18,5% mężczyzn mieszkających na wsi. Zdecydowanie lepiej wykształcona była bierna zawodowo ludność miast, gdzie 51,0% kobiet i 43,2% mężczyzn legitymowało się co najmniej średnim wykształceniem.

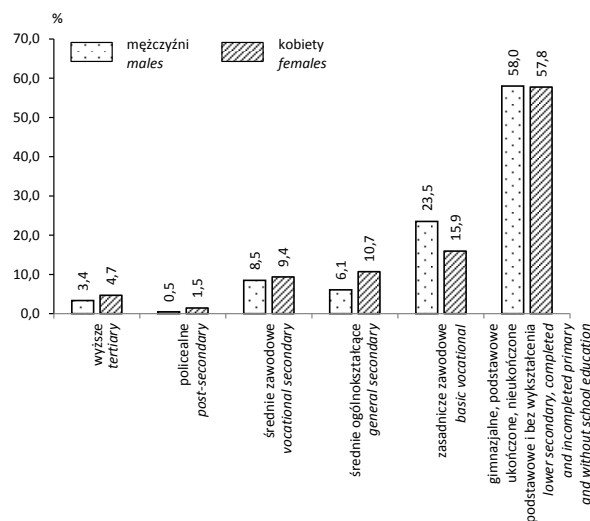
WYKRES 85. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 85. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS BY EDUCATIONAL LEVEL AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 86. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2011 R.

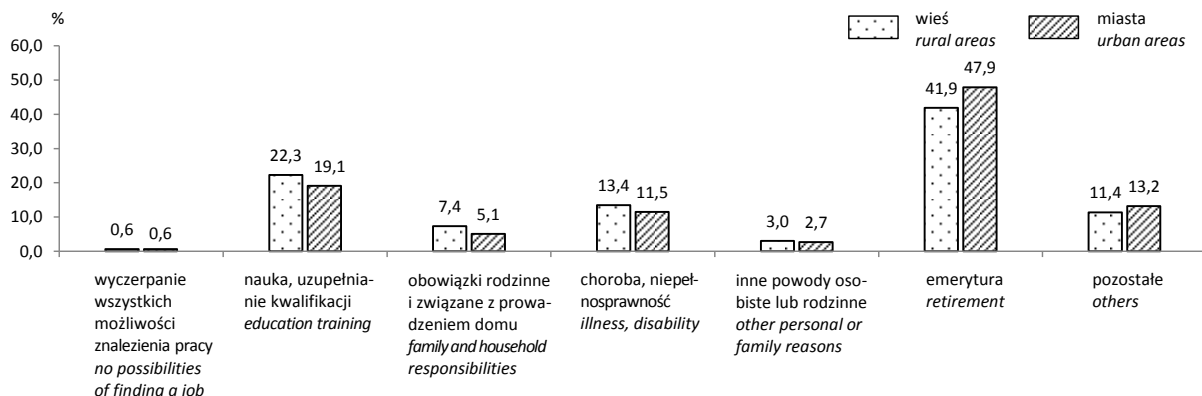
CHART 86. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS IN RURAL AREAS BY EDUCATIONAL LEVEL AND SEX IN 2011

Analizując zjawisko bierności zawodowej nie można pominąć przyczyn tego zjawiska. Według NSP 2011, bierni zawodowo mieszkańcy wsi najczęściej byli emerytami. Drugą co do częstotliwości występowania przyczyną bierności zawodowej była kontynuacja nauki. Ponad 13% ludności biernej zawodowo mieszkającej na terenach wiejskich nie pracowało i nie poszukiwało pracy ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. Obowiązki rodzinne i prowadzenie domu, jako przyczynę bierności zawodowej, zadeklarowało 7,4% biernych zawodowo mieszkańców wsi, a bierność wynikającą z innych przyczyn osobistych – 3,0%.

WYKRES 87. STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO WEDŁUG GŁÓWNYCH PRZYCZYŃ BIERNOŚCI I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

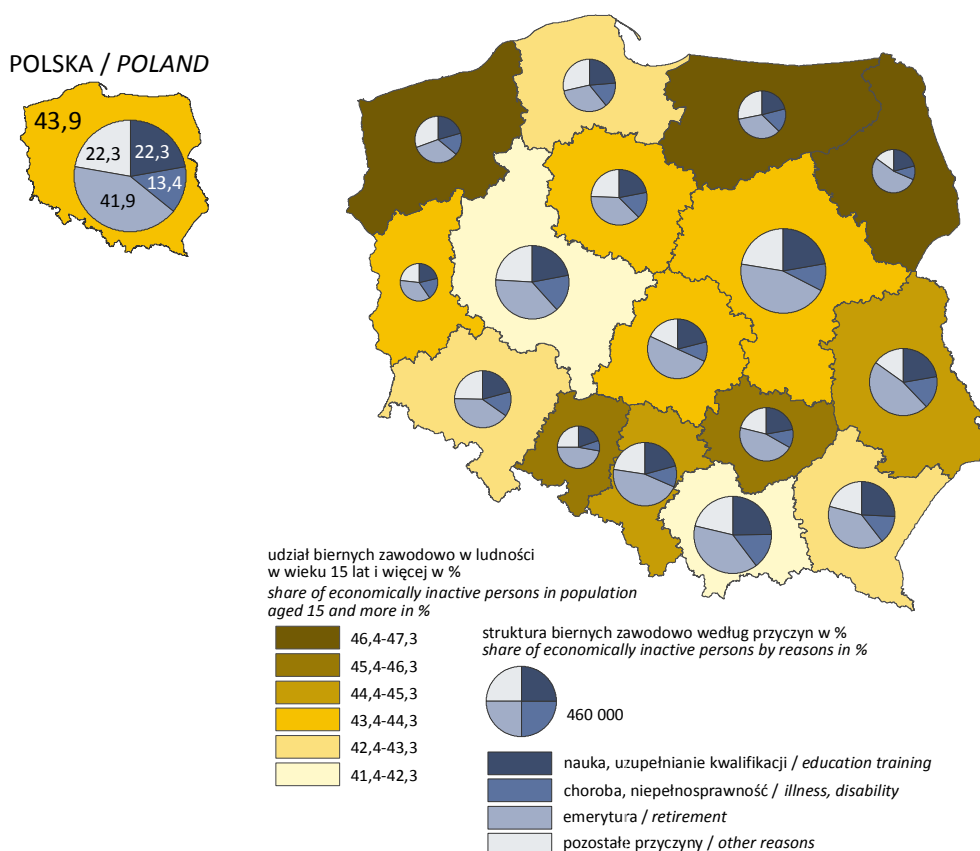
CHART 87. STRUCTURE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS BY MAIN REASONS OF INACTIVITY AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

W ujęciu terytorialnym najwyższym odsetkiem osób biernych zawodowo, dla których emerytura była przyczyną bierności zawodowej odznaczały się obszary wiejskie województw podlaskiego (53,8% ogółu biernych zawodowo w województwie) i łódzkiego (50,0%), nauka – w województwach podkarpackim (25,8%) i małopolskim (24,8%), a choroba i niepełnosprawność – w województwach: lubuskim (18,5%), wielkopolskim (16,3%) i warmińsko-mazurskim (16,1%).

MAPA 14. UDZIAŁ BIERNYCH ZAWODOWO NA OBSZARACH WIEJSKICH W LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ ORAZ STRUKTURA BIERNYCH ZAWODOWO WEDŁUG PRZYCZYŃ BIERNOŚCI I WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 14. SHARE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS IN RURAL AREAS IN POPULATION AGED 15 AND MORE AS WELL AS SHARE OF ECONOMICALLY INACTIVE PERSONS BY REASONS AND VOIVODSHIPS IN 2011

3. Gospodarstwa domowe i rodziny

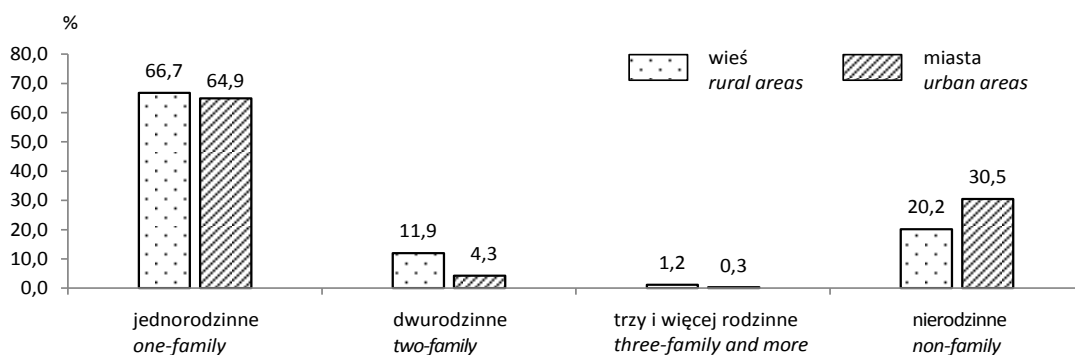
Households and families

Gospodarstwa domowe

Według wyników NSP, w 2011 r. na obszarach wiejskich w skład 4,4 mln gospodarstw domowych (tj. 32,6% ogółu gospodarstw domowych w Polsce), wchodziło 15,1 mln osób (39,3% osób w gospodarstwach domowych w Polsce). Przeciętnie na jedno gospodarstwo domowe na terenach wiejskich przypadało 3,40 osoby i było to o jedną osobę więcej niż w miastach.

Wśród gospodarstw domowych na terenach wiejskich dominowały gospodarstwa domowe jednorodzinne, których udział w 2011 r. wyniósł 66,7% (w miastach – 64,9%). Kolejne pod względem liczebności były gospodarstwa domowe dwurodzinne, których na obszarach wiejskich było ponad dwukrotnie więcej niż w miastach. Na wsi odnotowano również większy niż w miastach odsetek gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych. Z kolei miasta charakteryzowały się wyższym odsetkiem gospodarstw domowych nierodzinnych.

WYKRES 88. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG SKŁADU RODZINNEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 88. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS BY FAMILY COMPOSITION AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Podczas NSP 2011, dla gospodarstw domowych jednorodzinnych pozyskano również informacje o pokrewieństwie osób je tworzących. Pozwoliło to na podzielenie gospodarstw domowych jednorodzinnych na dwie grupy, tj. gospodarstwa jednorodzinne z osobami spoza rodziny oraz gospodarstwa jednorodzinne bez osób spoza rodziny. W 2011 r. prawie 83% jednorodzinnych gospodarstw domowych na obszarach wiejskich tworzonych było wyłącznie przez osoby spokrewnione, a w skład pozostałych 17,5% wchodziły również osoby spoza rodziny. W grupie gospodarstw zaliczonych do pierwszej kategorii 73,5% stanowiły gospodarstwa domowe jednorodzinne z krewnymi w linii prostej, a 26,5% – gospodarstwa jednorodzinne z innymi osobami. Stopień pokrewieństwa w ramach gospodarstwa domowego ustalono także dla gospodarstw domowych dwurodzinnych. Spośród nich gospodarstwa dwurodzinne spokrewnione w linii prostej stanowiły 95,6% ogółu gospodarstw dwurodzinnych na wsi, natomiast niespokrewnione w linii prostej – 4,4%.

Biorąc pod uwagę liczbę osób wchodzących w skład gospodarstw domowych odnotowano, że w 2011 r. zarówno na wsi jak i w miastach dominowały gospodarstwa dwuosobowe, przy czym na wsi co piąte gospodarstwo domowe składało się z dwóch osób, podczas gdy w miastach prawie co trzecie. W miastach większy udział niż na wsi posiadały także gospodarstwa domowe jednoosobowe. Na obszarach wiejskich natomiast częściej niż w miastach występowały gospodarstwa duże – czyli czteroosobowe i większe – na wsi stanowiły one 44,3%, a w miastach – 23,3%.

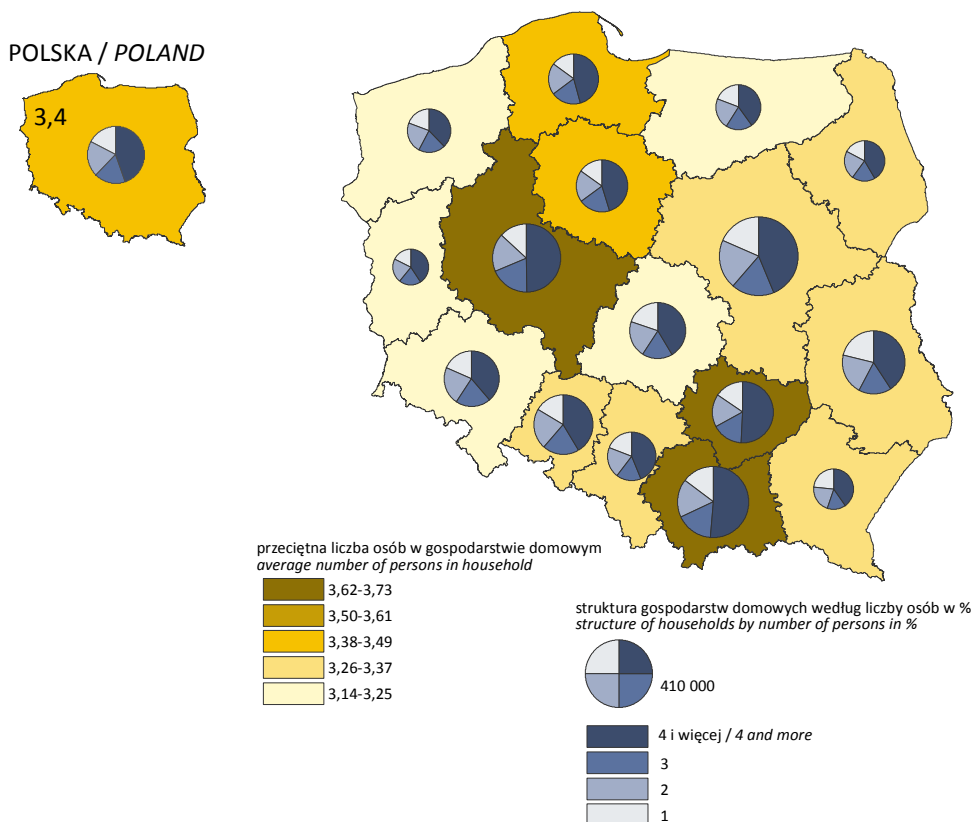

TABL. 14. GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG LICZBY OSÓB I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
HOUSEHOLDS BY NUMBER OF PERSONS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w tys. Total in thous.	Liczba osób w gospodarstwie w % Number of persons in households in %						
		1	2	3	4	5	6	7 i więcej 7 and more
Wieś ..... Rural areas	4421,1	17,3	20,2	18,1	19,0	11,9	7,0	6,4
Miasta ..... Urban areas	9146,9	27,2	28,3	21,2	14,9	5,3	1,9	1,2

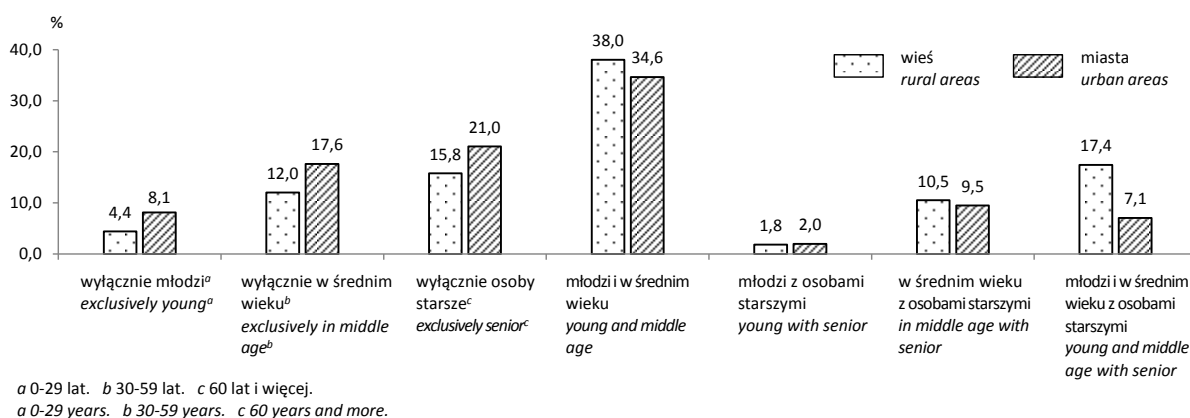
W układzie terytorialnym największy odsetek gospodarstw domowych jednoosobowych, ponad 20%, odnotowano na obszarach wiejskich województw podlaskiego i lubelskiego. W pozostałych województwach udział ten wahał się od 13,3% w województwie wielkopolskim do 19,9% w województwie łódzkim. Najwyższy odsetek gospodarstw dwuosobowych wystąpił w województwach zachodniopomorskim (23,2%) i opolskim (22,9%), najniższy z kolei w województwach małopolskim (17,3%) i podkarpackim (17,5%). Gospodarstw trzyosobowych najwięcej było w województwach: dolnośląskim (20,4%), śląskim i zachodniopomorskim (po 20,0%), najmniej w województwach wschodniej i południowo-wschodniej Polski, tj.: podlaskim (15,0%), podkarpackim (16,3%), małopolskim i świętokrzyskim (po 16,8%) oraz lubelskim (16,9%). Z kolei największy odsetek gospodarstw dużych, czyli czteroosobowych i większych, odnotowano w południowej części Polski, tj. w województwach małopolskim (51,3%) i podkarpackim (50,8%), najmniejszy natomiast w województwach zachodniopomorskim (37,7%) i dolnośląskim (38,9%).

MAPA 15. GOSPODARSTWA DOMOWE NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG LICZBY OSÓB I WOJEWÓDZTW W 2011 R.
MAP 15. HOUSEHOLDS IN RURAL AREAS BY NUMBER OF PERSONS AND VOIVODSHIPS IN 2011

W 2011 r. na obszarach wiejskich przeważały gospodarstwa domowe tworzone zarówno przez osoby młode (które nie ukończyły 29 roku życia) jak i osoby w średnim wieku (mające od 30 do 59 lat). Gospodarstwa te stanowiły 38,0% gospodarstw domowych na wsi. Kolejną pod względem liczebności grupą gospodarstw domowych były gospodarstwa składające się z osób młodych i w średnim wieku wraz z osobami starszymi (mającymi 60 lat i więcej) – 17,4% gospodarstw domowych na wsi. Znaczny odsetek stanowiły również gospodarstwa domowe złożone wyłącznie z osób starszych – 15,8%. Gospodarstwa złożone wyłącznie z osób młodych stanowiły niecałe 5% i był to prawie dwukrotnie mniejszy udział niż w miastach. Spośród wszystkich gospodarstw domowych na obszarach wiejskich najmniej liczną grupą były gospodarstwa, w skład których wchodziły osoby młode wraz z osobami starszymi – 1,8%.

WYKRES 89. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG GRUP POKOLENIOWYCH I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 89. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS BY GENERATION GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Największy odsetek gospodarstw ludzi młodych i w średnim wieku, w układzie terytorialnym, odnotowano na obszarach wiejskich województw północnej i zachodniej części Polski, tj.: pomorskim (45,1%), wielkopolskim (42,0%), lubuskim (41,1%) i zachodniopomorskim (40,9%), najmniejszy natomiast w województwach wschodniej Polski, tj.: podlaskim (27,8%), lubelskim (33,2%) i świętokrzyskim (33,6%). Najwięcej gospodarstw domowych tworzonych wyłącznie przez ludzi młodych odnotowano w województwach północnej Polski, tj. pomorskim (6,5%) i warmińsko-mazurskim (6,3%), najmniej zaś w województwach południowo-wschodniej części kraju, tj. świętokrzyskim (3,5%) i podkarpackim (3,7%). Z kolei gospodarstwa domowe tworzone wyłącznie przez osoby w starszym wieku największy odsetek stanowiły w województwach wschodniej Polski – podlaskim (21,5%) oraz lubelskim (20,7%), a najmniej takich gospodarstw było w województwach pomorskim (11,6%) i wielkopolskim (11,8%). Gospodarstw domowych tworzonych wspólnie przez osoby młode i w średnim wieku z osobami starszymi najwięcej odnotowano także w województwach wschodniej Polski, tj. podkarpackim (35,2%) i podlaskim (34,4%), najmniej zaś w północnej części kraju, tj. w województwach zachodniopomorskim (22,7%) oraz warmińsko-mazurskim (23,5%).

Prawie 68% gospodarstw domowych na wsi w 2011 r. tworzonych było wspólnie z osobami w wieku powyżej 55 lat (w miastach – 61,7%), z osobami w wieku powyżej 60 lat – 45,5% gospodarstw (w miastach – 39,6%), z osobami w wieku 65 lat i więcej – 34,8% gospodarstw (w miastach – 28,4%), natomiast z osobami w wieku 75 lat i więcej – 19,5% gospodarstw (w miastach – 14,4%).

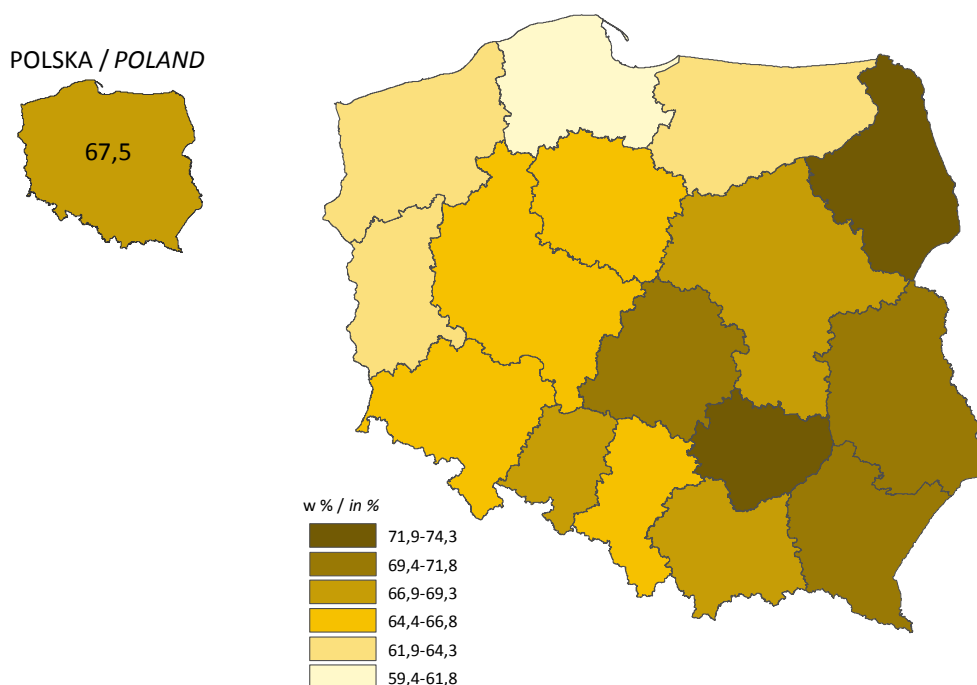
Biorąc pod uwagę samodzielność zamieszkania osób w wieku powyżej 55 lat odnotowano, że spośród 3,0 mln gospodarstw domowych z osobami w wieku 55 lat i więcej na obszarach wiejskich, 2,4 mln gospodarstw zamieszkiwało samodzielnie. Gospodarstwa te stanowiły 72,4% ogółu gospodarstw domowych zamieszkujących samodzielnie na wsi (w miastach – 64,4%) i 81,2% ogółu gospodarstw z osobami w wieku 55 lat i więcej na wsi (w miastach – 87,3%). Z kolei gospodarstw domowych z osobami w wieku 75 lat i więcej zamieszkujących samodzielnie było 0,7 mln, co stanowiło 21,6% ogółu gospodarstw zamieszkujących samodzielnie na wsi (w miastach – 15,4%) i 83,9% ogółu gospodarstw z osobami w wieku 75 lat i więcej na wsi (w miastach – 88,9%).

Podobne tendencje utrzymywały się w przypadku gospodarstw zamieszkujących wspólnie. W 2011 r. na obszarach wiejskich odnotowano 0,6 mln gospodarstw domowych zamieszkujących wspólnie z osobami w wieku 55 lat i więcej, co stanowiło 52,4% ogółu gospodarstw zamieszkujących wspólnie na wsi (w miastach – 47,4%) i 18,8% ogółu gospodarstw z osobami w wieku 55 lat i więcej na wsi (w miastach – 12,7%), natomiast z osobami w wieku 75 lat i więcej – 0,1 mln gospodarstw domowych, tj. 12,9% ogółu gospodarstw zamieszkujących wspólnie na wsi (w miastach – 9,7%) i 16,1% ogółu gospodarstw z osobami w wieku 75 lat i więcej na wsi (w miastach – 11,1%).

W układzie regionalnym najwyższy odsetek gospodarstw domowych z osobami w wieku powyżej 55 lat na obszarach wiejskich odnotowano w województwach wschodniej i południowo-wschodniej Polski, tj.: podlaskim (74,3%), świętokrzyskim (73,0%) i lubelskim (71,1%), najniższy zaś w północnej części kraju, tj. w województwach: pomorskim (59,4%), zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim (po 62,8%).

MAPA 16. ODSETEK GOSPODARSTW DOMOWYCH Z OSOBAMI W WIEKU 55 LAT I WIĘCEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 16. SHARE OF HOUSEHOLDS WITH PERSONS AGED 55 AND MORE IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

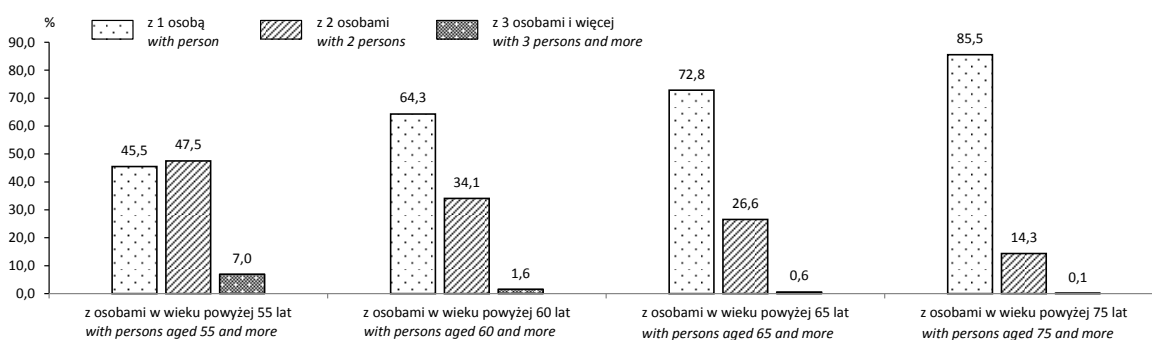

Także w przypadku gospodarstw domowych z osobami w wieku powyżej 55 lat zamieszkujących samodzielnie na obszarach wiejskich najwyższe udziały odnotowano w województwach wschodniej Polski, tj.: podlaskim (80,0% ogółu gospodarstw zamieszkujących samodzielnie), świętokrzyskim (78,6%) i lubelskim (76,6%), a najniższe w północnej części kraju, tj. w województwach: pomorskim (63,7%), zachodniopomorskim (67,3%) oraz warmińsko-mazurskim (68,4%). Z kolei gospodarstw domowych zamieszkujących wspólnie z osobami w wieku powyżej 55 lat najczęściej odnotowano w województwach: opolskim (54,8%), łódzkim (54,7%) i świętokrzyskim (54,5%), najmniej zaś w województwach: pomorskim (48,5%), warmińsko-mazurskim (49,0%) oraz podkarpackim (50,2%).

Wśród ogółu gospodarstw domowych z osobami w wieku 55 lat i więcej zamieszkujących obszary wiejskie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z dwoma osobami będącymi w tym wieku (47,5%). Z kolei w przypadku gospodarstw domowych z osobami w wieku powyżej 60, 65 i 75 lat największy udział posiadały gospodarstwa z jedną osobą w tych grupach wiekowych.

WYKRES 90. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH Z OSOBAMI W WIEKU 55 LAT I WIĘCEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG LICZBY OSÓB W 2011 R.

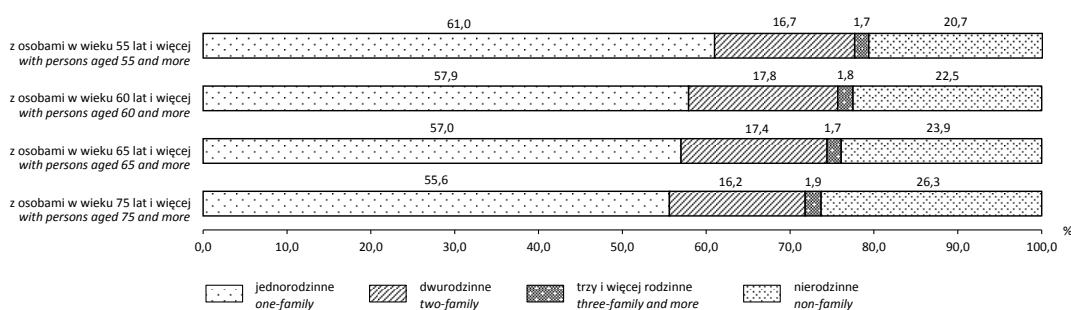
CHART 90. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS WITH PERSONS AGED 55 AND MORE IN RURAL AREAS BY NUMBER OF PERSONS IN 2011

W strukturze gospodarstw domowych z osobami w wieku powyżej 55, 60, 65 i 75 lat według składu rodzinnego, najwyższy udział na obszarach wiejskich miały gospodarstwa jednorodzinne – ich odsetek wahał się od 61,0% w grupie wieku 55 lat i więcej do 55,6% w grupie wieku 75 lat i więcej. Kolejne miejsca zajmowały gospodarstwa domowe nierodzinne, których odsetek rósł wraz z wiekiem osób je tworzących oraz gospodarstwa dwurodzinne. Najmniej licznie występowały gospodarstwa trzy i więcej rodzinne.

WYKRES 91. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH Z OSOBAMI W WIEKU 55 LAT I WIĘCEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG SKŁADU RODZINNEGO W 2011 R.

CHART 91. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS WITH PERSONS AGED 55 AND MORE IN RURAL AREAS BY FAMILY COMPOSITION IN 2011

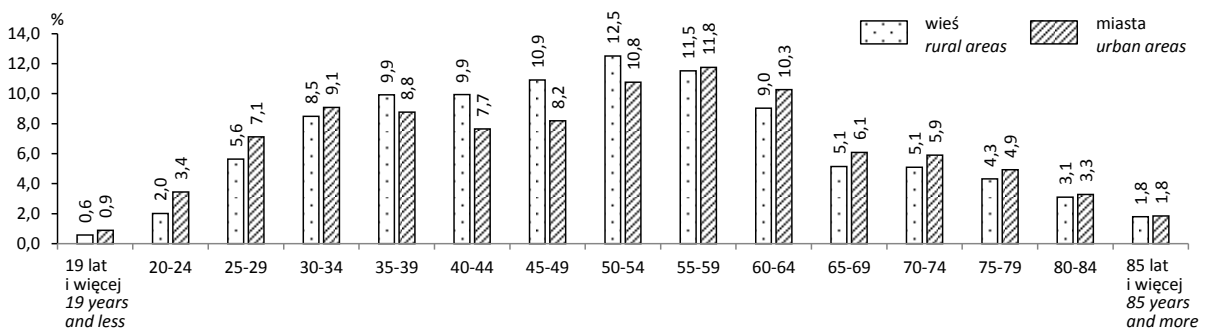

W układzie terytorialnym najczęściej gospodarstw jednorodzinnych z osobami w wieku 55 lat i więcej odnotowano na terenach wiejskich województw północnej Polski, tj.: pomorskiego (64,9%), zachodniopomorskiego (64,1%) i warmińsko-mazurskiego (63,9%), najmniej natomiast we wschodniej Polsce, tj. w województwach: podlaskim (57,0%), podkarpackim (58,7%) oraz lubelskim (58,8%). Najwięcej gospodarstw nierodzinnych z osobami w tym wieku wystąpiło w województwach wschodniej i południowo-wschodniej Polski, tj.: podlaskim (26,2%), lubelskim (25,2%) i świętokrzyskim (22,6%). Dodatkowo znaczny odsetek gospodarstw nierodzinnych wystąpił w województwie łódzkim (23,5%). Spośród najmniej licznie występujących gospodarstw trzyrodzinnych i większych, najwyższy odsetek gospodarstw z osobami w wieku 55 lat i więcej odnotowano w województwach małopolskim (2,4%) i podkarpackim (2,0%), najniższy zaś w województwach: podlaskim (1,1%) oraz opolskim i warmińsko-mazurskim (po 1,2%).

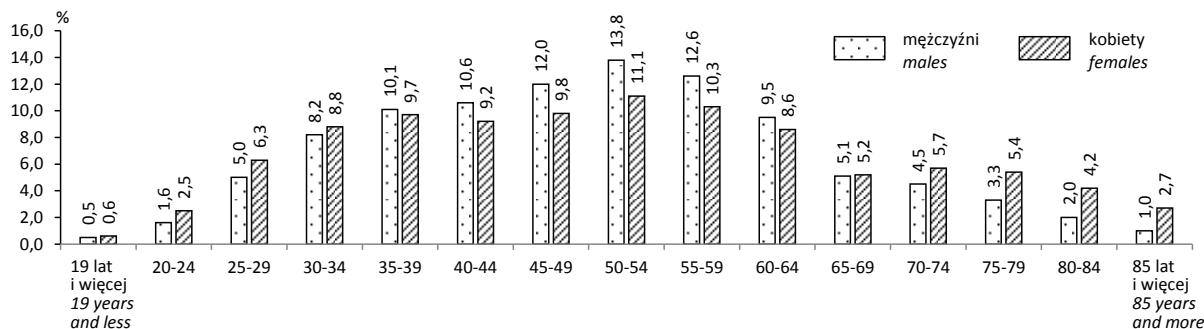
W 2011 r., w co drugim gospodarstwie domowym na obszarach wiejskich głową gospodarstwa był mężczyzna, podczas gdy w miastach głową gospodarstwa domowego najczęściej była kobieta (56,9%). Sytuacja taka miała również miejsce na terenach wiejskich większość województw, spośród których największym odsetkiem gospodarstw domowych z mężczyzną będącym głową gospodarstwa domowego charakteryzowało się województwo podlaskie (60,6%). W sześciu województwach: zachodniopomorskim, dolnośląskim, warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim, pomorskim i śląskim, najczęściej głową gospodarstwa domowego była kobieta.

W strukturze gospodarstw domowych według wieku osoby będącej głową gospodarstwa domowego, w 2011 r. na obszarach wiejskich najczęściej było gospodarstw z reprezentantem w wieku 50-54 lat, najmniej zaś z reprezentantem w wieku do 19 lat. W miastach natomiast największy udział posiadały gospodarstwa z reprezentantem w wieku 55-59 lat, najmniej – podobnie jak na obszarach wiejskich – z reprezentantem w wieku do 19 lat.

WYKRES 92. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 92. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS BY AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

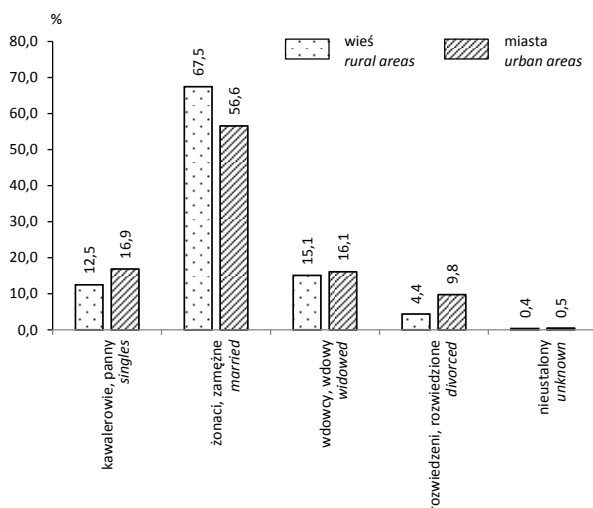
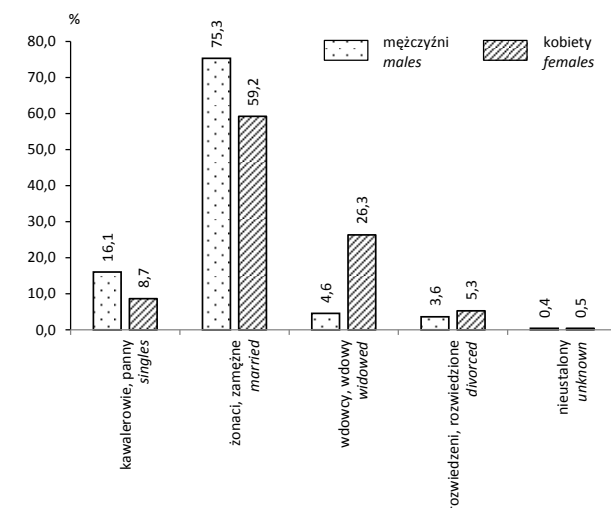

Identyczna tendencja utrzymywała się w podziale na płeć. Na wsi w gospodarstwach domowych, gdzie głową gospodarstwa była kobieta największy odsetek stanowiły gospodarstwa z kobietami w wieku 50-54 lata (11,1%), najmniej z kobietami w wieku do 19 lat (0,6%). Z kolei w miastach najczęściej gospodarstw domowych odnotowano z kobietami w wieku 55-59 lat (11,6%) – najmniej podobnie jak na wsi – w wieku 19 lat i mniej (0,9%). Analogicznie w przypadku mężczyzn – na obszarach wiejskich najczęściej było gospodarstw z reprezentantem w wieku 50-54 lata (13,8%), najmniej w wieku do 19 lat (0,5%). W miastach najliczniejszą grupę gospodarstw domowych stanowiły gospodarstwa z reprezentantem w wieku 55-59 lat (11,9%), natomiast najmniej było gospodarstw z reprezentantem w wieku do 19 lat (1,0%).

WYKRES 93. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU I PŁCI REPREZENTANTA W 2011 R.
CHART 93. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS IN RURAL AREAS BY AGE GROUPS AND SEX OF THE HEAD OF HOUSEHOLD IN 2011

Najwięcej gospodarstw z reprezentantem w wieku 50-54 lata odnotowano na obszarach wiejskich województw: zachodniopomorskiego (13,3%), lubuskiego i dolnośląskiego (po 13,0%), najmniej zaś w województwach: podlaskim (11,5%), łódzkim i podkarpackim (po 12,1%). Najwyższy odsetek gospodarstw z reprezentantem w wieku do 19 lat wystąpił w województwach warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim (po 0,9%), natomiast najniższy w województwie lubelskim (0,4%).

W 2011 r. na obszarach wiejskich, w 12,5% gospodarstw domowych głową gospodarstwa była osoba o statusie kawalera lub panny, w 67,5% osoba zamężna, 15,1% wdowa lub wdowiec, a 4,4% osoba rozwiedziona. Analizując stan cywilny prawny głowy gospodarstwa domowego według płci można zauważyć pewne różnice. Wśród gospodarstw domowych, w których głową gospodarstwa była kobieta – rozkład grup stanu cywilnego był identyczny jak dla ogółu – największy odsetek stanowiły gospodarstwa kobiet pozostających w związkach małżeńskich, a następnie gospodarstwa wdów, panien, kobiet rozwiedzionych. Z kolei w przypadku gospodarstw, w których głową gospodarstwa domowego był mężczyzna największy odsetek stanowiły gospodarstwa mężczyzn żonatyh, drugą co do liczebności grupą były gospodarstwa domowe kawalerów, a trzecią wdowców.

WYKRES 94. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO GŁOWY GOSPODARSTWA DOMOWEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.
CHART 94. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS BY LEGAL MARITAL STATUS OF THE HEAD OF HOUSEHOLD AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 95. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO GŁOWY GOSPODARSTWA DOMOWEGO I PŁCI W 2011 R.
CHART 95. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS IN RURAL AREAS BY LEGAL MARITAL STATUS OF THE HEAD OF HOUSEHOLD AND SEX IN 2011

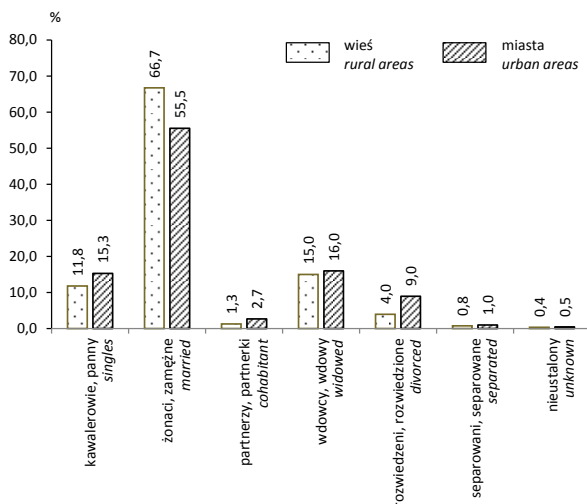
W układzie przestrzennym najczęściej gospodarstw, w których głową gospodarstwa domowego była osoba pozostająca w związku małżeńskim odnotowano na obszarach wiejskich województw: wielkopolskiego (71,4%), małopolskiego (71,3%) i pomorskiego (70,6%), najmniej natomiast w województwach: podlaskim (61,0%), zachodniopomorskim (62,5%) oraz warmińsko-mazurskim (63,5%). Najwięcej gospodarstw domowych, w których głową gospodarstwa był kawaler lub panna wystąpiło w województwach podlaskim (16,6%) i zachodniopomorskim (14,1%), najmniej w województwach: śląskim (10,3%), opolskim (11,8%) i świętokrzyskim (11,8%). Gospodarstw domowych, w których głową był wdowiec lub wdowa najczęściej było w województwach lubelskim (18,3%) i świętokrzyskim (17,7%), najmniej zaś w województwach pomorskim (12,0%) i wielkopolskim (12,4%). Gospodarstwa domowe osób rozwiedzionych najliczniej reprezentowane były w województwach zachodniopomorskim (6,8%) i dolnośląskim (6,7%), najmniej licznie w województwach południowo-wschodniej Polski, tj.: podkarpackim (2,6%), małopolskim (2,9%), świętokrzyskim i lubelskim (po 3,9%).

W przypadku stanu cywilnego faktycznego, tak jak w przypadku stanu cywilnego prawnego, najczęściej odnotowano gospodarstw osób pozostających w związkach małżeńskich. Kolejne miejsca zajmowały gospodarstwa wdowców i wdów, kawalerów i panien oraz osób rozwiedzionych. Najmniejszy udział posiadały dodatkowe kategorie stanu cywilnego faktycznego, tj. gospodarstwa tworzone przez osoby żyjące w związkach partnerskich (na wsi – 1,3%) oraz gospodarstwa, w których głowa gospodarstwa domowego była w separacji (na wsi – 0,8%).

W układzie terytorialnym największy odsetek gospodarstw, w których głowa gospodarstwa domowego żyła w związku partnerskim wystąpił na terenach województwa zachodniopomorskiego (3,6%) i lubelskiego (3,0%). Natomiast najczęściej gospodarstw, w których głowa gospodarstwa domowego pozostawała w separacji było w województwach lubelskim (1,1%) i lubuskim (1,0%).

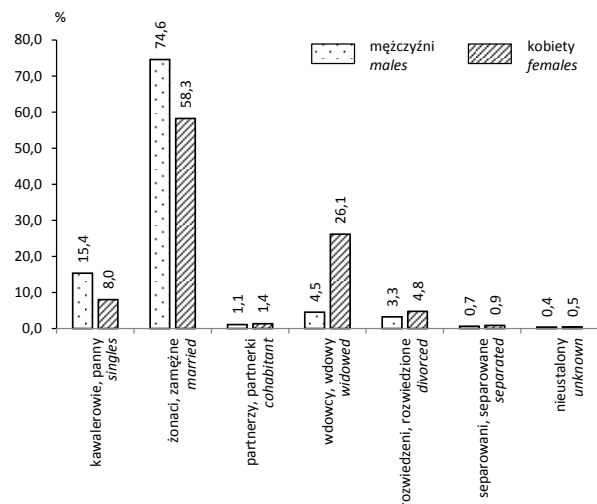
WYKRES 96. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO GŁOWY GOSPODARSTWA DOMOWEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 96. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS BY DE FACTO MARITAL STATUS OF THE HEAD OF HOUSEHOLD AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 97. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG STANU CYWILNEGO FAKTYCZNEGO GŁOWY GOSPODARSTWA DOMOWEGO I PŁCI W 2011 R.

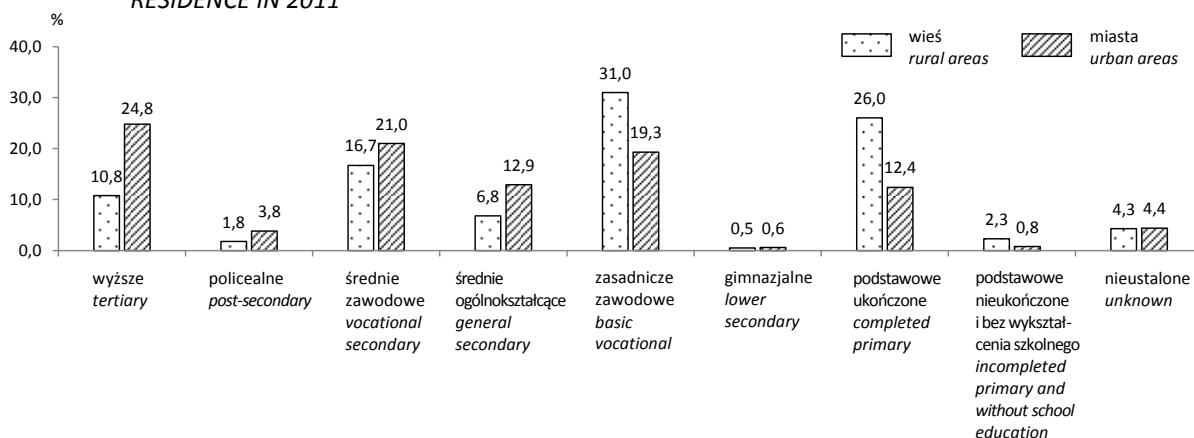
CHART 97. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS IN RURAL AREAS BY DE FACTO MARITAL STATUS OF THE HEAD OF HOUSEHOLD AND SEX IN 2011

W strukturze gospodarstw domowych według poziomu wykształcenia, najwyższy udział na obszarach wiejskich posiadały gospodarstwa, w których głowa gospodarstwa domowego legitymowała się wykształceniem zasadniczym zawodowym. W co trzecim gospodarstwie domowym na obszarach wiejskich głowa gospodarstwa domowego posiadała ten poziom wykształcenia. Wysoki odsetek stanowiły również gospodarstwa z głową gospodarstwa o wykształceniu podstawowym ukończonym – co czwarta głowa gospodarstwa domowego legitymowała się takim wykształceniem. Najmniej było gospodarstw domowych, w których głowa gospodarstwa domowego miała wykształcenie gimnazjalne (0,5%).

WYKRES 98. STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA GŁOWY GOSPODARSTWA DOMOWEGO I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 98. STRUCTURE OF HOUSEHOLDS BY EDUCATIONAL LEVEL OF THE HEAD OF HOUSEHOLD AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

W układzie przestrzennym obszarów wiejskich najwięcej gospodarstw domowych, w których głowa gospodarstwa domowego posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe odnotowano w województwach: wielkopolskim (36,1%), śląskim (34,5%) i małopolskim (34,4%), najmniej zaś w województwach: podlaskim (22,9%), warmińsko-mazurskim (25,7%) oraz zachodniopomorskim (26,3%). Gospodarstw, w których głowa gospodarstwa posiadała wykształcenie wyższe najwięcej było w województwach: mazowieckim (13,1%) oraz śląskim i wielkopolskim (po 12,5%). Natomiast gospodarstw, w których głowa gospodarstwa miała wykształcenie podstawowe nieukończone bądź nie posiadała żadnego wykształcenia szkolnego najwięcej było w województwach wschodniej i północno-wschodniej Polski, tj.: podlaskim (5,9%), warmińsko-mazurskim (3,5%) i lubelskim (3,4%).

Struktura gospodarstw domowych według wykształcenia zróżnicowana była również przez płeć głowy gospodarstwa domowego. Na obszarach wiejskich odnotowano więcej gospodarstw domowych, w których głową gospodarstwa domowego była kobieta z wykształceniem wyższym (12,4% ogółu gospodarstw domowych, w których głową gospodarstwa była kobieta) niż gospodarstw mężczyzn (9,3%). W miastach odsetek ten był wyrównany i wynosił 24,8% w przypadku gospodarstw kobiet i 24,9% w przypadku gospodarstw mężczyzn. Ponadto na terenach wiejskich odnotowano trzy razy więcej gospodarstw kobiet z wykształceniem policealnym (2,8%) niż gospodarstw mężczyzn posiadających taki poziom wykształcenia (0,9%). Przewaga kobiet zaznaczała się również w przypadku wykształcenia średniego ogólnokształcącego – na wsi odnotowano 9,1% gospodarstw, w których kobieta pełniąca rolę głowy gospodarstwa posiadała taki poziom wykształcenia oraz 4,6% gospodarstw mężczyzn. Z kolei w przypadku gospodarstw domowych mężczyzn więcej było gospodarstw, w których

mężczyzna posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe – 38,8% (kobiet – 22,7%) oraz średnie zawodowe – 17,1% (kobiet – 16,2%).

Rodziny

Według wyników NSP, w 2011 r. na obszarach wiejskich mieszkało 4,2 mln rodzin (w miastach – 6,8 mln), z czego 77,7% stanowiły rodziny z dziećmi do 24 lat (w miastach – 71,9%). Spośród 3,2 mln rodzin z dziećmi do 24 lat na obszarach wiejskich, 69,3% rodzin posiadało dzieci na utrzymaniu (w miastach – 65,7%).

Wśród ogółu rodzin (z dziećmi lub bez) w 2011 r. na terenach wiejskich dominowały rodziny osób będących w związkach małżeńskich (78,2%, w miastach – 71,9%) – małżeństwa z dziećmi stanowiły 56,4% ogółu rodzin (w miastach – 45,6%). Około 20% rodzin na obszarach wiejskich (w miastach – 24,4%) tworzonych było przez samotne matki lub samotnych ojców. Wśród tych rodzin odnotowano ponad sześciokrotnie więcej rodzin tworzonych przez samotne matki niż samotnych ojców. Najmniej natomiast było rodzin tworzonych przez osoby pozostające w związkach partnerskich – 1,6% (w miastach – 3,7%) – związki partnerskie z dziećmi stanowiły 1,1% (w miastach – 1,9%).

TABL. 15. RODZINY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG TYPÓW RODZIN I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

FAMILIES IN HOUSEHOLDS BY TYPES OF FAMILIES AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

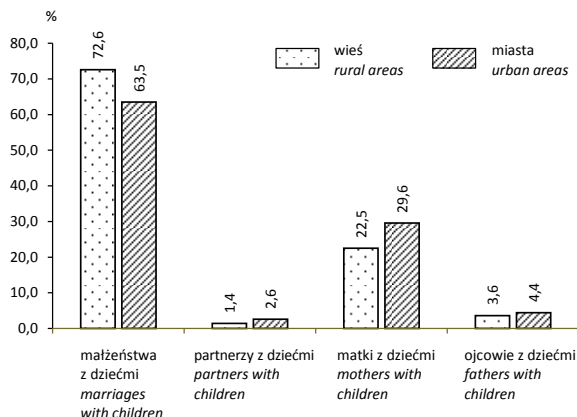
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Rodziny <i>Families</i>	Małżeństwa <i>Marriages</i>		Partnerzy <i>Cohabitant</i>		Matki z dziećmi <i>Mothers with children</i>	Ojcowie z dziećmi <i>Fathers with children</i>
		razem <i>total</i>	w tym z dziećmi <i>of which with children</i>	razem <i>total</i>	w tym z dziećmi <i>of which with children</i>		
<i>w tys. in thous.</i>							
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	4166,9	3258,9	2351,4	65,0	44,3	727,8	115,2
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	6805,7	4894,3	3105,4	251,5	127,0	1446,5	213,4

W układzie województw w ogólnej liczbie rodzin na obszarach wiejskich najwięcej rodzin tworzonych przez małżeństwa odnotowano w województwach śląskim (81,3%) i wielkopolskim (80,3%), a małżeństw z dziećmi w województwach: małopolskim (75,3%), podkarpackim (75,0%) i pomorskim (74,7%). Największy odsetek rodzin tworzonych przez samotne matki z dziećmi wystąpił w województwach zachodniopomorskim (20,4%) i warmińsko-mazurskim (20,1%), natomiast rodzin samotnych ojców w województwach: lubuskim, opolskim i podlaskim (po 3,4%). Rodziny tworzone przez związki partnerskie największy udział posiadały w województwach zachodniopomorskim (4,8%) i lubuskim (4,1%), a najmniejszy w województwach: podlaskim (0,5%), małopolskim (0,6%) i świętokrzyskim (0,8%).

W 2011 r. na obszarach wiejskich wśród rodzin z dziećmi do 24 lat dominowały małżeństwa z dziećmi – 72,6%. Kolejne miejsca zajmowały matki z dziećmi – 22,5%, ojcowie z dziećmi – 3,6% oraz partnerzy z dziećmi – 1,4%. Identyczne zależności wystąpiły w przypadku rodzin z dziećmi w wieku do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu – tu również dominowały małżeństwa z dziećmi, najmniej natomiast występowało rodzin partnerów z dziećmi w wieku do lat 24 na utrzymaniu (podczas gdy w miastach najmniej odnotowano rodzin samotnych ojców z dziećmi w wieku do lat 24 na utrzymaniu).

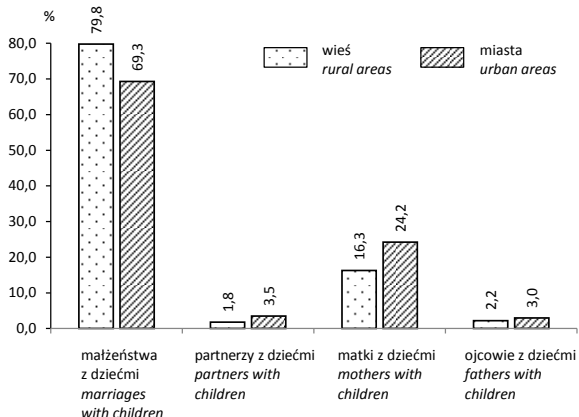
WYKRES 99. STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO LAT 24 WEDŁUG TYPÓW RODZIN ORAZ MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 99. STRUCTURE OF FAMILIES WITH CHILDREN UP TO AGE 24 BY TYPES OF FAMILIES AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

WYKRES 100. STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU WEDŁUG TYPÓW RODZIN ORAZ MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 100. STRUCTURE OF FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 BY TYPES OF FAMILIES AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

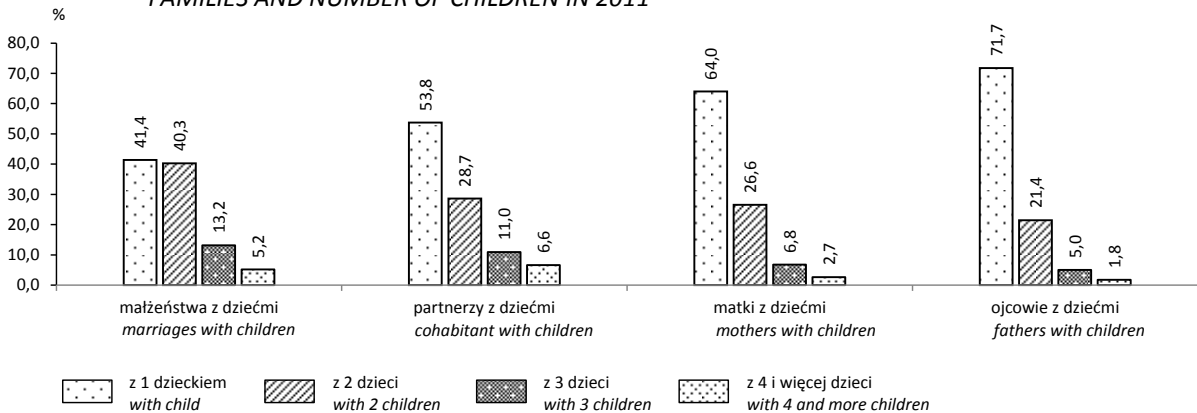

W układzie przestrzennym rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w ogólnej liczbie rodzin z dziećmi do lat 24 największy udział posiadały na terenach wiejskich województw pomorskiego (73,7%) i kujawsko-pomorskiego (71,2%). Najmniejszym takim odsetkiem charakteryzowały się województwa opolskie (63,2%) i podlaskie (65,2%). Z kolei najwięcej małżeństw z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu odnotowano w województwach: śląskim (83,0%), podkarpackim (82,5%) i małopolskim (82,2%), a najmniej w województwach zachodniopomorskim (69,6%) i lubuskim (71,7%). Rodzin samotnych matek z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu najwięcej było w województwach: zachodniopomorskim (21,7%), lubuskim (20,1%) oraz warmińsko-mazurskim (20,0%), a rodzin samotnych ojców z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu najwięcej było w województwach zachodniej części kraju, tj.: lubuskim (3,1%), dolnośląskim (3,0%) oraz zachodniopomorskim (2,8%). Najwięcej rodzin tworzonych przez partnerów z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu wystąpiło w zachodniej części kraju, tj. w województwach: zachodniopomorskim (5,8%), lubuskim (5,1%) oraz dolnośląskim (3,5%), najmniej zaś w województwach wschodniej i południowo-wschodniej Polski, tj.: małopolskim i podkarpackim (po 0,6%), świętokrzyskim (0,9%) oraz lubelskim (1,1%).

Wśród rodzin posiadających na utrzymaniu dzieci, zarówno na obszarach wiejskich jak i w miastach, najwięcej odnotowano rodzin z jednym dzieckiem na utrzymaniu (na wsi – 45,9%, w miastach – 58,4%). Sytuacja taka miała miejsce zarówno w przypadku rodzin pełnych, w skład których wchodziły małżeństwa lub partnerzy z dziećmi, jak i w rodzinach niepełnych, składających się z samotnych matek bądź ojców. Wraz ze wzrostem liczby dzieci w rodzinach zwiększały się dysproporcje pomiędzy wsią a miastami. O ile w przypadku rodzin z dwójką dzieci na utrzymaniu różnice pomiędzy obszarami wiejskimi a miastami nie były duże (37,4% na wsi wobec 33,7% w miastach), to w przypadku rodzin wielodzietnych, w których na utrzymaniu pozostawało troje lub więcej dzieci dysproporcje były znacznie większe – na wsi w 2011 r. 16,6% rodzin posiadało powyżej trójki dzieci na utrzymaniu, w miastach – 7,9%. Wśród małżeństw z dziećmi 5,2% posiadało powyżej trzech dzieci do lat 24 na utrzymaniu, partnerów z dziećmi – 6,6%, matek z dziećmi – 2,7%, a ojców – 1,8%.

WYKRES 101. STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG TYPÓW RODZIN I LICZBY DZIECI W 2011 R.

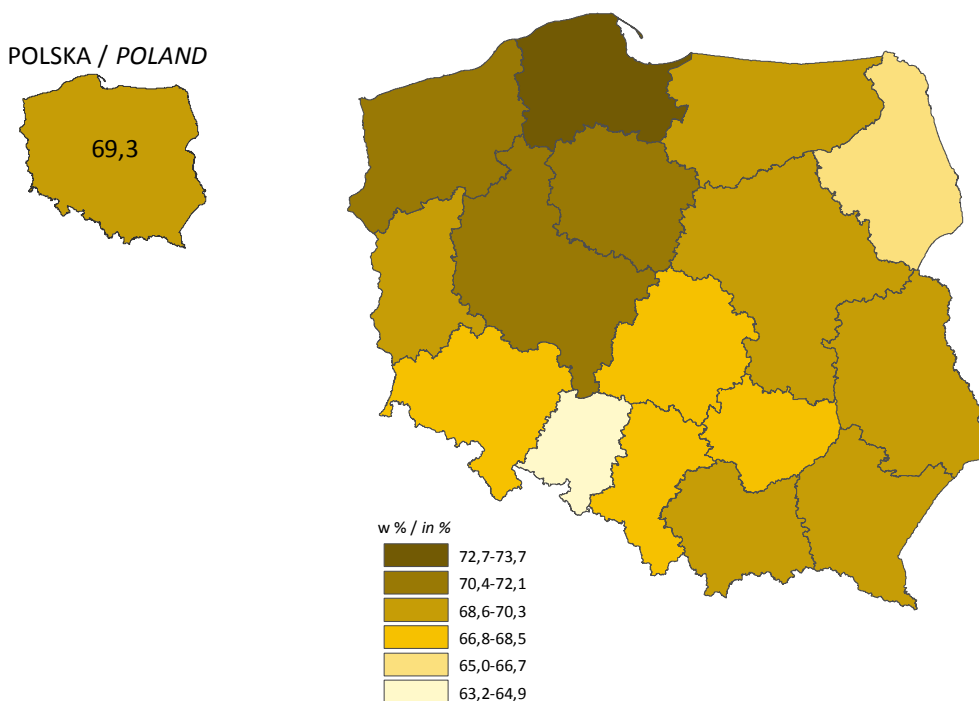
CHART 101. STRUCTURE OF FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 IN RURAL AREAS BY TYPES OF FAMILIES AND NUMBER OF CHILDREN IN 2011

Na obszarach wiejskich najwyższy udział rodzin, w których jedno dziecko do 24 lat pozostawało na utrzymaniu odnotowano w województwach dolnośląskim (52,0%) i zachodniopomorskim (50,2%), natomiast najniższy w województwach: podlaskim (41,2%) oraz małopolskim i podkarpackim (po 43,2%). Rodzin z dwójką dzieci, które nie ukończyły 24 lat i pozostawały na utrzymaniu najwięcej było w województwach: łódzkim (39,3%), wielkopolskim (38,9%) i mazowieckim (38,7%), a rodzin wielodzietnych, w których na utrzymaniu pozostawało troje i więcej dzieci do lat 24 najwięcej odnotowano w województwach podlaskim (22,2%) i podkarpackim (20,1%).

MAPA 17. ODSETEK RODZIN Z DZIEĆMI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 17. SHARE OF FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Wśród ogółu rodzin z jednym dzieckiem na obszarach wiejskich – 52,7% miało na utrzymaniu jedno dziecko w wieku do lat 24, wśród rodzin z dwójką dzieci – 65,2% rodzin miało na utrzymaniu dwójkę dzieci w wieku do 24 lat, a 14,9% jedno dziecko. W rodzinach z trójką dzieci – 58,3% miało na utrzymaniu troje dzieci w wieku do 24 lat, 15,8% – dwoje, a 14,0% – jedno dziecko. Z kolei wśród rodzin mających czworo lub więcej dzieci – 57,6% stanowiły rodziny z czwórką dzieci w wieku do lat 24 na utrzymaniu, 15,3% z trójką, 12,6% z dwójką, a 8,3% – z jednym dzieckiem.

Według wyników NSP 2011, spośród 5,9 mln dzieci w wieku do 24 lat w rodzinach na obszarach wiejskich, 4,0 mln (tj. 68,0%) dzieci pozostawało na utrzymaniu. W tej grupie najwięcej było dzieci w wieku 7-14 lat, natomiast najmniej w wieku do 2 lat. Struktura taka była charakterystyczna dla obszarów wiejskich wszystkich województw.

TABL. 16. DZIECI DO LAT 24 POZOSTAJĄCE NA UTRZYMANIU W RODZINACH WEDŁUG GRUP WIEKU I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

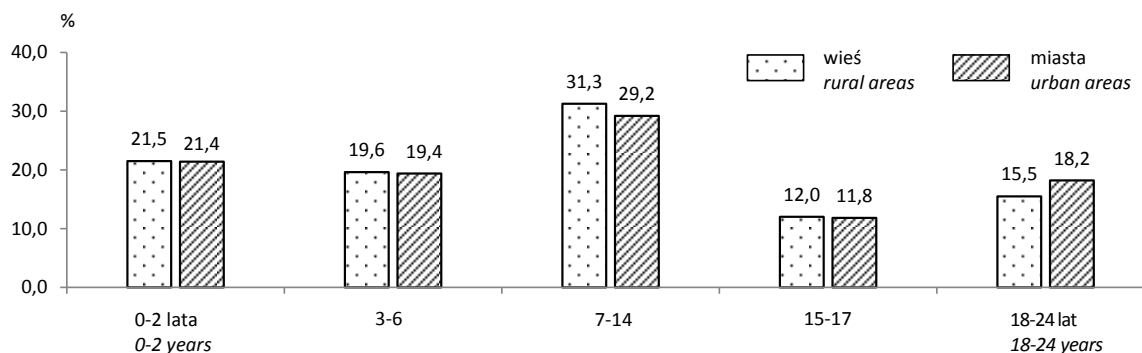
DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 IN FAMILIES BY AGE GROUPS AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem w tys. <i>Total in thous.</i>	Dzieci według grup wieku <i>Children by age groups</i>				
		0-2 lata <i>0-2 years</i>	3-6	7-14	15-17	18-24 lata <i>18-24 years</i>
		w % <i>in %</i>				
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	3992,0	13,0	16,4	35,1	15,1	20,3
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	4876,7	15,0	17,6	32,9	13,7	20,9

Biorąc pod uwagę wiek najmłodszego dziecka, w 2011 r. zarówno na obszarach wiejskich, jak i w miastach najczęściej odnotowano rodzin, w których najmłodsze dziecko miało 7-14 lat, najmniej zaś było rodzin z najmłodszym dzieckiem w wieku 15-17 lat. Odsetek rodzin z najmłodszym dzieckiem w pozostałych grupach wiekowych, czyli w wieku do 2 lat, 3-6 lat oraz 18-24 lata kształtował się podobnie na wsi i w miastach.

WYKRES 102. STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU WEDŁUG WIEKU NAJMŁODSZEGO DZIECKA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 102. STRUCTURE OF FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 BY AGE OF YOUNGEST CHILD AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

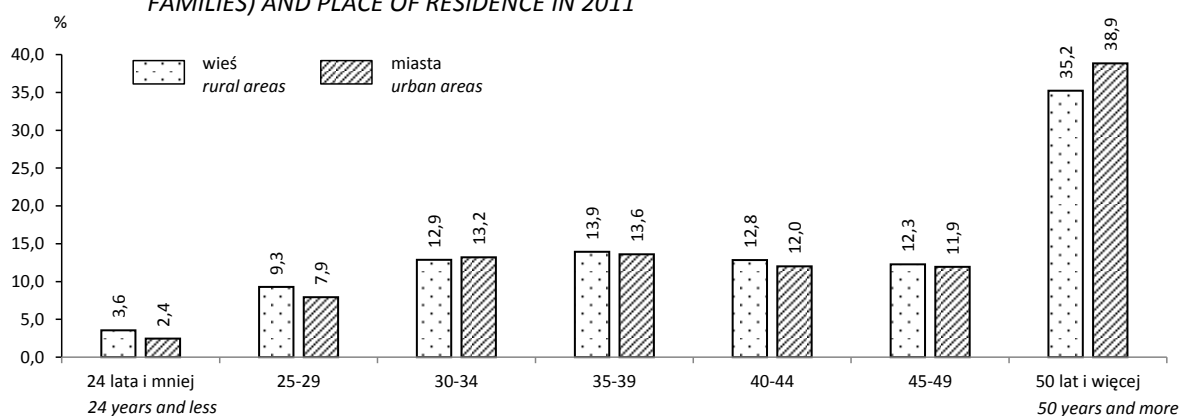

Wśród rodzin z jednym dzieckiem, w 2011 r. na obszarach wiejskich, dominowały rodziny z dzieckiem w wieku 18-24 lata (26,5% rodzin z jednym dzieckiem). Natomiast w przypadku rodzin posiadających więcej niż jedno dziecko, największy odsetek stanowiły rodziny z dziećmi na utrzymaniu w wieku 7-14 lat (37,2% w rodzinach z dwójką dzieci, 42,4% z trójką dzieci oraz 40,8% z czwórką i większą liczbą dzieci).

Według stanu na dzień 31 marca 2011 r., spośród ogółu rodzin na obszarach wiejskich najliczniej reprezentowane były rodziny, w których matka (lub ojciec w rodzinach niepełnych) miała 50 lat i więcej (35,2%). Podobna sytuacja miała miejsce w miastach, gdzie udział takich rodzin wynosił 38,9%. Zarówno na wsi, jak i w miastach najmniejszy odsetek stanowiły rodziny z dziećmi, w których matka lub ojciec nie przekroczyli 24 lat.

WYKRES 103. STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI WEDŁUG WIEKU MATKI (LUB OJCA W RODZINACH NIEPEŁNYCH) I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.

CHART 103. STRUCTURE OF FAMILIES WITH CHILDREN BY AGE OF MOTHER (OR FATHER IN INCOMPLETE FAMILIES) AND PLACE OF RESIDENCE IN 2011

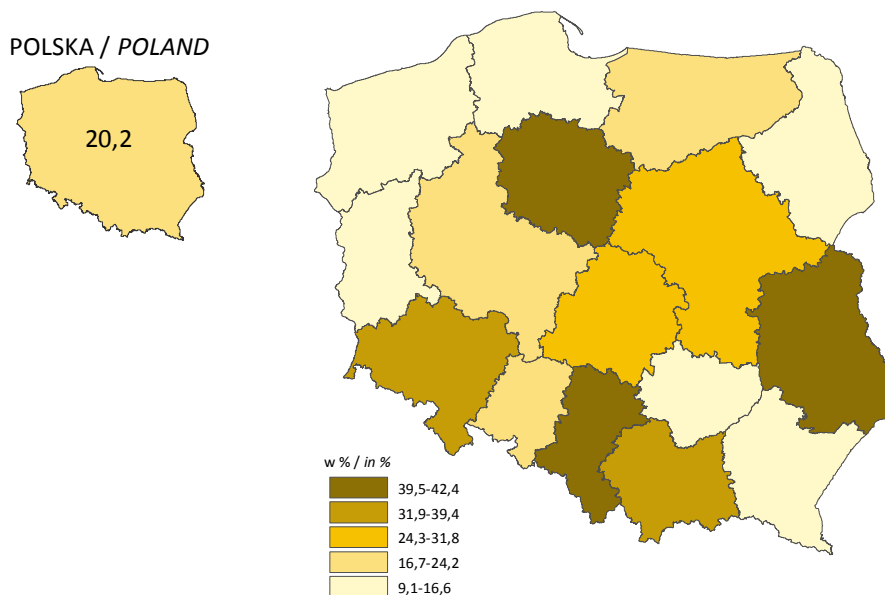
Prawie 97% rodzin z dziećmi w wieku do 24 lat na obszarach wiejskich w 2011 r. stanowiły rodziny w skład których wchodziła matka. W strukturze matek według stanu cywilnego prawnego na terenach wiejskich dominowały rodziny kobiet zamężnych – 81,3% (w miastach – 73,9%). Najmniej natomiast odnotowano rodzin tworzonych przez panny z dziećmi (na wsi – 3,6%, w miastach – 6,1%). Także w przypadku rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu, w skład których wchodziła matka, największy odsetek stanowiły rodziny mężatek (na wsi – 89,0%, w miastach – 80,6%). Najmniej z kolei odnotowano rodzin wdów (na wsi – 2,4%, w miastach – 2,0%).

W 2011 r. na obszarach wiejskich odnotowano 843,0 tys. rodzin niepełnych, z czego 727,8 tys. (tj. 86,3%) to rodziny samotnych matek, a pozostałe 115,2 tys. (13,7%) – rodziny samotnych ojców. Co druga rodzina niepełna posiadała na utrzymaniu dzieci w wieku do 24 lat.

Odsetek rodzin niepełnych z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu był bardzo zróżnicowany w układzie regionalnym obszarów wiejskich. Najmniej takich rodzin odnotowano w województwach podlaskim (9,1%) i lubuskim (9,8%), najwięcej natomiast w województwach: kujawsko-pomorskim (42,4%), śląskim (41,3%) i lubelskim (40,6%). Ponad 30% udziałem takich rodzin charakteryzowały się również województwa małopolskie i dolnośląskie.

MAPA 18. ODSETEK RODZIN NIEPEŁNYCH Z DZIEĆMI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

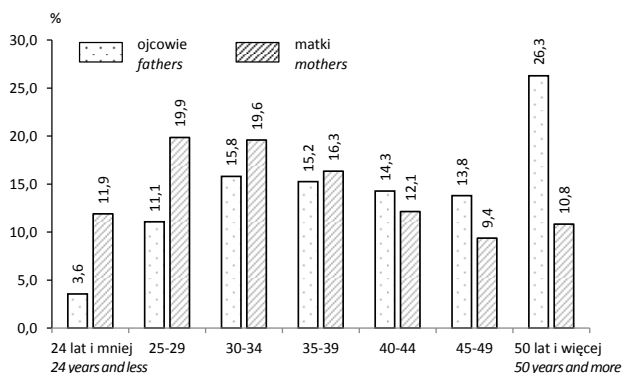
MAP 18. SHARE OF INCOMPLETE FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Ponad 50% rodzin samotnych matek, na obszarach wiejskich w 2011 r., posiadało na utrzymaniu dzieci w wieku do 24 lat. W przypadku rodzin samotnych ojców odsetek ten był niższy i wynosił 42,7%. Zarówno w przypadku rodzin samotnych matek jak i samotnych ojców największy udział posiadały rodziny z jednym dzieckiem w wieku do lat 24 na utrzymaniu stanowiące odpowiednio 64,0% i 71,7%. Kolejne pod względem liczebności były rodziny samotnych matek i ojców z dwójką dzieci (26,6% i 21,4%), trójką (6,8% i 5,0%) oraz czwórką i większą liczbą dzieci (2,7% i 1,8%).

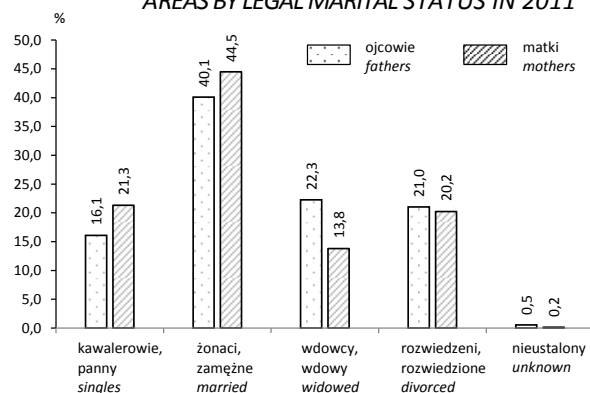
WYKRES 104. STRUKTURA RODZIN NIEPEŁNYCH Z DZIEĆMI DO LAT 24 NA UTRZYMANIU NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG GRUP WIEKU W 2011 R.

CHART 104. STRUCTURE OF INCOMPLETE FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 IN RURAL AREAS BY AGE GROUPS IN 2011

WYKRES 105. STRUKTURA RODZIN NIEPEŁNYCH Z DZIEĆMI DO LAT 24 NA UTRZYMANIU NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO W 2011 R.

CHART 105. STRUCTURE OF INCOMPLETE FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO AGE 24 IN RURAL AREAS BY LEGAL MARITAL STATUS IN 2011

Rodziny samotnych matek posiadające na utrzymaniu dzieci do lat 24 na terenach wiejskich najczęściej tworzone były przez kobiety w wieku 25-34 lat, a rodziny samotnych mężczyzn, przez mężczyzn w wieku 50 lat i więcej. Samotne matki to najczęściej kobiety zamężne, a ojcowie to mężczyźni żonaci. Najmniej rodzin niepełnych w przypadku kobiet tworzonych było przez wdowy, a mężczyzn przez kawalerów.

4. Warunki mieszkaniowe

Living conditions

Mieszkania

W 2011 r. zasoby mieszkaniowe na obszarach wiejskich obejmowały 4,4 mln mieszkań, co stanowiło 32,5% zasobów mieszkaniowych w Polsce. Prawie 90% z tych mieszkań było zamieszkałych, a pozostałe 10,4% pozostawało niezamieszkałych. Wśród mieszkań zamieszkałych dominowały mieszkania zamieszkane stale. W mieszkaniach tych na stałe zameldowanych było 14,9 mln osób. Ludność ta stanowiła 98,9% populacji obszarów wiejskich.

W porównaniu do 2002 r. liczba mieszkań ogółem na wsi wzrosła o 5,5% (w miastach o 8,9%). Wzrosła także liczba mieszkań zamieszkałych, jak i niezamieszkałych przy czym wzrost ten był znacznie wyższy w przypadku mieszkań niezamieszkałych. Liczba mieszkań zamieszkałych wzrosła o 123,6 tys., tj. o 3,2% (w miastach – 8,0%), a mieszkań niezamieszkałych o 30,5% (w miastach – 25,1%).

TABL. 17. MIESZKANIA ZAMIESZKANE I NIEZAMIESZKANE NA WSI I W MIASTACH W LATACH 2002 I 2011
INHABITED AND UNINHABITED DWELLINGS IN RURAL AND URBAN AREAS IN 2002 AND 2011

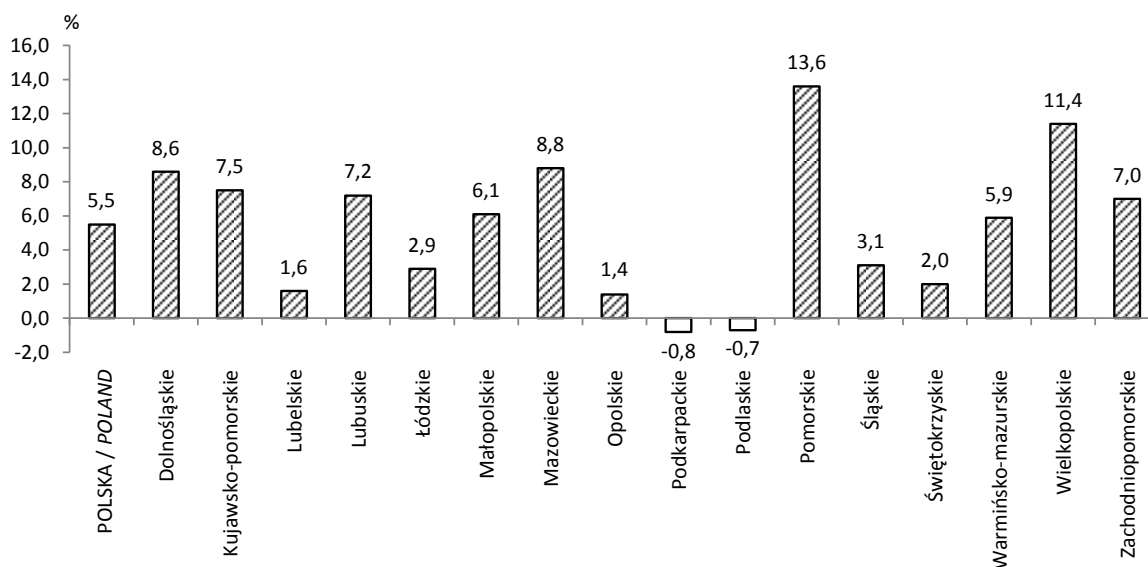
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Mieszkania Dwellings			
		zamieszkane inhabited			niezamieszkane uninhabited
		razem total	stale ^a constantly ^a	czasowo temporary	
Wieś ..... 2002 <i>Rural areas</i>	4159090	3809390	3757151	52239	349700
2011	4389711	3932967	3931693	1274	456744
Miasta ..... 2002 <i>Urban areas</i>	8364493	7954150	7875541	78609	410343
2011	9105666	8592445	8585891	6554	513221

^a Stanowiące w czasie spisu miejsce faktycznego zamieszkania co najmniej jednej osoby.
^a During census being place of actual residence at least one person.

Także w większości województw udział mieszkań zamieszkałych stale na terenach wiejskich wynosił powyżej 90%. Wyjątek stanowiło pięć województw, wschodniej i centralnej Polski, tj.: podlaskie, łódzkie, mazowieckie, lubelskie i świętokrzyskie, gdzie odsetek mieszkań niezamieszkałych stanowił od 13,3% w województwie świętokrzyskim do 17,8% w województwie podlaskim.

WYKRES 106. ZMIANY LICZBY MIESZKAŃ NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R. W PORÓWNIANIU DO 2002 R.

CHART 106. CHANGES OF NUMBER OF DWELLINGS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011 IN COMPARISON TO 2002

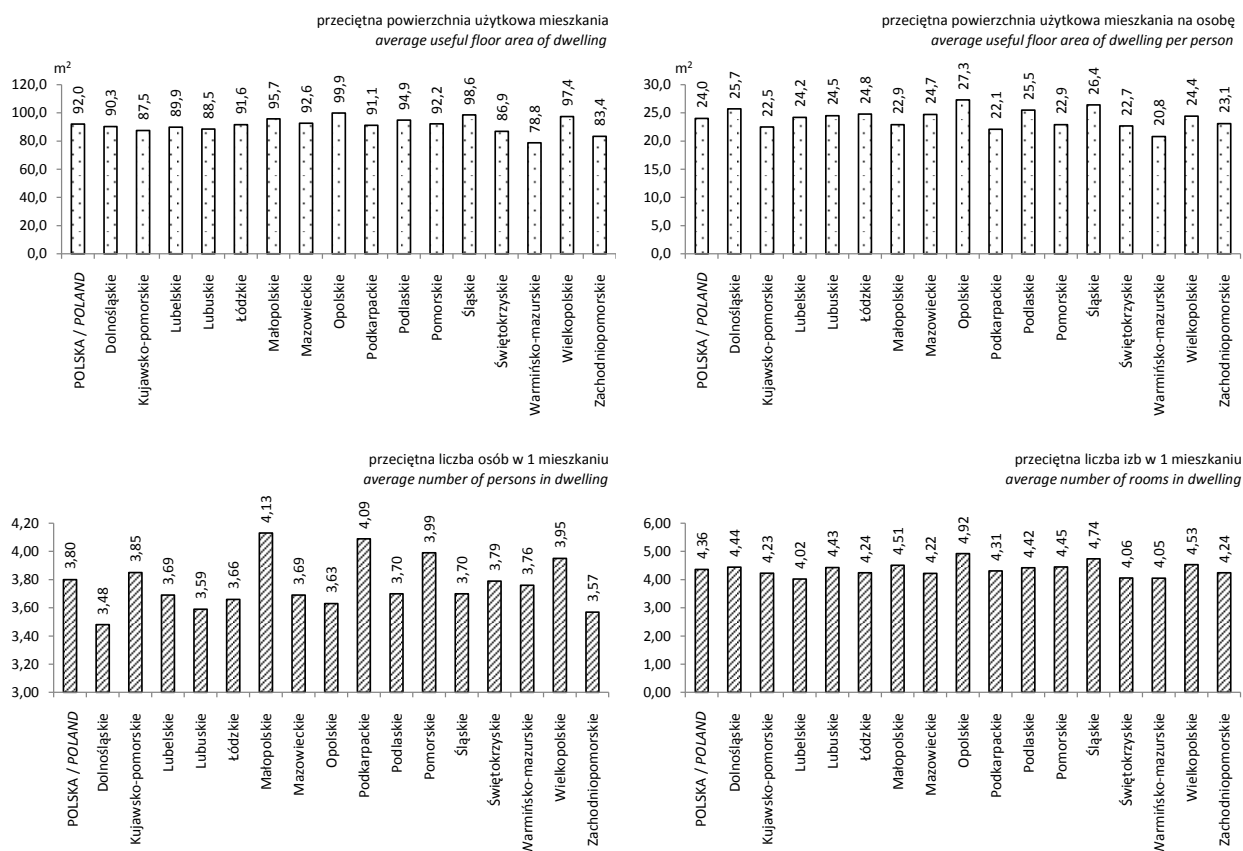
Prawie we wszystkich województwach nastąpił przyrost zasobów mieszkaniowych na obszarach wiejskich, a największy miał miejsce w województwach pomorskim (o 13,6%) i wielkopolskim (o 11,4%). Spadek liczby mieszkań, w 2011 r. w odniesieniu do 2002 r., miał miejsce w dwóch województwach, tj. podkarpackim i podlaskim. Także liczba mieszkań zamieszkałych wzrosła w większości województw, z wyjątkiem lubelskiego (spadek o 2,7%), świętokrzyskiego i łódzkiego (po 2,1%) oraz podkarpackiego (o 0,1%). Z kolei liczba mieszkań niezamieszkałych wzrosła prawie we wszystkich województwach, poza województwem podkarpackim (spadek o 8,7%).

Łączna powierzchnia mieszkań zamieszkałych stale na obszarach wiejskich w 2011 r. wynosiła 346,4 mln m², co stanowiło 39,1% ogólnej powierzchni użytkowej mieszkań w Polsce. Mieszkania te składały się z 16,4 mln izb (35,0% izb w mieszkaniach w kraju). W porównaniu do 2002 r. powierzchnia użytkowa mieszkań na wsi wzrosła o 8,7% (w miastach – 12,8%), a liczba izb o 6,8% (w miastach – 10,3%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zamieszkanego stale zlokalizowanego na obszarach wiejskich była większa niż w miastach (92,00 m² wobec 63,74 m²). Jednak z uwagi na fakt, że liczba osób przypadających na 1 mieszkanie na wsi była większa niż w miastach (3,80 wobec 2,70), na jedną osobę na obszarach wiejskich przypadała podobna powierzchnia użytkowa mieszkania jak w miastach (na wsi – 24,00 m², w miastach – 23,60 m²). Mieszkania na obszarach wiejskich składały się także z większej liczby izb (4,36) niż mieszkania w miastach (3,60).

W 2011 r., w porównaniu do 2002 r., przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na obszarach wiejskich wzrosła o 7,10 m² (w miastach o 2,96 m²), w wyniku czego zmniejszyła się przeciętna liczba osób w mieszkaniu o 0,07 (w miastach o 0,25), a wzrosła powierzchnia przypadająca na jedną osobę o 2,10 m² (w miastach o 3,02 m²).

WYKRES 107. PODSTAWOWE WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE MIESZKAŃ NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
CHART 107. BASIC INDICATORS OF DWELLINGS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Mieszkania zamieszkałe stale o największej powierzchni użytkowej w 2011 r. wystąpiły na terenach wiejskich województw opolskiego (99,9 m²) i śląskiego (98,6 m²), a najmniejszych w województwie warmińsko-mazurskim (78,8 m²). Z kolei najwięcej osób na 1 mieszkanie przypadało w województwach małopolskim (4,13) i podkarpackim (4,09), najmniej zaś w województwach dolnośląskim (3,48) i zachodniopomorskim (3,57).

We wszystkich województwach, w 2011 r. w stosunku do 2002 r., odnotowano przyrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań zamieszkałych stale – największy w województwach pomorskim i śląskim (po 9,0 m²), najmniejszy zaś w województwach opolskim i podkarpackim (po 4,9 m²). W przypadku liczby osób w mieszkaniu wzrost wartości tego wskaźnika zanotowano jedynie w województwie śląskim.

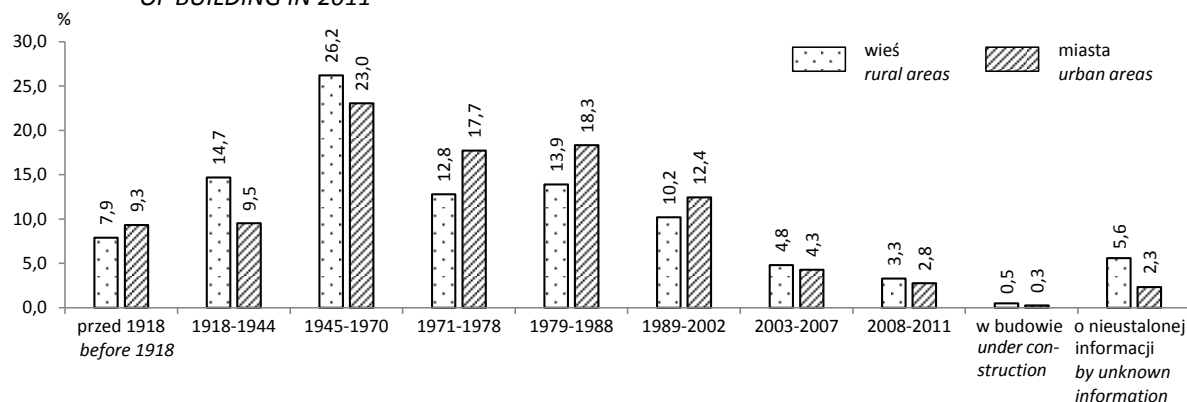
Na obszarach wiejskich, 89,4% mieszkań stanowiło własność osób fizycznych, podczas gdy w miastach udział ten wyniósł 52,5%. Jednak o ile w miastach udział mieszkań zamieszkałych będących własnością osób fizycznych znacznie wzrósł (o 15,0 p.proc.), to na wsi zanotowano spadek tej formy własności (o 3,0 p.proc.). Udział mieszkań zamieszkałych stanowiących własność osób fizycznych na terenach wiejskich większości województw przekroczył 90%.

W strukturze mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich w 2011 r. kolejne miejsca zajmowały mieszkania stanowiące własność gmin – 2,1% (w miastach – 11,7%), Skarbu Państwa – 1,4% (w miastach – 1,7%) i zakładów pracy – 1,3% (w miastach – 1,8%). Udział tych form własności w 2011 r. w porównaniu do 2002 r. zmniejszył się odpowiednio o: własność gmin – 0,5 p.proc., Skarbu Państwa – 0,2 p.proc., zakładów pracy – 0,3 p.proc. Mieszkania stanowiące własność spółdzielni mieszkaniowych na obszarach wiejskich stanowiły 1,0% (w miastach – 26,2%) i było to o 0,4 p.proc. mniej niż w 2002 r. Najmniejszy odsetek w zasobach mieszkaniowych na obszarach wiejskich stanowiły mieszkania towarzystw budownictwa społecznego (TBS) – 0,1% (w miastach – 1,0%). Należy jednak zauważyć, że w grupie tej wystąpił najwyższy wzrost w porównaniu z 2002 r. – o 208,3% (w miastach o 132,0%).

Kolejnym elementem określającym stan zasobów mieszkaniowych jest okres wybudowania budynku. Według stanu na 31 marca 2011 r. mieszkania znajdujące się w budynkach wybudowanych po 1944 r. stanowiły 71,3% ogółu zamieszkałych zasobów mieszkaniowych na obszarach wiejskich (w miastach – 78,6%). Powierzchnia użytkowa tych mieszkań stanowiła 78,4% całkowitej powierzchni użytkowej zasobów mieszkaniowych na obszarach wiejskich (w miastach – 80,2%). Najwięcej mieszkań na obszarach wiejskich wybudowano w okresie największego wzrostu budownictwa mieszkaniowego, tj. w latach powojennych (1945-1970). Ich odsetek wyniósł 26,2% ogółu mieszkań zamieszkałych na wsi (w miastach – 23,0%), a powierzchnia – 22,0% ogólnej powierzchni (w miastach – 19,2%).

WYKRES 108. STRUKTURA MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG OKRESU BUDOWY BUDYNKU W 2011 R.

CHART 108. STRUCTURE OF INHABITED DWELLINGS IN RURAL AND URBAN AREAS BY CONSTRUCTION PERIOD OF BUILDING IN 2011

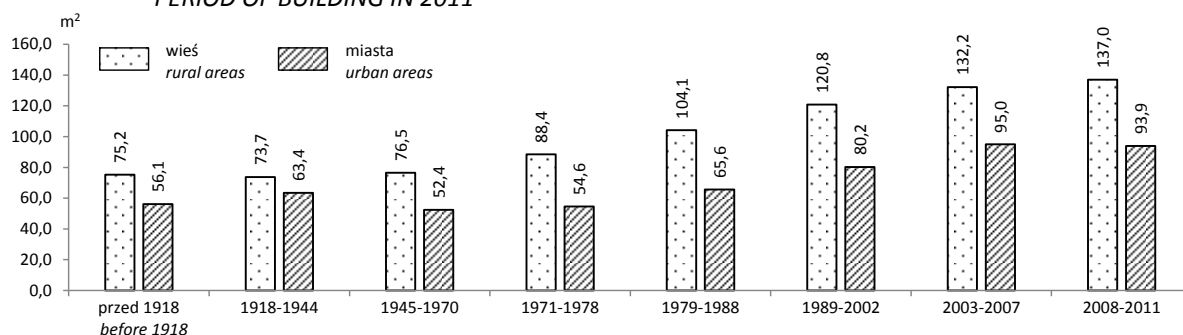

W budynkach najnowszych, czyli wybudowanych po 2002 r., na obszarach wiejskich w 2011 r. znajdowało się 318,4 tys., tj. 8,1% ogółu mieszkań zamieszkałych (w miastach – 7,1%). Ich powierzchnia użytkowa stanowiła 12,3% ogółu powierzchni użytkowej mieszkań na obszarach wiejskich (w miastach – 10,6%). Z kolei mieszkania znajdujące się w budynkach najstarszych, czyli wzniesionych przed 1918 r., stanowiły w 2011 r. 7,9% zasobów mieszkaniowych (w miastach – 9,3%), a ich powierzchnia – 6,8% (w miastach – 8,3%).

Rok budowy budynku miał także wpływ na przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania. Średnia powierzchnia mieszkań wybudowanych na obszarach wiejskich przed 1918 r. wynosiła 75,2 m² (w miastach – 56,1 m²). Mieszkania wybudowane na terenach wiejskich w okresie powojennym, tj. w latach 1945-1970, charakteryzowały się większym metrażem niż mieszkania wybudowane we wcześniejszych okresach, w miastach natomiast mniejszym. Po tym okresie, zarówno na wsi jak i w miastach, notowany był stopniowy wzrost średniej powierzchni użytkowej mieszkań odpowiednio do 137,0 m² i 93,9 m² w latach 2008-2011.

WYKRES 109. PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG OKRESU BUDOWY BUDYNKU W 2011 R.

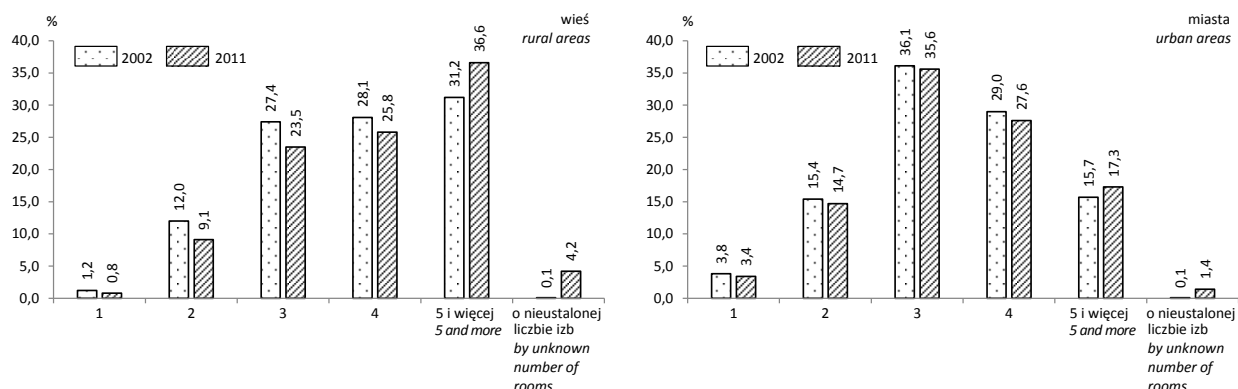
CHART 109. AVERAGE USEFUL FLOOR AREA OF DWELLINGS IN RURAL AND URBAN AREAS BY CONSTRUCTION PERIOD OF BUILDING IN 2011

Województwami, w których na terenach wiejskich odnotowano najwyższy udział mieszkań usytuowanych w najstarszych budynkach, tj. wybudowanych przed 1918 r., były województwa dolnośląskie (27,7%) oraz lubuskie (20,2%), a najniższy w województwach świętokrzyskim (1,2%) i lubelskim (1,5%). Z kolei największy udział mieszkań znajdujących się w budynkach wybudowanych w latach 2003-2011 odnotowano w województwach: pomorskim (11,9%), wielkopolskim (10,0%) oraz mazowieckim (9,9%), najmniejszy natomiast w województwach: opolskim (4,0%), świętokrzyskim (5,1%) i lubelskim (5,6%).

W strukturze mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich według liczby izb, w 2011 r. prawie 37% stanowiły mieszkania z co najmniej 5 izbami. W miastach z kolei dominowały mieszkania z 3 izbami, które w zasobie mieszkań zamieszkałych stanowiły prawie 36%. W porównaniu do 2002 r., zarówno na wsi jak i w miastach, wzrost udziału odnotowano jedynie w przypadku mieszkań o liczbie izb powyżej 5 wynoszący odpowiednio 5,4 p.proc. i 1,6 p.proc. Najmniej mieszkań zamieszkałych na wsi posiadało 1 izbę – 0,8% (w miastach – 3,4%).

WYKRES 110. STRUKTURA MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG LICZB IZB W LATACH 2002 I 2011
CHART 110. STRUCTURE OF INHABITED DWELLINGS IN RURAL AND URBAN AREAS BY NUMBER OF ROOMS IN 2002 AND 2011

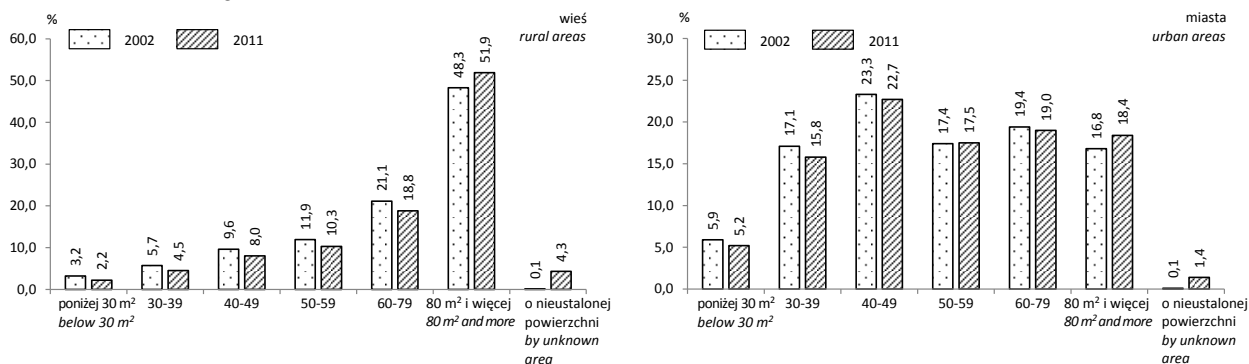

W układzie przestrzennym najmniejszy udział mieszkań zamieszkałych z 5 i więcej izbami odnotowano na terenach wiejskich województw warmińsko-mazurskiego (28,0%) i lubelskiego (29,2%), największy natomiast w województwach opolskim (51,4%) i śląskim (46,6%). Należy zaznaczyć, że choć w województwie opolskim odnotowano najwięcej mieszkań 5-cio i więcej izbowych, to równocześnie zanotowano tam najmniejszy ich przyrost w porównaniu do 2002 r. – o 7,0%, podczas gdy w województwie pomorskim przyrost ten wyniósł 30,6%.

W 2011 r. przeciętna powierzchnia użytkowa co drugiego mieszkania zamieszkanego na obszarach wiejskich wynosiła powyżej 80 m². W miastach z kolei najwięcej mieszkań miało powierzchnię użytkową 40-49 m² (22,7% ogółu mieszkań zamieszkałych). W strukturze mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich, najmniejszy odsetek stanowiły mieszkania o powierzchni użytkowej wynoszącej poniżej 30 m², identycznie jak w miastach. W grupie tej zanotowano również największy spadek liczby mieszkań w stosunku do 2002 r. (o 27,8%). Przyrost liczby mieszkań w porównaniu do 2002 r. wystąpił jedynie wśród mieszkań o powierzchni użytkowej powyżej 80 m² – o 10,9% (w miastach – 18,4%).

WYKRES 111. STRUKTURA MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ W LATACH 2002 I 2011

CHART 111. STRUCTURE OF INHABITED DWELLINGS IN RURAL AND URBAN AREAS BY USEFUL FLOOR AREA IN 2002 AND 2011

W układzie regionalnym obszarów wiejskich największy przyrost mieszkań zamieszkałych o powierzchni 80 m² i więcej zanotowano w województwach: pomorskim (o 22,4%), dolnośląskim (o 18,0%), zachodniopomorskim (o 17,4%) i kujawsko-pomorskim (o 17,3%).

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne ma istotny wpływ na warunki życia ludności. Należy zauważyć, że choć dysproporcje w wyposażeniu mieszkań w instalacje pomiędzy wsią a miastami zmniejszyły się, nadal mieszkania na wsi były gorzej wyposażone niż mieszkania w miastach. W 2011 r. 92,7% mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich wyposażonych było w wodociąg (w miastach – 98,9%), 86,9% mieszkań na wsi posiadało ustęp (w miastach – 97,1%), 83,3% łazienkę (w miastach – 95,3%), w ciepłą wodę bieżącą wyposażonych było 77,7% mieszkań (w miastach – 92,0%), a centralne ogrzewanie miało 71,2% mieszkań (w miastach – 86,5%). Największe dysproporcje pomiędzy obszarami wiejskimi a miastami odnotowano w wyposażeniu mieszkań w gaz z sieci – na wsi gaz z sieci posiadało 21,2% mieszkań, podczas gdy w miastach – 74,4%.

Na obszarach wiejskich odnotowano poprawę wyposażenia mieszkań w instalacje – w porównaniu do 2002 r. wzrósł udział mieszkań wyposażonych w wodociąg o 3,5 p.proc. (w miastach o 0,2 p.proc.), w ustęp spłukiwany o 12,5 p.proc. (w miastach o 2,4 p.proc.), w gaz z sieci o 3,8 p.proc. (w miastach nastąpił spadek o 0,6 p.proc.), w łazienkę o 7,3 p.proc. (w miastach o 3,0 p.proc.), posiadających dostęp do ciepłej wody bieżącej o 7,1 p.proc. (w miastach o 12,4 p.proc.), a mieszkań z centralnym ogrzewaniem o 6,9 p.proc. (w miastach o 2,2 p.proc.).

W 2011 r. największy udział mieszkań wyposażonych w wodociąg na obszarach wiejskich odnotowano w województwach zachodniej części Polski (zachodniopomorskim – 97,3%, opolskim – 96,8%, wielkopolskim – 96,5%, lubuskim – 95,4%) oraz w województwie pomorskim (97,2%). Z kolei najmniejszy odsetek mieszkań zamieszkałych wyposażonych w wodociąg wystąpił w województwach wschodniej i południowo-wschodniej Polski – podlaskim (86,8%), lubelskim (86,9%) oraz świętokrzyskim (87,9%). Podobne tendencje utrzymywały się w przypadku wyposażenia mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich w ustęp spłukiwany. Najwyższe wartości odsetek ten osiągnął w województwach: opolskim (95,9%), zachodniopomorskim (93,7%) oraz pomorskim (93,6%), najniższy zaś w województwach: lubelskim (75,0%), podlaskim (76,9%) i świętokrzyskim (77,9%).

Kolejną z trzech podstawowych instalacji, po wodociągu i ustępie spłukiwanym, jest łazienka. Najwięcej mieszkań wyposażonych w łazienkę zanotowano w województwach: śląskim (90,5%), opolskim (90,4%) oraz zachodniopomorskim (90,1%), najmniej – identycznie jak w przypadku dwóch wcześniejszych instalacji – w województwach: lubelskim (71,5%), podlaskim (73,7%) i świętokrzyskim (74,5%).

Najwyższy odsetek mieszkań mających dostęp do ciepłej wody i centralnego ogrzewania odnotowano w województwie śląskim (odpowiednio 87,5% oraz 82,2%), najniższy natomiast w przypadku ciepłej wody wystąpił w województwach lubelskim (67,5%) i świętokrzyskim (68,1%), a centralnego ogrzewania w województwie podlaskim (57,4%).

Dostęp do gazu z sieci najwięcej mieszkań miało w województwach podkarpackim (61,8%) i małopolskim (51,6%), najmniej natomiast w województwach: kujawsko-pomorskim (3,3%), opolskim i warmińsko-mazurskim (po 3,5%).

Analizując dostęp do instalacji techniczno-sanitarnych na obszarach wiejskich w układzie terytorialnym należy zauważyć, że naj słabiej wyposażone w większość instalacji były województwa wschodniej i południowo-wschodniej Polski, tj.: podlaskie, świętokrzyskie i lubelskie. Z kolei wysoką

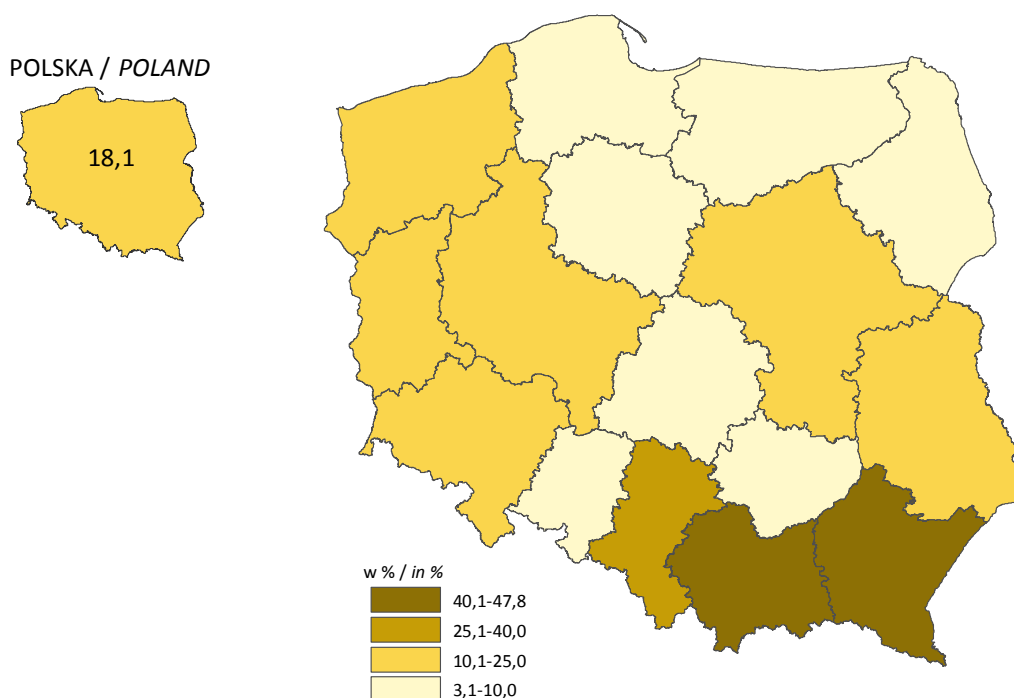
dynamiką wzrostu wyposażenia mieszkań w instalacje wyróżniały się dwa województwa, tj. mazowieckie i pomorskie. Niską dynamiką natomiast charakteryzowały się województwa opolskie oraz śląskie.

Wśród mieszkań zamieszkałych na terenach wiejskich w pięć podstawowych instalacji, tj. wodociąg, ustęp, łazienkę, centralne ogrzewanie oraz gaz wyposażonych było ponad 700 tys. mieszkań zamieszkałych, tj. 18,1% mieszkań zamieszkałych (w miastach – 66,7%). W cztery podstawowe instalacje – wodociąg, ustęp, łazienkę, centralne ogrzewanie (bez gazu) – wyposażonych było 51,1% mieszkań zamieszkałych (w miastach – 19,0%), a w wodociąg, ustęp, łazienkę, gaz (bez centralnego ogrzewania) – 1,9% (w miastach – 5,7%). Z kolei trzy podstawowe instalacje (wodociąg, ustęp, łazienkę) posiadało 11,9% mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich (w miastach – 3,4%). Prawie 233 tys. mieszkań na obszarach wiejskich nie posiadało żadnych instalacji, co stanowiło 5,9% ogółu mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich (w miastach – 0,6%).

W układzie terytorialnym obszarów wiejskich najwyższy odsetek mieszkań zamieszkałych najlepiej wyposażonych, tj. mających dostęp do wszystkich instalacji, odnotowano w województwach podkarpackim (47,8%) i małopolskim (43,3%), a najniższy w województwach: kujawsko-pomorskim (3,1%), opolskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim (po 3,3%).

MAPA 19. ODSETEK MIESZKAŃ ZAMIESZKAŁYCH WYPOSAŻONYCH W PODSTAWOWE INSTALACJE NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 19. SHARE OF DWELLINGS EQUIPMENT WITH BASIC INSTALLATIONS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

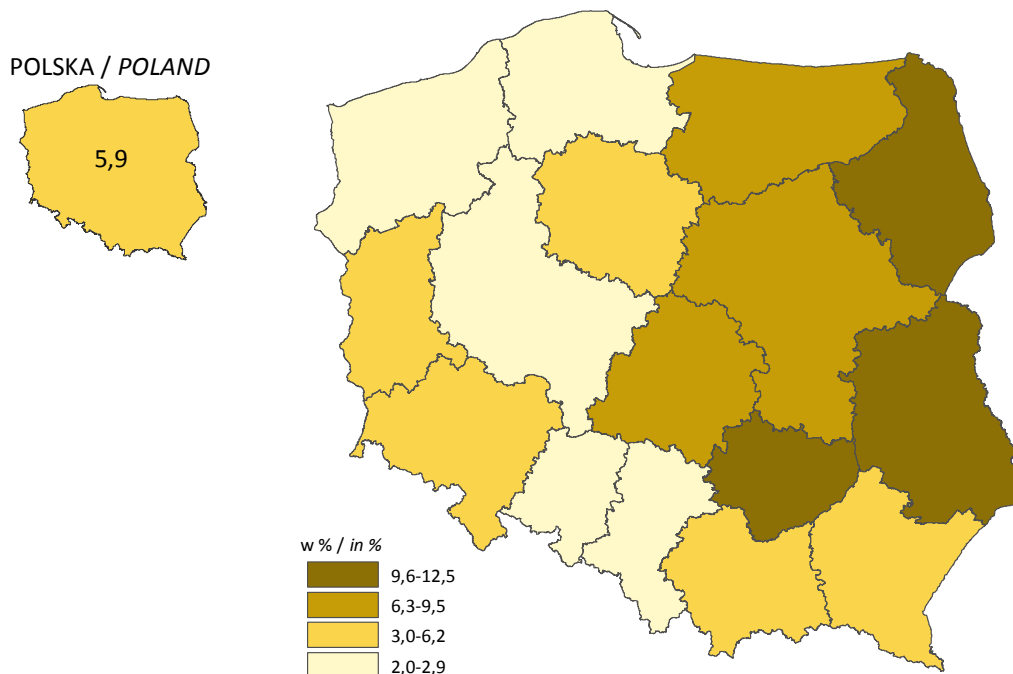
Mieszkania zamieszkałe wyposażone w trzy podstawowe instalacje (tj. wodociąg, ustęp i łazienkę) najwyższy udział posiadały w województwach lubuskim (17,8%) i podlaskim (17,0%), najniższy natomiast w województwach śląskim (8,1%) i podkarpackim (8,8%).

Najwięcej mieszkań zamieszkałych najgorzej wyposażonych, czyli bez dostępu do instalacji techniczno-sanitarnej, wystąpiło w województwach Polski wschodniej, tj.: podlaskim (12,5%), lubelskim

(11,6%) i świętokrzyskim (10,0%), najmniej w województwach: pomorskim (2,0%), zachodniopomorskim (2,1%) i opolskim (2,6%).

MAPA 20. ODSETEK MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH BEZ DOSTĘPU DO INSTALACJI NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 20. SHARE OF INHABITED DWELLINGS WITHOUT INSTALLATIONS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

Spośród mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich posiadających dostęp do wodociągu prawie 81% było podłączonych do sieci (w miastach – 97,5%), a 19,3% korzystało z wodociągu lokalnego (w miastach – 2,4%). Dostęp do ciepłej i zimnej bieżącej wody posiadało 88,8% mieszkań (w miastach – 93,0%). Pozostałe mieszkania posiadały jedynie dostęp do zimnej bieżącej wody.

W układzie terytorialnym najwięcej mieszkań zamieszkałych na wsi dostęp do wodociągu z sieci miało w województwach opolskim (93,3%) i wielkopolskim (90,5%), najmniej zaś w województwach małopolskim (61,7%) i podkarpackim (68,2%), gdzie najwięcej mieszkań korzystało z sieci lokalnej.

Z kolei najwyższym odsetkiem mieszkań posiadających dostęp do ciepłej i zimnej bieżącej wody charakteryzowały się województwa śląskie (91,0%) i opolskie (90,0%), a najmniejszym województwa świętokrzyskie (77,4%) i lubelskie (77,6%).

Niecałe 30% mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich posiadających ustęp splukiwany odprowadzało ścieki do sieci (w miastach – 90,7%). Wartość tego wskaźnika była bardzo zróżnicowana terytorialnie i wahała się od 19,2% w województwie łódzkim do 46,3% w województwie pomorskim. Ponadto znacznym odsetkiem mieszkań z odprowadzaniem do sieci charakteryzowało się województwo zachodniopomorskie (44,6%).

W przypadku gazu, zaledwie co czwarte mieszkanie zamieszkane posiadające dostęp do gazu korzystało z gazu z sieci (w miastach – 80,8%). Pozostałe 75% mieszkań korzystało z gazu z butli (w miastach

– 18,2%). W układzie przestrzennym, najwięcej mieszkań na wsi do gazu z sieci podłączonych było w województwach podkarpackim (68,1%) i małopolskim (58,8%). Natomiast najwięcej mieszkań z gazu z butli korzystało w województwach kujawsko-pomorskim (96,2%) i warmińsko-mazurskim (95,9%).

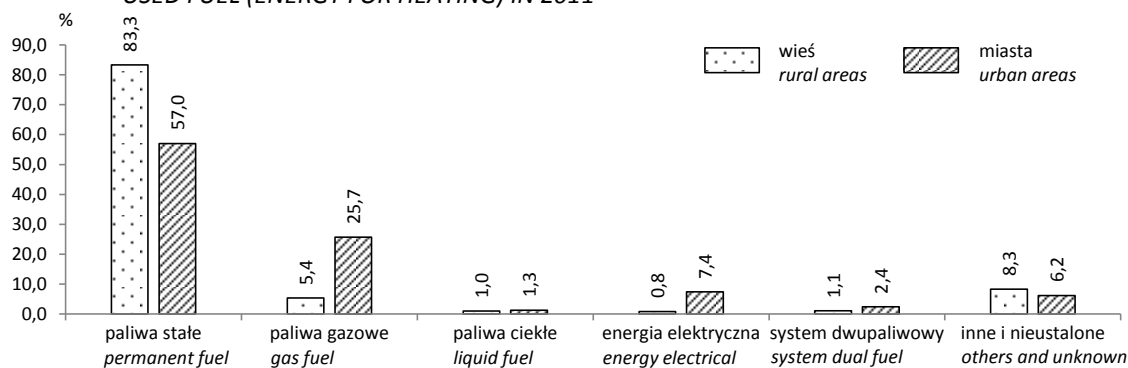
W 2011 r., spośród mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich, 71,2% posiadało centralne ogrzewanie, a 26,9% ogrzewanych było za pomocą pieców (w miastach – 12,0%). W strukturze mieszkań z centralnym ogrzewaniem – 7,8% miało dostęp do zbiorczego c.o. (w miastach – 70,5%), a 92,2% indywidualnego (w miastach – 29,5%). Ponad 70% mieszkań zamieszkałych korzystających ze zbiorczego c.o. było podłączonych do sieci (w miastach – 96,2%), a co trzecie mieszkanie do źródła ciepła zasilającego jeden budynek wielomieszkaniowy (w miastach – 3,8%).

Najwięcej mieszkań zamieszkałych na obszarach wiejskich przy pomocy pieców ogrzewanych było w województwach wschodniej Polski, tj.: podlaskim (41,6%), lubelskim (37,6%) i podkarpackim (31,0%). Z kolei najwięcej mieszkań zamieszkałych posiadających centralne ogrzewanie indywidualne zanotowano w województwach: śląskim (77,4% ogółu mieszkań zamieszkałych), małopolskim (70,9%) i opolskim (70,2%).

W mieszkaniach zamieszkałych ogrzewanych indywidualnie na obszarach wiejskich, podobnie jak w miastach, najczęściej stosowanymi rodzajami paliwa były paliwa stałe oraz paliwa gazowe.

WYKRES 112. STRUKTURA MIESZKAŃ ZAMIESZKAŁYCH OGRZEWANYCH INDYWIDUALNIE NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG ZASTOSOWANEGO PALIWA W 2011 R.

CHART 112. STRUCTURE OF INHABITED DWELLINGS HEATING INDIVIDUAL IN RURAL AND URBAN AREAS BY USED FUEL (ENERGY FOR HEATING) IN 2011

W układzie województw najwięcej mieszkań zamieszkałych na wsi paliwem stałym ogrzewanych było w województwach podlaskim – 91,7% i małopolskim – 90,5%, najmniej w województwach mazowieckim – 77,0% i pomorskim – 79,0%. Odsetek mieszkań ogrzewanych paliwami gazowymi najwyższe wartości osiągnął w województwach podkarpackim – 10,4% i zachodniopomorskim – 9,6%, najniższe zaś w województwach opolskim i podlaskim – 1,1%.

Budynki

Według NSP 2011 na obszarach wiejskich zlokalizowanych było 3,8 mln budynków, w których znajdowało się co najmniej jedno mieszkanie (62,2% ogółu budynków w Polsce). W porównaniu do 2002 r. liczba budynków na wsi wzrosła o 8,9% (w miastach – 18,4%). W strukturze budynków objętych spisem 95,8% stanowiły budynki zamieszkałe (w miastach – 92,1%). Do budynków zamieszkałych zaliczono budynki mieszkalne (jednorodzinne i wielomieszkaniowe), budynki obiektów zbiorowego

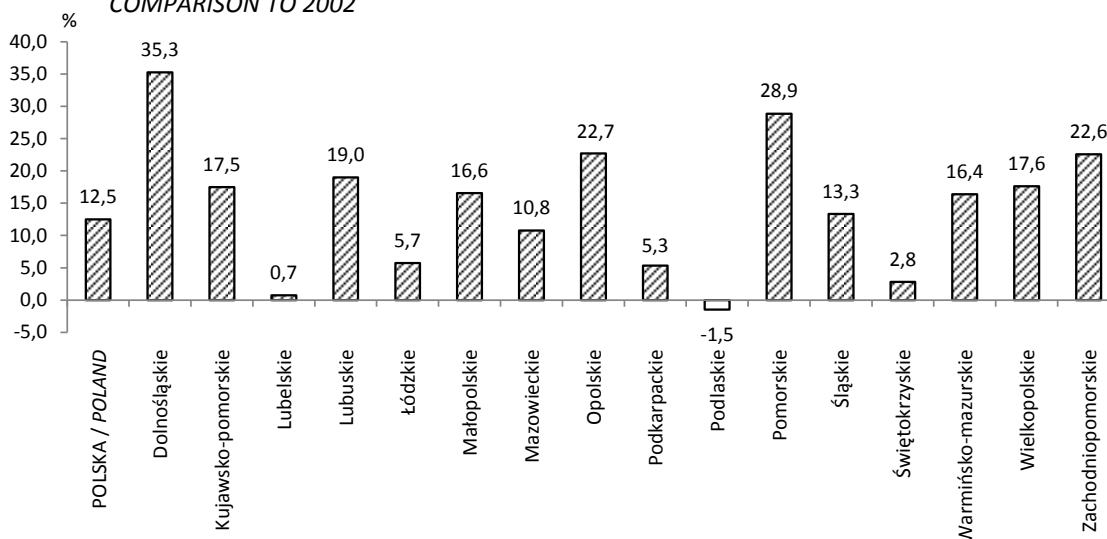
zakwaterowania oraz budynki niemieszkalne. Spośród nich 99,6% stanowiły budynki mieszkalne (w miastach – 99,4%). W stosunku do 2002 r. liczba budynków zamieszkałych wzrosła o 8,6% (w miastach – 21,5%). Wzrosła także liczba budynków mieszkalnych o 12,5% (w miastach – 22,2%) i obiektów zbiorowego zakwaterowania o 192,4% (w miastach – 30,7%). Zmalała natomiast liczba budynków niemieszkalnych o 91,2% (w miastach – 43,3%).

We wszystkich województwach, w porównaniu do 2002 r., zanotowano wzrost liczby budynków zamieszkałych na terenach wiejskich, a największy przyrost miał miejsce w województwach północnej części kraju, tj. w województwach pomorskim (o 24,4%) i zachodniopomorskim (o 19,6%). Najmniejsze przyrosty wystąpiły w województwach podkarpackim (o 0,3%) i podlaskim (o 1,0%).

W przypadku budynków mieszkalnych wzrost ich liczby zanotowano na obszarach wiejskich większości województw, z wyjątkiem województwa podlaskiego. Wzrost ten wahał się od 0,7% w województwie lubelskim do 35,3% w województwie dolnośląskim.

WYKRES 113. ZMIANY LICZBY BUDYNKÓW MIESZKALNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R. W PORÓWNANIU DO 2002 R.

CHART 113. CHANGES OF NUMBER OF RESIDENTIAL BUILDINGS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011 IN COMPARISON TO 2002

Największe zmiany miały natomiast miejsce w przypadku budynków zbiorowego zakwaterowania. Ich liczba w każdym z województw wzrosła, a najwięcej – bo ponad czterokrotnie – w województwach śląskim i lubuskim.

Z kolei w przypadku budynków niemieszkalnych we wszystkich województwach odnotowano spadek ich liczby, a największy w województwie dolnośląskim (o 96,6%).

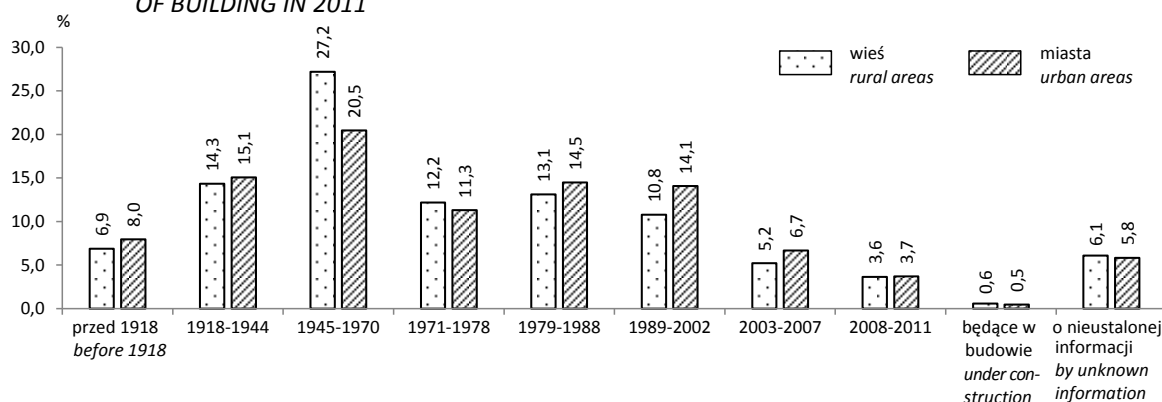
W zabudowie mieszkalnej na obszarach wiejskich dominowały budynki jednorodzinne (97,1%, w miastach – 79,9%). W porównaniu z 2002 r. liczba budynków jednorodzinnych na wsi wzrosła o 372,4 tys. (tj. o 12,9%). Największy przyrost liczby budynków jednorodzinnych wystąpił w województwach: dolnośląskim (o 39,1%), pomorskim (o 31,9%) oraz zachodniopomorskim (o 25,7%). Spadek miał miejsce jedynie w województwie podlaskim (o 1,3%). Niską dynamikę odnotowano także w pozostałych województwach Polski wschodniej i południowo-wschodniej, tj.: lubelskim – o 0,8%, świętokrzyskim – o 2,9% oraz podkarpackim – o 5,4%.

Biorąc pod uwagę rok budowy budynku mieszkalnego odnotowano, że budynki wzniesione po II wojnie światowej (do 2011 r., bez budynków będących w budowie oraz budynków o nieustalonej informacji) stanowiły 72,1% ogółu budynków mieszkalnych na wsi (w miastach – 70,7%). Spośród nich, zarówno na wsi jak i w miastach, najwięcej budynków mieszkalnych oddano do użytkowania w latach 1945-1970. Z kolei w ostatnich latach, tj. 2003-2011, na wsi łącznie oddano do użytkowania 297,6 tys. budynków mieszkalnych (8,8%). Odsetek budynków najstarszych, czyli wybudowanych przed 1918 r., był mniejszy na wsi niż w miastach (o 1,1 p.proc.).

WYKRES 114. STRUKTURA BUDYNKÓW MIESZKALNYCH NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG OKRESU BUDOWY BUDYNKU W 2011 R.

CHART 114. STRUCTURE OF RESIDENTIAL BUILDINGS IN RURAL AND URBAN AREAS BY CONSTRUCTION PERIOD OF BUILDING IN 2011

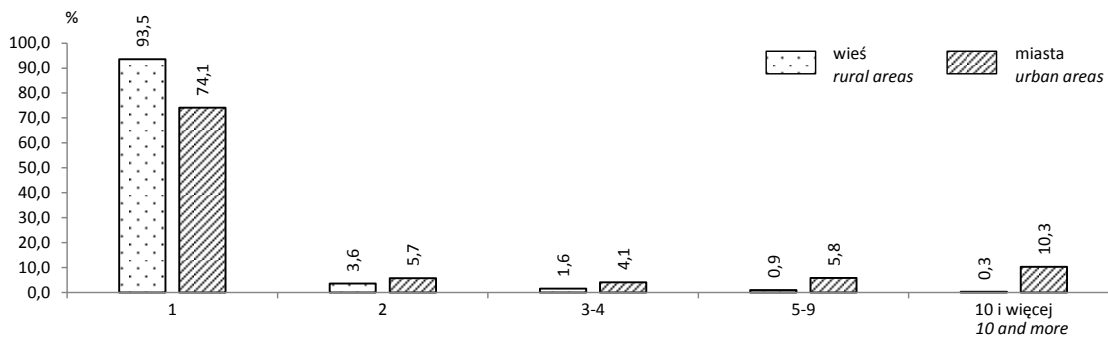

Największy odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych na obszarach wiejskich po 2002 r. odnotowano w województwach: pomorskim (14,2%), wielkopolskim (11,3%) i dolnośląskim (11,2%), a najmniejszy w województwach opolskim i świętokrzyskim (po 4,5%).

Na obszarach wiejskich, podobnie jak i w miastach, w 2011 r. przeważały budynki mieszkalne z jednym mieszkaniem, przy czym na wsi udział ten był o 19,4 p.proc. większy niż w miastach. Kolejną pod względem liczebności grupą były budynki z dwoma mieszkaniami – w miastach z 5-9 mieszkaniami. Na wsi mniejszy odsetek niż w miastach stanowiły budynki mieszkalne o liczbie mieszkań powyżej 20.

WYKRES 115. STRUKTURA BUDYNKÓW MIESZKALNYCH NA WSI I W MIASTACH WEDŁUG LICZBY MIESZKAŃ W 2011 R.

CHART 115. STRUCTURE OF RESIDENTIAL BUILDINGS IN RURAL AND URBAN AREAS BY NUMBER OF DWELLINGS IN 2011

W 2011 r. na obszarach wiejskich największy odsetek budynków mieszkalnych z jednym mieszkaniem odnotowano w województwach: podkarpackim (98,5%), lubelskim (97,9%) i świętokrzyskim (97,7%), z dwoma mieszkaniami – w województwach zachodniopomorskim (10,8%) oraz warmińsko-mazurskim (9,7%), a z 20 mieszkaniami i więcej – w województwie warmińsko-mazurskim (0,1%).

Na obszarach wiejskich najczęściej, bo 89,6% budynków mieszkalnych stanowiło własność osób fizycznych (w miastach – 73,4%). W strukturze budynków mieszkalnych kolejne miejsca zajmowały budynki znajdujące się w zasobach zakładów pracy – 0,5% (identycznie jak w miastach), gmin – 0,5% (w miastach – 1,8%), Skarbu Państwa – 0,4% (w miastach – 0,3%). Najmniej budynków mieszkalnych na wsi stanowiło własność spółdzielni mieszkaniowych oraz Towarzystwa Budownictwa Społecznego.

W układzie terytorialnym obszarów wiejskich najczęściej budynków stanowiło własność osób fizycznych w województwach podkarpackim (95,5%) i lubelskim (94,7%), natomiast najmniej w województwach zachodniopomorskim (72,8%) i warmińsko-mazurskim (77,6%). Najwyższy udział budynków będących w zasobach zakładów pracy odnotowano w województwach warmińsko-mazurskim i pomorskim (po 1,5%), najniższy zaś w województwie małopolskim (0,1%). Wśród budynków będących własnością gmin najwyższy odsetek odnotowano w województwach: zachodniopomorskim (1,4%), warmińsko-mazurskim i dolnośląskim (po 1,2%), najniższy w województwach małopolskim i podkarpackim (po 0,2%). Największy odsetek budynków Skarbu Państwa znajdował się w województwach warmińsko-mazurskim (1,9%) i zachodniopomorskim (1,5%), a najmniejszy w województwach wschodniej Polski, tj.: lubelskim, podkarpackim i podlaskim (po 0,1%).

Instalacją najczęściej występującą w budynkach mieszkalnych na obszarach wiejskich w 2011 r. był wodociąg. W wodociąg wyposażonych było prawie 96% budynków mieszkalnych na wsi (w miastach – 99,1%). W porównaniu z 2002 r. liczba budynków mieszkalnych wyposażonych w wodociąg wzrosła o 21,0% (w miastach o 24,2%). W układzie przestrzennym najczęściej mieszkań w wodociąg wyposażonych było w województwach opolskim (98,6%) i śląskim (98,4%), najmniej w województwach lubelskim (91,0%) i świętokrzyskim (91,9%).

Pomimo poprawy w zakresie dostępu do instalacji wodociągowej, nadal 4,5% budynków mieszkalnych na wsi nie posiadało wodociągu (w miastach – 0,9%). W układzie województw najwyższym odsetkiem mieszkań nie podłączonych do sieci wodociągowej charakteryzowały się województwa lubelskie (8,1%) i podlaskie (7,1%), najniższym zaś województwa: opolskie (1,4%), śląskie (1,6%) i pomorskie (1,7%).

W 2011 r. w kanalizację wyposażonych było 88,5% budynków mieszkalnych na wsi (w miastach – 97,6%). O ile w miastach większość budynków wyposażonych była w instalację kanalizacyjną z odprowadzeniem do sieci (71,5% w stosunku do 28,5% budynków posiadających kanalizację z odprowadzeniem do urządzenia lokalnego), to na wsi tendencja ta była odwrotna i częściej spotykana była kanalizacja z odprowadzeniem do urządzenia lokalnego (74,2%) niż z odprowadzeniem do sieci (25,8%).

Na wsi ponad siedmiokrotnie więcej budynków mieszkalnych niż w miastach nie posiadało kanalizacji – na obszarach wiejskich 385,7 tys. budynków nie było podłączonych do kanalizacji, podczas gdy w miastach takich budynków było 51,3 tys. Na tym tle wyróżniały się tereny wiejskie województw lubelskiego i podlaskiego, gdzie ponad 20% budynków mieszkalnych nie posiadało kanalizacji.

W przypadku dostępu do gazu z sieci w 2011 r. dysproporcje między wsią i miastami były nadal znaczące. Na obszarach wiejskich 21,8% budynków mieszkalnych miało dostęp do gazu, podczas gdy w miastach – 60,3%. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu do 2002 r. na wsi odnotowano większy niż w miastach przyrost liczby budynków mieszkalnych wyposażonych w gaz – o 32,1% (w miastach – 28,7%). Podobnie, jak w przypadku mieszkań najczęściej budynków do gazu z sieci podłączonych było w województwach podkarpackim (61,9%) i małopolskim (51,3%), a najmniej w województwach opolskim (2,4%) i śląskim (3,8%).

W centralne ogrzewanie na wsi wyposażonych było mniej budynków mieszkalnych niż w miastach – 71,5% wobec 86,0%. Najczęściej występującym rodzajem ogrzewania centralnego na obszarach wiejskich było centralne ogrzewanie indywidualne – 98,5% (w miastach – 83,9%). Podobnie, jak w przypadku pozostałych instalacji, tak i w przypadku centralnego ogrzewania w porównaniu do 2002 r. odnotowano poprawę w stopniu wyposażenia budynków. Przyrost ten na wsi wyniósł 25,9%, w miastach natomiast 35,5%.

W 2011 r., w strukturze budynków mieszkalnych na obszarach wiejskich, 19% budynków wyposażonych było w wodociąg, kanalizację, centralne ogrzewanie oraz gaz z sieci (w miastach – 54,8%). Prawie 71% budynków wyposażonych było w wodociąg, kanalizację i centralne ogrzewanie (w miastach – 85,8%). Wodociąg i kanalizację posiadało 17,7% budynków (w miastach – 11,8%), a sam wodociąg 7,1% budynków (w miastach – 1,5%). Budynki wyposażone w dwie instalacje, tj. wodociąg i centralne ogrzewanie stanowiły 0,6% (w miastach – 0,2%). Około 5% budynków nie posiadało dostępu do wodociągu (w miastach – 0,9%).

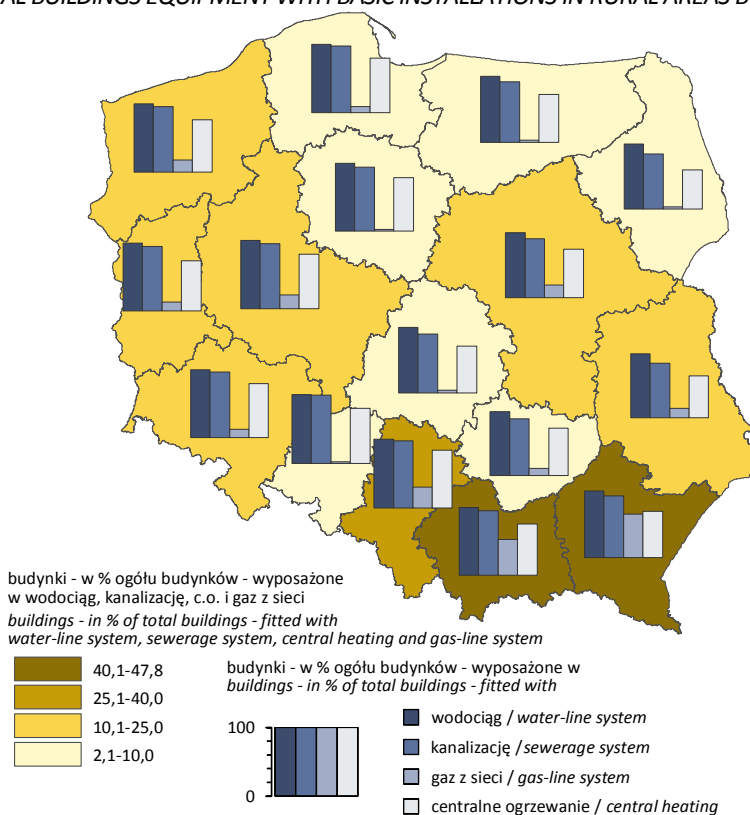
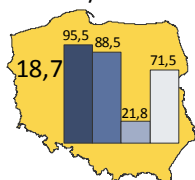
W układzie województw najwięcej mieszkań w cztery podstawowe instalacje (wodociąg, kanalizację, gaz z sieci oraz centralne ogrzewanie) wyposażonych było na obszarach wiejskich województw podkarpackiego (47,8%) i małopolskiego (43,3%). Najmniejszy odsetek takich mieszkań wystąpił w województwach: kujawsko-pomorskim (2,1%), opolskim (2,2%) i podlaskim (2,4%).

MAPA 21. ODSETEK BUDYNKÓW MIESZKALNYCH WYPOSAŻONYCH W PODSTAWOWE INSTALACJE NA OBSZARACH OBSZARACH

WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.

MAP 21. SHARE OF RESIDENTIAL BUILDINGS EQUIPMENT WITH BASIC INSTALLATIONS IN RURAL AREAS BY VOIVODSHIPS IN 2011

POLSKA / POLAND

PODSUMOWANIE

Obszary wiejskie w 2011 r. zajmowały ponad 93% powierzchni kraju i były zamieszkiwane przez ok. 39% ludności Polski. W porównaniu do 2002 r. na terenach tych przybyło ok. 486 tys. mieszkańców (przy spadku liczby ludności w miastach o prawie 205 tys. osób). **Na wzrost ten wpływ miały dwa czynniki, tj. dodatni przyrost naturalny spowodowany wyższą dzietnością rodzin mieszkających na wsi oraz dodatnie saldo migracji.**

Analiza potencjału demograficznego wskazuje na **relatywnie korzystną strukturę wiekową ludności wiejskiej**. Na wsi odnotowano wyższy niż w miastach odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz niższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Na skutek zmian w ekonomicznych grupach wieku, jakie miały miejsce w ostatnich latach, tj. wzrostu liczebności osób w wieku produkcyjnym oraz spadku liczebności osób w wieku przedprodukcyjnym, obniżyła się wartość współczynnika obciążenia demograficznego. Według danych NSP 2011, na 100 mieszkańców obszarów wiejskich w wieku produkcyjnym przypadało 58 osób w wieku nieprodukcyjnym (w miastach – 53 osoby). Należy jednak zauważyć, że w porównaniu do 2002 r. spadek wartości tego wskaźnika był dużo większy na wsi niż w miastach – w porównaniu do 2002 r. było to mniej o 15 osób (w miastach o 2 osoby).

Mieszkańcy wsi, w porównaniu do mieszkańców miast, byli młodszy – mediana wieku wyniosła 36,3 wobec 39,4. Jednak w ostatnich latach notowany był szybszy wzrost wieku środkowego ludności wiejskiej niż miast, w wyniku czego różnica w medianie wieku ludności obszarów wiejskich i miast zmniejszyła się.

W ciągu ostatnich dziewięciu lat dzielących spisy powszechne nastąpił **wzrost poziomu wykształcenia ludności wiejskiej**. W 2011 r. w strukturze ludności wiejskiej według poziomu wykształcenia najwyższy udział posiadały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (26,5%), podczas gdy w 2002 r. – z wykształceniem podstawowym i niższym. Wzrósł także – ponad 2,5 krotnie – odsetek osób legitymujących się wykształceniem wyższym.

Jednocześnie obserwowane było **występowanie niekorzystnych trendów demograficznych**. Pierwszy z nich dotyczył powszechnego starzenia się społeczeństwa. Najbardziej dotknięte tym procesem były obszary wiejskie województw: opolskiego, śląskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego. Drugim znaczącym problemem na niektórych terenach był odpływ ludności z obszarów wiejskich – ubytek ludności na wsi występował głównie w województwach wschodniej Polski.

Niekorzystną sytuacją demograficzną w 2011 r. charakteryzowały się obszary wiejskie województw: podlaskiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego i łódzkiego, o czym świadczy wysoka mediana wieku ludności mieszkającej na tych terenach, niski przyrost naturalny i współczynnik feminizacji oraz duży udział osób w wieku powyżej 65 lat w ogólnej liczbie ludności. Korzystna sytuacja cechowała obszary wiejskie województw pomorskiego i wielkopolskiego.

Analiza sytuacji społeczno-demograficznej wskazuje, że **model życia na obszarach wiejskich** coraz bardziej **zbliża się do obserwowanego w miastach**. Świadczy o tym m.in. wzrost liczby rozwodów, późniejszy wiek kobiet decydujących się na urodzenie pierwszego dziecka oraz wzrost poziomu wykształcenia ludności.

Według wyników NSP 2011, zdecydowana większość ludności obszarów wiejskich deklarowała polską identyfikację narodowo-etniczną. Zarówno polską jak i inną niż polska oraz wyłącznie niepolską przynależność narodowo-etniczną wyraziło 3,5% ludności wiejskiej. Z populacji tej 45% osób deklaroowało identyfikację śląską, prawie 30% kaszubską, a ponad 16% niemiecką.

W 2011 r., **ok. 62% ludności wiejskiej posiadało własne źródło utrzymania**. Dla co drugiego mieszkańca obszarów wiejskich posiadającego własne źródło utrzymania głównym źródłem dochodu była praca. Pozostałe **38% mieszkańców wsi jako główne źródło dochodu wskazało niezarobkowe źródło**. Najczęściej wymienianą formą niezarobkowego dochodu była emerytura, którą deklaroowało 68,3% respondentów ze wsi utrzymujących się z niezarobkowych źródeł. Prawie co czwarta osoba mieszkająca na wsi i utrzymująca się z niezarobkowych źródeł, dochód czerpała z renty. Zasiłek dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne oraz świadczenia z pomocy społecznej były głównym źródłem utrzymania dla 8,4% mieszkańców obszarów wiejskich utrzymujących się z niezarobkowego źródła.

Według wyników NSP 2011, **za granicą przebywało czasowo (powyżej 3 miesięcy) 4,6% mieszkańców obszarów wiejskich**. Zdecydowana większość z nich, jako miejsce czasowego pobytu wybrała kraje Unii Europejskiej (81,1%). Spośród państw unijnych największą popularnością cieszyła się Wielka Brytania i Niemcy, w których przebywało prawie 62% osób z obszarów wiejskich emigrujących do krajów UE. W Europie, ale w krajach będących poza UE, przebywało 3,6% emigrantów z terenów wiejskich. Ponad 60% osób z terenów wiejskich emigrujących do krajów będących poza UE wyemigrowało do Norwegii. Poza Europą emigranci z obszarów wiejskich najchętniej osiedlali się w Ameryce Północnej i Środkowej – 14,1% emigrantów z obszarów wiejskich. W pozostałych regionach geograficznych osiedliło się łącznie 8,0 tys. emigrantów z obszarów wiejskich (tj. 1,2%).

Osoby aktywne zawodowo, czyli pracujące i bezrobotne, w 2011 r. stanowiły ponad połowę populacji ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej. Wśród nich 6,0 mln osób pracowało, a pozostałe 764,1 tys. miało status bezrobotnego. Około 42% ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej zaliczono natomiast do biernych zawodowo. Co druga kobieta i co trzeci mężczyzna w wieku 15 lat i więcej na obszarach wiejskich byli bierni zawodowo.

Prawie 66% osób pracujących i mieszkających na obszarach wiejskich stanowili pracownicy najemni. W miastach udział ten był znacznie wyższy i wynosił 85,4%. Drugą, co do liczebności grupą pracujących były osoby pracujące na własny rachunek. Pracę na własny rachunek wykonywała co trzecia osoba pracująca na obszarach wiejskich i było to niemal dwukrotnie więcej niż w miastach. Najmniej liczną grupę pracujących na terenach wiejskich stanowili pomagający członkowie rodzin (6,0%).

Wśród mieszkańców wsi posiadających pracę dominowali pracujący w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (29,1%), w tym 92,6% zatrudnionych było w rolnictwie. Kolejną pozycję zajmowali pracujący w przetwórstwie przemysłowym (18,8%). Udział pracujących w żadnej z pozostałych sekcji PKD nie przekroczył 12%.

W 2011 r. **stopa bezrobocia na obszarach wiejskich wyniosła 11,4% i była o 1,0 p.proc. niższa niż w miastach**. Bezrobotni mieszkańcy wsi to w większości ludzie młodzi, w wieku do 35 lat. Co drugi

bezrobotny mieszkaniec obszarów wiejskich miał wykształcenie zawodowe lub niższe. Prawie 23% bezrobotnych mieszkańców wsi stanowiły osoby bezrobotne długotrwale, czyli pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Bierni zawodowo mieszkańcy wsi najczęściej byli emerytami (41,9% ogółu biernych zawodowo na obszarach wiejskich). Drugą co do częstotliwości przyczyną bierności zawodowej była kontynuacja nauki, którą wskazał co piąty bierny zawodowo mieszkaniec wsi. Natomiast co dziesiąta bierna zawodowo osoba mieszkająca na terenach wiejskich nie pracowała i nie poszukiwała pracy ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. Obowiązki rodzinne i prowadzenie domu, jako przyczynę bierności zawodowej, zadeklarowało 7,4% biernych zawodowo mieszkańców wsi, a bierność wynikającą z innych przyczyn osobistych lub rodzinnych – 3,0%.

W 2011 r., co trzecie gospodarstwo domowe w Polsce znajdowało się na obszarach wiejskich. **Przeciętnie na jedno gospodarstwo domowe na terenach wiejskich przypadało 3,40 osoby i było to o jedną osobę więcej niż w miastach.** Wśród gospodarstw domowych na terenach wiejskich przeważały gospodarstwa domowe jednorodzinne, których udział wynosił 66,7% wobec 64,9% w miastach. Na wsi odnotowano również większy niż w miastach odsetek gospodarstw domowych dwurodzinnych oraz trzy i więcej rodzinnych. Z kolei miasta charakteryzowały się wyższym odsetkiem gospodarstw nierodzinnych – w miastach co trzecie gospodarstwo domowe było nierodzinne, podczas gdy na wsi co piąte.

Biorąc pod uwagę liczbę osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego odnotowano, że zarówno na wsi jak i w miastach **dominowały gospodarstwa dwuosobowe**, przy czym na wsi co piąte gospodarstwo domowe składało się z dwóch osób, podczas gdy w miastach prawie co trzecie. Z kolei rozpatrując skład gospodarstw domowych pod względem grup pokoleniowych zaobserwowano, że największy odsetek 38,0% stanowiły gospodarstwa domowe tworzone zarówno przez osoby młode (które nie ukończyły 30 lat) jak i osoby w średnim wieku (mające od 30 do 59 lat).

Według wyników NSP, w 2011 r. na obszarach wiejskich mieszkało 38,0% ogółu rodzin w Polsce. Więcej niż co druga rodzina na wsi posiadała na utrzymaniu dzieci do lat 24. **Wśród rodzin posiadających na utrzymaniu dzieci**, zarówno na obszarach wiejskich jak i w miastach, **najwięcej odnotowano rodzin z jednym dzieckiem na utrzymaniu** (na wsi – 45,9%, w miastach – 58,4%). Wraz ze wzrostem liczby dzieci w rodzinach zwiększały się dysproporcje pomiędzy wsią a miastami. O ile w przypadku rodzin z dwójką dzieci na utrzymaniu różnice pomiędzy obszarami wiejskimi a miastami nie były duże, to w przypadku rodzin wielodzietnych, w których na utrzymaniu pozostawało troje lub więcej dzieci dysproporcje były znacznie większe – na wsi w 2011 r. odsetek rodzin z trójką i więcej dzieci na utrzymaniu był ponad dwukrotnie wyższy niż w miastach.

Zasoby mieszkaniowe na obszarach wiejskich w 2011 r. stanowiły 32,5% zasobów mieszkaniowych w Polsce. Prawie 90% z nich było zamieszkanym. Wśród mieszkań zamieszkanym przeważały mieszkania zamieszkane stale. Spośród mieszkań zamieszkanym ok. 72% znajdowało się w budynkach wybudowanych po 1944 r. (w miastach – 78,6%). W budynkach najnowszych, czyli wybudowanych po 2002 r., na obszarach wiejskich znajdowało się 8,1% ogółu mieszkań zamieszkanym (w miastach – 7,1%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zamieszkanego stale zlokalizowanego na obszarach wiejskich była większa niż w miastach (92,00 m² wobec 63,74 m²). Jednak z uwagi na fakt, że liczba osób przypadających na 1 mieszkanie na wsi była większa niż w miastach (3,80 wobec 2,70), na jedną osobę na obszarach wiejskich przypadała podobna powierzchnia użytkowa mieszkania jak w miastach (na wsi – 24,00 m², w miastach – 23,60 m²). Mieszkania na obszarach wiejskich składały się także z większej liczby izb (4,36) niż mieszkania w miastach (3,60).

Choć dysproporcje w wyposażeniu mieszkań w instalacje pomiędzy miastami a wsią zmniejszyły się, to w dalszym ciągu mieszkania na wsi były gorzej wyposażone niż mieszkania w miastach. Nadal znaczny odsetek mieszkań zamieszkanymi na obszarach wiejskich podłączony był do urządzeń lokalnych, korzystał z gazu z butli (75,5% wobec 19,2% w miastach) oraz był ogrzewany przy pomocy pieców (26,9% wobec 12,0% w miastach).

Najslabiej wyposażone w większość instalacji były mieszkania na obszarach wiejskich województw Polski wschodniej, tj.: podlaskiego, świętokrzyskiego i lubelskiego. Wysoką dynamiką wzrostu wyposażenia mieszkań w instalacje, w porównaniu do 2002 r., wyróżniały się tereny wiejskie województw mazowieckiego i pomorskiego, a niską województw opolskiego oraz śląskiego.

Z powyższej analizy wyłania się zróżnicowany obraz obszarów wiejskich w sferze społeczno-demograficznej. Sytuacja demograficzna i warunki mieszkaniowe ludności wiejskiej determinowane są przede wszystkim odległością od dużego ośrodka miejskiego oraz siły jego oddziaływania. **Tereny wiejskie położone blisko dużych miast często charakteryzują się większą gęstością zaludnienia, wysokim dodatnim saldem migracji, niższym udziałem osób bezrobotnych, lepszym wyposażeniem w instalacje komunalne** w porównaniu do terenów wiejskich od nich oddalonych, a zwłaszcza terenów wiejskich położonych peryferyjnie.

SUMMARY

Rural areas covered 93% country's area and were inhabited by 39% population of Poland in 2011. Comparing to 2002, the number of rural population increased by about 486 thous. (whereas the number of urban population decreased by nearly 205 thous.). **This was a consequence of two factors: a positive natural increase caused by higher fertility of families and a positive net migration.**

Analysis of the demographic potential shows a **relatively favorable age structure of the rural population**. In rural areas, there were higher percentage of the pre-working age population than in urban areas and a lower share of post-working age population. As a result of changes in the economic age groups, which taken place in recent years, ie. increase in the number of working age population and a decrease in the number of pre-working age, a value of age dependency ratio decreased. According to the Population and Housing Census 2011, there were 58 persons at non-working age per 100 rural population (in urban areas – 53 persons). It should be noted that compared to 2002 a decrease in value of this ratio was much higher in rural areas than in urban areas – compared to 2002 it was less about 15 persons (in urban areas about 2 persons).

Rural population were younger than urban population – median age accounted 36.3 compared to 39.4. However, in recent years, has been noted faster increase of the median age of rural population than urban population, what resulted in decrease of the difference between median age of rural and urban areas population.

During the nine recent years, between the censuses, **increased the level of education of the rural population**. In 2011, in the structure of rural population by educational level the highest share had persons with basic vocational school education (26.5%), whereas in 2002 – persons with primary and lower school education. Also increased – more than 2.5 times – the percentage of persons with higher education.

At the same time **was observed the occurrence of adverse demographic trends**. The first concerned the general population's aging. Most affected by this process were rural areas of voivodships: opolskie, śląskie, lubuskie and zachodniopomorskie. The second significant problem was the outflow of population from rural areas in some territories – population loss in rural areas was mainly in voivodships of the eastern Poland.

Unfavorable demographic situation in 2011 was characteristic for rural areas in: podlaskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie and łódzkie voivodships as evidenced by the high median age of people living in this areas, a low natural increase, a low femininity ratio and a large share of persons above 65 years in the total population. Favorable situation was in rural areas of pomorskie and wielkopolskie voivodship.

The analysis of the socio-demographic situation shows that the **model of life in rural areas are getting closer to that observed in the urban areas**. Example of that is an increase in the number of divorces, later age of women who decide to have a first baby and an increase of the education level of the population.

According to the Population and Housing Census 2011, the vast majority of the rural population was declared Polish national-ethnic identification. Both Polish and other than Polish or only non-Polish national-ethnic identities was declared by 3.5% of the rural population. Of this population, 45% of respondents declared Silesian identities, nearly 30% – Kashubian and more than 16% – German.

In 2011, about **62% of the rural population had own source of maintenance**. For every second inhabitant of rural areas with its own source of income, the main source of income was job. The remaining **38% of the rural population as the main source of income indicated a non-earned source**. The most frequently declared form of non-earned income was a pension, which indicated 68.3% of respondents from rural areas who maintained from non-earned sources. Almost every fourth person who lived in the rural areas and maintained from non-earned sources was receiving income from a pension. Unemployment benefit, pre-retirement benefits or social assistance benefits were the main source of maintenance for 8.4% of rural population maintained from non-earned source.

According to the Population and Housing Census 2011, **4.6% of the rural population were temporarily abroad (over 3 months)**. The vast majority of them, as a place of temporary residence selected European Union countries (81.1%). The most popular of the European countries was Great Britain and Germany, where there were almost 62% of people from rural areas who emigrated to the European Union countries. In Europe, but in countries that are outside the EU, there were 3.6% of migrants from rural areas. Over 60% of people from rural areas who emigrated to the countries that are outside the EU, emigrated to Norway. Outside Europe, emigrants from rural areas preferred to settle down in North and Central America – 14.1% of emigrants from rural areas. In the other geographic regions settled down in total 8.0 thous. emigrants from rural areas (i.e. 1.2%).

Economically active population, i.e. employed and unemployed, in 2011 accounted for just over half of the rural population aged 15 years and more. Among them, 6.0 mln people was employed persons and the remained 764.1 thous. was unemployed. About 42% of the rural population aged 15 years and more were included to the economically inactive persons. Every second woman and every third man aged 15 years and more in rural areas were economically inactive person.

Almost 66% of employed persons and living in rural areas were employees. In the urban areas this share was much higher and amounted 85.4%. The second largest group of employed persons were self-employed persons. Every third employed person in rural areas was self-employment person and it was almost twice more than in the urban areas. The smallest group of the employed persons accounted contributing family members (6.0%).

Among the rural population who had a work dominated people working in agriculture, forestry and fishing (29.1%), including as many as 92.6% were employed in agriculture. The next position accounted employed persons in manufacturing (18.8%). The share of employed persons in any of the others PKD sections did not exceed 12%.

In 2011 **the unemployment rate in rural areas was 11.4% and it was about 1.0 percentage point lower than in the urban areas**. Unemployed inhabitants of rural areas were mostly young people aged up to 35 years. Every second unemployed person in rural areas had vocational education or lower. The long-

-term unemployed persons, who stayed without work for the overall period exceeding 12 months, accounted almost 23% of unemployed inhabitants of rural areas.

Economically inactive persons in rural areas were most often retirees (41.9% of total economically inactive persons in rural areas). The second most frequent reason of inactivity was the continuation of education, which indicated every fifth economically inactive person in rural areas. However, every tenth economically inactive person living in rural areas did not work and did not look for work by reason of illness or disability. As the reason for inactivity – family and household responsibilities was declared by 7.4% of economically inactive persons in rural areas and the inactivity resulting from other personal and family reasons – 3.0%.

In 2011, every third household was located in rural areas. **Average there were 3.40 person per household in rural areas and it was one person more than in urban areas.** In the rural areas among households dominated one-family households, whose share was 66.7% to 64.9% in urban areas. In the rural areas also there was higher percentage of two-family and three or more families of households than in urban areas. The urban areas was characterized by higher percentage of non-family households – every third household was non-family in urban areas, while every fifth in rural areas.

Both in rural and urban areas **dominated 2-persons households** – every fifth household consisted of two persons in rural areas, while almost every third in urban areas. In rural areas dominated households generated both by young persons (up to age 30) and middle-aged persons (30-59 years) – 38.0% of households in rural areas.

According to the Population and Housing Census, 38.0% of total families in Poland inhabited rural areas in 2011. More than every second family in rural areas had dependent children up to age 24 years. **Among families with dependent children, the most families composed with one dependent child** (in rural areas – 45.9% in urban areas – 58.4%) both in rural and urban areas. With the increase of the number of children in families increased disproportions between rural and urban areas. While in families with two dependent children the differences between rural and urban areas were not large, in the case of large families with three or more children disproportions were much larger – in rural areas in 2011 percentage of family with three and more dependent children was more than twice higher than in urban areas.

Dwellings in rural areas in 2011 accounted for 32.5% of dwellings in Poland. Almost 90% of them were inhabited. Among the inhabited dwellings dominated dwellings inhabited constantly. Among the inhabited dwellings about 72% were located in buildings built after 1944. In the newest buildings, built after 2002, were 8.1% of total inhabited dwellings in rural areas (in urban areas – 7.1%).

Average useful floor area of constantly inhabited dwellings situated in rural areas was higher than in urban areas (92.00 m² to 63.74 m²). However, due to the fact that the number of persons per dwelling was higher in rural areas than in urban areas (3.80 to 2.70), there were similar useful floor area per person in rural areas as in urban areas (in rural areas – 24.00 m², in urban areas – 23.60 m²). Dwellings in rural areas also consisted of more rooms (4.36) than dwellings in urban areas (3.60).

The differences in the level of equipment of dwellings with installations between urban and rural areas decreased, dwellings in rural areas still was lower fitted than in rural areas. Still a significant share of inhabited dwellings in rural areas was connected to the local installations, use the gas cylinder (75.5% compared to 19.2% in urban areas) and was heated by furnaces (26.9% compared to 12.0% in the cities).

The least equipped with most installations were dwellings in rural areas of eastern Poland voivodships, ie.: podlaskie, świętokrzyskie and lubelskie. High growth of dwellings equipment with installations, compared to 2002, distinguished rural areas of mazowieckie and pomorskie voivodship and low dynamics characterized opolskie and śląskie voivodship.

The above analysis shows a diversity of the rural areas in the socio-demographic situation. The demographic situation and living condition rural population are determined by the distance to a large urban center as well as the force of its impact. Rural areas located near large cities have higher population density, high positive net migration, lower share of the unemployed, better equipment with communal installations in comparison to remote rural areas, especially located peripherally rural areas.